

ΒΟΛΙΝ

**II. Η ΑΓΝΩΣΤΗ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**

**ΔΙΕΘΝΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

V O L I N

Η ΑΓΝΩΣΤΗ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
Β' ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΑ

Μετάφραση :
Σεραφείμ Ζάκχα

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ὁ δεύτερος τόμος τοῦ διδλίου τοῦ Βολίν: «Ἡ Ἄγνωστη Ἐπανάσταση» ἐκδόθηκε ἀπὸ τὴν «Διεθνή Βιβλιοθήκη», Ἀκαδημίας 68, ὁρ. 7ος, γραφ. 10, τηλ. 608-635, τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1976, σὲ μετάφραση Σεραφείμ Ζάκκα. Ἐπεύθυνος τυπογραφείου: Λουκάς Γιοβάνης, Θεμιστοκλέους 80 (πλατεία Ἐξαρχείων) τηλ. 615-079, Ἀθήνα.

ΟΙ ΔΥΟ ΙΔΕΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

I. — ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ἡ βασική μας προσπάθεια εἶναι νὰ καθορίσουμε καὶ νὰ ἐξετάσουμε, μέσα στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων μας, αὐτὸ τὸ ἄγνωστο ποὺ ἐμπεριέχει ἡ Ρώσικη Ἐπανάσταση, ἢ τὸ ἐλάχιστα γνωστὸ.

Υπογραμμίζουμε ἕνα γεγονός ποὺ χωρὶς νὰ ἔχει ἀγνοηθεῖ δὲν ἔχει ληφθεῖ σοβαρὰ ὑπόψη, ἢ μάλλον, δὲν ἐξετάστηκε καρὰ ἐπιφανειακὰ στὶς δυτικὰς χῶρες.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1917, ἡ Ἐπανάσταση στὴ Ρωσία περνᾷ σὲ μιὰ περιοχὴ δόλοτελα καινούρια: τὴν περιοχὴ τῆς μεγάλης Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης. Μπαίνει, ἔτσι, σ' ἕνα δρόμο πολὺ ἰδιαίτερο, ὁλοκληρωτικὰ ἀνεξερεύνητο.

Ἀπ' αὐτὸ προκύπτει: ὅτι ἡ κατοπινὴ, ἡ μεταγενέστερη πορεία τῆς Ἐπανάστασης γύνεται μ' ἕνα χαρακτῆρα τὸ ἴδιο καινούριο ὅσο καὶ πρωτότυπο.

(Ἡ μελέτη κ' ἡ ἀνάλυσή μας λοιπὸν δὲν θὰ μοιάζει πιά ἀπὸ δῶ καὶ πέρα μ' αὐτὸ ποὺ εἶταν μέχρι τώρα. Ἡ γενικὴ δομὴ τῆς, τὰ στοιχεῖα ποὺ τὴ συνθέτουν, ἢ ἴδια ἢ γλῶσσα τῆς ἀκόμῃ, θ' ἀλλάξουν, θὰ πάρουν μιὰ πλευρὰ ἀσυνήθιστη, εἰδική. Αὐτὴ ἢ ἀλλαγὴ δὲ θὰ πρέπει νὰ ξαφνιάσει τὸν ἀναγνώστη).

Ὅς περάσουμε σ' ἕν' ἄλλο γεγονός ποὺ εἶναι λιγότερο γνωστὸ, καὶ ποὺ, γὰ πολλοὺς ἀναγνώστες, θὰ ἴναι ἀπρόσμενο. Ὅστόσο, τὸ ἔχουμε κιόλας ἀφήσει: νὰ διαφανεῖ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν κρίσεων καὶ τῶν ἀποτυχιῶν ποὺ

διαδέχονταν ή μία τήν άλλη, ως τήν 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση τοῦ 1917, δέν ὑπῆρχε μονάχα ὁ μπολσεβικισμός σά θεωρία τῆς Κοινωνικῆς 'Επανάστασης πού πραγματοποιοῦνταν. Χωρίς νά μιλάμε γιά τή σοσιαλεπαναστατικῆ (τῆς 'Αριστερᾶς) θεωρία, πού συγγενεῦει μέ τὸ μπολσεβικισμό ἐξαιτίας τοῦ πολιτικοῦ, ἀπολυταρχικοῦ, κρατιστικοῦ καὶ συγκεντρωτικοῦ χαρακτήρα της, οὔτε γιά μερικά ἄλλα παρόμοια ρεύματα, μιὰ δευτέρη ἰδέα θεμελιακῆ, πού ἀποβλέπει σέ μιὰ εὐκρινῆ κι ἀκέραια Κοινωνικῆ 'Επανάσταση, διαμορφώθηκε καὶ διαδόθηκε μέσα πρὸς ἐπαναστατικούς κύκλους κι ἀκόμη στοὺς κόλπους τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν: εἶ τ α ν ἢ ἀ ν α ρ χ ι κ ῆ ἰ δέα.

Ἡ ἐπίδρασή της, πολὺ ἀσθενικῆ στὴν ἀρχή, αὐξήθηκε στὸ μέτρο πού ἐπαιρναν ἔκταση τὰ ἴδια τὰ γεγονότα. Στὰ τέλη τοῦ 1918, ἡ ἐπίδραση αὐτῆ στάθηκε τέτοια ὥστε οἱ μπολσεβίκοι, πού δέν παραδέχονταν καμία κριτικὴ —κι ἀκόμη λιγότερο γιὰ ἀντίθεση ἢ μιὰ ἀντιπολιτευση— νά ἀνησυχήσουν σοβαρά. 'Απ' τὴς ἀοχῆς τοῦ 1918 καὶ μέχρι τὰ τέλη τοῦ 1921 χρειάστηκε νά δόσουν ἕναν πλὺ σκληρὸ ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἐξάπλωσης αὐτῆς τῆς ἰδέας: ἀγῶνα τὸ ἴδιο μακρόχρονο καὶ βίαιο, τουλάχιστο, ὅσο κι αὐτὸς πού δόθηκε κατὰ τῆς ἀντίδρασης.

Ἐπογραμμίζουμε, μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, ἕνα τρίτο γεγονός πού δέν εἶναι ἀρκετὰ γνωστό: ὁ μπολσεβικισμός στὴν ἔξουσία πολέμησε τὴν ἰδέα καὶ τὸ κίνημα τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ τοῦ ἀναρχοσυνδικαλισμοῦ, ὅχι σ' ἕνα ἐπίπεδο ἰδεολογικῶν ἢ συγκεκριμένων ἐμπειριῶν, ἀλλὰ μέ μεθόδους ξεκάθαρης βίας. Ἄρχισε μέ τὸ αὐθαίρετο κλείσιμο τῶν γραφείων τῶν ἀντιεξουσιαστικῶν ὀργανώσεων, μέ τὴν ἀπαγόρευση κάθε ἀναρχικῆς προπαγάνδας ἢ δραστηριότητος. Καταδίκασε τὴς μάζες νά μὴν ἀκοῦν τὴ φωνὴ τῶν ἀναρχικῶν, νά τὴν περιφρονοῦν. Κι ἀφοῦ, περ' ὅλα αὐτὰ τ' ἀπαγορευτικά μέτρα, ἡ ἰδέα ἐξακολουθοῦσε νά κερδίζει ἔδαφος, οἱ μπολσεβίκοι πέρασαν γρήγορα σέ πιὸ βίαιες μεθόδους: τὴ φυλακὴ, τὴν κήρυξη ἐκτὸς νόμου, τὴν καταδίκη σέ θάνατο. Ἔτσι, ἡ ἀκτὴ πάλι ἀνάμεσα στὴς δυὸ τάξεις —τὴ μιὰ στὴν ἐξουσία, τὴν ἄλλη κόντρα στὴν ἐξουσία— ὀξύνθηκε, διαπλατύνθηκε κι εἶχε σὰν κατάληξη, σ' ὀρισμένες περιοχές, τὸν ἀληθινὸ ἐμφύλιο πόλεμο. Στὴν Οὐκρανία, λόγου χάρι, αὐτὴ ἡ κατάσταση πολέμου κράτησε πάνω

ἀπὸ δυὸ χρόνα, ὑποχρεώνοντας τοὺς μπολσεβίκους νὰ κινητοποιήσουν ὅλες τὶς δυνάμεις γιὰ νὰ καταπνίξουν τὴν ἀναρχικὴν ἰδέαν καὶ γιὰ νὰ συντρίβουν τὰ λαϊκὰ κινήματα ποὺ ἐμπνέονται ἀπ' αὐτήν.

Ἔτσι, ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στὶς δυὸ ἀντιλήψεις τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης καὶ, ταυτόχρονα, ἀνάμεσα στὴ μπολσεβίκικη Ἐξουσία καὶ σ' ὀρισμένα κινήματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, πῆρε μιὰ θέσιν πολὺ σημαντικὴ μέσα στὰ γεγονότα τῆς περιόδου 1919-1921.

Ὡστόσο, γιὰ λόγους εὐκολα κατανοητοῦς, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, χωρὶς ἐξαιρέση, ἀπὸ τὴν Ἄκρα Δεξιὰ ὡς τὴν Ἄκρα Ἀριστερὰ — δὲ μιλοῦμε γιὰ τὴν ἀντιεξουσιαστικὴν φιλολογίαν — ἀποσιωποῦν αὐτὸ τὸ γεγονός. Ἐξίμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ ἐπισημάνουμε, νὰ τοῦ ἀποδώσουμε ὅλες τὶς λεπτομέρειες, καὶ νὰ στρέψουμε σ' αὐτὸ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστη.

Ἄπ' τὴν ἄλλη μερὶὰ προκύπτει ἕνα διπλὸ ἐρώτημα:

1ο. — Ἄφοῦ, στὶς παραμονὲς τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπανάστασης, ὁ μπολσεβίκισμός συγκέντρωσε στὶς τάξεις του τὴ συντριπτικὴ λαϊκὴ πλειοψηφίαν, ποῖα ὑπῆρξε ἡ αἰτία γιὰ τὴν τόσο σημαντικὴν καὶ γρήγορην ἀνοδοκίαν ἐξάπλωσιν τῆς ἀναρχικῆς ἰδέας;

2ο. — Ποῖα ὑπῆρξε ἀκριβῶς ἡ θέσιν τῶν ἀναρχικῶν ἀπέναντι στοὺς μπολσεβίκους, καὶ γιὰτὶ αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ὑποχρεώθηκαν νὰ πολεμήσουν — καὶ μὲ βίαιον τρόπο μάλιστα — τὴν ἀναρχικὴν ἰδέαν καὶ τὸ ἀντιεξουσιαστικὸν κίνημα;

Μὲ τὸ ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτὰ τὰ δυὸ ἐρωτήματα, θὰ μπορέσουμε πῶς εὐκολὰ ν' ἀποκαλύψουμε στὸν ἀναγνώστη τὸ ἀληθινὸ πρόσωπον τοῦ μπολσεβίκισμοῦ.

Ἀκόμη, μὲ τὸ νὰ ἀντιπραθεῖσμε αὐτὲς τὶς δυὸ ἰδέας καὶ τὰ δυὸ κινήματα σὲ δράσιν, θὰ μπορέσουμε καλύτερον νὰ τὰ γνωρίσουμε. νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν σωστὴν τοὺς ἀξίαν, νὰ καταλάβουμε τὶς αἰτίαις αὐτῆς τῆς κατάστασης πολέμου ἀνάμεσα στὰ δυὸ στρατόπεδα καί, τέλος, νὰ «πιάσουμε τὸ σφυγμὸν» τῆς Ἐπανάστασης, μετὰ τὴν μπολσεβίκικην ἀνατροπὴν τοῦ Ὀκτώβριου.

Ἄς συγκρίνουμε λοιπὸν, σὲ χοντρὲς γραμμάς, τὶς δύο ἰδέας ἔτις ὅπως μᾶς παρουσιάζονται:

Ἡ μπολσεβίκικη ἰδέα ἔλεγε νὰ οἰκοδομηθεῖ, πάνω στὰ ἑρείπια τοῦ ἀσπικοῦ Κράτους, ἕνα νέο «ἐργατικὸν Κράτος», νὰ

συγκροτηθεί μιὰ «κυβέρνηση ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν», νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου».

Ἡ ἀναρχικὴ ἰδέα ἔλεγε νὰ μετασχηματισθοῦν οἱ οικονομικὲς καὶ κοινωνικὲς βάσεις τῆς κοινωνίας, χωρὶς νὰ καταφύγουμε σὲ πολιτικὸ Κράτος, σὲ κυβέρνηση, σὲ «δικτατορία», ὅποια κι ἂν εἶταν ὄλ' αὐτά, δηλαδὴ νὰ πραγματοποιηθοῦμε τὴν Ἐπανάσταση καὶ νὰ λύσουμε τὰ προβλήματα τῆς ὄχι μὲ πολιτικὰ ἢ κρατικὰ μέσα, ἀλλὰ μὲ τὴ φυσικὴ καὶ ἐλεύθερη δραστηριότητα, τὴν οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ, τῶν συνασπισμῶν τῶν ἰδιῶν τῶν ἐργαζόμενων, ἀφοῦ θὰ εἶχαν ἀνατρέψει τὴν τελευταία καπιταλιστικὴ κυβέρνηση.

Γιὰ τὸ συντονισμό τῆς δράσης, ἡ πρώτη ἀντίληψη ἀπέβλεπε σὲ μιὰ κεντρικὴ πολιτικὴ ἐξουσία, ποὺ θὰ ὀργάνωνε τὴ ζωὴ τοῦ Κράτους μὲ τὴ βοήθεια τῆς κυβέρνησης καὶ τῶν πρακτόρων τῆς, κι ἀνάλογα μὲ τίς ἐπίσημες ἐντολὲς τοῦ «κέντρου».

Ἡ ἄλλη ἀντίληψη ὑπέθετε τὴν ὀριστικὴν ἐγκατάληψη τῆς πολιτικῆς καὶ κρατικῆς ὀργάνωσης· συμφωνία καὶ συνεργασία, ἀμεση καὶ ὁμοσπονδιακὴ, τῶν οικονομικῶν, κοινωνικῶν, τεχνικῶν ἢ ἄλλων ὀργανισμῶν, (συνδικάτων, συνεταιρισμῶν, διαφόρων συνασπισμῶν κτλ.), τοπικά, περιφερειακά, ἐθνικά ἢ καὶ σὲ διεθνεῖς κλίμακα· λοιπόν, ἀπέβλεπε σ' ἕνα συγκεντρωτισμὸ, ὄχι πιά πολιτικὸ καὶ κρατικὸ, ποὺ νὰ ἐξαπλώνεται ἀπὸ τὸ κυβερνητικὸ κέντρο πρὸς τὴν περιφέρεια, ποὺ νὰ παίρνει ἐντολὲς ἀπ' αὐτὸ τὸ κέντρο, ἀλλὰ σ' ἕνα συγκεντρωτισμὸ οικονομικὸ καὶ τεχνικὸ, ἀνάλογα μὲ τίς ἀνάγκες καὶ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα, ποὺ θὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν περιφέρεια πρὸς τὸ κέντρο, ἕνα συγκεντρωτισμὸ ἑδραιωμένον κατὰ τρόπο φυσικολογικὸ καὶ λογικὸ, ἀνάλογα μὲ τίς συγκεκριμένους ἀναγκαιότητες, χωρὶς τὴν παραμικρὴ κυριαρχία ἢ ἐπιβολή.

Μένει νὰ σημειώσουμε ἐδῶ πόσο ἀνόητη — ἢ συνειδητὰ ψευδής — εἶναι ἡ κατηγορία ποὺ προσάπτουν στοὺς ἀναρχικοὺς ὅτι δὲν ξέρουν παρὰ νὰ «καταστρέφουν», ὅτι δὲν ἔχουν καμμία «θετικὴ» ἰδέα, καμμία ἐπακοδομητικὴ ἰδέα, καὶ προπάντων ὅταν αὐτὴ ἡ κατηγορία προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀριστεροὺς. Οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στὰ πολιτικὰ κόμματα τῆς Ἄκρας Ἀριστερίας καὶ τοὺς ἀναρχικοὺς εἶχαν πάντα σὰν ἀντικείμενον τὴ θετικὴ καὶ ἐπακοδομητικὴ προσπάθεια ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνῃ

μετά τή συντριβή του άστικού Κράτους (και πού σχετικά μ' αὐτήν δλο εΐταν σύμφωνα). Ποιός έπρεπε νά εΐναι, λοιπόν, ο τρόπος πού θά οικοδομηθεΐ ή νέα κοινωνία: κρατιστικός, συγκεντρωτικός και πολιτικός, ή δημοσπονδιακός, αντιπολιτικός και άπλά κοινωνικός; Αὐτό υπήρξε από πάντα τό θέμα των διαφωνιών ανάμεσα στους μέν και στους δέ: απόδειξη αναμφισβήτητη ότι για τους άναρχικούς εΐταν από πάντα ή πιδ βασική τους άπασχόληση, συγκεκριμένα, τό μελλοντικό δ η μ : ο υ ρ γ ι κ ο έ ρ γ ο.

Στή θέση των άριστερών κομμάτων περι «μεταβατικού», πολιτικού και συγκεντρωτικού Κράτους, οι άναρχικοί αντίτασσουν τή δική τους: προοδευτική, μά άμεση, μετάδωση στην αὐθεντική κ ο ι ν ό τ η τ α. Τά πολιτικά κόμματα στηρίζονται στην κοινωνική δομή πού έχει καθιερωθεΐ προαιώνια κι από ξεφλημένα καθεστώτα και Ισχυρίζονται πώς αὐτό τό πρότυπο έμπεριέχει έποικοδομητικές ιδέες. Οι άναρχικοί κρίνουν ότι ή δημιουργία μας νέας κοινωνίας άπαιτεΐ, ά π ο τ η ν π ρ ώ τ η σ τ ι γ μ ή, νέες μεθόδους, και αὐτές άκριδώς υποστηρίζουν. Εΐτε ή θέση τους αὐτή εΐναι λαθεμένη, εΐτε σωστή, όπωςδήποτε, πάντως, άποδείχνει ότι ξέρουν πολύ καλά αὐτό πού θέλουν κι ότι έχουν ξεκάθαρες έποικοδομητικές ιδέες.

Μιλώντας γενικά, μά λαθεμένη έρμηνεία — ή, τό παδ συχνά, συνειδητά άνακριθής Ισχυρίζεται: ότι ή αντικρατιστική αντίληψη σημαΐνε: άπουσία κάθε οργανωτικότητας. Τίποτα δέν εΐναι πιδ λαθεμένο άπ' αὐτό. Δέν πρόκειται εδω για «οργανωτικότητα» ή «μη - οργανωτικότητα», αλλά για δύο διαφορετικές μορφές οργανωτικότητας.

Κάθε επανάσταση αρχίζει, αναγκαστικά, κατά έναν τρόπο, λίγο ως πολύ αὐθόρμητο, κι έπομένως συγχυμένο, χαοτικό. Εΐναι αὐτονόητο — κ' οι άναρχικοί τό καταλαβαίνουν αὐτό τό ίδιο καλά με τους άλλους — πώς αν μια επανάσταση μείνει εκεί, σ' αὐτό τό πρωταρχικό στάδιο, άποτυχαίνει. Άμέσως μετά τό αὐθόρμητο ξέσπασμα, ή αρχή τής οργανωτικότητας πρέπει νά παρέμβει μέσα σε μια επανάσταση, όπως και σε κάθε άλλη ανθρώπινη δραστηριότητα. Και τότε εΐναι πού γεννέται τό σοβαρό έρώτημα: ποιός θά εΐναι ο τρόπος και πικά ή βάση αὐτής τής οργάνωσης;

Οι πρώτοι Ισχυρίζονται ότι πρέπει νά σχηματιστεΐ μια κεν-

τρική ήγετική ομάδα — δηλαδή μία ομάδα από «ἐκλεκτούς» — για να πάρει στα χέρια της δλόκληρο τὸ ἔργο, νὰ τὸ καθοδηγήσει σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψή της, νὰ ἐπιβάλλει αὐτὴ τὴν τελευταία πάνω στὸ σύνολο, νὰ ἐγκυβερνήσει μὴ κυβέρνηση καὶ νὰ ὀργανώσει ἕνα Κράτος, νὰ ὑπαγορεύσει τὴ θέλησή της στὸν πλῆθυσμό, νὰ ἐπιβάλλει τοὺς «νόμους» της μὲ τὸν καταναγκασμὸ καὶ τὴ βίαι, νὰ πολεμήσει, νὰ ἐκμηδενίσει κὶ ἀκόμη νὰ ἐξοντώσει αὐτοὺς ποὺ δὲ συμφωνοῦν μαζί της.

Οἱ ἄλλοι κρίνουν ὅτι μὴ παρόμοια ἀντίληψη τῶν πραγμάτων εἶναι παράλογη, ἀντίθετη πρὸς τὶς θεμελιακὲς τάσεις τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ἀνθρώπινης ἐξέλιξης, καί, στὸ κάτω - κάτω, κάτι περισσότερο ἀπὸ στείρα: καταστρεπτικὴ καὶ μοιραία γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἔχει ἀναληφθεῖ. Φυσικά, λένε οἱ ἀναρχικοί, ἡ κοινωνία πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ. Μὰ τούτη ἡ νέα ὀργάνωση, ἡ φυσιολογικὴ καὶ ἀπ' τὴ στιγμή αὐτὴ ἐφικτὴ πρέπει νὰ πραγματοποιηθεῖ ἐλεύθερα, κανονικά καί, πάνω ἀπ' ὅλα, ξεκινώντας ἀπ' τὴ βάση. Ἡ ἀρχὴ τῆς ὀργανωτικότητος πρέπει νὰ ὀγαίνει, ὄχι ἀπὸ ἕνα κέντρο δημιουργημένο ἀπὸ πρὶν, γὰρ νὰ ἐπιβληθεῖ στὴν δλότητα καὶ νὰ τὴ χειραγωγῆσει ἀλλὰ — πράγμα ποὺ εἶναι ἀκρίβως τὸ ἀντίθετο — νὰ ξεκινᾷ ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα γιὰ νὰ καταλήγει εἰς ἑστίαις συντονισμοῦ, σὲ φυσιολογικά κέντρα προορισμένα νὰ ἐξυπηρετήσουν ὅλ' αὐτὰ τὰ σημεῖα. Βέβαια, τότε πρέπει νὰ παρέμβει τὸ ὀργανωτικὸ πνεῦμα, ἀνθρωποὶ ἱκανοὶ νὰ ὀργανώσουν — «ἐκλεκτοί». Ἀλλὰ σὲ κάθε σημεῖο καὶ σὲ κάθε περίπτωση, ὅλες αὐτὲς οἱ ἀνθρώπινες ἀξίες πρέπει ἐλεύθερα νὰ μετέχουν στὸ κοινὸ ἔργο, σάν πραγματικοὶ συνεργάτες κὶ ὄχι σάν δικτάτορες. Πρέπει παντοῦ νὰ δίνουν τὸ καλὸ παράδειγμα καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ συγκεντρώσουν, νὰ συντονίσουν τὶς ἱκανότητες, τὶς καλὰς θελήσεις, τὶς πρωτοβουλίες, τὶς γνώσεις καὶ τὰ προτερήματα, χωρὶς νὰ κυριαρχοῦν πάνω τους, νὰ τὰ ὑποτάσσουν ὅλ' αὐτὰ ἢ νὰ τὰ καταπιέζουν. Παρόμοιοι ἀνθρωποὶ θὰ εἶταν οἱ ἀληθινοὶ ὀργανωτές, ποὺ θ' ἀποδοῦν γόνιμοι καὶ σταθεροί, καὶ ποὺ τὸ ἔργο τους θ' ἀποτελοῦσε τὴν ἀληθινὴ ὀργανωτικότητα, ποὺ θὰ εἶταν φυσιολογικὴ, ἀνθρώπινη κὶ ἀποτελεσματικὰ προοδευτικὴ. Ἐνῶ ἡ ἄλλη «ὀργανωτικότητα», ποὺ ἀντιγράφει αὐτὴ μὴς γερασμένης καταπιεστικῆς κὶ ἐκμεταλλευτικῆς κοινωνίας — καὶ κατὰ συνέπεια προσαρμόζεται: σ' αὐτὰ τὰ δύο χαρακτηριστικὰ ἐκείνης τῆς κοινωνίας — θὰ εἶναι στείρα κὶ ἀσταθής, γιὰτὶ δὲν ἀνταπο-

κρίνεται στους νέους σκοπούς, και κατά συνέπεια δεν είναι διόλου προοδευτική. Στην πραγματικότητα δεν θα εμπεριέχει κανένα στοιχείο μιας κοινωνίας νέας' αντίθετα, θα οδηγούσε ως τον παροξυσμό τους, όλα τα ελαττώματα της παλαιάς κοινωνίας, αφού δε θα 'χει μετατρέψει παρά μόνο την εξωτερική τους μορφή. 'Ανήκοντας σε μία κοινωνία που έχει κιόλας φθαρεί και ξεπεραστεί απ' όλες τις απόψεις, κ: άρα είναι ανίκανη να υπάρξει σαν φυσικό σύστημα, ελεύθερο και άληθινά ανθρώπινο, δε θα μπορεί να κρατηθεί άλλιώς παρά με τη βοήθεια ενός νέου τεχνάσματος, μιας νέας απάτης, νέας βιαιότητας, νέων καταπιέσεων κ: εκμεταλλεύσεων. Πράγμα που μοιραία θα οδηγούσε σε παρεκκλίσεις, θα υπονόμεισε και θα έθετε σε κίνδυνο δλόκληρη την επανάσταση. Είναι φανερό πως μία πρόμοια οργανωτικότητα θα έμενε τελείως στείρα σαν κινητήρια δύναμη της Κοινωνικής 'Επανάστασης. Δε θα μπορούσε κατά κανένα τρόπο να χρησιμέψει: σά μεταβατική κοινωνία (έτα όπως ισχυρίζονται οι «κομμουνιστές»), γιατί μία τέτοια κοινωνία θα 'πρεπε αναγκαστικά να διαθέτει τουλάχιστο μερικά από τα σπέρματα εκείνης προς την όποία εξελίσσεται: όμως, κάθε άπολυταρχική και κρατιστική κοινωνία, δε θα διέθετε παρά τα κατάλοιπα της κοινωνίας που άνέτρεψε.

Σύμφωνα με τη θέση των άναρχικών, έπρεπε οι Έθεις οι μάξες των εργαζόμενων, μέσ' από τις διάφορες ταξικές οργανώσεις τους (έπιτροπές εργοστασίων, συνδικάτα βιομηχανικά κι άγροτικά, συνεταιρισμούς κλπ.) που θα δημοσπονδοποιηθούν και θα συσπειρωθούν ανάλογα με τις πραγματικές ανάγκες, ν' άσχοληθούν, παντού και επί τόπια, με τη λύση των δημοσυργικών προβλημάτων της 'Επανάστασης. Με τη δυναμική και γόνιμη δράση τους, μία δράση ελεύθερη και συνεδητή, θα 'πρεπε να συντονίσουν τις προσπάθειές τους σ' όλη την έκταση της χώρας. Κι όσο για τους «έκλεκτούς», ό ρόλος τους, σύμφωνα με τις άναρχικές άντιλήψεις θα 'ταν να βοηθήσουν τις μάξες: να τις διαφωτίσουν, να τις ένημερώσουν, να τις δώσουν τις άναγκαίες συμβουλές, να τις προωθήσουν σ' αυτή ή την άλλη πρωτοβουλία, να τις δόσουν τό παράδειγμα, να τις υποστηρίξουν στη δράση τους, μα όχι: να τις διευθύνουν μέσα από μία κυβέρνηση.

Κατά τους άναρχικούς, ή πραγματική λύση των προβλημάτων της Κοινωνικής 'Επανάστασης δε μπορούσε να προκύψει

παρά από τὸ ἐλεύθερα καὶ συνειδητὰ συλλογικὸ καὶ συναδελφικὸ ἔργο τῶν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ποὺ θὰ ἔφερναν στὴν ἐπιφάνεια καὶ θὰ ἐναρμόνιζαν ὀλη τὴν ποικιλία τῶν ἀναγκῶν τους καὶ τῶν συμφερόντων τους, καθὼς κι αὐτὴ τῶν ἰδεῶν τους, τοῦ δυναμικοῦ καὶ τῶν ἱκανοτήτων τους, τῶν προσόντων καὶ τῶν προτερημάτων τους, τῶν διαθέσεων καὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν τους γνώσεων κλπ. Μὲ τὴ φυσικὴ ἀνάπτυξη τῶν οἰκονομικῶν, τεχνικῶν καὶ κοινωνικῶν ὀργανισμῶν τους, μὲ τὴ βοήθεια τῶν «ἐκλεκτῶν» καί, στὴν ἀνάγκη, κάτω ἀπ' τὴν προστασία τῶν ἑνοπλίων δυνάμεών τους, ποὺ θὰ εἶχαν ὀργανωθεῖ τελείως ἐλεύθερα, οἱ ἔργατικές μάζες θὰ μπορούσαν, κατὰ τὴν ἀποψη τῶν ἀναρχικῶν, νὰ ὀδηγήσουν ἀποτελεσματικὰ πρὸς τὰ μπρὸς τὴν Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση καὶ νὰ φτάσουν προοδευτικὰ στὴν οὐσιαστικὴ ὀλοποίηση ὄλων τῶν καθηρόντων της.

Ἡ μπολσεβίκικη θέση εἶταν διαμετρικὰ ἀντίθετη. Σύμφωνα μὲ τοὺς μπολσεβίκους, εἶταν ἡ τάξη τῶν «ἐκλεκτῶν» — τῶν δικῶν τους «ἐκλεκτῶν» — ποὺ ἀφοῦ σχημάτιζε μιὰ κυβέρνησι (ὑποτίθεται «ἐργατικὴ» καὶ ποὺ θ' ἀσκούσε τὴν ἀποκαλούμενη «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου») θὰ πραγματοποιοῦσε τὸν κοινωνικὸ μετασχηματισμὸ καὶ θὰ ἔλυε τὰ τεράστια προβλήματα του. Οἱ μάζες ἔπρεπε νὰ βοηθήσουν αὐτὴ τὴν τάξη τῶν ἐκλεκτῶν (θέση ἀντίθετη ἀπ' αὐτὴ τῶν ἀναρχικῶν, ὅπου οἱ «ἐκλεκτοὶ» πρέπει νὰ βοηθοῦν τὶς μάζες), ἐκτελώντας πιστὰ, τυφλά, «μηχανικά», τὰ σχέδιά της, τὶς ἀποφάσεις της, τὶς διατάξεις καὶ τοὺς «νόμους» της. Καὶ οἱ ἑνοπλίες δυνάμεις, ποὺ κι αὐτὲς θὰ ὀργανώνονταν σύμφωνα μὲ τὰ πρότυπα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπακούουν τυφλά στὴν τάξη τῶν «ἐκλεκτῶν».

Αὐτὴ ὑπῆρξε — κι αὐτὴ εἶναι: — ἡ βασικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς δύο ἰδέες.

Αὐτὲς ὑπῆρξαν ἀκόμη οἱ δύο ἀντιμαχόμενες ἀναλήψεις μέσα στὴν Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση, τὴ σαγμὴ τῆς ἀνατροπῆς ποὺ σημειώθηκε στὴ Ρωσία τὸ 1917.

Οἱ μπολσεβίκοι, τὸ ἔχουμε κιόλας πεῖ, δὲ θέλησαν ὅτε ν' ἀκούσουν τοὺς ἀναρχικοὺς καὶ πολὺ λιγότερο νὰ τοὺς ἀφήσουν νὰ ἐκθέσουν τὶς ἀπίψεις τους μπροστὰ στὶς μάζες. Πιστεύοντας ὅτι κατέχουν μιὰ ἀπόλυτη, ἀναμφισβήτητη, «ἐπιστημονικὴ» ἀλήθεια, μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν ἐπιβάλουν καὶ νὰ τὴν ἐφαρμόσουν στὴν πράξη κατεπειγόντως, καταπολέμησαν κι

ἐξόντωσαν τὸ ἀντιεξουσιαστικὸ κίνημα μὲ τὴ βία, ἀπ' τὴν πρώτη στιγμήν πού αὐτὸ ἄρχισε νὰ ἐνδιαφέρει: τίς μάζες: μέθοδος συνηθισμένη δλων τῶν κυρίαρχων, τῶν ἐκμεταλλευτῶν καὶ τῶν καταπιεστώων.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1917, οἱ δυὸ ἀντιλήψεις πέρασαν στὴν ἀνοικτὴ σύγκρουση μ' ἕναν τρόπο δλο καὶ πιδ ἐξὺ καὶ χωρὶς καμία πιθανότητα συμβιβασμοῦ.

Ἐπὶ τέσσερα χρόνια αὐτὴ ἡ σύγκρουση θὰ κόβει τὴν ἀνάσα τῆς μπολσεβίκικης ἐξουσίας, παίζοντας ἕνα ρόλο δλο καὶ πιδ σημαντικό μέσα στὶς περιπέτειες τῆς Ἐπανάστασης, μέχρι τὴν ὀριστικὴ συντριβὴ τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κινήματος, μὲ στρατιωτικὰ μέσα (τέλη τοῦ 1921).

Ἔχουμε πει κιόλας δι: παρ' ὄλη, ἢ μάλλον, ἐξαιτίας τῆς σημασίας του, καὶ γιὰ τὰ διδάγματα πού συναποκομίζει κανεὶς ἀπ' αὐτό, τὸ γεγονός τοῦτο, ἀποσιωπήθηκε μὲ πολλὴ φροντίδα ἀπ' ἐλόκληρο τὸν «πολιτικὸ» τύπο.

II. — ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ. — Καθὼς ξέρουμε ἐπακράτησε τελικὰ ἡ πολιτικὴ, κυβερνητικὴ, κρατιστικὴ, συγκεντρωτικὴ ἀντίληψη.

Ἐδῶ τίθεται: προκαταβολικὰ ἕνα ἐρώτημα πού ἔχει σημασία νὰ τὸ ξεκαθαρίσουμε πρὶν ξαναγυρίσουμε στὰ γεγονότα καὶ στ' ἄλλα προβλήματα.

Ποιοὶ ὑπῆρξαν οἱ βασικοὶ λόγοι πού ἐπέτρεψαν στὸ μπολσεβικισμό νὰ ἐπικρατήσῃ: πάνω στὸν ἀναρχισμό στὰ πλαίσια τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης; Πῶς ἀξιολογεῖται αὐτὸς ὁ θρίαμβος;

Ἡ ἀριθμητικὴ διαφορά κ' ἡ κακὴ ὀργάνωση τῶν ἀναρχικῶν δὲν εἶναι: ἀρκετοὶ λόγοι γιὰ νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀποτυχία τους: κατὰ τὴν πορεία τῶν γεγονότων ὁ ἀριθμὸς τους θὰ μπορούσε ν' αὐξηθῇ κ' ἡ ὀργάνωσή τους νὰ βελτιωθῇ.

Ἡ βία, ἀπὸ μόνη της, δὲν ἀποτελεῖ πάλι ἱκανοποιητικὴ ἐξήγηση: ἂν μεγάλες μάζες μπορούσαν ἔγκαιρα νὰ ἐνστερνι-

στούν τις αναρχικές ιδέες, ή βία δὲ θὰ μπορούσε ν' ἀσκηθεῖ.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ὅπως θὰ δοῦμε, ἡ ἀποτυχία δὲ μπορεῖ νὰ καταλογιστεῖ οὔτε στὴν ἴδια τὴν αναρχικὴν ἰδέαν, οὔτε στὴ στάση τῶν ἀντιεξουσιαστῶν: ὑπῆρξε συνέπεια, σχεδὸν ἀναπόρρητη, ἑνὸς συνόλου γεγονότων, ἀνεξάρτητων ἀπ' τὴ θέλησίν τους.

Ἄς προσπαθήσουμε λοιπὸν νὰ καθορίσουμε τις βασικὰς αἰτίαι τῆς ἤττας τῆς αναρχικῆς ἰδέας. Καὶ εἶναι πολλαπλές. Ἄς τις ἀριθμήσουμε κατὰ σειρά σημασίας, κι ἄς προσπαθήσουμε νὰ τις κρίνουμε σύμφωνα μὲ τὴ σωστὴν ἀξιολόγησιν.

1ο. — Ἡ γενικὴ πνευματικὴ κατάστασις τῶν λαϊκῶν μαζῶν (κι ἀκόμη τῶν καλλιεργημένων στρωμάτων).

Στὴ Ρωσσία ὅπως καὶ παντοῦ ἄλλοῦ, τὸ Κράτος καὶ ἡ κυβέρνησις ἐμφανίζονται στίς μάζας ὡς ἀπαραίτητα, φυσικὰ καὶ ἱστορικὰ ἐδραιωμένα στοιχεῖα, μιὰ γὰρ πάντα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀναρῶνται σχεδὸν καθόλου ἀντὶ τὸ Κράτος, ἀντὶ τὴν κυβέρνησιν* ἀντιπροσώπευαν «κανονικοὺς» θεσμούς, γρή-

* Γιὰ ν' ἀποφύγομε κάθε σύγχυσιν, καὶ ἤθελα νὰ δώσω ἐδῶ, ἀπ' τὴν ἀρχήν, μερικὰς ἐξηγήσεις.

Χρησιμοποιῶ παντοῦ τὸν ὄρο Κράτος στὴν ὀρθογραφίαν, ὡς ἐπισημαστικὴν, ὡς ἐπὶ τὸν ὅρον κράτος καὶ συγκεκριμένῃ τῶν ἑννοιῶν: ὁ αὐτὸς πού ἔχει ἀποκτήσει ὑπερ' ἀπὸ μιὰ μακροχρόνη ἱστορικὴ ἐξέλιξιν, ἑννοία πού εἶναι τέλει καὶ ὁμοίομορφη ἀποδεκτὴ ἀπ' ὅλο τὸν κόσμον· μιὰ ἑννοία, τέλος, πού ἀποτελεῖ ἑνὸν ἀνεκλιμῆνον καὶ ἀμεταβλητόν.

Ἡ ἑννοία σημαίνει ἕνα πολίτικόν ὄργανισμὸν σταθεροποιημένον, «μηχανιστικόν» συγκεντρωτικόν ἢ κατευθυνόμενον ἀπὸ μιὰ πολιτικὴν κυβέρνησιν, πού στηρίζεται πάνω ὡς ἕνα σύνολον νόμων καὶ καταπιστικῶν θεσμῶν.

Μερικοὶ ἄστοί, σοσιαλιστῆς καὶ μπολσεβίκοι συγγραφεῖς καὶ ἀντίπαλοι μας, παίρνοντας τὸν ὄρο «Κράτος» κάτω ἀπὸ μιάν ἄλλην ἑννοίαν, ἀέριστὴν καὶ γενικὴν, δηλώνουν πῶς ὁλόκληρον τὸ κοινωνικόν ὄργανισμὸν ὅλον, μὲ μεγάλη καὶ πλατεῖαν ἔκτασιν, ἀντιπροσωπεύει ἕνα «Κράτος». Καὶ ἀπ' αὐτὸ συμπεραίνουν πῶς ἕκαστος νέος Κοινωνία, ἑποικία καὶ ἄν εἶναι, θὰ ἀποτελέσει «ἀναγκαστικόν» ἕνα «Κράτος». Κατὰ τὴν γνώμη τους, συζητοῦμε μάταια πάνω σὲ μιὰ λέξιν.

Κατὰ τὴν δικὴν μας γνώμη, αὐτοὶ παρὰ τὸν ὅρον μὲ τις λέξεις. Μιὰ συγκεκριμένη ἑννοία, γενικὰ ἀποδεκτὴ καὶ ἱστορικὰ δοσμένη, τὴν ἀντικαθιστοῦν μὲ μιάν ἄλλην καὶ ἀγωνίζονται νὰ καταπολεμήσουν ἐξ ἐνόμιματός της τὴν ἀντικρατικὴν (ἀντιεξουσιαστικὴν καὶ ἀναρχι-

σμούς κι αποδεκτούς. Ἄλλὰ τέτοιο πρόβλημα δὲν τοὺς περνοῦσε ἀπ' τὸ μυαλό. Κι ἂν κανένας τὸ διατύπωνε, στὴν ἀρχὴ τουλάχιστο — καὶ πολὺ συχνά, ὀριστικά — δὲν θὰ κατάρφανε νὰ τὸν καταλάβουν.

(Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης, οἱ μάζες γίνονταν ἐνστικτώδη: καὶ ὄλο καὶ πῶ «ἀναρχίζουσες». Ἄλλὰ τοὺς ἔλειπαν ἡ ἀναρχικὴ συνειδητοποίηση καὶ οἱ γνώσεις. Κι ὁ χρόνος γιὰ νὰ φτάσουν σὲ μιὰ τέτοια συνειδητοποίηση, ἔλειπε κι αὐτός).

2ο. — Ἡ προκατάληψη περὶ Κράτους, σχεδὸν ἐμφυτη, ποὺ ὀφείλεται σὲ μιὰ προαιώνια ἐξέλιξη καὶ ἀτμόσφαιρα, ἔγινε λοιπὸν μιὰ «δεύτερη φύση» κι ἐδραιώθηκε κατόπι: — προπάντων στὴ Ρωσσία ὅπου ἡ ἀναρχικὴ φιλολογία δὲν ὑπῆρχε

κὴ) ἰδέα. Ἀκόμη, συγγέουν ἔτσι: — ἀσυνείδητα ἢ θεληματικά — δύο ἔννοιες βασικά διαφορετικές: τὸ Κ ρ ἄ τ ο ς καὶ τὴν Κο ι ν ω ν ί α .

Εἶναι αὐτονόητο πὼς ἡ μελλοντικὴ κοινωνία — ἡ ἀληθινὴ — θᾶναι μιὸ «κοινωνία». Εἴτε τὰ μέλη τῆς τότε τὴν ὀνομάζουν «Κράτος», εἴτε διαφορετικά, δὲν ἔχει καμιὰ σημασία, εἶναι δευτερευόν ζήτημα. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ ἡ λέξη ἀλλὰ ἡ σ ῶ ῖ ο ῖ α . (Θὰ πρέπει νὰ υποθέσουμε πὼς θὰ ἐγκαταλείψουν τότε ἕναν ὄρο πὸν ὑποδεικνύει μιὰ καθορισμένη καὶ φθαρμένη κοινωνία. Ὅπως καὶ νᾶχει τὸ πράγμα, ἂν ἡ μελλοντικὴ κοινωνία — ἡ ἀληθινὴ — ὀνομάζεται: «Κράτος», θᾶξει μιὰ ἔννοια ἀλλιώτικη ἀπ' αὐτὴ ποὺ ἀμφισβητεῖται τώρα). Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία — κι' αὐτὸ ποὺ βεβαιώνουν οἱ ἀναρχικοὶ — εἶναι πὼς αὐτὴ ἡ κοινωνία θᾶναι ἀσυμβίβαστη μ' αὐτὸ ποὺ ἀποκαλεῖται σήμερα «Κράτος».

Ἐπιφειλοῦμαι ἀπ' τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ παρατηρήσω ὅτι πολλοὶ συγγραφεῖς ἔχουν ἄδικο νὰ δέχονται μόνο ὁ ὅ ῖ ο ὀρισμοὺς μέχρι σήμερα παραδεγμένους: ἡ τὸ Κ ρ ἄ τ ο ς (ποὺ τὸ συγγέουν μὲ τὴν Κοινωνία), ἡ τὸν ἐλεύθερο, ἀχαλίνωτο ἀνταγωνισμό, καὶ τὴ χαοτικὴ πᾶλη ἀνάμεσα στὰ ἄτομα καὶ τίς ὁμάδες ἀτόμων. Συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα ἀποκλείουν μιὰ τ ρ ῖ τ ῆ δ υ ν α τ ὄ τ ῆ τ α . ποὺ δὲν θὰ εἶναι: οὔτε ἕνα «Κράτος» (μὲ τὴ συγκεκριμένη ἔννοια ποὺ ὑποδείξαμε), οὔτε ἕνα ὅποιο ἄθροισμα ἀτόμων, ἀλλὰ μιὰ κο ι ν ω ν ί α β α σ ι σ μ ῆ ν ῆ σ τ ῖ ς ἑ λ ε ῦ θ ε ρ ε ς καὶ φ υ σ ῖ κ ῆ ς ὀ χ ἔ σ ε ς μετὰ ξ ὀ κ ἄ θ ε ε ἰ ὀ δ ο υ ς ἐ ν ὤ σ ε ω ν καὶ σ υ ν α σ π ῖ σ μ ὶ ν : κ α τ α ν α λ ὠ τ ω κ ὶ ν , π α ρ α γ ω γ ῖ κ ὶ ν . . .

Ἐπὶ τοῦ λοιποῦ ὅχι ἕνας, ἀλλὰ δύο ἀντικρατισμοὶ βασικά διαφορετικοί: ὁ ἕνας παράλογος καὶ κατὰ

σχεδόν καθόλου, έκτός από μερικές μπροσούρες και προκηρύξεις που κυκλοφορούσαν παράνομα — απ' ὄλοκληρο τὸν Τύπο, συμπεριλαμβανομένων και τῶν ἐντύπων τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων.

Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἡ προοδευτικὴ ρωσικὴ γεολογία διάβαζε μιὰ φιλολογίαν, ἀπαρέγκλιτα, παρουσίαζε τὸ σοσιαλισμὸν κάτω ἀπὸ κρατικὴν ἀποψη. Οἱ μαρξιστὲς κ' οἱ ἀντιμαρξιστὲς διαφωνοῦσαν μεταξὺ τους, ἀλλὰ καὶ γὰρ τοὺς δύο τὸ Κράτος παρέμενε ἡ ἀναμφισβήτητη βάση καθὲς σύγχρονης κοινωνίας.

συνέπεια εὐκολὰ διαβλητὸς, πὸς ὑποτίθεται πὸς βασίζεται πτὰ «ἐλεύθερα καπρίτσια τῶν ἀτόμων» (ποιὸς λοιπὸν κήρυξε μιὰ παρόμοια ἀνοησία; δὲν εἶν' ὄλο αὐτὸ μιὰ καθαρὴ ἐπινόηση, πὸς τὴν κυλοφόρησαν γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθεῖ ὁ σκοπός;). ὁ ἄλλος, ἀντιπολιτικὸς, ἀλλὰ βασισμένος λογικὰ σὲ κάτι λογικὰ ὀργανωμένο: πᾶνω στὶς σχέσεις συνεργασίας ἀνάμεσα στὶς διάφορες ἐνώσεις. Εἶναι ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦ τελεῦτα (οὐ ἀντι-κρατισμὸς πὸς ὁ ἀναρχισμὸς καταπολεμᾷ τὸ Κράτος.

Μιὰ ἀνάλογη παρατήρηση θὰ πρέπει νὰ γίνει και πᾶνω στὸν ὄρο κυθέρνηση. Πολλοὶ εἶν' αὐτοὶ πὸς δηλώνουν: «Δὲ μποροῦμε ποτὲ νὰ κάνουμε χωρὶς ἀνθρώπους πὸς νὰ ὀργανώνουν, νὰ διοικοῦν, νὰ κατευθύνουν, κτλ.». Ἐ, λοιπὸν, αὐτοὶ πὸς κάνουν κάτι τέτιο γιὰ ἕνα μεγάλο κοινωνικὸ σύνολο — γιὰ ἕνα «Κράτος» — σχηματίζουν «Κυθέρνηση», εἴτε τὸ θέλουμε, εἴτε ὄχι. Καὶ ἰσχυρίζονται ἀκόμη ὅτι συζητοῦμε πᾶνω σὲ λέξεις! Πέφτουν κι' ἐδῶ στὸ ἴδιο λάθος: ἡ πολιτικὴ καὶ καταπιεστικὴ Κυθέρνηση ἐνὸς π ο λ ι τ ι κ ο ὄ Κ ρ ᾶ τ ο υ ς εἶν' ἕνα πρᾶγμα, κι' ἄλλο πρᾶγμα τὸ σῆμα τῶν ἐμφυχωτῶν, τῶν ὀργανωτῶν, τῶν διοικητικῶν ἢ τεχνικῶν ὀπτευθῶν κλπ., πὸς εἶν' ἀπαραίτητο γιὰ τὴ συντονισμένη λειτουργία τῶν ἐνώσεων, τῶν ὀμοσπονδιῶν κλπ.

Δὲν πιζοῦμε λοιπὸν μὲ τίς λέξεις γιὰ νὰ μὴ δίνουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι διαφωνοῦμε πᾶνω σὲ λέξεις! Εἴμαστε καθροὶ καὶ ἔαστεροι. Παραδεχόμεστε ναὶ ἢ ὄχι, ὅτι ἕνα πολιτικὸ «Κράτος», κατευθυνόμενο ἀπὸ μιὰ ἀντιπροσωπευτικὴ πολιτικὴ ἢ ὀποιοῦ ἄλλου εἶδους «Κυθέρνηση», μπορεῖ νὰ χρησιμέψει σὰν πλαίσιο μιᾶς ἀληθινῆς μελλοντικῆς κοινωνίας; Ἄν τὸ παραδεχόμεστε αὐτὸ, τότε δὲν εἴμαστε ἀναρχικοί. Ἄν ὄχι, εἴμαστε ὡς ἕνα μεγάλο θαθμὸ. Παραδεχόμεστε ναὶ ἢ ὄχι ὅτι ἕνα «Κράτος» πολιτικὸ, κλπ., μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσει μιὰ «μεταβατικὴ» κοινωνία πὸς ἀκολουθεῖ τὴν πορεία τῆς πρὸς τὸν ἀληθινὸ σοσιαλισμὸ; Ἄν τὸ παραδεχόμεστε κάτι τέτιο, τότε δὲν εἴμαστε ἀναρχικοί. Ἄν ὄχι, εἴμαστε.

Ποτέ οι νέες ρώσικες γενιές δεν είδαν το σοσιαλισμό έξω από τα πλαίσια του κρατισμού. Έκτός από μερικές σπάνιες κι άτομικές εξαιρέσεις, η αναρχική θεωρία θα παραμείνει άγνωστη γι' αυτές, μέχρι τα γεγονότα του 1917. Όχι μόνο ο Τύπος, αλλά κι όλοκληρο το έκπαίδευτικόν σύστημα — από πάντα — είχαν έναν κρατιστικό χαρακτήρα.

3ο. — Είναι για τους λόγους που αναπτύξαμε παραπάνω, που τα σοσιαλιστικά κόμματα, συμπεριλαμβανομένων και των μπολσεβίκων, μπόρεσαν να διαθέσουν, από το ξεκίνημα κιόλας της Επανάστασης, πολυάριθμα και μηχανικά στελέχη έτοιμα για δράση.

Τα μέλη των μετριοπαθών σοσιαλιστικών κομμάτων είχαν από τότε κιόλας σχετικά πολλά στη Ρωσία, πράγμα που υπήρξε μία απ' τις αιτίες της έπιτυχίας των μπολσεβίκων και των σοσιαλεπαναστατών της Δεξιάς.

Όσο για τα στελέχη των μπολσεβίκων, τότε βρίσκονταν, στο σύνολό τους σχεδόν, στο εξωτερικό. Μά δλοι αυτοί οι άνθρωποι μπόρεσαν γρήγορα να ξαναγυρίσουν στη χώρα τους και να περάσουν άμέσως στη δράση.

Συγκριτικά με τις σοσιαλιστικές και μπολσεβίκικες δυνάμεις που δρούσαν έτσι στη Ρωσία από τις αρχές της Επανάστασης και σε μεγάλη κλίμακα, με τρόπο μαζικό, οργανωμένο, συγκεντρωτικό, οι αναρχικοί τότε δεν είχαν παρά μικρές ομάδες χωρίς έπιρροή.

(Αλλά δεν πρόκειται μόνο για τον αριθμό. Απαρνούμενοι τα πολιτικά μέσα και σκοπούς, οι αναρχικοί, λογικά, δεν αποτελούν ένα πολιτικό Κόμμα τεχνητά πειθαρχημένο, έχοντας σε σκοπό την κατάληψη της εξουσίας. Οργανώνονται σε διάδες προπαγάνδας ή κοινωνικής δράσης, και μετά σε ενώσεις ή δημοσπονδίες ακολουθώντας μια ελεύθερη πειθαρχία. Αυτός ο τρόπος όργανωσης και δράσης βοηθάει στο να βρεθούν προσωρινά σε μία θέση κατωτερότητας απέναντι στα πολιτικά κόμματα. Αυτό, άλλωστε, δεν τους αποθαρρύνει καθόλου, γιατί εργάζονται για την ήμέρα που οι πλατιές μάζες, έχοντας καταλάβει — από την ίδια την πίεση των πραγμάτων, και μέσα από την επεξηγηματική και μορφωτική προπαγάνδα — τη

ζωτική αλήθεια της θεωρίας τους, θα θελήσουν να την υλοποιήσουν).

Θυμάμαι πώς, όταν γύρισα στη Ρωσία απ' το εξωτερικό και έφτασα στην Πετρούπολη τις πρώτες μέρες του Ιούλη 1917, ξαίνα κατάπληκτος απ' τον έντυπωσιακό αριθμό των μπολσεβίκικων ταχσοκλησεων που ανάγγελλαν συσκέψεις και συνέδρια, σε όλες τις γωνιές της πρωτεύουσας και των προαστείων, σε δημόσιες αίθουσες, σ' εργοστάσια κλπ. Δεν έβλεπα ούτε μία άφισσα των αναρχικών. Έμαθα ακόμη ότι το κόμμα των μπολσεβίκικων κυκλοφορούσε στην πρωτεύουσα κι άλλου καθημερινές έφημερίδες σε πλήθος αντίτυπα, κι ότι είχε σχεδόν παντού — στα εργοστάσια, στις διοικήσεις, στο Στρατό κλπ. — σημεικούς κι δλο έπιρροή πυρήνες. Και παρατηρούσα τυυτόχρονα, με μία πικρή απογοήτευση, την άπουσία απ' την Πετρούπολη μās αναρχικής έφημερίδας, καθώς και κάθε προφορικής προπαγάνδας. Βέβαια, υπήρχαν μερικές αντικρατιστικές ομάδες εκεί, με σε πολύ πρωτόγονη κατάσταση. Υπήρχαν ακόμη στην Κρονστανδη (βλέπε Μέρος ΙΙΙ, Κεφάλαιο Πρώτο) μερικοί δραστήριοι αναρχικοί με ζίσθητη επίδραση. Άλλ' αυτά τα «στελέχη» ήταν ανεπαρκή για μία αποτελεσματική προπαγάνδα, που έπρεπε όχι μόνο να κηρύσσει μία ιδέα σχεδόν άγνωστη, με ακόμη και ν' αναπαλεύει την ισχυρή προπαγάνδα και δράση των μπολσεβίκικων. Σ τ ό ν π έ μ π τ ο μ ή ν α μ ι α ς έ κ π λ η κ τ ι κ ή ς έ π α ν ά σ τ α σ η ς, κ α μ ί α έ φ η μ ε ρ ί δ α, κ α μ ί α φ ω ν ή αναρχικού στην πρωτεύουσα της χώρας! Κι αυτά, άπέναντι στην ξέφρενη δραστηριότητα του μπολσεβίκικου κόμματος. Αυτές ήταν οι διαπιστώσεις μου. Μόνο το μήνα Αύγουστο κ' ύστερ' από πολύ μεγάλες δυσκολίες, ή μικρή αναρχοσυνδικαλιστική ομάδα, που την αποτελούσαν προπάντων σύντροφοι που γύρισαν απ' το εξωτερικό, κατάφερε να συγχροτήσει με έβδομαδιαία έφημερίδα (τη «Γκόλος Τρούντα», τη «Φωνή της Έργασίας»). Κι όσο για την προφορική προπαγάνδα, δεν υπήρχαν στην Πετρούπολη παρά τρεις — τέσσερεις σύντροφοι ικανοί να την ασκήσουν. Στη Μόσχα ή κατάσταση ήταν πιο ευνοϊκή, γιατί υπήρχε κιόλας με καθημερινή αντικρατιστική έφημερίδα, που την κυκλοφορούσε με με-

γάλη Ὀμοσπονδία, με τίτλο «Ἡ Ἀναρχία». Στὴν ἐπαρχία, οἱ ἀναρχικὲς δυνάμεις καὶ προπαγάνδα εἶταν ἀσήμεντες.

Εἰν' ἐκπληκτικὸ λοιπὸν πῶς, παρ' ὅλη τούτῃ τὴν ἀνεπάρκεια καὶ κάτω ἀπὸ τόσο δυσμενεῖς συνθήκες, οἱ ἀναρχικοὶ ὑπόρρεσαν ν' ἀποκτήσουν ἀργότερα — καὶ σχεδὸν παντοῦ — μιὰ ἀξιόλογη ἐπιρροή, ὑποχρεώνοντας τοὺς μπολσεβίκους νὰ τοὺς πολεμήσουν μὲ τ' ὄπλο στὸ χέρι καί, σὲ μερικοὺς τόπους, νὰ τοὺς πολεμοῦν γιὰ ἀρκετὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα, πρὶν τοὺς συντρίψουν. Τ ο ὄ τ η ἦ γ ρ ῆ γ ο ρ η κ α ἰ α ὕ θ ὄ ρ μ η τ η ἐ π ἰ τ υ χ ί α τ ῆ ς ἀ ν α ρ χ ι κ ῆ ς ἔ δ ε α ς ε ἶ ν α ἰ π ο λ ὗ ἔ ν δ ε ἰ κ τ ἰ κ ῆ. (Θὰ δοῦμε πιὸ κάτω, τὸ πῶς ὅλ' αὐτὰ τὰ γεγονότα συνδέονται μετὰξὺ τους καὶ ἀλληλοεξηγγοντα).

Ὅταν, μετὰ τὴν ἀφιξή μου, μερικοὶ σύντροφοι θέλησαν νὰ γνωρίσουν τίς πρώτες ἐντυπώσεις μου, τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια: «Ἡ καθυστέρησή μας εἶναι ἀνεπανόρθωτη. Εἶναι σὰ νὰ θέλουμε νὰ προφτάσουμε ἕνα τραῖνο ἐξπρές, ποῦ βρίσκεται στὰ χέρια τῶν μπολσεβίκων καὶ σ' ἀπόσταση 100 χλμ. καὶ τρέχει μὲ 100 χιλιομέτρα τὴν ὥρα! Πρέπει ὅχι μόνον νὰ τὸ προφτάσουμε, ἀλλὰ νὰ τρέξουμε μὲ τὴν ἴδια ταχύτητα, νὰ σκαρφαλώσουμε πάνω του, νὰ χωθοῦμε μέσα, νὰ πολεμήσουμε τοὺς μπολσεβίκους, νὰ τοὺς ἐκτοπίσουμε καί, τελικά, ὅχι νὰ καταλάβουμε ἐμεῖς τὸ τραῖνο, ἀλλὰ, — πράγμα πολὺ πιὸ δύσκολο — νὰ τὸ θέσουμε στὴ διάθεση τῶν μαζῶν βοηθώντας τες νὰ τὸ θάλλουν σὲ κίνηση. Χρειάζεται ἕνα «θαῦμα» γιὰ νὰ πετύχουν ὅλ' αὐτά. Τὸ καθήκον μας εἶναι νὰ πιστέψουμε σ' αὐτὸ τὸ θαῦμα καὶ νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴν πραγματοποίησή του».

Προσθέτω πῶς αὐτὸ τὸ «θαῦμα» λίγο ἔλειψε νὰ πραγματοποιηθεῖ, τουλάχιστον δύο φορές κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἑπανάστασης: τὴν πρώτη, στὴν Κροιστάνδη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐξέγερσης τὸ Μάρτη τοῦ 1921· τὴ δεύτερη, στὴν Οὐκρανία, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ λεγόμενου «μαχνοβίστικου» κινήματος τῶν μαζῶν.

Αὐτὰ τὰ δύο γεγονότα, καθὼς τὸ χουμε πεῖ ἀποσαωπήθηκαν ἢ διαστρεβλώθηκαν μέσα στὰ ἔργα ποῦ ἐγῆκαν ἀπ' τὴν πέννα συγγραφέων ἀπληροφόρητων ἢ πλαστογράφων. Παρμένουν γενικὰ ἀγνωστὰ στὸ κοινό. Θ' ἀσχοληθοῦμε μ' αὐτὰ λε-

πιτομερειακά στο τελευταίο μέρος του έργου μας.

4ο. — Μερικά γεγονότα απ' την Έπανάσταση (βλέπε πιο κάτω) μας αποδειχνουν πώς, παρ' όλες τις δυσμενείς συνθήκες και την ανεπάρκεια των αναρχικών αγωνιστών, η ιδέα θα μπορούσε ν' ανοίξει ένα δρόμο, κι ακόμη να θαυμάσει, αν οι εργαζόμενεςμάζες της Ρωσίας είχαν στη διάθεσή τους, τη στιγμή της Έπανάστασης, οργανισμούς ταξικούς, δοκμασμένους από παλιά και με πείρα, έτοιμους να δράσουν επικεφαλής των μαζών και να εφαρμόσουν αυτή την ιδέα στην πράξη. Όμως, η πραγματικότητα στάθηκε διαφορετική. Οι εργατικές οργανώσεις δε δημιουργήθηκαν παρά κατά τη διάρκεια της Έπανάστασης. Βέβαια, απλώθηκαν άμέσως αριθμητικά μ' έναν θαυμαστό ένθουσιασμό. Γρήγορα, η χώρα δλόκληρη καλύφθηκε μ' ένα τεράστιο δίκτυο συνδικάτων, εργοστασιακών επιτροπών, Σοβιέτ.κτλ. Άλλ' αυτοί οι οργανισμοί γεννιούνταν δίχως προετοιμασία, χωρίς προηγούμενα στάδια δραστηριότητας, χωρίς αποκτημένη πείρα, χωρίς ξεκάθαρη ιδεολογία, χωρίς ανεξάρτητη πρωτοβουλία. Δέν είχαν ακόμη γνωρίσει την πάλη των ιδεών ή οποια άλλη. Δέν είχαν την παραμικρή ιστορική παράδοση, καμία επιδεξιότητα, καμία αντίληψη του ρόλου τους, των καθηκόντων τους, της πραγματικής τους αποστολής.

Η αναρχική ιδέα τους ήταν άγνωστη. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ήταν καταδικασμένα να σέρονται, από το ξεκίνημά τους, στο άρμα των πολιτικών κομμάτων. (Και στη συνέχεια — οι μπόλσεβίκοι φρόντισαν γ' αυτό — τους έλειψε ο χρόνος γιά να μπορέσουν οι ελάχιστες δυνάμεις των αναρχικών να τους διαφωτίσουν στο αναγκαίο μέτρο).

Οι αναρχικές ομάδες, σαν τέτοιες, δε μπορούν παρά να είναι οι «κομποι άναμετάδοση» ιδεών. Γιά να εφαρμοστούν αυτές οι ιδέες στη ζωή, πρέπει να υπάρχουν και «κομποι λήψης»: εργατικοί οργανισμοί έτοιμοι να συλλάβουν τα νόμματα αυτών των ιδεών να τις «αίχμαλωτίσουν» και να τις βάλουν σ' εφαρμογή. (Απ' τη στιγμή που τέτοιοι οργανισμοί υπάρχουν, οι αναρχικοί του αντίστοιχου επαγγέλματος εντάσ-

σονται σ' αὐτούς, προσφέροντας τὴ βοήθειά τους. τὶς συμβουλές, τὸ παράδειγμά τους, κτλ). Ὅμως, στὴ Ρωσία, αὐτοὶ οἱ «πομποὶ λήψης» εἰλεπαν, οἱ ὀργανώσεις ποὺ δημιουργήθηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπανάστασης δὲ μπορούσαν νὰ ἐκτελέσουν αὐτὸ τὸ ρόλο ἀ μ ε σ ω ς. Οἱ ἀναρχικὲς ἰδέες, παρ' ὄλο ποὺ κυκλοφόρησαν πολὺ ἐνεργητικὰ μέσα ἀπὸ μερικοὺς «πομποὺς ἀναμετάδοσης» — ὄχι πολλοὺς, ἄλλωστε — γάνονταν στὸν ἄερα, χωρὶς καθόλου νὰ «συλληφθοῦν», καὶ χωρὶς λοιπὸν ἔμπρακτα ἀποτελέσματα, δηλαδὴ σχεδὸν χωρὶς πραγματικὴ ἀπήχηση. Γιὰ νὰ μπορέσει: κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες ἡ ἀναρχικὴ ἰδέα ν' ἀνοίξει: ἕνα δρόμο καὶ νὰ πετύχει, θὰ ἔπρεπε, εἴτε ὁ μπολσεβίκισμός νὰ μὴν ὑπῆρχε (ἢ οἱ μπολσεβίκοι: νὰ δρᾶσουν σὰν ἀναρχικοὶ), εἴτε ἡ Ἐπανάσταση νὰ προσφέρει στοὺς ἀναρχικοὺς καὶ στὶς μάζες τῶν ἐργαζομένων τὸν ἀπαραίτητο χρόνος ποὺ θὰ χρειάζονταν οἱ ἐργατικοὶ ἐργασιομοὶ γιὰ νὰ «συλλάβουν» τὴν ἰδέα καὶ νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ τὴν πραγματοποιήσουν, πρὶν ὑποταχθοῦν καὶ ἀλυσοδεθοῦν ἀπὸ τὸ μπολσεβίκικο Κράτος. Τούτῃ ἡ τελευταία πιθανότητα δὲν σημειώθηκε, μὰ ποὺ οἱ μπολσεβίκοι πῆραν ἀμέσως κάτω ἀπ' τὴν κηδεμονία τους τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις (φράζοντας καὶ τὸ δρόμο στοὺς ἀναρχικοὺς), πρὶν αὐτὲς ἐδῶ μπορούσαν νὰ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὴν ἀναρχικὴ ἰδέα, ν' ἀναταχθοῦν σ' αὐτὴ τὴν ὑποδούλωση καὶ νὰ προσανατολίσουν τὴν Ἐπανάσταση πρὸς τὴν ἀντιεξουσιαστικὴ κατεύθυνση.

Ἡ ἀπουσία «πομπῶν λήψης», δηλαδὴ ἐργατικῶν ὀργανισμῶν κοινωρικῶς ἑτοιμῶν ν' ἀναληφθοῦν καὶ νὰ κάνουν πράξη, ἀ π ὀ τ ἡ ν ἀ ρ χ ἡ. τὴν ἀναρχικὴ ἰδέα (καί, κατόπι, ἡ ἐλλείψη τοῦ ἀναγκαίου χρόνου γιὰ τὸ σχηματισμὸ τέτοιων «πομπῶν»), αὐτὴ ἡ ἀπουσία ὑπῆρξε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἕνας ἀπ' τοὺς κυριώτερους λόγους.

5ο. — Ἐνας ἄλλος παράγοντας ποὺ μόλις τὸν θίξαμε καὶ ποὺ ἡ σημασία του δὲν ὑπῆρξε μικρότερη, παρ' ὄλο τὸν ὑποκειμενικὸ χαρακτῆρα του, ἦρθε νὰ προστεθεῖ στὸν προηγούμενο. Τὸν ἔξυνη, τ ὀ ν κ α τ ἑ σ τ ἡ σ ε ὀ ρ ι σ τ ι κ ἂ μ ο ἰ ρ α ἰ ο γ ι ἂ τ ἡ ν Ἐ π α ν ἄ σ τ α σ ἡ.

Ἐπῆρχε ἕνα μέσο ἀπλὸ καὶ γρήγορο γιὰ νὰ ξεπεραστοῦν οἱ ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν καθυστέρηση τῶν μαζῶν, γιὰ νὰ ξανακερδηθεῖ ὁ χαμένος χρόνος, γιὰ νὰ καλυφθοῦν τὰ κενά: ν' ἀφεθεῖ ἐλεύθερο τὸ πεδίο γιὰ τὴν ἀναρχικὴ προπαγάνδα καὶ τὸ

ἀντιεξουσιαστικό κίνημα ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή πού, όταν ἔπεσε ἡ τελευταία κυβέρνησις Κερένσκυ, ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, τῆς ὀργάνωσις καὶ τῆς δράσης θὰ εἶχαν κατακτηθεῖ ὀριστικά ἀπ' τὴν Ἐπανástασιν.

Ἡ ἔλλειψη ταξικῆς ὀργάνωσις, πλατῶς ἀντιεξουσιαστικῆς προπαγάνδας καὶ προζύμης τῶν ἀναρχικῶν ἰδεῶν πρὶν ἀπ' τὴν Ἐπανástασιν, μᾶς ἀφήνει νὰ καταλάβουμε γιὰ τί οἱ μάζες ἐμπιστεύθησαν τὴν τύχη αὐτῆς τῆς Ἐπανástασις σ' ἓνα πολιτικό κόμμα καὶ σὲ μιὰ Ἐξουσία, ἐπαναλαμβάνοντας ἔτσι τὸ βασικό λάθος τῶν προηγούμενων ἐπαναστάσεων. Μέσα στίς δεδομένες συνθήκες, αὐτὸ τὸ ξέκλιμα ὑπῆρξε ἀντικείμενον ἀναπόφευκτο. Μὰ ἡ συνέχεια δὲν ἦταν καθόλου ἴδια.

Καὶ ἐξηγοῦμαι.

Ἡ ἀληθινὴ Ἐπανástασιν δὲ μπορεῖ νὰ ἐμφανιστεῖ, νὰ ἐξελιχθεῖ, νὰ πετύχει τοὺς σκοποὺς τῆς, παρὰ μόνο ἂν θρεθεῖ μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἐλευθερίας κυκλοφορίας τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν, σχετικὰ μὲ τὴν πορεία πού πρέπει ν' ἀκολουθηθεῖ καὶ πάνω στὰ προβλήματα πού πρέπει νὰ λυθοῦν. Αὐτὴ ἡ ἀτμόσφαιρα ἐλευθερίας εἶν' ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὅποια Ἐπανástασιν, ὅπως ὁ ἀέρας γιὰ τὴν ἀναπνοή.* Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἡ δικτατορία ἐνός Κόμματος, ἡ δικτατορία πού καταλύγει μοιραία στὴν ἀναστολή καὶ θὲ ἐλευθερίας, λόγου, τύπου, ὀργάνωσις καὶ δράσης — ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ ἴδια τὰ ἐπαναστατικά ρεύματα, ἐκτός ἀπὸ κείνα πού ἀνήκουν στὸ Κόμμα πού κατέχει τὴν ἐξουσία — εἶναι θανάσιμη γιὰ τὴν ἀληθινὴ Ἐπανástασιν. Ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς κανένας δὲ μπορεῖ νὰ ἰσχυριστεῖ ὅτι κατέχει ὀλόκληρη τὴν ἀλήθεια, ὅτι δὲ μπορεῖ νὰ λαθῆψει στὴν πορεία. Αὐτοὶ πού τὸ

* Μερικοὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἡ ἐλευθερία τῶν ἰδεῶν εἶναι ἓνας κίνδυνος γιὰ τὴν Ἐπανástασιν. Μὰ ἀπ' τὴ στιγμή πού, ἀπ' τὴν ἀρχή, ἡ ἐνοπλιεὶα εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ ἐπαναστατικῆς μένου λαοῦ (ἀλλιώτικα ἡ Ἐπανástασιν δὲ θὰ μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθεῖ) καὶ πού αὐτὸς ὁ ἴδιος λαὸς τὴν ἐλέγχει, ποῖο κίνδυνος θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει ἡ διατύπωση μιᾶς γνώμης; Κι' ὅσοι, ἂν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες ἐπαγρυπνοῦν γιὰ τὴ διαφύλαξιν τῆς Ἐπανástασις, θὰ μπορέσουν νὰ ἀπωθήσουν κάθε πρᾶγμα τὸ κίνδυνος, καλύτερα ἀπ' ὅποιοδήποτε ἄλλο καταστασιακὸ μέτρο.

Ισχυρίζονται κάτι τέτοιο — είτε αποκαλούνται «σοσιαλιστές», «κομμουνιστές», «αναρχικοί» ή όπως αλλιώς — και πού, έχοντας γίνει ισχυροί, συντρίβουν, μ' αυτό το πρόσημα, τις άλλες ιδέες, δημιουργούν μοιραία ένα είδος *κοινωνικής* *Έρερας* *Έξέτασης*, πού όπως κάθε *Έρα* *Έξέταση*, καταπνίγει κάθε αλήθεια, κάθε δικαιοσύνη, κάθε πρόοδο, τη ζωή, τον άνθρωπο, την ίδια την πνοή της *Έπανάστασης*. Μόνο ή ελεύθερη ανταλλαγή των επαναστατικών ιδεών, ή πολύπλευρη συλλογική σκέψη, με το φυσικό της νόμο της επιλογής, μπορούν να μās απαλλάξουν απ' τὰ λάθη και να μās έμποδίσουν να πάρουμε στραβό δρόμο. Αυτοί πού δέν τὸ αναγνωρίζουν κάτι τέτοιο είναι, πολύ απλά, *κακοί* *ατομικιστές*, όσο κι αν ισχυρίζονται πώς είναι «σοσιαλιστές», «κολλεχτιβιστές», «κομμουνιστές» κλπ. Στις μέρες μας αυτές οι ιδέες είναι τόσο ξεκάθαρες, τόσο φυσικές — θά ελεγα μάλιστα «εύνότητες» — πού σίγουρα θά ένοχλούμε τὸν αναγνώστη έπαμένοντας να τις ξεκαθαρίζουμε. Θά πρέπει να μαστε κουφοί και τυφλοί ή κακόπιστοι, για να τις περιφρονούμε ή να μη τις παραδεχόμαστε. Κι ωστόσο, ο Λένιν κι άλλοι μαζί του, αναμφισβήτητα ειλικρνείς, τις εξέορκιζαν. Τύφλωση της ανθρώπινης σκέψης. Κι' όσο γι' αυτούς πού ακολούθησαν τυφλά τους «*Αρχηγούς*», κατάλαβαν τὸ λάθος τους πολύ άργά: ή *Έρα* *Έξέταση*, λειτουργώντας πολύ άποδοτικά, δημιούργησε τὸ «μηχανισμό» και τις καταπιεστικές της δυνάμεις: οι μάζες «υπάκουσαν», είτε έχοντας συνθίσει: πιά, είτε πάλι μη μπορώντας ν' αλλάξουν την κατάσταση. *Η Έπανάσταση* είχε διαφθαρεί, είχε παρεκκλίνει απ' τὸ δρόμο της, κι' ο σωστός δρόμος είχε χαθεί. «*Όλα με άηδιάζουν σέ τέτοιο σημείο πού, ανεξάρτητα απ' την άρρώστεια μου, θά θέλα να τὰ παρατήσω και να φύγω*», έμολόγησε ο Λένιν μιά μέρα, στους συντρόφους του, βλέποντας τί γινόταν γύρω του. Είχε άραγε καταλάβει;

Αν, απ' τή στιγμή πού βρέθηκε στην έξουσία, τὸ μπολσεβίκικο κόμμα είχε, 25 μὴν πούμε ένθαρρύνει (θά ζητούσαμε τότε πολλά απ' αυτό), μιά μόνο ανεχτεί τὸν αντίεξουσιαστικό λόγο και τὸ κίνημα, ή καθυστέρηση θά χε γρήγορα καλυφθεί και τὰ χάσματα δέν θά ύπηρχαν. Τὰ γεγονότα, όπως θά δοῦμε, τὸ

ἀποδείχνουν ἀναμφισβήτητα. Μόνο ὁ σκληρὸς καὶ μακρόχρονος ἀγώνας πού οἱ μπολσεβίκοι ἀνάπτωσαν ἐνάντια στὸν ἀναρχισμό, παρ' ὅλη τὴν ἀδυναμία του, ἐπατρέπουν ν' ἀντληθῶμε τὴν ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ τελευταίου, πού θά μπορούσε νὰ ὀλοκληρωθεῖ, ἂν εἶχε κατακτήσει τὴν ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ τῆς δράσης.

Ὅμως, ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τῶν πρώτων ἐπιτυχῶν τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κινήματος, κα' ἐπειδὴ ἡ ἐλεύθερη ἀναρχικὴ δραστηριότητα θά μπορούσε ν' ἀποδείξει ἀπαρέγκλιτα τὴν ἀχρηστία (τουλάχιστο!) κάθε πολιτικοῦ κόμματος καὶ κάθε Ἐξουσίας, πράγμα πού θά ὀδηγοῦσε μαραεῖα στὴν κατάργησή τους, ἡ μπολσεβίκικη ἐξουσία δὲν ἦταν δυνατὸ ν' ἀνεχτεῖ αὐτὴ τὴν ἐλευθερία. Ἄν ἀνεχόταν τὴν ἀναρχικὴ προπαγάνδα θά ἔταν σὰ ν' αὐτοκτονοῦσε. Ἐκάνε δ, τι μπορούσε γιὰ νὰ ἐμποδίσει: ἀρχικά, ν' ἀπαγορεύσει μετὰ, καὶ νὰ ἀφανίσει: τελικά, μὲ χρῆση βίας, κἀθε ἐκδηλώση τῶν ἀντιεξουσιαστικῶν ἰδεῶν.

Ἰσχυρίζονται συχνὰ ὅτι οἱ μάζες τῶν ἐργαζόμενων εἶναι ἀνίκανες νὰ ὀλοκληρωθῶσιν ἀπὸ μόνες τους, κα' ἐλευθερα, τὴν ἐπανάστασή τους. Τούτῃ ἡ θέση εἶναι ἰδιαίτερα ἀγαπῆτὴ στοὺς «κομμουνιστὲς» γιατί τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἐπικαλοῦνται μιὰ «ἀντικαιμενικὴ» κατάσταση, πού καταλήγει ἀναγκαστικά στὴν καταστολὴ τῶν «ἐλέθριων ἀναρχικῶν οὐτοπιῶν». (Μὲ τίς μάζες ἔτσι ἀνίκανες, λένε, μιὰ «ἀναρχικὴ ἐπανάσταση» θά σήμαινε τὸ θάνατο τῆς Ἐπανάστασης). Ὅμως αὐτὴ ἡ θέση εἶναι ἀπόλυτα ἀθάλητη. Ἄς μᾶς δώσουν λοιπὸν ἀποδείξεις γι' αὐτὴ τὴν ὑποτιθέμενη ἀνικανότητα τῶν μαζῶν! Μάταια θά ψάξουμε στὴν Ἱστορία, δὲν πρόκειται νὰ βροῦμε οὔτε ἓνα παράδειγμα ὅπου νὰ ἔχουν ἀφεθεῖ πραγματικὰ ἐλευθερεὲς νὰ δράσουν οἱ μάζες τῶν ἐργαζόμενων (βοηθώντας τες, φυσικά), πράγμα πού θά ἦταν τὸ μοναδικὸ μέσο γιὰ ν' ἀποδειχθεῖ ἡ ἀκανονότητά τους. Γιὰ λόγους εὐκολοῦς νὰ τοὺς καταλάβουμε δὲν θά ἐπιχειρηθεῖ ποτὲ ἓνα τέτοιο πείραμα. (Ὡστόσο, θά ἔταν πολὺ εὐκόλο). Γιὰτί ξέρουμε πολὺ καλά ὅτι ἡ θέση αὐτὴ εἶναι ψεύτικη κα' ὅτι τὸ πεί-

ραμα θά 'βαζε τέλος στην έκμετάλλευση του λαού και στην Ξουσία, που βασίζονται, όπως κι' αν είναι ή μορφή τους, όχι στην άικανότητα των μαζών, αλλά αποκλειστικά στη βία και στην άπάτη. Γι' αυτό άκριβώς, άλλωστε, άργά ή γρήγορα, οι μάξες των έργαζόμενων θά κληθούν Ιστορικά να πάρουν την έλευθερία δράσης τους μέσ' άπ' την Έπανάσταση, την άληθινή· γιατί ποτέ οι κυρίαρχοι (που είναι πάντα ταυτόχρονα έκμεταλλευτές ή θρίσκονται στην ύπηρεσία των έκμεταλλευτών) δέν θά την «παραχωρήσουν», όπως κι' αν είναι ή έτακέττα που μ' αυτήν παρουσιάζονται.

Τό γεγονός έτι οι έργατικές μάξες έμπαστεύονται πάντα την τύχη τους, μέχρι τώρα, σε κόμματα, σε κυβερνήσεις και σε «άρχηγούς» — ένα γεγονός που δλοι οι έκκολαπτόμενοι κυρίαρχοι κι' οι έκμεταλλευτές τό μετατρέπουν πρós θφελός τους για να ύποτάξουν τις μάξες — έξηγγείται άπό πολλούς λόγους, που δε χρειάζεται να αναλύσουμε έδω, και που δέν έχουν καμία σχέση με την Ικανότητα ή την άνικανότητα των μαζών. Τό γεγονός αυτό άποδείχνει, αν θέλουμε, την εύπιστία, την ξενοιακά της μάξας, τη «γνοια σχετικά με τη δύναμή της, με δόλου την άνικανότητά της, δηλαδή την έλλειψη αυτής της δύναμης. «Ανικανότητα των μαζών!». Τί ώραίο εύρημα για δλους τους κυρίαρχους κι' έκμεταλλευτές του παρελθόντος, του πρόντος και του μέλλοντος, και προπάντων για τους σύγχρονους οπαδούς της σκλαβιάς, όπως κι' αν είναι τ' όνομά της: «ναζισμός» ή «μπολσεβικισμός», «φασισμός» ή «σοσιαλισμός»! «Ανικανότητα των μαζών!». Να ένα σημείο πάνω στο όποιο οι άντδραστακοί κάθε άπόχρωσης θά συμφωνήσουν άπόλυτα με τους «κομμουνιστές». Κι' αυτή ή συμφωνία είναι πολύ ένδεικτική.

Άς επιτρέψουν λοιπόν οι ύποψήφιοι «άρχηγοί» της έποχής μας, οι μόνοι άλάθητοι και «ίκανοί», άς επιτρέψουν στις μάξες των έργαζομένων, την έπομένη της Έπανάστασης που έρχεται, να ένεργήσουν έλεύθερα, βοηθώντας τες άπλούστατα, όπου χρειαστεί! Θά δούν τότε πολύ καλά αν οι μάξες είναι «άνικανες» να δράσουν χωρίς πολιτική κηδεμονία. Μπορούμε να τους βεβαιώσουμε ότι ή Έπανάσταση θά καταλήξει τότε σ' ένα άποτελεσμα πολύ διαφορετικό άπ' αυτό του 1917, άπ' τό «φασισμό» και τον άδιάκοπο πόλεμο!

Άλλοίμονο, τό ξέρουμε προκαταβολικά: δε θά τολμήσουν

ποτέ μιά παρόμοια πειραματική ενέργεια. Κι' οι μάζες θά 'χουν πάλι μιὰ ἰδιαιτέρη προσπάθεια νὰ ολοκληρώσουν: νὰ ἐκκαθαρίσουν μὲ γνώση τῶν συνεπειῶν, καὶ ἔγκαιρα, δλους τοὺς ἐμνηστήρες, γιὰ νὰ πάρουν τὴν ὑπόθεσι στὰ δικὰ τους χέρια καὶ νὰ τὴν καθοδηγήσουν μὲ κάθε ἀνεξαρτησίᾳ. Ἄς ἐλπίζουμε ὅτι, αὐτὴ τὴ φορά, ἡ προσπάθεια θά φτάσει ὡς τὸ τέλος.

Ὁ ἀναγνώστης καταλαβαίνει τώρα γιατί ὁ προπαγανδισμὸς τῶν ἀναρχικῶν ἰδεῶν, ποὺ ἀποσκοποῦσαν στὸ νὰ διαλύσουν τὴν εὐπιστία τῶν μαζῶν καὶ νὰ τοὺς ἐμφυσήσουν τὴ συνειδητοποίηση τῆς δυνάμεώς τους καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτὸ τους, θεωρήθηκε, ἀπὸ πάντα καὶ σ' ἕλες τὶς χώρες, σὰν ὁ παρὸ ἐπικίνδυνος. Καταδιώχθηκε τούτη ἡ προπαγάνδα, κι αὐτοὶ ποὺ τὴν ὑπηρετοῦσαν κληγήθηκαν, μὲ μιὰ διασύνη καὶ μιὰ αὐστηρότητα δίχως προηγούμενο, ἀπ' ὅλες τὶς ἀντιδραστικὲς κυβερνήσεις.

Στὴ Ρωσσία, αὐτὴ ἡ ἀγρία καταστολὴ κατέστησε τὴ διάδοσι τῶν ἀντιεξουσιαστικῶν ἰδεῶν — ποὺ κίβλας ἦταν πολὺ δύσκολη μέσθ στὴν ἀτύσφαιρα ποὺ ἐπακροῦσε — σχεδὸν ἀδύνατη, μέχρι τὶς Ἰδέιες τὶς παραμονὲς τῆς Ἐπανάστασης. Βέβαια, ἡ Ἐπανάστασι ἀφησε στοὺς ἀναρχικοὺς μιὰ ὀρισμένη ἐλευθερία δράσης. Ἀλλά, καθὼς εἶδαμε, στὴν ἐποχὴ τῶν «προσωρινῶν» κυβερνήσεων (ἀπὸ τὸ Φλεβάρη ὡς τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1917), τὸ κίνημα δὲ μπόρεσε νὰ θγάλει ἀπ' αὐτὸ μεγάλο ὄφελος. Κι' ὅσο γιὰ τοὺς μπολσεβίκους, δὲν ἀποτέλεσαν ἐξαιρεσι στὸν κανόνα. Μόλις ἀνέβηκαν στὴν ἐξουσία, σχεδίασαν τὴν ἐξ ὀ ν τ ω τ η τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κινήματος μ' ὅλα τὰ μέσα ποὺ εἶχαν στὴ διάθεσή τους: δημοσιογραφικὲς ἐκστρατείες καὶ συνέδρια, συκοφαντίες, συλλήψεις, πράξεις βίας, κλείσιμο τῶν γραφείων, δολοφονίες — ὅλα τὰ θεωροῦσταν καλὰ γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθεῖ ὁ σκοπὸς τους. Κι' ὅταν ἐνοικωσαν πῶς ἡ ἐξουσία τους εἶχε ἱκανοποιητικὰ ἐδραιωθεῖ, ἐξαπόλυσαν ἐνάντια στοὺς ἀναρχικοὺς γ ε ν : κ ἡ καὶ ἀ π ο φ α σ : σ τ ι - κ ἡ καταστολή. Τὸ πράγμα ἀρχισε τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1918 καὶ δὲν ἔχα χαλαρώσει ἀκόμη μέχρι σήμερα. (Ὁ ἀναγνώστης θά βρεῖ πῶς κάτω συγκεκραμένα στοιχεῖα γι' αὐτὰ τὰ «ἀνδραγαθήματα» τῶν μπολσεβίκων ποὺ παρμένουν ἀγνωστὰ ἐξω ἀπ' τὴ Ρωσσία).

Ἔτσι ἡ ἀναρχικὴ δραστηριότητα δὲ μπόρεσε ν' ἀναπτυχθεῖ στὴ Ρωσσία σχεδὸν ἐλεύθερα παραπάνω ἀπὸ ἐξ ἡ μ ἡ-

ν ε ς περίπου. Δέν είναι λοιπόν εκπληκτικό πού τό αντιμεξου-
σιαστικό κίνημα δέ βρήκε τόν καιρό νά οργανωθει, ν' άνθίσει
καί ν' απλλαγει, ώριμάζοντας, από τίς άδυναμίες του.

Πρέπει ακόμη νά υπογραμμίσουμε έδω την κ ε φ α -
λ α ι ώ δ η σ η μ α σ ί α — γιά την Έπανάσταση — αυτών
πού μόλις διαπιστώσαμε.

Οί μπολσεβίκοι συντρίψανε τόν
ά ν α ρ χ ι σ μ ό ά π ό σ κ ο π ο ύ , θ ε λ η μ α τ ι -
κ ά . Καί β ι α σ τ ι κ ά . Έκμεταλλεύμενοι την ατιό-
σφαιρα πού επικρατούσε, τά πλεονεκτήματα και την επιβολή
τους πάνω στις μάζες, συντρίψανε κατά τόν πύ άγριο τρόπο
τίς αντιμεξουσιαστικές ιδέες και τά κινήματα πού εμπνέονταν
άπ' αυτές. Δέν επέτρεψαν στον άναρχισμό νά ύ π ά ρ ξ ε ι ,
κι' άκόμα λιγότερο νά φτάσει στις μάζες. (Άργότερα έκαναν
την άνοησία νά θεσπιώνουν, γιά τίς άνάγκες του σκοπού τους,
ότι ο άναρχισμός άπότυχε «ιδεολογικά», ότι οι «μάζες» κητάλα-
θαν κι' άπόρριψαν την «άντιπρολεταριακή θεωρία» του. Στο έ-
ξωτερικό, όσοι θέλουν νά 'ναι άνοητοι τά δέχονται: όλ' αυτά χω-
ρίς συζήτηση. Οί «κομμουνιστές» ίσχυρίζονται: ακόμη, καθώς
έχουμε πεί, ότι άπό ο ά ν α ρ χ ι σ μ ό με τό νά στραφεί κατά τών
μπολσεβίκων δέν είχε «άντικειμενικά» καμία πιθανότητα νά
παρσύρει την Έπανάσταση, στο δικό του κανάλι, φρόντιζε νά
την εκθέσει: σέ κ'ίνδυνο, κι' άποδείχθηκε «άντικειμενικά» άντε-
παναστατικός, και, κατά συνέπεια, έπρεπε νά καταπολεμηθεί
δίγως οίκο. Φροντίζουν φυσικά νά μη πούνε πώς ήταν αυτοί
άκριβώς πού, πολύ «ύποκειμενικά», άπαίρεσαν άπ' τούς άναρ-
χικούς — και ά π ό τ ί ς μ ά ζ ε ς — τίς τελευταίες και
πού έντονες πιθανότητες, τά πύ πραγματικά μέσα και τίς πύ
συγκεκριμένες δυνατότητες γιά μιá άντικειμενική έπιτυχία).

Συντρίβοντας την άναρχική ιδέα και τό αντιμεξουσιαστικό
κίνημα, τ σ α κ ί ζ ο ν τ α ς τ ά έ λ ε ύ θ ε ρ α κ ι -
ν ή μ α τ α τ ω ν μ α ζ ω ν , οί μπολσεβίκοι αυτόματα
σταματούσαν και κατέπνυαν την Έπανάσταση.

Μή μπορώντας νά προχωρήσει περισσότερο πύς την
πραγματική χειραφέτηση τών εργαζόμενων μαζών, πού έρχό-
ταν νά την άντικαταστήσει ο άπόλυτος κρατισμός, ο μικραία
γραφειοκρατικός, εκμεταλλευτικός και «νεοκαπιταλιστικός»,
ή ά λ η θ ι ν ή Έπανάσταση ύποχωρούσε άπαρέργλ:τα.

Γιατί, κ ά θ ε ά ν ο λ ο κ λ ή ρ ω τ η έ π α ν ά σ τ α σ η , — δηλαδή μα έπανάσταση πού δέν καταλήγει: στην άληθινή κι' ολοκληρωτική χειραφέτηση τής Έργασίας — ε ί ν α ι κ α τ α δ ι : κ α σ μ έ ν η ν ά ύ π ο χ ω ρ ή σ ε ι κάτω άπ' τή μία ή τήν άλλη μορφή. Η Έστορία μάς τό έχει διδάξει αυτό. Η Ρώσση Έπανάσταση μάς τό έπιβεβαίωσε. Άλλά οί άνθρωποι: πού δε θέλουν ούτε νά δοϋν, ούτε ν' άκούσουν, άργούν νά τό άντιληφθούν: Άλλοι μέ πείσμα πιστεύουν σέ μα έξουσιαστική έπανάσταση: Άλλοι καταλήγουν ν' άπειπιστούν άπό κάθε έπανάσταση, άντι ν' άναζητήσουν τά «γιατί» τής άποτυχίας: Άλλοι πάλι, άλλοίμονο οί πού πολλοί, φαντάζονται πώς μπορούν νά «ζούν τή ζωή τους» στο περιθώριο, προφυλαγμένο: άπ' τή μανία τών γιγάντων κοινωνικών άναταραχών, και δ έ θ έ λ ο υ ν ν' άκούσουν ούτε νά δοϋν' άδιαφορούν για τό κοινωνικό σύνολο κι' άποζητούν νά περιχαρακωθούν μέσα στη θλιθερή τους ύπαρξη, τήν άτομική, άγνώοντας τά τεράστια έμπόδια πού θέτουν μέ τή στάση τους στο δρόμο για τήν πανανθρώπινη πρόοδο και για τή δική τους ά λ η θ ι ν ή άτομική εϋτυχία. Αυτοί οί άνθρωποι πιστεύουν σ' ό,τι νά 'ναι κι' άκολουθούν όποιον νά 'ναι, φτάνει «νά τούς αφήνουν στην ήσυχία τους». Έλπίζουν ότι μπορούν νά «σωθούν» έτσι, μέσα στο γενικό κατακλυσμός: λάθος και ψευδαισθηση, βασική και μοιραία! Όστόσο, ή άλήθεια είναι άπλή: όσο ή έργασία του ανθρώπου δέν θ' άπελευθερωθεί άπό κάθε ανθρώπινη εκμετάλλευση, κ α ν έ ν α ς δέ θά μπορεί νά μιλά ούτε για άληθινή ζωή, ούτε για πραγματική πρόοδο, ούτε για μιá άληθινή προσωπική εϋτυχία.

Έδώ και χιλιοτηρίδες τώρα, τρεις βασικοί όροι: έμπόδιζαν τήν ελεύθερη έργασία, δηλαδή τή «συναδέρφωση» και τήν εϋτυχία τών ανθρώπων: (α) ή κατάσταση τής τ ε χ ν ι κ ή ς (ό άνθρωπος δέν είχε στην κατοχή του τίς τεράστιες δυνάμεις τής Φύσης, πού τώρα είναι: κύριός τους) (β) ή ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή κατάσταση πραγμάτων πού άπέρρεε άπ' τήν προηγούμενη κατάσταση (ή ανεπάρκεια τών προϊόντων τής ανθρώπινης έργασίας και τάν συνέπεια, ή «συναλλακτική» οίκονομία,*

* Ο άναγνώστης πού θά ήθελε νά μυηθεί περισσότερο στο πρόβλημα τής σύγχρονης οικονομικής εξέλιξης θά 'πρεπε νά συμβουλευτεί προπάντων τά Έργα του Ζάκ Ντυμπούέν.

τὸ χρήμα, τὸ κέρδος, καί, μὲ δύο λόγια, τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα παραγωγῆς καὶ κατανομῆς ποῦ βασίζεται στὴ σπανιότητα τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας) (γ) ὁ ἠθικὸς παράγοντας, πῶς, μὲ τὴ σειρά του, ἀκολουθοῦσε τοὺς δύο πρώτους δρους (ἀμάθεια, ἀποκτίνωση, ὑποταγή, παραίτηση, ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπινων μαζῶν). Ὅμως ἐδῶ καὶ μερικὲς δεκαετίες, οἱ δύο πρώτοι δροι ἔχουν δλοκληρωτικὰ μετατραπεί: τεχνικὰ καὶ οἰκονομικὰ, ἡ ἐλεύθερη ἐργασία εἶναι τώρα ὄχι: μόνο πιθανή, μὰ καὶ ἀπαραίτητη στὴ ζωὴ καὶ στὴ φυσιολογικὴ ἐξέλιξη τῶν ἀνθρώπων· τὸ καπιταλιστικὸ καὶ ἐξουσιαστικὸ σύστημα δὲ μπορεῖ πιά νὰ ἐξαφελῆσει οὔτε τὴ μὰ οὔτε τὴν ἄλλη· δὲ μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ: παρὰ μόνο πολέμους. Μόνος ὁ ἠθικὸς δρος βρίσκεται σὲ κηστέρηση: συνηθισμένο: ἐδῶ καὶ αἰῶνες τώρα στὴν παραίτηση καὶ στὴν ὑποταγή, ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων δὲν ὀλέπουν ἀκόμη τὸν ἀληθινὸ δρόμο ποῦ ἀνοίγεται μπροστά τους· δὲν ἀναλαμβάνονται ἀκομὴ τὴ δράση ποῦ τοὺς ἐπιβάλλει: ἡ Ἱστορία. Ὅπως καὶ πρὶν οἱ ἄνθρωποι στὴν τεράστια πλειοψηφία τους «ἀκολουθοῦν» καὶ «ὑποκύπτουν», δανείζοντας τὴν τεράστια ἐνεργητικότητά τους σὲ ἔργα πολέμου καὶ ξέφρενης καταστροφῆς, ἀντὶ ν' ἀντιληφθοῦν δι:·, κάτω ἀπ' τὶς σημερινὲς συνθήκες, ἡ ἐλεύθερα δημιουργικὴ δραστηριότητά τους θὰ μπορούσε νὰ στεφθεῖ ἀπὸ ἐπιτυχία. Θὰ χρειαστει ἡ δὺναμη τῶν πραγμάτων: πόλεμοι, δεινὰ κάθε εἶδους καὶ ἐπαναστάσεις ἀποτυχημένες καὶ ἐπανηλαμβανόμενες, οἱ ἀδύνατοι: κληνισμοί, ποῦ θὰ τοὺς στεροῦν κάθε δυνατότητα νὰ ζήσουν, γιὰ ν' ἀνοίξουν ἐπιτέλους τὰ μάτια τους στὴν ἀλήθεια καὶ ν' ἀφιερῶσουν τὴν ἐνεργητικότητά τους στὴν ἀληθινὴ ἀνθρώπινη δράση: τὴν ἐλεύθερη, ἐπακοδομητικὴ καὶ ἐνεργητικὴ δράση.

Ἄς προσθέσουμε ἐδῶ, μὲ τὴν εὐκαρία, πῶς στὴν ἐποχὴ μας ἡ Ἐπανάσταση καὶ ἡ Ἀντίδραση θὰ εἶναι, μοιραία, ἀπ' τὶς ἴδιες τους τὶς συνέπειες, παγκόσμια φαινόμενα. (Ἄλλωστε ἀπὸ τὸ 1789 κίβλας ἡ Ἐπανάσταση καὶ ἡ Ἀντίδραση ποῦ ἀκολούθησε εἶχαν ἔντονος ἀπηχήσεις καὶ προκάλεσαν σημαντικὰ κινήματα σὲ πολλὲς χῶρες). Ἄν ἡ Ρώσικη Ἐπανάσταση συνέχισε, ἂν γινόταν ἡ μεγάλη λυτρωτικὴ Ἐπανάσταση, καὶ ἄλλες χῶρες θὰ τὴν εἶχαν ἀκολουθήσει μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα καὶ μὲ τὴν ἴδια κατεύθυνση. Στὴν περίπτωσή αὐτὴ θὰ εἶχε γίνε:, πραγματικὰ καὶ ὄχι στὰ χαρτιά, ὁ ἰσχυρὸς φάρος ποῦ θὰ φώτιζε τὴν ἀληθινὴ πορεία τῆς Ἀνθρωπό-

τητας. Ἀντίθετα, διαστρεβλωμένη, ἐμποδισμένη κι' ὑποχωρών-
τας, ἐμελλε νά ἐξυπηρετήσει θαυμάσια τή διεθνή ἀντίδραση,
πού περίμενε τήν ὥρα της. (Τά μεγάλα μυαλά ἀπό τούς ἐπαναστάτες). Ἡ ψευδαισθη-
ση, ὁ μῦθος, τὰ συνθήματα, τὰ «ντεκόρ» καί τὸ χαρτοδασίλειο
παράμειναν, μὰ ἡ π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ ζ ω ῆ, πού πε-
ριφρονεῖ τίς ψευδαισθήσεις, τὰ ντεκόρ καί τὸ χαρτοδασίλειο,
ἀκολουθεῖ ἕναν ὀλότελα διαφορετικὸ δρόμο. Ἀπὸ τότε ἔχουμε
τὴν Ἀντίδραση καί τίς τεράστιες ἐπιπτώσεις της: τὸ «φασσι-
σμό», τούς νέους πολέμους καί τίς κοινωνικο-οικονομικὲς κατα-
στραφές, πού ἔγιναν σχεδὸν κάτα ἀναπόφευκτο.

Σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴ σειρά συλλογισμῶν, τὸ θεμελιώδες —
καί πολὺ γνωστὸ — λάθος τοῦ Λένιν εἶναι πολὺ περίεργο καί
μᾶς δάξει: σὲ σκέψεις. Καθὼς ξέρουμε, ὁ Λένιν περίμενε πῶς
θὰ ξεσποῦσαν μὲ γρήγορο ρυθμὸ «κομμουνιστικὲς» Ἐπαναστά-
σεις καί σ' ἄλλες χώρες. Οἱ ἐλπίδες του αὐτὲς διαφεύστηκαν.
Κι' ὡστόσο, σ τ ὀ θ ἄ θ ο ς, δὲν γελιόταν: ἡ ἄ λ η -
θ ι ν ῆ Ἐπανάσταση «θὰ πυρπολήσει τὸν κόσμο». Μιὰ ἄ -
λ η θ ι ν ῆ Ἐπανάσταση μπορούσε τότε νά πυρπολήσει: τὸν
κόσμο. Μόνον πού, νά: ἡ «δική του» ἐπανάσταση δὲν ἦταν ἡ
ἄ λ η θ ι ν ῆ. Κι' αὐτὸ δὲν τὸ ἔβλεπε ὁ Λένιν. Πάνω σ' αὐ-
τὸ εἶνα: πού γελᾶστηκε. Τυφλωμένος ἀπ' τὴν κρατιστικὴ θεω-
ρία του, γοητευμένος ἀπ' τὴ «νίκη», τοῦ ἦταν ἀδύνατο ν' ἀντι-
ληφθεῖ πῶς ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἀποτυχημένη, πλανημένη ἐπα-
νάσταση γιὰ μιὰ ἐπανάσταση πού θὰ ἔμενε στείρα, πού δὲ μπο-
ροῦσε τίποτα νά «πυρπολήσει», γιατί εἶχε πάψει κ' ἡ ἴδια νά
«καίει»: διὸ εἶχε χάσει αὐτὴ τὴ μεταδοτικὴ δύναμη, πού ὑ-
πάρχει μέσα στὰ μεγάλα ἰδανικά, γιατί εἶχε πάψει πιά νά
ἔχει μεγάλο ἰδανικό. Μποροῦσε ὁ Λένιν μέσα στὴν τύφλωσή
του νά προβλέψει, διὸ αὐτὴ ἡ Ἐπανάσταση θὰ σταματοῦσε. θὰ
ὑποχωροῦσε, θὰ ἐκφυλιζόταν, θὰ ξυπνοῦσε σὲς ἄλλες χώρες
μιὰ κηφόρα ἀντίδραση, ὕστερ' ἀπὸ μερικὲς ἀνατραχῆς δίχως
αἷριο; Βέβαια ὄχι! Κι' ἔτσι ὁ Λένιν ἔκανε ἕνα δεύτερο λάθος:
πίστεψε πῶς ἡ ὑπέρτατη τύχη τῆς Ρώσσης Ἐπανάστασης
ἐξαρτιόταν ἀπ' τὴν ἐπέκτασή της σ' ἄλλες χώρες. Ἄλλ' ἀκρι-
βῶς τὸ ἀντίθετο ἦταν ἀληθινὸ: ἡ ἐπέκταση τῆς Ἐπανάστασης
σ' ἄλλες χώρες ἐξαρτιόταν ἀπ' τ' ἀποτελέσματα τῆς Ρώσσης
Ἐπανάστασης. Κι' αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα ἦταν ἀόριστα, ἀδέ-
βαια, ἔτσι πού οἱ ἐργαζόμενες μάζες τοῦ ἐξωτερικοῦ νά διστά-

ζουν, να περιμένουν συγκεκριμένα στοιχεία, να έρευνουν. "Ομως οι πληροφορίες και τα άλλα ενδεικτικά στοιχεία γίνονταν δλο και πάλι θλιπτά κι' αντιφατικά. Οι έρευνες κι' οι ίδιες οι απροσωπίες που στέλλονταν εκεί, δεν έφερναν πίσω τίποτα τὸ ξεκάθαρο. Στὸ ἀναμεταξύ, οἱ ἀρνητικὲς μαρτυρίες συσσωρεύονταν. Οἱ εὐρωπαικὲς μάζες καθυστεροῦσαν, δὲν τολμοῦσαν, δυσπιστοῦσαν ἢ ἀδαφοροῦσαν. Τοὺς ἔλειπε ὁ ἀναγκαῖος ἐνθουσιασμός, μὲν καὶ τὸ ἰδανικὸ παρέμεινε ἀμφίβολο. Κατόπιν ἤρθαν οἱ διαφωνίες καὶ τὰ σχίσματα. "Ὅλ' αὐτὰ ἔπαιζαν θαυμάσια τὸ παιχνίδι τῆς Ἀντίδρασης. Κι' αὐτὴ προετοιμάστηκε, ὀργανώθηκε καὶ πέρασε στὴ δράση.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Λένιν ὑποχρεώθηκαν ν' ἀντληθοῦν τὴν πραγματικότητά. Χωρὶς ἴσως νὰ ἔναι σὲ θέση νὰ ξεχωρίσουν τὰ πραγματικὰ αἰτια, κατάλαβαν ἐνστικτώδεις πῶς ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων εὐνοοῦσε ὄχι μὴ ἔ π έ κ τ α σ η τὴν «κομμουνιστικῆς» Ἐπανάστασης. ἄλλά, ἀντίθετα, μὴ τέρστια ἀ ν τ ἰ ὀ ρ α σ η ἐγάννα στὴν Ἐπανάσταση. Κατάλαβαν πῶς τούτη ἡ ἀντίδραση θὰ ἔταν ἐπικίνδυνη γι' αὐτοὺς, γιατί ἡ Ἐπανάστασή τους, τέτοια πὸς ἦταν καμωμένη, δὲ μπορούσε νὰ ἐπαδῆ στὸν κόσμος. Στρώθηκαν λοιπὸν σπασμωδικὰ στὸ ἔργο τῆς προετοιμασίας τῶν μελλοντικῶν πολέμων, πὸς ἔγιναν πιά ἔτσι ἀναπόφευκτοι. Ἀπὸ κει καὶ πέρα δὲν τοὺς ἔμεινε παρὰ αὐτὸς ὁ δρόμος. Καὶ στὴν Ἱστορία τὸ ἴδιο!...

Φαίνεται παράξενο πὸς, στὴ συνέχεια, οἱ «κομμουνιστὲς» προσπάθησαν νὰ δώσουν μὴ ἐξήγησι γιὰ τὸν ἀνολοκλήρωτο χαρακτήρα καὶ τὴν παρέκκλιση τῆς Ἐπανάστασης, ἐπικαλούμενοι τὸν «καπιταλιστικὸ περίγυρο», τὴν ἀδράνεια τοῦ προλεταριάτου τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ τὴ δύναμη τῆς παγκόσμιας ἀντίδρασης. Δὲν ὑποψιάζονταν — ἡ δὲν τ' ὁμολογοῦσαν — ὅτι ἡ μαλθακότητά πὸς ἔδειξαν οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἀντίδραση πὸς ξέσπασε, ἦταν, ὡς ἓνα μεγάλο σημεῖο, οἱ φυσικὲς συνέπειες τοῦ λαθεμένου δρόμου πὸς σ' αὐτὸν ἔ κ ε ἰ ν ο ἰ ο ἰ ἰ ὀ ἰ ο ἰ εἶχαν ὀδηγήσει τὴν Ἐπανάσταση πῶς παρεκκλίνοντάς τὴν ἀπ' τὴν πορεία τῆς εἶχαν ἀπὸ μ ὀ ν ο ἰ τ ο υ ς προετοιμάσει τὸ δρόμο γιὰ τὴν ἀντίδραση, γιὰ τὸ «φασισμό» καὶ γιὰ τοὺς πολέμους.*

* Ἄς μὴ γελοιάμαστε σχετικά μὲ τὴν τύχη τῆς Ἐπανάστασης πὸς ἔρχεται! Δὲ θὰ ἔμει μπροστὰ τῆς παρὰ μόνον δυὸ δρόμους: ἡ τὸ ὀρθιο

Αυτή είναι η τραγική αλήθεια πάνω στη μπολσεβίκικη Έπανάσταση. Αυτό είναι το κεφαλιώδες δίδαγμα που κληροδότησε στους «εργαζόμενους όλων των χωρών». Στο βάθος είναι κάτι πολύ απλό, ξεκάθαρο, άναμφισδιότητο. Όσο δεν είναι ακόμη ούτε καθορισμένο, ούτε καν γνωστό. Και δεν θα καθοριστεί παρά στο μέτρο που τα γεγονότα κ' η ελεύθερη μελέτη της Ρώσικης Έπανάστασης θα το επιτρέψουν. Ο άναγνώστης θέ με καταλάβει καλύτερα όταν θα φτάσει στο τέλος αυτού του έργου.

6ο. — Άς αναφέρουμε τέλος ένα στοιχείο που, χωρίς να 'χει τη σημασία των πιο πάνω παραγόντων, έπαιξε ωστόσο ένα ρόλο μέσα στην τραγωδία. Πρόκειται για το «θόρυβο», για τη «διαφήμιση», για τη δημαγωγία. Όπως όλα τα πολιτικά κόμματα, έτσι και το μπολσεβίκικο κόμμα (το «κομμουνιστικό») τα χρησιμοποίησε όλ' αυτά και τα εκμεταλλεύτηκε. Για να έντυπωσιάσει τις μάζες, για να τις «κατακτήσει», του χρεια-

της αληθινής κι' ολοκληρωτικής Κοινωνικής Έπανάστασης, που θα καταλήξει στην πραγματική χειραφέτηση των εργαζομένων (πράγμα που είναι αντικειμενικά δυνατό), η το κρατιστικό, πολιτικό κι' εξουσιαστικό αδιέξοδο, που καταλήγει μοιραία σε μια νέα αντίδραση, σε πολέμους και σε κάθε είδους καταστροφές. Η ανθρώπινη εξέλιξη δε σταματά. Άνοιγει ένα δρόμο μέσο απ' οποιοδήποτε εμπόδιο, και μ' οποιο τρόπο. Στις μέρες μας η καπιταλιστική, εξουσιαστική και πολιτική κοινωνία άπαγορεύει στην ανθρώπινη εξέλιξη, όριστικά, κάθε πρόοδο. Αυτή η κοινωνία λοιπόν πρέπει να εξαφανιστεί, τώρα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Άν και τούτη τη φορά οι άνθρωποι δεν κατορθώσουν να την άνατρέψουν πραγματικά και κατά τη στιγμή της ίδιαις της επανάστασης, οι άναπότρεπτες συνέπειες θα είναι μια καινούρια αντίδραση, ένας καινούριος πόλεμος, φοβερές οικονομικές και κοινωνικές καταστροφές· με δυο λόγια, θα συνεχίζεται η ίδια ολοκληρωτική καταστροφή, μέχρι που οι άνθρωποι να καταλάβουν και να ενεργήσουν άνάλογα. Γιατί, στην περίπτωση αυτή, η ανθρώπινη εξέλιξη δεν θα έχει άλλο μέσο για να άνοίξει το δρόμο της. (Βλέπε, σχετικά με τα παραπάνω, τα «Πράγματα που Έζησα», την πρώτη συνοπτική μελέτη μου πάνω στη Ρώσικη Έπανάσταση, που πρωτοδημοσιεύθηκε στην «Άναρχική Έπιθεώρηση» του Σεμπαστιέν Φώρ, από το 1922 ως το 1924).

ζόταν ή «φασαρία», ή «δημοσιότητα», ή μπλόφα. Ἀκόμη, φρόντισε νά σκαρφαλώσει, κατά κάποιο τρόπο, στήν κορυφή ἐνός βουνού, γιά νά μπορούν ἔλοι νά τὸ βλέπουν, νά τὸ ἀκούν καί νά τὸ θαυμάζουν. Ὅλ' αὐτὰ τοῦ χάρισαν, γιά μιὰ στιγμή, τὴ δύναμή του. Ὅλ' αὐτὰ ὁμως εἶναι ξένα γιά τὸ ἀντιεξουσιαστικό κίνημα, πού, ἀπ' τὴν ἴδια του τὴ φύση, εἶναι πῶ ἀνώθυμο, διακριτικό, μετριόφρονο, σιωπηλό. Κι' αὐτὸ προσθέτει στήν προσωρινή του ἀδυναμία. Μὲ τὸ ν' ἀρνιέται νά ὀδηγήσει τίς μάζες, μὲ τὸ νά ἐργάζεται γιά τὴ συνειδητοποίησή τους καί ὑπολογίζοντας στήν ἐλεύθερη κι' ἀμεση δράση αὐτῶν τῶν μαζῶν, εἶναι ὑποχρεωμένο νά παρατηρηθεῖ ἀπ' τὴ δημαγωγία καί νά ἐργάζεται μέσα στὴ σκιά, προετοιμάζοντας τὸ μέλλον, χωρὶς νά ἐπιδιώκει νά ἐπιβάλλει τὴν ἐξουσία του.

Αὐτὴ ὑπῆρξε ἡ κατάστασή του καί στὴ Ρωσία.

Ἄς μοῦ ἐπατραπεῖ, γιά λίγες στιγμές, νά ἐγκαταλείψω τὴν ἀφήγηση τῶν συγκεκριμένων γεγονότων καί νά ἐπαχειρήσω μιὰ σύντομη ἀναδρομὴ σ' ἓνα «φιλοσοφικό» πεδίο, νά κατέβω γιά λίγο στὸ βάθος τῶν πραγμάτων.

Ἡ βασικὴ ἰδέα τοῦ ἀναρχισμοῦ εἶναι ἀπλή: κινεῖνα κόμμα, πολιτικό ἢ ἰδεολογικό ὄργανισμός, πού νά τοποθετεῖται πάνω ἢ ἔξω ἀπ' τίς μάζες τῶν ἐργαζόμενων γιά νά τίς «κυβερνά» ἢ νά τίς «ὀδηγήει» δὲν θά καταφέρει ποτέ νά τίς χερσφειήσει, ἀκόμη κι' ἂν τὸ ἐπιθυμεῖ εὐκρινά. Ἡ πραγματικὴ χαραφέτηση δὲ θά μπορούσε νά ὑλοποιηθεῖ παρά μόνο μὲ μιὰ ἀμεση, πλατιὰ κι' ἐνεξάρτητη δραστηριότητα τῶν ἐνδιαφερομένων, τῶν ἰδίων τῶν ἐργαζομένων, πού θά συνεννοηθοῦν ὄχι: κάτω ἀπ' τὸ λάβαρο ἐνός πολιτικού κόμματος ἢ ἐνός ἰδεολογικοῦ σχηματισμοῦ, ἀλλὰ μέσα στους δικούς τους ταξικούς ὀργανισμούς (συνδικάτα παραγωγῆς, ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές, συνεταιρισμούς κτλ), πάνω στὴ βάση μιᾶς συγκεκριμένης δράσης καί μιᾶς «ὑποδοχῆς», βοήθουμένων, μὲ ὄχι: κυβερνημένοι, ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες πού θά ἐργάζονται: στους ἰδίους τοὺς κόλπους κι' ὄχι πάνω ἀπ' τὴ μάζα καί τὰ ἐπαγγελματικά, τεχνικά, ἀμυντικά κ' ἄλλα ὄργανά της. Κάθε πολιτικὴ ἢ ἰδεολογικὴ ὁμάδα πού θά ζητοῦσε νά «καθοδηγήσει» τίς μάζες πρὸς τὴ χερσφει-

τησή τους, μέσ' από πολιτική ή κυβερνητική όδo, θ' ακολουθούσε λαθεμένη πορεία, θά κατέληγε σέ μιá άποτυχία και μαρταία θά οδηγούσε στην έγκαθίδρυση ένoς νέου συστήματος οικονομικών και κοινωνικών προνομίων, προκαλώντας έτσι την έπιστροφή, κάτω από μιá νέα όψη, ένoς καταπιεστικού κα' εκμεταλλευτικού καθεστώτος για τoύς εργαζόμενους. Δηλαδή σέ μιάν άλλη παραλλαγή τoυ καταλισμου, αντί νά βοηθήσει την Έπανάσταση νά δάλει τίς μάξες στέ όρoμό πρoς τή χειραφέτησή τους.

Τούτη ή θέση οδηγεί άναγκαστικά σέ μιάν άλλη: ή άναρχική ιδέα κα' ή άληθινή Έπανάσταση πού χειραφετεί τίς μάξες, δέ θά μπορούσαν νά υλοποιηθoύν από τoύς άναρχικούς, άλλ' άποκλειστικά από τίς ίδες τίς τεράστιες μάξες τoν ένδιαφερομένων, ένw oί άναρχικοί, ή μάλλον oί επαναστάτες γενικά, δέν έχουν άλλο καθήκον παρά νά διαφωτίσουν και νά βοηθήσουν τίς μάξες σ' όρισμένες περιπτώσεις. "Αν oί άναρχικοί ίσχυρίζονταν θα μπορούν νά άλοκληρώσουν την Κοινωνική Έπανάσταση «καθοδηγώντας» τίς μάξες, ένας παρόμοιος ίσχυρισμός θά 'ταν άπτηγλός, όπως ύπήρξε και αυτός τoν μπολσεβίκων, κα' άκριβώς για τoύς ίδιους λόγους.

Μά αυτό δέν είναι όλο. "Έχοντας ύπόψη μας τόν τεράστιο όγκο — θά 'πρεπε νά πούμε την παγκοσμιοποίηση — και τόν χαρακτήρα τoν ίδιo της προσπάθειας, ή εργατική τάξη από μόνη της δέν θά μπορούσε ούτε κα' αύτή νά οδηγήσει σ' ένα καλό λιμάνι την άληθινή Κοινωνική Έπανάσταση. "Αν ίσχυρίζoταν ότι θά μπορούσε νά ενεργήσει από μόνη της, έπιβαλλόμενη σ' άλλα στοιχεία τoυ πληθυσμού με μιá δικτατορία και παρασύροντάς τα πίσω της με τή βία, θά δοκίμαζε την ίδια άποτυχία. Θά πρέπει νά μήν ξέρει κανείς τίποτα σχετικά με τά κοινωνικά φαινόμενα, ούτε για τo χαρακτήρα τoν ανθρώπων και τoν πραγμάτων, για νά πιστέψει τo όντίθετο.

"Έτσι, καθώς ξεημερώνουν oί άγώνες για την ούσιαστικη χειραφέτηση, ή Ιστορία παίρνει άναγκαστικά έναν άλλο όρoμό.

Τρείς όρα είναι άπαραίτητοι — σύμφωνα με αυτές τίς σχέσεις — για νά πετύχει μιá επανάσταση μέ χρ: τo τέλοσ.

(α) χρειάζεται να μετάσχουν ολόψυχα οι πιο τεράστιες μάζες — εκατομμύρια ανθρώπων, από πλήθος χώρες — πού να τις εξωθεύει ή επιτακτική ανάγκη.

(β) εξουσίας αυτού του ίδιου του γεγονότος, πρέπει τα πιο προωθημένα και τα πιο δραστήρια στοιχεία: οι επαναστάτες, ένα τμήμα της εργατικής τάξης, κλπ., να μη καταφύγουν σε μέτρα καταναγκασμού πολιτικής μορφής.

(γ) πρέπει, για τους δυο παραπάνω λόγους, η τεράστια «ουδέτερη» μάζα, παρασυρόμενη άδίαστα απ' το πλατύ ρεύμα, απ' τον ελεύθερο ενθουσιασμό εκατομμυρίων ανθρώπων κι' από τα πρώτα θετικά αποτελέσματα αυτού του γιγανταίου κινήματος, να δεχτεί πρόθυμα το τελεσμένο γεγονός και να ένταχθεί όλο και πιο πολύ στο πλευρό της αληθινής Έπανάστασης.

Έτσι, η υλοποίηση της αληθινής Έπανάστασης, πού θα φέρε: τή χειραφέτηση, άπαιτεί τή δραστήρια συμμετοχή, τή στενή συνεργασία, τή συνεδηγή και χωρίς έπιφυλάξεις, εκατομμυρίων ανθρώπων κάθε κοινωνικής ύπόστασης, κι' ακόμα «τεκλασέ», άνέργων ή «λούμπεν», πού γίνονται ένα και ρίχνονται στην Έπανάσταση, από τή δύναμη των πραγμάτων.

Όμως, για να συγκεντρωθούν μαζί αυτά τα εκατομμύρια των ανθρώπων, χρειάζεται πάνω απ' όλα τούτη ή δύναμη των πραγμάτων να τους έκτοπίσει: από τις παμπάλαιες συνήθειες πού τις έχτισε ή καθημερινή τους ύπαρξη. Και για να συμβεί αυτό, χρειάζεται τούτη ή ύπαρξη — δηλαδή ή σημερινή κοινωνία — να καταστεί άνυπόφορη: να καταστραφεί από τά θεμέλιά της, μαζί με τήν οικονομία της, τó κοινωνικό καθεστώς της, τήν πολιτική της, τά ήθη και τά έθιμά της και τις προλήψεις της.

Αυτός είναι ο δρόμος πού ακολουθεί ή Έστορία όταν οι καιροί ώριμάζουν για τήν ά λ η θ ι ν ή Έπανάσταση, για τήν ά λ η θ ι ν ή χειραφέτηση.

Κι' έδώ είναι: πού τίγουμε τó δ ά θ ο ς τού προβλήματος.

Κρίνω πως στη Ρωσία τούτη ή καταστροφή δέν έφτασε σε άρκατό βάθος. Έτσι ή πολιτική ιδέα δέν ξεριζώθηκε, πράγμα πού επέτρεψε στους μπολσεβίκους να πάρουν στα χέρια τους τήν εξουσία, να επιβάλλουν τή δικτατορία τους και να τήν έδραιώσουν. Κι' άλλες ακόμη λαθμενές άρχές και προλήψεις παρέμειναν στη θέση τους.

Ἡ καταστροφή πού προηγήθηκε τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1917 ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ σωματιήσει ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος καὶ νὰ τροποποιηθοῦν οἱ μορφές τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἦταν ἀρκετὰ ολοκληρωμένη γιὰ νὰ τὰ ἐκμηδενίσει ὄλ' αὐτὰ ἀπὸ τὴ ρίζα τους, γιὰ νὰ ὑποχρεώσει ἑκατομμύρια ἀνθρώπους νὰ ἐγκαταλείψουν ὅλες τὶς λαθεμένες σύγχρονες κοινωνικὲς ἀρχές (Κράτος, Πολιτικὴ, Ἐξουσία, Κυβέρνηση κλπ.), νὰ δράσουν ἀπὸ μόνοι τους πάνω σὲ θάσεις ολοκληρωτικὰ νέες καὶ νὰ τελειώσουν, μὲ γιὰ πάντα, μὲ τὸν καπιταλισμὸ καὶ τὴν Ἐξουσία, κάτω ἀπ' ὅλες τὶς μορφές τους.

Τούτῃ ἡ ἀνεπάρκεια τῆς καταστροφῆς ὑπῆρξε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἡ βασικὴ αἰτία γιὰ τὸ στικμάτημα τῆς Ρωσοικῆς Ἐπανάστασης καὶ τῆ διαστρέβλωσῆς τῆς ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους.*

Καὶ εἰν' ἐδῶ πού τίθεται τὸ «φιλοσοφικὸ» πρόβλημα.

Ὁ ἀκόλουθος συλλογισμὸς θὰ φαινόταν ἀπόλυτα σωστός: «Ἄν, ἀλήθεια, ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ προηγούμενου γκρεμίσματος ἐμπόδιζε τὶς μάζες νὰ πραγματοποιήσουν τὴν Ἐπανάστασή τους, αὐτὸς ἔπαράγοντας καὶ μόνο θὰ ἐπέφερε καὶ θὰ ἐξηγοῦσε ὅλους τοὺς ἄλλους. Στὴν περίπτωση αὐτῇ, οἱ μπολσεβίκοι δὲν θὰ εἶχαν δίκιο ἂν, καταλαμβάνοντας τὴν ἐξουσία, προωθοῦσαν τὴν Ἐπανάστασι ὅσο γινόταν περισσότερο, φράζοντας ἔτσι τὸ δρόμο τῆς Ἀντιδρασῆς; Ἡ πράξη τους δὲν θὰ ἦταν ἔτσι ἱστορικὰ δίκαιωμένη, μαζὶ μὲ τὰ μέσα τῆς καὶ τὶς συνέπειές τῆς;»

Σ' αὐτὸ, ἔχω ν' ἀπαντήσω τοῦτα:

(α) Πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ ἐντοπίσουμε τὸ πρόβλημα. Στὸ βάθος, οἱ ἐργαζόμενες μάζες ἦταν, καὶ ἤδχι, ἰκανές νὰ ἐξακλουθῆσουν τὴν Ἐπανάστασι καὶ νὰ οἰκοδομήσουν τὴ νέα κοινωνία ἀπὸ μόνοι τους, μὲς ἀπ' τοὺς ταξικoὺς ὀργανισμοὺς τους, πού δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἐπαναστατῶν;

Τὸ πραγματικὸ πρόβλημα βρίσκεται ἀκριβῶς ἐδῶ.

* Ὅλες αὐτὲς οἱ ἰδέες ἔχουν ἀναπτυχθεῖ μ' ἕνα τρόπο πρὸς ολοκληρωμένο στὴ μελέτῃ μου πού ἔχω ἀναφέρει πρὸς πάνω, μὲ τίτλο: «Πράγματα πού ἔζησα».

Ἄν μᾶς ἀπαντήσουν ὁ χι, θὰ μπορέσουμε νὰ καταλάδουμε πὼς γίνεται μὰ προσπάθεια γιὰ νὰ δικαιωθοῦν οἱ μπολσεβίκοι,* παρ' ὅλ' αὐτὰ χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ἰσχυριστοῦν πὼς ἡ ἐπανάστασή τους ὑπῆρξε ἡ ἀ λ η θ ι ν ῆ οὔτε οἱ μέθοδοί της σάθηναν δικαιολογημένες, ἐκεῖ ὅπου οἱ μάζες θὰ ἴταν ἱκανὲς νὰ ἐνεργήσουν ἀπὸ μόνες τους. Ἄν μᾶς ἀπαντήσουν ν α ῖ, εἶμαι καταδικασμένοι ἀνεπανόρθωτα καὶ «χωρὶς ἐλαφρυντικά», ὅποιες κι' ἂν ἦσαν οἱ συνθήκες καὶ οἱ στιγμιαῖες πλάνες τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

Μιλώντας γιὰ τὴν ἀνεπάρκεια τῆς καταστροφῆς ἐννοοῦμε μ' αὐτὸ προπάντων τὴ μοιραία ἐπιβίωση τῆς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς ἰ δ ε ἰ α ς. Καὶ μιὰ πού αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἰδέα δὲν εἶχε καταπολεμηθεῖ ἀπὸ τὰ πρίν, οἱ μάζες, πού ὄγησαν νικηφόρες τὸ Φλεβάρη τοῦ 1917, ἐμπιστεύθηκαν τὴν τύχη τῆς Ἐπανάστασης κατόπι, σ' ἕνα Κ ὀ μ μ α, δηλαδὴ σὲ καινούρια ἀπεινακά, ἀντὶ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' ὅλους τοὺς «μνηστῆρες», ὅποιες ἐακέτες κι' ἂν φοροῦσαν, καὶ νὰ πάρουν τὴν Ἐπανάσταση ὀλοκληρωτικὰ σὰ χέρια τους. Ἐπικλήθητε ἔτσι τὸ βασικὸ σφάλμα ὅλων τῶν προηγούμενων ἐπαναστάσεων. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ λαθεμένη ἐγύργεια δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τὴν ἰ κ α ν ὄ τ η τ α ἢ τὴν ἀ ν ι κ α ν ὄ τ η τ α τῶν μαζῶν. Ἄς υποθέσουμε γιὰ μιὰ στιγμή ὅτι δὲν ὑπῆρχαν αὐτοὶ πού θὰ μπορούσαν «νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὸ λάθος». Οἱ μάζες θὰ ἴταν τότε ἱκανὲς νὰ ὀδηγήσουν τὴν Ἐπανάσταση πρὸς τὸν τελικὸ της σκοπό: τὴν οὐσιαστικὴ καὶ πλέριχ χαιραφέτησης; Σ' αὐτὸ τὸ ἐρώ-

* Ὅπως καταλαβαίνει ἀπόλυτα ὁ ἀναγνώστης, δὲ λέω πὼς στὴν περίπτωσιν αὐτὴ οἱ μπολσεβίκοι: θ ἄ 'τ α ν δ ι κ α ι ο λ ο γ ῆ μ ἔ ν ο ι. Αὐτὸς πού θὰ 'θελε νὰ δεβαιώσει: κίτι τέτοιο θὰ 'πρεπε ν' ἀποδείξει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δὲν εἶχαν κ α ν ἔ ν α μ ἔ σ ο γ ι ἄ ν ἄ ἐ ν ε ρ γ ῆ σ ο ο υ ν δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ ἄ, προκειμένου νὰ προετοιμάσουν τίς μάζες, προδευτικά, γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν παρ' ὅλ' αὐτὰ μιὰ ἐλεύθερη καὶ ὀλοκληρωμένη ἐπανάστασιν. Εἶμαι ἀκριβῶς τῆς γνώμης πὼς θὰ μπορούσαν νὰ ἐροῦν ἄλλες μεθόδους. Ἄλλὰ δὲν πρόκειται ν' ἀσχοληθῶ γιὰ πολὺ μ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ τοῦ προβλήματος: θεωρώντας τὴν ἀποφῆν περὶ τῆς «ἀνικανότητος τῶν μαζῶν» σὰν ἀπόλυτα λαθεμένη, καὶ κρίνοντας ὅτι: τὰ γεγονότα πού ἔχουν συγκεντρωθεῖ σ' αὐτὸ τὸ ἔργο τὸ ἀποδεικνύουν πλοῦσια, δὲν ἔχω κανένα λόγο νὰ ἐξετάσω μιὰ περίπτωσιν πού γιὰ μένα εἶν' ἀπλοῦστατα ἀν- ὀπαρτη.

τημα άπαντώ κατηγορηματικά: γ α ί . Βεβαιώνω άκόμη πώς οί ίδιες οί εργαζόμενες μάζες είναι οί μόνες ί - κ α ν έ ς νά καταλήξουν εκεί. Έλπίζω πώς ό άναγνώστης θά βρει πάνω σ' αυτό άναμφισβήτητες άποδείξεις σέ τούτο τό διβλίς. Όμως, άν αύτή ή διαβεβαίωση είναι σωστή, τότε ό πολιτικός παράγοντας δέν ήταν καθόλου άπαραίτητος για νά έμποδιστεί ή αντίδραση, για νά συνεχιστεί ή Έπανάσταση και για νά όδηγηθεί στό σωστό της τέλος.

(6) "Ας ύπογραμμίσουμε μιá και καλή — θά τό δούμε και πò κάτω — πώς ένα θραικό γεγονός επιβεβαιώνει τή θέση, μας. Κατά τή διάρκεια της Έπανάστασης, άρκετά μεγάλα τμήματα των μαζών κατάλαβαν τό λάθος τους. (Η πολιτική ιδεολογία άρχισε νά εξασθενεί). Θέλησαν νά τό διορθώσουν, νά ενεργήσουν από μόνες τους, ν' άπαλλαγούν άπ' τήν άυταρχική και διόλου άποτελεσματική κηδεμονία του Κόμματος πού θρισκόταν στην έξουσία. Σέ μερικές περιοχές ξεκίνησαν μάλιστα τούτο τό έργο. Άλλά οί μπολσεβίκοι, αντί νά χαρουν γι' αυτό, αντί νά ενθαρρύνουν τίς μάζες, νά τίς βοηθήσουν σ' αυτό τό δρόμο πού πήγαιναν νά πάρουν, όπως θά 'ταν φυσικό από μέρους άληθινών επαναστατών, αντίτάχθηκαν με πονηριά, με βία και με μιá σειρά στρατιωτικών και τρομοκρατικών κατορθωμάτων πού δέν είχαν τό προηγούμενό τους. Έτσι, έχοντας καταλάβει: τό λάθος τους, οί επαναστατικές μάζες θέλησαν κι' έν:ωσαν πώς είναι: ίκανές νά ενεργήσουν άπό μόνες τους. Οί μπολσεβίκοι τσάχισαν τόν ένθουσιασμό τους με τή βία.

(γ) 'Απ' τό γεγονός αυτό προκύπτει, κατά τρόπο άναμφισβήτητο, δυ οί μπολσεβίκοι διόλου δέν «προώθησαν τήν επανάσταση δυο γινόνταν τ:ò μακρυνά»: όντας κάτοχοι της έξουσίας, των δυνάμεων και των πλεονεκτημάτων της, αντίθετα, τροχπέδησαν τήν Έπανάσταση. Και κατόπιν, έχοντας καταλάβει: τόν παραγωγικό μηχανισμό, κατάφεραν ύστερ' από λυσσαλέο άγώνα ενάντια στη λαϊκή και πλέρια Έπανάσταση, νά τόν θέσουν σέ λειτουργία πρòς όφελός τους, άνακνεώνοντας κάτω άπό μ:έν άλλη μορφή τήν καπιταλιστική ή κμετá λ λ ε υ σ η των μαζών. (Άν οί άνθρωποι δέν εργά-

ζονται ελεύθερα, τότε τὸ σύστημα εἶναι καπιταλιστικό, ἀναγκαστικά. Μόνο ἡ μορφή του παραλλάζει).

(δ) Εἶναι λοιπὸν ξεκάθαρο πῶς δὲ γίνεται διόλου λόγος γιὰ μιὰ δικαιοσύνη, μιὰ ἀποκλειστικά γιὰ μιὰ ἱστορική ἐξήγησή της τοῦ θριάμβου τοῦ μπολσεβικισμού ἀπέναντι: στὴν ἀντιεξουσιαστικὴ ἀντίληψη, μέσα στὴ Ρώσση Ἐπανάστασι τοῦ 1917.

(ε) Ἄπ' αὐτὸ προκύπτει ὅτι: τὸ ἀληθινὸ «ἱστορικὸ νόημα» τοῦ μπολσεβικισμού στάθηκε καθαρὰ ἀρνητικὸ εἰν' ἓνα ἐμπειρικό μάθημα ἀκόμη, πού ἀποδείχνει στίς μάζες τῶν ἐργαζομένων πῶς δὲν πρέπει νὰ κάνουν μιὰ ἐπανάστασι: ἓνα μάθημα πού καταδικάζει ὀρθιστικά τὴν ἰδέα τῆς πολιτικῆς. Κάτω ἀπ' τὴς δεδομένες συνθήκες ἓνα τέτοιο μάθημα ἦταν σχεδὸν ἀναπόφευκτο, μιὰ καθόλου ἀπαράιτητο. Ἐνεργώντας κατὰ ἓναν ἄλλο τρόπο (πράγμα πού, θεωρητικά, ἦταν μπορετὸ) οἱ μπολσεβίκοι θὰ μπορούσαν ν' ἀποφύγουν αὐτὸ τὸ μάθημα. Δὲν ἔχουν λοιπὸν τίποτα πού νὰ τοὺς κάνει: νὰ ὑπερηφανεύονται: καὶ νὰ ἐμφανίζονται ὡς σωτήρες.

(στ) Τὸ μάθημα αὐτὸ ὑπογραμμίζει κα' ἄλλα σημαντικὰ σημεία:

— Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος ἔχει φτάσει σ' ἓνα βαθμὸ ὅπου ἡ ἐξακολούθησι τῆς προόδου προϋποθέτει τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐργασίας, τὴν ἀπόρριψιν κάθε ὑποταγῆς, κάθε καταναγκασμοῦ, κάθε ἐκμετάλλευσις ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπου. Οἰκονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, ἀκόμη κα' ἠθικά, μιὰ τέτοια εὐλεύθερη ἐργασία εἶναι πιά ὄχι μόνον δυνατή, μιὰ καὶ ἱστορικὰ ἀπαράιτητη. Ὁ «μοχλὸς» αὐτῆς τῆς τεράστιας κοινωνικῆς μετατροπῆς (πού ζοῦμε ἐδῶ καὶ μερικὰς δεκάδας χρόνια τὴς τραγικῆς τῆς συστάσεως) εἶναι: ἡ Ἐπανάστασι. Γιὰ νὰ ἴναι ἀληθινὰ προοδευτικὴ καὶ «δικαιοσιμένη» σύστησι ἡ Ἐπανάστασι ὀφείλει ἀναγκαστικά νὰ καταλήξει: σ' ἓνα σύστημα ὅπου ἡ ἀνθρώπινη ἐργασία θὰ εἶναι: ὀσιαστική κα' ὀλοκληρωτικὰ χεῖραφετημένη.

— Γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν ἐργασία - σκληριὰ στὴν εὐλεύθερη ἐργασία, ὀφείλουν ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς Ἐπανάστασις νὰ τὴν καθοδηγήσουν

οί ίδιες, μ' απόλυτη ελευθερία, μ' απόλυτη ανεξαρτησία. Μόνο μ' αυτό τὸν δρόμο θὰ μπορέσουν, συγκεκριμένα κι' ἄμεσα, νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὸ καθήκον πού τοὺς ἔχει: ἐπιβάλλει ἡ Ἱστορία: τὴν οἰκοδόμησι μᾶς κοινωνίας βασισμένης στὴ χειρ-φειτημένη Ἔργασια.

Σὰν συμπέρασμα, κάθε σύγχρονη ἐπανάσταση πού δὲν θὰ καθοδηγεῖται ἀπ' τὴς ἴδιες τὴς μάζες δὲν θὰ καταλήξει: στὸ ἱστορικά ὑποδειγμένο ἀποτέλεσμα. Λοιπὸν, δὲν θὰ εἶναι: οὔτε προοδευτική, οὔτε «δικαιωμένη», μὲ λαθεμένη, ἔχοντας παρεκκλίνει ἀπ' τὸ σωστὸ τῆς δρόμο, καὶ τελικὰ ἀποτυχημένη. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες, ὀδηγημένες ἀπὸ νέα ἀφεντικά καὶ κηδεμόνες, παραμερισμένες καὶ πάλι: ἀπὸ κάθε πρωτοβουλία κι' ἀπὸ κάθε ἐλεύθερα ὑπεύθυνη καὶ οὐκαστική δραστηριότητα, ὑποχρεωμένες ὅπως καὶ στὸ παρελθὸν ν' ἀκολουθοῦν πειθίμια τὸν ὅποιον «ἀρχηγὸ» ἢ «ὀδηγὸ» πού θὰ μπορέσει νὰ τοὺς ἐπιδληθεῖ, θὰ ξαναγυρίσουν στὴν προαιώνια συνθήειά τους ν' ἀκολουθοῦν καὶ θὰ παραμείνουν ἕνα «ἄμορφο κοπάδι», ὑποταγμένο καὶ καταπιεσμένο. Καὶ ἡ ἀληθινὴ Ἐπανάσταση, δὲν θὰ ἔχει ὀλοκληρωθεῖ.

(ζ) Θὰ μποροῦσαν νὰ μοῦ ἀντιτείνουν ἀκόμη, καὶ τοῦτο:

«Ἄς ὑποθέσουμε, γιὰ μιὰ στιγμή, πὼς ἔχετε δίκιο πάνω τ' ὀρισμένα σημεῖα. Μὰ αὐτὸ σημαίνα πὼς μιὰ πού τὸ προηγούμενο γκρέμισμα δὲ στάθηκε ἀρκετὸ, κατὰ τὴ γνώμη σας, ἡ Ἐπανάσταση μὲ τὴν ἀντιεξουσιαστικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου ἦταν ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ἄ ἀ δ ὄ ν α τ ο νὰ πραγματοποιηθεῖ. Κατὰ συνέπεια, αὐτὸ πού συνέβηκε ἦταν ἱστορικά ἀ ν α π ὀ φ ε υ κ τ ο , καὶ ἡ ἀντιεξουσιαστικὴ ἰδέα δὲν ἦταν παρὰ ἕνα οὐτοπικὸ ὄνειρο. Ὁ οὐτοπισμὸς τῆς θὰ ἔβαζε σὲ κίνδυνον ὀλητὴν Ἐπανάσταση. Οἱ μπολσεβίκοι λοιπὸν τὸ κατάλαβαν αὐτὸ κι' ἐνέργησαν ἀνάλογα. Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαίωσή τους».

Ὁ ἀναγνώστης θὰ παρατήρησε ἴσως ὅτι λέω πάντα: «τ χ ε δ δ ν ἀ ν α π ὀ φ ε υ κ τ ο ». Καὶ χρησιμοποῖω δέ-δοξα αὐτὸ τὸ «σχέδον» γιὰ συγκεκριμένους λόγους κι' ὄχι: στὴν τύχη. Κάτω ἀπὸ τὴν πέννα μου αὐτὴ ἡ λέξη ἀποκατὰ μιὰ ὀρισμένην, σημασία.

Ψυχικά, κατ' ἀρχὴν, οἱ γενικοὶ κι' ἀντικειμενικοὶ πρά-γοντες προεξάρχουν τῶν ἄλλων. Στὴν περίπτωσι πού μᾶς ἔν-διεφέρει, ἡ ἀνεπάρκεια τῆς προηγούμενης καταστροφῆς — ἡ ἐπιδῶσι τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς — ὀφείλει, ἀντικειμενικά, νὰ

καταλήξει: στην άνοδο του μπουλσεβικισμού. Ἄλλὰ στὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων τὸ πρόβλημα τῶν «παραγόντων» εἶναι πολὺ λεπτό. Οἱ ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ο ἶ παράγοντες κυριαρχοῦν, ὄχι κατὰ ἕν' ἀπόλυτον τρόπο, μὰ μόνο σ' ἕνα ὀρισμένο μέτρο, καὶ οἱ ὕ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ο ἶ παράγοντες παίζουσι πάντως σ' αὐτὸν ἕνα ρόλον σημαντικό. Παιὶς εἶναι ὁμοίως ἀκριβῶς αὐτὸς ὁ ρόλος καὶ αὐτὸ τὸ μέτρο; Δὲν τὸ ξέρουμε γιὰ τὴ στοιχειώδη κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων γνώσεων δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ τὰ καθορίσωμε. Καὶ ἡ προσπάθεια γίνεται ἀκόμα πρὸς δύσκολη μὰ πού οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε τὸ ἄλλο μποροῦν νὰ καθοριστοῦν μὰ φορὰ καὶ γιὰ πάντα, ἀλλὰ εἶναι, ἀντίθετα, ἀπεριόριστα κινήτικα καὶ παραλλασσόμενα στοιχεῖα. (Αὐτὸ τὸ πρόβλημα συγγενεῖ μ' ἐκεῖνο τῆς «ἐλεύθερης βούλησης». Πῶς καὶ σὲ παρὸ μέτρο ὁ «ντετερμινισμός» ἐπικρατεῖ ἀπέναντι στὴν «ἐλεύθερη βούληση» τοῦ ἀνθρώπου: Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριά: μὲ ποιά ἔγνοια καὶ ὡς ποῖο μέτρο ἡ «ἐλεύθερη βούληση» ὑπάρχει καὶ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ «ντετερμινισμού»; Πᾶρ' ὅλες τὶς ἔρευνες πολυάριθμων στοχαστῶν, δὲν ξέρουμε ἀκόμη τί ἀκριβῶς συμβαίνει).

Ἄλλ' αὐτὸ πού ξέρουμε πολὺ καλὰ εἶναι ὅτι οἱ ὕ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ο ἶ παράγοντες κρατοῦν μέσα στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἕνα σημαντικό ρόλον: σὲ τέτοιον σημεῖο μάλιστα πού, καμιά φορὰ, καθορίζουσι τὶς φαινομενικὰ ἀναπόφευκτας ἐπιπτώσεις τῶν ἀντικειμενικῶν παραγόντων, προπάντων ὅταν οἱ πρῶτοι δέονται μαζὶ τοὺς κατὰ ἕνα ὀρισμένο τρόπο.

Ἄς ἀναφέρουμε ἕνα πρόσφατον, ἐκπληκτικὸν καὶ διεθνῶς γνωστὸ παράδειγμα.

Στὸν πόλεμον τοῦ 1914 ἡ Γερμανία, ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ᾶ , ἔπρεπε νὰ συντρίψει τὴ Γαλλίαν. Καὶ πραγματικὰ, ἕνα μῆνα μόλις μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν τὰ γερμανικὰ στρατεύματα δρίσκονταν μπροστὰ στὰ τεῖχη τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ μὴ μετὰ τὴν ἄλλη οἱ μάχες χάνονταν γιὰ τοὺς Γάλλους. Ἡ Γαλλία ἐπρόκειτο νὰ νικηθῆ «σχεδὸν» ἀναπόφευκτα. (Ἄν νικίσταν θὰ ἔταν πολὺ εὐκόλον νὰ ποῦμε ἀργότερα, μὲ «ἐπιστημονικὸν» ὄφρος, ὅτι κάτι τέτοιον ἦταν «ἱστορικὰ καὶ ἀντικειμενικὰ ἀπαραίτητον»). Τότε συνέβησαν μὰ σειρά περιστατικὰ, ὁ λ ὅ τ ε λ α ὕ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ᾶ . Συνδέθησαν τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ ἐκμηδένισαν τὶς ἐπιπτώσεις τῶν ἀντικειμενικῶν παραγόντων.

Έχοντας πολύ εμπιστοσύνη στη συντριπική υπεροχή των δυνάμεών του και παρασυρμένος απ' τον ένθουσασμό των νικηφόρων στρατευμάτων του, ο στρατηγός φόν Κλούκ, που διοικούσε τη γερμανική στρατιά, παραμελεί να καλύψει σοβαρά τη δεξιά πτέρυγιά του: πρώτο καθαρά υποκειμενικό γεγονός. Ένας άλλος στρατηγός — η ακόμα κι' ο ίδιος ο φόν Κλούκ σε διαφορετική στιγμή — θα είχε φροντίσει να καλύψει καλύτερα την πτέρυγιά του).

Ο στρατηγός Γκαγιενί, στρατιωτικός διοικητής του Παρισίου, διακρίνει το λάθος του φόν Κλούκ και προτείνει στον στρατάρχη Ζόφρ να επιτεθεί σ' αυτή την πτέρυγα μ' όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις, συγκεντρωμένα με τα στρατεύματα της φρουράς του Παρισίου: δεύτερο υποκειμενικό γεγονός, γιατί χρειαζόταν ή αντίληπτικότητα και το σωστό πνεύμα του Γκαγιενί για να ληφθεί μιὰ τέτοια απόφαση και ν' αναληφθεί μιὰ τέτοια υπευθυνότητα. ("Ένας άλλος στρατηγός — η ακόμη κι' ο Γκαγιενί σε μιάν άλλη στιγμή — μπορούσε να μη δείξει ούτε τόση αντίληψη, ούτε τόση αποφασιστικότητα).

Ο στρατάρχης Ζόφρ δέχεται το σχέδιο του Γκαγιενί και διατάσσει την επίθεση: τρίτο υποκειμενικό γεγονός, γιατί χρειαζόταν ή μετριοφροσύνη και τ' άλλα ήθικα προτερήματα του Ζόφρ για να γίνει αποδεκτή μιὰ τέτοια πρόταση. ("Ένας άλλος στρατάρχης, πιδ έγωιστής και πιδ ζηλότυπος απέναντι στους κατώτερους τους, θα μπορούσε ν' απαντήσει στο Γκαγιενί: — Είσατε διοικητής του Παρισίου, ασχοληθείτε με τις υποθέσεις σας, και μὴν ανακατευόσαστε σε θέματα που δὲν εἶναι μέσα στις ἀρμοδιότητές σας).

Τελικά, τὸ παράξενο γεγονός ὅτι οἱ συνομιλίες ἀνάμεσα στὸν Γκαγιενί καὶ Ζόφρ δὲν ἔγιναν γνωστές στὴ γερμανικὴ διοίκηση πού γενικὰ ἦταν πολὺ καλὰ πληροφορημένη σχετικὰ μ' ὅσα γίνονταν στὴ γαλλικὴ πλευρὰ, ἔργεται νὰ προστεθεῖ σ' αὐτὴ τὴν ἀλληλουχία τῶν υποκειμενικῶν παραγόντων, μιὰ ἀλληλουχία πού εἶχε σὰν κατάληξή τὴ γαλλικὴ νίκη καὶ στάθην κε ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν τύχη τοῦ πολέμου.

Έχοντας ἀντιληφθεῖ κι' οἱ ἴδιοι οἱ Γάλλοι τὸ ἀ ν τ ι - κ ε ι μ ε ν ι κ ὸ ἀπίθανο αὐτῆς τῆς νίκης, τὴ θάρτισαν «τὸ θαῦμα τοῦ Μάρνη». Φυσικά, δὲν ἐπρόκειτο γιὰ κινένο «θαῦμα». Ὑπῆρξε ἀπλούστατα ἓνα γεγονός μᾶλλον σπάνιο, ἀπρόβλεπτο κι' ἀδιανόητο, ἓνα σύνολο στοιχείων καθαρά υποκει-

μενικῶν πού ἐπικράτησαν πάνω στους ἀντικειμενικούς παράγοντες.

Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔγνοια ἦταν πού ἔλεγα στους συντρόφους μου στὰ 1917 στὴ Ρωσία: «Χρειαζέται ἓνα θαῦμα γιὰ νὰ μπορέσει ἡ ἀντιεξουσιαστικὴ ἰδέα νὰ ἐπικρατήσει πάνω στοὺς μπολσεβίκους μέσα σ' αὐτὴ τὴν Ἐπανάσταση. Ὁφείλουμε νὰ πιστέψουμε σ' αὐτὸ τὸ θαῦμα καὶ νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴν πραγματοποιήσῃ του». Ἦθελα νὰ πῶ μ' αὐτὸ πῶς μόνο ἓνα ἀπρόβλεπτο κι' ἀδιανόητο παιχνίδι ὑποκειμενικῶν παραγόντων μπορούσε ν' ἀνταχθεῖ στοὺς συντριπτικὰ ἀντικειμενικὸ θάρος τοῦ μπολσεβίκισμοῦ. Αὐτὸ τὸ «παιχνίδι» δὲ συνέβη. Μὰ ἐκείνο πού ἔχει σημασία εἶναι ὅτι θὰ μ π ο ρ ο ὦ σ ε νὰ συμβεῖ. Ἄλλωστε, τὸ ξαναθυμίζουμε. λ ί γ ο ἔ λ ε ι ψ ε ν ἄ π ρ α γ μ α τ ο π ο ι ἦ θ ε ι , δυὸ φορές τυλαχίστε: κατὰ τὴν ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης, τὸ Μάρτη τοῦ 1921, καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σκληρῶν μαχῶν ἀνάμεσα στὴ νέα Ἐξουσία καὶ στίς ἀναρχικὲς μάζες τῆς Οὐκρανίας (ἀπ' τὸ 1919 ὡς τὸ 1921).

Ἔτσι, μέσα στὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων τὸ «ἀπόλυτα ἀντικειμενικὰ ἀναπόφευκτο» δὲν ὑπάρχει. Τὴν κάθε στιγμή, παράγοντες καθαρὰ ἀνθρώπινοι, δηλαδή ὑποκειμενικοί, μποροῦν νὰ παρέμβουν καὶ νὰ ἐπικρατήσουν.

Ἡ ἀναρχικὴ ἀντίληψη, τὸ ἴδιο στέρεε κι' «ἐπιστημονικὰ» ἐδραιωμένη μ' αὐτὴ τῶν μπολσεβίκων (κι' αὐτὴ τὸ ἴδιο χαρακτηρίζεται «οὐτοπικὴ» ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τῆς, τὶς παραμονὲς ἀκόμη τῆς Ἐπανάστασης), ὁ π ἄ ρ χ ε ι . Ἡ τύχη τῆς, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπόμενης Ἐπανάστασης, θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ ἓνα πολὺπλοκο παιχνίδι κάθε εἶδους παραγόντων, ὑποκειμενικῶν κι' ἀντικειμενικῶν, μὲ τοὺς πρώτους προπάντων ἀπεριόριστα ἐναλλασσόμενους, κινητικούς, ἐναλλακτικούς, ἀπροσδιόριστους κι' ἀσύλληπτους: ἓνα παιχνίδι πού τὸ ἀποτέλεσμά του δὲ μπορεῖ νὰ ἴναι σὲ καμιὰ στιγμή «ἀντικειμενικὰ ἀναπόφευκτο».

Συμπεραίνοντας στοὺς σημεῖο αὐτὸ λέω πῶς ἡ ἀνεπάρκεια τῆς καταστροφῆς τῶν θεμελιῶν τῆς ὑπάρχουσας κοινωνίας ὑπῆρξε ἡ βασικὴ αἰτία τοῦ θριάμβου τοῦ μπολσεβίκισμοῦ πάνω στὸν ἀναρχισμό, κατὰ τὴ Ρώσικη Ἐπανάσταση τοῦ 1917. Ἐννοῦν αὐτονόητο νὰ συνέβη ἔτσι καὶ νὰ τὸ ἐξετάζουμε ἐδῶ, ἱ-

πειδή τὸ παιγνίδι τῶν διαφόρων ἄλλων παραγόντων δὲν εἶχε ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση οὔτε στὰ αἷτια οὔτε στ' ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. Μὰ μπορούσε νὰ συμβεῖ καὶ διαφορετικά; Ναι. (Γιατὶ ποῖός ξέρε; τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξαν οἱ ὑποκειμενικοὶ παράγοντες μέσα στὸ θρίαμβο τοῦ μπολσεβικισμοῦ;).

Βέβαια, ἡ προηγουμένη δυσφήμιση τῆς ὀλέθριας πολιτικῆς χίμαιρας τοῦ ἐξουσιαστικοῦ «κομμουνισμοῦ» θὰ εἶχε ἐξασφαλίσαι, διευκολύνει καὶ ἐπιταχύνει τὴν ὑλοποίησιν τῆς ἀνεξουσιαστικῆς ἀρχῆς. Ἀλλά, κατὰ ἓνα γενικὸ τρόπο, ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῆς τῆς δυσφήμισης στὶς ἀρχὲς τῆς Ἐπανάστασης δὲ σήμαινε διόλου καὶ τὴν ἀναπόφευκτὴ συντριβὴ τοῦ ἀναρχισμοῦ.

Τὸ πολὺπλοκο παιγνίδι τῶν διαφόρων παραγόντων μπορεῖ νὰ ἔχει ἀπρόβλεπτα ἀποτελέσματα. Μπορεῖ νὰ καταλήξει στὴν κατάργησιν τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἐξουσιαστικὴ ἰδέα, ἡ κρατιστικὴ ἀντίληψη, μπορούσαν νὰ ἐκμηδενιστοῦν κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς Ἐπανάστασης, πράγμα ποὺ θ' ἀφῆνε τὸ πεδίο ἐλεύθερο στὴν ὑλοποίησιν τῆς ἀναρχικῆς ἀντίληψης.

Τὸ ἴδιον μ' ὄλες τίς ἄλλες Ἐπαναστάσεις, καὶ αὐτὴ τοῦ 1917 εἶχε μπροστά της δύο δρόμους:

1ο. — Τὸ δρόμο τῆς ἀληθινῆς μαζικῆς Ἐπανάστασης ποὺ ὀδηγεῖ κατευθεῖα στὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀπελευθέρωσιν τῶν μαζῶν. Ἄν αὐτὸς ὁ δρόμος εἶχε ἀκολουθηθεῖ, ὁ τεράστιος ἐνθουσιασμὸς καὶ τὸ ὀριστικὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας Ἐπανάστασης θὰ ἔχε πραγματικὰ «συγκλονίσει τὸν κόσμον». Τὸ πιθανότερον, κάθε ἀντίδραση θὰ ἔτ'ην πιὰ ἀδύνατη· κάθε παρέκκλιση στὰς κόλπους τοῦ κινήματος θὰ παραμεριζόταν προκαταβολικὰ ἀπὸ τὴ δύναμιν τοῦ τετελεσμένου γεγονότος· τέλος, ὁ ἀναθρασμὸς ποὺ στὴν Εὐρώπην ἀκολούθησε τῇ Ρώσικῃ Ἐπανάστασι, θὰ ὀδηγοῦσε ἀληθινὰ στὸ ἴδιον ὀριστικὸν πιὰ ἀποτέλεσμα.

2ο. — Τὸ δρόμο τῆς ἀνολοκληρωτικῆς Ἐπανάστασης. Στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, ἡ Ἱστορία δὲν θὰ εἶχε παρὰ μόνον ἓνα μέσο γὰ νὰ συνεχίσαι τὴν πορείαν της: ὀπισθοδρόμη-

ση σὲ μὲν παγκόσμια ἀντίδραση, παγκόσμια καταστροφή (πόλεμος), ἐκκληρωτική διάβρωση τῆς μορφῆς τῆς σημερινῆς κοινωνίας καί, τελικά, ἐπανάληψη τῆς Ἐπανάστασης ἀπὸ τῆς ἴδιας τῆς μάζας πού θά ὑλοποιούσαν τὴν ἀληθινὴ χειραφέτησή τους.

Κατ' ἀρχὴν, οἱ δύο δρόμοι ἦταν πιθανοί. Ἀλλὰ τὸ σύνολο τῶν ὑπαρχόντων παραγόντων καθιστοῦσε τὸ δεύτερο δρόμο ἀπεριόριστα πιὸ πιθανό.

Καὶ πραγματικά εἶναι ὁ δ ε ὑ τ ε ρ ο ς δρόμος πού ἀκολουθήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1917.

Εἶναι ὁ π ρ ῶ τ ο ς πού θά πρέπει ν' ἀκολουθηθεῖ ἀπὸ τὴν προσεχῆ Ἐπανάσταση.

Καὶ τώρα πού ἡ «φιλοσοφική» κερένθισή μας ἔκλεισε, ἀξαναγκυρίζουμε στὰ γεγονότα.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΧΤΩΒΡΙΑΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ι. — Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠ' ΤΟΝ ΟΧΤΩΒΡΗ

Ἡ στάση τοῦ μπολσεβίκου Κόμματος κατὰ τὴς παραμυ-
νές τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπανάστασης ὑπῆρξε πολὺ χαρακτη-
ριστικὴ (μὲ τὴν ἔννοια ποὺ ἐξετάσαμε προηγουμένως).

Θὰ πρέπει νὰ θυμίσουμε ἐδῶ πῶς ἡ ἰδεολογία τοῦ Λένιν
κ' ἡ θέση τοῦ μπολσεβίκου Κόμματος εἶχαν πολὺ ἐξελιχθεῖ
ἀπὸ τὸ 1900 κ' ὕστερα. Καταλαβάνοντας πῶς οἱ ἐργαζόμενες
μάζες τῆς Ρωσίας, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ρίχνονταν στὴν Ἐ-
πανάσταση, θὰ πῆγαιναν πολὺ μακριὰ καὶ πῶς δὲ θὰ σταμα-
τοῦσαν σὲ μιὰ ἀστική λύση — προπάντων σὲ μιὰ χώρα ὅπου
ἡ ἀστικὴ τάξη μόλις ποὺ ὑπῆρχε σὰν τάξη, — ὁ Λένιν καὶ τὸ
κόμμα του, στὴν ἐπιθυμία τους νὰ πάρουν τὴν πρωτοπορία καὶ
νὰ κυριαρχήσουν πάνω στὴς μάζες, κατάληξαν σὸ συμπέρα-
σμα ὅτι ἔπρεπε νὰ καταστρώσουν ἓνα ἐξαιρετικὰ προωθημένο
ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα. Ἀντιμετώπιζαν τώρα μιὰ ἐπανά-
σταση καθαρὰ σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῆ . Ἐφτάσαν σὲ μιὰ ἀν-
τίληψη σχετικὰ μὲ τὴν ἐπανάσταση καὶ συνθήματα ποὺ χα-
ρακτηρίζονταν ἀπὸ ἓνα πνεῦμα σχεδὸν ἀ ν α ρ χ ι κ ὸ , ἐ-
κτός δέδοκα ἀπὸ τὰ σημεῖα τῶν θεμελιακῶν διαφορῶν: τὴν
κατάληψη τῆς ἐξουσίας καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ Κράτους.

Ὅταν διάβάζω τὰ γραπτὰ τοῦ Λένιν, προπάντων τὰ πρὶν
ἀπὸ τὸ 1914, παρατηροῦσα τὸν τέλειο παραλληλισμὸ τῶν ἰ-
δεῶν του μ' αὐτὰς τῶν ἀναρχικῶν, μὲ μόνη ἐξαίρεση τὴς ἰδέ-

ες περί Κράτους κι' Ἐξουσίας. Αὐτὴ ἡ ταυτότητα ἐκτίμησης τῶν πραγμάτων, κατανόησης καὶ πρόβλεψης, μοῦ φαινόταν κούφια πολὺ ἐπικίνδυνα γὰρ τὸ ἀ λ η θ ε ῖ ο ὀ ἰ σ τ ῆ κ ῶ ὀ τ ῆ ς Ἑ π α ν ά σ τ α σ ῆ ς. Γιατί — δὲ γελιόμουνα πάνω σ' αὐτὸ — κάτω ἀπ' τὴν πέννα του, στὸ στόμα καὶ στὴ δράση τῶν μπολσεβίκων, δὲλες αὐτὲς οἱ ἑμορφες ἰδέες ἦταν χωρὶς πραγματικὴ ζωὴ, χωρὶς αὐρισ. Αὐτὰ τὰ γραπτὰ κι' αὐτὰ τὰ λόγια, γοητευτικά, συναρπαστικά, ἐμελλαν νὰ μείνουν χωρὶς σοβαρὲς ἐπιπτώσεις. ἀφροὶ οἱ κατοπινὲς π ρ ά ξ ε ῖ ς δὲν θὰ ἔρχονταν βέβαια νὰ συμφωνήσουν μὲ τὴ θεωρίαν. Ἔτσι, εἶχα τὴ αἰσθησιὰ πῶς, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά οἱ μάξες, ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀναρχισμοῦ, θ' ἀκολουθοῦσαν τυφλὰ τοὺς μπολσεβίκους, καὶ πῶς, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι μοιραῖα θὰ ἐξαπατοῦσαν τὶς μάξες, θὰ τὶς παραπλανοῦσαν σ' ἓνα καταστρεπτικὸ δρόμο. Γιατί ἀναπόφευκτα ὁ δρόμος τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἐμελλε νὰ ὑποσκάψει καὶ νὰ ἀσπρεθώσῃ τὶς ἀρχές πού εἶχαν διακηρυχθεῖ.

Κι' αὐτὸ πραγματικὰ ἔγινε.

Μὲ σκοπὸ νὰ ἐντυπωσιάσουν τὸ πνεῦμα τῶν μαζῶν, νὰ κερδίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους καὶ τὴ συμπάθειά τους, οἱ μπολσεβίκοι καὶ τὸ Κόμμα τους κυκλοφόρησαν, μ' ὀλη τὴ δύναμη τοῦ μηχανισμοῦ κινήσεως καὶ προπαγάνδας τους, συνθήματα πού μέχρι τότε ἀκριδῶς χαρακτήριζαν τὸν ἀναρχισμό:

— Ζήτω ἡ Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση!

— Κάτω ὁ Πόλεμος! Ζήτω ἡ ἀμεισθη εἰρήνη!

Καὶ προπάντων τὸ σύνθημα:

— Ἡ γῆ στὸ ὄνομα τῶν ἀργάτων! Τὰ ἔργασασα στὸ ὄνομα τῶν ἐργάτων!

Οἱ μάξες τῶν ἐργαζομένων ἐντυπωσιάστηκαν γρήγορα ἀπ' αὐτὰ τὰ συνθήματα πού ἐξέφραζαν τέλεια τὶς ἀληθινὲς τους ἐλπίδες.

Ὅμως, στὸ στόμα καὶ στὴν πέννα τῶν ἀναρχικῶν αὐτὰ τὰ ἴδια συνθήματα ἦταν εἰλικρινῆ καὶ συγκακριμένα. γιατί ἀνταποκρίνονταν στὶς ἀρχές τους καὶ προπάντων ἀναλογοῦσαν σὲ μιὰ δόξα πού ἦταν ὀλοκληρωτικὴ σύμφωνη μ' αὐτὲς τὶς ἀρχές. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν μπολσεβίκων τὰ ἴδια συνθήματα σήμαιναν πρακτικὲς λύσεις ὀλότελα διαφορετικὲς ἀπ' αὐ-

τες των αναξουσιαστων, και δεν αναλογοϋσαν διδλου στις ιδεες που τα συνθηματα αυτα ισχυριζονταν πως εκφραζουν. Δεν ηταν παρα μονο «συνθηματα».

«Κοινωνική Έπανάσταση» σημαινε για τους αναρχικους μια αληθινα κοινονικη δραση: μια μετατροπη που θα πραγματοποιουνταν εξω απο κάθε πολιτικο η κρατιστικο οργανισμο και δραστηριτητα, απο κάθε φθαρμενο κοινονικο συστημα, κυβερνητικο κ' εξουσιαστικο.

Όμως οι μπολσεβίκαι ισχυριζονταν πως θα εκαναν την Κοινωνική Έπανάσταση ακριβως με τη βοήθεια ενός πανίσχυρου Κράτους, μιας πανίσχυρης Κυβέρνησης, μιας δικτατορικης εξουσίας.

Απ' τη στιγμή που μια επανάσταση δεν καταργει το Κράτος, την κυβέρνηση και την πολιτική, οι αναρχικοι δεν τη θεωρουν σαν μια Κοινωνική Έπανάσταση, αλλ' απλα σαν μια πολιτική επανάσταση (που βέβαια μπορεί να εμπεριεχει λιγα ως πολλα κοινονικα στοιχεία).

Αλλά, η άνοδος στην εξουσία, η εργάνωση της κυβερνήσης «τους» και του Κράτους «τους», ηταν πράγματα αρκετα για τους «κομμουνιστες» προκειμένου να μιλουں για μια Κοινωνική Έπανάσταση.

Στο πνευμα των αναρχικων «Κοινωνική Έπανάσταση» σημαίνει: γκρέμισμα του Κράτους, ταυτοχρονα με τον καπιταλισμο, και γέννηση μιας κοινωνίας βασισμένης σ' έναν αλλο τροπο κοινονικης οργάνωσης.

Για τους μπολσεβίκους, «Κοινωνική Έπανάσταση» σημαινε, αντίθετα, μαν ανάσταση του Κράτους, μετα την κατάργηση του αστικου Κράτους, δηλαδή δημιουργία ενός νέου ισχυρου Κράτους που σκοπος του θα ηταν η «εξοδόμηση του σοσιαλισμου».

Οι αναρχικοι θεωρουνσαν αδύνατη την εγκαθίδρυση του σοσιαλισμου απο ένα Κράτος.

Οι μπολσεβίκαι ισχυριζονταν οτι δε μπορεί να επιτευγθει κάτι τέτοιο παρα μονο απο το Κράτος.

Η διαφορα ερμηνείας ηταν, καθως το βλέπουμε. βεβαιακή.

(Θυμάμαι εκείνες τις μεγάλες ταχοκολλημένες άφισες τή σαγήμē τής Όχτωδρακτής Έπανάστασης, πού ανάγγελαν τις διαλέξεις του Τρότσκι σχετικά με τήν Όργάνωση τής Έξουσίας. «Χαρακτηριστικό και μοιραίο λάθος — έλεγα στους συντρόφους — γιατί αν πρόκειται για μιá Κοινωνική Έπανάσταση, πρέπει ν' άσχοληθούμε με τήν όργάνωση τής Έξουσίας»).

Η έρμηνεία τής Έκκλησης για άμεση ειρήνη ήταν κι' αυτή πολύ διαφορετική.

Οί άναρχικοί έννοούσαν με τó σύνθημα αυτό μιá άμεση όρση των ένοπλων μαζών, από μόνων τους, πάνω άπ' τήν κεφαλή των κυβερνώντων, των πολιτικών και των στρατηγών. Σύμφωνα με τους άναρχικούς, αυτές οί μάζες έπρεπε νά έγκαταλείψουν τó Μέτωπο και νά ξαναγαυρίσουν στη χώρα, διακηρύσσοντας έτσι έντονα, και σ' όλόκληρο τόν κόσμο, τήν άρνησή τους νά πολεμούν ήλίθια για τά συμφέροντα των καπιταλιστών, τήν περιφρόνησή τους για' αυτό τó φοβερό σφαγείο του πολέμου. Οί άναρχικοί ήταν τής γνώμης πώς άκριβώς μιá τέτοια χειρονομία — ελιχρινής, άκέραια, άπεφασστική — θά δημιουργούσε έκπληκτική έντύπωση στα στρατεύματα των άλλων χωρών και θά μπορούσε νά όδηγήσει, τελικά, σ' ένα τέλος του πολέμου, κι' ίσως άκόμη στη μετατροπή του πολέμου σε παγκόσμια επανάσταση. Πίστευαν πώς έπρεπε, στην άνάγκη, έπωφελούμενοι άπ' τήν τεράστια έκταση τής χώρας, νά παρασύρουν εκεί τόν «έχθρό», νά τόν αποκόψουν άπ' τις βάσεις του, νά τόν αποσυνθέσουν και νά τόν θέσουν έκτός μάχης.

Οί μπολσεβίκα φοβούταν μιá τέτοια άμεση δράση. Πολιτικοί και κρατιστές καθώς ήταν, σκέφτονταν μιá ειρήνη μέσω τής διπλωματικής και τής πολιτικής όδοϋ, πού θά ήταν καρπός διαπραγματεύσεων με τους γερμανούς διπλωμάτες και στρατηγούς.

Η γή στους άγρότες! Τά εργοστάσια στους εργάτες! Οί άναρχικοί έννοούσαν μ' αυτό τó σύνθημα ότι, χωρίς νά είναι ιδιοκτησία κανενός, τó έδαφος τής χώρας θά πρεπε νά τεθεί στη διάθεση όλων αυτών πού έπαθμοϋν νά τó καλλιεργήσουν (χωρίς νά εκμεταλλεύονται κανένα), των συνεταιρισμών και των όμοσπονδιών τους, κι' ότι, άκόμη, τά εργοστάσια, τά όρυχεία, τά μηχανα-

νήματα, κτλ. θά ἔπρεπε νὰ περάσουν τὸ ἴδιο στὴ διάθεσιν ὄλων τῶν παραγωγικῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ τῶν δημοσπονδιῶν τους. Ὁ τρόπος κ' οἱ λεπτομέρειες αὐτῆς τῆς δραστηριότητος θά διακανονίζονταν ἀπ' τὶς ἴδιες τὶς ἐνώσεις καὶ τὶς δημοσπονδίες, σύμφωνα μὲ τὴν ἐλεύθερη παραδοχὴ τους.

Ὅμως οἱ μπολσεβίκοι ἐννοοῦσαν μὲ τὸ ἴδιο αὐτὸ σύνθημα τὴν κ ρ α τ ι κ ο π ο ί η σ η ὄλων αὐτῶν τῶν στοιχείων. Γι' αὐτούς, ἡ γῆ, τὰ ἐργοστάσια, τὰ ὄρυχεῖα, τὰ μηχανήματα, τὰ μεταφορικά μέσα κλπ., ἔπρεπε νὰ γίνουν ἴ δ ο κ τ η σ ί α τ ο ὗ Κ ρ ά τ ο υ ς , πού θά παρχωροῦσε τὴν ἐπακρπίαν τους στοὺς ἐργαζόμενους.

Γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη ἡ διαφορὰ τῆς ἐρμηνείας γινόταν θεμελιικὴ.

Ὅσο γιὰ τὶς ἴδιες τὶς μάζες, ἐνστατικῶς κατανοοῦσαν ὅλ' αὐτὰ τὰ συνθήματα κάτω ἀπ' τὴν ἀντιεξουσιαστικὴ τους ἐννοίαν. Ἀλλά, καθὼς τὸ ἔχουμε εἰπῆσαι, ἡ φωνὴ τῶν ἀναρχικῶν ἦταν σχετικὰ τόσο ἀδύναμη πού οἱ τεράστιες λαϊκὲς μάζες νὰ μὴ τὴν ἀκούσιν. Ἔτσι οἱ μάζες εἶχαν τὴν ἐντύπωσιν πὼς μ ό ν ο ο ἰ μ π ο λ σ ε β ῖ κ ο ι τολμοῦσαν νὰ διακηρύξουν καὶ νὰ ὑποστηρίξουν αὐτὲς τὶς ὁμορφες καὶ δίκαιες ἀρχές. Κι' αὐτὸ πολὺ περισσότερο ἀφοῦ τὸ μπολσεβίκικο Κόμμα ἐμφανίζόταν καθήμενόν καὶ στὴν κάθε γωνία τῶν δρόμων σὺν τὸ μ ό ν ο Κ ό μ μ α πού ἀγωνίζόταν γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν τὸ μόνον πού, ἀ π' τ ῆ σ τ ι γ μ ῆ π ο ὗ θ' ἀ ν έ β α ι ν ε σ τ ῆ ν ἐ ξ ο υ σ ί α , θά μπορούσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν Κοινωνικὴ Ἐπανάστασιν. «Ἐργάτες κι' ἀγρότες! Τὸ μπολσεβίκικο κόμμα εἶνα: τὸ μόνον πού σᾶς ὑπερασπίζεται. Κινεῖνα ἄλλο κόμμα δὲ θά μπορούσε: νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ στὴ νίκη. Ἐργάτες κι' ἀγρότες! Τὸ μπολσεβίκικο κόμμα εἶνα: τὸ κόμμα σας. Εἶνα: τὸ μοναδικὸ κόμμα πού πραγματικὰ ἀνήκει: σὲ σᾶς. Β ο η θ ε ἴ σ τ ε τ ο ὗ ἀ ν έ β ε ι σ τ ῆ ν ἐ ξ ο υ σ ί α καὶ θά θ ρ ι α μ β ε ὑ σ ε τ ε ». Αὐτὸ τὸ λάκκο τῆς μπολσεβίκικης προπαγάνδας ἔγινε τελικὰ μιὰ πραγματικὴ ἔμμονη ἰδέα. Ἀκόμη καὶ τὸ κόμμα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν τῆς Ἀριστερᾶς — ἓνα πολιτικὸν κόμμα τόσο ἰσχυρότερον ἀπ' τὶς μικρὰς ομάδας τῶν ἀναρχικῶν — δὲ μπόρεσε νὰ συναγωνιστεῖ τοὺς μπολσεβίκους. Ὡστόσο, εἶχε τότε ἀρκετὴ δύναμη, ὡς τὸ σημεῖον πού

οί μπολσεβίκοι χρειάστηκε να τὸ υπολογίσουν καὶ νὰ τοῦ προσφέρουν γὰρ ἕνα διάστημα ἔδρας στὴν κυβέρνησιν.

ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ, ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΚΑ ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ. — Εἶναι, τελικὰ, ἐνδιαφέρον νὰ συγκρίνουμε τὴ θέσιν τῶν μπολσεβίκων μ' αὐτὴ τῶν ἀναρχικῶν κατὰ τίς παραμονές τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπανάστασης, καὶ ἀπέναντι στὸ πρὸ β λ ἡ μ α τ ῶ ν ἔ ρ γ α τ : κ ῶ ν Σ ο β : ἔ τ .

Τὸ μπολσεβίκο Κόμμα ὑπολόγιζε νὰ ολοκληρώσει τὴν Ἐπανάστασιν, ἀπ' τὴ μιά μεριὰ μὲ τὴν ἐξέγερσιν αὐτῶν τῶν Σοβιέτ πού θ' ἀπαίτουσαν δική τους «βλῆ τὴν ἐξουσίαν», καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ μὲ τὴ στρατιωτικὴ ἐξέγερσιν πού θὰ ὑποστήριζε τὴ δράσιν τῶν Σοβιέτ (βλ' αὐτὰ θέματα θὰ γίνονταν κάτω ἀπ' τὴν ἄμεσιν καὶ οὐσιαστικὴ διεύθυνσιν τοῦ Κόμματος). Οἱ μάζες τῶν ἐργαζόμενων εἶχαν σὴν ἀποστολὴ νὰ στηρίξουν ἐντονα τούτῃ τὴ δράσιν. Σὲ τέλειαν συμφωνίαν μὲ τὸν τρόπον τοῦ νὰ βλέπει τὰ πράγματα καὶ μὲ τὴν «τακτικὴν» του, τὸ Μπολσεβίκο Κόμμα κυκλοφόρησε τὸ γενικὸ σύνθημα τῆς Ἐπανάστασης: «Ὀλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ!».

Ὅσο γὰρ τοὺς ἀναρχικοὺς, αὐτὸ τὸ σύνθημα τοὺς ἔβαλε σὲ σκέψεις, καὶ δικαιολογημένα ἤξεραν πολὺ καλὰ πὺς αὐτὴ ἡ διατύπωσιν δὲν ἀνταποκρινόταν διόλου στὰ πραγματικὰ σχέδια τοῦ Κόμματος. Ἦξεραν πὺς σὲ τελευταία ἀνάλυσιν τὸ Μπολσεβίκο Κόμμα θὰ ζήτητο ὅσον τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν γὰρ ἀλογαρίασμόν του (δηλαδὴ γὰρ τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν του, καί, σὲ τελευταία ἀνάλυσιν, γὰρ τὸν ἀρχηγόν του τὸν Λένιν, πού, ὅπως τὸ ξέρουμε, κατεύθυνε ἄλλοις τίς προετοιμασίας γὰρ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ Τρότσκι).

«Ὀλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ», τὸ σύνθημα λοιπὸν αὐτὸ δὲν ἦταν σὸ δάθος γὰρ τοὺς ἀναρχικοὺς παρὰ μιά κούφια φράσιν πού μπορούσε νὰ καλύψει ἀργότερα τὸ ὅποιον περιεχόμενον. Ἦταν ἀκόμη καὶ μιά λαθεμένη διατύπωσιν, ὑποκριτικὴ, παραπλανητικὴ. «γιατί — ἔλεγαν οἱ ἀναρχικοὶ — ἂν ἡ «ἐξουσία» ὀφείλει ν' ἀνήκει πραγματικὰ στὰ Σοβιέτ, δὲ μπορεῖ ν' ἀνήκει στὸ Κόμμα καὶ ἂν ὀφείλει ν' ἀνήκει στὸ κόμμα ὅπως τὸ θέλουν οἱ μπολσεβίκοι, δὲ μπορεῖ ν' ἀνήκει στὰ Σοβιέτ». Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ ἀναρχικοὶ, παρ' ὅλον πὺς δέχονταν ὅτι τὰ Σοβιέτ μπορούν ν' ἀναλάβουν ὁρισμένους λειτουργίας μέσα στὴν οἰκοδόμησιν τῆς νέας κοινωνίας, δὲν δέχονταν τὸ σύνθημα χωρὶς κάποιες ἐπι-

φυλάξεις. Γι' αυτούς ὁ ὅρος ἐξουσία καθιστοῦσε τὸ σύνθημα διφορούμενο, ὑποπτο, παράλογο καὶ δημαγωγικό. Ἡ-ξεραν πῶς ἀπ' τὴν ἴδια τῆς τῆ φύση ἢ πολιτικῆ ἐξουσία δὲ θὰ μπορούσε πραγματικά ν' ἀσκηθεῖ παρά ἀπὸ μιὰ πολὺ περιορι-σμένη ὁμάδα ἀνθρώπων, στὸ κέντρο. Λοιπόν, αὐτὴ ἡ ἐξουσία — ἡ ἀλθηθινη — δὲν ἦταν δυνατὸ ν' ἀντήκει στὰ Σοδιέτ. Θὰ βρισκόταν στὴν πραγματικότητα στὰ χέρια τοῦ Κόμματος. Ἄλλὰ τότε πιά ἔγνοια εἶχε τὸ σύνθημα: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοδιέτ»;

Νὰ πῶς οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστὲς ἐξέφραζαν τὶς ἀμφιβολίες καὶ τὶς σκέψεις τους πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα (μεταφρασμένο ἀπ' τὰ ρώστικα, μεταφέρεται ἐδῶ ἄρθρο τῆς ἀναρχοσυνδικαλι-κῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης, «Γκόλος Τρούντα», Νο 11, 20 τοῦ Ὀχτώδρη 1917, μὲ τίτλο: «Εἶνα: αὐτὸ τὸ τέλος;»):

Ἡ πιθανὴ ὑλοποίηση τοῦ συνθήματος: Ὅλη ἡ ἐξου-σία στὰ Σοδιέτ — ἢ, μᾶλλον, ἡ πιθανὴ κατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας — θὰ εἶναι τὸ τέλος; Αὐτὸ θὰ εἶ-ναι ὄλο: Μ' αὐτὴ τὴν πιάξη θὰ τελειώσει τὸ καταστροφικὸ ἔργο τῆς Ἐπανάστασης; Θὰ ξεκαθαρίσει ὀριστικά τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν μεγάλη κοινωνικὴ οἰκοδόμηση, γιὰ τὸν δημιουργικὸ ἐνθουσιασμὸ τοῦ ἐπανα-στατημένου λαοῦ;

Ἡ νίκη τῶν «Σοδιέτ» — ἂν γίνῃ εἶνα τετελεσμένο γεγονός — καί, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, ἡ «ὀργάνωση τῆς ἐξουσίας» πού θ' ἀκολου-θήσει, θὰ σημάνει πράγματι τὴ νίκη τῆς Ἐργασίας, τῶν ὀργάνων μὲν ὀν δυνάμεων τῶν ἐργαζομένων, τὴν ἔναρξη τῆς ἀληθινῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης; Αὐ-τὴ ἡ νίκη καὶ τούτῃ ἡ καινούρια «ἐξουσία», θὰ καταφέρουν νὰ θγά-λουν τὴν Ἐπανάσταση ἀπ' τὸ ἀδιέξοδο ὅπου ἔχει ἀμπλακεῖ; Θὰ κα-ταφέρουν ν' ἀνοίξουν νέους δημιουργικοὺς ὀρίζοντες γιὰ τὴν Ἐπανάσταση, γιὰ τὶς μάζες, γιὰ ὄλους; Θὰ ὑποδείξουν στὴν Ἐπανάσταση τὸν ἀλθηθινό δρόμο γιὰ εἶνα ἐπικοδομητικὸ ἔργο, γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ λύση ὄλων τῶν καυτῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας;

Ὅλα θὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπ' τὴν ἐρμηνεία πού οἱ νικητὲς θὰ δώσουν στὴ λέξη «ἐξουσία» κι' ἀπὸ τὸ τί ἔννοοθν σχετικά μὲ τὴν «ὀργάνωση τῆς ἐξουσίας». Ὅλα θὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπ' τὸν τρόπο πού θὰ χρησιμο-ποιηθεῖ ἡ νίκη ἀπὸ μέρος τῶν στοιχείων πού θὰ κατέχουν, ἀπὸ τὴν ἐπαύριο τῆς νίκης, τὴ λεγόμενη «ἐξουσία».

Ἄν μὲ τὸν ὄρο «ἐξουσία» θέλουν νὰ ποῦν ὅτι: ὄλη ἡ δημιουργικὴ ἐργασία κι' ὄλη ἡ ὀργανωτικὴ δραστηριότητα, σ' ὄλη τὴν ἔκταση τῆς

χώρας, θα περάσουν στα χέρια τῶν ἐργατικῶν κι' ἀ-
γροτικῶν ὀργανισμῶν, πού θά ὑποστηρίζονται ἀπ'
τις ἐνοπλες μάζες·

Ἄν μὲ τὴν «ἐξουσία» ἐννοοῦν τὸ ἀπόλυτο δικαίωμα αὐτῶν τῶν
ὀργανισμῶν ν' ἀσκήσουν μιὰ τέτοια δραστηριότητα καὶ νὰ συνασπι-
σθοῦν μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, κατὰ ἕνα τρόπο φυσιολογικὸ κι' ἐλεύθερο, ἀρ-
χιζοντας ἔτσι τὴ νέα οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ οἰκοδόμησι πού θά ὀ-
δηγήσει τὴν Ἐπανάστασι σὲ καινούριους ὁρίζοντες εἰρήνης, οἰκονομι-
κῆς ἰσότητος κι' ἀληθινῆς ἐλευθερίας·

Ἄν μὲ τὸ σύνθημα «ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ» δὲν ἐννοοῦν τὴ δη-
μιουργία ἐστιῶν μιᾶς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἐστιῶν
ὑποταγμένων σ' ἕνα γενικὸ πολιτικὸ κι' ἐξουσιαστικὸ κέντρο τοῦ Κρά-
τους·

Ἄν, τέλος, τὸ πολιτικὸ κόμμα πού ἀποβλέπει
στὴν ἐξουσία καὶ στὴν κυριαρχία διαλυθεῖ μετὰ τὴ νίκη καὶ παραχω-
ρήσει πραγματικὰ τὴ θέση του σὲ μιὰ ἐλεύθερη αὐτο-ὀργάνωσι τῶν ἐρ-
γαζομένων·

Ἄν ἡ «ἐξουσία στὰ Σοβιέτ» δὲν γίνεῖ στὴν πραγματικότητα μιὰ
κρατικὴ ἐξουσία ἐνὸς καινούριου πολιτικοῦ κόμματος,

Τότε, καὶ μόνον τότε, ἡ νέα κρίσις θά μπορέσει νὰ ἴναι ἡ τελευ-
ταία, θά μπορέσει νὰ σημάψει τὴν ἀρχὴ μιᾶς καινούριας ἐποχῆς.

Ἄλλὰ ἂν μὲ τὴν «ἐξουσία» ἐννοοῦν μιὰ δραστηριότητα πο-
λιτικῶν κι' ἐξουσιαστικῶν ἐστιῶν τοῦ
κόμματος, ἐστιῶν πού κατευθύνονται ἀπ' τὸ κύριον πο-
λιτικὸ κι' ἐξουσιαστικὸ κέντρο τοῦ
(κεντρικὴ ἐξουσία τοῦ κόμματος καὶ τοῦ Κράτους)· ἂν ἡ κατάληψις
τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὰ Σοβιέτ σημαίνει, στὴν πραγματικότητα, ὑφαρ-
παγὴ τῆς ἐξουσίας ἀπὸ ἕνα νέον πολιτικὸν κόμμα,
μὲ σκοπὸ τὴν ἐπανοικοδόμησι, μὲ τὴ θεοῦ ἡθελῶν
τῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὰ πάνω κι' ἀπὸ τὸ «κέντρο», δολοκλη-
ρῆς τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς χώρας καὶ τῆ λύσι,
κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τῶν πολύπλοκων προβλημάτων τῆς στιγμῆς
καὶ τῆς ἐποχῆς μας, — τότε αὐτὸ τὸ νέο στάδιον τῆς Ἐπανάστασης,
δὲν θά εἶναι, οὐτε κι' αὐτό, ἕνα ὀρι-
στικὸν στάδιον. Δὲν ἀμφιδέλλουμε οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ πῶς
αὐτὴ ἡ «νέα ἐξουσία» δὲ θά μπορέσει οὔτε ν' ἀρχίσει τὴν ἀληθινὴν σο-
σιαλιστικὴν οἰκοδόμησι, οὔτε ἀκόμα καὶ νὰ ἱκανοποιήσει τὶς ἀνάγκας
καὶ τὰ βασικὰ καὶ ἄμεσα συμφέροντα τοῦ πληθους. Δὲν ἀμφιδέλλου-
με πῶς οἱ μάζες γρήγορα θ' ἀπογοητευθοῦν ἀπὸ τὰ νέα εἰδωλα καὶ θά
ὑποχρεωθοῦν νὰ στραφοῦν πρὸς ἄλλες λύσεις, ἀφοῦ ἐγκαταλείβουν τοὺς
τελευταίους θεοὺς τοὺς. Τότε, ὅτερ' ἀπὸ ἕνα μεσοδιάστημα — λίγο
ἢ πολὺ μακρόχρονον — ὁ ἀγῶνας ἀναγκαστικὰ θά ξαναρχίσει. Θά εἴ-
ναι ἡ ἀρχὴ τῆς τρίτης καὶ τελευταίας φάσεως
τῆς Ρώσικης Ἐπανάστασης: ἕνα στάδιον καὶ μιὰ φάσις πού θά τὴν

κάνουν ούσιαστικά μιὰ Μ ε γ ά λ η 'Ε π α ν ά σ τ α σ η .

Θά είναι μιὰ πάλη ανάμεσα στις ζωντανές δυνάμεις πού θά αναπτυχθούν μέσ' από τὸ δημιουργικὸ ἐνθουσιασμὸ τῶν μαζῶν, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐξουσίας μὲ τὸ συγκεντρωτικὸ πνεῦμα πού θά ἀμυθνεῖ σκληρά, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά. Μ' ἄλλο λόγια: μιὰ πάλη ανάμεσα στοὺς ὀργανισμοὺς τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν, πού θά ὀρθοῦν ἅμεσα κι' ἀπὸ μόνοι τους, καὶ θά πάρουν σιὰ χέρια τους τὴ γῆ κι' ὅλα τὰ μέσα παραγωγῆς, μεταφορᾶς, διανομῆς, γιὰ νὰ δημιουργήσουν μ' ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ ἀληθινῶς νέα, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ τῆς μαρξιστικῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά· μιὰ πάλη ανάμεσα στις δυὸ ἀρχές πού διεκδικοῦν ἐξῆ καὶ πολὺν καιρὸ τὴν ὑπεροχὴ: τὴ μαρξιστικὴ καὶ τὴν ἀντιεξουσιαστικὴ ἀρχή.

Καὶ μόνον ἡ π λ έ ρ ι α , ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ί κ η τ ῆ ς ἀ ν τ ι ε ξ ο υ σ ι α σ τ ι κ ῆ ς ἀ ρ χ ῆ ς , τῆς ἀρχῆς πού ἀποβλέπει στὴν ἐλεύθερη καὶ φυσικὴ αὐτο-ὀργάνωση τῶν μαζῶν, θά σιμνεῖ τὴν ἀληθινὴ νίκη τῆς Μεγάλης 'Επανάστασης.

Δὲν πιστεύουμε στὴ δυνατότητα βλοκλήρωσης τῆς Κοινωνικῆς 'Επανάστασης μὲ πολιτικὰς μεθόδους. Δὲν πιστεύουμε ὅτι τὸ ἔργο τῆς οἰκοδόμησις τῆς νέας κοινωνίας, ὅτι ἡ λύση τῶν τόσο τεράστιων προβλημάτων, πού παρουσιάζουν τέτοια συνθετικότητα καὶ ποικιλία στὴν ἐποχὴ μας, μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν μὲ μιὰ πολιτικὴ πράξη, μὲ τὴν κατ'ἀλήφην τῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὰ πάνω, ἀπὸ τὸ κέντρο...

"Ὅποιος ζήσει, θά δει!

II. — Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΥΤΩΒΡΙΑΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τὴν ἰδία μέρα, ἡ «'Ενωσιὴ Ἀναρχο-Συνδικαλιστικῆς Προπαγάνδας» δημοσίευε στὴ «Γκόλος Τρούντα» τὴν ἀκόλουθη δήλωση, ὅπου ἔπαιρνε ξεκάθαρη θέση ἀπέναντι στὰ γεγονότα:

1. — Μιὰ πού δίνουμε στὸ σύνθημα «Ὁ λ η ἡ ἔ ξ ο υ σ ι α σ τ ᾶ Σ ο β ῆ ἔ τ !» ὀλότελα διαφορετικὴ ἔννοια ἀπ' αὐτὴν πού, κατὰ τὴ γνώμη μας, τοῦ δίνει τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα τῶν μπολσεβίκων, «πού ἔχει κληθεῖ ἀπὸ τὰ πράγματα νὰ κατευθύνει τὸ κίνημα»· μιὰ πού δὲν πιστεύουμε στις πλατιεῖς προοπτικὲς μιᾶς ἐπανάστασης πού ξεκινᾶει μὲ μιὰ π ο λ ι τ ι κ ῆ π ρ ᾶ ξ η , δηλαδή μὲ τὴν κατ'ἀλήφην τῆς ἐξουσίας· μιὰ πού κρίνουμε ἀρνητικὰ κάθε ἐνέργεια τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν γιὰ πολιτικοὺς σκοποὺς καὶ κάτω ἀπ' τὴν αἰγίδα ἐνὸς πολιτικοῦ κόμματος· μιὰ πού, τέλος, ἀντιλαμβάνομαστε μὲ ὀλότελα διαφορετικὸ τρόπο, τόσο τὸ ξεκίνημα ὅσο καὶ τὴν κατοπινὴ ἐξέλιξη μιᾶς ἀληθινῆς Κοινωνικῆς 'Επανάστασης, ἐκτιμοῦμε τὸ σημερινὸ κίνημα ἀ ρ ν η τ ι κ ᾶ .

2. — Παρ' ἄλ' αὐτά, ἂν ξεσπάσει ἡ δράση τῶν μαζῶν, τότε, εἰς ἀναρχικοί, θὰ λάβουμε μέρος σ' αὐτὴ μὲ τὴν πῶς μεγάλη ἐνεργητικότη-
τα. Δὲ μπορούμε νὰ τεθοῦμε παράμερα ἀπ' τὴς ἐπαναστατημένες μί-
ζες, ἔστω κι' ἂν αὐτὲς δὲν ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο μας οὔτε τὴς ἐκκλή-
σεις μας, ἔστω κι' ἂν προβλέπουμε τὴν ἀποτυχία τοῦ κινήματος. Δὲν
ξεχνοῦμε ποτὲ ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ προβλεφθεῖ τόσο ἡ πορεία ὅσο κι'
ἡ κατάληξις ἐνός μαζικοῦ κινήματος. Κατὰ συνέπεια, θεωροῦμε ὅτι ἔ-
χουμε καθήκον νὰ μετέχουμε πάντα σ' ἕνα τέτοιο κίνημα, ζητιώντας
νὰ τοῦ μεταδώσουμε τὴν δική μας ἀντίληψιν, τὴς
δικῆς μας ιδέας, τὴ δική μας ἀλήθειαν.

III. — ΜΕΡΙΚΑ ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ

Ἐκτός ἀπὸ τὴς μεγάλης διαφορῆς ἀρχῶν πού χωρίζαν
τοὺς ἀναρχικοὺς ἀπὸ τοὺς μπολσεβίκους, ὑπῆρχαν ἀνάμεσά
τους καὶ μερικὲς διαφωνίες πάνω σὲ λεπτομέρειες. Ἀναφέρου-
με δυὸ ἀπ' αὐτὲς, τὴς πῶς σημαντικῆς:

**ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΚΑΙ «Ο ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ».** — Ἡ πρώτη ἀπ' αὐτὲς τὴς διαφωνίες
ἀφοροῦσε τὸ ἐργατικὸ πρόβλημα.

Οἱ μπολσεβίκοι προεταμάζονταν ν' ἀρχίσουν μὲ τὸν ἀπο-
καλούμενο ἐργατικὸ ἔλεγχον τῆς παρα-
γωγῆς, δηλαδή μὲ τὴν ἀνάμειξη τῶν ἐργατῶν μέσα στὴ
διαχείριση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Οἱ ἀναρχικοὶ ἀντέτειναν πῶς ἂν αὐτὸς ὁ «ἔλεγχος» δὲν ἔ-
πρεπε νὰ μείνει κεκρὸ γράμμα, ἂν οἱ ἐργατικὲς ὀργανώσεις ἤ-
ταν ἱκανὲς ν' ἀσκῆσουν ἕνα ἀποτελεσματικὸ ἔ-
λεγχον, τότε ἦταν καὶ σὲ θέση νὰ ἐξασφαλίσουν ἀπὸ μό-
νες τους ὅλη τὴν παραγωγή. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ μπορούσε
νὰ καταργηθεῖ ἀμέσως, ἀλλὰ προοδευτικά, ἡ ἰδιωτικὴ βιομηχανία
καὶ νὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴ συλλογική. Κατὰ συνέπεια,
οἱ ἀναρχικοὶ ἀπέριπταν τὸ ἀόριστο, ἀμφίβολο σύνθημα «ἔλεγ-
χος τῆς παραγωγῆς». Κήρυσσαν τὴν ἀπαλλοτρίωσιν
— προοδευτική, μὰ ἀμεση — τῆς ἰδι-
ωτικῆς βιομηχανίας ἀπὸ ὀργανι-
σμοὺς συλλογικῆς παραγωγῆς.

Ἐς ὑπογραμμίσουμε μὲ τούτη τὴν εὐκαιρία κάτι πού εἶ-
ναι ἀπόλυτα ψεῦδος — ἐπιμένω στὸ σημεῖον αὐτό, γιὰ τὴν
τὴν ψεῦδικη διαδεδομένη τὴν ὑποστήριξαν ἀρκετοὶ ἀπληροφό-

ρητα ή κακόπιστοι άνθρωποι και γνώρισε μεγάλη διάδοση — είναι φεύακη, λέω, ή άποψη πώς κατά τη διάρκεια της Ρωσσοακής Έπανάστασης οι άναρχικοί δέν ήξεραν παρά να «καταστρέφουν» ή «να κατακρίνουν», «χωρίς να μπορούν να διατυπώσουν την παραμικρή θετική ιδέα». Είναι ψέμμα ότι οι άναρχικοί «δέν διέθεταν και, κατά συνέπεια, δέν διατύπωναν ποτέ ιδέες άρκετά ξεκάθαρες πάνω στην εφαρμογή της ίδιας της αντίληψής τους». Ρίχνοντας ματιές στον άναρχικό τύπο της εποχής («Γκόλος Τρούντα», «Αναρχία», «Ναμπάτε» κτλ.), μπορούμε να δούμε ότι τά έντυπα αυτά είναι γεμάτα από ξεκάθαρες και πρακτικές άπόψεις σχετικά με τό ρόλο και τη λειτουργία των εργατικών οργανισμών καθώς και πάνω στον τρόπο δράσης που θά επέτρεπε σ' αυτούς τους οργανισμούς ν' ανακαταστήσουν, σε συνεργασία με τους άγρότες, τον καπιταλιστικό και κρατικό μηχανισμό που είχε καταστραφεί.

Αυτό που έλειπε άπ' τον άναρχισμό κατά την διάρκεια της Ρώσσοικής Έπανάστασης, δέν ήταν οι ξεκάθαρες και συγκεκριμένες ιδέες, ήταν, τό έχουμε ξαναπεί, οι όργανισμοί που θά μπορούσαν, άπ' την αρχή, να εφαρμόσουν στη ζωή αυτές τις ιδέες. Κι' ήταν οι μπολσεβίκοι που, για να πραγματοποιήσουν τά δικά τους σχέδια, αντίτάχθηκαν στη δημιουργία και στη λειτουργία αυτών των οργανισμών.

Οι ξεκάθαρες και συγκεκριμένες ιδέες είχαν διακηρυχτεί, οι μάζες ήταν άπό ένστικτο έτοιμες να τις καταλάβουν και να τις εφαρμόσουν με τη βοήθεια των επαναστατών, των διανοούμενων, των ειδικών. Οι άναγκαία όργανισμοί είχαν διαφανεί και μπορούσαν γρήγορα να προσανατολιστούν προς τον άληθινό σκοπό, με τη βοήθεια των ίδιων στοιχείων. Οι μπολσεβίκοι εμπόδισαν έσκεμμένα και τη διάδοση αυτών των ιδεών, και αυτή τη φωτισμένη βοήθεια, και τη δραστηριότητα αυτών των οργανισμών. Γιατί ήθελαν δλη ή δράση να προέρχεται άπ' αυτούς μόνο και κάτω άπό τη μορφή της πολιτικής Έξουσίας.

Αυτό τό σύνολο των συγκεκριμένων κι' άναμφισβήτητων γεγονότων είναι άπαραίτητο για όποιον θά ήθελε να καταλάβει τη διαδικασία και τό νόημα της Ρώσσοικής Έπανάστασης. Ό άναγνώστης θά δρει πιδ κάτω άναρίθμητα παραδείγματα — άνάμεσα σε χίλια δυό — που να στηρίζουν τις διαβεβαιώσεις μου, σημείο προς σημείο.

ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ, ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑ-

ΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ. — Τὸ δεύτερο ὑπὸ ἀμφισβήτησιν θέ-
μα ὑπῆρξε αὐτὸ τῆς **Συντακτικῆς Συνέλευ-**
σεως.

Γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν Ἐπανάστασιν καὶ γιὰ νὰ τὴ μετα-
τρέψουν σὲ μιὰ Κοινωνικὴ Ἐπανάστασιν, οἱ ἀναρχικοὶ δὲν ἔ-
βλεπαν καμιά ὀφελιμότητα στὴ σύγκλησιν αὐτῆς τῆς Συνέλευ-
σεως: θεσμὸς βασικῶς πολιτικὸς καὶ ἀστικὸς, παρεμποδιστικὸς καὶ
στεῖρος, ἔλεγαν θεσμὸς πού ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ τῆ φύσιν θὰ το-
ποθετοῦνταν «πάνω ἀπ' τοὺς κοινωνικοὺς ἀγῶνες», καὶ θὰ ἐπι-
βαλλόταν ἀποκλειστικῶς μὲ σκοπὸ νὰ καταλήξει: σὲ ἐπικίνδυν-
οὺς συμβιβασμοὺς, νὰ σταματήσει: τὴν Ἐπανάστασιν καὶ ἂν ἤ-
ταν δυνατὸ νὰ τὴν καταπνίξει.

Οἱ ἀναρχικοὶ προσπαθοῦσαν λοιπὸν νὰ δώσουν στὶς ἐργα-
ζόμενες μάζες νὰ καταλάβουν πόσο ἀχρηστὴ ἦταν αὐτὴ ἡ
«Συντακτικὴ», καὶ πόσο ἀνάγκη ἦταν νὰ τὴν ἀφήσουν κατὰ μέ-
ρος καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν ἅμεσα μὲ κοινωνικῶς καὶ οἰ-
κονομικῶς ὀργανισμοὺς, ἂν π ρ α γ μ α τ ι κ ᾶ ἦ θ ε -
λ α ν ν' ἀ ρ χ ῖ σ ο υ ν μ ι ᾶ Κοινωνικὴ Ἐ-
π α ν ᾶ σ τ α σ η .

Οἱ μπολσεβίκοι, ὅταν ἀληθινοὶ πολιτικοί, δίσταζαν νὰ ἐγκα-
ταλείψουν πραγματικῶς τὴ Συντακτικὴ Συνέλευσιν. (Ἡ σύγκλη-
σὴ τῆς, καθὼς εἶδαμε, φηγουράριζε σ' ἔντονη θέσιν μέσα στὸ
πρόγραμμα τούς πρὶν ἀπ' τὴν κατάληψιν τῆς Ἐξουσίας). Αὐ-
τὸς δ' ἀσταγμὸς ξεκινοῦσε ἀπὸ πολλὰς αἰτίαι: ἀπ' τὴ μιὰ με-
ρὰ οἱ μπολσεβίκοι δὲν ἔβλεπαν τίποτα τὸ ἄτοπο στὸ ὅτι ἡ Ἐ-
πανάστασιν μπορούσε νὰ «σταματήσει» στὸ σημεῖο πού βρισκό-
ταν, φτάνει αὐτοὶ νὰ ἔμειναν οἱ κύριοι τῆς ἐξουσίας. Σύμφω-
να μ' αὐτὰς τὶς σκέψεις, ἡ Συντακτικὴ μπορούσε νὰ ἐξυπηρε-
τήσει: τὰ συμφέροντά τους ἂν, λόγου χάριν, ἡ πλειοψηφία τῆς
μεταβαλλόταν σὲ μπολσεβίκικη, ἢ ἂν οἱ ἀντιπρόσωποι: δέχονταν
τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὶς ἐνέργειαι τῶν μπολσεβίκων. Ἀπ' τὴν
ἄλλη μερὰ, οἱ λαϊκῆς μάζες ἦταν ἀκόμη ἰσχυρὰ συνδεδεμέναι
μὲ τὴ Συντακτικὴ καὶ δὲν ἦταν συνετὸ νὰ τοὺς φέροι κανεὶς
ἀντίρρηση ἀπὸ τὴν ἀρχή. Τέλος, οἱ μπολσεβίκοι δὲν αἰσθάνον-
ταν ἀκόμη ἀρκετὰ ἰσχυροὶ γιὰ νὰ διακινδυνεύσουν νὰ προσ-
φέρουν ἕνα «ἄτομ» στὸς ἐχθροὺς πού, θυμίζοντας τὶς ἐπίσημας
ὑποσχέσεις τοῦ Κόμμουντος πρὶν ἀπ' τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσί-
ας, μπορούσαν νὰ θάλλουν τὶς φωνὰς ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ προδο-
σίαν καὶ ν' ἀναταράξουν τὶς μάζας. Ὅμως, ὅσο αὐτὰς οἱ μάζαι

δὲν ἦταν ἀκόμη γερὰ χαλιναγωγημένες καὶ ὑποταγμένες, τὸ πνεῦμα τους ἀγρυπνοῦσε καὶ ἡ διάθεσή τους ἀλλάζε εὐκολα: τὸ πρᾶδε:γμα τῆς κυβέρνησης Κερένσκυ ἦταν ἀκόμη πολὺ πρόσφατο. Τελικά, τὸ Κόμμα διᾶλεξε τὴν ἀκλόουθη λύση: νὰ προχωρήσει στὴ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, παρακολουθώντας ταυτόχρονα ἀπὸ κοντὰ τὶς ἐκλογές καὶ καταβάλλοντες ὅσο γίνεται μεγαλύτερες προσπάθειες γιὰ νὰ ἴναι τὸ ἀποτέλεσμα εὐνοϊκὸ γιὰ τὴ μπολσεβίκικη κυβέρνηση. Ἄν ἡ Συντακτικὴ Συνέλευση ἦταν φιλικὴ πρὸς τοὺς μπολσεβίκους, ἢ τουλάχιστο πε:ιθαρχοῦσε χωρὶς νὰ ἴχει ἢ ἴδ:α πραγματικὴ ὑπόσταση, θὰ μπορούσαν νὰ τὴν μανουδρᾶρουν καὶ νὰ τὴ χρησιμοποήσουν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν σκοπῶν τῆς κυβέρνησης: ἄν, παρ' ὄλ' αὐτὰ ἡ Ἔθνοσυνέλευση δὲν ἀποδεικνύταν εὐνοϊκὴ στὸ μπολσεβίκισμὸ, θὰ παρακολουθοῦσαν ἀπὸ κοντὰ τὶς ἀντιδράσεις τῆς μάζας καὶ θὰ τὴ διέλυαν μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία πού θὰ τοὺς δινόταν. Βέβαια, τὸ παχνίδι αὐτὸ ἦταν κάπως ἐπικίνδυνον. Μὰ ὑπολογίζοντας στὴν πλατιὰ καὶ βαθιὰ δημοτικότητα τους καὶ στὴν ἔλλειψη ἐξουσίας στὰ χέρια τῆς Ἔθνοσυνέλευσης, πού ἀκόμη θὰ ἔχανε σίγουρα τὸ κῦρος τῆς ἄν ἔρθωνόταν ἐναντία στὸ μπολσεβίκισμὸ, οἱ μπολσεβίκα ἀποδέχτηκαν αὐτὸ τὸν κίνδυνον. Τὸ γεγονός:α πού ἀκολούθησαν ἀποδείξαν ὅτι τὸ μπολσεβίκικο κόμμα δὲν εἶχε γελαστῆ.

Στὸ βάθος, ἡ ὑπόσχεση τῶν μπολσεβίκων νὰ συγκαλέσουν τὴ Συντακτικὴ Συνέλευση μὸλις ἔπαιρναν στὰ χέρια τους τὴν ἐξουσία, δὲν εἶταν γι' αὐτοὺς παρὰ μιὰ δημαγωγικὴ φράση. Μέσα στὸ παχνίδι τους εἶταν ἓνα «χαρτί» πού ἔπρεπε ὀπωσδήποτε νὰ κερδίσει. Ἄν ἡ Συντακτικὴ ἀναγνώριζε τὴν ἐξουσία τους, ἢ θέσει τους θὰ ἐδραωνόταν γρήγορα καὶ ἀποτελεσματικά, τόσο μέσα στὴ χώρα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, εἶταν πιά ἀρκετὰ ἰσχυροὶ ὥστε ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτὴν μὸλις κά:α τέτοιο ἦταν δυνατό.

IV. — ΜΕΡΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

Φυσικά, οἱ λαϊκοὶ μαζικοὶ δὲ μπορούσαν ν' ἀντιληφθοῦν ὅλες τὶς ἀποχρώσεις αὐτῶν τῶν διαφορῶν ἐριμνησιῶν. Τούτοις εἶταν ἀδύνατον — ἀκόμη καὶ ὅταν καμιά φορὰ ἔρχονταν σ' ἐπαφὴ μὲ τὶς ἰδέες μας — νὰ καταλάβουν τὴν πραγμα-

ακή σημασία αὐτῶν τῶν διαφορῶν. Οἱ Ρῶσσοι ἐργαζόμενοι ἦταν ἀπὸ τοὺς λιγότερο μνημένους στὰ πολιτικὰ πράγματα. Δὲ μπορούσαν νὰ καταλάβουν οὔτε τὸ μακιαβελισμό οὔτε τὸν κίνδυνο τῆς μπολσεβίκικης ἐρμηνείας.

Θυμοῦμαι τὶς ἀπελπισμένες προσπάθειές μου γιὰ νὰ προειδοποιήσω τοὺς ἐργάτες, ὅσο κάτι τέτοιο μοῦ εἶταν δυνατό, μὲ τὸ λόγο ἢ μὲ τὴν πέννα, γιὰ τὸν ἄμεσο κίνδυνο ποὺ διέτρεχε ἡ ἀληθινή Ἐπανάσταση στὴν περίπτωση ὅπου οἱ μάζες θὰ ἐπέτρεπαν στὸ μπολσεβίκικο Κόμμα νὰ ἐδραιωθεῖ σταθερὰ στὴν ἐξουσία.

Μάταια ἐπέμενα: οἱ μάζες δὲν ἀντιλαμβάνονταν τὸν κίνδυνο. Πόσες φορές δὲν μοῦ εἶχαν ἀπαντήσει ἔτσι: «Σύντροφε, σὲ καταλαβαίνουμε πολὺ καλά. Ἄλλωστε, δὲν ἔχουμε καὶ π ο λ ὶ ἐμπιστοσύνη. Συμφωνοῦμε στὶ πρέπει: νὰ προσέχουμε λιγάκι, νὰ μὴ πιστεύουμε τυφλά, νὰ διατηροῦμε στὸ βάθος μας μιὰ συνετὴ δυσπιστία. Μὰ μέχρι τώρα οἱ μπολσεβίκοι: δὲ μᾶς πρόδωσαν ποτέ» θαδίζουν πάντα πλάι μας, εἶναι φίλοι μας· μᾶς δοῦν πολὺ καλά καὶ θεβαιώνουν πῶς ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ θὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὴν ἐξουσία, θὰ μπορέσουν εὐκολὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὶς ἐλπίδες μας. Κάτι τέτοιο μᾶς φαίνεται ἀληθινό. Λοιπὸν γιὰ ποῖο λόγο νὰ τοὺς ἀπαρνηθοῦμε; Ἄς τοὺς δοῦν ἡμεῖς τὴν ἐξουσία καὶ μετὰ, θὰ δοῦμε».

Μάταια τοὺς θεβαίωνα στὶ δὲ θὰ μπορέσουν ποτέ νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς σκοποὺς τῆς ἀληθινῆς Ἐπανάστασης, τῆς Κοινωνικῆς, μέσ' ἀπὸ μιὰ πολιτικὴ ἐξουσία· μάταια τοὺς ἐπαναλαμβάνω πῶς ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ θὰ ἔργανωθεί καὶ θὰ ἐξοπλιστεῖ ἡ μπολσεβίκικη ἐξουσία, ἐνῶ θὰ γινόταν μαραιῖα ἀνίκανη ὅπως κ' οἱ προηγούμενες, θ' ἀποτελοῦσε γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους ἕναν πολὺ μεγαλύτερο κίνδυνο, καὶ θὰ ἔταν πολὺ πιὸ δύσκολο νὰ τὴν καταπολεμήσουν ἀπ' ὅσο τὸ μπόρεσαν μὲ τὶς ἄλλες. Ἀπαράγραπτα, μοῦ ἀπαντοῦσαν ἔτσι: «Σύντροφε, εἴμαστε ἐμεῖς οἱ μάζες ποὺ ἀνατρέψαμε τὸν τσαρισμό. Ἐμεῖς ἀνατρέψαμε τὴν ἀστικὴ κυβέρνηση. Ἐμεῖς εἴμαστε ἔτοιμοι ν' ἀνατρέψουμε καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Κερένσκυ. Ἐ, λοιπὸν ἂν ἔχεις δίκιο, ἂν οἱ μπολσεβίκοι κάνουν τὴν κουταμάρα νὰ μᾶς προδώσουν, νὰ μὴν κρατήσουν τὶς ὑποσχέσεις τους, θὰ τοὺς ἀνατρέψουμε καὶ αὐτοὺς ὅπως ὅλους τοὺς ἄλλους. Καὶ τότε θὰ θαδίσουμε ὀρθιστικὰ καὶ ἀποκλειστικὰ στὸ πλευρὸ τῶν φίλων μας τῶν ἀναρχικῶν».

Μάταια τούς διαδεδαίωνα ακόμη δι: γι' αὐτούς καὶ γι' αὐτούς τούς λόγους, τὸ Μπολσεβίκικο Κράτος θά 'ταν πολὺ πιὸ δύσκολο ν' ἀνατραπεῖ: δὲν ἤθελαν νὰ μὲ παστέψουν.

Δὲν πρέπει καθόλου νὰ μᾶς ἐκπλήρσῃ κάτι τέτοιο ἀφοῦ ἀκόμη καὶ στίς χώρες ὅπου οἱ λαοὶ εἶναι συνηθισμένοι στίς πολιτικὲς μεθόδους καὶ ὅπου (ὅπως στὴ Γαλλία) τίς ἔχουν ὅλοι, λίγο ὡς πολὺ, ἀηδιάσει, οἱ ἐργαζόμενες μάζες καὶ οἱ ἴδιοι οἱ θανατούμενοι, παρ' ὅλο πὺθ θὰ εὐχόνταν τὴν Ἐπανάσταση, δὲν θὰ μπορούσαν νὰ καταλάβουν δι: ἢ ἐγκατάσταση στὴν ἐξουσία ἐνὸς πολιτικοῦ κόμματος, ἔστω καὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, καὶ ἢ δημιουργίᾳ ἐνὸς Κράτους, ὅποια καὶ ἂν εἶταν ἢ ἐτικέττα του, θὰ ὀδηγοῦσαν εἰς τὸ θάνατο τὴν Ἐπανάσταση. Μποροῦσε κάτι τέτοιο νὰ 'ταν διαφορετικὸ σὲ μὴ χώρα ὅταν τὴ Ρωσία πὺθ δὲν εἶχε ποτὲ ἀποκτήσει τὴν παραμικρὴ πολιτικὴ ἐμπειρία;

Ὅταν γύριζαν ἀπ' τὴν Πετροῦπολη εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τους στὴν Κροιστάνδη μετὰ τὴ νίκη τοῦ Ὀχτώβρη 1917, οἱ ἐπαναστατημένοι ναῦτες, ἄρχιζαν κούρας νὰ συζητοῦν πάνω στὸν κίνδυνο πὺθ μπορούσε νὰ προκύψει ἀπ' τὴν ὑπαρξὴ ἔστω καὶ τοῦ «Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ» στὴν ἐξουσία. Μερικοὶ θεδαίωναν συγκεκριμένα πὺθ αὐτὴ ἢ πολιτικὴ «κάστα» θά 'ταν ἱκανὴ νὰ προδόσει μιὰ μέρα τίς ἀρχὲς τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Ἀλλὰ εἰς τὸ σύνολό τους, οἱ ναῦτες, ἐντυπωσιασμένοι προπάντων ἀπ' τὴν εὐκολὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης, δὴλωναν κραδαίνοντας τὰ ὄπλα τους: «Στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, ἀφοῦ τὰ κανόνα μπόρεσαν νὰ πλήξουν τὰ Χειμερινὰ Ἀνάκτορα, γιατί νὰ μὴ μπόρουν νὰ φτάσουν καὶ τὸ Σμόλνυ» (Τὸ πρῶν Ἰνστιτούτο «Σμόλνυ» εἶταν ἢ πρῶτὴ ἔδρα τῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης στὴν Πετροῦπολη, ἀμέσως μετὰ τὴ νίκη).

Ὅπως τὸ ξέρουμε, ἢ πολιτικὴ, κρατιστικὴ κυβερνητικὴ ἰδέα δὲν εἶχε ἀκόμη δυσφημιστεῖ στὴ Ρωσία τοῦ 1917. Ἀλλὰ καὶ σήμερα δὲν ἔχει ἀκόμη δυσφημιστεῖ σὲ καμιά ἄλλη χώρα. Θὰ χρειαστεῖ σίγουρα πολὺς καιρὸς καὶ ἄλλες ἱστορικὲς ἐμπειρίες γιὰ νὰ καταλάβουν οἱ μ ἄ ξ ε ε ξ ἐκθάρα, φωτισμένες ταυτόχρονα καὶ ἀπ' τὴν προπαγάνδα, τὸ λάθος, τὸ κενό, τὸν κίνδυνο αὐτῆς τῆς ἰδέας.

Τὴ νύχτα τῆς περίφημης ἐκείνης 25ης τοῦ Ὀχτώβρη βορσκόμουν α' ἕνα δρόμο τῆς Πετροῦπολης. Ἐταν ἕνας ἡσυ-

χος και σκοτεινός δρόμος. Από μακριά μόνο ακούγονταν ανάρες τουφεκίες. Σαφινικά, ένα θωρακισμένο αυτοκίνητο με προσπέρασε με μεγάλη ταχύτητα. Μέσ' απ' τ' αυτοκίνητο ένα χέρι πέταξε ένα δέμα με προκηρύξεις που σκορπίστηκαν παντού. Πήρα μία στά χέρι μου. Είταν με έγκληση της νέας κυβέρνησης στους «εργάτες και τους αγρότες», αναγγέλλοντάς τους την πτώση της κυβέρνησης Κερένσκυ και τον κατάλογο των «επιτρόπων του λαού» που σχημάτιζαν τη νέα κυβέρνηση, με τον Λένιν επικεφαλής.

Ένα μπερδεμένο συνείδημα, θλίψης, όργης, αηδίας, αλλά κι ένα είδος ειρωνικής Ικανοποίησης με πλημμύρισε. «Αυτοί οι ήλιθοι (αν δεν είναι: άπλούστατα δημαγωγοί κι άπατεώνες, σκέφτηκα) θ' αρχίζουν τώρα να πιστεύουν οτι κάνουν έτσι την Κοινωνική Έπανάσταση! Έ, λαπόν θά δούν... Και οι μάζες θά πάρουν ένα καλό μάθημα!»

Ποιός θά μπορούσε να προβλέψει εκείνη τη στιγμή ότι μόνο τέσσερα χρόνια αργότερα, στά 1921, τις ένδοξες ημερομηνίες του Φλεθάρη — 25 και 28 γιά την άρρίβεια — οι εργάτες της Πετρούπολης θά επαναστατούσαν ενάντια στην καινούρια «κομμουνιστική» κυβέρνηση;

Έπικρατεί με γνώμη που βρίσκει κάποιαν απήχηση άκάμεσα στους άναρχικούς. Ίσχυρίζονται οτι κάτω απ' τις δεδομένες συνθήκες, οι Ρώσοι άναρχικοί, εγκαταλείποντας γιά λίγο την άρνησή τους άπέναντι στην πολιτική των κομμάτων, στη δημαγωγία, στην έξουσία κλπ. θά 'πρεπε να ενεργήσουν «άλλά μολσεδίκους», δηλαδή να σχηματίσουν ένα είδος πολιτικού κόμματος και να επιχειρήσουν να καταλάβουν π ρ ο σ ω ρ ι ν ά την έξουσία. Στην περίπτωση αυτή, λένε, θά μπορούσαν να «πρασύρουν τις μάζες» πίσω τους, να επικρατήσουν πάνω στους μολσεδίκους και, καταλαμβάνοντας την έξουσία, να «όργκινώσουν κατόπι την άναρχία».

Θεωρώ αυτό το συλλογισμό σαν θεμελιικά κι επικίνδυνα λαθεμένο.

Ακόμη κι' αν οι άναρχικοί στην περίπτωση αυτή είχαν καταφέρει να νικήσουν (πράγμα που είναι πολύ άμφίβολο), ή νίκη αυτή θά 'χε πληρωθεί με την «προσωρινή» παραίτηση από τη βασική άρχή του άναρχισμού, και δε θά μπορούσε ποτέ να καταλήξει στο θρίαμβο αυτής της άρχής. Παρασυρμένοι απ' τη

δύναμη και τή λογική των πραγμάτων, οι αναρχικοί στην εξουσία — τί ανουσία! — δεν θα ήταν παρά μιὰ π α ρ α λ λ α γ ή τ ο υ μ π ο λ σ ε β ι κ ι σ μ ο υ.

(Θεωρώ πώς τα πρόσφατα γεγονότα της 'Ισπανίας και ή στάση μερικῶν ισπανῶν «αναρχικῶν» πού δέχτηκαν κυβερνητικά πόστα, πέφτοντας ἔτσι μέσα στή χροάνη τῆς πολιτικῆς, και περιορίζοντας στο μηδέν τήν ἀληθινή αναρχική δράση, ἐπιδεικνύουν ὡς ἕνα μεγάλο βαθμό τήν ἀποψή μου).

Ἄν μιὰ πρόμοια μέθοδος μπορούσε νά φέρει τὸ ζητούμενο ἀποτέλεσμα, ἂν εἶταν δυνατό νά καταστρέψουμε τήν εξουσία μέσω τῆς εξουσίας, τότε ὁ αναρχισμός δεν θά 'χε κανένα λόγο ὑπαρξῆς. «Κατ' ἀρχήν», ὅλοι οἱ ἄνθρωποι: «εἶναι αναρχικοί». Ἄν οἱ κομμουνιστές, οἱ σοσιαλιστές, κλπ., δεν εἶναι στήν π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ τ η τ α, τοῦτο ὀφείλεται ἀκριβῶς στο ὅτι πιστεύουν πώς μπορούν νά φτάσουν στήν ἀταξική και ἀκρατική κοινωνία περνώντας μέσ' ἀπό τὸ στάδιο τῆς πολιτικῆς και τῆς εξουσίας. (Ἐδῶ μιλάω γιά τοὺς εἰλικρινεῖς ἀνθρώπους). Λοιπόν, ἂν θέλουμε νά καταργήσουμε τήν εξουσία, μέσω τῆς εξουσίας και μέ τίς «μάζες πού θά παρασυρθοῦν πίσω μας», εἴμαστε μπολσεβίκοι, σοσιαλιστές κ ε ὅ τ ι ἄλλο, ἀλλά δεν εἴμαστε αναρχικοί. Εἴμαστε αναρχικοί, ἀκριβῶς ἐπειδὴ θεωροῦμε σάν ἀδύνατη τήν κατάργηση τῆς εξουσίας και τοῦ Κράτους μέ τή δοθῆσα τῆς εξουσίας και τοῦ Κράτους (και μέ τίς μάζες νά παρασύρονται πίσω μας). Ἄπ' τῆ στιγμή πού καταφεύγουμε σ' αὐτά τὰ μέσα — ἔστω και «στιγματῖα» και μέ τίς πιὸ καλές προθέσεις — παύουμε νά εἴμαστε αναρχικοί, καταργοῦμε κ i ἀπαρκῶμαστε τὸν αναρχισμό, ἐντασσόμαστε στήν μπολσεβίκικη ἀποψη.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀπόπειρας νά παρασυρθοῦν οἱ μάζες πίσω ἀπ' τήν εξουσία εἶναι ἀντίθετη μέ τὸν αναρχισμό πού, ἀκριβῶς, δεν πιστεύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μπορούν ποτὲ νά φτάσουν στήν πραγματική τους χειραφέτηση ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸ δρόμο.

Θυμᾶμαι μέ τήν εὐκαιρία μιὰ συνομιλία μου μέ τήν πολὺ γνωστή συντρόφισσα Μαρία Σπιριντόνοβνα, ἐμψυχώτρια τοῦ σοσιαλεπαναστατικῦ κόμματος τῆς Ἀριστερᾶς, σὲ 1919 (ἢ 1920) στή Μόσχα.

(Μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς της ἡ Μαρία Σπιριντόνοβνα εἶχε ἐκτελέσει καλύτερα ἕναν ἀπ' τοὺς πιὸ ἀγριούς σατράπες τοῦ τσάρου. Εἶχε ὑποστῆ βασανιστήρια, ἔφτασε κοντὰ στο θάνατο

κι ἔμεινε πολλὰ χρόνια στὰ κάτεργα. Ἀπελευθερωμένη με τὴν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917, προχώρησε στὸ σοσιαλεπαναστατικό κόμμα τῆς Ἀριστερᾶς, κι ἔγινε ἀπὸ τοὺς στυλοβάτες του. Ἔβλεπε μιὰ πολὺ εὐλικρινῆς ἐπανάστασις, ἀποσιωμένη, πὺ δλοῖ τὴν ἀκούει κι δλοῖ τὴν ἐκτιμοῦσιν).

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνουμιλίας μας με δεδαίωσε δι: οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς Ἀριστερᾶς θεωροῦσαν τὴν ἐξουσία κά-
τω ἀπὸ μιὰ πολὺ περιορισμένη μορφή, πολὺ ἀνθρώπινη καὶ προ-
πάντων πολὺ προσωρινή. «Ἀκριβῶς τὸ α ὐ σ τ η ρ ἄ ἄ -
π α ρ α ἰ τ η ς ο, πὺ θὰ ἐπιτρέψει, ὅσο γίνεται, πὺ γρήγορα,
νὰ τὸ ἐξασθενήσουμε ἀκόμη περισσότερο, νὰ τὸ ἐκμηδενίσουμε
καὶ νὰ τ' ἀφήσουμε νὰ σῆσει». — «Μὴ γελιέσθε — τῆς λέω —
ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι: σὰ μετὰ πῆλινη μπίλια πὺ ὅσο κυλᾷ φθείρε-
ται, ἀποσυντίθεται: εἶναι πάντα μιὰ χρονοστιβάδα πὺ ὅσο κυλᾷ,
ἔλο καὶ μεγαλώνει: σὲ ὄγκο. Ἀπ' τὴ στιγμή πὺ θὰ βρεθεῖτε
στὴν ἐξουσία θὰ κάνετε ὅπως οἱ ἄλλοι».

Καὶ οἱ ἀναρχικοὶ τὸ ἴδιο, θὰ μπορούσα νὰ προσθέτω.

Μέσα στὸν ἴδιο κύκλο σκέψεων, θυμοῦμαι: τὴν μὲν ἄλλη ἐκπληκτικὴ περιπέτωση.

Στὰ 1919 βρασκόμενοι στὴν Οὐκρανία. Ἐκαίνη τὴν ἐπο-
χὴ οἱ λαϊκὲς μάζες εἶχαν κίβλας ἀπογοητετεῖ σοδαρὰ ἀπ' τὸ
μπολσεβίκισμὸ. Ἡ ἀναρχικὴ προπαγάνδα στὴν Οὐκρανία (δ-
που οἱ μπολσεβίκα δὲν εἶχαν ἀκόμα ὀλοκληρωτικά ἐκμηδενί-
σει) ἀρχίζει νὰ σημειώνει ζωηρὴ ἐπιτυχία.

Ἐνα βράδι, μερκοὶ κόκκινο: στρατιῶτες, σκαλμένοι ἀπ' τὰ
συντάγματα τους, ἤρθαν στὰ γραφεῖα τῆς Ὀμάδας μας τοῦ
Χάρκοβο καὶ μᾶς δήλωσαν τ' ἀκόλουθα: «Πολλὲς μονάδες τῆς
φρουρᾶς, ἔχοντας ἀπογοητετεῖ με τὸ μπολσεβίκισμὸ καὶ δει-
γνοντας συμπάθεια στοὺς ἀναρχικοὺς, εἶναι ἔτοιμες γιὰ δράση.
Θὰ μπορούσιν νὰ συλλάβουν, χωρὶς φαταρία, μιὰ ἀπ' αὐτὲς
τις νύχτες, τὰ μέλη τῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης τῆς Οὐ-
κρανίας καὶ νὰ σχηματίσουν μιὰ κυβέρνησις ἀπὸ ἀναρχικοὺς
πὺ θὰ ἦσαν ὀπωσδήποτε καλύτεροι. Κανένας δὲ θὰ ἔφερε
ἀντίρρηση, ὅλοι ἔχουν βαρεθεῖ τὴν ἐξουσία τῶν μπολσεβίκων.
Ζητοῦμε λοιπὸν ἀπ' τὸ ἀναρχικὸ κόμμα — λένε — νὰ σιμπω-
νήσει μαζί: μας, νὰ μᾶς ἐξουσιοδοτήσει: νὰ δράσουμε ἐξ ὀνόμα-
τός του γιὰ νὰ προσετοιμάσουμε τὴν κατὰστασις, νὰ προχω-
ρήσουμε στὴ σύλληψη τῆς σημερινῆς κυβέρνησης καὶ νὰ κά-

ρετε τὴν ἐξουσία στὴ θέση τῆς μετὰ τὴ βοήθειά μας. Βρισκόμαστε ἐλοκληρωτικὰ στὴ διάθεση τοῦ ἀναρχικοῦ κόμματος».

Ἡ παρεξήγηση ἦταν φανερή. Καὶ μόνο ὁ ὄρος «ἀναρχικὸ κόμμα» τὴ μαρτυροῦσε. Οἱ γενναῖοι αὐτοὶ στρατιῶτες δὲν ἤξεραν τίποτα ἀπὸ τὸν ἀναρχισμό. Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀκούσει ἀόριστα νὰ μιλοῦν γιὰ ἀναρχισμό, ἢ θὰ ἔχαν παρκαλοῦσθῃσι κάποια συγκέντρωσή μας.

Μὰ τὸ γεγονός ἐξακλουθοῦσε νὰ παραμένει. Δυὸ πιθανὰς λύσεις ἐμφανίζονταν μπροστά μας: ἢ θὰ φροντίζαμε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴν παρεξήγηση δίνοντας ἐντολὴ νὰ συλλάβουν τὴ μπολσεβίκικη κυβέρνησι, καὶ νὰ «καταλάβουμε τὴν ἐξουσία» στὴν Οὐκρανία ἢ νὰ ἐξηγήσουμε στοὺς στρατιῶτες τὸ λάθος τους, νὰ τοὺς δόσουμε νὰ καταλάβουν τὴ εὐχύτερη ἔννοια τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ νὰ παρατηθοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴν περιπέτεια.

Φυσικά, ἀποφασίσαμε τὴ δευτέρη αὐτὴ λύση. Ἐπὶ δυὸ ὥρες ἐξηγοῦσα στοὺς στρατιῶτες τὴν ἀποφῆή μας: «Ἄν, τοὺς εἶπα τότε, οἱ τεράστιες μάζες τοῦ λαοῦ ξεσηκώνονταν γιὰ μιὰ καινούργια ἐπανάστασι, ἐγκαταλείποντας ἐλλεικρὰ τὴν κυβέρνησι καὶ συνειδητοποιώντας ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνακαταστήσουν μὲ μιὰν ἄλλη, γιὰ νὰ ὀργανώσουν τὴν καινούργια ζωὴ τους πάνω σ' ἄλλες βάσεις, αὐτὴ θὰ εἶταν ἡ καλὴ, ἡ ἀληθινή Ἐπανάστασι, καὶ ὅλοι οἱ ἀναρχικοὶ θὰ βάδιζαν στοὺς πλευρὸς τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἄλλὰ ἂν ἡμεῖς — μιὰ ομάδα ἀνθρώπων — συλλάβουμε τὴ μπολσεβίκικη κυβέρνησι γιὰ νὰ πάρουμε τὴ θέση τῆς, τίποτα δὲ θὰ ἔχει ἀλλάξει: στοὺς βάθος. Καὶ στὴ συνέχεια, παρασυρμένοι ἀπ' τὸ ἴδιο σύστημα, δὲ θὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε τίποτα καλύτερο ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους».

Οἱ στρατιῶτες στοὺς τέλος κατὰ λαβὰν τὶς ἐξηγήσεις μου καὶ ἐφυγαν δίνοντας ὄρα ν' ἀγωνιστοῦν ἀπὸ κει καὶ πέρα γιὰ τὴν ἀληθινή Ἐπανάστασι καὶ γιὰ τὴν ἀναρχικὴν ἰδέαν.

Μὰ αὐτὸ πού εἰν' ἀκατανόητο εἶναι: τὸ ὅτι: ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ στίς μέρες μας «ἀναρχικοὶ» — καὶ ὄχι: οἱ «τελευταῖοι» — πού μὲ κατηγοροῦν γιὰτὶ δὲν «καταλάβαμε» τὴν «ἐξουσία» ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ. Κατὰ τὴ γνώμη τους θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσουμε μπροστά, νὰ συλλάβουμε τὴ μπολσεβίκικη κυβέρνησι καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦμε στὴ θέση τους. Ἰσχυρίζονται ὅτι κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο χάσαμε μιὰ πολὺ καλὴ εὐκαιρία νὰ ὑλοποιήσουμε τὶς ἰδέες μας... μὲ τὴν βοήθεια τῆς ἐξουσίας, δη-

λαδή με κάτω πού είν' δλότελα αντίθετο στις ίδιες τις ιδέες μας.

Πόσες φορές δέν είπα στο άκροατήριό μου, κατά την διάρκεια της Έπανάστασης: «Μή ξεχνάτε πώς γ ι α σ α ς, π ά ν ω από σ α ς, στη δ ι κ ή σ α ς θέση κανένας δέ θά μπορέσει νά κάνει: ποτέ τίποτα. Η «καλύτερη» κυβέρνηση θά οδηγηθεί αναπόφευκτα σέ άποτυχία. Κι αν μιά μέρα μάθετε πώς έχοντας μπει σόν πειρασμό από την πολιτική και έξουσιαστική ιδέα, εγώ, ο Βολίν, δέχτηκα μιά κυβερνητική θέση, έχοντας γίνει «επίτροπος», ή «ύπουργός», ή κάτω παρόμοιο, δυό εβδομάδες άργότερα, σύντροφοι, θά μπορείτε νά με τουφεκίσετε μ' όλη την πνευματική σας ήρεμία και μέ ήσυχη τή συνείδησή σας, ξέροντας δε: πρόδωσα την αλήθεια, τό άληθινό ιδανικό και την άληθινή Έπανάσταση!»

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΟΧΤΩΒΡΗ

Ι. — ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ. ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ

ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ. — ΠΡΩΤΟΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ. — ΠΡΩΤΕΣ ΕΞΑΠΑΤΗΣΕΙΣ. — ΟΙ ΜΟΙΡΑΙΕΣ ΣΥΝΕΠΙΕΙΣ ΤΟΥΣ. — Ο αγώνας ανάμεσα στις δυο αντίληψεις της Κοινωνικής Έπανάστασης, την κρατιστακή-συγκεντρωτική και την αντιεξουσιαστική-φεντεραλιστική εΐταν άκκος μέσα σ' ατή τή Ρωσία τοσ 1917.

Η κρατιστική αντίληψη επικράτησε. Η μπολσεβίκικη κυβέρνηση έγκραταστάθηκε στο θρόνο που χήρευε. Ο Λένιν έγινε ο άδιαμφισβήτητος άρχηγός. Σ' ατόν και στο κόμμα του εΐταν που έπεφτε ή εϋθύνη να σταματήσει τον πόλεμο, ν' αντιμετώπισει όλα τα προβλήματα της Έπανάστασης και να τήν οδηγήσει στο δρόμο της άληθινής Κοινωνικής Έπανάστασης.

Η πολιτική ιδέα επικράτησε. Τώρα ατή εΐταν που θα δοκιμαζόταν. Θα δοϋμε στη συνέχεια με ποιό τρόπο τό έκανε.

Η νέα κυβέρνηση — ή μπολσεβίκικη — εΐταν στην πραγματικότητα μία κυβέρνηση διανοσόμενων, δογματικών μαρξιστών. Έχοντας έγκρατασταθεί στην εξουσία, ισχυριζόμενοι να αντιπροσωπεύουν τους εργάτες κι να ξέρουν, μόνο αυτοί, τήν άληθινή μέθοδο για να τους οδηγήσουν προς τό σοσιαλισμό, έπιδίωκαν να κυβερνήσουν, πάνω άπ' όλα, μέσω διαταγμάτων και νόμων, που οι μάζες των εργαζομένων καλοϋνταν να έγκρίνουν και να εφαρμόζουν στην πράξη .

Στήν ἀρχή ἡ κυβέρνησις καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὁ Λένιν ἔδειξαν ὅτι παραμένουν πιστοὶ ἐκτελεστὲς τῆς θέλησῆς τοῦ λαοῦ· ἔπειτα καὶ νὰ ἴναι, προσπαθοῦσαν νὰ δικαιολογοῦν μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ λαὸ τὶς ἀποφάσεις, τὶς ἐνέργειές τους καὶ τὶς δραστηριότητες τῆς κυβέρνησῆς. Ἔτσι, λόγου χάρι, τὰ πρῶτα τους μέτρα, καὶ συγκεκριμένα τὸ πρῶτο ἐπίσημο εἴημα πρὸς τὴν ἀμεση εἰρήνη (διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1917) καὶ τὸ διάταγμα ποὺ ἀπόδινε στοὺς ἀγρότες τὴ γῆ (26 τοῦ Ὀκτωβρίου), ἐγκρίθησαν ἀπ' τὸ Συνέδριον τῶν Σοβιέτ ποὺ ἐπικρότησε τὴν κυβέρνησις. Ἄλλωστε ὁ Λένιν ἤξερε προκαταβολικὰ ὅτι αὐτοὶ οἱ νόμοι θὰ γίνονταν δεκτοὶ μὲ ἱκανοποίησι καὶ ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπαναστατικοὺς κύκλους. Στὸ βάθος ὅμως δὲν εἶχαν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μὰ ἐπικύρωσι τῆς κατάστασις ποὺ ὑπῆρχε.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μερὶς ὁ Λένιν ἔκρινε ἀκόμη ἀπαραίτητο νὰ δικαιολογήσῃ μπροστὰ στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Σοβιέτ τὴ διάλυσι τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσις (τὸ Γενάρη τοῦ 1918).

Αὐτὴ ἡ πράξι τῆς Ἐπανάστασις — ποὺ εἶταν μὰ ἀπ' τὶς πρῶτες — ἀξίζει νὰ μελετηθῇ μὲ πιότερες λεπτομέρειες.

Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ. —

Ὁ ἀναγνώστης ξέρει ὅτι οἱ ἀναρχικοί, σ' ἀπόλυτη συμφωνία μὲ τὸ σύνολο τῆς ἐπαναστατικῆς καὶ κοινωνικῆς τους θεωρίας, εἶταν ἀντίθετοι μὲ τὴ σύγκλησι τῆς Συντακτικῆς.

Νὰ μὲ ποιά λόγια ἀνέπτυξαν τὶς ἀπόψεις τους στὸ ἄρθρο τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολις «Γκόλος Τρούντα», Νο 19 τῆς 18 Νοέμβριου — 1 Δεκεμβρίου 1917:

Σύντροφοι ἐργάτες, ἀγρότες, στρατιῶτες, ναῦτες καὶ ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι.

Νὰ καὶ πάλι ποὺ μᾶς καλοῦν σ' ἐκλογές γιὰ τὴ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσι.

Εἶναι πιθανὸ πῶς σὲ λίγο αὐτὴ ἡ Συντακτικὴ θὰ συγκληθῇ καὶ θ' ἀρχίσῃ νὰ συνεδριάζῃ.

Ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα — συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μπολσεβίκων — παραδίδουν τὴν κατοπινὴν τύχη τῆς Ἐπανάστασις, τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, στὰ χέρια αὐτοῦ τοῦ κεντρικοῦ ὄργανου.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες έχουμε καθήκον να στρέψουμε την προσοχή σας σε δύο πιθανούς κινδύνους.

Π ρ ω τ ο ς κ ί ν δ υ ν ο ς : οι μολοσεβίκοι δὲν θὰ ἔχουν στη Συντακτική μιὰ ἰσχυρὴ πλειοψηφία (ἢ μάλιστα θὰ βρεθοῦν στη θέση τῆς μειοψηφίας).

Στὴν περίπτωση αὐτή, ἡ Συντακτικὴ θὰ εἶναι καὶ πάλι ἕνας ἀνώφελος, πολύχρωμος, σοσιαλ-ἀστικός πολιτικός θεσμός. Θὰ ἴναι καὶ πάλι ἕνα ἀχρηστο ἀντηχείο λόγων, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς «Κρατικῆς Συνέλευσης» τῆς Μόσχας, τῆς «Δημοκρατικῆς Συνέλευσης» τῆς Πετρούπολης, τῆς «Προσωρινῆς Συνέλευσης τῆς Δημοκρατίας» κτλ. Θὰ ἐξακολουθήσει τὶς ἀνώφελες, μάταιες συζητήσεις καὶ διαφωνίες. Θὰ βάλει ἕνα φραγμὸ στὴν ἀληθινὴ Ἐπανάσταση.

Ἄν δὲ θέλουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε ἔντονα αὐτὸ τὸν κίνδυνο εἶναι γιὰτὶ ἐλπίζουμε πὼς στὴν περίπτωση αὐτὴ οἱ μάζες θὰ φροντίσουν, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ, νὰ σώσουν τὴν Ἐπανάσταση μὲ τὰ ὄπλα στὸ χέρι καὶ νὰ τὴν προωθήσουν πάνω στὸν ἀληθινὸ δρόμο.

Μὰ ὀφείλουμε νὰ ποῦμε, ἀναφορικὰ μ' αὐτὸ τὸν κίνδυνο, ὅτι οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων δὲν ἔχουν καμιά ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ νέα τέτοια ἀναστάτωση. Οἱ μάζες θὰ μπορούσαν καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἀποφύγουν. Γιὰ ποῖο λόγο λοιπὸν νὰ σπαταλοῦμε ἐνεργητικότητες καὶ χρήμα γιὰ νὰ δημιουργοῦμε καὶ νὰ διατηροῦμε ἕναν ἀχρηστο θεσμὸ; (Καί, στὸ μεταξύ, ἡ Ἐπανάσταση τῶν ἐργαζομένων νὰ σταματᾷ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ!). Γιὰ ποῖο λόγο νὰ θυσιάσουμε καὶ πάλι δυνάμεις καὶ αἷμα γιὰ νὰ καταπολεμήσουμε ἀργότερα αὐτὸ τὸ θεσμὸ τὸν ἀνόητο καὶ στεῖρο μὲ σκοπὸ νὰ «σώσουμε» (πὼςε φορὲς ἀκόμη;) τὴν Ἐπανάσταση, καὶ νὰ τὴ βγάλουμε ἀπὸ ἕνα «νεκρὸ σημεῖο»; Αὐτὲς οἱ δυνάμεις κι' αὐτὲς οἱ προσπάθειες θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν, πρὸς ὄφελος τερᾶστιο τῆς Ἐπανάστασης, τοῦ λαοῦ καὶ τῆς χώρας, γιὰ νὰ ὀ ρ γ α ν ω θ ο ὖ ν ο ἰ μ ᾶ ζ ε ς τ ὶ ν ἔ ρ γ α ζ ὀ μ ε ν ὠ ν μ ἔ τ ρ ὀ π ο ᾶ μ ε σ ο κ α ἰ σ τ ῆ ν Ἰ δ ι α τ ῆ β ᾶ ο η : στὰ χωριά, στὶς πόλεις, στὶς ἐπιχειρήσεις κτλ. γιὰ νὰ συνδεθοῦν αὐτοὶ οἱ ὀργανισμοὶ ἀπὸ τὰ κάτω, σὲ κομμουνικές καὶ σὲ ὀμοσπονδίες χωριῶν καὶ πόλεων, ἐλεύθερες, μ' ἕναν τρόπο φυσιολογικὸ κι' ἄμεσο πάνω στὴ βάση τῆς ἐργασίας κι' ὄχι στὴ βάση τῆς πολιτικῆς ἢ τῆς προσχώρησης ο' αὐτὸ ἢ τὸ ἄλλο κόμμα· γιὰ νὰ καταλήξουν κατόπι σὲ ἐνοποιηθεὶς περιφερειακὲς, κτλ. Αὐτὲς οἱ δυνάμεις κι' αὐτὲς οἱ προσπάθειες θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ νὰ ὀργανωθεῖ ἄμεσα κι' ἐνεργητικὰ ὁ ἀνεφοδιασμός τῶν ἐργοστασίων μὲ πρῶτες ὄλες καὶ καύσιμα, γιὰ νὰ βελτιωθοῦν οἱ ἐπικοινωνίες, γιὰ νὰ ὀργανωθοῦν οἱ ἀναλλαγὲς κι' ὀλόκληρη ἡ νέα οἰκονομία γενικά· τέλος γιὰ νὰ ἐξαπολυθεῖ ἕνας ἄμεσος ἀγῶνας ἐνάντια στὰ κατάλοιπα τῆς ἀντίδρασης (προπάντων ἐνάντια στὸ πολὺ ἐνοχλητικὸ κίνημα τοῦ Καλέντιν στὴ Μεσημβρινὴ Ρωσία).

Δ ε ό τ ε ρ ο ς κ ί ν θ υ ν ο ς : οί μολοσεβίκοι θ' ἀποκτήσουν μέσα στη Συντακτική Συνέλευση μιὰ **ί ο χ υ ρ ή π λ ε ι ο - φ η φ ί α**.

Στὴν περίπτωση αὐτή, ἔχοντας θριαμβεύσει ἀνετα πάνω στὴν «ἀντιπολίτευση» καὶ συντρίβοντάς τὴν χωρὶς δυσκολία, θὰ γίνουν κατὰ ἕνα τρόπο σταθερὸ καὶ σίγουρο, **ν ό μ ι μ ο ι** κύριοι τῆς χώρας καὶ τῆς κατάστασης γενικά: κύριοι ἀναγνωρισμένοι φανερά ἀπ' τὴν «πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ». Αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ποῦ οἱ μολοσεβίκοι ζητοῦν νὰ πετόχουν μὲ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευση. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὴν ἔχουν ἀνάγκη. Ἡ Συντακτικὴ ὀφείλει νὰ ἐδραιώσει καὶ νὰ «νομιμοποιήσει» τὴν ἐξουσία τους.

Σύντροφοι, **α ὁ τ ό ς ό κ ί ν θ υ ν ο ς** εἶναι **πο λ ὀ π ι ὀ σ η μ α ν τ ι κ ό ς**, **πο λ ὀ π ι ὀ σ ο θ α ρ ό ς** ἀ π' τ ὄ ν π ρ ῶ τ ο .

Σύντροφοι, **π ρ ο σ ο χ ή !**

Ἄπ' τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ ἐδραιώσουν καὶ θὰ «νομιμοποιήσουν» τὴν ἐξουσία τους, οἱ μολοσεβίκοι — ποῦ εἶναι σοσιαλδημοκράτες, πολιτικοὶ καὶ κρατιζτές, δηλαδὴ ἄνθρωποι συγκεντρωτικῆς κ' ἐξουσιαστικῆς δράσης — θ' ἀρχίσουν νὰ διακανονίζουσι τὴ ζωὴ τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ μὲ κυβερνητικὰ, δικτατορικὰ μέσα, ποῦ θὰ ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὸ κέντρο. Ἡ ἔδρα τους στὴν Πετρούπολη θὰ ὑπαγορεύει τὴ θέληση τοῦ Κόμματος σ' ὀλόκληρην τὴ Ρωσία, θὰ ἔχει στὴ διάθεσὴ τῆς ὅλη τὴ γῶρα. **Τ ἄ Σ ο β ι ἔ τ σ α ς κ ι' ο ἰ ἄ λ λ ο ι τ ο π ι κ ο ἰ ὀ ρ γ α ν ι σ μ ο ἰ σ α ς** θὰ μεταβληθοῦν **ο ι γ ἄ - ο ι γ ἄ σ ἔ ἀ π λ ἄ ἔ κ τ ε λ ε σ τ ι κ ἄ ὀ ρ γ α ν α τ ῆ ς θ ἔ λ η σ η ς τ ῆ ς κ ε ν τ ρ ι κ ῆ ς κ υ β ἔ ρ ν η σ η ς**. Ἄντι γιὰ τὴ δημιουργικὴ ἐργασία τῶν μαζῶν, ἀντι γιὰ μιὰ ἐλεύθερη ἐνοποίηση ἀ π ὀ τ ἄ κ ἄ τ ω , θὰ παρακολουθήσομε τὴν ἐγκαθίδρυση ἑνὸς ἐξουσιαστικοῦ, πολιτικοῦ καὶ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ποῦ θὰ ἐνεργεῖ ἀ π ὀ τ ἄ π ἄ ν ω καὶ θὰ συντρίβει τὰ πάντα μὲ τὴ σιδερένια γροθιά του. **Τ ἄ Σ ο β ι ἔ τ** καὶ τ' ἄλλα ὀργανα θὰ ὀφείλουσι νὰ ὑπακούουσι καὶ νὰ ἐκτελοῦσι! Αὐτὸ θ' ἀποκαλεῖται «πειθαρχία». Δυστυχία σ' ὀποιον δὲν θὰ ἔναι σύμφωνος μὲ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία, καὶ δὲν θὰ κρίνεται χρήσιμος γιὰ νὰ τὴν ἐξυπηρετήσει! Ἐχοντας ἐνισχυθεῖ μὲ τὴ «γενικὴ ἔγκριση» τοῦ πληθυσμοῦ, αὐτὴ ἡ ἐξουσία θὰ τοὺς ἀναγκάσει νὰ ὑποταχθοῦσι.

Π ρ ο σ ο χ ή , σ ύ ν τ ρ ο φ ο ἰ !

Ν ἄ π α ρ α τ η ρ ε ἴ τ ε σ ω σ τ ἄ κ α ἰ ν ἄ θ υ μ ἄ σ τ ε !

Ὅσο περισσότερο ἐπισημοποιεῖται ἡ ἐπιτυχία τῶν μολοσεβίκων, ὅσο ἡ θέση τους ἐδραιώνεται, τόσο πιὸ πολὺ ἡ δράση τους θὰ παίρνει **ἔ ξ ο υ σ ι α σ τ ι κ ῆ** μορφή, δηλαδὴ θὰ γίνεται πιὸ ξεκάθαρη καὶ πιὸ συγκεκριμένη ἡ συγκρότηση καὶ ὑπεράσπιση τῆς πολιτικῆς καὶ συγκεντρωτικῆς ἐξουσίας τους. Θὰ ἀρχίσουν νὰ δίνουν διαταγὰς ὀλο καὶ

πιο κατηγορηματικές στις τοπικές οργανώσεις και στα Σοβιέτ. Θα προσπαθήσουν να επιβάλουν από τα πάνω την πολιτική τους, χωρίς να διστάσουν να χρησιμοποιήσουν βιολη βία σε περίπτωση αντίστασης.

Όσο πιο πολύ θα εδραιώνεται η εξουσία τους, τόσο περισσότερο ο κίνδυνος θα γίνεται συγκεκριμένος, γιατί η δράση τους θα γίνεται έλο και πιο οίγουρη, πιο σταθερή. Κάθε καινούργια έπιτυχία — κι' αυτό θα τὸ δείτε! — θα τὸς ξεσηκώνει ακόμη περισσότερο τὰ μυαλά. Κάθε μέρα μιας τέτοιας έπιτυχίας θα φέρνει τὴν ἀληθινή 'Επανάσταση πιο κοντά σ' αυτό τὸν κίνδυνο. 'Η συσσώρευση τῶν έπιτυχιῶν τους θα σημαίνει: ότι ο κίνδυνος γίνεται πιο σοβαρός.

Μπορείτε ἀλλωστε νὰ τὸ δείτε αὐτὸ ἀπὸ τώρα κιόλας.

Πρατηρεῖστε προσεχτικὰ τις τελευταίες διαταγές και τὰ μέτρα πὸν πῆρε ἡ καινούρια εξουσία. 'Απὸ τώρα κιόλας μπορείτε ὄλοι σας ν' ἀντιληφθεῖτε ξεκάθαρα τὴν τάση τῆς μπολσεβίκικης ἡγεσίας νὰ διακινονίζει τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ κατὰ πολιτικὸ κι' εξουσιαστικὸ τρόπο, μέσω τοῦ κέντρου πὸν τὸς ἐπιβάλλεται. 'Απὸ τώρα κι' ὄλας οἱ ἀρχηγοὶ τους δίνουν ρητὲς διαταγές στὴ χώρα. 'Απὸ τώρα κιόλας βλέπουμε καθαρά πὸς ἀντιλαμβάνονται τὸ σύνθημα «'Ολη ἡ εξουσία στὰ Σοβιέτ» σὲν ἰσχύ τῆς κεντρικῆς εξουσίας τῆς Πετρούπολης, μιας εξουσίας ὅπου τὰ Σοβιέτ και τ' ἄλλα τοπικὰ ὄργανα θα πρέπει νὰ ὑποταχθοῦν σὲν ἀπλὰ ἐκτελεστικὰ ὄργανα.

Αὐτὸ συμβαίνει τ ὄ ρ α πὸν οἱ μπολσεβίκοι νοιώθουν ἀκόμη, ἔντονη τὴν ἐξάρτησή τους ἀπ' τις μάζες και, φυσικά, φοδοῦνται νὰ προκαλέσουν ἀπογοητεύσεις· τώρα πὸν ἡ έπιτυχία τους δὲν εἶν' ἀκόμη ὄλοκληρωτικὰ ἐξαοφαλισμένη κι' ἐξαρτᾶται ἀπόλυτα ἀπ' τὴ στάση τῶν μαζῶν ἀπέναντί τους.

Τί θα γίνει λοιπὸν ὅταν ἡ έπιτυχία τους καταστῆ τετελεσμένο γεγονός κι' ὅταν οἱ μάζες θα τὸς ἔχουν περιβάλει μὲ μιὰ ἐνθουσιαστικὴ και σταθερὴ ἐμπιστοσύνη;

Σύντροφοι: ἐργάτες, ἀγρότες, στρατιῶτες!

Μὴ χάνετε ποτὲ ἀπ' τὰ μάτια σας αὐτὸ τὸν κίνδυνο!

Νὰ 'στε έτοιμοι νὰ ὑπερασπιστεῖτε τὴν ἀληθινή 'Επανάσταση και τὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία τῶν ὄργανώσεῶν σας και τῆς δράσης σας — παντοῦ ὅπου κι' ἂν θρίσκεστε — ἐνάντια στὴ βία και στὸ ζυγὸ τῆς καινούριας 'Εξουσίας, τοῦ καινούριου ἀρχοντα: τοῦ συγκεκριμένου Κράτους, και τῶν νέων σφετεριστῶν: τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων.

Νὰ 'στε έτοιμοι νὰ ἐνεργήσετε κατὰ τρόπο πὸν οἱ έπιτυχίες τῶν μπολσεβίκων — ἂν αὐτὲς οἱ έπιτυχίες τὸς πάρουν τὰ μυαλά και τὸς μετατρέψουν σὲ σφετεριστὲς — νὰ γίνουν ὁ τάφος τους.

Νὰ 'σαστε έτοιμοι νὰ δγάλετε τὴν 'Επανάσταση ἀπὸ μιὰ καινούρια φυλακή.

Μὴ ξεχνᾶτε πὸς μόνον ε ὀ σ ε ἱ ς οἱ Ἰ θ ἱ οἱ ὀφείλετε και μπορείτε νὰ οἰκοδομήσετε και νὰ θημιουργήσετε τὴν καινούρια ζωὴ

οας μέσ' από τις ελεύθερες τοπικές οργανώσεις οας και τις δημοσπονδίες τους. *Αλλιώς, τή ζωή αυτή δέ θά τή δείτε ποτέ!

Οι μπολοσεβίκοι οας λένε συχνά τά ίδια πράγματα.

Τόσο τó καλύτερο, φυσικά, άν, στό κάτω τής γραφής, ένεργήσουν άνάλογα μ' αυτά πού λένε.

*Αλλά, σύντροφοι, κάθε καινούρια αφεντικά, πού ή κατάσταση τους έξαρτάται άπ' τή συμπάθεια και τήν έμπιστοσύνη τών μαζών, μιλούν στήν άρχή μιá γλυκιά γλώσσα. Τίς πρώτες μέρες, ό Κερένσκα, είχε κι' αυτός τó μέλι στό στόμα· μá ή χολή του άποκαλύφθηκε λίγο άργότερα.

Νά ύπολογίζετε και νά λαβαίνετε ύπόψη οας όχι τά λόγια και τίς ύποσχέσεις, μá τά έξργα και τή όρδή. Και μόλις άνακαλύψετε τήν παραμικρή διαφωνία άνάμεσα σ' αυτά πού οας λένε οι μπολοσεβίκοι και σ' αυτά πού κáνουν, νά βρεθείτε σ' έπιφυλακή!

Μήν έμπιστευόσαστε στό λόγια, σύντροφοι!

Νά 'χετε έμπιστοσύνη άποκλειστικά στό έξργα και στή όρδή!

Μήν έμπιστευόσαστε τή Συντακτική Συνέλευση, τά κόμματα και τούς άρχηγούς.

Νά 'χετε άποκλειστικά έμπιστοσύνη στόν έαυτό οας και στήν 'Επανάσταση.

Μόνο έσεις οι ίδιοι, δηλαδή οι τοπικές οας οργανώσεις βάσης, οι οργανώσεις τών έξργαζομένων κι' όχι τών κομμάτων, και κατόπι ή άμηση και φυσιολογική (περιφερειακή, κτλ.) ένοποίηση αυτών τών οργανώσεων — μόνο έσεις οι ίδιοι θά γίνετε οι οικοδόμοι και οι κύριοι τής καινούριας ζωής, κι' όχι ή Συντακτική Συνέλευση, όχι μιá κεντρική κυβέρνηση, όχι τά κόμματα, ούτε οι άρχηγοί τους!

Και σ' ένα άλλο άρθρο τής ίδιας έφημερίδας (No 21 τής 2-15 Δεκέμβρη 1917, με τίτλο «Στή θέση τής Συντακτικής Συνέλευσης») οι άναρχικοί έλεγαν τ' ακόλουθα:

Είναι γνωστό ότι έμεις οι άναρχικοί άρνιόμαστε τή Συντακτική Συνέλευση, κρίνοντάς τήν όχι μόνο άνώφελη, μá και καταστρεπτική για τήν ύπόθεση τής 'Επανάστασης.

*Ωστόσο, πολύ λίγοι είν' άκόμη αυτοί πού άντιλαμβάνονται τούς λόγους πού καθορίζουν αυτή τή στάση μας.

*Όμως, αυτό πού έχει σημασία δέν είναι τόσο τó γεγονός ός ότι έναντιωνόμαστε στή Συντακτική, αλλά οι αίτιες πού μας όποχρεώνουν νά τó κάνουμε.

Δέν είναι από καπρίτσιο, από κάποιο πείσμα ή από πνεύμα αντίλογίας πού άπορρίπτουμε τή Συντακτική Συνέλευση. Δέν περιορίζομαστε άλλωστε στό νά τήν άπορρίπτουμε «άπλά και ξεκάθαρα»: φτά-

νουμε σ' αυτή την άρνηση μ' έναν τρόπο απόλυτα λογικό.

Θεωρούμε, πραγματικά, ότι σε μία περίοδο Κοινωνικής Έπανάστασης αυτό που έχει σημασία για τους εργαζόμενους είναι να μπορέσουν να οργανώσουν από μόνοι τους μία καινούρια ζωή, από τα κάτω, και με τη βοήθεια των άμεσων οικονομικών οργανισμών τους, κι όχι από τα πάνω, μέσ' από ένα εξουσιαστικό πολιτικό κέντρο.

Απορρίπτουμε τη Συντακτική Συνέλευση, γιατί τοποθετούμε στη θέση της έναν άλλο «συντακτικό» θεσμό: έναν ό ρ γ α ν ι σ μ ό έ ρ γ α σ ί α ς , ένοποιημένο από τα κάτω, μ' έναν τρόπο φυσιολογικό.

Απωθούμε λοιπόν την ιδέα της Συντακτικής Συνέλευσης, γιατί προτείνουμε στη θέση της κάτι άλλο. Και δε θέλουμε αυτό το άλλο να έμποδιστεί από τη Συντακτική Συνέλευση.

Οι μπολσεβίκοι άναγνωρίζουν, απ' τη μία μεριά, την οργάνωση των εργαζόμενων, μία ταξική κι' άμεση οργάνωση (Σοβιέτ κτλ.)· μ' απ' την άλλη μεριά διατηρούν τη Συντακτική Συνέλευση, αυτό τον άδρανή και χωρίς ώφελιμότητα οργανισμό.

Κρίνουμε πώς αυτός ο δυαδισμός είναι άντιφατικός, ελαδερός, πολύ έπικίνδυνος. Είναι το μοιραίο άποτέλεσμα του γεγονότος ότι οι μπολσεβίκοι, σάν άληθινοί σοσιαλδημοκράτες, μπλέκονται γενικά στα προβλήματα της «πολιτικής» και της «οικονομίας», της «έξουσίας» και της μη έξουσίας, του «κόμματος» και της «τάξης». Δέν τολμοσύν ν' άρνηθοσύν όριστικά κι' έλοκληρωτικά τις νεκρές προκαταλήψεις, γιατί κάτι τέτοιο θά σήμαινε γι' αυτούς σά νά πέφτουν στο νερό δίχως νά ξέρουν κολύμπι.

Τό νά μπλέκεσαι μέσα σ' αντίθεσεις είναι κάτι άναπόφευκτο γι' ανθρώπους που, ένώ έχουμε μία προλεταριακή Έπανάσταση, αυτοί άσχολοσύνται με την ό ρ γ ά ν ω σ η τ η ς έ ξ ο υ σ ί α ς !

Άρνιόμαστε αυτή την «οργάνωση της έξουσίας», γιατί, άκριθώς, την άντικαθιστούμε με την ό ρ γ ά ν ω σ η τ η ς Έ π α ν ά - σ τ α σ η ς .

Η «οργάνωση της Έξουσίας» καταλήγει λογικά στη Συντακτική Συνέλευση.

Η «οργάνωση της Έπανάστασης» καταλήγει, τό ίδιο λογικά, σε μιάν άλλη οικόδομηση σπου, πολύ άπλά, δέν υπάρχει θέση για τη Συντακτική Συνέλευση, σπου τούτη ή τελευταία είναι άπλά και ξεάστερα ένοχλητική.

Νά γιατί άρνιόμαστε τη Συντακτική Συνέλευση.

Οι μπολσεβίκοι προτίμησαν νά συγκαλέσουν τη Συνέλευση, άποφασισμένοι προκαταβολικά νά έπακρατήσουν σ' αυτή, ή νά τη διαλύσουν άν ή πλειοψηφία της δέν εΐταν μπολσεβίδικη (πράγμα έφικτό, μέσα στην άτμόσφαιρα της στιγμής)!

Ἡ Συντακτικὴ συγκλήθηκε λοιπὸν τὸ Γενάρη τοῦ 1918. Παρ' ὅλες τὶς προσπάθειες τοῦ μπολσεβίκου Κόμμματος, ποὺ ἐρισκόταν στὴν ἐξουσία ἐπὶ τρεῖς μῆνες, ἡ πλειοψηφία εἶταν ἀντιμπολσεβίκικη. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τοὺς φόβους τῶν ἀναρχικῶν. «Ἄν οἱ ἐργαζόμενοι, ἔλεγαν, ἐξακολουθοῦσαν σταθερὰ τὸ ἔργο τους τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς οἰκοδόμησής, χωρὶς ν' ἀσχολοῦνται μὲ πολιτικὰς κωμωδίας, ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσε τελικὰ χωρὶς ἄλλους δισταγμούς. Ἐνῶ τώρα ἔχουμε στὴν πλάτη μας αὐτὴ τὴν ἀνώφελη ἔγνοια...».

Παρ' ὅλ' αὐτὰ, καὶ παρ' ὅλη τὴν ὀφθαλμοφανῆ ἀχρηστία αὐτῆς τῆς Συνέλευσης πρὸς αἱ «ἐργασίας» τῆς συνεχίζονταν μέσα σὲ μὴν ἀπόσπαστα ἀδιαφορίας, πένθητος καὶ γενοκτικῆς (ὄλα ἐνοιωθῶν, πραγματικά, τὴν ἀχρηστία καὶ τὸ εὐφρακτο αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ), ἡ μπολσεβίκικη κυβέρνησις δίστασε νὰ τὴ διαλύσει.

Χρεάστηκε ἡ σχεδὸν τυχαία παρέμβασις ἑνὸς ἀναρχικοῦ γιὰ νὰ διαλυθῇ τελικὰ ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις. Αὐτὸ ὑπῆρξε ἕνα ἐλάχιστον γνωστὸ ἱστορικὸ γεγονός.

Ἡ τύχη θέλησε πραγματικά, ἕνας ἀναρχικός, ἕνας ναύτης ἀπ' τὴν Κρονστάνδη, ὁ Ἀνατόλ Ζελεζνιάκωφ, νὰ διορισθῇ ἀπ' τὴν μπολσεβίκικη κυβέρνησις ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος τῆς φρουρᾶς στὴν ἔδρα τῆς Ἐθνοσυνέλευσης.*

Γιὰ πολλὰς ἤδη μέρας, οἱ ἀτέλειωτα λόγοι τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν μέσα στὴν Ἐθνοσυνέλευσις — λόγοι ποὺ συνεχίζονταν, χωρὶς οὐσιαστικὴ αἰτία πολὺ ἄργα μέσα στὴ νύχτα — κοῦραζαν καὶ ὀδηγοῦσαν στὴν ἀπελπισία τὸ σῶμα τῆς φρουρᾶς ποὺ εἶταν ὑποχρεωμένον νὰ περιμένει νὰ τελειώσουν

* Ὅπως καὶ σὲ πολλὰς ἄλλες περιπτώσεις οἱ μπολσεβίκοι προσπάθησαν, ἐδῶ καὶ πολλὸν καιρὸ, νὰ διαστρεβλώσουν τὰ γεγονότα. Βεβαιώνουν στὰ κείμενά τους πὺς ὁ Ζελεζνιάκωφ εἶχε γίνει — ἡ μάλλον ὑπῆρξε ἀπὸ πάντα — μπολσεβίκος. Καταλαβαίνουμε πολὺ καλὰ ὅτι τὸ ἀντίθετον θὰ τοὺς ἐνοχλοῦσε. Ὅταν πέθανε ὁ Ζελεζνιάκωφ (ποὺ τραυματίστηκε θανάσιμα σὲ μιὰ μάχη ἐνάντια στοὺς «λευκοὺς» τῆς Μεσομυθρινῆς Ρωσίας), οἱ μπολσεβίκοι ἔγραψαν σ' ἕνα σχόλιο ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν «Ἰσθόστια», ὅτι ὁ Ζελεζνιάκωφ σὸ κρεββάτι τοῦ θανάτου του δήλωσε πὺς ἦταν σύμφωνος μὲ τὸν μπολσεβίκισμό. Ὁλ' αὐτὰ εἶναι φέμμα. Ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν τῶν σελίδων κτ'

οί έμιλίες μέχρι τὰ χαράματα.

Και μὰ νύχτα — οί μολσεβίκοι· κ' οί σοσιαλεπαναστάτες είχαν έγκαταλείψει τή συνεδρίαση ύστερ' από μιά σύγκρουση μέ τούς βουλευτές τής Δεξιᾶς — κι' ενώ οί λόγιοι συνεχίζονταν, ό Ζελεζνιάκωφ, έπικεφαλής του άποσπάσματος του, μπήκε στην αίθουσα τών συνεδριάσεων, πλησίασε τήν προεδρική έδρα (πρόεδρος ήταν ό Β. Τσερνώφ, σοσιαλεπαναστάτης τής Δεξιᾶς) και είπε στον πρόεδρο: «Σᾶς παρακαλώ νά διακόψετε τή συνεδρίαση, οί άντρες μου είναι κουρασμένοι!»

Δυσσαρεστημένος κι' άγανακτισμένος ό πρόεδρος διαμαρτυρήθηκε. «Σᾶς λέω πώς οί άντρες τής φρουράς έχουν κουραστεί, επέμενε άπειλητικός ό Ζελεζνιάκωφ. Κι' άλλωστε, θ α ρ ε - θ ή χ α μ ε π ι : ἄ τ ἄ λ ό γ ι α ! Ἄ ρ κ ε τ ἄ φ λ υ - α ρ ή σ α τ ε ! Φ ύ γ ε τ ε !

Ἡ Ἐθνοσυνέλευση ύποχρεώθηκε νά διαλυθεῖ.

Ἡ μολσεβίτικη κυβέρνηση έπωφελήθηκε άπ' αὐτό τό έπεισόδιο γιά νά κταλάθει μέ στρατεύματα τήν έδρα τής Συντακτικῆς και νά δημοσιεύσει: τήν άλλη μέρα τό διάταγμα διάλυσῆς τῆς.

Ἡ χώρα πρακκολούθησε άδιάφορη τό γεγονός.

Ἄργότερз ή κυβέρνηση δικαιολόγησε αὐτή τήν ένέργεια ένώπιον τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τών Σοβιέτ.

ἌΟλα έξελίσσονταν λοιπόν «καταπώς έπρεπε», — μέ - χ ρ ι τ ἠ ν ἡ μ έ ρ α θ π ο υ ἡ θ έ λ η σ η τ ἠ ς «κυβέρνησης» ήρθε γιά πρώτη φο - ρ ἄ τ έ σ ύ γ κ ρ ο υ σ η μ' αὐτῆ τῶν «κυ-

ἄλλοι έμοιθεάτες σύντροφοί του γνώρισαν σ τ ε ν ἄ τ ὸν Ζελεζνιάκωφ. Φεύγοντας άπ' τήν Πετρούπολη γιά τό Μέτωπο, άποχαιρετώντας με και ξέροντας οάν άναρχικός ότι δια μπορούσε νά τά περιμένει από μέρους τών μολσεβίκων, μοθ δήλωσε κατά λέξη αὐτά: «ἌΟ,τι κι' αν συμβεῖ, κι' ότι κι' αν ποῦν γιά μένα, νά ξέρεις ότι εἶμαι ἄ - ν α ρ χ ι κ ὅ ς , ότι θά πολεμήσω σ ἄ ν ἄ ν α ρ χ ι κ ὅ ς , κι' ότι αν εἶν' ή μοῖρα μου νά πεθάνω, θά πεθάνω σ ἄ ν ἄ ν α ρ - γ ι κ ὅ ς ». Καί μοθ άνάθεσε τό καθήκον νά άποκαλόφω, αν χρει - αζόταν, τὰ φέμματα τών μολσεβίκων. Ἐκπληρώνω έδῶ αὐτό τό κα - θήκον.

ὀεργώμενων», τοῦ «λαοῦ».

Καὶ τότε, ὄλα ἀλλάξαν.

Τοῦτο συνέβη μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς γερμανικῆς ἐπίθεσης, τὸ Φλεβάρη τοῦ 1918.

Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΜΠΡΕΣΤ-ΛΙΤΟΦΣΚ — Τὴν ἐπομένη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης τὰ γερμανικά στρατεύματα πού βρίσκονταν στὸ μέτωπο τῆς Ρωσίας ἔμειναν γιὰ ἕνα διάστημα ἀδρανῆ. Ἡ γερμανικὴ διοίκηση δίσταζε, περιμενε τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, καὶ σχεδίαζε νὰ θγάλει ὄσο γινόταν περισσότερο κέρδος ἀπ' τὴν κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ.

Τὸ Φλεβάρη τοῦ 1918, πιστεύοντας ὄτι ἡ κατάσταση εἶχε ὀρμάσει, ὄι Γερμανοὶ ἐξαπόλυσαν μιὰ ἐπίθεση ἐναντία στὴν ἐπαναστατημένη Ρωσία.

Ἐπρεπε κάτι πὰ νὰ γίνει. Κάθε ἀντίσταση ἦταν ἀδύνατη, μιὰ πού τὰ ρώσικα στρατεύματα δὲ μπορούσαν πιά νὰ πολεμήσουν. Ἐπρεπε νὰ βρεθεῖ μιὰ λύση γιὰ τὴν κατάσταση. Κι' αὐτὴ ἡ λύση ἔπρεπε νὰ ταχτοποιῆσει ταυτόχρονα καὶ τὸ πρῶτο πρόβλημα τῆς Ἐπανάστασης, τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου.

Ἡ κατάσταση δὲν πρόζφερε πρὰ μόνο δυὸ πιθανὲς λύσεις:

(α) νὰ ἐγκαταλειφθεῖ τὸ Μέτωπο: γ' ἀφεθεῖ ὄ γερμανικὸς στρατὸς νὰ εἰσχωρήσει μέσα στὴν τεράστια ἐπαναστατημένη χώρα' νὰ παρασυρθεῖ στὰ δάθη τῆς χώρας μὲ σκοπὸ νὰ προκληθεῖ ἡ ἀπομόνωσή του, γ' ἀποχωριστεῖ ἀπ' τῆς δάσεις ἀνεφοδιασμοῦ του, νὰ δημιουργηθεῖ ἕνας ἀνταρτοπόλεμος, πού θὰ ἔσπαζε τὸ ἦθκὸ τῶν γερμανῶν καὶ θὰ τὸν ἀποσύνθετε, πραγματοποιώντας ἔτσι καὶ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης' μιὰ λύση πού χρησιμοποιάθηκε κιόλας μ' ἐπιτυχία στὰ 1812 καὶ πού παραμένει πάντα χρησιμοποιάσιμη σὲ μιὰ χώρα τέτοια ὄαν τὴν τεράστια Ρωσία.

(β) γ' ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις μὲ τὴ γερμανικὴ στρατιωτικὴ διοίκηση. Νὰ τῆς πρταθεῖ ἡ εἰρήνη, γ' ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις καὶ νὰ γίνει ἀποδεκτὴ μιὰ φόρμουλα, ὄπαια κι' ἄν ἦταν ὄι ὄροι πού θὰ ἐπαβάλλονταν.

Ἡ πρῶτη λύση ὑπῆρξε αὐτὴ πού πρότειναν σχεδὸν ὄλες ὄι ἐργατικὲς ὄργανώσεις πού ζήτηθήκε ἡ γνώμη τους, καθὼς κι' ὄι σοσιαλεπαναστάτες τῆς Ἀριστερᾶς, ὄι μαξιμαλιστὲς κι'

εί αναρχικοί. "Όλοι αυτοί ήταν της γνώμης πώς μόνο αυτός ο τρόπος δράσης ήταν ανάξιος της Κοινωνικής 'Επανάστασης' μόνο αυτή ή λύση θα επέτρεπε στο Ρώσικο λαό να διαπραγματευτεί με τον ίδιο τό λ α ό της Γερμανίας, πάνω ίπ' την κεφαλή των στρατηγών κι' αυτών που τον κυβερνούσαν' μόνο αυτή θα εξασφάλιζε μιὰ θαυματουργή έξορμηση της 'Επανάστασης στή Ρωσία και θα μᾶς ἔδινε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζουμε, σὴν συνέπεια, μιὰ ἐξάπλωση της 'Επανάστασης στή Γερμανία κι' ἄλλοῦ. Μὲ δυὸ λόγια, ὅπως τὸ 'χουμε κιόλας πει, κρίναμε πὼς αὐτὴ ἡ λύση — ἓνα εἶδος ἄμεσης δράσης, ἀλληθὰ ἐντυπωσιακῆς — θ' ἀποτελοῦσε, μ ἔ σ α σ τ ἰ ς δ ε δ ο μ ἔ ν ε ς σ υ ν θ ῆ κ ε ς κ α ἰ σ ἔ μ ι ἄ χ ῶ ρ α σ ἄ ν τ ῆ Ρ ω σ σ ἰ α , τ ῆ μ ὄ ν η σ ω σ τ ῆ μ ἔ θ ο δ ο γ ι ἄ τ ῆ ν ἄ μ υ ν α τ ῆ ς 'Επανάστασης.

Νά, τί ἔγραφε πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἡ «Γκόλος Τρούντα» (No. 27, τῆς 24 Φλεβάρη 1918) σ' ἓνα ἄρθρο μὲ τίτλο: « Π ε ρ ἰ ἔ π α ν α σ τ α τ ἰ κ ο ὕ π ν ε ὑ μ α τ ο ς » :

Βρισκόμαστε σὲ μιὰ ἀποφασιστικὴ καμπὴ τῆς 'Επανάστασης. Μιὰ κρίση δημιουργήθηκε πού μορεαί ν' ἀποβεί μοιραία. Ἡ ὥρα πού σημαίνει εἶναι ἐκπληκτικὰ ξεκάθαρη και ἐξαιρετικὰ τραγική. Ἡ κατάσταση ἔχει ἐπὶ τέλους ξεκαθαρίσει. Τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ λυθεῖ ἀμέσως. Σὲ μερικὲς ὥρες θὰ ξέρομε ἂν ἡ κυβέρνησις θὰ υπογράψει ἢ ὄχι τὴν εἰρήνη μὲ τὴ Γερμανία. Ὁ λ ὁ κ λ η ρ ο τ ὸ μ ἔ λ λ ο ν τ ῆ ς Ρ ω σ σ ἰ κ ῆ ς 'Ε π α ν ἄ σ τ α σ τ ῆ ς κ α ἰ τ ῆ ς ἔ ξ ἔ λ ἰ ξ ῆ ς τ ὠ ν θ ἰ ε θ ν ὠ ν γ ε γ ο ν ὶ τ ω ν ἔ ξ α ρ τ ἄ τ α ἰ ἄ π' α ὐ τ ῆ τ ῆ ν ἡ μ ἔ ρ α , ἄ π' α ὐ τ ῆ τ ῆ σ τ ἰ γ μ ῆ .

Οἱ ὄροι πού ἔχουν προταθεῖ ἀπὸ τὴ Γερμανία εἶναι ξεκάθαροι και χωρὶς ἐπιφυλάξεις.

'Απὸ τώρα κιόλας ξέρομε τίς ἰδέες πολλῶν ἀπὸ τὰ ἐξέχοντα μέλη τῶν πολιτικῶν κομμάτων κι' ἀκόμη μερικῶν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Κυβέρνησης. Δὲν ὑπάρχει ἐνότητα ἀπόψεων ἀπὸ καμιά πλευρά. Οἱ μπολσεβίκοι διαφωνοῦν. Οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς 'Αριστερῆς διαφωνοῦν. Τὸ Συμβούλιο τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ διαφωνεῖ. Τὸ Σοβιὲτ κι' ἡ 'Εκτελεστικὴ τοῦ 'Επιτροπῆ Πετρούπολης διαφωνοῦν. Διαφωνίες ὑπάρχουν μέσα στίς λαϊκὲς μάζες, στὰ ἐργοστάσια και στοὺς στρατώνες. Ἡ γνώμη τῆς ἐπαρχίας δὲν εἶν' ἀκόμη ἀρκετὰ γνωστὴ...

Τὸ ἔχουμε πει καὶ πῶς πάνω: ἡ γνώμη τῶν σοσιαλεπαναστατῶν τῆς Ἀριστερᾶς, κι' ἀκόμη τῆς μάζας τῶν ἐργαζόμενων στὴν Πετροῦπολη καὶ στὴν ἐπαρχία, συγκεκριμενοποιήθηκε, ἀργότερα, σὰν ἔχθρ: κ ἡ ὡς πρὸς τὴν ὑπογραφή τῆς συνθήκης εἰρήνης μὲ τοὺς Γερμανοὺς στρατηγούς.

Ἡ προθεσμία πὺ δίνει τὸ γερμανικὸ τηλεγράφο εἶναι 48ωρη. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τρεῖς συνθήκες, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, τὸ πρόβλημα θὰ συζητηθεῖ, ἡ ἀπόφαση θὰ παρθεῖ διαστικὰ, μέσα στοὺς αὐστηρὰ κυβερνητικοὺς κύκλους. Κι' ἐδῶ ἀκριδῶς θρίσκειται τὸ πῶς τρομερὸ...

Ἄσοο γιὰ τὴ δικὴ μας γνώμη, οἱ ἀναγνώστες μας τὴν ξέρουν. Ἄπ' τὴν ἀρχὴ εἴμασταν ἐναντίον τῶν «διαπραγματεύσεων εἰρήνης». Ὁρθωνόμαστε σήμερα ἐνάντια στὴν ὑπογραφή τῆς συνθήκης. Εἴμαστε τῆς γνώμης ὅτι πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ ἀμέσως καὶ δραστηρία μιὰ ἀντίσταση ἀντάρτικων σωμάτων. Κρίνουμε πῶς τὸ κυβερνητικὸ τηλεγράφημα πὺ ζητᾷ εἰρήνην πρέπει ν' ἀκυρωθεῖ ἡ τρόκληση πρέπει νὰ γίνεῖ ἀποδεκτὴ καὶ ἡ τύχη τῆς Ἐπανάστασης νὰ ἐναποθεθεῖ ἅμεσα κι' εἰλικρινὰ στὰ χέρια τῶν προλετάρειων ὄλου τοῦ κόσμου.

Ὁ Λένιν ἐπιμένει στὴν ὑπογραφή τῆς εἰρήνης. Καί, ἂν οἱ πληροφορίες μας εἶναι ἀκριβεῖς, μιὰ μεγάλη πλειοψηφία θ' ἀκολουθήσει τελικὰ τὴ γνώμη του. Ἡ συνθήκη θὰ ὑπογραφεῖ.

Μόνον ἡ πεποίθηση ἡ θαυότερη γιὰ τὸ τελεικὰ ἀκατα-
νικητὸ αὐτῆς τῆς Ἐπανάστασης μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μὴν πάρουμε αὐτὴ τὴν πιθανότητα πολὺ τραγικὰ. Μὰ αὐτὸς ὁ τρόπος γιὰ τὴ σὺναφή εἰρήνης θὰ καταφέρει ἕνα ἰσχυρὸ χτύπημα στὴν Ἐπανάσταση, καθιστώντας τὴν ἀνάπηρη, ταπεινώνοντάς τὴν, διαστρεβλώνοντάς τὴν γιὰ ἕνα μεγάλο διάστημα — ὅσο γι' αὐτὸ εἴμαστε πῶς ἀόλυτα σίγουροι.

Γνωρίζουμε τὴν ἐπιχειρηματολογία τοῦ Λένιν προπάντων ὅσοπ' ἀπὸ τὸ ἄρθρο του «Περὶ ἐπαναστατικῆς φρασεολογίας» («Πρόβδ» Νο 31). Αὐτὴ ἡ ἐπιχειρηματολογία δὲν κατάφερε νὰ μᾶς πείσει.

Ὁ συγγραφέας τοῦ ἄρθρου ἀσκει κατόπιν ἐκτεταμένη κριτικὴ πάνω στὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Λένιν καὶ προτείνει ἄλλα, γιὰ νὰ καταλήξει ἔτσι:

Ἐχουμε τὴ σταθερὴ πεποίθηση ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς προσφερόμενης εἰρήνης θὰ καθυστερήσει τὴν Ἐπανάσταση, θὰ τὴ μειώσει, θὰ τὴν καταστήσει γιὰ πολὺν καιρὸ ἀνάπηρη, ἀναιμικὴ, ἀχρωμη... Ἡ ἀποδοχὴ τῆς εἰρήνης θὰ ταπεινώσει τὴν Ἐπανάσταση, θὰ τὴ γονατίσει, θὰ τῆς κόψει τὰ φτερά, θὰ τὴν ὑποχρεώσει νὰ συρθεῖ... Γιατὶ τὸ ἐπανα-

στατικό πνεύμα, ο μεγάλος αγωνιστικός ενθουσιασμός, αυτή ή υπέροχη εξάπλωση της μεγαλόπρεπης ιδέας για παγκόσμια ἀπελευθέρωση. — Ωλ' αυτά θα της αφαιρεθούν.

Και — για τον κόσμο όλόκληρο — το φώς της 'Επανάστασης θα σβήσει.

Η πλειοψηφία της Κεντρικής 'Επιτροπής του κομμουνιστικού κόμματος κηρύχθηκε άρχικά υπέρ της πρώτης λύσης. Μά ο Λένιν φοβήθηκε τούτη την τολμηρή απόφαση. Σάν άληθινός δικτάτορας δέν είχε καμιά ξμπιστοσύνη στη δράση των μαζών, αν αυτές οι τελευταίες δέν καθοδηγούνταν από άρχηγούς και πολιτικούς, μέσ' από επίσημες διαταγές και μηχανισμούς των πρσσοκνηίων. 'Επακαλέστηκε το θανάσιμο κίνδυνο για την 'Επανάσταση αν ή ειρήνη που προσφερόταν απ' τους Γερμανούς δέ γινόταν άποδεκτή. Διακήρυξε την άνάγκη για μία «ανάπαυση», που θα επέτρεπε να δημιουργηθεί ένας τακτικός στρατός.

Για πρώτη φορά ύστερ' από την 'Επανάσταση, περιφρονούσε τη γνώμη των μαζών κι' άκόμη των ίδιων των συντρόφων του. 'Απειλούσε αυτούς τους τελευταίους λέγοντας πως δέν αναλάβαινε καμιά εθύνη γι' αυτά που θ' άκλουθοσαν και πως θ' άποσυρόταν στη μέση της συνεδρίασης αν ή θέλησή του δέ γινόταν άποδεκτή. Οι σύντροφα, με τη σειρά τους, φοβήθηκαν μήπως χάσουν το «μεγάλο ήγγέτη της 'Επανάστασης». 'Υποχώρησαν. Η γνώμη της λαϊκής μάζας καταπατήθηκε. Η ειρήνη ύπογράφηκε.

'Ετσι, για πρώτη φορά, ή «δικτατορία του προλεταριάτου» έφαρμόστηκε πάνω στο ίδιο το προλεταριάτο. Για πρώτη φορά ή μπολσεβίκικη έξουσία πέτυχε να τρομοκρατήσει: τις μάζες, να ύποκαταστήσει τη θέλησή τους, να ενεργήσει αυθαίρετα, περιφρονώντας τη γνώμη των άλλων.

Η ειρήνη του Μπρέστ-Λιτόφσκ έπιβλήθη και πάνω στον εργαζόμενο λαό από τη μπολσεβίκικη κυβέρνηση. 'Ο λαός ήθελε να τελειώσει τον πόλεμο μ' έναν όλοτελα άλλο τρόπο. Μά ή κυβέρνηση άνάλαβε να τά ταχτοποιήσει αυτή όλα. 'Εβίασε τά πράγματα, έξεβίασε τά γεγονότα και σύντριψε

έτσι την αντίσταση των μαζών. Έφτασε στο σημείο να υποχρεώσει τις μάζες να σωπάσουν, να αναγκαστούν να υπακούσουν, εξασφάλισε την άναγκαστική τους παθητικότητα.

Θυμώμαι ότι συνάντησα αυτές τις πυρεπικές ώρες, δόξα τα τυχαία το γνωστό μπολσεβίκο Ν. Μπουχάριν (πού έκτελέστηκε αργότερα κατά την περίφημη δίκη της Μόσχας). Τόν είχα γνωρίσει παλιότερα στη Νέα Υόρκη. Δεν είχαμε ξαναϊδωθεί από τότε στη Ρωσία. Περνούσα διασπικτικά από ένα διάδρομο του Σμόλνυ (δπου ήταν τα γραφεία της μπολσεβίκικης κυβέρνησης στην Πετρούπολη εκείνη την εποχή), δπου είχα πάει: για μιὰ υπόθεση πού άφορούσε την όργάνωσή μας, όταν πρόσεξα το Μπουχάριν να μιλά και να χειρονομεί σε μιὰ γωνιά του διαδρόμου, στη μέση μιās συντροφιάς μπολσεβίκων. Πλησίασα. Χωρίς προλόγου, μέσα στην έξαψή του, ο Μπουχάριν άρχισε να παραπονιέται για τη στάση του Λένιν στο θέμα της ειρήνης. Θρηνηολογούσε λέγοντας ότι διαφωνούσε άπόλυτα με τον Λένιν. Υπογράμμισε πώς, πάνω στο σημείο αυτό, συμφωνούσε άπόλυτα με τους σοσιαλεπαναστάτες της Άριστερας, τους άναρχικούς και τις μάζες γενικά. Βεβαίως, με τρόπο, πώς ο Λένιν δεν ήθελε ν' άκούσει τίποτα, πώς ο Λένιν άδιαφορούσε άσχημα για τη γνώμη των άλλων, πώς «ζητούσε να επιβάλει τη θέλησή του και το σφάλμα του σ' όλους και τρομοκρατούσε το Κόμμα, άπειλώντας να έγκαταλείψει την άρχηγία». Κατά τη γνώμη του Μπουχάριν το λάθος του Λένιν ήταν θανάσιμο και μοιραίο για την Έπανάσταση. Κι' αυτό άκριδώς ήταν πού τον τρόμαζε.

— Μά, του λέω, αν διαφωνείτε με το Λένιν δεν έχετε παρά να το δηλώσετε φανερά και να επιμείνετε. Πολύ περισσότερο μάλιστα τώρα πού δεν είσατε μόνος. Κι' άλλωστε, άκόμη κι' αν είσαταν μόνος, θά είχατε, υποθέτω, το ίδιο δικαίωμα με το Λένιν να εκφράσετε τη γνώμη σας, να την άξιοποιήσετε, να τη διαδώσετε και να την υπερασπιστείτε.

— Ω, με σταμάτησε, ούτε να το σκεφτόσαστε! Φαντάζεστε τί σημαίνει αυτό; να τά βάλει κανείς με τον Λένιν; Θά 'ταν τρομερό. Θά σήμαινε αυτόματα τη διαγραφή μου από το Κόμμα. Θά 'ταν εξέγερση ενάντια σ' όλο μας το παρελθόν, ενάντια στην πειθαρχία μας, ενάντια στους συναγωνιστές μας. Θά βρεθώ υποχρεωμένος να προκαλέσω ένα σχίσμα μέσα στο Κόμμα,

νά παρασύρω μαζί μου κι' άλλους δυσαρεστημένους, νά δημουργήσω ένα επιμέρους Κόμμα γιά ν' αγωνιστώ ενάντια στό Κόμμα του Λένιν. Βλέπετε, φίλε μου, μέ ξέρετε αρκετά καλά: είμαι: εγώ Ικανός νά γίνω άρχηγός Κόμματος και νά κηρύξω τόν πόλεμο στόν Λένιν και στό μπολσεβίκικο Κόμμα; "Όχι, άς μή ξεγελιόμαστε! Δέν είμαι εγώ φτιαγμένος γιά άρχηγός. Μά άκόμη κι' άν είμουνα... "Όχι, όχι, δέ μπορώ, δέ μπορώ νά τό κάνω αυτό.

"Ήταν πολύ συγκινημένος. "Έπιανε τό κεφάλι μέ τά χέρια του, και σχεδόν έκλαιγε.

Βιαστικός καθώς είμουνα, και ναύθοντας πόσο άνώφελο θά'ταν νά συνεχίσω μιá τέτοια συζήτηση, τόν έγκατέλειψα στην άπελπισία του.

"Όπως ξέρουμε, ο Μπουχάριν άργότερα υιοθέτησε — ίσως έπαφανειακά μόνο — τή θέση του Λένιν.

Αυτή ύπήρξε ή πρώτη σοβαρή διαφορά ανάμεσα στην καινούρια *κ υ β έ ρ ν η σ η* και στόν *κ υ β ε ρ ν ώ μ ε ν ο* λαό. Καί ή διαφορά λύθηκε πρός όφελος τής έξουσίας που *επιβλήθη*.

Αυτή ύπήρξε ή πρώτη έξαπάτηση. Καί δέν έμεινε ή μοναδική — μά ήταν ή πιό δύσκολη. "Από κει και πέρα τά πράγματα θά έξελίσσονταν «άπό μόνα τους». "Έχοντας τήν πρώτη φορά άτιμώρητα παραβιάσει και ποδοπατήσει τή θέληση των εργαζόμενων μαζών, έχοντας πάρε: γιά πρώτη φορά τήν πρωτοδουλία στή δράση, ή καινούρια έξουσία έρριξε, άς πούμε, τό λάσσο της γύρω άπ' τήν "Επανάσταση. Στή συνέχεια, δέν είχε πιά παρά νά σφίγγει τή θηλειά γιά νά ύποχρεώνει και τελικά νά συνηθίσει τίς μάζες νά σέρνονται πίσω άπ' τό άρμα της, γιά νά τής παραδώσουν στό έσχατο σημείο τήν *κάθε* πρωτοδουλία, γιά νά τίς καθυποτάξει: ολοκληρωτικά και νά περιορίσει όλόκληρη τήν "Επανάσταση στά μέτρα μιáς δικτατορίας.

Πραγματικά, αυτό γίνηκε στό τέλος. Γιατί, *τέτοια είναι μοιραία ή στάση κάθε κυβέρνησης*. Τέτοιος είναι: *μοιραία, ό έρόμος κάθε "Επανάστασης που άφήνει: άνέπαφη τήν κρατιστική, συγκεντρωτική, πολιτική, κυβερ-*

ν η τ ι κ ή ἀ ρ χ ή .

Αὐτὸς ὁ δρῆμιος εἶναι μὰ κατηγοριά. Ἐπ' τῆ στιγμῇ πὸ θὰ περάσουμε σ' αὐτὴ τὴν κατηγοριά, τὸ γλύστρημα γίνεται ἀπὸ μόνο του. Τίποτα δὲ μπορεῖ πᾶ νὰ μᾶς σταματήσει. Στὴν ἀρχὴ οὔτε αὐτοὶ πὸυ κυβερνοῦν, οὔτε ἐκεῖνοι πὸυ κυβερνοῦνται τὸ ἀντιλαμβάνονται. Οἱ πρῶτα (βσο εἶναι εἰλικρινεῖς) πιστεύουν διὲ ἐκτελοῦν τὸ ρόλο τους κ' ἐκπληρώνουν ἔν' ἀπαραίτητο, σωτήριο ἔργο. Οἱ δεύτερα, παραπλανημένοι, ἐξαναγκασμένοι, κυριαρχημένοι, ἀκολουθοῦν... Κι' ὅταν τέλος οἱ πρῶτοι, καὶ προπάντων οἱ δεύτεροι, ἀρχίζουν νὰ καταλαβαίνουν τὸ σφάλμα, εἶναι πολὺ ἀργά. Ἄδύνατο νὰ γυρίσουν πίσω. Ἐχουν προχωρήσει πολὺ στὴ μοιραία κατηγοριά. Κι' ἀκόμη ἂν οἱ κυβερνώμενοι οὐρλιάζουν κ' ὀρθώνονται ἐνάντια στοὺς κυβερνῶντες, γὰ νὰ τοὺς κάνουν νὰ ἐπιστρέψουν ἀπ' τὸν κατήφορο, εἶναι πολὺ ἀργά!

II. — Η ΜΟΙΡΑΙΑ ΚΑΤΗΦΟΡΙΑ

Γιὰ νὰ δοῦμε τί γίνηκε στὴ συνέχεια ἡ Ρώσικη Ἐπανάσταση, γὰ νὰ καταλάβουμε τὸν πραγματικὸ ρόλο τοῦ μπολσεβιτισμοῦ καὶ νὰ διακρίνουμε τὰ αἷτια πὸυ — γιὰ μὰ φορὰ ἀκόμη στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία — μετέτρεψαν μὰ ὑπέροχη καὶ νικηφέρα ἐπανάσταση τοῦ λαοῦ, σὲ μὰ θλιβερὴ ἀποτυχία, πρέπει, ἀκριδῶς καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα, νὰ διεισδύσουμε μέσα σὲ τὸ ὁ ἀ λ ή θ ε ι ε ς πὸυ, δυστυχῶς, δὲν ἔχουν γίνει ἀκόμη πλατιά γνωστῆς καὶ πὸυ ἡ ἀγναὰ τους στερεῖ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐνδιαφερόμενων ἀπὸ ἔν' ἀληθινὸ μέσο κατανόησης τοῦ θέματος.

Π ρ ὶ τ η ἀ λ ή θ ε ι α :

Ἐπάρχει μὰ ρητὴ κ' ἀσυμβίβαστη ἀντίθεση, ὑπάρχει μὰ ἀντίφαση ἀνάμεσα στὴν ἀληθινὴ Ἐπανάσταση πὸυ τείνει νὰ ἀναπτυχθεῖ — καὶ π ρ έ π ε ι ν ᾶ μ π ο ρ εῖ ν ᾶ ἀ ν α π τ υ χ θ εῖ κ α τ ᾶ ἀ ν ε μ π ὶ δ ι σ τ ο τ ρ ὶ π ο γ ι ᾶ ν ᾶ ν ι κ ή σ ε ι ὀ ρ ι σ τ ι κ ᾶ — ἀπ' τὴ μὰ μεριά, καὶ στὴν ἐξουσιαστικὴ καὶ κρατιστικὴ πρακτικὴ καὶ θεωρίᾳ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά.

Ἐπάρχει μὰ ρητὴ κ' ἀσυμφιλίωτη ἀντίθεση, ὑπάρχει μὰ πάλῃ ἀνάμεσα στὴν ἴδια τὴ φύση τῆς κ ρ α τ ι σ τ ι -

κ η ς ἐ ξ ο υ σ ί α ς τ ῶ ν «σ ο σ ι α λ ι σ τ ῶ ν» (ἀ ν θ ρ ι α μ β ε ύ σ ε ι)
καὶ τ ῆ ς ἀ λ θ ι ν ῆ ἰ κ ο ι ν ω ν ι κ ῆ ς ἐ π α ν α σ τ α -
τ ι κ ῆ ς δ ι α δ ι κ α σ ί α ς .

Τὸ ἴδιο τὸ νόημα, ἡ οὐσία τῆς ἀληθινῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης εἶναι ἡ ἀναγνώριση καὶ ἡ ὑλοποίηση ἐνὸς τεράσπιου καὶ ἐλεύθερου δημιουργικοῦ κινήματος τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ποῦ ἔχουν ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ὑποταγμένη ἐργασία. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιθεώρηση καὶ ἡ ἀντίθεση μᾶς τεράσπιου ἐποικοδομητικῆς διαδικασίας, ποῦ βασίζεται πάνω στὴ χειραφετημένη ἐργασία, πάνω στὸ φυσιολογικὸ συντονισμὸ καὶ στὴν ἰσότητα.

Στὸ βάθος, ἡ ἀληθινὴ Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς πραγματικῆς ἀνθρώπινης ἐξέλιξης, δηλαδὴ μᾶς ἐλευθερῆς δημιουργικῆς ἀνάδου τῶν ἀνθρώπινων μαζῶν, ποῦ βασίζεται στὴν ἀπέραντη καὶ πραγματικὴ πρωτοβουλία ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῶν δραστηριοτήτων.

Τοῦτὴ ἡ οὐσία τῆς Ἐπανάστασης γίνεται ἀπὸ ἐνστικτοκατανοητὸ ἀπὸ μέρους τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Καὶ ἔχει λίγο ὡς πολὺ ξεκάθαρα κατανοηθεῖ καὶ διατυπωθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀναρχικούς.

Αὐτὸ ποῦ προκύπτει «αὐτόματα» ἀπὸ τοῦτο τὸν ὄρισμὸ τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης (ὄρισμὸ ποῦ κανένας δὲ θὰ μποροῦσε ν' ἀπορρίψει) δὲν εἶναι ἡ ἰδέα μᾶς ἐ ξ ο υ σ ι α σ τ ι κ ῆ ς κ α θ ο δ ῆ γ η σ η ς τ ῶ ν μα ζ ῶ ν (δικτατορικῆς ἢ ἄλλης) — ἰδέα ποῦ ἀνῆκει δλοκληρωτικὰ στὸν παλιὸ ἀστικὸ κόσμιο, τὸν καπιταλιστικὸ καὶ ἐκμεταλλευτικὸ — μὰ ἡ ἰδέα μᾶς σ υ ν ε ρ γ α σ ί α ς ποῦ θὰ βοηθήσει τίς μάζες στὴν πορεία τους. Ἀπ' αὐτὸ προκύπτει ἀκόμα ἡ ἀνάγκη μᾶς ἀπόλυτα ἐλευθερῆς κυκλοφορίας τῶν ἰδεῶν, ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν. καί, τέλος, ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀφεγάδιαστες ἀλήθειες, γιὰ ἐλευθερὴ καὶ γενικὴ ἀναζήτησή τους, γιὰ τὴν ἀνακάλυψή τους, γιὰ πεπραγματισμὸ πάνω σ' αὐτὲς καὶ γιὰ τὴν ἐφαρμογή τους στὴν πράξη, σὰν βασικὲς συνθήκες μᾶς γόνιμης δράσης τῶν μαζῶν καὶ τοῦ ὀριστικοῦ θριάμβου τῆς Ἐπανάστασης.

Ὅμως, στὴ βάση τοῦ κρατιστικοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας ποῦ προκύπτει ἀπ' αὐτόν, ὑπάρχει μόνο ἡ ρ η τ ῆ μ ῆ ἀ ν α γ ν ῶ ρ ι σ η α ὐ τ ῶ ν τ ῶ ν ἀ ρ χ ῶ ν τ ῆ ς Κ ο ι ν ω ν ι κ ῆ ς Ἐ π α ν ἄ σ τ α σ η ς .

Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδεολογίας καὶ πρακτικῆς (ἐπιβολή, ἐξουσία, Κράτος, δικτατορία) δὲν ἀ-

νήκουν διόλου στο μέλλον, ἀλλ' ἀποτελοῦν δλοκληρωτικά τμήμα τοῦ ἀστικοῦ παρελθόντος. Ἡ «σταυρή» ἀντίληψη τῆς ἐπαναστασίας, ἡ ἰδέα ἐνὸς ὄριου, ἐνὸς «τελειώματος» τῆς ἐπαναστατικής διαδικασίας, ἡ τάση νὰ περιφράσσεται, νὰ ἀπολιθώνεται αὐτὴ ἡ διαδικασία, καὶ προπάντων — ἀντὶ νὰ προσφέρονται στὶς μάζες τῶν ἐργαζόμενων ὄλες οἱ δυνατότητες ἐνὸς ἀπλόχωρου καὶ αὐτόνομου κινήματος καὶ δράσης — ἡ συγκέντρωση καὶ πάλι ἀνάμεσά στὰ χέρια τοῦ Κράτους καὶ μιᾶς ομάδας νέων ἀφεντικῶν δλοκληρητῆς τῆς μελλοντικῆς ἐξέλιξης, δλ' αὐτὰ ἀνήκουν στὶς παλιὲς παραδόσεις, σὲ μιὰ φθαρμένη πιά ρουτίνα, σ' ἓνα πρότυπο ξεπερασμένο, πού δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὴν ἀληθινὴ Ἐπανάσταση.

Ἄπ' τὴ στιγμή πού αὐτὸ τὸ πρότυπο θὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν πράξη, οἱ ἀληθινὲς ἀρχὲς τῆς Ἐπανάστασης θὰ ἔγκαταλειφθοῦν μοιραία. Κι' εἶναι ἔτσι πού, τὸ ἴδιο μαχαίρα, θὰ ξαναγεννηθεῖ — κάτω ἀπὸ μὴν ἄλλη μορφὴ — ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, μ' ὄλες τὶς ἐπιπτώσεις τῆς.

Εἶναι λοιπὸν ἔξω ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία πὼς ἡ πορεία πρὸς τὰ μπρὸς τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν, ἡ πορεία πρὸς τὴν πραγματικὴ χειραφέτησή τους, πρὸς τὴν δημιουργίαν νέων μορφῶν κοινωνικῆς ζωῆς, εἶναι κάτι ἀσυμβίβαστο μὲ τὴν ἴδια τὴ φύση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Εἶναι ξεκάθαρο πὼς ἡ ἐξουσιαστικὴ ἀρχὴ κ' ἡ οὐσία τῆς Ἐπανάστασης ἔχουν ἀποδειχτεῖ διαμετρικὰ ἀντίθετες κ' ἀμοιβαία ἀποκλειόμενες: δι: ἡ ἐπαναστατικὴ ἀρχὴ στρέφεται: δεσπικὰ πρὸς τὸ μέλλον, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἔχει: ὄλες τὶς ρίζες τῆς στὸ παρελθόν (δηλαδὴ εἶναι ἀντιδραστικὴ).

Ἡ σοσιαλιστικὴ ἐξουσιαστικὴ ἐπανάσταση καὶ ἡ Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση ἀκολουθοῦν δυὸ ἀντίθετες διαδικασίες. Μοιραία, ἡ μιὰ ὀφείλει: νὰ νικήσει κ': ἡ ἄλλη νὰ συντριβεῖ. Ἡ ἡ ἀληθινὴ Ἐπανάσταση μὲ τὸ τεράστιο ρεῦμα τῆς, τὸ ἐλεύθερο καὶ δημιουργικὸ, ξεριζώνοντας ὀριστικὰ τὰ κατάλοιπα τοῦ παρολθόντος, θὰ θριαυδεύσει πάνω στὴν ἐξουσιαστικὴ ἰδέα, ἡ αὐτὴ ἡ ἐξουσιαστικὴ ἰδέα θὰ ἐπακρτήσῃ: καὶ τότε οἱ ρίζες τοῦ παρελθόντος θὰ «καταπνίξουν» τὴν ἀληθινὴ Ἐπανάσταση, πού δὲ θὰ μπορέσει: νὰ δλοκληρωθεῖ.

Ἡ σοσιαλιστικὴ ἐξουσία καὶ ἡ Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση εἶναι δυὸ ἀντιμαχόμενα

στοιχεία. Ἄδύνατο νὰ τὰ συμφιλιώσεις καὶ πῶς ἀδύνατο ἀκόμη νὰ τὰ συνενώσεις. Ὁ θρίαμβος τοῦ ἐνὸς σημαίνει τὴν ἐξόντωση τοῦ ἄλλου, μ' ὅλες τὶς λογικὰς ἐπιπτώσεις, τόσο στὴ μιά, όσο καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση.

Μιά ἐπανάσταση πού ἐμπνέεται ἀπ' τὸν κρατιστικὸ σοσιαλισμὸ καὶ τοῦ ἐμπιστεύεται τὴν τύχη της, ἔστω καὶ «προσωρινή» ἢ γιὰ μιά «μεταβατικὴ» φάση εἶναι χαμένη: ἀκολουθεῖ λαθεμένο δρόμο. σὲ μιά κατηγοριὰ ὄλο καὶ πῶς ἀπότομη. Τρέχει: κατευθεῖα στὴν ἀδυσσο.

Ἡ δεύτερη ἀλήθεια — πού εἶναι πότερο ἓνα λογικὸ σύνολο ἀπὸ ἀλήθειες — συμπληρώνει τὴν πρώτη, κάνοντάς τὴν πῶς πολὺ συγκεκριμένη:

1. — Κάθε πολιτικὴ ἐξουσία δημιουργεῖ ἀναπόφευκτα μιά προνομιοῦχα κατὰσταση γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού τὴν ἀσκοῦν. Παραβιάζει ἔτσι, ἀπὸ τὸ ξεκίνημά της, τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος καὶ χτυπᾷ κρόλας τὴν καρδιά τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης, πού στηρίζεται ὡς ἓνα μεγάλο μέρος της σ' αὐτὴ τὴν ἀρχή.

2. — Κάθε πολιτικὴ ἐξουσία γίνετα: ἀναπόφευκτα πηγὴ ἄλλων προνομίων, ἀκόμη κι' ἂν δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴν ἀστικὴ τάξη. Ἐχοντας ἐπιβληθεῖ πάνω στὴν Ἐπανάσταση, ἔχοντας κυριαρχήσει, χαλιναγωγῆσει τὴν Ἐπανάσταση, ἡ ἐξουσία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ δημιουργήσει τὸν γραφειοκρατικὸ καὶ καταπιεστικὸ μηχανισμό της, πού εἶναι ἀπαραίτητος στὴν κάθε ἐξουσία πού θέλει νὰ κρατηθεῖ, νὰ παραγγέλλει, νὰ διατάζει, μὲ δυὸ λόγια — νὰ «κυβερνᾷ». Γρήγορα προσελκύει καὶ συγκεντρώνει: γύρω της κάθε εἶδος στοιχεῖα πού ἀποβλέπουν σὸ νὰ ἄρχουν καὶ νὰ ἐκμεταλλεύονται. Σχηματίζει ἔτσι μιά καινούρια κάστα προνομιοῦχων, πρῶτα ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς κι' ὕστερα κι' ἀπὸ οἰκονομικῆς: ἡγετικά στελέγη, δημόσιοι ὑπάλληλοι, στρατιωτικοί, ἀστυνομικοί, μέλη τοῦ Κόμματος πού βρίσκεται στὴν ἐξουσία (ἓνα εἶδος καινούριας ἀριστοκρατίας), κτλ., ἄτομα πού ἐξαρτιοῦνται ἀπ' αὐτήν, δηλαδὴ ἔτοιμα νὰ τὴν ὑποστηρίξουν, νὰ τὴν ὑπερασπιστοῦν ἐνάντια σ' ὄλους κι' ὄλα, χωρὶς νὰ λογαριάξουν καθόλου τὶς ἀρχές» ἢ τὴ «δικαιοσύνη». Σπέρνει παντοῦ τὸ σπόρο τῆς ἀκρίστου καὶ μολύνει

σέ λίγο δλόκληρο τόν κοινωνικό οργανισμό πού, δλο και παό παθητικός, στο μέτρο πού νοιώθει αδυναμία νά καταπολεμήσει τή μόλυνση, καταλήγει νά ευνώσει κα' ο ίδιος τήν επάνοδο τών αστικῶν ἀρχῶν, κάτω ἀπό μιὰ κινιούρια ενσάρκωσή τους.

3. — Κάθε εξουσία επιδιώκει, λίγο ὡς πολύ, νά πάρει στα χέρια της τὰ ἡνία τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἐκπαιδεύει τίς μάζες στην ὑποταγή, ἐφόσον κάθε πνεῦμα πρωτοβουλίας καταπνίγεται ἀπό τήν ἴδια τήν ὑπαρξη της ἐξουσίας καί στο μέτρο πού αὐτή ἀσχεῖται.

Ἡ «κομμουνιστική» εξουσία, πού, ἀπό τήν ἴδια τή φύση της, συγκεντρώνει τὰ πάντα στα χέρια της, εἶναι, κάτω ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη, ἕνα ἀληθινὸ φονικό ὄργανο. Ἐχοντας παραφουσκώσει ἀπ' τήν ἴδια τήν «κυριαρχία» της, ἔχοντας διαποτιστεῖ ἀπό τήν ὑποτιθέμενη «υπευθυνότητα» της (πού, στο βάθος, αὐτή ἡ ἴδια ἀναθέτει στον ἑαυτό της), φοβάται κάθε ανεξάρτητη ἐνέργεια. Κάθε αυτόνομη πρωτοβουλία τῆς φαίνεται ἀμέσως ὑποπτη, ἀπειληκὴ πιστεύει ὅτι κάτι τέτοιο τῇ μειώνει, τήν ἐμποδίζει. Γιατί θέλει νά κρατεῖ τὸ πηδάλιο, καί νά τὸ κρατεῖ μόνη. Κάθε ἄλλη πρωτοβουλία τῆς φαίνεται σὰν πρεῖσφρωση στον τομέα τῶν ἀρμοδιοτήτων της καί στην ἰδιοκτησίαν της. Τῆς εἶναι ἀνυπόφορη. Ἔτσι, περιφρονεῖ, ἀπορρίπτει, ποδοπατεῖ, ἢ μᾶλλον καιροφυλακεῖ καί χτυπᾷ τήν κάθε πρωτοβουλία, μὲ μιὰ «λογικὴ» καί μιὰ ἐπιμονὴ δίχως ὀκτο, τρομακτικὴ.

Οἱ τεράστιες νέες δημιουργικὲς δυνάμεις πού κυοφοροῦνται μέσα στις λαϊκὲς μάζες παραμένουν ἔτσι ἀχρησιμοποίητες. Αὐτὸ ἰσχύει καί στον τομέα τῆς δράσης καί σ' αὐτὸν τῆς σκέψης. Κάτω ἀπὸ τούτη τήν τελευταία ἄποψη, ἡ «κομμουνιστικὴ» ἐξουσία διακρίνεται προπάντων γιὰ τήν ἀπόλυτη, τήν ἐξαιρετικὴ της ἀνεπιείκεια πού δὲ θά μπορούσε νά συγκραθεῖ παρὰ μόνον μὲ τήν πυρὰ τῆς Ἱερῆς Ἐξέτασης. Γιατί, σ' ἄλλο ἐπίπεδο, αὐτὴ ἡ ἐξουσία θεωρεῖται σὰν ὁ ἀποκλειστικός φορέας τῆς ἀλήθειας καί τῆς σωτηρίας, χωρὶς νά παραδέχεται: οὔτε ν' ἀνέχεται καμιά ἀντίρρηση, κανένα τρόπο νά βλέπεις ἢ νά σκέπτεσαι τὰ πράγματα ἔξω ἀπ' τὸν δικό της.

4. — Καμιά πολιτικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι ἱκανὴ νά λύσει ἀποτελεσματικὰ τὰ γιγαντιαία προβλήματα δημοσυργίας πού θέτει ἡ Ἐπανάσταση. Ἡ «κομμουνιστικὴ» ἐξουσία πού ἀναλαμβάνει αὐτὴ τήν τεράστια προσπάθεια καί

ισχυρίζεται ότι: την πραγματοποιεί, κάτω απ' αυτή την άποψη, αποδεικνύεται ιδιαίτερα θλιβερή.

Πραγματικά, ο Ισχυρισμός της συνίσταται στο να θέλει και να μπορεί να «κατευθύνει» δλόκληρη την εκπληκτική δραστηριότητα, με την άπεραντη ποικιλία και κινητικότητα, εκκομμυρίων ανθρώπινων πλασμάτων. Για να το πετύχει αυτό ούσαστικά πρέπει να μπορεί ν' άγκυλιάζει την κάθε στιγμή, την τεράστια άπροσμέτρητη κινητικότητα ζωής: να μπορεί άλα να τα γνωρίζει, άλα να τα καταλαβαίνει, άλα να τα έρμηνεύει, άλα να τα έπιτηρεί, σ' άλα να είσχωρει, άλα να τα βλέπει, άλα να τα προβλέπει, άλα να τ' αναλαμβάνεται, άλα να τα τακτοποιεί, άλα να τα όργανώνει, άλα να τα διορθώνει. Όμως, πρόκειται έδω για έναν άνυπολόγιστο άριθμό άναγκών, συμφερόντων, δραστηριοτήτων, καταστάσεων, συνδυασμών, μετατροπών, δηλαδή προβλημάτων κάθε είδους και κάθε ώρας που βρίσκονται σε άδιάκοπη κίνηση.

Σε λίγο, μη ξέροντας πιά πού να στρέψει το νοϋ της, ή έξουσία καταλήγει να μην κάνει τίποτα, να μην τακτοποιεί και να μη «διευθύνει» άπολύτως τίποτα. Και κατά πρώτο λόγο αποδεικνύεται δλότελα άνίκανη ν' αναδιοργανώσει άποτελεσματικά την οικονομική ζωή της χώρας. Αυτή ή τελευταία γρήγορα άποσυντίθεται. Σε λίγο, δλότελα άποπροσανατολισμένη, μάχεται κατά τελείως άτακτο τρόπο άνάμεσα στα κατάλοιπα του καθεστώτος που έχει φθαρεί και στην άδυναμία του νέου συστήματος που άνγγέλλεται.

Η άδυναμία του καθεστώτος φέρνει σε λίγο, μέσα στις έτσι δημιουργημένες συνθήκες, μια κυριολεκτική οικονομική κατάρρευση. Είναι το σταμάτημα κάθε βιομηχανικής δραστηριότητας, ή έρήμωση της γεωργίας, ή συντριβή κάθε δεσμού μεταξύ των διαφόρων κλάδων της οικονομίας και ή ρήξη κάθε οικονομικής και κοινωνικής ίσορροπίας.

Άπ' αυτό προκύπτει κατ' άρχή, μοραία, μια πολιτική καταπίεσης, προπάντων άπένανα στους άγρότες για να ύποχρεωθούν να έξακολουθήσουν παρ' όλ' αυτά να τρέφουν τις πόλεις.

Μ' αυτή τη μέθοδο, που τουλάχιστο στην άρχή είναι έλαχιστα άποτελεσματική, και καθώς οι άγρότες περνούν στην «παθητική αντίσταση», ή φτώχεια έξκαθίσταται και δεσπόζει στη χώρα. Η έργασία, ή παραγωγή, τα μεταφορικά μέσα, οι άν-

ταλλαγές κλπ., αποδιοργανώνονται και πέφτουν σε μία χροστική κατάσταση.

5. — Για να διατηρηθεί ή οικονομική ζωή της χώρας σ' ένα ύποφερτό επίπεδο, δεν απομένει στην εξουσία τελικά παρά ό καταναγκασμός, ή βία, ή τρομοκρατία. Καταφεύγει λοιπόν σ' αυτές τις μεθόδους όλο και πιο πλατιά και συστηματικά. Μά ή χώρα εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από τρομακτική εξαθλίωση, φτάνοντας μέχρι τα όρια του λιμού.

6. — Η εξόφθαλμη αδυναμία της εξουσίας να προσφέρει στη χώρα μία κανονική οικονομική ζωή, ή εκδηλη στείρότητα της Έπανάστασης, τα σωματικά και ήθικά δεινά που δημιουργεί αυτή ή κατάσταση για εκατομμύρια άτομα, ή βία που αυξάνεται καθημερινά σε αυθαιρεσία κι' ένταση: όλ' αυτά είναι βασικοί παράγοντες που σε λίγο κουράζουν κι' απογοητεύουν τον πληθυσμό, τον όρθώνουν ενάντια στην Έπανάσταση και εύνοούν έτσι την άναζωπύρωση του άντεπανάστατη: κοϋπνεύματος κι' άνάλογων κινημάτων. Η κατάσταση αυτή έμπνέει τα πλήθος ούδέτερα κι' άσυνείδητα στοιχεία — που μέχρι τώρα δίσταζαν κι' εύνοούσαν μάλλον την Έπανάσταση — να πάρουν ξεκάθαρα θέση εναντίον της και να σκοτώσουν τελικά την πίστη μέσα σε πολλούς άπ' τους όπαδούς της.

7. — Μία τέτοια κατάσταση πραγμάτων όχι μόνο παρεκκλίνει την Έπανάσταση άπ' την πορεία της, αλλά και προοδίδει το έργο της άμυνας της.

Άντι να έχουμε κοινωνικούς οργανισμούς (συνδικάτα, ενώσεις, κοσπερατίβες, όμοσπονδίες κλπ.), όραστήριους, ζωντανούς, κανονικά συντονισμένους, ίκανούς να εξασφαλίσουν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και να οργανώσουν ταυτόχρονα την άμυνα της Έπανάστασης από τις ίδιες τις μάξες άπέναντα στον κίνδυνο της αντίδρασης (που είναι σχετικά άνώδυνη κάτω άπ' αυτές τις συνθήκες), έχουμε πάλι, μερικούς μήνες μετά την έναρξη της κραυστικής πρακτικής, μία ομάδα συμφεροντολόγων και τυχοδιωκτών στην εξουσία, που είν' άνίκανοι να «δικαιολογήσουν» και να ενισχύσουν κανονικά την Έπανάσταση, που την έχουν τρομακτικά άκρωτηριάσει και στείροποιήσει. Τώρα, είναι όποχρεωμένοι να υπερασπιστούν τους έαυτούς τους (και τους όπαδούς τους) από τους όλο και πιο

πολυάριθμους έχθρους, πού ή εμφάνισή κι' ή αυξανόμενη δραστηριότητά τους είναι προπάντων συνέπεια τής δικής τους άποτυχίας.

Έτσι, άντι για μιá φυσική κι' άνετη άμυνα τής Κοινωνικής Έπανάστασης πού νά έδριώνεται προοδευτικά, παρακολουθούμε, για Άλλη μιá φορά, αυτό τó άπογοητευτικό θέμα: ή άποτυχημένη Έξουσία, υπερασπίζεται με όλα τά μέσα, συγχά με τά πιο άγρια, τήν Ίδια τή ζωή της.

Αυτή ή δόθεν «άμυνα τής Έπανάστασης» οργανώνεται, φυσικά, από τά πάνω, με τή βοήθεια τών πανάρχαιων και τερατώδων μεθόδων, πολιτικών και στρατιωτικών, πού «έχουν καλά δοκιμαστεί»: άπόλυτη κυριαρχία τής κυβέρνησης πάνω στον πληθυσμό, δημιουργία τακτικού στρατού πού νά πειθαρχεί τυφλά σ' αυτή τήν έξουσία, δημιουργία έπαγγελματικών αστυνομικών θεσμών και ειδικών σωμάτων άσφαλείας φανατικά άφοσωμένων, κατάργηση τών ελευθεριών τού Λόγου, τού Τύπου, τών συγκεντρώσεων και προπάντων κάθε δραστηριότητας, έγκλιθόδρουση ένός καθεστώτος καταπίεσης, τρομοκρατίας κλπ. Πρόκειται μ' όλ' αυτά νά πετύχουν και πάλι: τήν πειθαρχία και τήν άποκτήκωση τών ατόμων με σκοπό νά δημιουργήσουν μιá δύναμη άπόλυτα ύποταγμένη στις διαθέσεις τους. Μέσο' άπ' αυτές τις άνώμαλες συνθήκες όπου διεξάγονται τά γεγονότα, όλες αυτές οι μέθοδοι αποκτούν γρήγορα μορφή βίας κι' αυθαρεσίας σε μεγάλο βαθμό. Ό έκφυλισμός τής Έπανάστασης προχωρεί με μεγάλα βήματα.

8. — Η άποτυχημένη «έπαναστατική έξουσία» σκοιιάφτει: άναπόφευκτα, όχι μόνο στους έχθρους τής «Δεξιιάς» αλλά και στους ά ν τ ί π α λ ο υ ς τ ή ς Ά ρ ι σ τ ε ρ έ ς , σ' όλους αυτούς πού νοιώθουν φορείς τής άληθινής έπαναστατικής ιδέας πού έχει ποδοπατηθεί, σ' αυτούς πού αγωνίζονται για τούτη τήν ιδέα και ξεσηκώνονται για τήν υπεράσπισή της. Όλο: λαπόν αυτοί στρέφονται ένάντια στην έξουσία πρós τó συμφέρον τής «άληθινής Έπανάστασης».

Όμως, έχοντας γευτεί τó δηλητήριο τής κυριαρχίας κι' όλων τών προνομίων της, έχοντας πειστεί κι' ή Ίδια κι' άποζητώντας νά πείσει: όλο τόν κόσμο πως είναι ή μοναδική άληθινά έπαναστατική δύναμη πού καλείται νά ενεργήσει έξ όνόματος τού «προλεταριάτου», πού πιστεύει, «ύποχρεωμένη» και «υπεύθυνη» ένάντι στην Έπανάσταση, συνδένοντας με μιá μοι-

ραία αὐθαιρεσία τὴν τύχη τῆς Ἐπανάστασης μὲ τὴ δική της καὶ βρίσκοντας γιὰ ὅλες τὶς πράξεις τῆς ἀπατηλὴς δικαιολογί-
ες κι' ἐξηγήσεις, ἡ Ἐξουσία δὲ μπορεῖ οὔτε θέλει νὰ ὁμολογή-
σει τὸ «φιάσκο» τῆς καὶ νὰ εξαφανιστεῖ. Ἀντίθετα, ὅσο πὰρ πολὺ
ἀισθάνεται κυνηγημένη κι' ἀπειλημένη, τόσο πιὸ πολὺ μανιά-
ζει στὴν ἀμυνα τοῦ ἑαυτοῦ τῆς. Θέλει νὰ παραμείνει μὲ κάθε
θυσία κύρια τῆς κατάστασης. Ἐλπίζει ἀκόμη, ὅπως πάντα, ὅτι
θὰ θγεῖ κα' ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο, ὅτι θὰ «τακτοποιήσει» τὰ
πράγματα.

Καταλαβαίνοντας τέλεια ὅτι διακυβεύεται ἔτσι, κατὰ τὸν
ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, ἡ ἴδια τῆς ἢ ὑπαρξή, ἡ Ἐξουσία κατα-
λήγει: σὸ σημεῖο νὰ μὴ μπορεῖ πὰ νὰ διακρίνει τοὺς ἀντιπά-
λους τῆς· δὲν ξεχωρίζει πιά τοὺς προσωπικοὺς τῆς ἐχθροὺς
ἀπ' αὐτοὺς τῆς Ἐπανάστασης. Ὅλο καὶ πὰρ πολὺ καθοδηγημέ-
νη ἀπὸ τὸ ἀπλὸ ἔνοστιχο αὐτοσυντήρησης, ὅλο καὶ λιγότερο
ἐκνή νὰ ὑποχωρήσει, ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ, μ' ἕναν παροξυσμὸ ἀ-
ποτύφλωσης καὶ αὐθαιρεσίας, δεξιὰ κι' ἀριστερά, στὴν τύχη.
Τρέμοντας γιὰ τὴν ἴδια τῆς τὴν τύχη, ἐξουδετερώνει τὶς καλύτε-
ρες δυνάμεις τοῦ μέλλοντος.

Καταπνίγει τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα πού, ἀναπόφευ-
κτα, ξαναγεννιοῦνται. Ἐξοντώνει μαζικὰ τοὺς ἐπαναστάτες καὶ
τοὺς ἀπλοὺς ἐργάτες πού τοὺς θεωρεῖ ἔνοχους γιὰτὶ θέλησαν
νὰ κρατήσουν ψηλά τὸ λάβαρο τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης.
Ἐνεργώντας ἔτσι, ἀνέκνη σὸ δάθος κι' ἰσχυρὴ μόνον ἀπὸ
τὴν τρομοκρατία πού ἀσκεῖ, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ κρύβει τὸ
παιχνίδι τῆς, νὰ καταφεύγει σὲ πονηριές, σὲ ψέμματα, σὲ συκο-
φαντίες, ἐπειδὴ κρίνει καλὸ νὰ μὴν ἀπαρηθηεῖ ἀνοιχτὰ τὴν
Ἐπανάσταση καὶ νὰ διατηρεῖ ἀνέπαφο τὸ γόητρό τῆς, τουλά-
χιστο σὸ ἐξωτερικό.

9. — Ἀλλά, μὲ τὸ νὰ καταπνίγει τὴν Ἐπανάσταση, δὲν
τῆς εἶναι δυνατὸ νὰ στηρίζεται ταυτόχρονα σ' αὐτή. Δὲν εἶναι
δυνατὸ πὰ ὅτε καὶ νὰ μένει μετέωρη σὸ κενό, ὑποστηρίζο-
μενη ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη δύναμη τῶν ὀπλων καὶ τῶν περιστάσε-
ων.

Λοιπόν, καταπνίγοντας τὴν Ἐπανάσταση ἡ Ἐξουσία εἶναι ὑ-
ποχρεωμένη νὰ στηρίζεται ὀλοένα πιὸ ξεκάθαρα καὶ σταθερά,
στὴ δούθεα καὶ στὴν ὑποστήριξη τῶν ἀντιδραστικῶν, ἀστικῶν
στοιχείων πού, ὑπολογιστικά, εἶναι διατεθειμένα νὰ θεθοῦν στὴν
ὑπηρεσία τῆς, νὰ κλείσουν εἰρήνη μαζὶ τῆς. Ναῶθοντας τὸ ἔδα-

φος νά κλονίζεσαι κάτω ἀπ' τὰ πόδια της, καθὼς ἀποσπᾶται ὄλο καὶ πῖδ πολὺ ἀπ' τὶς μάζες, ἔχοντας διακόψει καὶ τοὺς τελευταίους δεσμούς της μὲ τὴν Ἐπανάστασι κι' ἔχοντας δημιουργήσει μιὰ κάστα προνομιούχων, μεγάλων καὶ μικρῶν δικτατόρων, ὑπηρετῶν, κολάκων, ἀρριδιστῶν καὶ παράσιτων, ἀλλ' ἀνίκανη νὰ πραγματοποιήσῃ κάτι πού νά 'ναὶ πραγματικά ἐπανάστασι: κὸ καὶ θετικό, ἀφοῦ ἀπέρριψε καὶ συνέτριψε τὶς νέες δυναμεις, ἡ Ἐξουσία βλέπει πὼς εἶναι ὑποχρεωμένη, γιὰ νὰ ἐδρασηθεῖ, νὰ καταφύγει στὶς **π α λ α ι ε ς δ υ ν ά μ ε ι ς**. Τὴ συμπαρατάσῃ **τ ο υ ς** εἶναι πού ζητᾷ ὄλο καὶ πῖδ συγχὰ κι' ὄλο καὶ πῖδ συνειδητά. Εἶναι μ' αὐτὲς πού ἐπιδιώκει συμμαχίες, συμφωνίες καὶ ἔνωσι. Σ' αὐτὲς παραχωρεῖ θέσεις, μὴν ἔχοντας κανένα ἄλλο τρόπο γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴ ζωὴ της. Χάνοντας τὴ φιλία τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ζητᾷ νέες συμπαθεῖες. Ἐλπίζει δέξαια πὼς θὰ τὶς προδώσῃ κι' αὐτὲς μὰ μέρα. Ἄλλὰ σὸ μεταξὺ, προχωρεῖ κάθε μέρα καὶ περισσότερο σὲ ἀντεπαναστατικὴ κι' ἀντικανωνικὴ δραστηριότητα.

Ἡ Ἐπανάστασι τῆς ἐπιτίθεται ὄλο καὶ πῖδ ἐνεργητικά. Καὶ ἡ Ἐξουσία μὲ μὰ ὄλο καὶ πῖδ ἄγρια μανία, μὲ τὴ βοήθεια τῶν δπλων πού ἔχει: ἡ Ἰδ:α χαλκεύσει κι' ἐκπαδεύσει, καταπολεμᾷ τὴν Ἐπανάστασι.

Σὲ λίγο, αὐτὴ ἡ τελευταία θὰ ἔχει ὀριστικά νικηθεῖ μέσα σὲ τοῦτο τὸν ἀνισο ἀγῶνα. Ἀργοπεθαίνα καὶ ἀποσυντίθεται. Ἡ ἐπιθανάτια ἀγωνία τελειώνει: σὲ μὰ πτωματικὴ ἀκίνησι. Ὁ κατηφορικὸς δρόμος τέλειωσε. Φτάσαμε στὴν ἀβυσσο. Ἡ Ἐπανάστασι τέλειωσε τὴ ζωὴ της. Ἡ ἀντίδρασι θὰ ἐγκατασταθεῖ θριαμβευτικά — ἀπαίσια μασκαρεμένη, ξεδιάντροπη, κτηνώδισι, χυδαία.

Αὐτοὶ πού δὲν ἔχουν ἀκόμη καταλάβει τοῦτες τὶς λίγες ἀλήθειες καὶ τὴ δίχως οἶκτο λογικὴ τους, δὲν ξέρουν τίποτα ἀπὸ τὴ Ρώσικη Ἐπανάστασι. Καὶ νὰ γιὰτι ὄλα αὐτοὶ οἱ τυφλοί, οἱ «λενικιστές», οἱ «τροτσκιιστές» καὶ οἱ «ἀ π' ὄ λ α », εἶν' ἀνίκανοι νὰ ἐξηγήσουν μ' ἓναν κατανοητὸ τρόπο τὴ χρεωκοπία τῆς Ρώσικης Ἐπανάστασης καὶ τοῦ μπολσεβικισμοῦ, — τὴ χρεωκοπία πού εἶναι ὑποχρεωμένοι: νὰ ὀμολογήσουν. (Δὲ μιλῶμε γιὰ τοὺς Δυτικοὺς «νομιμισιστές»: οὗτοί θ ἔ λ ο υ ν νὰ μένουν τυφλοί). Μὴν ἔχοντας καταλάβει τίποτα ἀπὸ τὴ Ρώσικη Ἐπανάστασι, μὴν ἔχοντας τίποτα μάθει γ' αὐτὴν, εἶν' ἔταμα νὰ ξανακάνουν τὰ Ἰδ:α μοιραία λάθη: πολιτικά

κόμματᾶ, κατάκτηση τῆς ἐξουσίας, κυβέρνησις («ἐργατικὴ καὶ ἀγροτικὴ»), Κράτος («σοσιαλιστικόν!»), δικτατορία («τοῦ προλεταριάτου») ... Ξεκάθαραι ἀνοησίες, ἐγκληματικὲς ἀναφάσεις, ἀπογοητευτικὲς ἠλιθιότητες!

Δυστυχία στῆ μελλοντικὴ ἐπανάστασις ἂν σκεφτεῖ νὰ ξαναζωντανέψῃ αὐτὰ τὰ πτώματα ποῦ θρωμοῦν, ἂν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ καταφέρει νὰ παρασύρῃ τίς μάζας τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτὸ τὸ μακάδριο παιχνίδι! Δὲ θὰ μπορέσει νὰ κάνει τίποτ' ἄλλο ἀπ' τὸ νὰ θρέψῃ καινούριους Χίτλερ ποῦ θ' ἀνθίσουν μέσ' ἀπὸ τὴ σαπίλα τῶν ἐρεπίων τῆς. Καὶ πάλι, «τὸ φῶς τῆς γιὰ τὸν κόσμον θὰ σβῆσει».

Ἄ ρ ς ἀ ν α κ ε φ α λ α ἰ ὄ σ ο υ μ ε .

Ἡ «ἐπαναστατικὴ» κυβέρνησις («σοσιαλιστικὴ» ἢ «κομμουνιστικὴ») ἐγκαθίσταται. Φυσικῶς, θέλει δική τῆς ἀπόλυτη καὶ ὀλοκληρωτικὴ τὴν ἐξουσία. Εἰν' αὐτὴ ποῦ διατάσσει. (Ἀλλιώτικα, σὲ τί θὰ χρησίμευε;).

Ἄργα ἢ γρήγορα ἔρχεται ἡ πρώτη διαφωνία ἀνάμεσα σὲ κυβερνήτες καὶ κυβερνώμενους. Αὐτὴ ἡ διαφωνία προκύπτει πολὺ πρὸ μοιραία, ὅσο μιὰ κυβέρνησις, ὅποια καὶ ἂν εἰν' αὐτὴ, βρεθεῖ ἀνίκανη νὰ λύσει τὰ προβλήματα μιᾶς Μεγάλῃς Ἐπανάστασις καὶ ποῦ, παρ' ὅλ' αὐτὰ θέλει νὰ ἔχει δίκιο, θέλει δὲ νὰ τὰ ἐλέγχει, νὰ κρατᾶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς τὴν κάθε πρωτοβουλία, τὴν ἀλήθεια, τὴν ὑπευθυνότητα, τὴ δράσι.

Αὐτὴ ἡ διαφωνία στρέφεται πάντα πρὸς ὄφελος τῶν κυβερνῶντων ποῦ μαθαίνουν γρήγορα νὰ ἐπιβάλλονται μ' ὅλα τὰ μέσα. Καί, στῆ συνέχαι, κάθε πρωτοβουλία περὶ μοιραία σ' αὐτοὺς τοὺς κυβερνῶντες ποῦ γίνονται σιγά-σιγά κύριοι ἐκατομμυρίων κυβερνομένων.

Ὅταν καὶ αὐτὸ πραγματοποιηθεῖ οἱ «ἀρχόντες» γατζώνονται στὴν ἐξουσία, παρ' ὅλη τὴν ἀνικανότητά τους, παρ' ὅλη τὴν ἀνεπάρκεια καὶ τὴν ἐγκληματικότητά τους. Πιστεύουν, ἀντίθετα, πὼς εἶναι οἱ μοναδικοὶ φορεῖς τῆς Ἐπανάστασις. «Ὁ Λένιν (ἢ ὁ Στάλιν), ὅπως καὶ ὁ Χίτλερ, ἔχουν πάντα δίκιο» — «Ἐργάτες, ὑπακούετε στοὺς ἡγέτες σας! Αὐτοὶ ξέρουν τί κάνουν καὶ ἐργάζονται γιὰ σᾶς». — «Προλετάριοι ὅλων τῶν γειρῶν ἐνωθεῖτε!» (... γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ σᾶς διοικοῦμε καλύτερα...). Μὰ αὐτὸ τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ συνθήματος δὲν θὰ τὸ

προφέρουν ποτέ οι «έμπνευσμένοι ήγέτες» των «εργατικών κομμάτων»).

Έτσι, σγά-σιγά, οι κυβερνώντες γίνονται οι απόλυτοι κύριοι της χώρας. Δημιουργούν προνομιούχα στρώματα πάνω στα όποια στηρίζονται. Όργανώνουν δυνάμεις Ικανές να τους υποστηρίξουν. Υπερασπίζονται με λύσσα τον έαυτό τους απέναντι σε κάθε αντίπαλο, ενάντια σε κάθε αντίρρηση, ενάντια σε κάθε ανεξάρτητη πρωτοβουλία. Μονοπωλούν τα πάντα. Έπικρατούν πάνω στη ζωή και στη δραστηριότητα της χώρας.

Μην έχοντας άλλα μέσα δράσης, καταπιέζουν, υποτάσσουν, υποδουλώνουν, εκμεταλλεύονται...

Καταργούν κάθε αντίσταση. Βασανίζουν και συντρίβουν εξ' ενόματος της Έπανάστασης κάθε τι που δεν θέλει να υποταχτεί στη θέλησή τους.

Γιὰ να δικαιολογηθούν, λένε ψέμματα, ξεαπατούν, συκοφαντούν.

Γιὰ να καταπνίξουν την αλήθεια, τιμωρούν αυστηρά: γεμίζουν τις φυλακές και τους τόπους εξορίας, εκτελούν, υποβάλλουν σε θανατιστήρια, σκοτώνουν, δολοφονούν.

Να σε κοιά άκριθώς σημείο έφτασε μοιραία ή Ρώσικη Έπανάσταση.

Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ. — Άπ' τή στιγμή που έχουν εγκαθιδρυθεί στην έξουσία, έχουν οργανώσει τή γραφειοκρατία τους, τὸ στρατό και τήν αστυνομία τους, έχοντας βρει χρήματα και οικοδομώντας ένα κινούριο Κράτος, υποτίθεται «εργατικό», οι μπολσεβίκοι που κυβερνοῦν γίνονται απόλυτοι κύριοι. παίρνουν στα χέρια τους, όριστικά, και τὰ πεπρωμένα της Έπανάστασης. Προοδευτικά — και στο μέτρο που αυξάνονται οι δυνάμεις της δημαγωγικής προπαγάνδας τους, ή καταπίεση και τὰ καταναγκαστικά μέτρα — ή Κυβέρνηση κορτακοποίησε και μονοπώλησε τὰ πάντα, κυριολεκτικά τὰ πάντα, μέ γ ρ ι κ α ι τ ὸ Λ ὅ γ ο , μέ χ ρ : κ α ι τ ῆ Σ κ έ φ η .

Ήταν τὸ Κράτος — άρχ ή κ υ β έ ρ η σ η — που πήρε τή γη, τὸ σύνολο τῶν νωραφῶν. Έγινε ὁ πραγματικός ιδιοκτήτης τους. Οι άγρότες, στο σύνολό τους, ελάχιστα είδαν τή θέση τους ν' αλλάξει: στην άρχή έγιναν οι νακάρηδες τῶ Κράτους, μετά, όπως θά δοῦμε, πραγματικοί

δ ο υ λ ο π ά ρ ο ι κ ο ι .

Ήταν ἡ κυβέρνησις πού οικειοποιήθηκε τὰ ἐργαστήρια, τὶς βιομηχανίες, τὰ ὄρυχεῖα — μὲ δυὸ λόγια, δὴ τὰ μέσα παραγωγῆς, ἐπικοινωνιῶν, ἀναλλαγῶν κλπ.

Ήταν ἡ κυβέρνησις τέλος πού ἔγινε μοναδικὸς κύριος τοῦ Τύπου τῆς χώρας κι' ὄλων τῶν ἄλλων μέσων διάδοσης ἰδεῶν. Ὅλες οἱ ἐκδόσεις, δὴ τὰ δημοσιεύματα στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. — ἀκόμη καὶ τὰ ἐπισκεπτήρια — γίνονται κάτω ἀπ' τὴν ἐπίβλεψη, ἀν' ὄχι τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο τοῦ Κράτους.

Μὲ δυὸ λόγια, τὸ Κράτος — ἄρα ἡ Κυβέρνησις — ἔγινε τελικὰ ὁ μόνος «κάτοχος» κάθε ἀλήθειας, ὁ μόνος ἰδιοκτῆτης ὄλων τῶν ὕλικῶν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν, ὁ μόνος ὑποκνητῆς, ὁργανωτῆς κι' ἐμπνευστῆς ὄλων τῶν πλευρῶν τῆς ζωῆς τῆς χώρας, σ' ὄλες τὶς διακλαδώσεις τῆς.

Τὰ 150 ἑκατομμύρια τῶν «κατοίκων» μεταβλήθηκαν προοδευτικὰ σὲ ἀπλούς ἐκτελεστὲς τῶν κυβερνητικῶν διαταγῶν, σὲ ἀληθινὰ σκλάβους τῆς κυβέρνησις καὶ τῶν ἀναριθμητῶν πρακτόρων τῆς. «Ἐργάτες, ὑπακούτε στοὺς ἡγέτες σας!».

Ὅλα οἱ οικονομικὰ, κοινωνικὰ καὶ ὅποιοι ἄλλοι εἶδους ὀργανισμοί, χωρὶς καμιά ἐξαίρεση, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ Σοβιὲτ καὶ καταλήγοντας στοὺς πικὲς μικροὺς πυρῆνες, ἔγιναν διακνητικὰ ὑποκαταστήματα τῆς ἐπιχείρησις Κράτους, ἕνα εἶδος «Ἀνώθυμης Ἐταιρίας ἐκμετάλλευσης ἀπὸ τὸ Κράτος»: ὑποκαταστήματα ὅποια γὰρ ὄλοκληρωτικὰ στὸ «κεντρικὸ διοικητικὸ συμβούλιο» (τὴν κυβέρνησις), στενὰ παρακολουθοῦμενα ἀπ' τοὺς πράκτορες αὐτῆς τῆς τελευταίας (τὴν ἐπίσημη καὶ μυστικὴ Ἀστυνομία), ἔχοντας στερηθεῖ ἀκόμη κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπιφανειακὴ τους ἀνεξαρτησία.

Ἡ αὐθεντικὴ καὶ λεπτομερειακὴ ἱστορία αὐτῆς τῆς ἐξέλιξις, πού πραγματοποιήθηκε μέσα σὲ δώδεκα χρόνια — μὰ σπάνια, μοναδικὴ στὸν κόσμον ἱστορία — θ' ἀπαιτοῦσε ἀπὸ μόνῃ τῆς ἕνα ξεχωριστὸ ἔργο. Θὰ ξαναγυρίσουμε ὁμῶς σ' αὐτὴ γιὰ νὰ προσθέσουμε μερικὰς ἀπαραίτητες διευκρινίσεις.

ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ. — ΟΙ ΓΡΗΓΟΡΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΟΥΣ. — Ὁ ἀναγνώστης ξέρε: κόλας δὲ αὐτὴ ἡ κατάπιξις τῆς Ἐπανάστασις μὲ τὶς καταστρεπτικὰς λογικὰς συνέπειάς τῆς, προκάλεσε μαρὰ μὰ ἀντίδραση ὄλο καὶ παρὶς ζωηρὴ καὶ ὑποστηριζόμενη

ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἀριστερᾶς ποῦ δὲν ἀντιμετώπιζαν τὴν Ἐπανάσταση κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ποῦ ὀρθώθηκαν γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσθουν καὶ νὰ τὴ βοηθήσουν νὰ προοδεύσει.

Τὰ πῶ σημαντικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ στασιαστικὰ κινήματα γεννήθηκαν μέσα στὶς τάξεις τοῦ σοσιαλεπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Ἀριστερᾶς καὶ τῶν ἀναρχικῶν.

Ἡ ἐξέγερση τοῦ σοσιαλεπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Ἀριστερᾶς ἦταν ἐξέγερση ἐνδὸς ἀνταγωνιστικοῦ πολιτικοῦ καὶ κρατιστικοῦ Κόμματος.

Οἱ διαφορὲς τοῦ μὲ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα κ' ἡ ἀπογοήτευσή του μπροστὰ στὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς μπολσεβίκικης Ἐπανάστασης τὸ ὑποχρέωσαν τελικὰ νὰ ἐξεγερθεῖ ἐνάντια στοὺς μπολσεβίκους. Οἱ σοσιαλεπαναστάτες, ἐξανγκλισμένα νὰ φύγουν ἀπ' τὴν κυβέρνηση ὅπου εἶχαν συνεργαστεῖ γιὰ ἓνα διάστημα μὲ τοὺς μπολσεβίκους, ξεκίνησαν ἐνάντια τους ἐναντ' ἀπ' τοὺς πῶ βίαιους ἀγῶνες. Ἀντιμπολσεβίκικη προπαγάνδα, ἀπόπειρες ἐξέγερσης, τρομοκρατικὲς πράξεις — τίποτε δὲν ἔλειψε.

Οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς Ἀριστερᾶς πῆραν μέρος στὴ περίφημη ἀπόπειρα δολοφονίας τῆς ὁδοῦ Λεοντιέφσκυ (θὰ μιλῆσουμε σχετικὰ πῶ κάτω). Ὀργάνωσαν τὴ δολοφονία τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Ἐϊκχορν (στὴν Οὐκρανία) καὶ τοῦ Γερμανοῦ πρεσβευτῆ στὴ Μόσχα, Μίρμπαχ: δυὸ βίαιες ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας ἐνάντια στὶς στενὲς ἐπαφὲς τῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης μὲ τὴ γερμανικὴ. Ἀργότερα, ὑπῆρξαν οἱ ἐμπνευστὲς μερικῶν τοπικῶν ταραχῶν ποῦ γρήγορα καταπνίγηκαν.

Θυοίσαν σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα τίς καλύτερες δυνάμεις τους.

Οἱ ἡγέτες τους: Μαρία Σπιριντόνοβνα, Μπ. Κάμκοφ, Καρέλιν κι' ἄλλοι, καθὼς καὶ πλῆθος ἀνώνυμων ἀγωνιστῶν, συμπεριφέρθηκαν κάτω ἀπ' αὐτὲς τίς συνθήκες μὲ πολὺ κουράγιο.

Ὡστόσο, ἀν οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς Ἀριστερᾶς εἶχαν ἀνέβει στὴν ἐξουσία, οἱ ἐνέργειές τους θὰ ἦταν στὴ συνέχεια, μοιραία κι' ἀπαράλλαχτα, ἴδιες μ' αὐτὲς τῶν μπολσεβίκων. Τὸ ἴδιο πολιτικὸ σύστημα θὰ φερνε ἀναπόφευχτα τὰ ἴδια ἀποτελέσματα.

Στὸ βάθος οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς Ἀριστερᾶς ἐξεγέρθη-

καν προπάντων ενάντια στο μονοπώλιο της εξουσίας από μέρος του κομμουνιστικού κόμματος. Ίσχυρίζονταν πώς αν η εξουσία μοιραζόταν εξίσου σε δυο ή πολλά κόμματα, αντί να την μονοπωλούν οι μπολσεβίκοι, όλα θα πήγαιναν καλύτερα. Φυσικά, εκεί βρισκόταν το βαθύτερο λάθος τους.

Τα δραστήρια στοιχεία των εργαζομένων μαζών που, έχοντας καταλάβει τα αίτια της αποτυχίας του μπολσεβικισμού, ξεκίνησαν έναν αγώνα εναντίον του, το ήξεραν αυτό καλά. Δεν υποστήριξαν το Σοσιαλεπαναστατικό Κόμμα της Άριστερης παρά ως ένα πολύ περιορισμένο μέτρο. Η αντίστασή του λύγισε και οι αγώνες του δεν κράτησαν πολύ. Δεν είχαν μεγάλη απήχηση στη χώρα.

Η αντίσταση των αναρχικών υπήρξε, κατά τόπους, πολύ πιο πλατιά και μακρόχρονη, παρά τη γρήγορη εξάπλωση της καταστολής και της τρομοκρατίας.

Έχοντας σαν αντικειμενικό σκοπό την υλοποίηση της αλληλεδιάσεως της Επανάστασης, έχοντας προπάντων αποκτήσει μέσα στην πορεία των γεγονότων μια σημαντική θέση, αυτός ο αγώνας και οι περιπέτειές του αξίζουν να κρατήσουν την προσοχή του αναγνώστη.

Ας προσθέσουμε ότι, εσκεμμένα διαστρεβλωμένη και κριτική αποσιωπημένη από τους μπολσεβίκους, από τη μια μεριά, ξεπερασμένη από τα κατοπινά γεγονότα, από την άλλη, τούτη η έποποιία έχει μείνει απόλυτα άγνωστη (έκτός από τους άμεσα ενδοαφερόμενους κύκλους), όχι μόνο στο μεγάλο κοινό, αλλά ακόμη και στους ίδιους τους αγώνες, έχουν μελετήσει τη Ρώσικη Επανάσταση. Παρά τη σημασία της ή έποποιία αυτών των αγώνων έμεινε στο περιθώριο των ντοκουμέντων και των έρευνών τους.

Σπάνια μέσα στη διάρκεια της ανθρώπινης Ιστορίας, μια ιδέα έχει τόσο πολύ διαστρεβλωθεί και συκοφαντηθεί όσο η ιδέα του αναρχισμού.

Γενικά, άλλωστε, δεν ασχολούνται καν με τον ίδιο τον αναρχισμό: έπαίθονται αποκλειστικά στους «αναρχικούς», που θεωρούνται από όλες τις κυβερνήσεις σαν οι «ύπαιθροί 1 δημόσια κίνδυνο», και που παντού τους παρουσιάζουν κάτω από ένα φως εξαιρετικά παραμορφωτικό. Στην καλύτερη των περιπτώσεων τους κατατάσσουν στους «παθιασμένους», στους «μυστέρελλους», ή ακόμη τους χαρακτηρίζουν

«τρελλούς» γὰρ περισσότερη συντομία. Πιὸ συχνὰ ἀκόμη τοὺς ἐμφανίζουν σὰν «ληστές», «ἐγκληματίες», ἢ ξέφρενους τρομοκράτες, ποὺ ξαμολοῦν δόμιβες μετὰ τὴν πρώτη εὐκαιρία.

Βέβαια, ὑπῆρχαν — καὶ ὑπάρχουν — τρομοκράτες ἀνάμεσα στοὺς ἀναρχικοὺς, ὅπως ὑπάρχουν τέτοια καὶ ἀνάμεσα στοὺς ὀπαδοὺς τῶν ἄλλων ιδεολογικῶν ρευμάτων καὶ πολιτικῶν ἢ κοινωνικῶν ὀργανώσεων. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἐπειδὴ θεωροῦν τὴν ἀναρχικὴν ἰδέαν πολὺ γοητευτικὴ καὶ ἐπακίνδυνη γιὰ τὴν ἀνεχθοῦν καὶ γὰρ τὴν γνωρίσουν οἱ μάζες, οἱ κυβερνήσεις ὄλων τῶν χωρῶν καὶ ὄλων τῶν ἀποχρώσεων, ἐχμεταλλεύονται ὀρισμένες τέτοιες ἀπόπειρες ποὺ ἔχουν γίνῃ ἀπὸ ἀναρχικοὺς-τρομοκράτες γιὰ τὴν καταδικάσασθαι τὴν ἰδέαν καὶ γὰρ τὴν σπιλώσασθαι, καταδικάζοντας ὄχι μόνον αὐτοὺς τοὺς τρομοκράτες μὰ καὶ ὄλους τοὺς ἀγωνιστὰς ὅποιες καὶ ἂν εἶναι οἱ μέθοδοί τους.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἀναρχικοὺς στοχαστὰς καὶ θεωρητικοὺς, τοὺς χαρακτηρίζουν τὸ πιὸ συχνὰ σὰν «αὐτοπιστὰς», «ἀνεύθυνους ὄνειροπόλους», «ἀφηρημένους φιλόσοφους» ἢ «παράξενους» τύπους ποὺ οἱ θεωρίες τους ἐρμηνεύονται ἐπικίνδυνα ἀπὸ τοὺς «παθητικόνους» ποὺ τοὺς «ἀκολουθοῦν», ἢ σὰν «μυστικιστὰς» ποὺ ἡ ἰδέα τους, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ὀμορφῆ, δὲν ἔχει τίποτα τὸ κανὸν μετὰ τὴν πραγματικὴ ζωὴ, ὅτε μετὰ τοὺς ἀνθρώπους ἔτσι ὅπως πραγματικὰ εἶναι. «Οἱ ἄστοι ἀπὸ τὴν μεριά τους ἰσχυρίζονται: ὅτι τὸ καπιταλιστικὸν σύστημα εἶναι σταθερὸν καὶ «πραγματικόν», καὶ οἱ σοσιαλιστὰς ὅτι ἡ ἐξουσιαστικὴ σοσιαλιστικὴ ἰδέα δὲν εἶναι οὐτοπικὴ: καὶ αὐτὸ, παρ' ὄλο τὸ ἀνεξερευνητὸ χάος καὶ τὰ τεράστια κοινωνικὰ δεινὰ ποὺ ἔχουν συσσωρευθεῖ ἐδῶ καὶ αἰῶνες ἀπὸ τοὺς πρώτους, καὶ παρ' ὄλες τίς ἐξόφθαλμες ἀποτυχίες ποὺ «πραγματοποιήθηκαν» μέσα σὲ μισὸ αἰῶνα ἐφαρμογῶν τῆς ἰδέας τῶν δευτέρων)».

Πολὺ συχνὰ, προσπαθοῦν ἀπλὰ γὰρ γελοιοποιήσασθαι τὴν ἀναρχικὴν ἰδέαν. Μήπως δὲ δοκίμασαν γὰρ κάποιον τὴν ἀγράμματην μάζαν τοῦ λαοῦ γὰρ πιστέψῃ: ὅτι ὁ ἀναρχισμὸς εἶναι ἓνα σύστημα «ποὺ ἀρνεῖται κάθε κοινωνία καὶ κάθε ὀργάνωση», ἓνα σύστημα ὅπου «ὁ καθένας μπορεῖ γὰρ κάνει ὅ,τι θέλει»; Δὲ λέγε σὸν κόσμον ὅτι ἡ ἀναρχία εἶναι συνώνυμη μετὰ τὴν ἀταξία, καὶ αὐτὰ ὄλα ἀπέναντι στὴν ἀληθινὴν καὶ ἀκατανόμαστην ἀταξίαν ὄλων τῶν μὴ ἀναρχικῶν συστημάτων ποὺ ἔχουν ἐφαρμοστῆι μέχρι σήμερος;

Αὐτὴ ἡ «πολιτικὴ» ἀπέναντι στὸν ἀναρχισμό, ἐφείλεται προπάντων στὴν ἀκεραιότητά του καὶ στὴν ἀδυναμία νὰ τὸν μειώσουν (πράγμα πού πέτυχαν πολὺ καλὰ μὲ τὸ σοσιαλισμὸ), ἐξαιτίας τοῦ ὅτι ἀποφεύγει κάθε «πολιτικὴ» δραστηριότητα, ἔφερε τελικὰ τοὺς καρπούς της: μιὰ δυσπαστσία, δηλαδὴ ἕνας φόβος καὶ μιὰ γενικὴ ἐχθρότητα — ἡ τουλάχιστο μιὰ ἀδιεφφ-ρία, μιὰ ἀγνοια καὶ μιὰ βαθειὰ ριζωμένη ἀκατανοησία — τὸν ὑποδέχονταν παντοῦ ὅπου ἐμφανιζόταν.

Αὐτὴ ἡ κατάσταση ἔφερε τὸν ἀναρχισμό γιὰ πολὺν καιρὸ σὲ ἀπομόνωση καὶ ἀδυναμία.

(Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, ἀργά, κάτω ἀπὸ τὴν ὠθηση τῶν γεγονότων καὶ τῆς προπαιγάνδας, ἡ κοινὴ γνώμη ἐξελισσεται ἀπέναντα στὸν ἀναρχισμό καὶ στοὺς ἀναρχικούς. Οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν ν' ἀνταμιβάνονται τὴν ἐξαπάτηση πού τοὺς ἔγινε καὶ νὰ βλέπουν καθαρά. Ἴσως νὰ μὴν εἶναι μακριὰ ἡ μέρα ὅπου οἱ τεράστιες μάζες, ἔχοντας καταλάβει τὴν ἀναρχικὴ ἰδέα, θὰ στραφοῦν κετὰ τῶν «δημαγωγῶν» — λίγο ἔλλειψε νὰ γράψω τῶν «δημίων» — δείχνοντας ὄλο καὶ πῶ ἐντονο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ μαρτυρικὴ ἰδέα καὶ προκαλώντας μιὰ φυσικὴ ψυχολογικὴ ἀντίδραση.

Μερικὲς ὁμολογίες καὶ ἀλήθειες πού ὁ Τύπος ὑποχρεώθηκε νὰ δημοσιεύσει κατὰ τὴ διάρκεια τῶν γεγονότων τῆς Ἰσπανίας, καθὼς καὶ ὀρισμένα ἄλλα περιστατικά, λίγο ἢ πολὺ γνωστά, ἔχουν κίβλας δημιουργήσει σωτήριες ἐπιπτώσεις καὶ ἐσήθησαν τὴν ἀναρχικὴ ἰδέα νὰ κερδίσει ἔδαφος).

Ὅσο γιὰ τὴ Ρώσικη Ἐπανάσταση, ἡ στάση τῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης ἀπέναντα στοὺς ἀναρχικούς ξεπέρασε κατὰ πολὺ τὴν «πλύση ἐγκεφάλου», τὴ συκοφαντία καὶ τὴν καταστολὴ ὄλων τῶν ἄλλων παλιῶν καὶ σημερινῶν κυδερνήσεων.

Ὁ ρόλος πού ἡ ἀντιεξουσιαστικὴ ἰδέα ἔπαιξε μέσα στὴν Ἐπανάσταση, καὶ ἡ μοῖρα πού τὴν περίμενε, θὰ γίνουν γνωστά, ἀργὰ ἢ γρήγορα, στὸ πλατὺ κοινὸ, παρ' ὄλη τὴν προσπάθεια πού γίνεται νὰ καταπινοθοῦν. Γιατί, ἐπὶ ἕνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα, αὐτὸς ὁ ρόλος ὑπῆρξε σημαντικὸς.

Ὁ! ἀποκαλύψεις πού συσσωρεύονται σιγά-σιγά, θὰ ρίξουν

καινούριο φως δχ: μόνο στα τρέχοντα και στα περασμένα γεγονότα, μα ακόμη και στο δρόμο που πρέπει ν' ακολουθηθεί: θα επιτρέψουν να προβλέψουμε και ν' αντιληφθούμε καλύτερα όρισμένα φαινόμενα, πολύ σημαντικά, που, χωρίς καμιά άμφιβολία, θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια των γεγονότων του άμεσου μέλλοντος.

Για όλους αυτούς τους λόγους, ο άγνωστος έχει το δικαίωμα — και προπάντων το καθήκον — να γνωρίσει τα γεγονότα που θα έκτεθούν εδώ.

Ποιά ύπηρξε ή δραστηριότητα των άναρχικών μέσα στη Ρώσικη Έπανάσταση; Ποιός ύπηρξε άκριδώς ο ρόλος κι' ή τύχη τους; Ποιό ήταν το άληθινό «βάρος» και ποιό ή μοίρα αυτών της «άλλης ιδέας περί Έπανάστασης», που άνάπτυξαν κ' ύποστήριξαν οι άναρχικοί;

Η μελέτη μας θ' άπαντήσει σ' αυτά τα έρωτήματα και ταυτόχρονα θα προσφέρει τις άπαραίτητες διευκρινίσεις πάνω στον πραγματικό ρόλο, τη δράση και το σύστημα των μπολσεβίκων. Θέλουμε να έλπίζουμε πως αυτό το κείμενο θα βοηθήσει τον άγνωστο να προσανατολιστεί μέσα στα σοβαρά σημειώμα και μελλοντικά γεγονότα.

Παρ' όλη την άνεπανόρθωτη καθυστέρηση και την έξαιρετική άδυναμία τους, παρ' όλη ακόμη τα κάθε είδους έμπόδια και δυσκολίες και, τέλος, παρ' όλη την άμείλικτη καταστολή και τους χτύπησε, οι άναρχικοί μπόρεσαν να σημειώσουν νίκες, εδώ κι' εκεί, προπάντων μετά τον Όχτώβρη, και να κερδίσουν ζωηρές και θαυθεές συμπάθειες.

Οι ιδέες τους μάλιστα σημειώσαν άμεσες έπατυχίες μέσα σ' όρισμένες περιοχές.

Ο άριθμός τους αύξήθηκε γρήγορα, παρ' όλες τις θυσίες σε ανθρώπινες ζωές που τους επιβλήθηκαν από τα γεγονότα.

Η δραστηριότητά τους άσκησε, κατά τη διάρκεια της Έπανάστασης, μια ισχυρή επίδραση είχε έντονες έπαπτώσεις, πρώτα, γιατί οι άναρχικοί ύπηρξαν οι μόνοι που έφεραν με άκαινο ύριο ιδέα περί Κοινωνικής Έπανάστασης άπέναντι στη θέση και στη δράση

των μπολσεβίκων, πού δλο και περισσότερο δυσφημίζονταν στά μάτια τών μαζών, κ' ύστερα γιατί προπαγάνδιζαν και ύπερασπίζονταν αὐτή τήν ιδέα, μέσα στό μέτρο τών δυνάμεών τους και παρ' όλες τις ἀπάνθρωπες διώξεις, μέ ύπέροχη ἀνδιωτέλεια και ἀφοσίωση, ὡς τό τέλος, ὡς τή στιγμή πού ὁ συντριπτικός ἀριθμός, ἡ ξέφρενη δημαγωγία, ἡ ἀπάτη κ' ἡ ἀνήκουστη βία τών ἀνυπάλων τους, ὑποχρέωσαν τοὺς ἀναρχικούς νά ὑποκύψουν.

Δέν μᾶς ἐκπλήττουν διόλου αὐτές οἱ ἐπιτυχίες, οὔτε ἡ μή δλοκλήρωσή τους.

Ἄπ' τή μιᾶ μεριά, χάρη στήν ἀκέρεια στάση τους, μιᾶ στάση δλο θάρρος και πλήρεια αὐταπάρνηση, χάρη ἀκόμα στήν ἔντονη παρουσία και δράση τους μέσα στοὺς ἴδιους τοὺς κόλπους τών μαζών, κ' ὄχι μέσα στά «ὕπουργεῖα» και στά γραφεῖα χάρη τέλος, στήν ἐκπληκτική ζωντάνια τών ιδεῶν τους ἀπέναντι: στήν πρακακή τών μπολσεβίκων πού γρήγορα ἔγινε ὑποψη, οἱ ἀναρχικοὶ ἔβρισκαν — παντοῦ ὅπου μπορούσαν νά δράσουν — φίλους κ' ὀπαδοὺς. (Ἐχομε τό δικαίωμα νά ὑποθέτουμε πῶς ἂν οἱ μπολσεβίκοι, πού τέλεια εἶχαν συνειδητοποιήσει: τόν κίνδυνο πού παρουσίαζαν γι' αὐτοὺς τοῦτες οἱ ἐπιτυχίες, δέν εἶχαν βάλει τέλος ἔτσι βιαστικά στήν προπαγάνδα και στή δράση τών ἀναρχικῶν ἡ Ἐπανάσταση θά μπορούσε νά πάρει ἄλλη πορεία και νά καταλήξει σέ διαφορετικά ἀποτελέσματα).

Μά, ἀπ' τήν ἄλλη μεριά, ἡ καθυστέρησή τους ἀπέναντι στά γεγονότα, ὁ πολύ περιορισμένος ἀριθμός τών ἀγωνιστῶν τους πού ἦταν ἱκανοὶ ν' ἀσχήσουν μιᾶ εὐρύτερη προπαγάνδα, προφορική και γραπτή, μέσα στήν τεράστια χώρα, ἡ μή προετοιμασία τών μαζών, οἱ γενικὲς δυσμενεῖς συνθήκες, οἱ διώξεις, οἱ σημαντικὲς ἀπώλειες σέ ἀνθρώπους, κτλ., δλ' αὐτά περὶόρισαν κατά πολύ τήν ἐπέκταση και τή συνέχιση τοῦ ἔργου τους, διευκολύνοντας τήν κατασταλτικὴ δραστηριότητα τῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης.

Ἄλλ' ἄς περάσουμε στά γεγονότα.

Στή Ρωσία, οἱ ἀναρχικοὶ ὑπῆρξαν πάντα οἱ μόνοι πού προπαγάνδιζαν ἀνάμεσα στίς μάζες τήν ιδέα τῆς ἀληθινῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ λαοῦ, μιᾶς ἀκέραιας Ἐπανάστασης πού θά ὀδηγεῖσε στήν πλήρη χειραφέτησή.

Ἡ Ἐπανástαση τοῦ 1905, μ' ἐξί-
ρητη τὸ ἀναρχικὸ ρεῦμα, προχώρησε κάτω ἀπὸ τὰ συνθήματα
τῆς (ἀστικῆς) «δημοκρατίας»: «Κάτω ὁ τσαρισμός! — Ζή-
τω ἡ Δημοκρατία!». Οὔτε ὁ μπολσεβικισμὸς προχώρησε πρὸς
μακριὰ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ὁ ἀναρχισμὸς στάθηκε τότε ἡ μόνη
θεωρία πού προχώρησε ὡς τὸ βάθος τοῦ προβλήματος καὶ πλη-
ροφόρησε τὶς μάζες γιὰ τὸν κίνδυνον πού τὶς ἀπειλοῦσε ἀπὸ μιὰ
πολιτικὴ λύση.

Ὅσο ἀδύναμοι κι' ἂν ἦταν τότε οἱ ἀναρχικοὶ σὲ σχέση μὲ
τὰ δημοκρατικὰ κόμματα, ἡ ἰδέα συγκέντρωνε κίβλας γύρω
τῆς μιὰ μικρῆς ομάδας ἐργατῶν καὶ διανοομένων πού ὕψωσαν,
ἐδῶ κι' ἐκεῖ, τὶς διαμαρτυρίες τους ἐνάντια στὸ δόλωμα τῆς
«δημοκρατίας».

Βέβαια, ἡ φωνὴ τους ἀντηχοῦσε στὴν ἔρημο. Μὰ αὐτὸ
δὲν τοὺς ἀπογοῆτευσε καθόλου. Καὶ σὲ λίγο μερικὲς συμπάθει-
ες κι' ἕνα συγκεκριμένο κίνημα δημιουργήθηκαν γύρω τους.

Ἡ Ἐπανástαση τοῦ 1917 ἐξελίχθηκε
στὴν ἀρχὴ σὰ φουσκοθαλασσιά. Ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ προ-
βλέψεις τὰ δριὰ τῆς. Ἐχοντας ἀνατρέψει τὴν ἀπολυταρχία, ὁ
λαὸς «ἔκνε τὴν εἰσοδὸ τοῦ στὴν ἀρένα τῆς ἱστορικῆς δράσης».

Μάταια τὰ πολιτικὰ κόμματα προσπάθησαν νὰ σταθερο-
ποιήσουν τὶς θέσεις τους, μὲ τὸ νὰ προσαρμοστοῦν στὸ ἐπανα-
στατικὸ κίνημα: ὁ ἔργαζόμενος λαὸς προχωροῦσε πάντα πρὸς
μπροστὰ ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς του, ἀφήνοντας πίσω του τὸ
ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ διάφορα κόμματα μὲ τὰ «προγράμματά»
τους. Οἱ ἴδιοι: οἱ μπολσεβίκοι — τὸ πρὸ καλὰ ὀργανωμένο κόμ-
μα, τὸ πρὸ ἀποφασισμένο, μὲ τὴν πρὸ φλογερὴ βλέψη στὴν ἐξου-
σία — ὑποχρεώθηκαν νὰ τροποποιήσουν πολλὰ φορὲς τὰ συν-
θήματά τους γιὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀκολουθήσουν τὴ γρήγορη ἐξ-
έλιξη τῶν γεγονότων καὶ τῶν μαζῶν. («Ἄς θυμίσουμε τὰ πρῶ-
τα συνθήματά τους: «Ζήτω ἡ Συντακτικὴ Συνέλευση!» — «Ζή-
τω ὁ ἐργατικὸς ἔλεγχος τῆς παραγωγῆς!» κλπ.).

Τὸ ἴδιο καθὼς στὰ 1905, οἱ ἀναρχικοὶ στάθηκαν καὶ στὰ
1917 οἱ μόνοι ὑπερασπιστὲς τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανástασης,
τῆς ἀληθινῆς κι' ὀλοκληρωτικῆς. Ὑποστήριζαν σταθερὰ καὶ μὲ
πεῖσμα αὐτὸ τὸ δρόμο, πρ' ὄλο τὸν περιορισμένο ἀριθμὸ τους,
τὴν ἀδυναμία τῶν μέσων καὶ τὴν ἑλλειψὴ ὀργάνωσής τους.

Τὸ χαλοκαίρι τοῦ 1917, ὑποστήριζαν,
μὲ λόγια κι' ἔργα, τὰ ἀγροτικὰ κινήματα. Ἦταν τὸ ἴδιο ἀπα-

ρέγκλιτα στὸ πλευρὸ τῶν ἐργατῶν θταν, πολὺ πρὶν τὸ «πραξι-
κόπημα τοῦ Ὀχτώβρη», αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι κατέλαβαν σὲ με-
ρικὰ σημεῖα τὰ ἐργοστάσια καὶ προσπάθησαν νὰ ὀργανώσουν
ἐκεῖ τὴν παρζυγωγὴ πάνω σὲ μὴ βάση αὐτονομίας καὶ ἐργατα-
κῆς κολλεχτίδας.

Εἶνα: στὴν πρώτη γραμμὴ ποὺ οἱ ἀναρχικοὶ ἀγωνίστηκαν
μέσα στὸ κίνημα τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ναυτῶν τῆς Κρονστάν-
δης καὶ τῆς Πετρούπολης, στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη. Στὴν Πετρού-
πολη, οἱ ἀναρχικοὶ ἔδωσαν τὸ παράδειγμα τῆς κατάληψης τῶν
τυπογραφεῶν γιὰ νὰ κυκλοφορήσουν οἱ ἐργατικῆς καὶ ἐπανα-
στατικῆς ἐφημερίδες.

Ἔταν, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1917, πῆραν οἱ μπολσεβίκοι μιὰ
στάση πρὸς τολμηρὴ ἀπὸ τ' ἄλλα πολιτικὰ κόμματα, ἀπέναντι
στὴν ἀσπικὴ τάξη, οἱ ἀναρχικοὶ τοὺς χειροκρότησαν καὶ θεώ-
ρησαν πῶς εἶχαν ἐπαναστατικὸ καθήκον νὰ καταπολεμήσουν
τὰ ψέμματα τῶν ἀσπικῶν καὶ σοσιαλιστικῶν κυβερνήσεων ποὺ
χαρκτηρίζαν τὸν Λένιν καὶ τοὺς ἄλλους μπολσεβίκοις, σὺν
« π ρ ἄ κ τ ο ρ ε ς τ ῆ ς γ ε ρ μ ε ν ι κ ῆ ς κ υ β ἔ ρ -
ν η σ η ς » .

Ἦταν πάλι: στὴν ἐμπροσθοφυλακὴ ποὺ οἱ ἀναρχικοὶ ἀγω-
νίστηκαν στὴν Πετρούπολη, στὴ Μόσχα καὶ ἄλλοι, τὸν Ὀ -
χ τ ῶ β ρ η τ ο ῦ 1 9 1 7 , ἐνάντια στὴν κυβέρνησις συν-
ασπισμοῦ (τοῦ Κερένσκυ). Εἶνα αὐτονόητο πῶς κινήθηκαν, ὁ-
χι γιὰ νὰ ἤθελαν νὰ ἐγκλιθεῖται μιὰ ἄλλη ἐξουσία, μὰ ἀποκλει-
στικὰ γιὰ νὰ κατακτήσουν οἱ μάζες τῶν ἐργαζόμενων τὸ δι-
καίωμα νὰ οἰκοδομήσουν οἱ ἴδιοι πάνω σ' ἀληθινὰ νέες βάσεις
τὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τους. Γιὰ πολλαπλοὺς λό-
γους ποὺ ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει, αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν πέρασε ποτὲ
στὴ πράξη, μὰ οἱ ἀναρχικοὶ ἀγωνίστηκαν μόνον ὡς τὸ τέλος
γιὰ τοῦτο τὸ δίκαιο ἰδανικό. Ἄν, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, πρέπει
νὰ τοὺς κατηγορήσουμε γιὰ κάτι, εἶναι γιὰ τὸ ὅτι: δὲν διαστή-
καν ἐγκαίρως νὰ συμφωνήσουν μετὰ ξύτους
καὶ δὲ μπόρεσαν νὰ παρουσιάσουν σὲ ἱκανοποιητικὸ μέτρο τὰ
σ τ ο : χ ε ἰ α ἐνὸς ἐλεύθερου συντακτισμοῦ μέσα στοὺς κόλ-
πους τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Ἄλλὰ ξέροισι πῶς πρέπει νὰ
λάβουμε σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τὸ μικρὸ ἀριθμὸ τους, τὴν πολὺ καθυ-
στερημένη συσπείρωσή τους καί, προπάντων, τὴν ἔλλειψη κά-
θε συνδικαλιστικῆς καὶ ἀντικραυσακῆς διαπαιδαγώγησις τῶν
ἰδίων τῶν μαζῶν. Χρεαζόταν λίγος χρόνος γιὰ νὰ διορθωθεῖ

αυτή ή κατάσταση πραγμάτων. "Όμως, έσκεμμένα οί μπολσεβίκοι δέν άφησαν ούτε στους άναρχικούς, ούτε στις μάζες τόν άπαιτούμενο χρόνο για νά έπανορθώσουν τούτη τήν καθυστέρηση.

Στήν Πετρούπολη, ήταν άκόμη οί ναύτες τής Κρονστάνδης πού, φτάνοντας στή πρωτεύουσα για τόν άποφασιστικό άγώνα τού "Όχτώβρη, έπαιξαν ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. "Ανάμεσά τους, οί άναρχικοί άποτελούσαν έναν άρκετά μεγάλο άριθμό.

Στή Μόσχα, ή πού έπικίνδυνη κ' ή πού άποφασιστική προσπάθεια κατά τή διάρκεια των σκληρών μαχών τού "Όχτώβρη, έπεσε στους περίφημους «Ντβίντσι» (τό σύνταγμα τού Ντβίνσκι). "Η κυβέρνηση Κερένσκι είχε φυλακίσει τό σύνταγμα αυτό, όλόκληρο, γιατί άρνήθηκε νά πάρει μέρος στήν επίθεση πού ξεελίσσονταν στο Αύστρο-γερμανικό μέτωπο, τόν "Ιούνη τού 1917. "Ήταν πάντα αυτοί οί άντρες τού Ντβίνσκι πού έδρασαν όταν χρειάστηκε νά έκτοπιστούν οί «λευκοί» (οί «εύέλπιδες», όπως τούς έλεγαν τότε) από τό Κρεμλίνο, τή «Μητρόπολη» ή άλλα σημεία τής Μόσχας, πού θεωρούνταν τά πού έπικίνδυνα. "Όταν οί «εύέλπιδες», έχοντας πάρει ένσχύσεις, πέρασαν στήν επίθεση, ήταν πάντα οί «Ντβίντσι» πού χρησιμοποιήθηκαν για ν' άνταποκριθούν στο χυπήμα, πού βάσταξε δέκα όλόκληρες μέρες. "Όλοι αυτοί οί στρατιώτες έλεγαν ότι είναι άναρχικοί και βάδιζαν κάτω άπ' τήν καθοδήγηση δυό παλιών άντιεξουσιαστών, τού Γκράτσωφ και τού Φεντότωφ.

"Η άναρχική "Όμοσπονδία τής Μόσχας, μ' ένα τμήμα τού συντάγματος Ντβίνσκι, βάδισε πρώτη, σέ παράταξη μάχης, ενάντια στα κυβερνητικά στρατεύματα τού Κερένσκι. Οί εργάτες τής Πρέσνια, τού Σοκόλνικι, τού Ζαμσσχβορέτσιε κι' άλλων προαστίων τής Μόσχας βάδιζαν στή μάχη έχοντας σαν έμπροσθοφυλακή ομάδες άναρχικών. Οί εργάτες τής Πρέσνια έχασαν στή μάχη έναν άγωνιστή μεγάλης αξίας: τόν Νικίτιν, εργάτη άναρχικό, πού άγωνιζόταν πάντα στήν πρώτη γραμμή και χτυπήθηκε θανάσιμα, κατά τό τέλος τής μάχης στο κέντρο τής πόλης.

Μερκές δεκάδες άναρχικοί εργάτες έδωσαν τή ζωή τους σ' αυτές τίς μάχες κι' αναπαύονται στον κοινό τάφο τής Κόκ-

κινής Πλατείας, στη Μόσχα.

Μετὰ τὴν Ὀχτωβριανὴ Ἐπαναστάση, οἱ ἀναρχικοὶ παρ' ὅλες τὶς διαφορὰς ἰδεῶν καὶ μεθόδων πού τοὺς χώριζαν μετὰ τὴν νέα «κομμουνιστικὴ» Ἐξουσία, ἐξακολούθησαν νὰ ὑπηρετοῦν τὸ ἰδανικὸ τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης μετὰ τὴν ἴδια ἀφοσίωση καὶ τὴν ἴδια ἐπιμονή. Ὅσοι θυμίσουμε πῶς ἦταν οἱ μόνον πού ἀρνήθησαν τὴν ἴδια τὴν οὐσία τῆς «Συντακτικῆς» καὶ πῶς, ὅταν αὐτὴ γίνηκε ἐμπόδιο γιὰ τὴν Ἐπανάστασι, ὅπως τὸ εἶχαν προβλέψει καὶ τὸ εἶχαν προκαταβολικὰ δηλώσει, ἔκαναν αὐτοί, οἱ ἀναρχικοὶ, τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ τὴ διάλυσή της.

Στὴ συνέχεια, ἀγωνίστηκαν μετὰ μιὰ ἐνεργητικότητα καὶ μιὰ αὐταπάρνηση πού ἀναγνωρίστηκαν κι' ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀντιπάλους τοὺς ἀκόμη, σ' ὅλα τὰ μέτωπα, ἐνάντια στὶς ἐπανειλημμένους ἐπιθέσεις τῆς ἀντίδρασης.

Στὴν ὑπεράσπιση τῆς Πετρούπολης ἐνάντια στὸ στρατηγὸ Κορνίλωφ (Αὐγούστου 1917), στοὺς ἀγῶνες κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Καλένιν στὴ νότια Ρωσσία (1918) κι' ἄλλοι, οἱ ἀναρχικοὶ ἔπαιξαν σημαντικὸ ρόλο.

Πλῆθος ἀποσπάσματα παρτιζάνων, μεγάλα καὶ μικρά, πού σχηματίστηκαν ἀπὸ ἀναρχικοὺς ἢ εἶχαν ἀναρχικοὺς γιὰ ἐπικεφαλῆς τοὺς (ἔ' ἀποσπάσματα τοῦ Μοκρούσοφ, τοῦ Τσερνιάκ, τῆς Μαρίας Νικηφόροβνα κι' ἄλλα, χωρὶς ν' ἀναφερθοῦμε γιὰ τὴν ὥρα στὴ στρατιὰ παρτιζάνων τοῦ Μάχνο), κι' ἔχοντας στὶς τάξεις τοὺς μεγάλο ἀριθμὸ ἀναρχικῶν, ἀγωνίστηκαν στὴ Νότια Ρωσσία ἀκατάπαυτα ἐνάντια στὰ στρατεύματα τῶν ἀντιδραστικῶν, ἀπὸ τὸ 1918 ὡς τὸ 1920. Μεμονωμένοι ἀναρχικοὶ δρῖσκονταν σ' ὅλα τὰ μέτωπα σὰν ἀπλοὶ μαχητὲς, χαμένοι μέσα στὶς μάζες τῶν ἐργατῶν κι' ἀγροτῶν πού εἶχαν ξεσηκωθεί.

Κατὰ τόπους, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναρχικῶν μεγάλωνε πολὺ γρήγορα. Ἀλλὰ ὁ ἀναρχισμὸς σπατάλησε πολλὰς ἀπ' τὶς καλύτερες δυνάμεις τοῦ σ' αὐτοὺς τοὺς σκληροὺς ἀγῶνες. Τούτῃ ἢ ὑπέροχη θυσία, πού συνέβαλε πολὺ στὴν τελικὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης, ἐξασθένησε πολὺ σοβαρὰ τὸ ἀναρχικὸ κίνημα πού μόλις εἶχε σχηματιστεῖ. Καὶ δυστυχῶς οἱ δυνάμεις του, ἔχοντας χρησιμοποιηθεῖ στὰ πλῆθος μέτωπα τοῦ ἀγῶνα κατὰ τῶν ἀντεπαναστατικῶν, δὲ μπόρεσαν ν' ἀπλωθοῦν στὴν ὑπόλοιπη χώρα. Ἡ ἀναρχικὴ προπαγάνδα καὶ δραστηριότητα ὑπόφεραν ἀπ'

αυτό το γεγονός σημαντικά.

Στά 1919 προπάντων ή άντεπανάσταση, οδηγημένη άπ' τόν στρατηγό Ντενίκιν κι' άργότερα άπ' τόν στρατηγό Βράγκελ, προκάλεσε άκόμη μεγαλύτερα κενά στις τάξεις τών άναρχικών. Γιατί ήταν προπάντων οι άναρχικοί πού συνέβαλαν στην ήττα τής στρατιάς τών «Λευκών». Η στρατιά αυτή έξουδετερώθηκε όχι άπ' τόν Κόκκινου Στρατό του Βορρά, αλλά στο Νότο, στην Ούκρανία, άπό τή μάζα τών άγροτών πού είχαν έξεγερθεί και πού ή κυριότερη δύναμή τους ήταν ή λεγόμενη «Μαχνοβίστικη» στρατιά παρτιζάνων, πού ήταν ίσχυρά διαποτισμένη άπ' τις άντιξουσιαστικές ιδέες και καθοδηγούνταν άπ' τόν άναρχικό Νέστορ Μάγχο. Σάν επαναστατικές οργανώσεις, οι ομάδες τών άντιξουσιαστών του Νότου ύπήρξαν οι μόνες πού άγωνίστηκαν, μέσα στις τάξεις τών «μαχνοβιστών», ενάντια στον Ντενίκιν και στο Βράγκελ. (Ο άναγνώστης θά βρει συγκεκριμένες λεπτομέρειες γι' αυτούς τους ήρωικούς άγώνες στο τρίτο μέρος του έργου τούτου).

Και μιá άποκαλυπτική λεπτομέρεια: ενώ στο Νότο οι άναρχικοί, πού για μιá στιγμή ήταν έλεύθεροι νά δράσουν, υπερασπίζονταν ήρωικά τήν Έπανάσταση, πληρώνοντας με τή ζωή τους, ή «σοβιετική» κυβέρνηση, πού πραγματικά είχε διασωθεί άπ' τή δράση τών άναρχικών, καταδίωκε άγρια τόν άναρχικό κίνημα στην ύπόλοιπη χώρα. Όπως θά δει ο άναγνώστης, άμέσως μόλις πέρασε ο κίνδυνος, ή καταστολή στράφηκε κι' ενάντια στους άναρχικούς του Νότου.

Οι άναρχικοί έλαβαν άκόμη μέρος, σέ σημαντικό βαθμό, στις μάχες κατά του ναύαρχου Κόλτσακ στην Άνατολική Ρωσία, στις μάχες τής Σιβηρίας κλπ. Έκει έχασαν κι' άλλους μαχητές κι' όπαδούς τους.

Παντού, οι δυνάμεις τών παραζάνων, έχοντας στις τάξεις τους μεγάλο αριθμό άναρχικών, άνάλαβαν τόν πιο δύσκολο μέρος του έργου του τακτικού Κόκκινου Στρατού. Και παντού οι άναρχικοί υπερασπίστηκαν τήν θεμελιακή άρχή τής Κοινωνικής Έπανάστασης: τήν άνεξαρτησία και τήν έλευθερία δράσης τών εργαζόμενων πού βάδιζαν πρós τήν πραγματική χειραφέτησή τους.

III. — ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀναρχικῶν στὴν Ἐπανάστασι δὲν περιορίστηκε μόνον στὴν ἀγωνιστικὴ δραστηριότητα. Προσπάθησαν ἀκόμη νὰ προπαγανδίσουν ἀνάμεσα στὶς μάζες τῶν ἐργαζόμενων τὶς ἰδέες τους πάνω στὴν ἀμεση καὶ προοδευτικὴ οἰκοδόμησι μίᾱς μὴ ἐξουσιαστικῆς κοινωνίας, σὰν ἓνα ἀπαραίτητο βρο γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ ἐπιθυμητὸ ἀποτέλεσμα. Γιὰ νὰ ὀλοκληρώσουν αὐτὴ τὴν προσπάθειαν δημιούργησαν τὶς ὀργανώσεις τους, ἀνάπτυξαν λεπτομερεῶς τὶς ἀρχές τους, ἐφαρμόζοντάς τες ὅσο ἦταν μπορετὸ στὴν πράξει, δημοσίευσαν καὶ κυκλοφοροῦσαν τὶς ἐφημερίδες καὶ τὴ φιλολογία τους.

Ἄς ἀναφέρουμε μερικὲς ὀργανώσεις ἀναρχικῶν τῆς ἐποχῆς, ἀνάμεσα στὶς πρὸ δραστήριες.

(1). «Ἡ Ἐνωσι ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς προπαγάνδας Γκόλος-Τρούντα» (πού τὴν ἔχουμε κιόλας ἀναφέρει). ἔχε σὰ σκοπὸ τῆς τὴ διάδοσι τῶν ἀ ν α ρ χ ο σ υ ν δ ι κ α λ ι σ τ ῶ ν ἰ δ ε ῶ ν μέσα στὶς ἐργαζόμενες μάζες. Ἀνάπτυξε τὴ δραστηριότητά της, πρῶτα στὴν Πετρούπολιν (καλοκαίρι τοῦ 1917 - ἀναξίη τοῦ 1918) καὶ στὴ συνέχεια, γιὰ ἓνα διάστημα, στὴ Μόσχα. Ἡ ἐφημερίδα της («Γκόλος-Τρούντα», Ἡ Φωνὴ τῆς Ἐργασίας) κυκλοφόρησε στὴν ἀρχὴ ἑβδομαδιαία καὶ ὑστερα καθημερινή. Ἰδρυσε καὶ ἓναν ἐκδοτικὸ οἶκον γιὰ ἀναρχοσυνδικαλιστικὰς ἐκδόσεις.

Μέλη:ς ἀνέβηκαν στὴν ἐξουσία οἱ μπολσεβίκοι φρόντισαν νὰ παρενοχλοῦν μ' ὅλα τὰ μέσα αὐτὴ τὴ δραστηριότητα γενικὰ καὶ τὴν κυκλοφορία τῆς ἐφημερίδας εἰδικότερα. Τελικὰ, στὰ 1918-1919 ἡ «κομμουνιστικὴ» κυβέρνησι διάλυσε ὀριστικὰ τὴν ὀργάνωσι καὶ ἀργότερα καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἐκδοτικὸ οἶκον. Ὅλα τὰ μέλη τῆς ὀργάνωσις εἴτε φυλακίστηκαν, εἴτε ἐξορίστηκαν.

(2) «Ἡ Ὁμοσπονδία Ἀναρχικῶν Ὁμάδων Μόσχας». Ὑπῆρξε μὲ ἀ σχετικὰ μεγάλη ὀργάνωσι πού, στὰ 1917-1918, ἄσκησε ἔντονη προπαγάνδα στὴ Μόσχα καὶ στὶς ἐπαρχίες. Κυκλοφοροῦσε μὲ κατῆμερινὴ ἐφημερίδα (τὴν «Ἀναρχία») πού

είχε αναρχοκομμουνιστικές τάσεις* και ίδρυσε κι' αυτή το ίδιο έναν έκδοτικό οίκο αντιεξουσιαστικών εκδόσεων. Διαλύθηκε από τη «σοβιετική» κυβέρνηση τον 'Απρίλη του 1918. Μερικά κατάλοιπα αυτής της οργάνωσης επιβίωσαν μέχρι το 1921. 'Εκείνη την εποχή τα τελευταία ίχνη της παλιάς 'Ομοσπονδίας «έκκαθαρίστηκαν» και οι τελευταίοι άγωνιστές «εβγήκαν από τη μέση».

(3) 'Η «Συνομοσπονδία 'Αναρχικών 'Οργανώσεων Ούκρανίας Ν α μ π ά τ ε ». Αυτή ή σημαντική οργάνωση ιδρύθηκε στα τέλη του 1918 στην Ούκρανία όπου, εκείνη την εποχή, οι μπολσεβίκοι δεν είχαν ακόμη καταφέρει να επιβάλουν τη δικτατορία τους. Ξεχώριζε προπάντων για τη θετική και συγκεκριμένη δραστηριότητά της. Διεκήρυξε την ανάγκη για άμεσο αυτόνομο άγωνα υπέρ των αντιεξουσιαστικών μορφών κοινωνικής οργάνωσης και προσπάθησε να καλλιεργήσει τα πρακτικά στοιχεία του. 'Επαιξε ένα σημαντικό ρόλο με την εξαιρετικά ενεργητική κινητοποίηση και προπαγάνδα της, και συνέβαλε πολύ στη διάδοση των αντιεξουσιαστικών ιδεών στην

* Κάποιες σημειώσεις σχετικά με τις τάσεις που επικρατούσαν στους κόλπους του αναρχισμού θα 'ταν χρήσιμες.

Οι ά ν α ρ χ ο σ ο υ ν δ ι κ λ ι σ τ έ ς στηρίζον προπάντων τις ελπίδες τους στο ελεύθερο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα, μ' άλλα λόγια στις μεθόδους δράσης κι' οργάνωσης που θ' απέρρεαν απ' αυτό το κίνημα.

Οι ά ν α ρ χ ο κ ο μ μ ο υ ν ι σ τ έ ς στηρίζονταν, όχι στα συνδικάτα, αλλά στις ελεύθερες κομμουνες και στις δημοσπονδίες τους, σαν βάσεις για δράση, μετασχηματισμό κι' οικοδόμηση. 'Εδειχναν δυσπιστία για το συνδικαλισμό.

Τέλος, οι ά ν α ρ χ ο α τ ο μ ι κ ι σ τ έ ς δείχνονταν σκεπτικιστές απέναντι στο συνδικαλισμό και στον κομμουνισμό, έστω και αντικρατικής μορφής, στηρίζονταν προπάντων στο ρόλο του ελεύθερου ατόμου. Δεν παραδέχονταν παρά τις ελεύθερες ενώσεις ατόμων οά βάση της καινοσύριας κοινωνίας.

Κατά τη διάρκεια της Ρωσικής 'Επανάστασης, εμφανίστηκε ένα κίνημα μέσω στις αναρχικές τάσεις, που δοκίμασε να συμφιλιώσει τις τρεις αυτές τάσεις, δημιουργώντας ένα είδος «αναρχικής σύνθεσης» κι' ένα ένοποιημένο αντικρατικό κίνημα. 'Η συνομοσπονδία «Ναμπάτε» ανέλαβε την πρωτοβουλία αυτής της ένοποίησης των αναρχικών τάσεων.

Ουκρανία. Κυκλοφόρησε σὲ διάφορες πόλεις ἑφημερίδες καὶ μπροσούρες. Ἡ κυριότερη ἑφημερίδα τῆς «Ναμπάτε» (Συναγερμὸς) βρῆκε μεγάλη ἀπτήχηση. Ἐπιχείρησε νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ἔνοπιον ἐνο ἀναρχικὸ κίνημα (βασισμένο θεωρητικὰ σ' ἓνα εἶδος ἀναρχικῆς «σύνθεσης») καὶ νὰ συνενώσῃ ὅλες τὶς δραστήριες δυνάμεις τοῦ ἀναρχισμοῦ στὴ Ρωσία, χωρὶς διαφορὰς ἀποχρώσεων, μέσα στοὺς κόλπους μιᾶς γενικῆς ὀργάνωσης. Συνένωσε σχεδὸν ὅλες τὶς ἀναρχικὰς ομάδες τῆς Οὐκρανίας κα' ἔκλεισε στοὺς κόλπους τῆς μερικὰς ἀκόμη ομάδες τῆς Μεγαλορωσσίας. Ἐπιχείρησε νὰ ἱδρῦσῃ μιὰ «Πανρωσικὴ Ἀναρχικὴ Συνομοσπονδία».

Ἀναπτύσσοντας τὴ δραστηριότητά τῆς στὴν ταραγμένη Μεσημβρινή Ρωσία, ἡ Συνομοσπονδία δημούργησε στενὰς σχέσεις μὲ τὸ ἐπαναστατικὸ παρτιζάνικο κίνημα τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ μὲ τὸν πυρήνα αὐτοῦ τοῦ κινήματος: τὴ «Μαχνοστσίνα». (Βλ. Κεφάλαιο Πρῶτο τοῦ 3ου Μέρους). Πῆρε δραστήριο μέρος στοὺς ἀγῶνες ἐναντὶα σ' ὅλες τὶς μορφὰς ἀντίδρασης: ἐναντὶα στὸν «χέτμαν»* Σκοροπάντσου, ἐναντὶα στοὺς Πετλιούρα, Ντενίκιν, Γκριγκόριεφ, Βράγκελ κα' ἄλλους. Ἐχασε στοὺς ἀγῶνες καὶ στὶς ἐνοπλες αὐτὰς συγκρούσεις σχεδὸν ὅλους τοὺς καλύτερους μαχητὰς τῆς. Τελικὰ τράβηξε ἐναντὶα τῆς, καθὼς ἦταν φυσικὸ, καὶ τοὺς κεραυνοὺς τῆς «κομμουνιστικῆς» ἐξουσίας, μὰ ἐξαιτίας τῶν συνθηκῶν ποὺ ἐπικρατοῦσαν στὴν Οὐκρανία, δὲ μπόρεσε ν' ἀντισταθεῖ γὰ μὲγάλο διάστημα στὶς ἐπανειλημμένους ἐπιθέσεις.

Ἡ τελευταία κα' ὀριστικὴ ἐπίθεση ποὺ ὀδήγησε στὴ διά-

* Τὴν παλιὰ ἐποχὴ «χέτμαν» ἦταν ὁ τίτλος τοῦ ἐκλεγμένου ἡγέτη τῆς ἀνεξάρτητης Οὐκρανίας. Ὁ Σκοροπάντσου, ἔχοντας ἐγκατασταθεῖ στὴν ἐξουσία ἀπ' τοὺς Γερμανοὺς, οἰκειοποιήθηκε αὐτὸ τὸν τίτλο.

Σήμερα οἱ δυνάμεις μας συσπειρώνονται ἐδῶ. Καὶ θεωροῦμε ὅταν τὸ πιὸ μὲγάλο καθήκον μας νὰ ξαναρχίσουμε αὐτὸ τὸ ἔργο στὴ χώρα μας, ποὺ τῶρα εἶναι ἡ γῆ τῆς ἐλευθερίας.

Πρέπει νὰ δράσουμε. Πρέπει ν' ἀνοίξουμε στὶς ἐργαζόμενες μάζες καινούριους ὁρίζοντες καὶ νὰ τὶς βοηθήσουμε στὶς ἀναζητήσεις τους.

Τόφεραν ἔτοι τὰ πράγματα νὰ μωρόεσουμε ν' ἀκουστοῦμε σὲ μιὰ

λυσή της, από μέρους τῶν μπολσεβίκικων ἀρχῶν, σημειώθηκε στὰ τέλη τοῦ 1920. Γύρω σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ πολλοὶ ἀπ' τοὺς μαχητὲς της τουφεκίστηκαν ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους, χωρὶς ν' ἀκολουθηθεῖ καμιά διαδικασία.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὲς τὶς τρεῖς σημαντικὲς ὀργανώσεις, ποὺ ἀνέπτυξαν ἀρκετὰ ἐκτεταμένη δραστηριότητα, ὑπῆρξαν κα' ἄλλες μὲ μικρότερη σημασία. Σχεδὸν παντοῦ, στὰ 1917 καὶ 1918, δημιουργήθηκαν ἀναρχικὲς ομάδες, ρεύματα καὶ κινήματα, γενικὰ ἐλάχιστα σημαντικὰ κα' ἐφήμερα, ἀλλὰ κατὰ τόπους πολὺ δραστήρια: ἄλλα ἀνεξάρτητα κα' ἄλλα σ' ἐπαφὴ μὲ τὶς προαναφερόμενες ὀργανώσεις.

Παρ' ὅλες τὶς κάποιες διαφορὲς πάνω σὲ θέματα ἀρχῶν ἢ τακτικῆς, ὅλ' αὐτὰ τὰ κινήματα συμφωνοῦσαν στὸ βάθος τῶν πραγμάτων κα' ὁλοκληρῶναν, τὸ καθένα στὸ μέτρο τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δυνατοτήτων του, τὸ καθῆκον τους ἀπέναντα στὴν Ἐπανάσταση καὶ στὸν ἀναρχισμό, σπέρνοντας μέσα στὶς μάζες τῶν ἐργαζόμενων τὰ σπέρματα γιὰ μιὰ ἀληθινὰ νέα κοινωνικὴ ὀργάνωση: ἀντιεξουσιαστικὴ καὶ φεντεραλιστικὴ.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ομάδες εἶχαν τελικὰ τὴν ἴδια τύχη: τὴ βίαιη καταστολὴ τους ἀπὸ τὴ «σοβιετικὴ» ἐξουσία.

στιγμὴ ποὺ ἡ ἐπανάσταση ἔχει μπλεχτεῖ σ' ἓνα ἀδιέξοδο καὶ ποὺ οἱ μάζες μοιάζουν, σταματημένες, σὺν νάχουνε θυθιστεῖ μέσα σὲ θαθεῖα σκέψη. Θὰ κάνουμε τὸ πᾶν γιὰ νὰ μὴ μείνει στείρα αὐτὴ ἡ σκέψη. Καὶ θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθεῖ αὐτὸς ὁ χρόνος ἔτσι ὥστε μὲ τὸ νέο ἐπαναστατικὸ κίνημα οἱ μάζες νάβαν ἐκ τῶν προτέρων ἔτοιμες, νάχουν ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο συνειδητοποιήσει τοὺς ἐπιδιωκόμενους σκοποὺς καὶ τὶς μεθόδους ποὺ θὰ πρέπει ν' ἀκολουθήσουν. Πρέπει νὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατό ὥστε τὸ ἐπερχόμενο κύμα νὰ μὴν σπάζει καὶ νὰ μὴν περιοριστεῖ σ' ἓνα ἐνθουσιασμὸ χωρὶς μέλλον.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ πρέπει νὰ ὑποδείξουμε τοὺς τρόπους ποὺ θγάξουν ἀπ' τὸ ἀδιέξοδο — τρόπους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁλος ὁ τύπος δὲν λέει λέξη.

Η ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

I. — Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ (ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ) ΤΥΠΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ: ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ, ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ, ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ

Παραθέσαμε πιο πάνω μερικά άρθρα από την «Γκόλος Τρούντα», εφημερίδα της «Ένωσης Άναρχοσυνδικαλιστικής Προπαγάνδας». αναφερόμενα στη θέση που έπερνε η «Ένωση» σχετικά με την κατάληψη της εξουσίας από τους μπολσεβίκους, την ειρήνη του Μπρέστ-Λιτόφσκ και τη συνταχική συνέλευση.

Είναι χρήσιμος να γίνει μια συμπλήρωση με μερικές άλλες αναφορές. Έτσι θάχει ο αναγνώστης μια πιο άκριθη εικόνα για τις διαφορές πουχαν οι μπολσεβίκοι κι' οι άναρχικοί, θά κατανοήσει καλύτερα τη θέση των άναρχικών στα προβλήματα της Έπανάστασης και τελικά θά γίνει πιο σαφές το βαθύτερο νόημα αυτών των δύο διαφορετικών αναλήψεων.

Μερικά αποσπάσματα απ' τον άναρχικό τύπο, θ' αποτελέσουν πραγματικές αποκαλύψεις για τον αναγνώστη, πολύ περισσότερο επειδή τότε είχε μείνει έντελώς άγνωστος έξω από τη Ρωσία.

Το πρώτο φύλλο της «Γκόλος Τρούντα» δημοσεύτηκε στις 11 Αυγούστου 1917, δηλαδή έξη μήνες μετά τις άρχές της Έπανάστασης, με καθυστέρηση που άφησε ένα πολύ μεγάλο και άναντικατάστατο κενό. Όστόσο οι σύντροφοι έκαναν ότι περισσότερο μπορούσαν. Η δουλειά ήτανε τρομερά δύσκολη. Οι μπολσεβίκοι είχαν κιόλας πάρει με το μέρος τους τη με-

γάλη πλειοψηφία των εργατών. Έτσι η δράση και η έπαρση της «Ένωσης» και του όργανου της λίγη μπορούσε να έχει σημασία, και προχωρούσε πολύ άργα και με μεγάλες δυσκολίες. Για την «Ένωση» δεν υπήρχε πιά σχεδόν χώρος στα έργοστασια της Πετρούπολης. Όλος ο κόσμος παρακολουθούσε τους μπολσεβίκους, δεν διάβαζε παρά μόνο τις εφημερίδες τους και δεν έδλεπε τα γεγονότα παρά μέσα απ' την έπιτική τους. Οι μπολσεβίκα διέθεταν πολλές καθημερινές εφημερίδες σ' όλη τη χώρα, με μεγάλη κυκλοφορία. Κανείς δεν έδανε προσοχή σέ μιá όργάνωση έντελώς άγνωστη, με ιδέες «παράξενες» πού καθόλου δέ μοιάζανε μ' ό,τι λέγανε και συζητούσαν άλλου. Παρ' όλα αυτά ή «Ένωση» αποκτάει γρήγορα κάποια επίδραση, και σέ λίγο αρχίζουν νά την προσέχουν. Οι συγκεντρώσεις της — αν και ολιγάριθμες — προσελκύουν πολύ κόσμο και γρήγορα πετυχαίνει: νά δημιουργηθούσιν αρκετά ισχυρές ομάδες, κυρίως στην Πετρούπολη και τά προάστια της: στην Κρονστάνδη, στό Όμπόκκοβο, στό Κολπίνο κλπ. Η εφημερίδα της έχει έπιτυχία και διαδίδεται: όλο και περισσότερο, ακόμα και στην έπαρχία, παρά τίς δυσκολίες. Στίς συνθήκες πού υπήρχαν ο πρώτος στόχος της «Ένωσης» ήταν νά έντεινει την προπαγάνδα της, νά γίνει γνωστή, νά προκλήσει τό ένδιαφέρον των εργαζομένων για τίς ιδέες της και τη θέση της απέναντι σι' άλλα κοινωνικά ρεύματα. Η περισσότερη δουλειά έπεφτε βέβαια στην εφημερίδα μιá και ή προφορική προπαγάνδα, λόγω των συνθηκών, δέν μπορούσε παρά νά είναι πολύ περιορισμένη. Μπορούμε νά διακρίνουμε τρείς περιόδους στην πολύ σύντομη ζωή της «Ένωσης»: 1. πρίν την επανάσταση του Όκτώβρη 2. τίς μέρες της επανάστασης και 3. μετά την επανάσταση.

Τήν πρώτη περίοδο ή «Ένωση» αγωνίστηκε ταυτόχρονα και κατά της τότε κυβέρνησης (του Κερένσκυ) και ένάντια στόν κίνδυνο μιáς π ο λ ι τ ι κ ή ς επανάστασης (πρός την όποια όλα μοιάζανε νά συγκλίνουν), καθώς και για μιá νέα κοινωνική όργάνωση με βάση συνδικαλιστική και αντιεξουσιαστική.

Σέ κάθε της φύλλο ή εφημερίδα είχε ειδικά και συγκεκριμένα άρθρα για τό πώς οι αναρχοσυνδικαλιστές βλέπανε την επερχόμενη επανάσταση — έτσι, για παράδειγμα, δημοσιεύτηκαν μιá σειρά άρθρα για τόν ρόλο των εργοστασιακών έπιτροπών. για τά καθήκοντα των σοβιέτ, για τόν τρόπο επί-

λυστης του αγρουκου προβλήματος, για μιά νέα οργάνωση της παραγωγής, της ανταλλαγής κλπ.

Σε πάρα πολλά, κι' ιδίως στα κύρια άρθρα, ή εφημερίδα εξηγοῦσε στους εργαζόμενους, μ' έναν τρόπο αρκετά σαφή, πῶς είναι: για τούς άναρχοσυνδικαλιστές ή πραγματικά άπελευθερωτική επανάσταση.

Έτσι τὸ κύριο άρθρο τοῦ πρώτου φύλλου τῆς «Γκόλος Τρούντα» (τῆς 11ης Αὐγούστου 1917: «Τὸ ἀδιέξοδο τῆς Ἐπανάστασης»), ἀπὸ ἔκανε μιὰ ἀνασκόπηση τῆς πορείας τῆς ἐπανάστασης καὶ διαπίστωνε τὴν κρίση τῆς (τὸν Αὐγούστο ἢ Ρωσικὴ ἐπανάσταση δρισκόταν σὲ πολὺ ἀποφασιστικὸ σημείο), ἔγραφε:

Δηλώνουμε ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἐλέπουμε καὶ τὶς αἰτίες αὐτῆς τῆς κρίσης καὶ τὴν προσεχὴ ἐπαναστατικὴ δράση, μὲ τρόπο ποὺ δὲν ἔχει τίποτα κοινὸ μὲ ὄλους τοὺς σοσιαλιστὲς συγγραφεῖς.

Ἄν μᾶς ἦταν δυνατό ν' ἀκουστοῦμε πὶδ γρήγορα καὶ ιδίως στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπανάστασης, στὶς πρώτες μέρες καὶ ἑβδομάδες τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξῆς τῆς, τότε ποὺ οἱ μᾶζες δρίσκονταν στὴν πὶδ καυτὴ καὶ ἀπερίοριστη ἀναζήτησή τους, ἀπ' ἐκεῖνη τὴ στιγμή θάχαμε προτείνει καὶ θά ὑπερασπιζάμε μεθόδους καὶ δράση τελείως διαφορετικὲς ἀπ' αὐτὲς ποὺ ἐκθειάζουν τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα. Εἴμαστε σαφῶς ἀντίθετοι μὲ τὰ «προγράμματα» καὶ τὶς «τακτικὲς» ὄλων αὐτῶν τῶν ὁμάδων καὶ κομμάτων: τῶν μπολοσεβίκων, τῶν μενσεβίκων, τῶν σοσιαλεπαναστατῶν τῆς δεξιᾶς καὶ τῆς ἀριστερᾶς κλπ. Θάχαμε προτείνει ἄλλους στόχους γιὰ τὴν ἐπανάσταση κι' ἄλλα καθήκοντα γιὰ τὶς εργαζόμενες μᾶζες.

Ἡ μακρόχρονη ἐργασία μας στὸ ἐξωτερικὸ ἀφιερῶθηκε στὴν προπαγάνδα ἐνὸς ἐντελῶς διαφορετικοῦ συνόλου ἰδεῶν γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση καὶ τὶς προοπτικὲς τῆς. Ἄλλὰ τὰ ἀστυνομικὰ μέτρα ποὺ χῶριζαν τὴ Ρωσία ἀπ' τὶς ἄλλες χῶρες ἀπομόνωσαν τὴ σκέψη μας.

Τὸ κύριο ἀρθρο τοῦ φύλλου 2 («Ἡ ἱστορικὴ καμπὴ» — 18 Αὐγούστου 1917) διαπίστωνε:

Ζοῦμε πολὺ κρίσιμες ὥρες. Ἡ ζυγαριὰ τῆς ἐπανάστασης γέρνει πότε ἀπ' τὴ μιὰ, πότε ἀπ' τὴν ἄλλη, ἄλλοτε ἀργὰ κι' ἄλλοτε σπασμωδικά. Αὐτὴ ἡ κατάσταση θά συνεχιστεῖ ἀκόμα γιὰ λίγο. Θάχουνε ζυμῶς οἱ ρῶσοι ἐργάτες σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὴν εὐκαιρία νὰ ρίξουνε τὸ βάρος πρὸς τὸ μέρος τους, δίνοντας καινούριες ἰδέες, νέες ἀρχές, οργάνωσης, μιὰ νέα δόση γιὰ τὴν κοινωνία; Ἄπ' αὐτὸ θά ἐξαρτηθεῖ

πολύ — ἄν ὄχι ἐξ ὀλοκλήρου — καὶ ἡ μελλοντικὴ πορεία καὶ ἡ κατάληξίς τῆς σημερινῆς ἐπαναστάσεως.

Τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου Νο 3 μὲ τίτλο «Κατὰ προβλήματα» τῆς 25ης Αὐγούστου 1917 ἀπευθύνεται στοὺς ἐργαζόμενους μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

Φινάζουμε στοὺς ἐργάτες, τοὺς ἀγρότες, τοὺς στρατιῶτες, ο' ὅλους τοὺς ρώσους ἐπαναστάτας: Πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ πᾶν' ἀπ' ὅλα σ ο υ ν ε χ ί σ τ ε τ ἠ ν ἔ π α ν ά σ τ α σ η . Συνεχίστε νὰ ὀργανώνεστε καὶ νὰ συντονίζετε τὰ νέα ὀργανά σας. Συνεχίστε — μὲ σιγουριά καὶ ὑπομονή, παντοῦ καὶ πάντα — νὰ συμμετέχετε ὄλο καὶ πιὸ πλατειά, ὄλο καὶ πιὸ ἀποτελεσματικά, στὴν οἰκονομικὴ δραστηριότητα τῆς χώρας. Συνεχίστε μὲ τίς ὀργανώσεις σας νὰ παίρνετε στὰ χέρια σας τίς πρῶτες ὄλες κι' ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴ δουλειά σας. Συνεχίστε νὰ καταργεῖτε τίς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Συνεχίστε τὴν ἐπαναστάση! Μὴ θιστάζετε νὰ ζητᾶτε τὴ λύση γιὰ ὅλα τὰ κατὰ σημερινὰ προβλήματα. Δημιουργεῖτε παντοῦ τὰ ἀπαραίτητα ὀργανα γιὰ τὴ λύση αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Ἀγρότες, καταλάβετε τὴ γῆ καὶ λύστε τὰ προβλημάτά σας μὲ τίς ἐπιτροπές σας. Ἐργάτες, προτοίμαστείτε νὰ πάρετε στὰ χέρια σας καὶ νὰ θέσετε στὴ διάθεση τῶν δικῶν σας κοινωνικῶν ὀργάνων — ποὺ θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν παντοῦ — τὰ ἐρυχεῖα, τὸ ὑπέδαφος, τίς ἐπιχειρήσεις, τὰ κάθε εἶδους συγκροτήματα, τὰ ἐργοστάσια, τίς φάμπρικες, τὰ ἐργαστήρια, τίς μηχανές.

Στὸ μεταξὺ αἱ μπολσεβίκοι προσανατολίζονταν ὄλο καὶ περισσότερο πρὸς ἕνα πραξικόπημα. Ὑπολογίζοντας στὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα τῶν μαζῶν, λογάριάζαν νὰ τὸ ἐκμεταλλευτοῦν καὶ νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσία.

Κάνοντας κριτικὴ σ' αὐτό, ἡ «Γκόλος Τρούντα» ἔγραφε στὸ ἴδιο φύλλο:

Μᾶς προσφέρεται μιὰ λύση λογικὴ, καθαρὴ καὶ ἀπλή, ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ μόνη τῆς. Δὲν ἔχουμε παρὰ, ἀποφασιστικὰ καὶ φύχραιμι, νὰ προχωρήσουμε στὴν πραγματοποιήσῃ τῆς. Πρέπει νὰ αποφασίσουμε νὰ ποῦμε αὐτὸ ποὺ ἐπιβάλλει ἡ λογικὴ τῶν πραγμάτων:

Δ ἔ ν ἔ χ ο υ μ ε ἀ ν ά γ χ η τ ἠ ν ἔ ξ ο υ σ ί α .

Ἐντὶ γιὰ τὴν ἐξουσία θὰ πρέπει νὰ κάνουμε κυρίαρχες στὴ ζωὴ τίς ἐνιαυτες ὀργανώσεις τῶν ἐργαζομένων — ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν — ποὺ ὑποστηρίζόμενες ἀπ' τίς ὀργανώσεις τῶν ἐπαναστατῶν στρατιωτῶν θὰ πρέπει, ὄχι νὰ βοηθήσουν γάποιον νὰ «καταλάβει τὴν ἐξου-

σία», ἀλλὰ νὰ πάρουν ἀπ' εὐθείας στὰ χέρια τους, τὴ γῆ κι' ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ τὴ δουλειά τους, ἐγκαθιστώντας ἔτσι, παντοῦ καὶ ἐπὶ τόπου, μιὰ νέα κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ τάξη πραγμάτων.

Οἱ «οὐδέτεροι» καὶ οἱ «φιλήσυχοι» πολῖτες θὰ δεχτοῦν χωρὶς ἀντιδράσεις τὴ νέα τάξη πραγμάτων. Ἡ μπουρζουαζία, χωρὶς στρατὸ καὶ χωρὶς κεφάλαια, θάναί φυσικὰ καὶ χ ω ρ ῖ ς ἔ ξ ο υ σ ῖ α . Οἱ ὀργανώσεις τῶν ἐργαζομένων, συντονισμένες μεταξύ τους, θὰ ὀργανώσουν τὴν παραγωγή, τὶς ἀνταλλαγές καὶ τὴ διανομὴ τῶν προϊόντων πάνω σὲ νέες βάσεις, δημιουργώντας γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ πάντα σύμφωνα μὲ τὶ πραγματικὲς ἀνάγκες, τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα καὶ κέντρα συντονισμοῦ. Τότε καὶ μόνο ἡ ἐπανάσταση θάχει νικήσει.

Τὸ ἄρθρο συνεχίζοντας λέει: ὅτι ὅσο ὁ ἀγῶνας θάχει τὸ χαρακτήρα διαμάχης ἀνάμεσα στὰ κόμματα γιὰ τὴν ἐξουσία, κι' ὅσο οἱ ἐργαζόμενες μάζες εἶναι κι' αὐτὲς παρασυρμένες σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα καὶ διαιρεμένες ἀπ' τὰ πολιτικὰ φετίχ, δὲν τίθεται θέμα οὔτε γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης, οὔτε γιὰ μιὰ πραγματικὴ καὶ βαθειὰ ἀναγέννηση τῆς ζωῆς.

Τὸ ἄρθρο ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ μάζες, σπρωγμένες ἀπ' τὶς ἴδιες τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς, θὰ φτάσουν στὸ τέλος στὴ λύση, ποὺ οἱ συνθήκες τῆς ἐποχῆς δείχνουν πῶς ὁ χρόνος γιὰ τὴν πραγματοποίησή της ἔχει ὠριμάσει, καὶ καταλήγει μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

Ἐξυπκούεται πῶς δὲν παριστάνουμε τοὺς προφήτες. Ἀπλῶς προβλέπουμε μιὰ δυνατότητα, μιὰ ὠριμὴν τάση ποὺ μπορεῖ κιόλας νὰ μὴν πραγματοποιηθεῖ. Ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι ἡ σημερινὴ ἐπανάσταση δὲν θάναί ἡ ἀληθινὰ μεγάλη Κοινωνικὴ ἐπανάσταση. Καὶ τότε ἡ λύση γιὰ τὸ πρόβλημα — ὅπως τὴ σκιαγραφήσαμε — θάναί τὸ ἔργο μιᾶς ἀπ' τὶς μελλοντικὲς ἐπαναστάσεις.

Τέλος, τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου Νο 9 (τῆς 6ης Ὀκτωβρίου), δηλαδὴ λίγο πρὶν τὴν Ὀκτωβριανὴ ἐπανάσταση, λέει:

Εἴτε ἡ ἐπανάσταση θ' ἀκολουθήσει τὸ δρόμο τῆς καὶ οἱ μάζες — μέσα ἀπ' τὶς δοκιμασίες, τὰ ἐμπόδια, τὶς ἀτυχίες, τὶς ὑποχωρήσεις, τὶς ἀμφιταλλαντεύσεις — θὰ μπορέσουν στὸ τέλος νὰ σηκώσουν τὴ συνειδήσή τους σ' ἕνα βῆφος ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ χρησιμοποιήσουν τὶς δημιουργικὲς τοὺς δυνάμεις γιὰ μιὰ θετικὴ δραστηριότητα τῶν αὐτόνομων ὀργανώσεών τους, ὅποτε ἡ σωτηρία καὶ ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης θάναί ἐξασφαλισμένες, εἴτε οἱ μάζες δὲν θὰ γίνῃ δυνατό νὰ δημιουργήσουν στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης τὶς ὀργανώ-

σεις τους, που συντονισμένες θα οικοδομήσουν τη νέα ζωή, και τότε η επανάσταση άργα ή γρήγορα θα καταπνιγεί, γιατί μόνο αυτές οι οργανώσεις είναι ικανές να την οδηγήσουν στην τελική νίκη.

Η στάση της «Ένωσης» την ίδια στιγμή του πραξικοπήματος του Οκτώβρη έχε: ήδη περιγραφεί με αρκετά ανάγλυφο τρόπο. Έτσι δέν θα αναφερθούμε ξανά σέ κείνη την εποχή. Θα θυμίσουμε όμως ότι οι αναρχικοί, έχοντας εκφράσει τις επιφυλάξεις τους, συμμετείχαν με μεγάλη ενεργητικότητα σ' αυτή την Επανάσταση — εκεί που οδήγησε σέ μιá δράση των μαζών (Κροιστάνδη, Μόσχα) — κι' αυτό για λόγους και σκοπούς που διατύπωναν μέσα στις ίδιες τις επιφυλάξεις τους. Μετά την Επανάσταση του Οκτώβρη, στους δύσκολους πρώτους μήνες της ύπαρξής της, η αναρχοσυνδικαλιστική Ένωση, που δεχόταν ολοένα περισσότερες πιέσεις και καταστολή, απ' την κυβέρνηση των μπολσεβίκων,* παρακολουθεί μέρα με τη μέρα τη δράση της τελευταίας και την πορεία των γεγονότων. Η έφημερίδα, που βγαίνει κάθε μέρα για τρεις μήνες, έξηγούσε στους εργάτες τις έκτροπές και τά λάθη της νέας Ήξουσίας, αναπτύσσοντας παράλληλα τις ιδέες της «Ένωσης» και προτείνοντας τρόπους για την εφαρμογή τους. Μιά τέτοια δραστηριότητα αποτέλούσε όχι μόνο δικαίωμα της «Ένωσης» αλλά και τό πιο σοβαρό της καθήκον.

* Για να δώσουμε μιá εικόνα των μεθόδων της μπολσεβίκικης κυβέρνησης μέσα σ' αυτούς τους μήνες αναφέρουμε μερικά επεισόδια από τη σχετική δράση της:

Έλέγχοντας τη διανομή ήλεκτρικού ρεύματος, κάθε πρωί γύρω στις τρεις προξενούσε διακοπές στη γραμμή που τροφοδοτούσε τό τυπογραφείο. Οι διαμαρτυρίες δέν έφεραν κανένα αποτέλεσμα. Τό ρεύμα ξαναρχόταν κατά τις 5 ή 6 τό πρωί και πολλές φορές δέν έρχόταν καθόλου. Έτσι η έφημερίδα μόλις και μετά βίας κατόρθωνε να βγει κατά τις 9 ή 10 τό πρωί, όταν πιά οι εργάτες και οι υπάλληλοι, έχοντας πιάσει δουλειά, δέν ήταν δυνατό να την αγοράσουν. Έξ άλλου όσοι πουλάγανε την έφημερίδα στους δρόμους δεχόντουσαν επιθέσεις, διώχονταν με τη βία, ή και συλλαμβάνονταν με γελοία προσχήματα.

Στό ταχυδρομείο τά 500)ο απ' τά φύλλα «χανόντουσαν». Έτσι, έπρεπε συνεχώς να γίνεται ένας άγχώδης αγώνας κατά τοσ σμποτάς που οργάνωναν οι μπολσεβίκικες άρχές.

Σε μιά σειρά άρθρων («Και μετά;» τῆς 27ης Ὀκτωβρίου, «Ἡ δεύτερη ἐπανάσταση» τῆς 3-16ης Νοέμβριου, «Ἡ διακήρυξις, καὶ ἡ ζωὴ» τῆς 4-17ης Νοέμβριου κλπ.) τονίζεται ἡ ἀναγκαιότητα νὰ ἐγκαταλειφθοῦν οἱ πολιτικὲς μέθοδοι τῆς δικτατορίας πᾶν ὅτις μάζες καὶ νὰ ἀφεθοῦν οἱ ἐργαζόμενοι ἐλεύθεροι στὴν ὀργάνωση καὶ τὴ δράση τους.

Τὸ ἄρθρο «Ἡ δεύτερη ἐπανάσταση» ἔγραψε:

Λέμε ὅτι:

1ον) Ἄπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπανάστασις, δηλαδὴ ἀπ' τὸν Μάρτη, ἔπρεπε παντοῦ οἱ ἐργαζόμενοι νὰ δημιουργήσουν ὀργανώσεις τ α - ξ ι κ έ ς , ἔξω ἀπὸ τὰ κόμματα, καὶ συντονίζοντας τὴ δράση τους νὰ τὴν κατευθύνουν σ' ἓνα μοναδικὸ στόχο, τὴν κυριαρχία τους, ἀρχικὰ σ' ὅτι ἔχει ἀμεση σχέση μὲ τὴν ἐργασία τους καὶ τελικὰ σ' ὅλη τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας.

2ον) Οἱ μορφωμένοι, οἱ εἰδικοί, οἱ διανοούμενοι, οἱ συνειδητοποιημένοι κλπ. ὄφειλαν ἀπ' τὴς πρῶτες μέρες τῆς ἐπανάστασις νὰ ἀποληθῶν, ὄχι μὲ τὸς π ο λ ι τ ι κ ο ὗ ς ἀγῶνες καὶ τὰ π ο - λ ι τ ι κ ᾶ συνθήματα ὅτε μὲ τὴν «ὀργάνωση τῆς ἔ ξ ο υ σ ί - α ς », ἀλλὰ μὲ τὴν ὀργάνωση τῆς ἔ π α ν ᾶ σ τ α σ η ς . Ὅλοι αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ παραστέκουν στὶς μάζες στὴν προσπάθειά τους γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ τελειοποίηση τῶν ὀργανώσεών τους, βοηθώντας τες νὰ συγκεντρώσουν τὴν προσοχή τους, τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴ δράση τους στὴν προπαρασκευὴ μιᾶς ἀθροιστικῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐπανάστασις.

Ἐκείνη τὴ στιγμή κανεὶς δὲν θὰ τοὺς ἐμπόδιζε σ' αὐτὸ τὸ ἔργο.

Οἱ ἄργατες, οἱ ἀγρότες κ ι ' ο ἶ σ τ ρ α τ ι ῶ τ ε ς ἦταν ἐντελῶς σύμφωνοι γι' αὐτὸ τὸ συλλογικὸ τους καθήκον.

Ἡ ἀληθινὴ ἐπανάσταση ἔπρεπε νάχε προχωρήσει κατ' εὐθείαν πρὸς τοὺς στόχους τῆς μὲ μεγάλα βήματα. Θάπρεπε νάχε ριζώσει πολὺ βαθειά, τόσο πῖθ πολὺ, ἀποῦ οἱ μάζες, μ' ἓνα ταυτόχρονο κι' ἀυθόρμητο ξεκίνημα, εἶχαν ἤδη δημιουργήσει ἓνα ἀπέραντο δίκτυο ὀργανώσεων καὶ δὲν ἀπέμεινε παρὰ αὐτὴ ἡ δημιουργικὴ διάθεση νὰ συμπληρωθεῖ μὲ κάποια τάξη καὶ μὲ μιὰ πῖθ φηλὴ συνείδηση. Ἄν ἀπ' τὴν ἀργή, οἱ εἰλικρινεῖς ἐπαναστάτες, ὅλος ὁ σοσιαλιστικὸς τύπος κλπ. εἶγαν συγκεντρώσει τὴν προσοχή τους τὴς δυνάμεις καὶ τὴν ἐνεργητικότητά τους πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, οἱ ἐξελλίξεις γιὰ τὴν ἐπανάσταση θάταν διαφορετικῆς.

Ὅμως αὐτὰ εἶναι ἔ,τι ἀκριβῶς ὅλοι αὐτοὶ δὲν κάνανε.

Ἐνα ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Ἡ νέα ἐξουσία» (Νο 14 τῆς 4-17ης Νοεμβρίου) ἔγραψε:

Ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ ἐξουσία τελειώνει ἡ Ἐπανάσταση. Ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ «ὀργάνωση τῆς ἐξουσίας» τελειώνει ἡ «ὀργάνωση τῆς Ἐπανάστασης». Ἡ ἔκφραση «ἐπαναστατική ἐξουσία» ἔχει τόση ἔννοια ὅση καὶ οἱ ἔκφρασεις «ζεστός πάγος» ἢ «κρύα φωτιά», δηλαδή ἀπολύτως καμιά.

Ἄν πάρει ἡ ἐπανάσταση ὀριστικά πολιτική κατεύθυνση, κατὰ τὰ πρότυπα τῆς «ὀργάνωσης τῆς ἐξουσίας», μπορούμε νὰ δοῦμε αὐτὸ πού θ' ἀκολουθήσει: ἀπ' τῆ στιγμῆ πού θάχει κατακτηθεῖ ἡ πρώτη ἐπαναστατική νίκη τοῦ ἐξεγερμένου λαοῦ (νίκη τόσο ἀκριβὰ πληρωμένη ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τῶν πολιτικῶν μεθόδων), ἡ «δεύτερη ἐπανάσταση» θά σταματήσει. Στὴ θέση μιᾶς ἐλεύθερης καὶ δημιουργικῆς ἐπαναστατικῆς, γενικῆς κι' ἀμεσης, δραστηριότητας τῶν μαζῶν — δραστηριότητας ἀπαραίτητης γιὰ τὴν ἐδραίωση κι' επέκταση αὐτῆς τῆς νίκης — θά ζήσουμε τὸ ἐπαίσχυντο παζάρεμα γιὰ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία, τὴν ἀπόλυτα ἀχρηστὴ «ὀργάνωση τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας» καί, τέλος, τὴν παράλογη «δραστηριότητα» τῆς νέας κεντρικῆς «ἐξουσίας»: τῆς νέας «κυβέρνησης πασῶν τῶν Ρωσοῦν».

Ἐξυπακούεται ὅτι τὰ σοβιέτ καὶ οἱ ἄλλες τοπικὲς ὀργανώσεις θά ἐξαρτῶνται ἀπ' τὸ κεντρικὸ σοβιέτ καὶ τὴν κυβέρνηση θά πιεστοῦν νὰ ὕ π ο τ α χ τ ο υ ν στὸ κέντρο καὶ νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν. Τὸ σὸνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ!», θά σημαίνει στὴν πραγματικότητα τὴν ἐξουσία τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος. Στὴ θέση τῆς φυσικῆς κι' ἀνεξάρτητης συνεργασίας τῆς ἐλεύθερης πόλης μὲ τὴν ἐλεύθερη θπαιθρο γιὰ τὴν ἀδέσμευτη συγκρότηση τῆς νέας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, θά δοῦμε ἓνα «ισχυρὸ» συγκεντρωτικὸ κράτος, μιὰ «στιβαρὴ ἐπαναστατικὴ ἐξουσία»: ἐξουσία πού θά καθοδηγεῖ, θά διατάσσει, θά ἐπιβάλλει, θά τιμωρεῖ.

Ἡ ἔτσι θάχουν τὰ πράγματα, ἢ δὲ θά ὑπάρχει καθόλου ἐξουσία. Γιατί τίποτα ἐνδιάμεσα ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὲς δύο δυνατότητες δὲν εἶναι πραγματοποιήσιμο. Οἱ φράσεις γιὰ μιὰ «τοπικὴ αὐτονομία», παράλληλα μὲ τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς κρατικῆς ἐξουσίας, ἦταν πάντοτε, εἶναι σήμερα καὶ θά εἶναι στὸ μέλλον φράσεις κενές...

Αὐτὴ ἡ νέα ἐξουσία, πού τώρα βαθμιαία ἐδραιώνεται, θά μπορέσει νὰ δώσει «κάτι τι» στὸ λαό; Ἄναμφίβολα θά τοῦ παρχωρήσει μερικά πράγματα.

Ἄλλὰ, ἐργαζόμενοι, ξεχάστε τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση, τὸν σοσιαλισμὸ, τὴν καταστροφὴ τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, τὴν αὐθεντικὴ σας χειραφέτηση, ἂν τὰ περιμένετε ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴ νέα ἐξουσία! Γιατί οὔτε ἡ νέα ἐξουσία (οὔτε καμιά ἄλλη) θά μπορέσει νὰ σὲς τὰ δώσει...

Θέλετε ἀποδείξεις;...

Κι' ἀφοῦ παραθέτει γεγονότα πού ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ

μπολσεβικισμός θα καταλήξει: μοιραία στη προδοσία, στον εκφυλισμό, το άρθρο καταλήγει:

... Αυτό πάει να πει ότι απ' τον μπολσεβικισμό ως τον καπιταλισμό ή γραμμή παραμένει βασικά ενιαία και χωρίς διακοπή. Αυτό, μοιραία, είναι οι νόμοι του πολιτικού αγώνα. Θα μας πείτε ότι θα διαμαρτυρηθείτε, ότι θ' αγωνιστείτε για τα δικαιώματά σας, ότι θα ξεσηκωθείτε και θα αντιδράσετε άμέσως κι' επί τόπου με πλήρη ανεξαρτησία;

Πολύ καλά. Όμως τότε να ξέρετε ότι η δραστηριότητά σας θα χαρακτηριστεί «παράνομη» κι' «αναρχική»· ότι οι «σοσιαλιστές της εξουσίας» θα σας έπιταθούν μ' όλη τη δύναμη της «σοσιαλιστικής» τους εξουσίας· κι' έτσι τέλος τα ικανοποιημένα απ' τη νέα κυβέρνηση λαϊκά στρώματα (στα όποια θάχει δώσει «κάτι τι»), καθώς κι' αυτοί που έχουν κουραστεί απ' την 'Επανάσταση και νοιώθουν για σας μόνο όργη και μίσος, έλοι αὐτοί θα τὰ βάλουν μαζί σας.

Στον αγώνα σας κατά του τσαρισμού είχατε μαζί σας σχεδόν όλο τὸ λαό.

Στον αγώνα σας κατά του Κερένσκι είχατε ήδη αρκετά απομονωθεί.

'Εάν τώρα αφήσετε τη νέα εξουσία να σταθεροποιηθεί κι' αν έρθουν έτσι τὰ πράγματα ώστε στο μέλλον να πρέπει ν' αγωνιστείτε ενάντια σ' αυτή την ισχυρή πια εξουσία, τότε δε θάχετε μείνει παρά μιὰ χούφτα άνθρωποι.

Θά σας συντρίψουν αλόπητα σαν «τρελλούς», σαν επικίνδυνους «φανατικούς», σαν «αναρχικούς», σαν «ληστές»... Και δε θα βάλουν ούτε ταφόπετρα στο μνήμα σας.

Σ' ένα άρθρο με τίτλο «'Από αδιέξοδο σὲ αδιέξοδο» (Νο 15 της 6-19ης Νοέμβρη) διαβάζουμε:

Δὲν υπάρχει παρά ένας τρόπος για να μπει η 'Επανάσταση στον σωστό κι' εὐθὺ δρόμο:

Νὰ εκφράσουμε τὴν αντίθεσή μας στὴ σταθεροποίηση τῆς κεντρικῆς πολιτικῆς εξουσίας. Νὰ βοηθήσουμε άμέσως τις μάζες — σ' όλους τοὺς τομείς και χώρους — νὰ δημιουργήσουν τις ταξικές τους οργανώσεις, έξω απ' τὰ κόμματα. Νὰ βοηθήσουμε αυτές τις οργανώσεις νὰ σχηματίσουν ένα άρμονικό σύνολο, στὴν άρχή τοπικά, μετὰ περιφερειακά, κλπ. μέσω των Σοδιέτ (σημβουλίων) αὐτῶν τῶν οργανώσεων: Σοδιέτ όχι εξουσιαστικῶν, αλλά αποκλειστικά και μόνο ὀργάνων συνδέσης και συντονισμού. Νὰ προανατολίσουμε αυτές τις οργανώσεις πρὸς τὸ μοναδικό σκοπὸ πὸ ἀξίζει: τὴν ἀξινόμητη κυριαρχία τους στὴν παραγωγή, τις ανταλλαγές, τις επικοινωνίες, τὴ δικαιοσύνη, κλπ.

Ν' ἀρχίσουμε ἔτσι, ἀμέσως, τὴν ὀργάνωση τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς χώρας σὲ νέες βάσεις.

Τότε θ' ἀρχίσει νὰ πραγματοποιεῖται εὐκολὰ καὶ μὲ τρόπο φυσικό ἕνα εἶδος «δικτατορίας τῆς ἐργασίας». Κι' ὀλόκληρη ἡ χώρα θὰ εἶναι σὲ λίγο ἱκανὴ γιὰ κάτι τέτοιο.

Καὶ τὸ ἄρθρο καταλήγει ὡς ἑξῆς:

Κάθε ἐξουσία εἶναι ἕνας κίνδυνος γιὰ τὴν Ἐπανάσταση. **Καμιὰ ἐξουσία** δὲ θὰ μπορέσει νὰ ὀδηγήσει τὴν Ἐπανάσταση στοὺς ἀθθεντικούς της στόχους. Τὸ κλειδί ποῦ θ' ἀνοίξει τὴ μυστικὴ πόρτα τοῦ Ναοῦ τῆς Νίκης δὲ βρίσκεται στοὺς λαβύρινθους τῶν πολιτικῶν ἐλιγμῶν!

Ἐνα ἄρθρο γιὰ τὴν «Ὄργάνωση τῆς Ἐπανάστασης» διαπιστώνει καὶ διασαφηνίζει (Νο 16 τῆς 7-20 Νοέμβρη):

Τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα λένε:

Γιὰ νὰ ὀργανώσουμε τὴν Ἐπανάσταση πρέπει πρὶν ἅπ' ὅλα νὰ πάρουμε τὴν κρατικὴ ἐξουσία καὶ νὰ τὴν ὀργανώσουμε. Μὲ τὴ βοήθειά της ὅλη ἡ οἰκονομία θὰ περάσει στὰ χέρια τοῦ Κράτους.

Οἱ ἀναρχικοὶ λένε:

Γιὰ νὰ ὀργανώσουμε τὴν Ἐπανάσταση πρέπει πρὶν ἅπ' ὅλα νὰ πάρουμε στὰ χέρια μας τὴν οἰκονομίαν καὶ νὰ τὴν ὀργανώσουμε. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ Ἐξουσία καὶ τὸ Κράτος (ποῦ καὶ οἱ Ἰδιοὶ οἱ σοσιαλιστὲς παραδέχονται ὅτι ἀποτελοῦν ἕνα «ἀναπόφευγο» καὶ πρόσκαιρο κακὸ) δὲν θάχουν λόγο ὑπαρξῆς.

Ὅταν λέμε νὰ πάρουμε στὰ χέρια μας τὴν οἰκονομίαν, αὐτὸ σημαίνει νὰ κάνουμε δικές μας τὴ γεωργίαν καὶ τὴ βιομηχανίαν· νὰ πάρουμε στὰ χέρια μας τὴν παραγωγή, τὴν ἀνταλλαγῆς, τὴν ἐπικοινωνίαν κλπ. Αὐτὸ σημαίνει νάχουμε στὴ διάθεσή μας ὅλα τὰ μέσα καὶ ἐργαλεῖα γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τὴν ἀνταλλαγῆς: Τὸ ἔδαφος καὶ τὸ ὑπέδαφος, τὴν φάμπρικαν, τὰ ἐργοστάσια, τὰ ἐργαστήρια, τὰ ναυπηγεῖα, κλπ. Τὰ ἀποθέματα καὶ τὴν ἀποθήκην, τὰ μαγαζιά, τὴν τράπεζαν, τοὺς σιδηρόδρομους, τὴν θαλάσσιαν καὶ παραποτάμιαν μεταφορὰν κι' ὅλους τοὺς τρόπους ἐπικοινωνίας, τὸ ταχυδρομεῖο, τὸν τηλεγράφο, τὸ τηλέφωνο, κλπ.

Γιὰ νὰ καταληφθῆ ἡ Ἐξουσία χρειάζεται ἕνα πολιτικὸ κόμμα. Γιατὶ πράγματι εἶναι ἕνα κόμμα ποῦ παίρνει στὰ χέρια του τὴν ἐξουσίαν, στὸ πρόσωπο τῶν ἡγετῶν του (ἀφαντικῶν). Γι' αὐτὸ οἱ σοσιαλιστὲς παρακινοῦν τὴν μάζαν νὰ ὀργανωθοῦν σ' ἕνα κόμμα. Γιὰ νὰ τὸ ὑποστηρίξουν τὴν ὄρα τῆς πάλης γιὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἐξουσίας.

Γιὰ νὰ πάρουμε στὰ χέρια μας τὴν ο ἰ κ ο ν ο μ ί α δὲν χρειάζεται ἕνα πολιτικό κόμμα, ἀλλὰ εἶναι ἀπαραίτητοι οἱ ὀργανισμοὶ τῶν ἐργαζομένων μαζῶν: ὀργανισμοὶ ἀνεξάρτητοι καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε πολιτικό κόμμα. Σ' αὐτοὺς τοὺς ὀργανισμοὺς ἐναπόκειται, τὴν ὥρα τῆς ἐπανάστασης, τὸ καθήκον τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνοικοδόμησης.

Νὰ γιατί οἱ ἀναρχικοὶ δὲ φτιάχνουν ἕνα πολιτικό κόμμα: ἀγωνίζονται, εἴτε ἀπ' εὐθείας στὶς ὀργανώσεις τῶν μαζῶν, εἴτε — σὺν προπαγανδιστῆς — μέσα στὶς ἰδεολογικὰς ὁμάδες κι' ἐνώσεις.

Ἐν συνεχείᾳ τὸ ἄρθρο θέτει τὶς ἀκόλουθες βασικὰς ἐρωτήσεις:

Πῶς πρέπει, πῶς μποροῦμε νὰ ὀργανωθοῦμε χωρὶς Ἐξουσία; Ἀπὸ τί πρέπει ν' ἀρχίσουμε; Πῶς πρέπει ν' ἀρχίσουμε;

Ἡ ἐφημερίδα ὑπόσχεται νὰ ἀπαντήσει σ' ὅλες αὐτὰς τὶς ἐρωτήσεις μ' ἕνα τρόπο ἀκριβῆ καὶ λεπτομερειακόν.

Καὶ πράγματι ἀπαντᾷ σὲ ἄρθρα τοῦ κυκλοφόρησαν πρὶν ἀπ' τὴν ἀπαγόρευσίν της (τὴν ἀναξὴ τοῦ 1918). (Σημειώσουμε ἄρθρα ὅπως τὰ: «Ὁ πόλεμος», Νο 17 τῆς 8-21 Νοέμβρη· «Ἡ Πείνα», στὸ ἴδιο φύλλο· «Ὁ τελευταῖος γῦρος» στὸ ἴδιο φύλλο· «Τί νὰ κάνουμε», Νο 19 τῆς 18ης Νοέμβρη - 1ης Δεκεμβρη· «Προαιδοποίηση», Νο 20 «Τὰ ἄμεσα καθήκοντα», Νο 21 κλπ.).

Τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1917 ἦταν πολὺ σκληρὸ γιὰ τὸ λαόν. Ὁ πόλεμος συνέχιζε νὰ ἀποδυναμώνει καὶ νὰ παραλύει τὴν χώραν. Ἡ κατάσταση στὸ ἐσωτερικόν γινόταν ὄλο καὶ περισσότερον τραγικὴν.

Τὸ ἄρθρο «Τί νὰ κάνουμε» διαπιστώνει:

Οἱ συνθήκες ὑπαρξῆς τῶν ἐργαζομένων μαζῶν χειροτερεύουν ἀπὸ μέραι σὲ μέραι κι' ἡ μισέφια ἀξάνει. Ἡ πείνα ἐγκαθίσταται μόνιμα στὰ σπίτια. Κάνει κρύον, ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τῆς κατοικίας καὶ τῆς θέρμανσης δὲν ἔχει λυθεῖ. Πολλὰ ἐργοστάσια κλείνουν ἀπὸ ἔλλειψη μέσων, καυσίμων, πρώτων ὑλῶν καὶ συχνὰ ἰδιοχητητῶν ποὺ τὰ κλείνουν καὶ φεύγουν. Οἱ σιδηρόδρομοι βρίσκονται σ' ἀξιοθρήνητην κατάστασιν. Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας εἶναι ὀλοκληρωτικὰ ἐξαρθρωμένη.

Και συνεχίζεις:

Μια παράδοξη κατάσταση δημιουργείται: Η άνω, ή κυβέρνηση των «έργατων κι' αγροτών» κέντρο περιβεβλημένο μ' όλες τις εξουσίες που έχει τα μέσα για την εξάσκησή τους. Οι μάζες περιμένουν απ' αυτή τις λύσεις. Δημοσιεύει διατάγματα που λέει ποιές θα έπρεπε να ήταν οι δελτιώσεις (και πάλι τα μέτρα που εκθειάζει είναι πολύ πιο κάτω απ' τις ανάγκες των μαζών), αλλά δσον αφορά το κύσιώδες πρόβλημα: πώς υλοποιούνται αυτά άπανταίει: «ή σ ο υ ν τ α κ τ ι κ ή σ υ ν έ λ ε υ σ η !»

Κάτω, όλα είναι όπως πριν.

Οι μάζες πεθαίνουν της πείνας — ή κερδοσκοπία, οι εθνοίς κι' ή μαύρη αγορά εξακολουθούν.

Οι μάζες είναι μέσα στη μιζέρια — όμως τα μαγαζιά (άκόμα και οι διτρινες τους) ξεχειλίζουν από υψόματα, κρέας, λαχανικά, φρούτα και κονοέρβες... Και δέν άμφιδάλλουμε ότι υπάρχει στην πόλη άπαρκής ποσότητα από αντικείμενα πρώτης άνάγκης.

Οι μάζες είναι φτωχές — αλλά οι τράπεζες είναι πλούσιες.

Οι μάζες στερούνται (έστω και μις μέτριας) κατοικίας — αλλά τα σπίτια άνήκουν στους ιδιοκτήτες.

Οι μάζες πετιούνται στο δρόμο, εργοστάσια κλείνουν κι' είναι αδύνατο να πάρουν αυτές στα χέρια τους τις εγκαταλειμένες επιχειρήσεις λόγω έλλειψης κεφαλαίων, καυσίμων και πρώτων υλών.

Ή θπαιθρος έχει άνάγκη από τα προϊόντα της πόλης. Ή πόλη έχει άνάγκη απ' τα προϊόντα της θπαιθρου — αλλά ή κατάσταση είναι τέτοια που είναι σχεδόν αδύνατο να πραγματοποιηθούν οι ανταλλαγές.

Διαπιστώνοντας αυτή την κατάσταση και κάνοντας κριτική στη μαλθακή στάση της κυβέρνησης των μπολσεβίκων, ο άναρχικός τύπος κάνει ταυτόχρονα προτάσεις, που, κατά τη γνώμη του, είναι οι πιο γρήγοροι. άπλοι και άποτελεσματικοί τρόποι για την έξοδο απ' την κρίση.

Έτσι, σε πολλά άρθρα («Τί να κάνουμε;», «Προειδοποίηση», κλπ.) ή έφημερίδα θέτει: ύπ' όψη των εργαζομένων ένα πρόγραμμα συγκεκριμένο και λεπτομερειακό με μέτρα έπείγοντα και άμεσα, όπως: έπίταξη ά π ο τ ο ύ ς έ ρ γ α τ ι κ ο ύ ς ό ρ γ α ν ο σ μ ο ύ ς των προϊόντων πρώτης άνάγκης και όργάνωση άποθεμάτων και άποθηκών διανομής (για να άντιμετωπιστεί ή πείνα)· δημιουργία λαϊκών έστιατορίων μεθόδική όργάνωση έπιτροπών στα σπίτια (των ένοίκων), σε κάθε δρόμο και συνοικία κλπ. (για να άντιμετωπιστεί ή άνεπαρκεία κατοικιών. και ν' άρχίσει ταυτόχρονα ή άν-

ακτινάτωση τῶν ἰδιοκτητῶν ἀπ' τὴς κοινότητες τῶν ἐνοίκων)· μ' ἄλλα λόγια, ἄμεση κοινωνικοποίηση τῶν τόπων κατοικίας· ἐπίταξη (πάντα ἀπ' τοῖς ἐργατικούς ὀργανισμούς) τῶν ἐγκατελειμμένων ἀπ' τοὺς ἰδιοκτῆτες τοὺς ἐργοστασίων· ἄμεση ὀργάνωση δημόσιων ἔργων (πού θὰ κάνουν τὴς ἐπείγουσες ἐπισκευές στὴς πόλεις, τοὺς σιδηρόδρομους κλπ.), ἄμεση δήμευση ἐνὸς μέρους τῶν τραπεζικῶν διαθέσιμων γιὰ νὰ γίνει δυνατὴ ἢ ἀνάπτυξη τῆς νέας συλλογικῆς παραγωγῆς· ἁμαλὴ ἐπαναλειτουργία τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν πόλεων καὶ τῆς ὑπαίθρου· ἀνταλλαγὴ τῶν προϊόντων ἀπ' τὴς ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν καὶ τοὺς καλλιεργητές· κοινωνικοποίηση τῶν σιδηροδρόμων καὶ ὄλων τῶν μέσων ἐπικοινωνίας· ἐπίταξη καὶ κοινωνικοποίηση ὅσο τὸ δυνατόν γρηγορώτερα τῶν ὀρυχείων γιὰ τὴν ἄμεση προμήθεια (μὲ τὴ φροντίδα τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων) τῶν ἐργοστασίων, τῶν αἰδηροδρόμων, τῶν κατοικίων κλπ. μὲ καύσιμα καὶ πρῶτες ὕλες.

Ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ υἱοθετήσῃ: αὐτὰ τὰ μέτρα γιὰτὶ ἀναγκαστικὰ θὰ μέλωνν τὸ ρόλο τῆς, θὰ τὴν παραμέριζαν σὲ δεύτερο πλάνο, θὰ ἀποδείχνανε γρήγορα ὅτι ἦταν ἀχρηστὴ καὶ τελικὰ θὰ ἔθεταν σὲ ἀμφισβήτηση τὴν ὑπαρξὴ τῆς. Φυσικὰ δὲ μπορούσε νὰ δεχτεῖ κατὰ τέτοιο.

Μὴ θέλοντας νὰ ἐμπιστευθεῖ τίποτα στὴς μάζες, ἀλλὰ μὴ νοιώθοντας τυυτόχρονα ἀρκετὰ δυνατὴ γιὰ νὰ κάνει κάτι ἀποφασιστικὸ μὲ τὴ μέθοδο τῆς πολιτικῆς δράσης, ἄφηνε τὰ πράγματα νὰ κυλᾶνε, περιρριζώμενη στὸ μεταξύ σὲ οἰκονομικὰ γιὰτροσόφια — δειλὰ καὶ χωρὶς ἀποτέλεσμα. Προσπαθοῦσε ἰδιαίτερα ν' ἀντιμετωπίσῃ: τὴς πιὸ πεστικές ἀνάγκες μὲ πολιτικο-ἀστυνομικὴς καὶ στρατιωτικὴς μεθόδους: μὲ ἐπιτάξεις, πρόχειρες αὐθαίρετες καὶ βίαιες ἀπὸ φανατισμένα ἀπ' τοὺς ἀρχηγούς τοὺς στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα (ἐνέργειες πού μεταξύ ἄλλων εἶχαν σὰ συνέπεια τὴν ἐχθρότητα τῆς ὑπαίθρου γιὰ τὴς πόλεις καὶ τὴν ἀποστροφή κάθε ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν Ἐπανάσταση), μὲ καταστολὴ, βία, κλπ.

Διαμαρτυρόμενοι ἀποφασιστικὰ γιὰ τὸ στραβὸ δρόμο ὅπου ὀδηγοῦσαν τὴν Ἐπανάσταση οἱ μπολσεβίκοι καὶ κριτικάροντας τὸ σύστημά τους, οἱ ἀνρχικοὶ ἦταν οἱ μόνοι πού συνιστοῦσαν τὴν ἐφαρμογὴ ἀληθινὰ λαϊκῶν, ἀληθινὰ σοσιαλιστικῶν καὶ ταυτόχρονα συγκεκριμένων μέτρων πού, κατὰ τὴ γνώμη τους, θὰ

κατευθύνανε από τώρα την 'Επανάσταση στο δρόμο της αυθεντικής Κοινωνικής 'Επανάστασης.

Φυσικά, οι μπολσεβίκοι κάνανε τον κουφό. Όσο για τις μάξες, δλοκληρωτικά καταπιεσμένες και υποδουλωμένες απ' τον μπολσεβικισμό, δε μπορούσαν ούτε ν' ακούσουν τους αναρχικούς, ούτε νά εκφραστούν οι ίδιες.

Με την ευκαιρία, βρίσκω σωστό ν' αναφέρω εδώ δλόκληρο ένν άρθρο της «Γκόλος Τρούντζ» (Νο 18, της 13ης Φλεβάρη 1918), που δημοσιεύτηκε με την ευκαιρία μιās απόφασης της Κυβέρνησης των μπολσεβίκων που άφορούσε την έλευθερία του τύπου. Το άρθρο αντιπαράθεται καθαρά τις αντίστοιχες θέσεις των δύο ιδεολογιών άπέναντι σ' ένα συγκεκριμένο πρόβλημα.

ΛΑΘΟΣ ΔΡΟΜΟΣ — Άν ήθελε κανείς νά καταγράψει καθημερινά τις πράξεις και τά γεγονότα που άποδειχουν άναμφισβήτητα ότι είναι άδύνατο νά πραγματοποιηθεί ή άληθινή κοινωνική 'Επανάσταση «έκ των ένω» θάχε βρει ένα τρόπο νά γερμίζει δεκάδες στήλες έφημερίδας... Μόνο που έμεις έχουμε πιά έπείγοντα καθήκοντα αυτή τή στιγμή! Άφήνουμε αυτό τό καθήκον στους φιλόπουνους μελλοντικούς ιστορικούς της 'Επανάστασή μας. Χωρίς άμφισβόλια θ' άνακαλύψουν σ' άρχεία τους μιá πληθώρα ντοκουμέντων που θ' άποδειχουν εύκολα «πώς δέν πρέπει νά γίνεται ή 'Επανάσταση». Όσο για μάς, έχουμε κουραστεί νά επαναλαμβάνουμε καθημερινά ότι ούτε ή πραγματική έλευθερία, ούτε ή άθθεντική χειραφέτηση του κόσμου της έργασίας, ούτε ή νέα κοινωνία, ούτε ή νέα κουλτούρα — τελικά, ότι καμιά π ρ α γ μ α τ ι κ ή α ξ ί α τ ο υ σ ο ο σ ι α λ ι σ μ ο θ δέ μπορεί νά πραγματοποιηθεί μέσω μιās συγκεντρωτικής «κρατικής μηχανής» που κινείται από μιá πολιτική έξουσία και στά χέρια ένός κόμματος. Δέ θΐταν κενός νά τελειώνουμε μ' αυτό τό θέμα, με την έλπίδα ότι άδριο ή ι δ ι α ή ζ ω ή θά κάνει κατανοητή αυτή τήν άλήθεια (τόσο άπλή στο έάθος) με τέλεια καθαρότητα σ' όλους τους τυφλούς;

Κι' όμως, αυτοί που δ' έλέπουν, είναι ακόμα πολλοί.

Μόλις πριν λίγες μέρες είχαμε στά χέρια μας μιá άπόφαση, που έλεγε τά εξής: άν και ή ιδέα του άναρχισμού είναι ή καλύτερη, ή πιό δημοφνη και ή πιό καθαρή απ' τις ιδέες, δέν ήρθε ακόμα ή ώρα της πραγματοποίησής της. Είναι άπαραίτητο και' άρχη νά σταθεροποιήσουμε τήν 'Επανάσταση που έγινε («τή σοσιαλιστική»). «Είμαστε πεπεισμένοι», καταλήγει ή άπόφαση, «ότι ο άναρχισμός θάρθει και θά θριαμβεύσει: μ ε τ ά τ ο ν σ ο ο σ ι α λ ι σ μ ο ».

Νάτη λοιπόν ή τρέχουσα, κοινότοπη, αντίληψη για τον άναρχισμό!

Για τον φιλήσυχο «πολίτη», ο άναρχισμός είναι είτε ή μπόμπα και ή λεηλασία, ο τρόμος και τό χάος, είτε — στην καλύτερη περίπτωση — ένα μακάριο όνειρο: ο παράδεισος «μετά τον σοσιαλισμό». Γιατί ο φιλήσυχος «πολίτης» ά γ ν ο ε ι τον άναρχισμό. Τόν κρίνει σύμφωνα μ' ό,τι: «διαδίδεται». Είναι τόσο άφελής κι' ευκολόπιστος ό φτωχός!...

Οί έμπνευστές της άπόφασης δέ τον γνωρίζουν περισσότερο.

Έάν παρουσιάζεται ο άναρχισμός σαν έρχομός μιας έποχής όπου θα ζούμε χρυσαφένιες και μετάξινες μέρες σε μία γη της Έπαγγελίας, τότε ναί. δέν ήρθε άκόμα ή ώρα του, (όμως εξίσου με την Ίδια έννοια, δέν έχει έρθει ούτε και ή ώρα του «σοσιαλισμού»).

Άν όμως (όπως και κάνουν οί έμπνευστές της άπόφασης) εξετάζεται τό πρόβλημα άπ' την άποψη του δ ρ ό μ ο υ προς τη χειραφέτηση, και ιδίως του π ρ ο τ ο ε ς του άγώνα για την απελευθέρωση, τότε θάταν παράλογο νά φανταστούμε ότι θα πάρουμε μία κατεύθυνση ακολουθώντας ταυτόχρονα μία άλλη. Όπότε θα είναι ύποχρεωμένους κανείς νά δ ι α λ έ ξ ε ι : ή τή μία ή την άλλη.

Ό άναρχισμός δέν είναι λοιπόν μόνο μία ι δ έ α, ένας ο κ ο π ό ς : είναι πριν άπ' όλα και μία μ ε θ ο δ ο ς, ένα μ έ σ ο του άγώνα για τη χειραφέτηση του ανθρώπου. Κι' άπ' αυτή την άποψη δηλώνουμε καθαρά και κατηγορηματικά ότι ο «σοσιαλιστικός» δρόμος (ό δρόμος του εξουσιαστικού και κρατικού σοσιαλισμού) δέ μπορεί νά πραγματοποιήσει τους σκοπούς της Κοινωνικής Έπανάστασης και νά μάζε δηγήσει στην άναρχία. Μόνο ή άναρχική μέθοδος είναι: ικανή νά λύσει τό πρόβλημα.

Η βασική θέση του άναρχισμού ο ά μ ε θ ό δ ο υ ά γ ώ ν α, σαν δρόμο προς τον άληθινό σοσιαλισμό, είναι άκριβώς ή εξής: είναι άδύνατο νά καταλήξουμε στον άναρχισμό, και γενικά στην έλευθερία, «μέσω του σοσιαλισμού», «μετά τον σοσιαλισμό». Όχι «διά μέσου», αλλά άκριβώς ά ν τ ί θ ε τ α και σε σ ύ γ κ ρ ο υ σ η με τό «σοσιαλισμό» θα μπορέσουμε νά φτάσουμε στο σκοπό μας. Δέ γίνεται νά πραγματοποιηθεί άλλοιώς ο άναρχισμός παρά πηγαινοντας άπ' ε θ ε ί α ς στο στόχο, από τον ά μ ε σ ο ά ν α ρ χ ι κ ό δ ρ ό μ ο. Άλλοιώς, δέ θα φτάσουμε ποτέ.

Ε ί ν α ι ά δ ύ ν α τ ο ν ά π ρ α γ μ α τ ο π ο ι ή σ ο υ μ ε τ ή ν έ λ ε υ θ ε ρ ί α μ έ σ ω έν ό ς κ ρ α τ ι κ ο ύ σοσιαλισμού.

Παίρνοντας μέρος στον άγώνα για τον σοσιαλισμό μέσω μιας έκ των άνω Έπανάστασης, οί «σοσιαλιστές» κατά τη γνώμη μας έχουν παρεκκλίνει: έχουν πάρει λάθος δρόμο. Ό άγώνας τους δέ θα οδηγήσει σε κριμιά Κοινωνική Έπανάσταση, σε κανένα σοσιαλισμό. Είτε θα άναγκαστούν νά αντιστρέψουν την πορεία τους και νά ξαναπάρουν

τή σωστή — άμωση άναρχική — κατεύθυνση, είτε θα μπούν οι ίδιοι και θα δάλουν και την 'Επανάσταση σ' άδιέξοδο.

Αυτά διακηρύσσει ο άναρχισμός. Νά γιατί άγωνίζεται κατά του σημερινού σοσιαλισμού. Και νά τι θ' άποδείξει σέ λίγο ή ζωή και στους πιο τυφλούς.

'Αποφεύγοντας εδών ν' άσχοληθούμε με πολυάριθμα γεγονότα, πού συνεχώς άνισχύουν τις πεποιθήσεις μας, νοιώθουμε την άνάγκη νά αναφέρουμε ένα χτυπητό γεγονός, έντελώς πρόσφατο:

Μόλις πήραμε ένα αντίτυπο των «Προσωρινών διατάξεων σχετικά με τον τρόπο έκδοσης κάθε είδους έντύπων, στήν Πετρούπολη».

Θεωρούσαμε πάντα τον άγώνα κατά του άστικού τύπου σάν τό άμεσο καθήκον των εργαζομένων κατά την Κοινωνική 'Επανάσταση.

Άς υποθέσουμε για μιá στιγμή ότι αυτή ή 'Επανάσταση άκολουθεί, έξαρχής, τον δικό μας άναρχικό δρόμο: οι εργατικοί και οι άγροτικοί οργανισμοί δημιουργούνται και δημοκρατικοποιούνται σέ μιá ταξική όργάνωση παίρνουν στά χέρια τους την οικονομική ζωή της χώρας, μάχονται οι ίδιοι και με τό δικό τους τρόπο τις αντίπαλες δυνάμεις. Καταλαβαίνει κανείς εύκολα ότι ο τύπος, σάν όργανο δράσης της μπουρζουαζίας, θα καταπολεμοθύνταν άπ' αυτούς τους οργανισμούς μ' έναν τρόπο ουσιαστικά διαφρετικό άπ' αυτόν πού χρησιμοποιεί ή «σοσιαλιστική» μας κυβέρνηση.

Αυτές οι «προσωρινές διατάξεις» σκοπεύουν πράγματι νά θέξουν τον ά σ τ ι κ ό τύπο;

Διαβάστε προσεχτικά τά άρθρα 2-8 αυτών των «διατάξεων». 'Ιδιαίτερα διαβάστε με προσοχή την παράγραφο με τον τίτλο: «'Απαγόρευση και κατάσχεση». Θα έχετε τή χειροπιαστή απόδειξη ότι άπ' τό πρώτο μέχρι τό τελευταίο άρθρο τους αυτές οι «διατάξεις» περιορίζουν όγ: τον ά σ τ ι κ ό τύπο, αλλά κ ά θ ε ύ π ο φ ί α ε λ λ ε υ θ ε ρ ί α ς τ ο ύ τ ύ π ο υ έν γένει. Θα δείτε ότι είναι μιá τυπική πράξη πού καθιερώνει την πιο άστυρή λογοκρισία για ό λ ε ς τις έκδόσεις πού θα είχαν την άτυχία νά δυσαρεστούν την κυβέρνηση, άπ' όπου κι' άν προέρχονται. Θα διαπιστώσετε ότι αυτή ή ενέργεια καθιερώνει ένα πλήθος διατυπώσεων και περιορισμών άπόλυτα άχρηστων.

Είμαστε οίγουρα: ότι ή αθηντική 'Επανάσταση των εργαζομένων θ' άγωνιζόταν κατά του άστικού τύπου μ' άλλες μεθόδους και μορφές. Είμαστε πεπεισμένοι ότι οι άληθινοί άγωνιστές κι' όπαδοί της αθηντικής κοινωνικής 'Επανάστασης δέ θαχαν ούτε θαχουν ποτέ την άνάγκη νά καθιερώσουν ένα νόμο περί λογοκρισίας: Ύμιο κοινότοπο, τυπικότητα γραφειοκρατικό και έξουσιαστικό νόμο πού αποδέλπει νά προστατέψει την έκάστοτε κυβέρνηση άπό κάθε προσπάθειν κριτικής ή δράσης, ε ί τ ε π ρ ο έ ρ χ ε τ α ι ά π' τ ή δ ε ξ ι ά ε ί τ ε α π' τ ή ν ά ρ ι σ τ ε ρ ά νόμο πού καθιερώνει ένα πλήθος δυσκο-

λίες κι' εμπόδια περιττά και βάρβαρα, απ' την άποψη τής ελευθερίας τής έκφρασης.

Έχουμε τονίσει περισσότερο από μιá φορά ότι κάθε μέθοδος έχει τις ιδιομορφίες της. Εύτυχώς ή «ιδιομορφία» που μας άπασχολεί άφορα για την ώρα μόνο την Πετρούπολη. Έλπίζουμε ότι οι επαναστατημένες μάξες τής υπόλοιπης χώρας θα δείξουν περισσότερη έτοιμότητα απ' τή φτωχή μας πρωτεύουσα και θα κάνουν άχρηστη την έφαρμότη των «προσωρινών διατάξεων» στην έπαρχία.

Άς έλπίζουμε ακόμα ότι αυτές οι προσωρινές «διατάξεις» δέ θα γίνουν μόνιμες.

Οι άναρχικοί υποθέτανε ότι τά τυπογραφεία κι' όλα τά μέσα έννημέρωσης, αυτοδιευθυνόμενα απ' τις ταξικές έργατικές οργανώσεις, θα άρκούντουσαν — πράγμα άπλούστατο και φυσικό — να τυπώσουν και να εκδόσουν άντεπαναστατικά κείμενα. Έτσι, όπως και στους άλλους τομείς, δέ θα ύπήρχε έδαφος για δράση πολιτική (κυβέρνηση, άστυνομία, κλπ.) και ή λογοκρισία δέ θαχε νόημα.

Δέ χρειάζεται να πούμε ότι αυτές οι «διατάξεις» εφαρμόστηκαν σέ λίγο σ' όλόκληρη τή χώρα, κι' άργότερα ύπήρξαν ή βάση για τόν νόμο περί τύπου που περιόριζε κάθε μή κυβερνητική (μπολσεβίκικη) έκδοση.

Στό άρθρο: «Τά άμεσα καθήκοντα», πολύ μεγάλο για να τό παραθέσουμε, ή έφημερίδα προτείνει ξανά και λεπτομερικώς λύσεις για πολλά επίκαιρα προβλήματα. «Όργάνωση του άνεφοδιασμού», «πώς να λύσουμε τό πρόβλημα τής κατοικίας», «φάμπρικες κι' εργοστάσια», «οί τράπεζες», «ή πόλη και ή έπαρχία», «οί πρώτες ύλες και τά καύσιμα», «οί μεταφορές», «τά δημόσια έργα» — ήταν τά βασικά κεφάλαια.

Φυσικά, πολλά άρθρα άφιερώθηκαν στό άγροτικό ζήτημα («Τά καθήκοντα των άγροτών», Νο 22 κλπ.), καθώς και πολλά κύρια άρθρα άναφέρθηκαν στό έργατικό ζήτημα («Ό έργατικός δρόμος», Νο 7 τής καθημερινής έφημερίδας· «Τά καθήκοντα των εργατών», Νο 11· «Τό έργατικό συνέδριο», κι' άλλα).

Τελειώνοντας, αναφέρω σάν άξιόπεριεργο ακόμα ένα άπόσπασμα απ' ένα άρθρο με τόν τίτλο: «Ό Λένιν κι' ό άναρχισμός», (Νο 5, τής 19ης Δεκέμβρη - 1ης Γενάρη 1918) :

Οι «σοσιαλιστές», ξεχειλίζοντας από αισθήματα τάξης, σόνεσης και επιφυλακτικότητας, προσάπτουν στον πολίτη Λένιν, αναρχικές παρεκκλίσεις.

Οι απαντήσεις του πολίτη Λένιν περιορίζονται: κάθε φορά στην ίδια φόρμουλα: «Ήσυχαστε. Δέν είμαι άκόμα έ ν τ ε λ ω ς ά ν α ρ-
χ ι κ ό ς ».

Οι αναρχικοί επιτίθενται στον πολίτη Λένιν έξ αίτίας της άδυναμίας του για τό μαρξιστικό δόγμα.

Οι απαντήσεις του πολίτη Λένιν περιορίζονται κάθε φορά στην ίδια φόρμουλα: «Ήσυχαστε. Δέν είμαι πιά έ ν τ ε λ ω ς μ α ρ-
ξ ι σ τ ή ς ».

Ήπιθυμοσμε νά ποθμε σ' έλους άυτούς πούχουν έξαπατηθει: μήν άνησυχείτε και μήν περιμένετε! Ό πολίτης Λένιν δέν είναι κ α θ ό λ ο υ αναρχικός.

Και μετά μιά σύντομη άνάλυση τής θέσης του Λένιν για τήν Ήπανάσταση τό άρθρο καταλήγει ώς έξής:

— Ό πολίτης Λένιν έχει δίκιο όταν λέει:

Ή Απορρίπτουμε τον κοινοβουλευτισμό, τή Συντακτική κλπ. γιατί ή Ήπανάσταση γέννησε τό σοσιέτ.

Ναι, ή Ήπανάσταση γέννησε — όχι μόνο τό σοσιέτ, αλλά μιá δλοκάθαρα τάση για μιá ταξική όργάνωση, έξω άπ' τά κόμματα, άπολιτική, κι' όχι κρατιστική. Ή τύχη τής Ήπανάστασης, έξαρτάται άποκλειστικά άπ' τήν άνάπτυξη άυτής τής τάσης. Κι' ό πολίτης Λένιν θάχε δίκιο άν είχε άναγνωρίσει κάποτε — στην άδηή τής νιότης του — ότι ή άληθινή έπανάσταση θάπερνε άυτό τό δρόμο. Ήλλοίμονο όμως, εκείνη τήν έποχή ήταν «καθαρός μαρξιστής»!

Και τώρα; Τώρα θέβαια, έξυπακούεται, άυτός οι τάσεις των μαζών οι έλο και πιό πολύ αναρχικές τον σκοτίζουν. Ή στάση των μαζών έχει ήδη υποχρεώσει τον πολίτη Λένιν νά ξεχάσει τά παλιά. Έχει ήδη άρχίσει νά υποχωρεί και νά υποκύπτει. Δέν δέχεται τό «κράτος», τήν «έξουσία», τή «δικτατορία», παρά μόνο για λίγο, για ένα μόλις λεπτούλι, για τή «στιγμή μετάβασης». Και μετά! Μετά θέβαια θάχουμε άναρχισμό (δηλαδή περίπου), τον «σοσιετικό άναρχισμό» τον άναρχισμό «άλλά Λένιν».

Και οι «μαρξιστές», φουσκωμένοι από μέθοδο, φρονιμάδα και δυσπιστία, τσιρίζουν: «Μά βλέπετε! Μά άκοστε! Μά τίνας άυτά! Είναι τρομερό! Είναι μαρξιστικά άυτά! Είναι σοσιαλιστικό άυτό τό πράγμα!»

Ή! Θεέ μου! Δέν καταλαβαίνετε, άγαπητοί μας σοσιαλιστές, τί θά πεί ό πολίτης Λένιν όταν ή έξουσία έδραιωθει και δέν θάχει πιά τήν άνάγκη νά δίνει σημασία στις μάζες;

Θά ξαναγυρίσει τότε στον γυριστό του δρόμο. Θά φτιάξει ένα αυθεντικό «μαρξιστικό κράτος» και τή χαρισόσυνη, ώρα τής έριστικής νίκης θά σάς πει «Βλέπετε κύριοι, είμα: ξανά ε ν τ ε λ ω ς μαρξιστής!»

Απομένει ένα μόνο έρώτημα, τó πιο βασικό: οί μάξες δέν θά γίνονν πριν άπ' αύτή τήν πολυπόθητη ώρα έλοκληρωτικά άναρχικές, έμποδίζοντας έτσι τόν πολίτη Λένιν νά ξαναγυρίσει στον «τέλειο Μαρξισμό»;

Λυπάμαι πού δέν μπόρεσα νά δώσω έδω μερικά ακόμα αποσπάσματα τής «Γκόλος Τρόντα» τής «Άναρχίας» (ποδβγαίνε στη Μόσχα), τού «Ναμπάτε» (στην Ούκρανία). Δέν έχω στα χέρια μου τά σχετικά φύλλα, και στις σημερινές συνθήκες δέν μπορώ νά τά προηθευτώ. Μπορώ πάντως νά δεβαιώσω ότι, έξω από μερικές αποχρώσεις και λεπτομέρειες, τó περιεχόμενο όλων τών σοβαρών άναρχικών έφημερίδων ήταν παρόμοιο. Έξ άλλου ό,τι παράθεσα είναι άρκετό για νά δώσει στον άναγκώστη μιá άρκετά καθαρή εικόνα για τίς αντίληψεις, τή θέση και τή δραστηριότητα τών άναρχικών στη διάρκεια τής Έπανάστασης.

Άναφέρω επί πλέον ότι ή άναρχική Συνομοσπονδία τής Ούκρανίας («Ναμπάτε»), πού άπαγορεύτηκε άργότερα άπ' τήν νέα έξουσία τών μπολσεβίκων, μπόρεσε νά οργανώσει τó Νοέμβρη τού 1918 και τόν Άπρίλη τού 1919 στο Κούρσκ και στο Έλισάμπετγκραντ δυό συνέδρια πού πραγματοποιήσαν μιá πολύ έξόβλογη δουλειά. Έφτιαξαν ένα πλάνο άντιεξουσιαστικής δράσης για όλη τήν Ούκρανία και οί άποφάσεις τους έδιναν πολύ μελετημένες λύσεις σέ διάφορα επίκαιρα προβλήματα.

Η περίοδος μεταξύ Οκτώβρη 1917 και τού τέλους τού 1918 ήταν άποφασιστικής σημασίας: Σ τ ή δ : ά ρ χ ε ι α α ύ τ ω ν τ ω ν μ η ν ω ν κ ρ ί θ η κ ε ή τ ύ χ η τ η ς «Έπανάστασης». Για κάμποσο καιρό ή πλάσαγγα δέν είχε όριτικά σέ καμιά μεριά, πράμα πού έγινε λίγους μήνες άργότερα. Η κυβέρνηση τών μπολσεβίκων πέτυχε πάλι νά έγκαταστήσει τó στρατιωτικο-άστυνομικό, τó γραφειοκρατικό και καπιταλιστικό (νέου τύπου) κράτος τής.

Η άναρχική ιδέα, πού έμπαίνε όλο και πιο πολύ έμπέδισό στο δρόμο τής, πνίγηκε.

Κι' όσο για τις εργαζόμενες μάζες, δεν είχαν αρκετή δύναμη και την απαιτούμενη συνείδηση για να μπορέσουν να πούν την αποφασιστική τους λέξη.

II. — ΜΕΡΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Όρισμένα επεισόδια που έζησα ανάμεσα σε χιλιάδες άλλα παρόμοια, είναι πολύ χαρακτηριστικά για την κατανόηση του κλίματος εκείνης της εποχής.

Ένα βράδυ, τέλος του 1917, στην Πετρούπολη, δυο ή τρεις εργάτες του παλιού εργοστασίου πετρελαίου «Νόμπελ» (που χρησιμοποιούσε 4.000 εργάτες περίπου) ήρθαν στην Έδρα της «Ένωσης» και μās διηγήθηκαν τα ακόλουθα:

Το εργοστάσιο είχε εγκαταλειφθεί απ' τους ιδιοκτήτες του και οι εργάτες, μετά από πολλές συγκεντρώσεις και συζητήσεις, είχαν αποφασίσει να το θέσουν συλλογικά σε λειτουργία. Άρχισαν τις απαιτούμενες ενέργειες και απευθύνθηκαν, μεταξύ άλλων, και στην «κυβέρνησή τους» (την κυβέρνηση των μπολσεβίκων), ζητώντας να τους βοηθήσει στην πραγματοποίηση του σχεδίου τους.

Το υπουργείο εργασίας τους ανάγγειλε ότι δυστυχώς στις συνθήκες που επικρατούσαν δεν μπορούσε να κάνει τίποτα: Δεν μπορούσε να τους προμηθεύσει καύσιμα ή πρώτες ύλες, ούτε να τους δώσει παραγγελίες ή να τους βρει πελάτες, μέσα μεταφοράς ή κεφάλαια για να ξεκινήσουν. Για παρηγοριά τους ανέφερε ότι τα 90% των εργοστασίων βρίσκονται στην ίδια κατάσταση κι' ότι η κυβέρνηση θα περνε σε λίγο γενικά μέτρα για τη λειτουργία τους.

Οι εργάτες ετοιμάστηκαν τότε να ξεκινήσουν το εργοστάσιο με δικά τους μέσα, ελπίζοντας να εξοικονομήσουν τα απαραίτητα για να συνεχίσουν την παραγωγή και να εξασφαλίσουν μια ικανοποιητική αγορά.

Όμως, η επιτροπή των εργατών του εργοστασίου πληροφορήθηκε απ' το υπουργείο εργασίας ότι η περίπτωση του δεν ήταν μοναδική, ότι πάρα πολλά εργοστάσια ήταν σε ανάλογη κατάσταση κι' ότι η κυβέρνηση είχε αποφασίσει να κλείσει όλες αυτές τις εγκαταστάσεις και ν' απολύσει τους εργάτες δίνοντάς τους μισθούς δυο ή τριών μηνών, μέχρι να καλύτερέ-

σε: ή κατάσταση.

Οι εργάτες του εργοστασίου «Νόμπελ» δέν συμφώνησαν με την κυβέρνηση και θέλανε νά συνεχίσουν τή δουλειά και τήν παραγωγή. Ήταν σίγουροι ότι θά πετύχουν και κάνανε γνωστή τήν απόφασή τους στην κυβέρνηση. Ή κυβέρνηση απάντησε με μιá κατηγορηματική άρνηση και διακήρυξε ότι σάν κυβέρνηση που είχε τή διεύθυνση και τήν εϋθύνη δλης τής χώρας, δέ μπορούσε νά δεχτεί τó κάθε εργοστάσιο νά λειτουργεί με τó δικό του τρόπο, γιατί αυτό θά κατέληγε σέ άξεδιάλυτο χάος· οα σάν κυβέρνηση θάναι ύποχρεωμένη νά πάρει γενικά μέτρα κι' ότι σχετικά με τίς επιχειρήσεις που βρίσκονταν σέ παρόμοια κατάσταση με τó εργοστάσιο «Νόμπελ», τó μέτρο δέ μπορούσε νάναι άλλο εκτός άπ' τó κλείσμά τους.

Οι εργάτες, στη γενική συνέλευση που όργάνωσε ή εργοστασιακή έπιτροπή, έναντιώθηκαν σ' αυτή τήν απόφαση.

Τότε ή κυβέρνηση τούς πρότεινε νά ξαναγίνει μιá γενική συνέλευση όπου οι αντιπρόσωποι της θά πήγαιναν ν' άποσπληνίσουν τήν ούσία του προβλεπόμενου μέτρου και τή γενική αναγκαιότητα της έφαρμογής του.

Οι εργάτες δέχτηκαν. Κι' έτσι μερκοί άπ' αυτούς, πούχαν σχέση με τήν «Ένωση», ήρθαν νά μäs ένημερώσουν και νά μäs ζητήσουν νά στείλουμε σ' αυτή τή συγκέντρωση έναν δημλητή που θ' άνέπτυσσε τήν άποψη των άναρχικών (έκείνη τήν έποχή τέτοια πράγματα ήταν ακόμα δυνατά). Οι εργάτες του εργοστασίου, μäs είπαν, θά θέλανε νά μάθουν τή γνώμη μας, νά μπορέσουν νά συγκρίνουν τίς δυο θέσεις, νά διαλέξουν τήν καλύτερη και νά ενεργήσουν ανάλογα.

Άπεσταλμένος τής «Ένωσης» στη συγκέντρωση ήμουν έγώ.

Έφτασα πρώτος. Σ' ένα άπέραντο εργαστήριο είχαν συγκεντρωθεί οι περισσότεροι άπ' τούς εργάτες του εργοστασίου. Σ' ένα είδος εξέδρας, πουχε στηθεί στη μέση, τά μέλη τής εργοστασιακής έπιτροπής είχαν καθίσει: γύρω άπόνα τραπέζι περιμένοντας τήν άφιξη των μελών τής κυβέρνησης. Ή σίαση των εργατών ήταν σοβαρή κι' έπιφυλαχτική. Κάθησα κάπου στην εξέδρα.

Σέ λίγο έφτασαν με μεγάλη «επισημότητα» (ήδη!), εϋδιάθετοι, με σιλπιούς χαρτοφύλακες στη μασχάλη, οι αντιπρόσωποι τής κυβέρνησης. Ήταν τρεις ή τέσσερεις, μ' έπικεφα-

λής τὸν ἴδιο τὸν Σλιάπκωφ, Ἐπίτροπο τότε τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν Ἔργασία.

Αὐτὸς μίλησε πρῶτος. Μ' ἓνα τόνο ξερὸ κι' ἐπίσημο, ἐπανελάβε τοὺς ὅρους τῆς ἀπόφασης ποὺ πῆρε ἡ κυβέρνησις, ἀναλύοντας τὶς αἰτίες ποὺ τὴν ὀδήγησαν στὴ λήψη τῆς. Κατάληξε δηλώνοντας ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπόφασις ἦταν ὀριστικὴ κι' ἀμετάκλητη, κι' ὅτι ἡ ἀντίθεσις σ' αὐτὴ θάταν μιὰ πράξις ἀπειθαρχίας τῆς ὁποίας οἱ συνέπειες θάταν σοβαρὲς καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργάτες καὶ γιὰ τὴ γῶρα.

Μιὰ παγωμένη σιωπὴ ἀκολούθησε τὴν ὁμιλία του κι' ἀκούστηκαν μόνο μερικὰ χειροκροτήματα ἀπὸ μπολσεβίκους.

Τότε ὁ πρόεδρος εἶπε ὅτι μερικοὶ ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου θέλαν νὰ μάθουν καὶ τὴν ἀποψη τῶν ἀναρχικῶν, ὅτι ἓνας ἀντιπρόσωπος τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς «Ἐνωσις» ἦταν παρών, καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ λόγο.

Σηκώθηκα. Τὰ «μέλη τῆς κυβέρνησις», κατάπληκτα (προφανῶς δὲ τὸ περιμένανε), μὲ κοιτούσαν μ' ἐκδηλη περιέργεια, ἀνάκατη μὲ εἰρωνία, ἀνησυχία καὶ κακία.

Αὐτὸ ποὺ ἀκολούθησε ἔμεινε ὀριστικὰ χαραγμένο στὴ μνήμη μου. Ἦταν ἓνα γεγονός πολὺ χαρακτηριστικὸ ποὺ ἀνκένωσε τὶς πεποιθήσεις μου.

Ἀπευθυνόμενος στοὺς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου τοὺς εἶπα περίπου τὰ ἑξῆς:

«Σύντροφοι, χρόνια δουλεύετε σ' αὐτὸ τὸ ἐργοστάσιο καὶ τώρα θέλετε νὰ συνεχίσετε ἐδῶ ἐλεύθεροι τῆ δουλειᾶ σας. Αὐτὸ εἶναι ἀναφαίρετο δικαίωμά σας καὶ ἴσως καθήκον σας. Ὅπως καὶ νάχει τὸ πρόγνικ, αὐτὸ ποὺ προφανῶς ὄφειλε νὰ κάνει ἡ κυβέρνησις — ποὺ ἰσχυρίζεται πῶς εἶναι δική σας — ἦταν νὰ σᾶς διευκολύνει ὑποστηρίζοντας τὴν ἀπόφασή σας. Ἀλλὰ ἡ κυβέρνησις μὲν πρὶν λίγο ξανάπε ὅτι νοιώθει ἀδύναμη νὰ κάνει κάτι τέτοιο, κι' ὅτι γι' αὐτὸ τὸ λόγο θὰ κλείσει τὸ ἐργοστάσιο καὶ θὰ σᾶς ἀπολύσει, κι' αὐτὸ παρὰ τὶς ἀποφάσεις καὶ τὰ συμφέροντά σας. Πρὶν ἀπ' ὅλα βρῶσκω τὴν εὐκαιρία νὰ σᾶς πῶ ὅτι κατὰ τὴ γνώμη μας — μιλάω στ' ὄνομα τῆς «Ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς Ἐνωσις» — ἡ ἀδυναμία τῆς κυβέρνησις δὲν εἶναι λόγος γιὰ νὰ σᾶς στερήσει τὸ ψωμί σας ποὺ κερδίζετε τίμια».

Μὲ δέχοφε μιὰ ὁμοβροντία χειροκροτημάτων.

«Ἀντίθετα — συνέχισα — αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι (κι' ἔδειξα

τά «μέλη της κυβέρνησης»). πού ονομάζονται «κυβέρνηση» ή κάπως άλλοιως, ὄφειλαν νά διευκολύνουν τήν πρωτοβουλία σας, νά σας δώσουν κουράγιο και νά σας πουν ὅπως σας λέμε ἐμεῖς: δεδομένης τῆς ἀδυναμίας τῶν ἀρχῶν δέν σας ἀπομένει παρά μιὰ μόνο διέξοδος. Νά τὰ βολέψετε μόνο: σας και νά τὰ θγάλετε πέρα με τίς δικές σας δυνάμεις και μέσθ. Ἡ κυβέρνηση σας ὄφειλε νά προσθέσει ὅτι θά κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιά νά σας βοηθήσει και μάλιστα τὸ συντομώτερο δυνατό. Ἐγὼ δέν εἶμαι: μέλος τῆς κυβέρνησης οὔτε θέλω νά εἶμαι· γιὰτι καμιὰ κυβέρνηση δέν εἶναι: ἰκανή νά καλύψει τίς ἀνάγκες σας και νά κάνει μιὰ συνολική ὀργάνωση τῆς ζωῆς. Θά προσθέσω λοιπὸν κάτι ἄλλο, και σας θέτω μιὰ ἐρώτηση: Ἔχετε τὴ δύναμη και τὰ μέσα γιά ν' ἀναλάβετε τὴ συνέχεια τῆς ἐργασίας; Πιστεύετε ὅτι θά μπορέσετε νά ἐπιτύχετε; Θά μπορούσατε γιά παράδειγμα, νά δημιουργήσετε στὸ χῶρο σας μικροὺς εὐκίνητους και δραστήριους ὀργανισμοὺς ἀπ' τοὺς ὁποίους ἄλλοι θ' ἀσχολοῦνταν με τὴν ἀναζήτηση καυσίμων, ἄλλοι με τὸ πρόβλημα τῶν πρώτων ὕλων, ἄλλοι με τὸ θέμα τῆς διανομῆς μέσθ τοῦ σιδηροδρόμου, κι' ἄλλοι τέλος με τὴν ἀναζήτηση παραγγελιῶν, πελατείας κλπ.; Ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτό, σύντροφοι. Ἄν μπορεῖτε νά φτιάξετε τὰ ἀπαραίτητα, κι' ἂν πιστεύετε ὅτι θά πετύχετε, δέν ἔχετε πρᾶ νά ξεκινήσετε, κι' ἡ κυβέρνηση — ἡ κυβέρνησή «σας» — θά ὄφειλε νά μὴν ἔχει: καμιὰ ἀντίρρηση. Ὅσο γιά μᾶς τοὺς ἀναρχικοὺς, εἶμαστε σίγουροι ὅτι οἱ ἴδιοι: οἱ ἐργάτες, ἔχοντας ποικίλες σχέσεις σχεδὸν παντοῦ στὴ χώρα και γνωρίζοντας σὲ βάθος τὰ οὐσιώδη προβλήματα τῆς δουλειᾶς τους, θά μπορέσουν — κι' ἰδιαίτερα ὅταν εἶναι 4.000 — νά λύσουν τὰ προβλήματά τους πολὺ πιὸ ἀπλά και γρήγορα ἀπ' ὅ,τι ἡ κυβέρνηση. Νομίζουμε λοιπὸν ὅτι δέν ἔχετε πρᾶ νά δημιουργήσετε εὐκίνητους ὀργανισμοὺς κι' ἀνθρώπους ἰκανοὺς, ἀπὸ ἀποψη σχέσεων, γνώσεων και ἐπιδεξιότητος, νά δράσουν ἐνεργητικά και μ' ἐπιτυχία. Ὅταν τελειώσῃ: ἡ ἀποστολή τους, αὐτοὶ οἱ ὀργανισμοὶ θά πάθουν νά ὑπάρχουν και τὰ μέλη τους θά ξανάρθουν στὴ μᾶζα τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου. Τί γνώμη ἔχετε γιά ὅλ' αὐτά;»

Χειροκροτήματα — καθολικά και παρατεταμένα — ἦσαν ἡ ἀπάντηση. Ταυτόχρονα πολλοὶ φώναζαν:

«Μὰ ναί! Και βέβαια! Ἔχουμε προετοιμάσει ὅλα τ' ἀπαραίτητα. Μποροῦμε νά συνεχίσουμε. Ἀσχολούμαστε με τὸ θέ-

μα έδω και έβδομάδες...».

«Προσοχή σύντροφε, είπα, σ'ας λείπουν καύσιμα. Ή κυβέρνηση άρνείται να σ'ας τα προμηθεύσει. Χωρίς καύσιμα τ'ο έργοστάσιο δέν μπορεί να δουλέψει. Μπορείτε να εφοδιαστείτε με δικά σας μέσα;»

— Ναι, και βέβαια, φώναξαν. Δεκαπέντε άτομα ήδη είναι έτοιμα και όργανωμένα για να πάνε σε μιá περιοχή. Καθένας ανάλογα με τις σχέσεις του θά βρει μιá ποσότητα και τα καύσιμα που θάρθουν τελικά θάνα: έπαρκή για τ'ο έργοστάσιο.

— Και για να φέρετε τα καύσιμα έδω;

— Έχουμε κάνει κιόλας συναμιλίες με τούς συντρόφους τών σιδηροδρόμων. Έχουμε εξασφαλίσει τα βαγόνια κι' όλα τα απαραίτητα. Με τ'ο θέμα άσχολείται: μιá άλλη ομάδα άπ' τούς εργάτες τ'ο έργοστασίου.

— Και για τήν αγορά;

— Καμμιá δυσκολία, σύντροφε! Ξέρουμε πολύ καλά τήν πελατεία τ'ο έργοστασίου και μπορούμε να διαθέσουμε τα προϊόντα».

Έρριξε μιá ματιá στον Σλιάπνικωφ και τούς άλλους. Τούς έβλεπαν όλους με έχθρότητα και χτυπούσαν νευρικά τα δάχτυλά τους στο τραπέζι.

«Φραία λοιπόν φίλοι μου, συνέχισα, έφ' όσον έτα έχουν τα πράγματα, ή γνώμη μας, έμας τών άναρχικών, είναι πολύ άπλη: ενεργείστε, αρχίστε τήν παραγωγή, προχωρείστε! Όμως, κάτι ακόμα. Έξυπακούεται δια δέν θά ενεργήσετε σαν άφεντικά όπως οι καπιταλιστές. Δέν θά προσλάβετε εργάτες για να τούς εκμεταλλευτείτε, ούτε θά αποτελείτε μιá άνώνημη μετοχική εταιρία. Έτα δέν είναι;»

Βάλανε τα γέλια. Κι' άμέσως μερικοί εργάτες πήραν τ'ο λόγο για να διακηρύξουν ότι ή δουλειά θά γινόταν με ένα τρόπο συλλογικό, με πλήρη συντροφικότητα κι' αποκλειστικά για να εξασφαλιστούν τα προς τ'ο ζήν. Ή επιτροπή θά επαγρυπνούσε για τήν καλή λειτουργία τής επείρησης. Θά μοίραζαν τα έσοδα μ' ένα τρόπο δίκαιο και κατόπιν κοινής συμφωνίας. Αν υπήρχε πλεόνασμα, θά τ'ο χρησιμοποιούσαν για περαιτέρω ανάπτυξη.

«Αν, κατέληξαν, προκληθούν πράξεις αντίθετες με τήν εργατική άλληλεγγύη δίνουμε έν λευκώ στην κυβέρνηση τ'ο δικίωμα τιμωρίας. Άλλοίωτικά δέν έχει παρά να μάς αφήσει έ-

λεύθερους στην προσπάθειά μας και θα πρέπει να μας έχει εμπιστοσύνη.

— Λοιπόν, φίλοι μου, τελείωσα και γώ με τη σειρά μου, δέν μένει πια να ξεκινήσετε. Σας εύχομαι: κουράγιο και καλή τύχη!».

Μοῦ ἀπάντησε ἕνας κεραυνὸς ἀπὸ χειροκροτήματα. Μία ἀπίθανη ἐξαψη κυριαρχοῦσε μέσα στὴν αἴθουσα, στὴ θέση τῆς προηγούμενης ἡρεμίας. Ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἐπευφημοῦσαν αὐτὴ τὴν κατάληξη και καλεῖς δὲν ἀσχολιόταν πιά με τοὺς «ἀντιπροσώπους τῆς κυβέρνησης», ποὺ ἔμεναν ἀκίνητοι, παγωμένοι στὶς θέσεις τους και με τὰ χαρακτηριστικά τους νὰ δείχνουν τὴν ἀντίθεσή τους με τοὺς ὑπόλοιπους.

Ὁ Σλιάπνικωφ κάτ' ἑθόρρισε τότε στ' αὐτὸ τοῦ προέδρου. Αὐτὸς ἄρχισε νὰ χτυπάει δαιμονισμένα τὸ κουδούνι. Τέλος, ἡ ἡσυχία ἀποκαταστάθηκε.

Τότε ὁ Σλιάπνικωφ ξαναπῆρε τὸ λόγο.

Ψυχρά, ἀν και φανερά ὀργισμένος, τονίζοντας τίς λέξεις και συνοδεύοντάς τις με χειρονομίες στρατιωτικοῦ διοικητῆ, διακήρυξε ὅτι «ὡς μέλος τῆς κυβέρνησης» δὲν εἶχε τίποτε ν' ἀλλάξει: — οὔτε νὰ προσθέσει οὔτε ν' ἀφαιρέσει: — ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἤδη εἶχε πει. Ἐπανέλαβε ὅα ἡ ἀπόφαση τῆς κυβέρνησης ἦταν ὀριστική.

«Ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, εἶπε, μᾶς φέρατε στὴν ἐξουσία. Μᾶς εμπιστευτήκατε. ἐλεύθερα και με τὴ θέλησή σας, τὰ πεπρωμένα τῆς χώρας. Ἐχετε, λοιπόν, εμπιστοσύνη σὲ μᾶς και τίς πράξεις μας. Ἐσεῖς, ἡ ἐργατικὴ τάξη αὐτῆς τῆς χώρας, θελήσατε ν' ἀσχοληθοῦμε με τὰ συμφέροντά σας. Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή κι' ὕστερα ἔμεῖς ὀφείλουμε νὰ τὰ γνωρίζουμε, νὰ τὰ κατανοοῦμε και νὰ ἐπαγρυπνοῦμε γ' αὐτά. Ἐξυπακούεται, ὅτι τὸ καθήκον μας εἶναι: ν' ἀσχολοῦμαστε με τ' ἀληθινὰ γενικά συμφέροντα τῆς ἐργαζόμενης τάξης κι' ὄχι με τὰ συμφέροντα τῆς μῆς ἢ τῆς ἄλλης μικρομάδας. Δὲν μπορούμε νὰ ἐνεργοῦμε γιὰ τὸ ἰδιαιτερο συμφέρον κάθε ξεχωριστῆς ἐπιχειρήσης. Αὐτὸ θὰ τὸ καταλάβαινε κι' ἕνα παιδί. Εἶναι λογικὸ και φυσικὸ νὰ ἐπεξεργαζόμαστε και νὰ πραγματοποιοῦμε πλάνα ποὺ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῆς χώρας. Αὐτὰ τὰ πλάνα ὀφείλουν νὰ διαφυλάξουν τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ συνόλου. Τὸ ἀντίθετο, δηλαδή νὰ πάρουμε ἢ ν' ἀνεχτοῦμε εὐνοϊκά μέτρα γιὰ κάποια κοινότητα, θάταν γελοῖο, ἀντίθετο με τὰ γενικά συμφέροντα τοῦ λαοῦ, κι' ἐγκλημα-

τικό για δλόκληρη τήν εργατική τάξη. Ἡ ἀδυναμία μας νά ἐπιλύσουμε ἀμέσως τὰ διάφορα σύνθετα προβλήματα τῆς στιγμῆς εἶναι παροδική κι' ἐξηγεῖται ἀπ' τὶς τρομερὲς σημερινὲς συνθήκες πού προκύψανε μετὰ τὶς δυστυχίες πού περάσαμε καὶ τὸ χάος ἀπ' τὸ ὁποῖο μόλις τώρα βγαίνουμε. Ἡ εργατική τάξη ὀφείλει νὰ τὸ καταλάβει καὶ νὰ ξέρει νὰ ὑπομένει. Ἡ παρούσα κατάσταση δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴ θέλησή μας. Δὲν δημιουργήθηκε ἀπὸ μᾶς. Ὑπομένουμε, δλοι, τὶς ὀδυνηρὲς καὶ μοιραῖες συνέπειες, πού θὰ ὑπάρχουν γιὰ δλους γιὰ λίγο καιρὸ ἀκόμα. Οἱ ἐργάτες δὲν ἔχουν παρὰ νὰ κάνουν ὀπως δλοι, ἀντὶ νὰ ζητᾶνε νὰ δημιουργήσουν καταστάσεις προνομακῆς γιὰ τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ὁμάδα ἐργαζομένων. Μιὰ παρόμοια συμπεριφορά εἶναι: βλαπτικὴ ἀστική, ἐγωϊστική καὶ ἀποδιοργανωτική. Ἐν ὀρισμένοι ἐργάτες παρασυρμένοι ἀπ' τοὺς ἀναρχικοὺς, αὐτοὺς τοὺς μικροαστοὺς καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀποδιοργανωτῆς, δὲ θέλουν νὰ τὸ καταλάβουν, τόσο τὸ χειρότερο γι' αὐτοὺς! Δὲν μπορούμε νὰ χάσουμε τὸν καιρὸ μας μὲ τὰ καθυστερημένα στοιχεῖα καὶ τοὺς ὑποκινητῆς τους».

Καὶ τελειώνοντας διακήρυξε μὲ τόνο ἐπιθετικό, γεμάτο ἀπειλές:

«Ἐν πάσῃ περιπτώσει προειδοποιῶ τοὺς ἐργάτες αὐτοῦ τοῦ ἐργαστασίου καὶ ἐπίσης τοὺς κυρίους ἀναρχικοὺς, αὐτοὺς τοὺς ἀποτυχημένους καὶ ἐπαγγελματίες ἀποδιοργανωτῆς, δτι ἡ κυβέρονση δὲ μπορεί τίποτε ν' ἀλλάξει ἀπ' τὶς ἀποφάσεις πού μὲ πλήρη γνώση ἔχει πάρει, κι' ὀτι θὰ τὶς κάνει σεβαστῆς μὲ κάθε μέσο. Ἐὰν οἱ ἐργάτες ἐπαμένουν, τόσο τὸ χειρότερο γι' αὐτοὺς! Ἀπλούστατα, θὰ τοὺς ἀπολύσουμε μὲ τὴ βία καὶ χωρὶς ἀποζημίωση. Οἱ ἀμετανόητοι, οἱ ὑποκινητῆς, — ἐχθροὶ τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου — θὰ ὑποστοῦν ἐπιπλέον πὸ σοβαρὲς συνέπειες. Κι' ὀσο γιὰ τοὺς κυρίους ἀναρχικοὺς — δς φυλάγονται! Ἡ κυβέρονση δὲ θ' ἀνεχτεῖ ν' ἀναμειγνύονται σὲ ὑποθέσεις πού δὲν τοὺς ἀφοροῦν καὶ νὰ ὑποκινοῦν τοὺς ἐργάτες σὲ ἀνυπακοή... Ἡ κυβέρονση μπορεί νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσει καὶ δὲν θὰ διστάσει. Ἄς τὸ ἔχουν ὑπ' ὀψη τους!».

Ἡ ὀμιλία ἐγινε δεκτὴ μὲ ἄκρα ἐπιφύλαξη.

Μετὰ τὴ συγκέντρωση οἱ ἐργάτες μὲ περιτριγύρισαν ἀγαναχασμένοι. Εἶχαν πιάσει στὴν ἐντέλεια τὸ νόημα τῆς ὀμιλίας τοῦ Σλιάπνικωφ.

«Ἡ ὀμιλία του ἦταν ἐπαδέξια, ἀλλὰ ὀχι καὶ σωστὴ, Ἐλε-

γαν. Κατά τή γνώμη μας, δὲ πρόκειται γιὰ μιὰ προνομιακὴ κατὰσταση. Μιὰ τέτοια ἐρμηγεία διαστρεβλώνει τὴς πραγματικὴς μας σκέψεις. Ἡ κυβέρνησις δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἐπιτρέψει: τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ἀγρότας νὰ ἐνεργήσουν ἐλευθέρως ὁ δ - λ η τ ἡ χ ῶ ρ α . Τότε θὰ δεῖ: τὰ πράγματα θὰ ἀναδιοργανωθεῖν γρήγορα μόνον τοὺς καὶ θὰ καταλήξουμε στὴν ἰκανοποίηση ὅλων, καὶ θάχα ἡ κυβέρνησις λιγώτερες φροντίδας, ἀσχολίες καὶ ἀκόμα ἐπεξηγήσεις νὰ δίνει».

Στὸ βάθος ἐπρόκειτο πάντα γιὰ τὴν ἐκδήλωσι καὶ ἀντίθεσι σὲ μιὰ χαρακτηριστικὴ περίπτωσι τῶν δύο ἀντιλήψεων: τῆς κυβερνητικῆς-κρατικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς-ἀντιεξουσιαστικῆς. Κάθε μιὰ εἶχε τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὴς δικαιολογίης τῆς. Αὐτὸ πού ἐξόργιζε ἐπιπλέον τοὺς ἐργάτες ἦταν οἱ ἀπειλὴς πού διατυπώθηκαν ἐναντίον τοὺς καὶ ἐναντίον μας.

«Μιὰ σοσιαλιστικὴ κυβέρνησις ἔπρεπε γ' ἀνατρέξει: σ' ἄλλες μεθόδους γιὰ νὰ βρεθεῖ ἡ σωστὴ λύσι».

Στὸ μεταξὺ δὲν εἶχαν καμιὰ αὐταπάτη γιὰ τὴν κατάληξι τῆς διζμήτης.

Καὶ πράγματι μερικὴς ἐβδομάδες ἀργότερα τὸ ἐργαστάσι κλείστηκε καὶ οἱ ἐργάτες ἀπολύθηκαν. Κάθε ἀντίστασι ἦταν ἀδύνατη μὲ τὰ μέτρα πού πῆρε κατὰ τῶν ἐργατῶν ἡ «ἐργατικὴ» κυβέρνησις.

Ἔνα ἄλλο ἐπεισόδιο.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1918, μετὰ μιὰ παραμονὴ στὸ μέτωπο τῆς ἐπανάστασις κατὰ τῆς γερμανικῆς ἐπιδρομῆς (στὴν Οὐκρανία), πῆγα στὴν κωμόπολι Μπομπρόφ (στὴν περιφέρειαν τοῦ Βορονέζης) ὅπου ἔμενε ἡ οἰκογένειά μου.

Τὰ μέλη τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μπολσεβίκων, ὅλοι νέοι, μὲ γνώριζαν προσωπικά. Γνώριζαν ἀκόμα καὶ τὴς ἰκανότητές μου σχετικὰ μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴ μόρφωσι τῶν ἐνηλίκων. Μοῦ πρότε:ναν νὰ ἀναλάβω τὴν ὀργάνωσι τῆς προσπάθειης γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν κουλτούρα στὴν περιοχὴ. (Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶχε πάρει τὸ ὄνομα «προλετκόλτ»: προλεταριακὴ κουλτούρα).

Δέχτηκα, ἀλλὰ μὲ δύο προϋποθέσεις: 1ον: νὰ μὴν τεθεῖ θέμα ἀμοιβῆς (γιὰ νὰ διατηρήσω κάθε ἀνεξαρτησία στὴς μεθόδους καὶ τὴ δράσι μου)· 2ον: νὰ διαφυλαχτεῖ, εἰδικά, ἡ ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία τῆς ἐκπαιδευτικῆς μου δράσις.

Ἡ ἐπιτροπή δέχτηκε καὶ τὸ τοπικὸ σοβιέτ ἔδωσε, φυσικά, τὴν συγκατάθεσή του.

Θυμᾶμαι τὴν πρώτη συγκέντρωση ἐκείνου τοῦ νεοδημοურγημένου ὄργανου μου.

Εἶχα στείλει πολλὲς προσκλήσεις σὲ ἐργατικὲς ὀργανώσεις τῆς πόλης, σὲ γειτονικά χωριά, στοὺς διανοσόμενους κλπ. Τὸ θράδυ δρισκόμεινα μπροστὰ σὲ καμιά τριανταριά άτομα ποὺ δειχναν μὰ διάθεση ἐπαφύλαξης, δυσπιστίας μέχρη καὶ ἔχθρας. Κατάλαβα βέβαια: οἱ ἄνθρωποι περίμεναν νὰ γίνεῖ μὰ ἀπ' αὐτὲς τίς τυπικὲς συγκεντρώσεις, μὲ ἕναν «κομμισάριο» μπολοσεβίκο νὰ κάνει, μὲ τὸ πιστόλι στὴ ζώνη, τίς δικτατορικὲς του χειρονομίες, νὰ δίνει διαταγὲς καὶ πραραγγελίες γὰ νὰ ἐκτελεστοῦν κατὰ γράμμα.

Αὐτὴ τὴ φορά, τοῦτοι οἱ ἀπλοῖκοι ἄνθρωποι συνάντησαν κάπ ἐντελῶς διαφορετικὸ.

Μιλώντας τους σὺν φίλος, τοὺς ἔκανα νὰ καταλάβουν ἀμέσως ὅτι ἡ δουλειὰ μας δὲν ἐξαρτιόταν παρὰ ἀπ' τὴν πρωτοβουλία τους, τὸν ἐνθουσιασμό τους, τὴ θέληση καὶ τὴν ἐνεργητικότητά τους. Τοὺς ἔκανα γνωστὸ ὅτι κάθε πρόθεση διαταγῆς, ὑπαγόρευσης ἢ ἐπιβολῆς μου ἦταν ἐντελῶς ξένη, καὶ τοὺς κάλεσα νὰ ἐργαστοῦν οἱ ἴδια, ἀνάλογα μὲ τίς δυνάμεις καὶ τίς εὐθύνες τους, στὴν πραγματοποίηση τῆς προσπάθειας γὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν κουλτούρα.

Ἄπευθυνόμενος ἔστα στὴν καλὴ τους θέληση καὶ σὲς ἐκνότητές τους καθόριζα ταυτόχρονα τὸ δικό μου ρόλο: φιλικὴ καὶ πραγματικὴ βοήθεια στὴν κατάστρωση τῶν σχεδίων καὶ τῶν προγραμμάτων· σύσταση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ σώματος· προτάσεις καὶ συμβουλὲς βασισμένες στὴν πείρα καὶ τίς γνώσεις μου κλπ.

Τοὺς ἔκανα συνοπτικὰ μὰ περιγραφή γὰ ὅσα θὰ μπορούσαμε νὰ πετύχουμε στὴν περιοχὴ μας ἂν εἶχαμε μὰ καλὴ συνεργασία καὶ δουλεύαμε μὲ κέφι.

Μὲ ἐντελῶς ἐλεύτερη ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων ἀκολούθησε τὴν ὁμιλία μου καὶ μπόρεσα νὰ διαπιστώσω ὅτι κάποιος ἐνδιαφέρον εἶχε ξυπνήσει: στοὺς παρευρισκόμενους.

Στὴν ἐπόμενη συγκέντρωση ἤρθαν καμὰ ἑκατοστὴ άτομα. Ἡ ἀτιμόφαιρα ἦταν πολὺ φιλική.

Ἔπρεπε ὅμως νὰ γίνουν τρεῖς ἢ τέσσερεις συγκεντρώσεις γὰ νὰ σπάσει: τελειῶς ὁ πάγος καὶ νὰ κατακτηθεῖ σὲ ἀκέραιο

ή άμοιδαία έμπιστοσύνη. Άπ' τή στιγμή ποδ δέν ύπήρχε καμμία άμφιβολία γιά τήν ειλικρίνειά μου κα' ή ύπόθεση φάνηκε σ' όλους ένδιαφέρουσα καλ πραγματοποιήσιμη, μιá μεγάλη συμπάθεια γεννήθηκε άνάμεσα σ' όλους μας καί σ' όρισμένους εκδηλώθηκε άληθινός ένθουσιασμός.

Και τότε άρχισε μιá πυρετώδης δραστηριότητα τής 5-ποίας τδ πλάτος καί τ' άποτελέσματα ξεπεράσανε τίς προβλέψεις μου. Δεκάδες άνθρωποι του λαού, συχνά έλάχιστα μορφωμένοι, έπαιρναν μ' ένθουσιασμό μέρος στην προσπάθεια με τέτοια κέφι κα' έφευρετικότητα, με τόσο πλούσιες ιδέες καί πράξεις, που σύντομα δέ μου άπόμεινε παρά νά συνδυάζω καί νά συντονίζω τίς προσπάθειές τους ή νά κάνω προπαρασκευές γιά τίς πιδ σημαντικές καί γενικές ενέργειες.

Οί συναντήσεις μας, πάντα δημόσιες, όπου καθένας μπορούσε νά συνεισφέρει με ιδέες καί πράξεις, άρχισαν νά προσελκύουν καί αγρότες — άντρες καί γυναίκες — από χωριά άρκετά μακρυνά. Μιλάγανε γιά τή δουλειά μας σ' όλην τήν περιοχή. Τίς άργίες, που ο κόσμος κατέβαινε στην πόλη, στίς συγκεντρώσεις μας συμμετείχε ένα τεράστιο πλήθος, έντονα γραφικό.

Σέ λίγο, ήταν έτοιμη μιá ύπέροχη λαϊκή θεατρική ομάδα καί άρχισε τίς πρόβες γιά νά δώσει υπαίθριες παραστάσεις, που διαλέχτηκαν με γούστο καί μεθοδικότητα.

Γρήγορα βρέθηκαν έντευκτήρια που τά διαμορφώσαμε κατάλληλα.

Έπισκευάσαμε καί ανακινίσουμε τά έπιπλα' αντικαταστήσαμε τά σκασμένα τζάμα' καταφέραμε νά βρούμε σ' έλάχιστο χρόνο έξοπλισμό γιά τά σχολεία (τετράδια, μολύβια, πέννες, μελάνι, κλπ.), ενώ προηγουμένως ή άνυπαρξία τους ήταν ένα σοβαρό εμπόδιο: αυτά ήταν τά πρώτα θήματα που πραγματοποιήθηκαν στον τομέε τής εκπαίδευσης.

Ίδρύθηκε μιá βιβλιοθήκη, που άμέσως άρχισε νά δέχεται τίς πρώτες δωρεές βιβλίων. Έπίσης, άρχισαν νά λειτουργούν βραδύνα μαθήματα γιά ένήλικους.

Άλλά οί τοπικές άρχές στείλανε τίς εκθέσεις τους στο Κέντρο, στη Μόσχα. Έκει κατάλαβαν άμέσως ότι ένεργούσα κατá τήν ελεύθερη κρίση μου, χωρίς νά ένδιαφέρομαι γιά τίς εκ των άνω «όδηγίες» καί «ύποδείξεις» ότι όλα έργαζόμεσταν ελεύθερα χωρίς νά περιοριζόμαστε στα διατάγματα καί στίς ό-

δηγίες τῆς Μόσχας, τὰ περισσότερα ἀπ' τὰ ὁποῖα ἦταν ἀνεφάρμοστα στήν περιοχή μας ἢ ἀποδείχθηκαν ἐντελῶς ἀχρηστὰ.

Μιά ὥραία μέρα ἄρχισα νά παίρνω «ἀπό καί πάνω», μέσω τοῦ τοπικοῦ Σοβιέτ, χοντρά πακέτα, φύσκα ἀπό διατάγματα, ὑποδείξεις, κωνοτισμούς, ρητές ὁδηγίες κα' ἀκόμα προγράμματα, σχέδια, πλάνα, κλπ. ὅλα τόσο φανταστικά καί παράλογα. Μοῦ ζητοῦσαν νά τηρῶ αὐστηρά τὸ περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ ἀνόητου χαρτοβασίλειου, ὅλες αὐτές τίς ἀπίθανες καί ἀπραγματοποιήτες ὁδηγίες· φυσικά δὲν ἔλαβα ὑπ' ὄψη μου ὅλη αὐτὴ τὴ «φιλολογία» καί συνέχισα τὴ δουλειά μου χωρὶς νά τῆς δίνω καμμιὰ σημασίαν.

Ἡ ὑπόθεσις τέλειωσε μ' ἓνα τηλεσίγραφο: ἢ νά ὑπακούσω ἢ νά πραιτηθῶ. Φυσικά παραιτήθηκα, ξέροντας ἐκ τῶν προτέρων ὅτι μιὰ ὑποχώρησις ἢ ἐφαρμογὴ τῶν ὁδηγιῶν τῆς Μόσχας θὰ κατέστρεφε μαραιῖα τὴν προσπάθεια πού γινόταν.

(Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη νά πιστέψῃ: ὅτι μ' ἐνδιέφερε αὐτὴ καθ' αὐτὴ ἡ δουλειά μου καί τηροῦσα αὐστηρά τίς ἐπαγγελματικές μου ὑποχρεώσεις χωρὶς νά κάνω ποτὲ ἀναφορὰ στίς ἀναρχικές μου ἰδέες. Δὲν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ὁποιαδήποτε «ἀνατρεπτική» προπαγάνδα, καί στίς προειδοποιήσεις πού μοῦ στείλανε δὲν τέθηκε ποτὲ τέτοιο θέμα. Ἀπλούστατα τὸ «Κέντρο» δὲ δεχότανε νά μὴν ἀκολουθοῦν τυφλὰ τίς ὑποδείξεις του).

Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος. Μετὰ ἀπὸ μιὰ συγκινητικὴ ἀποχαιρετιστήρια συγκέντρωσις, ὅπου ὁλος ὁ κόσμος αἰσθανόταν κα' ὅλας ὅτι τὸ ἔργο μας κινδύνευε, παραιτήθηκα.

Ὁ διάδοχός μου, πιστὸς ὑπηρέτης τῆς Μόσχας, ἐφάρμοσε κατὰ γράμμα τίς ὁδηγίες τοῦ «Κέντρου». Λίγο ἀργότερα ὁλος ὁ κόσμος τὰ παύτησε. Ὁ ὀργανισμὸς πού λίγο πρὶν ἦταν γεμάτος ζωὴ, ἔσβυσε γρήγορα καί χάθηκε.

Ἄς προσθέσουμε ὅτι λίγους μῆνες ἀργότερα ἡ ἐπιχείρησις «προλεταριακὴ κουλτούρα» εἶχε ἀξιοθρήνητη ἀποτυχία σ' ὅλη τὴ χώρα.

Ἄκόμα ἓνα ἐπεισόδιον:

Ὅπως οἱ ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου «Νόμπελ» στήν Πετρούπολη, ἔτ. καί οἱ ἐργαζόμενοι διαφόρων ἐπιχειρήσεων στίς περισσότερες βιομηχανικές περιοχάς καί πόλεις, ἤθελαν νά πάρουν μόνον τοὺς ὁρασημένα μέτρα — εἴτε γιὰ νά συνεχίσουν τὴν παραγωγὴ σὲ ἐργοστάσια πού κινδύνευαν νά κλείσουν, εἴτε

για να εξασφαλίσουν και να οργανώσουν τις ανταλλαγές με την υπαίθρο, είτε τέλος για να αντιμετωπίσουν κάποια δυσκολία: να δελτιώσουν με μη αποδοτική υπηρεσία, να καλύψουν κανά, κλπ. Συστηματικά και παντού, οι μπολσεβίκικες αρχές εξαγόρευαν στις μάζες κάθε άνεξάρτητη δράση, αν και οι ίδιες ήταν κατά κανόνα άνικανες να δράσουν αποτελεσματικά κι' εγχείρα.

Έτσι, για παράδειγμα, επειδή το Σοβιέτ της πόλης Έλνισάμπετγκραντ (στο Νότο) ήταν άνικανο να λύσει μερικά επείγοντα τοπικά οικονομικά προβλήματα και δεν άφηγε με τις γραφειοκρατικές του ενέργειες καμιά ελπίδα έπιτυχίας, οι εργάτες πολλών έργοστασίων ζήτησαν απ' την προεδρία του τοπικού Σοβιέτ την εξουσιοδότηση να ασχοληθούν οι ίδιοι με τα προβλήματα αυτά (κάτι τέτοιο ήταν ακόμα δυνατό το 1918-19), να δημιουργήσουν τους σχετικούς οργανισμούς, να συγκεντρώσουν γύρω απ' αυτούς όλους τους εργάτες της πόλης για να εξασφαλιστεί ή έπιτυχία κι' όλα αυτά κάτω απ' τον έλεγχο των Σοβιέτ.

Όπως παντού, έτσι κι' εδώ οι εργάτες επικρίθηκαν αυστηρά κι' απειλήθηκαν με κυρώσεις για τις «αποδιοργανωτικές» τους ενέργειες.

Άλλο γεγονός:

Με τον έρχομό του χειμώνα, πολλές πόλεις είχαν έλλειψη κωσσίμων, όχι μόνο για τις επχειρήσεις αλλά ακόμα και για τη θέρμανση των σπιτιών.

Στη Ρωσία τα σπίτια πάντα θερμαίνονταν με ξύλα. Στις πολυάριθμες δασώδεις περιοχές ή εγχείρη προμήθεια σε κούαμα — προς το τέλος του καλοκαιριού — ήταν πράγμα πολύ άπλό. Πρίν την Έπανάσταση, οι ιδιοκτήτες των μεγάλων αποθηκών ξυλείας έπαιρναν συχνά άγρότες απ' τα γειτονικά χωριά για να κόψουν τα δέντρα και να τα στοιβάσουν είτε στον σταθμό είτε στις αποθήκες. Στη Σιβηρία και στις άλλες περιοχές του Βορρά, τόπους κατ' έσοχή δασώδεις, το φαινόμενο αυτό ήταν πολύ συνηθισμένο. Όταν τέλειωνε ή συγκομιδή, οι άγρότες, έλεύθεροι από κάθε άπασχόληση στους άγρούς, πήγαιναν για τα ξύλα με μισθούς πολύ χαμηλούς.

Μετά την Έπανάσταση τα Σοβιέτ των πόλεων, που ή κυ-

βέρνηση είχε μετασηματίσει σε διοικητικά όργανα, είχαν επιφορτιστεί να κάνουν τις απαραίτητες προμήθειες. Ήταν λοιπόν δικιά τους υπόθεση να συνεννοηθούν με τους αγρότες. Και το μέσο αυτό ήταν τόσο πιδ πολύ επιβεβλημένο, στο μέτρο που οι ιδιοκτήτες των δασών και των αποθηκών ήταν δύσκολο να βρεθούν και οι σδηρόδρομοι λειτουργούσαν άσχημα.

Όμως, εξ αιτίας της γραφειοκρατικής τους δυσκηνσίας — γενική άρρώστεια κάθε διοικητικής υπηρεσίας — τα Σοβιέτ δέν μπόρεσαν σχεδόν πουθενά να τά θγάλουν πέρα έγκλίρωσ.

Στήν κατάλληλη εποχή οι εργάτες και οι κάτοικοι των πόλεων προσφέρονταν πρόθυμα να πάνε να συνεννοηθούν με τους αγρότες για να εξασφαλιστεί ή διανομή της ξυλείας.

Φυσικά, τά Σοβιέτ άρκώντουσαν, χαρακτηρίζοντας πάντοτε τήν πρωτοδουλία σαν «αύθαίρετη» και «άποδιοργανωτική», και Ισχυρίζονταν ότι ή διανομή έπρεπε να γίνει άπ' τά έπίσημα όργανα του κράτους — τά Σοβιέτ — ακολουθώντας το γενικό πλάνο που ή καταστρώσει ή κεντρική κυβέρνηση.

Αποτέλεσμα: είτε οι πόλεις μένανε χωρίς καύσιμα, είτε τά πληρώνανε σε φανταστικές τιμές, μιά και ή δουλειά γινόταν πολύ κοπιαστική και οι δρόμοι μετά τον Σεπτέμβρη ήταν σχεδόν άδιάβατοι, έξ αιτίας των βροχών και της λάσπης.

Συχνά, επειδή οι αγρότες άρνιόντουσαν τέτοια εποχή να κάνουν αυτή τή δουλειά, άκόμα και με ύψηλές άμοιβές (κατά έάθος τά χάρτινα ρούδια των μπολσεβίκων έλάχιστα τους συγκινούσαν), τους ύποχρέωναν με στρατιωτικές διαταγές.

Θά μπορούσα να γεμίσω δεκάδες σελίδες με άνάλογα παραδείγματα παρμένα στην τύχη, για κάθε τομέα. "Αν ό άναγνώστης σκεπτεί διάφορες παραλλαγές και πολλαπλασιάσει έσα προηγουμένως, άνέφερα, και πάλι δέν θά ξεπεράσει ποτέ τήν πραγματικότητα! Πάντου και σ' όλα τά πράγματα έμφανίζονταν τό ίδιο σκινόμενο: ή παραγωγή, οι μεταφορές, οι άνταλλαγές, τό έμπόριο, κλπ., πέφτανε σ' ένα άπύθινο χάος. Οι μάζες δέν είχαν κανένα δικαίωμα να δράσουν με δική τους πρωτοδουλία και οι «διοικήσεις» (Σοβιέτ, κλπ.) βρίσκονταν μόνιμα σε χρεωκοπία.

Οι πόλεις δέν είχαν ψωμί, κρέας, γάλα, λαχανικά. Ή έπαρχία δέν είχε άλάτι, ζάχαρι, βιομηχανικά προϊόντα. Τά ρούχα σαπίζανε στις άποθήκες των μεγάλων πόλεων και ή έπαρχία δέν είχε με τί να ντυθεί.

Ἀταξία, ἀδιαφορία, ἀδυναμία κυριαρχοῦσα παντοῦ καὶ σ' ὅλα. Ἀλλὰ ὅταν οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι θέλουν νὰ παρέμβουν γιὰ νὰ λύσουν αὐτὰ τὰ προβλήματα, ὅλα κἀνανε πῶς δὲν καταλαβαίνανε. Ἡ κυβέρνηση ἤθελε νὰ «κυβερνήσει» καὶ δὲν ἀνεχόταν «ἀνταγωνισμούς». Ἡ παραικρή ἐκδήλωση πνεύματος ἀνεξαρτησίας καὶ πρωτοβουλίας χαρακτηρίζεται «ἀπειθαρχία» καὶ ἀπειλοῦνταν μὲ σοβαρὲς κυρώσεις.

Οἱ πρὸ ὁμορφες ἐλπίδες καὶ κατακτήσεις τῆς Ἐπανάστασης ἄρχισαν νὰ σβύνουν. Καὶ τὸ πρὸ τραγικὸ ἦταν ὅτι ὁ λαὸς, στὸ σύνολό του, δὲν καταλάβαινε. «Ἀφηνόταν» ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὴν «κυβέρνησή» του καὶ στὸ μέλλον. Ἡ κυβέρνηση ὄρθηκε τὸν κερὸ γιὰ νὰ στήσει τοὺς τυφλὰ ὑπάκουους μηχανισμούς καταστολῆς. Κι' ὁ τ α ν ὁ λ α ὀ ς κ α τ ἄ λ α δ ε , ἦ τ α ν π ι ἄ ἄ ρ γ ἄ .

Μετὰ ἀπ' αὐτὰ, νομίζω ὅτι περιτεύουν τὰ σχόλια. Εἶναι ἀρκετὸ νὰ σημειώσω ὅτι αὐτὰ τὰ γεγονότα πού ἐξήσα, ἐπικώρωςαν στὴν πράξη τὴ βασική μου ἰδέα: ἡ αὐθεντικὴ ἐπανάσταση δὲ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀλλοιῶς παρὰ μέσω μιᾶς ἐ - λ ε ὕ θ ε ρ η ς δραστηριότητας τῶν ἑκατομμυρίων πού ἄμεσα ἐνδιαφέρονται, τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ. Ἀπ' τὴ στιγμή πού ἀνακατεύεται μιὰ κυβέρνηση κ' ἀντικαθιστᾷ τὸν λαό, ἡ ζ ω ἦ ἐγκυαλεῖται τὴν Ἐπανάσταση: ὅλα σταματᾶνε, ὅλα ὑποχωροῦν, ὅλα πρέπει νὰ ξανρχίσουν ἀπ' τὴν ἀρχή.

Καὶ νὰ μὴ μᾶς λένε ὅτι: ὁ λαὸς «δὲν ἔχει ὄραση γιὰ ὄραση», ὅτι «πρέπει νὰ τὸν υποχρεώσουμε μὲ τὴ βία νὰ δράσει» γιὰ «νὰ φτιάξει τὴν εὐτυχία του παρὰ τὴ θέλησή του», κλπ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι καθαρὲς ἐπινοήσεις. Σὲ μιὰ μεγάλη Ἐπανάσταση ὁ λαὸς πάντω ἀπ' ὅλα ζητάει νὰ δράσει. Αὐτὸ πού ἔχει ἀνάγκη, εἶναι μιὰ ἀφ'λοκερδῆς β ο ἦ θ ε : α ἀπ' τοὺς πραγματικούς ἐπαναστάτες, ἀπ' τοὺς μορφωμένους, τοὺς εἰδικούς, τοὺς τεχνικούς. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ κάστες, οἱ ὀμάδες καὶ οἱ ἀπληστοὶ γιὰ ἐξουσία καὶ προνόμια, ζέχειλοι μὲ βλακώδη δόγματτα καὶ περιφρόνηση γιὰ τὸ λαό, στὸν ὁποῖο δὲν ἔχουν καμιά ἐμπιστοσύνη, τ ὀ ν ἔ μ π ο δ ἴ ζ ο υ ν ν ἄ δ ρ ἄ σ ε : , κ' ἀντὶ νὰ τὸν β ο ἦ θ ἦ σ ο υ ν , φάχνουν πῶς νὰ τὸν κ υ β ε ρ ν ἦ σ ο υ ν , ν ἄ τὸν κ α θ ο δ ἡ γ ἦ σ ο υ ν , καὶ τελικὰ νὰ τὸν ἔ κ μ ε τ α λ λ ε υ τ ο ὦ ν κάτω ἀπὸ ἄλλες μορφές. Γιὰ νὰ δικοιωθοῦν, δημιουργοῦν τὸ μῦθο τῆς «ἀ-

δυναμίας» του. Ἐφ' ὅσον οἱ λαοί, δηλαδή οἱ ἐργαζόμενες μάζες ὄλων τῶν χωρῶν, δὲν θὰ τῶχουν καταλάβει καὶ δὲν θάχουν ἀντιτάξει τὴν ἄρνησὴ τους στὶς ἀντιδραστικὲς προσδοκίαις ὄλων αὐτῶν τῶν σταχείων, ὄλες οἱ Ἐπαναστάσεις θ' ἀποτύχουν. Καὶ ἡ πραγματικὴ χειραφέτησι τῆς Ἐργασίας θὰ παραμένει ἐνν ὄνειρο χωρὶς ἐπαύριον.

Ἐλπικε ὅτι οἱ μάζες δὲν ὑπολόγισαν ἀκριδῶς τὸν θανάσιμον κίνδυνον ποὺ ὑπῆρχε στὸν δρόμον τῆς Ἐπανάστασης.

Ἦταν ὡστόσον φυσικὸ στὶς νέες συνθήκες ποὺ δημιουργήσε ἡ κυβέρνησι τῶν μπολσεβίκων, οἱ κριτικὲς καὶ οἱ ἰδέες τῶν ἀναρχικῶν, ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ ἀποδοθεῖ στὶς μάζες ἐλευθερία πρωτοβουλίας καὶ δράσης, νὰ βρίσκουν μιὰ ὄλον καὶ ποὺ πλατιά ἀπήχησι στὸν πληθυσμό.

Ἦταν τότε ποὺ τὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἄρχισε νὰ γνωρίζε γρήγορον ἀνοδον. Καὶ τότε ἡ Κυβέρνησι τῶν μπολσεβίκων, ὄλον καὶ ποὺ ἀνήσυχη ἀπ' τὸν ἀπειλητικὸ ἀναρχισμό, ἀποφάσισε νὰ ἀνατρέξει στὸ μέσον τὸ δοκιμασμένο ἀπ' ὄλες τὶς κυβερνήσεις: σὲ μιὰ ἀ μ ε ἰ λ ι κ τ η κ α τ α σ τ ο λ ῆ , σ' ἕνα συνδυασμό ὄλολότητας καὶ βίας.

Η ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Ι. — ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ

Ἡ «σοβιετικὴ ἐξουσία» εἶχε πετύχει πλήρως σ' ἓνα τομέα: τὴν ἄνοξη τοῦ 1918 εἶχε σὲ μεγάλο βαθμὸ προχωρήσει ἡ ὀργάνωσις τῶν κυβερνητικῶν καὶ κρατικῶν τῆς στελεχῶν — τῶν στελεχῶν τῆς ἀστυνομίας, τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς «σοβιετικῆς» γραφειοκρατίας. Δημιουργήθηκε ἔτσι ἡ βάση τῆς δικτατορίας, ἀρκετὰ ἰσχυρὴ καὶ πλήρως ὑποταγμένη σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν εἶχαν φτιάξει καὶ τὴν συντηροῦσαν, καὶ ποὺ μποροῦσαν ἔτσι νὰ στηρίζονται πάνω τῆς.

Μ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις καταστολῆς, παθαρχημένες καὶ τυφλὰ ὑπάκουες, ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων ἔπνιξε τὶς τάξεις ἀνεξάρτητης δράσεως ποὺ ἐκδηλώθηκαν ἐδῶ κα' ἐκεῖ.

Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῶν τῶν δυνάμεων μπόρεσε σὸ τέλος ἡ κυβέρνησις νὰ ὑποτάξει τοὺς ἐργαζόμενους στὴν δικτατορία τῆς.

Καὶ μ' αὐτὲς τὶς ἴδιες τὶς δυνάμεις, ὅταν ἦταν σίγουρη γιὰ τὴν χωρὶς ἐπιφύλαξη ὑποταγὴ τους καὶ γιὰ τὴν παθητικότητά τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ, στράφηκε κατὰ τῶν ἀναρχικῶν.

Στὶς μέρες τῆς Ὀκτωβριανῆς ἐπανάστασης, ἡ τακτικὴ τῶν μπολσεβίκων σχετικὰ μὲ τοὺς ἀναρχικοὺς ἦταν: νὰ χρησιμοποιοῦν σὸ μάξιμουμ σὰν παράγοντες πάλης καὶ «κατατροφῆς», βοηθώντας τους σὸ μέτρο τοῦ ἀναγκασμοῦ (μὲ ὄπλα κλπ.) ἀλλὰ καὶ ταυτόχρονα νὰ τοὺς ἐπιτηροῦν ἀπὸ κοντά.

Μόλις κατακτήθηκε η νίκη και καταλήφθηκε η εξουσία. η κυβέρνηση των μπολσεβίκων άλλαξε μέθοδο.

Αναφέρουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Στη διάρκεια των μαχών της Μόσχας τον Οκτώβρη του 1917, το έπιτελείο των «Ντβίντς» (το σύνταγμα Ντβίνσκ που έχουμε ήδη αναφέρει) στεγαζόταν επου και το Σοβιέτ της Μόσχας. Στη διάρκεια των γεγονότων μιὰ «επαναστατική επιτροπή» των μπολσεβίκων συστάθηκε στη Μόσχα και ανακηρύχθηκε «άνωτάτη εξουσία». Αμέσως το έπιτελείο των «Ντβίντς» (γνωστό σαν «αναρχικό») έγινε αντίκειμεν παρακολούθησης, ύπονοιων και δυσπιστίας απ' την «Επιτροπή».

Ένα δίχτυ κατασκοπείας τυλίχθηκε γύρω του. Ένα είδος πολιορκίας έμπόδιζε τις κινήσεις του.

Ο Γκράτωφ (αναρχικός που διοικούσε το σύνταγμα) έβλεπε πως οι μπολσεβίκοι δεν είχαν το νοῦ τους στην Έπανάσταση και τα άμεσα προβλήματα, αλλά στους ανταγωνισμούς και την κατάκτηση της εξουσίας. Ένοιωθε ότι πήγαιναν να εύνοχίσουν την Έπανάσταση, οδηγώντας την στον εκφυλισμό. Τόν έπνιγε η αγωνία. Μάτια σκεπτόταν πως θα μπορούσε να σταματήσει το έγκληματικό χέρι της νέας εξουσίας που έσφαγγε τη θηλειά στο λαιμό της Έπανάστασης. Συμφώνησε να δράσει με μερικώς συντρόφους, το ίδιο όμως ανίσχυρους όπως κι' αυτός.

Το περισσότερο που μπόρεσε να κάνει ήταν να εξοπλίσει τους εργαζόμενους όσο πιο καλά μπορούσε. Μοίρασε σε πολλά εργοστάσια τουφέκια, μυδράλια, φυσίγγια. Είχε την έλπίδα ότι θα μπορούσε να προπαρασκευάσει τις μάξες για μιὰ πιθανή εξέγερση ενάντια στους νέους άπτεώνες.

Χάθηκε ξαφνικά. Οι άρχές των μπολσεβίκων τον καλέσανε στο Νίζνι-Νόβγοροντ «για ύποθέσεις στρατιωτικής φύσεως». Έκει σκοτώθηκε από μιὰ τουφεκιά, κάτω από συνθήκες αρκετά μυστηριώδεις. Η επίσημη έκδοχή ήταν δυστύχημα που προξένησε ένας φαντάρος που δεν ήξερε ακόμα να χειριστεί καλά το τουφέκι του.

Μερικές ένδειξεις μās επιτρέπουν να ύποθέσουμε ότι δολοφονήθηκε από ένα μισθοφόρο πληρωμένο απ' τη «σοβιετική» εξουσία.

(Οι συνθήκες του θανάτου του αναρχικού Ντουρούτι στην

Ίσπανία τοῦ 1936, θυμίζουσι παράξενα τὴν περίπτωσιν Γκράτσοφ).

Στὴ συνέχεια δια τὰ ἐπαναστατικὰ συντάγματα τῆς Πετρούπολης καὶ τῆς Μόσχας πούχην συμμετάσχει στὰ γεγονότα τοῦ Ὀκτωβρίου, ἀποπλιστήκαν ἀπ' τὴν ἀρχῆς.

Στὴ Μόσχα τὸ πρῶτο σύνταγμα ποῦ ἀποπλιστήκε (μὲ τὴν βία) ἦταν τὸ Ντβίνσκ.

Λίγο ἀργότερα, σ' ὁλόκληρην τὴν χώρα, ὅλοι οἱ πολῖτες χωρὶς ἐξαίρεση, ἀκόμα καὶ οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ ὀργανώσεις τους, εἰδοποιήθησαν, μὲ ἀπειλὴ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου, νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα τους στὴς στρατιωτικὰς ἀρχὰς τῶν μπολσεβίκων.

II. — Η ΕΞΑΠΟΛΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ

Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1918 ἡ «κομμουνιστικὴ» κυβέρνησις ἄρχισε τὴν διώξιν κατὰ τῶν ἀναρχικῶν μὲ τρόπο γενικόν, μεθοδικόν καὶ ἀποφασιστικόν.

Ὅταν ἐγένετο ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, ἡ κυβέρνησις ἐνωίωσε ἄρκετὰ ἰσχυρὴ γιὰ ν' ἀρχίσει ὁλοκληρωτικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν «ἐξ ἀριστερῶν» ἀντιπάλων τῆς (σοσιαλεπαναστατικῶν τῆς ἀριστερᾶς καὶ ἀναρχικῶν).

Ἐπρεπε βέβαια νὰ δράσει μὲ μεθοδικότητα καὶ προσοχὴ.

Κατ' ἀρχὰς, ὁ κομμουνιστικὸς τύπος, μὲ διαταγὴ τῆς κυβέρνησεως, ἄρχισε κατὰ τῶν ἀναρχικῶν μὲ ἰσχυρὰ συκοφαντικῶν καὶ πλαστῶν καταγγελιῶν ποῦ μὲρα μὲ τὴν μὲρα γίνονταν πρὸ βίαιη. Ταυτόχρονα παρασκευάζετο δραστήρια τὸ ἔδαφος στὰ ἐργαστάσια, στὸ στρατόν καὶ γενικὰ στὸν πληθυσμόν, μὲ συγκεντρώσεις καὶ διαλέξεις. Σφιγγομετροῦσαν παντοῦ τὴν ἀθεσίαν τῶν μαζῶν.

Σὲ λίγο ἡ κυβέρνησις ἦταν σίγουρη ὅτι μποροῦσε νὰ βασιστεῖ στὴς δυνάμεις τῆς καὶ ὅτι οἱ μάζες θάμειναν κατὰ βάση ἀδιάφορες ἢ ἀδύναμες.

Τὴν νύκτα τῆς 12ης Ἀπριλίου, μὲ κατασκευασμένα καὶ παράλογα προσήματα, ὅλες οἱ ἀναρχικὲς ὀργανώσεις τῆς Μόσχας — καὶ πρὶν ἀπ' ὅλες ἡ «Ὁμοσπονδία τῶν Ἀναρχικῶν Ὁμάδων τῆς Μόσχας» — δέχτηκαν ἐπίθεσιν καὶ τὰ γραφεῖα

τους λεηλατήθηκαν από αστυνομικές και στρατιωτικές δυνάμεις. Για πολλές ώρες η πρωτεύουσα είχε τη μορφή πολιορκημένης πόλης. 'Ακόμα και το πυροβολικό «έδρασε».

Αυτή η επιχείρηση ήταν το σύνθημα για την επίθεση εναντίον των αναρχικών οργανώσεων σχεδόν σ' όλες τις σημαντικές πόλεις της χώρας. 'Όπως πάντα οι αρχές στην επαρχία ξεπεράσανε σε ζήλο τις αρχές της πρωτεύουσας.

'Ο Τρότσκι, που επί δυο εβδομάδες προετοίμαζε την επίθεση και καθοδηγούσε προσωπικά σ'α συντάγματά του μια ύστερική εκστρατεία κατά των «αναρχοληστών», ένωθε ικανοποιημένος που μπορούσε να κάνει την περίφημη δήλωση: «'Επί τέλους, η σοβιετική εξουσία απλάσσει: με μια πύρινη σκούπα, τη Ρωσία απ' τον αναρχισμό!»

'Ατέλειωτη και ανελέητη ειρωνία της ανθρώπινης ιστορίας: δεκαπέντε χρόνια μετά, ο Στάλιν με τον ίδιο τρόπο χρησιμοποίησε την ίδια «πύρινη σκούπα» γιά... τον τροτσκισμό, προς μεγάλη αγανάκτηση του Τρότσκι.

'Ομολογώ δυ δοκίμασα κάποια αλήγματα ικανοποίησης γι' αυτό το είδος φυσικής δικαιοσύνης.*

'Όσοο αὐτή η πρώτη επίθεση δὲν ήταν παρά μια δειλή αρχή, μια «δοκιμή», ἔνα «προσχέδιο».

'Η ίδια η ἰδέα τοῦ αναρχισμοῦ δὲν ἀνακηρύχθηκε ἀκόμα ἐκτὸς νόμου. Ἐἵναι ἀλήθεια ὅτι ἐξακολουθοῦσε ἀκόμα νὰ ὑπάρχει κάποια ἀρκετὰ περιορισμένη ἐλευθερία λόγου, τύπου καὶ σκέψης. 'Εδῶ κι' ἐκεῖ ἦταν ἀκόμα δυνατὴ κάποια ἀναρχικὴ δράση. Σ' αὐτὲς τὲς συνθήκες οἱ ἀναρχικὲς οργανώσεις — χλωμὲς σκιὲς τοῦ παλιοῦ τους ἑαυτοῦ — ξαναφύτρωναν ἀπ' τὴν «καταστροφή» καὶ ξανάρχισαν τὴ δράση τους.

Στὸ μεταξύ, ἡ κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων χτύπησε τὸ σοσιαλεπαναστατικὸ κῆμμα (καθὼς καὶ τὲς ἄλλες φράξεις τῆς ἀρριστερᾶς, τοὺς μαξιμαλιστὲς κλπ.). Θ' ἀσχοληθῶμε λιγώτερο μ' αὐτὲς τὲς ἐπιθέσεις μὰ καὶ δὲν εἶχαν τὴν ἴδια ἔκταση ὅτε τὸ ἴδιο ἰνδιαφέρον μὲ τὲς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀναρχικῶν. Μπορεῖ κανεὶς νὰ θεωρήσει τὴ μονομαχία μεταξύ τῶν μπολσεβίκων καὶ τῶν σοσιαλεπαναστατῶν τῆς ἀρριστερᾶς ὡς ἕνα ἀγῶνα δυὸ πολι-

* Αὐτὲς οἱ γραμμὲς εἶχαν γραφτεῖ πρὶν τὴν δολοφονία τοῦ Τρότσκι (σημ. τοῦ γάλλου ἐκδότη).

τικῶν κομμάτων γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, πράγμα ποῦ γιὰ μᾶς παρουσιάζει μικρὸ ἐνδιαφέρον.

Σημειώοουμε ὥστόσο, ὅτι, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποῦ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα, ἀπαλλάχτηκε ἀπ' τὴν παρουσία στὴν κυβέρνησιν τῶν σοσιαλεπαναστατικῶν, τοὺς ἄρχισε ἕναν ἀνελέητο πόλεμο. Ἀπ' τὸ καλοκαίρι τοῦ 1918 οἱ σοσιαλεπαναστάτες τῆς ἀριστερᾶς βρέθηκαν ἐκτὸς νόμου. Σὲ λίγο χάθηκαν ὅαν κόμμα. Ἐνας-ἕνας οἱ ἀγωνιστὲς του κινηγῆθησαν εἰς ἄλλη τὴ χώρα καὶ χάθηκαν μέχρι τὸν τελευταῖο. Ἡ τραγικὴ τύχη τῆς Μαρίας Σπριντόνοβνα ἀποτελεῖ μὰ ἀπ' τίς πιὸ φοβερὲς σελίδες αὐτῆς τῆς ἀπάνθρωπης καταστολῆς. Πιάστηκε, τὴν τραβοῦσαν ἀπὸ φυλακὴ εἰς φυλακὴ, τὴ βασάνισαν ἠθικὰ — καὶ πιθανῶς ὄχι μόνο ἠθικὰ — καὶ ἔμελλε νὰ τελειώσει τὴ ζωὴ της εἰς κάποιον βρώμικο κελλι εἰς κάποιον ὑπόγειο. Τὴ σκότωσαν τὰ τσιράκια τῆς Τσέκα. (Δὲν ἔχω μάθει ἀρκετὰ γιὰ τὴν τύχη της). Καὶ πόσοι ἄλλοι ἀγωνιστὲς τοῦ ἴδιου κόμματος, ποῦ ἡ ἁμαρτία τους εἶτανε ὅτι εἶχαν ἄλλη γνώμη γιὰ τὴν ἀποστολὴ καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Ἐπανάστασης, ἔμελλε νὰ ἔχουν τὴν ἴα τύχη!

III. — Η ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΣΕ ΑΠΟΚΟΡΥΦΩΜΑ

Στὰ 1919-1920, οἱ διαμαρτυρίαι καὶ τὰ κινήματα τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν ἀγροτικῶν (ποῦ ἄρχισαν νὰ διαγράφονται ἀπ' τὸ 1918) κατὰ τῆς ἐκμετάλλευσιν καὶ τῆς τρομοκρατικῆς τους ἀπ' τὴ «σοβιετικὴ» ἐξουσία, πῆραν ἔκτασιν. Ἡ κυβέρνησιν ὅλο καὶ περισσότερο ἀνηλεὲς καὶ κινικὴ μέσα εἰς τὸ δεσποτισμὸ της, ἀπάντησε μὲ σκληρὰ ἀντίποινα.

Οἱ ἀναρχικοί, ψυχρὴ καὶ σώματα δεμένοι μὲ τίς ἐξαπατημέναι καὶ κατατασισμέναι μάζαις, βρῖσκονταν πάλι στὴν πρώτη γραμμῆ. Ὑποστηρίζοντας τοὺς ἐργάτες, ἀπαιτοῦσαν γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τίς ὀργανώσεις τους τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνουν οἱ ἴδιοι καὶ ἐλεύθερα τὴν παραγωγὴ χωρὶς παρεμβάσεις τῶν πολιτικῶν. Ὑποστηρίζοντας τοὺς ἀγρότας διεκδικοῦσαν γι' αὐτοὺς τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν αὐτοδιοίκησιν, τὸ δικαίωμα νὰ ἔρχονται εἰς ἀπ' εὐθείας καὶ ἐλεύθερες συνεννοήσεις μὲ τοὺς ἐργάτες. Στ' ὄνομα τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ ἀπαιτοῦσαν τὴν ἐπαναπόκτησιν ὅσων οἱ ἐργαζόμενοι εἶχαν κατακτήσει μὲ τὴν ἐπανάστασιν, ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα τοὺς εἶχε «ἀποστερήσει»

ή «κομμουνιστική» εξουσία, κι' ιδιαίτερα την επανεγκλιτάσταση του «άληθινου, ελεύθερου σοβιετικού συστήματος», την αποκατάσταση των «πολιτικών ελευθεριών» για όλα τα επαναστατικά ρεύματα κλπ. Έν όλίγοις, απαιτούσαν να αποδοθούν οι κατακτήσεις του 'Οκτώβρη στον ίδιο το λαό, στις ελεύθερες οργανώσεις των εργατών και αγροτών.

Φυσικά, ξεσκέπαζαν και χτυπούσαν, στ' όνομα αυτών των αρχών, με γραφτά ή άμεσα, την πολιτική της κυβέρνησης.

Όπως θα μπορούσε να το προβλέψει κανείς, ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων τους έκανε στο τέλος έναν έξοντωτικό πόλεμο.

Μετά την πρώτη μεγάλη επιχείρηση της άναξης του 1918, οι διώξεις συνεχίζονταν σχεδόν άδιάκοπα, πέρνοντας όλο και πιο πολύ ένα χαρακτήρα βίαιο και αποφασιστικό.

Προς το τέλος του 1918, πολλές άναρχικές οργανώσεις στην έπρχία διαλύθηκαν ξανά. Σ' αυτές που, κατά τύχη ξέφυγαν, οι άρχές δέν άφησαν καμιά δυνατότητα να κάνουν ό,τι-δήποτε.

Τό 1919, ενώ συνεχίζόταν ή καταστολή στη Μεγαλορωσία, άρχισαν οι διώξεις στην Ούκρανία. (Για διάφορες αιτίες, ή δικτατορία των μπολσεβίκων εγκαθιδρύθηκε εκεί πιο άργά άπ' άλλου). Παντού όπου οι μπολσεβίκοι επικρατούσαν, διάλυαν τις άναρχικές ομάδες, πάνανε τους άγωνιστές, έκλειναν τις έφημερίδες, κατάστρεφαν τις βιβλιοθήκες, άπαγόρευαν τις συγκεντρώσεις.

Είνα: περιττό να πούμε ότι όλ' αυτά τα μέτρα πάρθηκαν με άστυνομικές, στρατιωτικές ή διοικητικές διαταγές, έντελώς αυθαίρετες, χωρίς να δικτυπωθεί καμιά κατηγορία, χωρίς να γίνει κάποια προανάκριση ή καμιά άλλη δικαστική διαδικασία. Παντού χρησιμοποιούσαν σαν μοντέλο, τον τρόπο που καθιέρωσε στα γεγονότα της Μόσχας ό ίδιος ό Τρότσκι την άναξη του 1918.

Τό καλοκαίρι του 1919, μετά την περίφημη διαταγή άρ. 1824 του Τρότσκι, που κήρυξε έκτός νόμου τό κίνημα των «μαχνοβιστών», πιάκανε σχεδόν παντού, μαζί με τους οπαδούς του Μάχνο, και τους άναρχικούς γενικά. Συχνά τους σκότωναν επί τόπου, άπλως με τη διαταγή ενός κόκκινου άξιωματικού.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, ή άπαγόρευση των άναρχικών οργανώσεων συνοδεύεται με πράξεις άγριας βίας και παρνοϊκού βανδαλισμού άπ' τους άντρες της Τσέκα (κομμουνι-

στές άστυφύλακες) και τούς έξαπατημένους στρατιώτες, που φανατίζονταν έντεχνα: μεταχειρίζονταν θάνασσα τούς άγωνιστές, άντρες και γυναίκες, σαν «έγκληματίες» Έκχιγαν τὰ θύλλα, κατάστρεφαν τις λέσχες κλπ. Ήταν μιá προγραμματική μανία καταστολής.

Στό τέλος του καλοκαιριού του 1919, πετύχανε στην Ούκρανία την πλήρη καταστολή των άναρχικών οργανώσεων.

Και στό τέλος του 1919, δέν άπόμειναν άπ' τό κίνημα των άναρχικών στη Ρωσία παρά έλάχιστα ύπολειμματια.

Στις άρχές του Ήκτώβρη του 1920, ή «σοβιετική» έξουσία έχοντας ανάγκη τούς έπαναστάτες «μαχνοβιστές» παρτιζάνους για να χτυπήσει τόν Βράνγκελ, έκλεισε μιá συμφωνία μαζί τους.

Σύμφωνα μ' έκαν άπό τούς δρους της οι φυλακισμένοι ή έξορισμένοι άναρχικοί θάπρεπε ν' άπελευθερωθούν και νάχουν τό δικαίωμα δράσης χωρίς περιορισμούς στην Ρωσία και την Ούκρανία.

Άν και καθυστερούσαν, φυσικά, την έφαρμογή αυτού του δρου, οι μπολσεβίκοι ώφειλαν ώστόσο να σταματήσουν τις διώξεις και να έλευθερώσουν μερικους άγωνιστές.

Μόλις όμως νικηθήκε ο Βράνγκελ, ή «σοβιετική» κυβέρνηση, χτύπησε ύπουλα τόν Μάχνο και έπληξε, ξανά, τό άναρχικό κίνημα στην Ούκρανία.

Και να πώς:

Στά τέλη Νοέμβρη 1920, μόλις είχε νικηθεί ο Βράνγκελ, ή κυβέρνηση έπιασε στό Χάρκοβο τούς άναρχικούς πουχαν προσκληθεί άπ' όλα τὰ μέλη για ένα νόμιμο συνέδριο. Ταυτόχρονα τούς άρχισε ένα άγριο κυνηγητό στό Χάρκοβο και σ' όλη την Ούκρανία. Έστηνε παγίδες, έπιανε νέους άπό 14 ως 16 χρονών, έπερνε «σαν διημερους» γονείς, γυναίκες, παιδιά... σά νάθελε να εκδικηθεί για την πρόσφατη άναγκαστική παραχώρηση πούγε κάνε: στους άναρχικούς, να ξανακερδίσει τό χαμένο χρόνο, ζητώντας αυτή τη φορά να έξαλείψει «τη θρώμκη ράτσα των άναρχικών» ως και τὰ παιδιά τους!

Για να δικαιολογήσει αυτή την άτιμη πράξη της, ή κυβέρνηση έξήγησε τη ρήξη της με τόν Μάχνο, επικαλούμενη μιá «προδοσία» του και έκανε την έφεύρεση μιás φανταστικής «μεγάλης συνωμοσίας των άναρχικών κατά της σοβιετικής έξουσίας».

Ἡ μικρὴ ἱστορία αὐτῆς τῆς συνωμοσίας εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ καὶ ἀξίζει νὰ τὴ διηγηθῆι κανεὶς.

Μερικὲς μέρες πρὶν τὴν ἀποφασιστικὴν νίκη κατὰ τοῦ Βράνγκελ, καὶ ἐνῶ ἡ ἤττα του ἤτταν πιά σίγουρη, ὁ κεντρικὸς σταθμὸς ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν τῆς Μόσχας ἔδωσε διαταγὴν σ' ὅλους τοὺς ἐπαρχιακοὺς σταθμοὺς νὰ κλείσουν τὶς συσκευὲς λήψεως, γιὰ νὰ μὴν πιάσουν ἕνα ἐπείγον καὶ ἀκρῶς ἀπόρρητο τηλεγράφημα τοῦ Λένιν πού θάπρεπε νὰ τὸ λάβουν μόνο οἱ δύο κεντρικοὶ σταθμοὶ τῆς Κριμαίας καὶ τοῦ Χάρκοβο.

Ἡ ὑπόδειξις δὲν ἐκτελέστηκε ἀπὸ ἕνα συμπαθοῦντα ἀναρχικὸ πού δούλευε σὲ ἕναν ἀπ' τοὺς ἐπαρχιακοὺς σταθμοὺς. καὶ πού ἔπιασε τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἐρευνήσατε σχετικὰ μὲ τὶς ἀναρχικὰς δυνάμεις στὴν Οὐκρανία καὶ εἰδικὰ στὴν περιοχὴ τῶν μαχνοβιστῶν. ΛΕΝΙΝ».

Μερικὲς μέρες μετὰ στάλθηκε, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο τὸ ἀκόλουθο μήνυμα:

«Παρακολουθεῖτε προσεχτικὰ ὅλους τοὺς ἀναρχικοὺς. Ἐτοιμάσατε ντοκουμέντα ὅσο τὸ δυνατό ἐγκληματικὸν χαρακτῆρα μὲ βάση τὰ ὅποια θὰ μποροῦσε νὰ διατυπωθῆι κατηγορία. Κρατεῖστε μυστικὴ τὴ διαταγὴ καὶ τὰ ντοκουμέντα. Στεῖλτε παντοῦ τὶς ἀπαράιτες ὁδηγίες — ΛΕΝΙΝ».

Καὶ μερικὲς μέρες ἀργότερα στάλθηκε τὸ τρίτο καὶ τελευταῖο λακωνικὸν τηλεγράφημα:

«Συλλάβατε ὅλους τοὺς ἀναρχικοὺς καὶ ἐνοχοποιεῖστε τοὺς — ΛΕΝΙΝ».

Ἄλλα τὰ τηλεγραφήματα ἀπευθύνονταν στὸν Ρασκόφσκυ, τότε πρόεδρο τῶν λαϊκῶν κομμουνιστῶν τῆς Οὐκρανίας, καὶ στὶς ἄλλες πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχάς.

Μὲ τὴ λήψην τοῦ τελευταίου τηλεγραφήματος ὁ φιλοαναρχικὸς ραδιοτηλεγραφητὴς εἰδοποίησε ἕναν ἀναρχικὸν σύντροφο. Αὐτὸς ἔφυγε ἐπείγοντως γιὰ τὸ Χάρκοβο, γιὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἀναρχικοὺς γιὰ τὴν καταστολὴν πού ἐταμαζόταν. Ἐφτάσε

πολύ άργά: "Όλα είχαν τελειώσει. Σχεδόν όλοι οί άναρχικοί του Χάρκοβο, κι αυτοί πούχαν φτιάσει για τó συνέδριο, είχαν φυλακιστεί κι' οί λέσχες τους είχαν κλειστεί.

Αυτή ήταν ή «συνωμοσία» τών Ουκρανών άναρχικών κατά της σοβιετικής εξουσίας.

Σημειώνουμε ότι όταν είχε γίνει ή συμφωνία της κυβέρνησης «των σοβιέτ» με τον Μαχνό, ή αντιπροσωπεία τών μαχνοβιστών είχε επίσημα καθορίσει τον άριθμό τών ατόμων πού, φυλακισμένα ή εξόριστοι, έπρεπε να απελευθερωθούν σε περιεσσότερους από 200.000: ως επί τó πλείστον, έπρόκειτο για χωρικούς χαρακτηρισμένους μαζικά σαν συμπαθούντες μαχνοβιστές. Δέν ξέρουμε πόσοι συνειδητοί άναρχικοί βρίσκονταν μεταξύ τους. Κι ακόμα, δέν θα μάθουμε ποτέ πόσοι, εκείνη την έποχή, τουφεκίστηκαν ή χάθηκαν χωρίς ν' αφήσουν ίχνη στις πολυάρθρες τοπακές φυλακές, συχνά μυστικές, και άγνωστες άπ' τον πληθυσμό.

Κατά τó κίνημα της Κρονστάνδης, τó Μάρτη του 1921, ή κυβέρνηση τών μπολσεβίκων έκανε νέες μαζικές συλλήψεις άναρχικών και άναρχοσυνδικαλιστών. Όργάνωσε ένα πραγματικό άνθρωποκυνηγητό σ' όλη τή χώρα, θέλοντας ν' απαλλάξει άπ' τούς τελευταίους άγωνιστές πού τολμούσαν ακόμα να σηκώσουν τή φωνή τους.

Γιατί, αντίθετα με τά ψεύδη πού διέσπειρε ή «σοβιετική» εξουσία στο έσωτερικό κι' άλλου, ή εξέγερση της Κρονστάνδης και τά κινήματα πού την άκολούθησαν ήταν διαποτισμένα από άναρχικό πνεύμα.

Κάθε κίνημα τών μαζών: μιá εργατική άπεργία, διαμαρτυρίες τών άγροτών ή μιá δυσαρέσκεια ανάμεσα στους ναύτες ή τούς στρατιώτες, είχε πάντα συνέπειες για τήν τύχη τών άναρχικών.

Συχνά, έρριχναν στη φυλακή άτομα πού δέν είχαν άλλους δεσμούς με τούς άναρχικούς παρά μιá κοινότητα ιδεών, κάποια συγγένεια ή άσαφείς φιλικές σχέσεις.

Νά υιοθετείς άνοχητά τις άπόψεις τών άναρχικών, άρκούσε για να πās στη φυλακή όπου θάβγαίνες πολύ δύσκολα ή κατά κανόνα ποτέ.

Τό 1919 και 1921 οί συγκεντρώσεις τών Άναρχικών νεολαίων σταμάτησαν βίαια. Τή δράση τών μπολσεβίκων προ-

κάλεσε ή επιθυμία τών νέων νά γνωρίσουν άναρχικές ιδέες. Έκτός άπ' τό μαρξιστικό δόγμα, τίποτα άλλο δέν ήταν άνεκτό.

Τό καλοκαίρι του 1921 ό Γίδιος ό σοβιετικός τύπος (πράγμα εξαιρετικά σπάνιο, πού εξηγείται: άποκλειστικά άπ' τήν πρόθεσή τους νά φοβήσουν τή νεολαία και νά κάμψουν κάθε τάση αντίστασής της) άνακοίνωσε δυ στά περίχωρα της Σμερίνκα (μιας μικρής ουκρανικής πόλης) «άνακλύφθηκαν και έξουδετερώθηκαν» — δηλαδή τουφεκίστηκαν — 30 ή 40 άναρχικοί έγκατεστημένα σ' ατή τήν περιοχή πού είχαν παύσει με άλλες πόλεις του νότου. Δέν μπορέσαμε ποτέ νά μάθουμε τά όνόματα αούτων πού χάθηκαν κατ' αυτό τον τρόπο. Ξέρουμε όμως πώς άνάμεσα σ' αούτους πού σκοτώθηκαν, ήταν μερικοί άπ' τους πιο έκλεκτούς άγωνιστές της άναρχικής νεολαίας.

Πρός τό τέλος αούτης της περιόδου και σύμφωνα με τον Γίδιο τό σοβιετικό τύπο, φυλακίστηκαν ή σκοτώθηκαν στην Όδησσό τά μέλη μιας πολυ σημαντικής και δραστήριας άναρχικής όμάδας πού άνάμεσα σ' άλλα έκαναν προπαγάνδα στους σοβιετικούς χώρους και τά ιδρύματα (άκόμα και μέσα στα σοβιέτ της Όδησσού και στην τοπική έπιτροπή του κόμματος). Αυτό συνιστούσε κατά τό σοβιετικό τύπο, έγκλημα «έσχάτης προδοσίας».

Σύμφωνα με έπίσημα δεδομένα, ύπήρχαν μέχρι τό τέλος του 1922, 92 άναρχικοί «τολστοίκοι» (άπόλυτα πασιφιστές) πού έκτελέστηκαν κυρίως γιατί άρνήθηκαν νά ύπηρετήσουν στο στρατό. Πολλοί «τολστοίκοι» έλυωσαν στις φυλακές.

Ένας άπ' αούτους τους γενναίους πασιφιστές δρέθηκε μια μέρα μύτη με μύτη με τον Πέτερς, τον διαδόχτο έκτελεστή της Τσέχα (της κομμουνιστικής μουσικής άστυνομίας), μπροστά σ' ένα γκισέ της τελευταίας. Σάν από θάυμα, είχε άφειθεί έλεύθερος. Περιμένοντας τή σειρά του επιανε ήρεμα τις φείρες άπ' τό φουντωό μούσι του και τις πετούσε στο πάτωμα. (Έκείνη τήν έποχή οι φείρες ήταν οι πιο άχώριστοι φίλοι των ανθρώπων' τό κοινό τις άποκαλούσε χαϊδευτικά «σεμάσκι» άπ' τ' όνομα του Σεμάσκο, κομισάριου του λαού για τή δημόσια ύγεία: καυστική με χαρακτηριστική ειρωνία).

— Γιατί λοιπόν τις πετάτε έτσι χωρίς νά τις σκοτώνετε; ρώτησε έκπληκτος ό Πέτερς.

— Δέν σκοτώνω ποτέ ό,τι ζει, ήταν ή άπάντηση.

«— Ώ! Έκανε ο Πέτερς, που θεωρήστε την υπόθεση αρκετά διασκεδαστική. Πόσο παράξενο! Αφήνετε να σας τρώνε οι φείρες, οι κοριοί κι' οι ψύλλοι; Μά είσατε δυο σημάδια, φίλε μου. Έγώ έχω εξαφανίσει μερικές εκατοντάδες κολόπαιδα—ληστές έξυπακούετα— και καρφάκι δε μούχει καεί. Τι περίεργο!»

Δέν ξανάπε τίποτα μά και' δέν έπαψε να κυτάει τον ήρεμο «τολποϊκό», που σίγουρα τον πέρασε για διασκεδαστικό τρελό.

Θά μπορούσα να συνεχίσω για πολύ ακόμα αυτό το μαρτυρολόγιο.

Θά μπορούσα να παραθέσω εκατοντάδες περιπτώσεων όπου τραβούσαν τα θύματα στις παγίδες τους για να τ'άξοντώσουν, είτε μετά από «ανάκρίσεις» ναλ βασανιστήρια είτε ακόμα κι' επί τόπου. μετά στο δρόμο ή σε κάποιο δάσος ή τραβώντας τους έξω απ' το θάγόνι κάποιου τραίνου σταματημένο σένα μακρινό σταθμό...

Θά μπορούσα ν' αναφέρω εκατοντάδες περιπτώσεων όπου βίαιες και άτιμωτικές έρευνες και συλλήψεις συνοδεύονταν από απερίγραπτες βιαιότητες και καταναγκασμούς.*

Θά μπορούσα να δώσω άτέλειωτες σειρές ονόματα άναρχικών, συχνά νεαρών, που φυλακίστηκαν ή έξορίστηκαν σε τόπους νοσηρούς κι' όπου σήσανε μετά από άδιάκοπες και τρομερές ταλαιπωρίες.

Θά μπορούσα να διηγηθώ περιπτώσεις έξοργιστικής άτομικής καταπίεσης, βασισμένες είτε σ' έπαίσχυντο χαφιεδισμό, είτε σε κυνική προδοσία, είτε σε άπεχθεϊς προκλήσεις. Περιπτώσεις όπου τα θύματα δέν είχαν, κατά βάση, διαπράξει παρά το άδίκημα να θέλουν να σκέφτονται ελεύθερα ή να μ'ην κρύβουν τις σκέψεις τους.

Έξαφάνιζαν τους ανθρώπους, πούχαν κάποτε ιδέες, αν δέν ήταν άκριθώς αυτές πούχε ή κυβέρνηση ή ή εύνοούμενη κλίκα. Θέλανε να έξκληίσουν τις ίδιες τις ιδέες, να πνίσουν κάθε ανεξάρτητη σκέψη... Ή ακόμα, πολύ συχνά έπίσης, έξκαάνιζαν έσους ξέρανε και μπορούσαν ν' άποκαλύψουν κάποια άλήθεια.*

* Αιτός που γράφει αιτές τις γραμμές ήταν ένα απ' τα θύματα αιτών των βιαιότητων.

Θὰ περιοριστῶ σὲ μ ε ρ ι κ ἄ άτομικὰ περιστατικά, ἰδιαι-
τερα ἀποτροπιαστικά (Θάχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ ξαναγυρίσουμε
σ' αὐτὸ τὸ θέμα στὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου III, γιὰ τὴν
ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης, καὶ στὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ I-
δίου βιβλίου, γιὰ τὸ κίνημα τῶν «μαχνοβιστῶν»).

IV. — Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΕΟΝ ΤΣΟΡΝΥ ΚΑΙ ΦΑΝΙ ΜΠΑΡΟΝ

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1921, 13 ἀναρχικοὶ κρατούμενα χωρὶς
διατυπωμένη κατηγορία στὴ φυλακὴ Ταγκάνκα (στὴ Μόσχα),
ἔκπλεαν ἀπεργία πείνας ἀπαιτώντας τὴ διατύπωση κατηγορίας
ἢ τὴν ἀπέλευθέρωσή τους. Ἡ ἀπεργία συνέπεσε μὲ τὴ σύνοδο
τοῦ διεθνoῦς Συνεδρίου τῶν κόκκινων Συνδικάτων (ΠΡΟ-
ΦΙΝΤΕΡΝ) στὴ Μόσχα. Μία ομάδα ἀπὸ ξένους συνδικαλι-
στὲς ἀντιπροσώπους (κυρίως γάλλους) ἐπερώτησε τὴ «σοβιε-
τικὴ» κυβέρνησις γιὰ τὸ γεγονὸς τῆς ἀπεργίας ποῦ τὸ εἶχε πλη-
ροφορηθεῖ μὲ πολλὰ λεπτομέρειες ἀπ' τοὺς γονεῖς τῶν κρατου-
μένων. Ἡ ἐπερώτηση ἔκανε ἐπίσης ἀναφορὰ σ' ἄλλες ἀνάλογες
περιπτώσεις καὶ ἰδιαίτερα στὸ σύνολο τῆς πολιτικῆς καταστολῆς
ἐναντίᾳ στοὺς συνδικαλιστὲς καὶ τοὺς ἀναρχικοὺς.

Στ' ὄνομα τῆς κυβέρνησις ὁ Τρότσκι εἶχε τὸν κυνισμὸ ν'
ἀπαντήσῃ στοὺς ἀντιπροσώπους: «Δὲν φυλακίζουμε πραγμα-
τικοὺς ἀναρχικοὺς· αὐτοὺς ποὺ κρατᾶμε στὴ φυλακὴ δὲν εἶναι ἀ-
ναρχικοί, ἀλλὰ ἐγκληματίες καὶ ληστὲς ποὺ καλύπτονται μὲ τ'
ὄνομα τοῦ ἀναρχισμοῦ».

Οἱ ἀντιπρόσωποι, καλὰ πληροφορημένοι, δὲν ἄφησαν ἔτσι
τὴν ὑπόθεσι, ἔφεραν τὴν ἐπερώτησι στὸ βῆμα τοῦ συνεδρίου,
ζητώντας τὸ λιγώτερο τὴν ἀπέλευθέρωσι τῶν ἀναρχικῶν
ποῦχαν κλειστῆ στὴν Ταγκάνκα... Ἡ ἐπερώτηση προκάλεσε στὸ
συνέδριο ἕνα τεράστιο σκάνδαλο καὶ ὑποχρέωσε τὴν κυβέρνησι
(ποῦ φοβόταν σὲ περίπτωσι ἐπιμονῆς σοβαρότερες ἀποκαλύ-
ψεις) νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὑποσχέθηκε στοὺς ἀντιπροσώπους ν'
ἀπέλευθερώσῃ τοὺς φυλακισμένους τῆς Ταγκάνκα. Ἡ ἀπεργία
σταμάτησε τὴν ἐνδέκατη μέρα...

Μετὰ τὴν ἀνχώρησι τῶν ἀντιπροσώπων κι' ἀφοῦ ἡ ὑπό-
θεσι τραβήχτηκε δυὸ μῆνες, στὴ διάρκεια τῶν ἑποίων ἔψαχνε
ἕνα ἐπαρκὲς πρόσχημα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ κατηγορήσῃ τοὺς
φυλακισμένους — ποῦ ἐξοχλοῦθοῦσαν νὰ παραμένουν στὴ φυ-

λακή — γὰ κάποιον σοβαρό ἄδίκημα καὶ νὰ μπορέσει ἔτσι ν' ἀθετήσῃ τὴν ὑπόσχεσὴ τῆς, ἢ κυβέρνησῃ ὑποχρεώθηκε νὰ τοὺς ἀποφυλακίσῃ. (Αὐτὸ ἐγένε τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1921, ὅποτε καὶ ἐξορίστηκαν ὅλοι τοὺς ἀπὸ τῆ Ρωσσία, ἔκτος ἀπὸ τρεῖς).

Ἄλλὰ γὰ νὰ ἐκδικηθεῖ (ἢ ἐκδίκησῃ ἦσαν ἕνα μόνιμο στοιχεῖο στὴν καταστολὴ τῶν μπολσεβίκων), καὶ ἰδιαίτερα γὰ νὰ δικαιώσῃ στοὺς ξένους ἐργάτες καὶ στοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς τῆς τρομοκρατικῆς τῆς ἐνέργειες σχετικὰ μὲ τοὺς «ὑποθέμενους ἀναρχικούς», ἢ κυβέρνησῃ ἔβγαλε στὴ φόρα λίγο ἀργότερα μιὰ χοντροκομιμένη καὶ πλαστογραφημένη «ὑπόθεσις» ἐναντίον τοὺς.

Γιὰ «ἐγκληματικὰς» πράξεις, καὶ ἰδιαίτερα γὰ μιὰ ὑποτιθέμενη παραχάραξη χαρτονομισμάτων τῆς σοβιετικῆς τράπεζας, ταυφεκίστηκαν (φυσικὰ μυστικά, τὴ νύχτα σ' ἕνα ἀπ' τὰ ὑπόγεια τῆς Τσέκα, χωρὶς οὔτε ἴχνος μιᾶς δικαστικῆς διαδικασίας) μερικοὶ ἀναρχικοί, ἀπ' τοὺς πιδὸ τίμιους, εἰλικρινεῖς καὶ ἀφοσιωμένους στὴν ὑπόθεσις: ἢ νεαρὴ Φάνυ Μπάρον (τῆς ὁποίας ὁ ἀντρας ἦταν στὴ φυλακῇ), ὁ γνωστὸς ἀγωνιστὴς Λέον Τσόρνυ (ἀπ' τὸ πραγματικὸ του ὄνομα Τουρτσάνκωφ), καὶ ἄλλοι.

Ἀποδείχθηκε ἀργότερα ὅτι: δὲν εἶχαν καμιά σχέση μὲ τῆς κατηγορίας αὐτῆς.

Καὶ ἀποδείχθηκε ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ ὑποτιθέμενη ὑπόθεσις παραχάραξης χαρτονομισμάτων εἶχε στηθεῖ ἀπ' τὴν ἴδια τὴν Τσέκα. Αὐτὸ ἀπ' τοὺς πράχτορες τῆς ὁ διαδόχτος Στάϊνερ (ὁ λεγόμενος «πέτριος») καὶ ἕνας σωφὸρ τῆς Τσέκα μπήκαν στοὺς κύκλους τῶν ἀναρχικῶν καὶ ταυτόχρονα στοὺς κύκλους τοῦ ὑπόκοσμου γὰ νὰ μπορέσουν νὰ «διαπασύσουν» τοὺς ἀναμεταξύ τοὺς δεσμοὺς καὶ νὰ κατασκευάσουν τὴν «ὑπόθεσις». Ὅλα γίνανε ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῆς Τσέκα καὶ τὴν ἀμεση συμμετοχὴ τῶν πρακτόρων τῆς. Ὅταν συγκεντρώθηκαν τ' ἀπαισιότητα στοιχεῖα, ἢ «ὑπόθεσις» δόθηκε στὴ δημοσιότητα.

Ἔτσι, γὰ νὰ δικαιώσῃ τ' ἄλλα τῆς ἐγκλήματα μὲ τὴ βοήθεια ἐνὸς νέου, ἢ κυβέρνησῃ θυσίασε μερικοὺς ἀναρχικούς ἐπιπλέον καὶ προσπάθησε νὰ λερῶσῃ τὴ μνήμη τοὺς.

¶. — Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΕΦΕΒΡ, ΒΕΡΖΑ, ΛΕΠΕΤΙ

Ἄναφέρουμε ἀκόμα μιὰ ξεχωριστὴ περίπτωσι, τὸ χαμὸ

τρῶν γάλλων ἀγωνιστῶν: τοῦ Ρα:ϋμόν Λεφέδρ, τοῦ Βερζά καὶ τοῦ Λεπετί, ἀντιπροσώπων στὸ Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρὸ Ἐγ:νε στὴ Μόσχα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1920.

Ὁ Ρα:ϋμόν Λεφέδρ, ἂν κχι ἤταν μέλος τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἐκδήλωσε κχι ἐπανάληψη τὴν πίκρα του γιὰ τὸ δρόμο πρὸ ἀκολουθεῖσαν οἱ δημοῖδεάτες του. "Ὅσο γιὰ τὸν Βερζά καὶ τὸν Λεπετί, ἀνρχοσυνδ:καλιστῆς καὶ οἱ δυό, ἄφηναν ἀνοιχτά τὴν ὀργή τους γὰ ξεσπάει καὶ δὲν σταματοῦσαν τὴν κριτικὴ γιὰ τὴν κατὰσταση πραγμάτων στὴ Ρωσσία. Πολλές φορές ὁ Λεπετί, μὲ τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὰ χέρια του, ἔλεγε, ἀναλογιζόμενος τὴν ἔκθεση πρὸ θάπρεπε νὰ κάνει στοὺς γάλλους συνδ:καλιστῆς συντρόφους του: «Μά, τί θὰ τοὺς πῶ;».

Ὅταν τέλειωσε τὸ συνέδριο, ἐργάστηκαν πολλές μέρες καὶ νύχτες γιὰ νὰ ταχτοποιήσουν τίς σημειώσεις τους καὶ τὰ ντοκουμέντα. Οἱ πιέσεις ἄρχισαν δταν, ἐνῶ πλησίαζε ἡ ἐπιστροφή τους στὴ Γαλλία, καὶ οἱ τρεῖς ἀρνήθηκαν νὰ παραδώσουν τὰ ντοσέ τους στοὺς ὑπαλλήλους τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, πρὸ ὑποτίθεται πῶς θὰ ἔστειλαν τὰ ντοκουμέντα στὸ τόπο προορχμοῦ τους. Ὁ Λεφέδρ ἀρνήθηκε νὰ ἐμπιστευθεῖ τίς σημειώσεις καὶ τὰ χερτιὰ του ἀκόμα καὶ στοὺς Ρώσους πρὸ ἤταν μέλη τοῦ κόμματός του.

Τότε, οἱ μωσχοῖτες πολιτικοὶ ἀποφάσισαν νὰ «σαμποτάρουν» τὴν ἀναχώρησή τους.

Μὲ διάφορα προσήματα, δὲν τοὺς ἄφησαν νὰ φύγουν φυσιολογικά μαζὶ μὲ τὸν Κασέν καὶ τοὺς ἄλλους κομμουνιστῆς ἀντιπροσώπους. Μὲ μυστηριώδεις δικαιολογίες, ἡ σοβιετικὴ κυβέρνηση ἀποφάσισε νὰ τοὺς «κάνει νὰ φύγουν ἀπ' τὸ βορρά».

Θέλοντας ὀπωσδήποτε νὰ τελειώσουν τὴν ἀποστολή τους καὶ πιστεύοντας ὅτι τοὺς προστάτευε ἄρχετὰ ἡ παρουσία τοῦ κομμουνιστῆ Λεφέδρ πρὸ ἔπρεπε νὰ ταξιδέψει μαζὶ τους, ὁ Βερζά κ: ὁ Λεπετί ἤταν ἀποφασισμένα νὰ γυρίσουν ὀπωσδήποτε καὶ ἔγκαιρα στὴ Γαλλία καὶ νὰ πάρουν μέρος στὸ συνδικαλιστικὸ Συνέδριο ὀπου ἔπρεπε νὰ παρουσιάσουν τίς ἐκθέσεις τους.

Ὁ γολγοθιάς τους ἄρχισε μὲ τὸ μακρὸ κχι ἐπίκενο ταξίδι: ἀπ' τὴ Μόσχα στὸ Μουρμάνσκ (λιμάνι στὸ Βόρειο παγωμένο ὠκεανό), πρὸ τὸ πραγματοποιήσαν κάτω ἀπὸ ἄθλιες συνθήκες. «Μᾶς σαμποτάρουν», ἔλεγε μὲ τὸ δίκιο του ὁ Λεπετί. Στὸ τραῖνο, μέσθ σὲ τρομερὸ κρύο, χωρὶς ζεστά ρούχα καὶ τρό-

φιμα, ζήτησαν απ' τους άντρες της Τσέκα πού συνόδευαν την άμαξοστοιχία κάτ' γιά νά βολευτούνε. Τούς θύμισαν την ιδιότητά τους σάν αναπρόσωποι κι' έπαιρναν την άπάντηση: «Άγνοούμε τελείως αν υπάρχουν αναπρόσωποι στό τραίνο. Δέν έχουμε πάρει καμιά σχετική διαταγή». Μόνο ύστερα απ' τις επίμονες παρακλήσεις του Λεφέβρ τούς έδωσαν μερικά τρόφιμα. Έτσι, υποφέροντας απ' τις πολλές στερήσεις και μέ άφάνταστες δυσκολίες, φτάσανε τελικά στό Μουρμάνσκ. Καταφύγαγε στους ψαράδες και περιμένε, σύμφωνα μέ τις ύποσχέσεις της Μόσχας, την άφιξη ενός πλοίου πού θά τους όδηγούσε στη Σουηδία.

Έτσι, περάσανε τρεις εβδομάδες μέσ' την άνησυχία και την έκπληξη γιατί δέν έρχόταν τό καράβι πού τους είχαν ύποσχεθεί. Άρχισαν ν' άμφιβάλλουν αν θά μπορούσαν νά φτάσουν έγκαιρα στη Γαλλία και νά φέρουν σέ πέρας την άποστολή τους.

Ο Λεφέβρ έγραψε τότε ένα γράμμα σ' ένα φίλο του στη Μόσχα. Μή παίρνοντας άπάντηση έστειλε και δεύτερο, μετά τρίτο, πάντα χωρίς αποτέλεσμα. Μάθαμε άργότερα ότι αυτά τά γράμματα δόθηκαν στον Τρότσκυ πού τά κατάσχε.

Στό τελευταίο του μήνυμα, ο Λεφέβρ έκανε μιá σπαραχτική έκθεση της κατάστασής τους και άνακοίνωσε την άπελπισμένη άπόφασή τους νά διασχίσουν τόν παγωμένο ώκεανό πάνω σέ μιá ψαρόβαρκα γιά νά βγουν απ' τη χώρα των Σοβιετ. «Πάμε στό θάνατο», έγραφε.

Μάζεψαν τ' άπαραίτητα χρήματα γιά την άγορά μιáς ψαρόβαρκας και παρά τις παρακλήσεις μερικών φίλων και τών ψαράδων της περιοχής ξεκίνησαν και πήγαν... στό θάνατο, όπως τόλεγε κι' ο Ραιθμόν Λεφέβρ. Γιατί δέν ξαναφάνηκαν ποτέ.

Χειροπιαστές άποδείξεις γι' αυτή τη ψυχρή δολοφονία πού έξυφάνθηκε στη Μόσχα δέν υπάρχουν. (Ή τά πρόσωπα πού τις έχουν κρατάνε τό στόμα τους κλειστό γιά λόγους πού εύκολα τους καταλαβαίνει κανείς). Οι μπολσεβίκοι φυσικά άρνοούνται. Μά μπορεί κανείς ν' άμφιβάλλει όταν γνωρίζει την σταθερή κι' άσυμβίβαστη συμπεριφορά του Βερζά και του Λεπετιέ στη Ρωσία, τις γνώριμες ενέργειες της κυβέρνησης τών μπολσεβίκων και τις πιέσεις και τά εμπόδια πού συνάντησαν στην άναχώρησή τους, όταν ο Κασέν μέ τους άλλους κομμουνιστές

άντιπρόσωπους μπόρεσαν τόν ίδιο κειρό νά κάνουν τό ταξείδι τής επιστροφής χωρίς προσκόμματα και νά φτάσουν Εγκαιρα για νά επαναλάβουν στους συνέδρους τής Τούρ τό μάθημα πού τούς είχαν μάθει στη Μόσχα;...

Έν πάση περιπτώσει, αναφέρουμε πιστά τά αύθεντακά γεγονότα πού τελικά έγιναν γνωστά στη Ρωσσία, και νομίζουμε ότι μιλάνε μόνα τους. Ό αναγνώστης ας κρίνει.

VI. — ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

“Ας μου επιτραπεί νά αναφερθώ εδώ στην προσωπική μου περίπτωση, πού είναι: λιγώτερο τραγική, αλλά δείχνει ανάγλυφα όρισμένες μεθόδους τού μπολσεβικισμού πού αξίζει νά καταγραφούν στά μεγάλα κατορθώματα τού κρατιστικού κομμουνισμού. Η περίπτωση αυτή δέν ήταν μοναδική τήν εποχή για τήν όποία μιλώ. (Κι' από τότε ούτε και θά μπορούσε νά ξαναγίνει στη χώρα πού τελείως υποτάχθηκε στους νέους της αφέντες).

Τό Νοέμβρη τού 1918, έφτασα στη πόλη Κούρσκ στά σύνορα τής Ουκρανίας, για νά παρευρεθώ στό Συνέδριο τών άναρχικών τής Ουκρανίας. Εκείνη τήν εποχή, ένα τέτοιο συνέδριο ήταν πραγματοποιήσιμο στην περιοχή τής Ουκρανίας, λόγω τής κατάστασης αυτής τής χώρας πού αγωνιζόταν κατά τής αντίδρασης και τής γερμανικής επέμβασης. Οί μπολσεβίκοι ά ν ε χ ό ν τ ο υ σ α ν εκεί τούς άναρχικούς, ενώ ταυτόχρονα τούς χρησιμοποιούσαν και τούς επιτηρούσαν.

Άπ' τήν άρχή τής Έπανάστασης, ό εργαζόμενος πληθυσμός τού Κούρσκ δέν είχε ποτέ άκούσει μιά διάλεξη για τόν άναρχισμό. Η μικρή τοπική ομάδα δέν είχε τή δύναμη για κάτι τέτοιο και οί όλιγάριθμες διαλέξεις άναρχικών γίνονταν εν γένει άλλου. Η παρουσία μου έδωσε τήν ευκαιρία στην τοπική ομάδα νά μου προτείνει νά κάνω μιά διάλεξη για τόν άναρχισμό, σέ μιά μεγάλη αίθουσα τής πόλης. Φυσικά δέχτηκα μέ χαρά.

Έπρεπε νά ζητήσουμε άδεια άπ' τόν πρόεδρο τού τοπικού σοβιέτ. Ό πρόεδρος, ένας ευγενικός παλαίμαχος έργάτης, μās τήν έδωσε χωρίς δυσκολία. Μέ τό πολύτιμο έγγραφο στό χέρι νοικιάσαμε τήν αίθουσα, δυό εβδομάδες πιό νωρίς, για ένα

βράδυ της εβδομάδας των Χριστουγέννων. Παραγγέλνουμε μεγάλες και όμορφες αφίσσες που μερικές μέρες αργότερα κολλήθηκαν στους τοίχους. "Όλα ήταν έτοιμα.

"Όλα έδειχναν ότι η διάλεξη θα πρέπει να ήταν μεγάλη επιτυχία για τις ιδέες μας. Είχαμε γι' αυτό τις κατάλληλες ένδειξεις: οι συζητήσεις στην πόλη, οι άνθρωποι που μαζευόντουσαν μπροστά στις αφίσσες ή ζητάγανε πληροφορίες απ' τα γραφεία της ομάδας κλπ., όλα αυτά δεν άφηναν καμιά αμφιβολία για την επιτυχία. Η αίθουσα θάτανε (δλα τὸ δείχνανε) γεμάτη.

Λίγο συνηθισμένοι σε παρόμοιες επιτυχίες (στη Μεγαλορωσία, ήδη εκείνη την εποχή, καμιά δημόσια διάλεξη για τον αναρχισμό δεν ήταν δυνατή) νοιώθαμε δικαιολογημένη ικανοποίηση.

Δυό μέρες πριν απ' την καθορισμένη ημερομηνία, ο γραμματέας της ομάδας ήρθε και με θρήκε, αναστατωμένος: μόλις είχε πάρει μια ειδοποίηση του προέδρου της ἐπιτροπῆς τῶν μπελοσεβίκων του Κούρσκ (ή πραγματική έξουσία), που τον πληροφορούσε πως ἐπ' ευκαιρία των εορτῶν, ἡ ἐπιτροπή θὰ διοργάνωνε ἕνα λαϊκὸ χορευτικὸ θραυνοδὸν στην αίθουσά μας και πως ὁ υπεύθυνος της αίθουσας είχε κιόλας ειδοποιηθεῖ κι' ἐστὶν ἡ διάλεξη τῶν αναρχικῶν δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνει.

Πήγα γρήγορα στην ἔδρα της κομμουνιστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐκεῖ εἶχα μὰ θεελλῶδη συνομιλία με τὸν πρόεδρο, ὄνοματι. ἂν δὲν ἀπατώμαι, Ρύντις (ἢ Ρύντιν, δὲν θυμάμαι ἀκριβῶς).

— «Πῶς; τοῦ εἶπα, ἐσεῖς ἕνας κομμουνιστής, δὲν ἀναγνωρίζετε τοὺς κανόνες προτεραιότητος; Πήραμε τὴν ἀδεια δυὸ εβδομάδες νωρίτερα ἀκριβῶς γιὰ νάμαστε σίγουροι ὅτι θάχοιμα τὴν αίθουσα. Ἡ ἐπιτροπή δὲν ἔχει παρὰ νὰ περιμένει: τὴ σειρά της».

— «Λυπᾶμαι, σύντροφε, ἀλλὰ ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς — πού εἶναι, μὴν τὸ ξεχνᾶτε, ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ και σὰν τέτοια μπορεῖ νάχει τοὺς λόγους της τοὺς ὁποίους ἀγνωεῖτε και πού ἔχουν τὴν προτεραιότητα — εἶναι ἀμετάκλητη. Οὔτε ὁ πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ οὔτε ὁ υπεύθυνος τῆς αίθουσας δὲν μπορούσαν νὰ ξέρουν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἡ ἐπιτροπή θὰ χρειάζοταν τὴν αίθουσα αὐτὴ τὴν ἡμερομηνία. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀπόλυτα ἀχρηστο νὰ τὸ συζητᾶμε και νὰ ἐπιμένεις. Σὰς τὸ ξανα-

λέω: ἡ ἀπόφαση εἶναι ἀμετάκλητη, ἡ διάλεξη δὲν θὰ γίνη...
"Ἢ, ἀν θέλετε, ὀργανώστε τὴν σὲ μιά ἄλλη αἴθουσα ἢ ἄλλῃ
μέρᾳ.

— «Ξέρετε πολὺ καλά ὅτι δὲν μπορούμε νὰ τὰ ταχτοπα-
ήσουμε ὅλα σὲ δυὸ μέρες. Καὶ μετὰ δὲν ὑπάρχει ἄλλη αἴθουσα
τόσο μεγάλη. Ἄλλωστε ὅλες οἱ αἴθουσες εἶναι πιασμένες γιὰ
τις γιορτές. Εἶναι πολὺ ἀπλό, ἢ προσπάθεια πῆγε χαμέντ».

— «Λυπᾶμαι. Μπορεῖτε ὅμως νὰ τὴ μεταφέρετε σὲ μιά
κατοπι:νὴ ἡμερομηνία. Τελικά, δὲν χάνετε τίποτα. Ὅλα τα-
χτοποιῶνται».

— «Μὰ δὲν θάνα: τὸ ἴδιο! Οἱ μεταβολές εἶναι μεγάλη
ζημιά. Ὑστερα, οἱ ἀφίσεις κοστίζουν ἀκριβά. Κι' ἐπει:τα πρέ-
πει νὰ φύγω ἀπ' τὸ Κούρσκ αὐτές τὶς μέρες. Ἀλλὰ πέστε μου:
πῶς σκεφτόσαστε νὰ διορθώσετε τὰ πράγματα τὸ βράδυ τῆς διά-
λεξης; Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι θὰ ἐκτεθεῖτε στὴν ἀντίθεση τοῦ
κοινοῦ πού θάρχεται πολυάριθμο γιὰ τὴ διάλεξη. Οἱ ἀφίσεις
εἶναι δυὸ ὁδομάδες κολλημμένες. Οἱ ἐργάτες στὴν πόλη καὶ τὰ
περίχωρα περιμένουν μ' ἀνυπομονησία. Εἶναι πολὺ ἀργά νὰ τυ-
πώσουμε καὶ νὰ ταχοκολλήσουμε μιά ἀνάκληση. Πολὺ δύσκολα
θὰ ἐπιβάλετε στὸν κόσμο ἕνα χορευτικὸ βραδυνοὸ τὴν ὥρα πού
θάρχεται ν' ἀκούσει μιά διάλεξη».

— «Αὐτὸ εἶναι δική μας ὑπόθεση. Μὴν ἀσχολεῖστε. Θὰ τὰ
θγάλομε πέρα μόνα μας».

— «Στὴν οὐσία ἡ διάλεξη ἀπαγορεύτηκε ἀπ' τὴν Ἐ-
πιτροπή κι' αὐτὸ παρὰ τὴν ἄδεια τοῦ Σοβιέτ».

— «Ἄ! ὄχι, ὄχι σύντροφε. Ἐμεῖς δὲν ἀπαγορεύομε τί-
ποτε. Κανόνιστε μὴν ἡμερομηνία μετὰ τὶς γιορτές. Ἐμεῖς θὰ
εἰδοποιήσουμε τὸ κοινὸ πού θάρθει γιὰ τὴ διάλεξη, αὐτὸ εἶναι
ὄλο».

Ἐδῶ, χωριστήκαμε. Ἀσχολήθηκα γιὰ τὸ θέμα μὲ τὰ
μέλη τῆς ομάδας κι' ἀποφασίσαμε νὰ μεταφέρουμε τὴ διάλε-
ξη γιὰ τὶς 5 Γενάρη 1919. Εἰδοποιήσαμε τὴν Ἐπιτροπή τῶν
μπολσεβίκων καὶ τὸν ὑπεύθυνο τῆς αἴθουσας. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ
μὲ ὑποχρέωσε νὰ καθυστερήσω τὴν ἀναχώρησή μου γιὰ τὴν
Οὐκρανία.

Παραγγεῖλαμε καινούργιες ἀφίσεις. Ἐπὶ πλέον, ἀποφασί-
σαμε κατ' ἀρχάς ν' ἀφήσουμε στοὺς μπολσεβίκους τὴν φροντίδα
νὰ τὰ ξεμπλέξουν μὲ τὸν κόσμο καὶ μετὰ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο,
ἐγὼ θάμενα ἐκεῖνο τὸ βράδυ στὸ ξενοδοχεῖο μου. Γιὰτὶ ὑποθέ-

ταμε πώς ο κόσμος θ' απαιτούσε, παρ' όλα αυτά, τή διάλεξη και πώς, τελικά, οι μπολσεβίκοι θάταν αναγκασμένοι να υποχωρήσουν. Έπρεπε λοιπόν ο γραμματέας της ομάδας να μπορέσει να με καλέσει σ' αυτή τή περίπτωση.

Προσωπικά περίμενα ένα μεγάλο σκάνδαλο κι' ίσως ακόμα κι' ένα πολύ σοβαρή σύγκρουση.

Ή διάλεξη είχε κανονιστεί για τις οχτώ τὸ βράδυ.

Γύρω στις οχτώμιση, με καλέσανε στο τηλέφωνο. Άναγκάρισα τήν ταραγμένη φωνή του γραμματέα: «Σύντροφε, ή αίθουσα είναι πολιορκημένη απ' ένα πλήθος πού δὲν θέλει ν' ακούσει τίποτα κι' απαιτεί τή διάλεξη. Οι μπολσεβίκοι δὲν μπορούν νά τά βγάλουν πέρα. Πιθανῶς νά υποχωρήσουν κι' ή διάλεξη νά γίνει. Πάρτε ένα αυτοκίνητο κι' ἐλάτε γρήγορα».

Πηδάω σ' ένα αυτοκίνητο και φεύγω. Από μακριά ακούω μιὰ ἀπίθανη βουή. Φτάνοντας ἐπί τόπου βλέπω ένα τεράστιο πλήθος νά στέκει μπροστά στην αίθουσα και νά κραυγάζει: «Στὸ διάολο ὁ χορός! Άρκετὰ με τούς χορούς! Τούς ἔχουμε μπουχτίσει!.. Θέλουμε τή διάλεξη! ἤρθαμε για τή διάλεξη!.. Διάλεξη! Διάλεξη! Διά-λε-ξη!».

Ὁ γραμματέας πού με περίμενε ἤρθε νά με πάρει. Μὲ δυσκολία ἀνοίξαμε ένα διάδρομο. Μέχρι μέση πῆχτρα ὁ κόσμος. Ἡ αίθουσα εἶναι στὸν πρῶτο. Φτάνουμε στο τέλος τῆς σκάλας και βρίσκω τὸ «σύντροφο» Ρύντις ἔτοιμο νά πει τίς χοντράδες του στὸν κόσμο πού συνεχίζει νά φωνάζει: «Διάλεξη! Διάλεξη!».

«Κάνετε καλά πού ἤρθατε... Βλέπετε τί ἔχω πάθει, μοῦπε ὀργισμένος. Εἶναι δική σας δουλειὰ αὐτό!».

Άγαναχισμένος τοῦ λέω:

— «Σὰς προειδοποίησα. Ἐσεῖς εἴσατε υπεύθυνος για ὅλα, κι' ἔχετε τήν ὑποχρέωση νά τά τακτοποιήσετε. Ἄντε λοιπόν! Ξεμπλέχτε τα τώρα ὅπως νομίζετε. Τὸ καλύτερο και τὸ πιὸ ἀπλό θάταν νά ἐπιτρέψετε τή διάλεξη».

— «Ὅχι, ὄχι και πάλι ὄχι! οὐρλιάζει: μανιασμένος. Ἡ διάλεξή σας δὲν θά γίνει, σὰς τὸ ἐγγυῶμαι».

Σήκωσα τούς ὤμους:

Ἄποτομα μοῦ λέει:

— «Ὅριστε σύντροφε. Δὲν θέλουν νά μ' ἀκούσουνε. Και δὲ θέλω νά ἀνατρέξω σὲ αὐστηρὰ μέτρα. Μπορεῖτε νά τακτοποιήσετε τὰ πράματα. Θά σὰς ἀκούσουν. Ἐξηγηεῖστε τους τήν κα-

τάσταση και πείστε τους να φύγουν ήσυχα. Κάντε τους να λο-
γικευτούν. Πείστε τους πώς η διάλεξη σας αναβλήθηκε. Έχετε
τὸ χρέος νὰ κάνετε αὐτὸ ποὺ σὰς ζητάω».

Καταλαβαίνω πὼς ἂν ἡ διάλεξη δὲν γίνει ἀμέσως, δὲν θὰ
γίνει ποτέ. Εἶμαι βέβαιος δι: θὰ ἀπαγορευτεῖ ὀριστικά κι' εἰ-
ἐγὼ ἴσως θὰ συλληφθῶ.

Ἄρνούμαι κατηγορηματικά νὰ μιλήσω στὸν κόσμιο. Μὲ
μιὰ χειρονομία καθαρῆς ἄρνησης τοῦ φωνάζω:

— «Ὁχι, δὲν θὰ μιλήσω. Τὰ θέλατε καὶ τὰ πάθατε. Τώ-
ρα ξεμπλέγετε τα!».

Ὁ κόσμος, διέποντας τὴ φιλονικία μας σὺρλιάζει. Ὁ
Ρύντις προσπαθεῖ κάτι: νὰ φωνάξει. Μάταιος κόπος! Ἡ φω-
νὴ του καλύπτεται: ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ θύελλα. Ὁ κόσμος
καίθηται δυνατός. Διασκεδάζει, εὐχαριστεῖται, στριμώχεται. γε-
μίζει ὄλο καὶ περισσότερο τὴ σκάλα, τὸ διάδρομο, φτάνει μέχρι
τὴν εἴσοδο τῆς αἴθουσας, ποῦχει κλειστὲς τὶς πόρτες.

Ὁ Ρύντις κάνει κάτι: ἀπελπισμένες χειρονομίες κι' ἀ-
πευθύνεται: ξανά σὲ μένα:

— «Μιλήστε τους, μιλήστε τους λαπὸν! μοῦ λέει, ἡ ὄλη
αὐτὴ ἡ ἱστορία θὰ τελειώσει ἄσχημα!».

Μούρχεται μιὰ ιδέα. Ζητῶ ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους νὰ
ήσυχάσουν. Τότε φύγαιμα τονίζοντας τὶς λέξεις λέω:

— «Σύντροφοι! Ἡ εὐθὺνη γι' αὐτὴ τὴν ἄσχημη ἀνακατο-
σοῦρα βαρύνει τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν μπολσεβίκων τῆς πόλης.
Ἐμεῖς νακιάσαμε πρῶτο: τὴν αἴθουσα, πρὶν δυὸ βδομάδες.
Δυὸ μέρες πρὶν τῇ διάλεξη, ἡ Ἐπιτροπὴ, χωρὶς κὰν νὰ τὸ συ-
ζητήσε: «ὐχί! μὰς, ἔκλεισε τὴν αἴθουσα γιὰ ἕνα γορευτικὸ δρα-
δυνό. (Τὸ πλῆθος φωνάζει δυνατά: «Κάτω ἡ γορευτικὴ βρα-
δυά! Τῇ διάλεξη!»). Ὑποχρεωθήκαμε νὰ ἀναβάλουμε τὴ διά-
λεξη γιὰ μιὰ κατωπινὴ ἡμερομηνία. Εἶμαι ὁ διυλητῆς κι' εἶμαι
ἔτοιμος νὰ κάνω ἀμέσως τὴ διάλεξη. Οἱ μπολσεβίκοι τὴν ἀπ-
γορεύουν ρητά γι': ἀπόψε. Ὅμως ἐ σ ε ἰ ς εἴσατε οἱ κά-
τοινοι τῆς πόλης: τὸ κοινὸ εἴσατε ἐ σ ε ἰ ς. Ἄρα ἐ -
σ ε ἰ ς: πρέπαι ν' ἀποφασίσετε. Εἶμαι ἐντελῶς στὴ διάθεσή
σας. Διαλέγετε σύντροφοι: ἡ ἀναβάλλουμε τὴ διάλεξη καὶ τότε
φεύγετε ήσυχα καὶ ξαναγοῦστατε ὄλοι τὴν καινούργια ἡμερο-
μηνία, στίς 5 Γενάρη' ἢ, ἂν θέλετε τὴ διάλεξη τὴν ἄρτι, ἀν τόχτε
πραγματικὰ ἀποφασίσει, τότε μ ἡ ν π ε ρ ι μ ἔ -
ν ε τ ε , καταλάβετε τὴν αἴθουσα».

Πρίν καλά-καλά άκουστοϋν οι τελευταίες λέξεις ο κόσμος ένθουσιασμένως, χειροκροτεί, μανιασμένα και κραυγάζει: «Διάλεξη τώρα! Διάλεξη! Διάλεξη!», και μ' όρμη έξechύνεται προς την αίθουσα. 'Ο Ρύντις παραμερίζεται. 'Ανοίγουν την πόρτα. ('Αλλοιώτικα θά την σπάζανε). 'Ανάβουν τά φώτα.

Σ' ένα λεπτό ή αίθουσα έχει γεμίσει. 'Ο κόσμος, άλλοι όρθιοι, άλλοι καθισμένοι, ήσυχάζει. Δέν έχω παρά ν' άρχίσω. 'Αλλά ο Ρύντις πηδάει στο έθιμα και άπευθύνεται στο κανό:

— «Πολίτες, σύντροφοι! Κάνετε ύπομονή ακόμα μερικά λεπτά. 'Η 'Επιτροπή των μπολσεβίκων θ' άσχοληθεί με τό θέμα και θά πάρει: μιá όριστική άπόφαση. Θά σάς άνακωνωθεί άμέσως. Πιθανώς, τό χορευτικό βραδυνό ματαιώνεται...».

— «Ναι!», φωνάζει τό πλήθος, με ίκανοποίηση για την προφανή νίκη του: «Διάλεξη! Ζήτω ή διάλεξη!».

Χειροκροτάνε ξανά και χαίρονται. Οι μπολσεβίκοι πηγαίνουν σέ μιá γειτονική κάμαρα για νά συζητήσουν. Κλείνουν οι πόρτες της αίθουσας. Περιμένουμε ύπομονετικά την άπόφαση. 'Υποθέτουμε πώς αύτή ή μικρή κωμωδία, πιάζεται άπ' τούς μπολσεβίκους για νά σώσουνε τά προσχήματα.

Περνάει: ένα τέταρτο.

Ξαφνικά άνοίγει άπότομα ή πόρτα κι' ένα ίσχυρό άπόσπασμα στρατιωτών της Τσέκα (ειδικές μονάδες, ένα είδος χωροφυλακής ή κινητής φρουράς, έκπαιδευμένες και τυφλά ύπάκουες στο καθεστώς) με τά όπλα στο χέρι κάνει: την εμφάνισή του. Τό κοινό, κατάπληκτο, μένει παγωμένο στις θέσεις του. 'Ηρεμα, σέ μιá έντυπωστική σιωπή, οι στρατιώτες καταλαμβάνουν την αίθουσα, πιάνοντας ένα γύρο την αίθουσα. Μιá ομάδα στέκεται κοντά στην πόρτα, με τά όπλα στραμμένα στον κόσμο.

(Μάθουμε άργότερα πώς ή 'Επιτροπή μπολσεβίκων, άπευθύνθηκε στην άρχή, στο στρατώνα της πόλης, ζητώντας σ' ένα κανονικό σύνταγμα νά επέμβει. Οι στρατιώτες ζητήσανε έξηγήσεις — έκείνη την έποχή κάτι τέτοιο ήταν ακόμα δυνατό — δηλώσανε ότι κι' αύτοι οι ίδιοι θά θέλανε ν' άκούσουνε τη διάλεξη και άρνηθήκανε. Τότε ή 'Επιτροπή κάλεσε ένα άπόσπασμα της Τσέκα, έτοιμο για παντός είδους έξυπηρέτηση).

'Αμέσως τά μέλη της 'Επιτροπής ξαναφάνηκαν στην πα-

γωμένη αίθουσα: 'Ο Ρύντις ξαναβγαίνει στο δῆμα και λέει στο κοινό μ' ένα τόνο θραμβευτικό:

— «Νά λοιπόν. Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς πάρθηκε. Ὁ χορὸς δὲν θὰ γίνει. Ἡ δ ι α λ ε ξ η ἐ π ί σ η ς . Ἄλλωστε εἶνα: πιά ἀργά και γιά τὸ ἓνα και γιά τὸ ἄλλο. Καλῶ τὸ κοινό ν' ἀδείασει τὴν αίθουσα και τὸ κτίριο μὲ ἀπόλυτη τάξη και ἡσυχία. Διαφορετικά οἱ ἄντρες τῆς Τσέκα θὰ ἐπέμβουν».

Ἄγναχτισμένοι, μὰ ἀδύναμοι, οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν νὰ σηκώνοντα: και νὰ φεύγουν. «Ἐστω, μουρμούρισαν μερικοί: χάλασε και τὸ βραδυὸ τους... Δὲν εἶναι κι' ἄσχημα!».

Κάτω μιά ἄλλη ἐκπληξη τοὺς περιμένει: στὴν ἐξοδο, δυὸ ἄντρες τῆς Τσέκα, φάχνουν τὸν καθένα και ἐλέγχουν τίς ταυτότητες.

Πολλοὶ συλλαμβάνονται. Τὴν ἄλλη μέρα θ' ἀφήσουνε μερικούς μὰ ὀρισμένα θὰ μείνουνε στὴ φυλακή.

Ἐπιστρέφω στοῦ ξενοδοχείου.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτ, χτυπάει τὸ τηλέφωνο. Ἀκούω τὸν Ρύντις.

— «Σύντροφε Βολίν, ἐλάτε νὰ μὲ δεῖτε στὴν Ἐπιτροπή. Ἐχω νὰ σᾶς μιλήσω σχετικά μὲ τὴ διάλεξή σας».

Ἀπαντῶ:

— «Ἡ ἡμερομηνία ἔχει καθοριστεῖ γιά τίς 5 τοῦ Γενάρη. Παργγεῖλαμε τίς ἀφίσεις. Βλέπετε κανένα ἐμπόδιο;»

— «Ὅχι, μὰ παρ' ὄλα αὐτὰ ἐλάτε, ἔχω νὰ σᾶς μιλήσω».

Μόλις μπῆκα, μὲ ὑποδέχτηκε ἓνας μπολσεβίκος πού μου λέει γελώντας εὐχαρηστημένα:

— «Νά λοιπόν, σύντροφε. Ἡ Ἐπιτροπή ἀποφάσισε δι τὴ διάλεξή σας δ ἐ ν θ ἄ γ ι ν ε ι . Ἐσεῖς εἴσατε υπεύθυνος γι' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, γιατί ἡ συμπεριφορά σας, γιές, ἦταν ἐχθρική και αὐθάδης. Ἐπὶ πλέον, ἡ Ἐπιτροπή ἀποφάσισε δι δὲν μπορεῖτε πιά νὰ μείνετε στοῦ Κούρσκ. Γιά τὴν ὄρη θὰ μείνετε ἐδῶ στὰ γραφεῖα μας».

— «Ἄ! δηλαδὴ μὲ συλλαμβάνετε;».

— «Μὰ τί λέτε σύντροφε. Δὲν σᾶς συλλαμβάνουμε. Μόνο σᾶς π ε ρ ι ο ρ ῖ ζ ο υ μ ε ἐ δ ῶ γιά μερικές ὥρες, μέχρι τὴν ἀναχώρηση τοῦ τραινίου γιά τὴ Μόσχα».

— «Γιὰ τὴ Μόσχα; φώναξα. Μὰ δὲν ἔχω νὰ κάνω τίποτα στὴ Μόσχα! Ἀφήστε πού ἔχω εἰσιτήριο γιά τὸ Χάρκοβο (Οὐ-

κρανία) όπου πρέπει να θρίσκομαι μετά το Συνέδριο. Έχει έχω φίλους και δουλειές».

Μετά μιὰ σύντομη συνομιλία με τούς συντρόφους του, μου λέει:

— «Έντάξει. Μπορείτε να πάτε στο Χάρκοβο. Όμως το τραίνο φεύγει στή μία τὸ πρωί. Πρέπει λακόν να μείνετε ἐδῶ ὅλη τὴ μέρα».

— «Θὰ μπορούσα να πάω μέχρι τὸ ξενοδοχείο να πάρω τὰ πράματά μου καὶ τὴ βαλίτσα μου;».

— «Ὁχι σύντροφε. Δὲν μπορούμε να σᾶς τὸ ἐπιτρέψουμε».

— «Σᾶς ὑπόσχομαι να πάω κατ' εὐθείαν στὸ ξενοδοχείο καὶ να πάρω τὰ πράγματά μου. Ἄλλωστε μπορείτε να με συνοδεύσετε».

— «Ἀκριβῶς, σύντροφε, λυπούμαστε μὰ δὲν εἶναι δυνατό. Μπορεῖ να σᾶς δοῦνε. Τὸ πράγμα μπορεῖ να διαδοθεῖ, καὶ δὲν θέλουμε. Ἡ διαταγὴ εἶναι ρητὴ. Πέστε τί θέλετε σ' ἕναν ἀπ' τούς συντρόφους μας: Θὰ πάει να φέρε: τὴ βαλίτσα σᾶς ἀπ' τὸ ξενοδοχείο».

Ἐνας ἔνοπλος «φρουρός» τῆς Τσέκα, εἶχε κιάλας σταθεὶ μπροστὰ στὴν πόρτα. Δὲν μπορούσε να γίνε τίποτα.

Ἐνας «σύντροφος» μούφερε τὴ βαλίτσα μου. Γύρω στὰ μεσάνυχτα, ἕνας ἄλλος μ' ἔφερε στὸ σταθμὸ καὶ περίμενε με-
χρι να φύγω.

Προσθέτω, ὅτι τὸ ταξίδι ἐγίνε μέσα σὲ πολὺ δυσχερεῖς συνθήκες καὶ στὸ δρόμο ἀρρώστησα. Ἀπόφυγα μιὰ πνευμονική συμφορῆση μόνο χάρη σ' ἕνα συνεπιδάτη πού με φιλοξένησε σὲ κάποιους φίλους του, στὸ Σούμυ (μὰ μικρὴ πόλη τῆς Οὐκρανίας). Ἐκεῖ ἕνας καλὸς γιγτρὸς με φρόντιζε καὶ μετὰ μερικὲς μέρες θρίσκόμουνα στὸ Χάρκοβο.

Προσθέτω ὅτι μόλις ἔφτασα, ἔγραψα γιὰ τὴν ἑβδομαδιαία τοπικὴ ἐφημερίδα μας («Ναμπάτε»), πού ἀπαγορεύτηκε λίγο ἀργότερα ἀπ' τούς μπολσεβίκους ἐξ αἰτίας τῆς αὐξανόμενης ἐπιτυχίας τῆς, ἕνα ἄρθρο με τίτλο: «Ἱστορία μιᾶς διάλεξης ὑπὸ τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». Ἐκεῖ διηγήθηκα με κά-
θε λεπτομέρεια ὅλη αὐτὴ τὴ νόστιμη περιπέτεια.

Μετά ἀπ' ὅλα ἔσα ἔχουμε παῖ γιὰ τὴ φύση τοῦ κρατικοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ γιὰ τὴν μοιραία ἐξέλιξή του, ὁ ἀναγνώστης θὰ καταλάβει εὐκολα τίς αἰτίες ποῦ δδηγήσαν αὐτὸ τὸ «σοσιαλισμὸ» σὲ μὰ θανάσιμη σύγκρουση μὲ τὴν ἰδέα τοῦ ἀναρχισμοῦ.

Ἐνας γνώστης τῶν πραγμάτων δὲν βλέπει τίποτα πρωτότυπο κί ἐκπληκτικὸ στὸ γεγονὸς διὰ ἡ σοσιαλιστικὴ Ἐξουσία διώκει τὸν ἀναρχισμὸ καὶ τοὺς ἀναρχικοὺς. Τὸ γεγονὸς εἶχε προβλεφτεῖ ἀπ' τοὺς ἀναρχικοὺς (μεταξὺ ἄλλων, τόχε προβλέψει ἤδη ὁ Μπακούιν) πολὺ πρὶν τὴν ἐπανάσταση, στὴν περίπτωσιν ποῦ θ' ἀκολουθοῦσε τὸ δρῆμο τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ κρατισμοῦ.

Ἡ καταστολὴ τῆς ἀναρχικῆς ἰδέας, ἡ δίωξις τῶν ὀπαδῶν τῆς, ἡ κατάπνιξις τῶν ἀνεξάρτητων μαζικῶν κινήματων: αὐτὲς εἶναι οἱ μοιραῖες συνέπειες τῆς ἀντίθεσης μεταξὺ τῆς ἀληθινοῦς Ἐπανάστασις ποῦ παίρνει τὴ δικὴ τῆς ἀνάπτυξις καὶ τῆς κρατιστικῆς πρᾶξις ποῦ, πρὸς σαγμὴ ὑπερισχύουσα δὲν δέχεται αὐτὴ τὴν ἀνάπτυξις καὶ τῆς ἀντιτίθεται.

Ἡ νέα κυβέρνησις (ἂν ἡ ἐπανάστασις ἔχει τὴν ἀτυχίαν νὰ τὴ σχηματίσει), ὅπως κί ἂν ὀνομάζεται: — «ἐπαναστατικὴ», «δημοκρατικὴ», «σοσιαλιστικὴ», «προλεταριακὴ», «ἐργατικὴ καὶ ἀγροικὴ», «Λενινιστικὴ», «Τροτσκυστικὴ», ἢ καὶ ἄλλοιῶς — ἀντιτίθεται ἀναπόδραστα στὶς ζωντανὲς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασις. Αὐτὸς ὁ ἀνταγωνισμὸς παρασύρει, ἐξ ἴσου μοιραία, τὴν ἐξουσίαν σ' ἕναν ὄλο καὶ πιδ ἀδιάλλακτο ἀγῶνα — ποῦ θὰ πρέπει: νὰ τὸν δικαιολογεῖ μὲ τὴν μεγαλύτερη ὑποκρισία — κατὰ τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί, κατὰ συνέπεια, κατὰ τῶν ἀναρχικῶν ποῦ εἶναι οἱ ἐκφραστὲς, οἱ προπομποὶ καὶ οἱ ὑπερασπιστὲς τῶν δυνάμεων τῆς ἀληθινῆς Ἐπανάστασις καὶ τῶν προσδοκῶν τῆς.

Ὁ θρίαμβος τῆς ἐξουσίας σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα σημαίνει, ἀναπόφευκτα, τὴν ἤττα τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασις καὶ ἄρα, ὅπωςδὴποτε, «αὐτόματα», τὴ συντριβὴ τῶν ἀναρχικῶν.

Ὅσο ἡ ἐπανάστασις καὶ οἱ ἀναρχικοὶ ἀντιστέκονται, ἡ σοσιαλιστικὴ ἐξουσία γίνεται θία:η καὶ αὐθάδης. Τρομοκρατία χωρὶς ὄρια καὶ τερατώδης ἀπάτη: αὐτὰ εἶναι τὰ τελευταία

ἐπιχειρήματά της, ἢ ἀποθέωση τῆς ἀπελπισμένης τῆς ἄμυνας.
Ἔτσι, αὐτὸ πού πραγματικά εἶναι ἐπαναστατικὸ καταλήγει νὰ σαρώνηται χωρὶς οἶκτο ἀπ' αὐτὸ πού ἀπατηλὰ αὐτοαποκαλεῖται «ἐπαναστατικόν», ὡς ἀντιπρόθετο στὰ «ὑψίστα συμφέροντα τῆς ἐπανάστασης» (τί σκληρὴ εἰρωνεία!), ὡς «ἐγκληματικόν», ὡς «προδοτικόν»!

Νὰ τί ἔπρεπε νὰ προβλεφεῖ — καὶ μερικοὶ ἔκαναν τὴν πρόβλεψη — γιὰ τὴν περίπτωση πού θὰ θρῆνιζε ὁ κρατισμός.

Νὰ τί ἐπιβεβαιώθηκε πλήρως καὶ ὀριστικὰ ἀπ' τὴν ἔμπειρία τῆς ρώσικης ἐπανάστασης.

Καὶ νὰ τί θὰ πρέπει ἑκατομμύρια ἀνθρώπων νὰ κατανοήσουν ἂν θέλουν νὰ ἀποφύγουν στὴν προσεχῆ Ἐπανάσταση τὴν ἀποτυχία, τὸν ἐφάλλη καὶ τὴν πανωλεθρία τῆς ρωσικῆς Ἐπανάστασης.

Σήμερα — κ' ἀπὸ καιρὸ τώρα — δὲν ὑπάρχει πιὰ στὴ Ρωσία ἴχνος ἀναρχικοῦ τύπου, προπαγάνδας, ἢ κινήματος. Ὁ ἀναρχισμὸς εἶναι ἐκτὸς νόμου. Οἱ ἀναρχικοὶ ἔχουν ἐξοντωθεῖ μ ἔ χ ρ ι τ ὸ ν τ ε λ ε υ τ α ῖ ο , μ' ὅλα τὰ δυνατὰ ἢ ἀπίθανα μέσα καὶ ἐνέργειες.

Μερικοὶ δρῖσκονται ἀκόμα, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στίς βξορίες καὶ τίς φυλακές. Ὁ θάνατος τοὺς ἔκανε τέτοια φθορὰ πού ἐλάχιστα δρῖσκονται ἀκόμα στὴ ζωῆ.

Οἱ ἐλάχιστοι ἀναρχικοὶ πού ξεφύγανε τὴ σφαγὴ — διωγμένοι ἀπ' τὴ χώρα τους ἢ σκατοὶ — δρῖσκονται: σὲ διάφορες χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Κι' ἂν ὑπάρχουν στὴ Ρωσία συνειδητοὶ ὀπαδοὶ τοῦ ἀναρχισμοῦ, εἶναι ὑποχρεωμένοι: νὰ φυλᾶνε τίς ἰδέες τους γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους.

Ἐδῶ καὶ χρόνια, ὅπως καὶ τὸν καιρὸ τῶν τσάρων, δὲν τίθεται: πιὰ θέμα οὔτε γιὰ ἀναρχικοὺς οὔτε γιὰ ἀναρχισμό στὴ Ρωσία.

Ἡ «Ἐπιτροπὴ Βοήθειας γιὰ τοὺς φυλακισμένους καὶ ἐξόριστους ἀναρχικοὺς στὴ Ρωσία», ἐπιτροπὴ πού λειτουργοῦσε χρόνια στὴ Γερμανία, τὴ Γαλλία καὶ τὴν Ἀμερικὴ, πού ἐξέδιδε ἕνα Δελτίο πληροφοριῶν γιὰ τὴν καταστολὴ, πού μάζευε χρήματα καὶ ἀπέστελνε στὰ θύματά της, ἔπαψε κ' αὐτὴ, τὴ δραστηριότητά της μιὰ καὶ οἱ ἐπαφῆς μὲ τὰ λιγοστὰ θύματα πού δρῖσκονται: ἀκόμα στὴ ζωῆ ἔχουν γίνει ἀδύνατες.

Ἡ «ἐποποιία» τῆς ἐξόντωσης τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος στὴ Ρωσία, τὴν ἐπαύριον τῆς «κομμουνιστικῆς» Ἐπανάστασης, τέλειωσε. Αὐτὴ τὴν ὥρα ἀνῆκει πιά στὴν «ἱστορία».

Τὸ πῶς τρομερὸ εἶναι: δα στὸ τέρμα αὐτῆς τῆς μοναδικῆς καταστολῆς, πλάι στοὺς ἀληθινούς ἀναρχικούς, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀπλοὶ ἐργαζόμενοι — ἐργάτες, ἀγρότες καὶ διανοούμενοι — πού ἀντιστάθηκαν στὴν ἀπάτη, ἐξοντώθηκαν. Καὶ οὐτὴ Ἰδία ἢ Ἰδέα τῆς ἐπανάστασης ἦ καλύτερα κάθε ἐλευθερῆ σκέψῃ καὶ δράσει ἀνῆκουν ἐπίσης «στὴν ἱστορία» στὴ χώρα οὗ «γεννήθηκε ὁ σοσιαλισμός»!..

VIII. — Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ

Πῶς γίνεται αὐτὴ ἡ συντραχηλὴ «ἱστορία» νὰ μὴν ἔχει γινεῖ γνωστὴ στὸ ἐξωτερικό;

Ὁ ἀναγνώστης θὰ τὸ καταλάβει.

Ἄπ' ἀρχῆς, καὶ γιὰ χρόνον, ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων ἔκανε δ.τ. ἦταν δυνατὸ γιὰ νὰ κρύψει τίς θρωμιές τῆς ἀπ' τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τοὺς ἐπικρατάρχους τῶν ἄλλων χωρῶν, ἐξαπατώντας τοὺς μεθοδικὰ καὶ ἀναίσχυντα μὲ τὰ μέσα τῆς σιωπῆς, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς συκοφαντίας.

Ὁ βασικός τρόπος λειτουργίας τῆς ἦταν αὐτὸς πού χρησιμοποιήσαν ὅλα οἱ ἀπατεῶνες ὄλων τῶν ἐποχῶν: ἀφοῦ εἶχε καταπνίξει τὴν ἰδέαν καὶ τὸ κίνημα, ἐξαφάνισε καὶ τὴν ἱστορίαν του. Ποτὲ ὁ «σοβιετικὸς τύπος» δὲν μιλάει γιὰ τοὺς ἀγῶνες τοῦ μπολσεβικισμοῦ κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ, οὔτε γιὰ τὰ μέσα πῶς ὅποια κατέφυγε γιὰ νὰ πετύχει τὸ σκοπὸν του: Πουθενά ὁ ἀναγνώστης δὲν θὰ βρεῖ πῶς «σοβιετικὰ» ἔργα ἀναφορὰς πρὸς τέτοια γεγονότα. Κι' ἂν καμὴν φορὰ ἡ μπολσεβίκικη φιλοσοφία εἶναι ἀναγκασμένη νὰ μιλήσῃ, περιορίζεται ν' ἀναφέρει, πρὸς μερικὰς γραμμὰς, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ καταστολὴ κινήματων τῆς ἀντεπανάστασης ἢ γιὰ ἐνέργειαι ληστών. Ποιὸς λόγος ἔξοκρῖθῃ νῦν πρᾶγματι: κ ὅ τ η τ α :

Μία ἄλλη μέθοδος πού βοήθησε πολὺ τὴν κυβέρνησις ἦταν τὸ ἀποτελεσματικὸ κλεῖσιμον τῶν συνόρων. Τὰ γεγονότα τῆς ρώσικης ἐπανάστασης ἐξελίχθηκαν — καὶ ἐξελλίσοντα: ἀκό-

μα — κακλεισμένων των θυρών. Ήταν πάντα δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ξέρει κανείς ακριβώς αυτό που πραγματικά γινόταν. Ο τύπος της χώρας, αποκλειστικά κυβερνητικός, σώπαινε γι'ά κάθε τι πουχε σχέση με την καταστολή.

Αν καμιά φορά, στους προσδευτικούς κύκλους της Εδρώπης, έτίθετο το θέμα των διώξεων των αναρχικών στη Ρωσία, όταν μερικά ψίχουλα αλήθειας κατόρθωναν να γίνουν γνωστά παρ' όλα τα μέτρα, ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων δήλωνε κάθε φορά, με το στόμα των αντιπροσώπων της και με σπάνιο θράσος: «Δέν είναι αλήθεια! Οί αναρχικοί — οί αληθινοί αναρχικοί — έχουν στη Ρωσία πλήρη έλευθερία να προπαγανδίσουν και να εκφράσουν τίς ιδέες τους. Έχουνε ακόμα τίς λέσχες και τον τύπο τους». Κι' έφ' όσον, τελικά, δέν υπήρχε και τόσο τρομερή έγνοια γιά τούς αναρχικούς και τίς ιδέες τους, αυτή ή απάντηση ήταν αρκετή. Χρειαζόντουσαν έρευνες πάνω στις έρευνες γιά να μπορέσει ν' αποδειχτεί το αντίθετο. Μά π ο : ό ς ε ί χ ε τ έ τ ο ι α δ ι ά θ ε σ η ;

Κάτι απόβλητα του αναρχισμού, πατροναρισμένα απ' την κυβέρνηση των μπολσεβίκων, της δίνανε τα προσχήματα. Έν είδει μαρτυρίας, ή κυβέρνηση ανέφερε τίς νόθες διαβεβαιώσεις αυτών των πρώην αναρχικών. Έχοντας απαρηνηθεί το παρελθόν τους κι' επιθυμώντας τόν «έξαγκισμό» τους επιβεβαιώνανε και επικυρώνανε δ,τι τούς ζητούσαν.

Στους μπολσεβίκους άρεσε επίσης ν' αναφέρονται στους «έξημερωμένους» αναρχικούς, τούς λεγόμενους και «σοβιετικούς». Αυτοί κρίνανε φρόνιμο και χρήσιμο να προσαρμοστούν στις περιστάσεις και στο μπολσεβικισμό «γιά να μπορέσει να γίνει κάτι» — προσεκτικά, κρυφά, πίσω απ' την πρόσοψη της «νομιμότητας». Αυτή ή «τακτική χαμελαίοντα» δέν μπόρεσε ν' αποδώσει με τούς μπολσεβίκους, που είχαν πείρα όλων των μεθόδων του ανακυβερνητικού άγώνα. Έπατηρώντας αυτούς τούς «καμουφλαρισμένους» αναρχικούς, παρακολουθώντας τους χωρίς ανάπαυλα, άπειλώντας τους και «έξημερώνοντάς» τους κατάλληλα, οί αρχές κατατήξανε να τούς στριμώξουνε γιά να δικαιώσουνε κι' ακόμα να δεχτούνε — «προσωρινά» — τίς πράξεις των μπολσεβίκων. Οί ανυπάκουα φυλακίστηκαν ή έξορίστηκαν. Κι' όσο γι' αυτούς που δήλωσαν αληθινή ύποταγή, γίναν υπόδειγμα σαν οί «αληθινοί αναρχικοί» που «κατανήσαν το μπολσεβικισμό» και τούς παραβάλλανε μ' όλους τούς άλλους, τούς «ψευτο-αναρχικούς».

Ἀκόμα, οἱ μπολσεβίκοι κάνανε λόγο γιὰ τοὺς ἀναρχικοὺς ἐκείνους πού μένανε λίγο ἢ πολὺ ἄπραγα καὶ δὲν θίγανε τὰ «εὐαίσθητα» σημεῖα. Γιὰ νάχουνε αὐταπάτες τοὺς ἄφτηναν νὰ διατηροῦν κάτα ἀσήμαντες ὀργανώσεις, στενὰ ἐπιτηρούμενες. Ἐξουσιοδότησαν μερικούς ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἐπανεκδώσουν μερικὰ παλιὰ ἀθῶα ἔργα ἀναρχικῶν: ἱστορικά ἢ θεωρητικά. Καὶ χρησιμοποιοῦσαν αὐτοὺς τοὺς «ἀναρχικοὺς ἐκδοτικούς οἴκους» γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ὅτι δὲν ἔβγαλαν τοὺς «ἀληθινοὺς ἀναρχικούς». Ἀργότερα βλεπε αὐτὲς οἱ «ὀργανώσεις» βέβαια «ἐξουδετερώθηκαν».

Τέλος, ἀνεχόντουσαν μερικούς «ἀναρχικούς», ἀχυροκέφαλους ἢ χοντροκέφαλους, πού παρὰ μὲρῶν τὸν ἀναρχισμό μέχρι πού νὰ τὸν κάνουν καρκατούρα. Οἱ μπολσεβίκοι συγγραφεῖς δὲν παράλειπαν νὰ τοὺς ἀναφέρουν γιὰ νὰ γελοιοποιοῦν τὴν ἰδέα.

Ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων ἐφίκαξε ἔτσι τὴν διτρίνα πού τῆς ἐπέτρεπε νὰ κρύβει τὴν ἀλήθεια ἀπ' τὶς μάζες καὶ τοὺς ἀπληροφόρητους στὸ ἐξωτερικό. Ἀργότερα, ἔχοντας διαπιστώσει τὴν ἀδιανομία, τὴν ἀφέλεια ἢ τὴν δειλία τῶν «προσδευτικῶν» κύκλων τῶν ἄλλων χωρῶν, οἱ μπολσεβίκοι ὅτε κἀν ἔκρυβαν αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, μιὰ καὶ οἱ «προσδευτικοὶ» ἄνθρωποι καὶ οἱ μάζες τὰ χάθανε δια!

Αὐτὴ ἡ ἀπατηλὴ πρόσοψη ἐπέτρεψε στοὺς μπολσεβίκους νὰ ἀνατρέξουν μ' ἐπιτυχία σ' ἓνα ὄπλο πού ἡ χρῆσις του εἶναι, ἀλλοίμονο, πάντα ἀποδοτικὴ: τὴ συκοφαντία.

Ἀπ' τὴ μιὰ μὲρδεύαν συνειδητὰ τοὺς ἀναρχικοὺς μὲ τοὺς «ἀνεπαναστάτες», τοὺς «ἐγκληματίες», τοὺς «ληστὲς» κλπ.

Ἐπειτα, δεδαίωνα ὅτι κατὰ τὴν ἐπανάστασι οἱ ἀναρχικοὶ, ἐφ' ὅσον δὲν ἦταν «ληστὲς», ἤξεραν μόνο νὰ πολυλογοῦν, νὰ κριτικάρουν, νὰ διαμαρτύρονται, νὰ βάζουν τρικλοποδιὰς στὴν Ἐπανάστασι, νὰ καταστρέφουν, νὰ προκαλοῦν τὴν ἀταξία καὶ νὰ ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὶς δικῆς τους ὑποθέσεις. Ἰσχυρίζονταν ὅτι: κ' ὅταν ἀκόμα οἱ ἀναρχικοὶ θέλανε νὰ ὑψηρετήσουν τὴν Ἐπανάστασι, ἦταν ἀνίκανοι νὰ πραγματοποιήσουν κάτι συγκεκριμένο· ὅτι δὲν εἶχαν κανένα «θετικὸ πρόγραμμα», ὅτι ποτὲ δὲν πρότειναν κάτι πραγματικό, ὅτι ἦταν ἀνεύθυνοι ὀνειροπόλοι, ὅτι κ' οἱ ἴδιοι δὲν ξέρανε τί θέλανε κ' ὅτι γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ ἐπέμβει, μιὰ καὶ τέτοια σταχέια

ήτανε ένας μεγάλος κίνδυνος για την πορεία μας δύσκολης επανάστασης.

Αφού κανείς δεν γνώριζε την αλήθεια και δεν ήταν σε θέση να ελέγξει τα γεγονότα, η επιχείρηση πέτυχε.

Αυτή η «τακτική» εξυπηρετεί, τέλεια και μόνιμα, εδώ και χρόνια την κυβέρνηση των μπολσεβίκων. Έξ' άλλου, ήταν μέρος ενός συστήματος εξαπάτησης στο οποίο οι μπολσεβίκοι αποδείχτηκαν ξεθωαστά.

Όλες οι αποκαλύψεις, διαρκώς περισσότερες και πιο εξ ακριβειομένες, του αναρχικού ή όχι τύπου στο εξωτερικό, ανασκευάζονταν μεθοδικά και κυνικά με τον ίδιο στερεότυπο τρόπο.

Οι εργαζόμενες μάζες και οι «πρωτοποριακοί» διανοούμενοι σ' όλες τις χώρες, θαμπωμένα απ' την απατηλή λάμψη της «πρώτης σοσιαλιστικής δημοκρατίας», καταπίνοντας όλες τις τερατολογίες των «μεγαλοφυών αρχηγών» τους κι' αφημένοι χυμωτικά στην εξαπάτηση, λίγο νιαζόντουσαν για τις αποκαλύψεις των αναρχικών.

Η ματαιοδοξία, ή μόδα, ή σνομπισμός κι' άλλοι δευτερεύοντες παράγοντες έπαιξαν το ρόλο τους σ' αυτή τη γενική άδιαφορία.

Τέλος, τα πιο πεζά προσωπικά συμφέροντα έπαιξαν κι' αυτά το ρόλο τους. Μεταξύ άλλων, πόσο όνομαστοί συγγραφείς σ' όλες τις χώρες δεν έκλεισαν συνειδητά τα μάτια τους μπροστά στην πραγματικότητα, την οποία παρ' όλα αυτά γνώριζαν αρκετά! Η «σοβιετική» κυβέρνηση είχε ανάγκη τα όνόματά τους για τη διαφήμισή της. Γι' ανάλλαγμα εξασφάλιζε για τα έργα τους μια ένδιαφέρουσα και καμιά φορά μοναδική αγορά. Κι' οι φτωχούληδες έκλειναν αυτή τη σιωπηρή αγοράπωλησία, θαυκαλίζοντας τη συνειδητή τους με εξαγγελίες και δικαιολογίες εμπνευσμένες απ' τους νέους τους μακίθνες.

IV. — ΤΟ ΚΟΛΠΟ ΤΩΝ «ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΩΝ»

Πριν να τελειώσω, πρέπει ν' αφιερώσω μερικές γραμμές σε μια ειδική μέθοδο «προπαγάνδας» που εφαρμόσαν τα «Σοβιέτ» σε πλατεία κλίμακα: τις «ζένες (ή «εργατικές») αντιπροσωπίες».

Τὸ γεγονός εἶναι γνωστό. Ἐνν ἀπὸ τὰ «ἀτράνταχτα ἐπιχειρήματα» τῶν μπολσεβίκων γιὰ νὰ διαφεύσουν τὲς δυσμενεῖς ἀποκαλύψεις, συνίσταται: στὴν ἐπίκληση τῆς μαρτυρίας τῶν «ἀντιπροσωπειῶν» ποὺ στέλγανε στὴ Ρωσσία διάφορες ὀργανώσεις, ἐργοστάσια ἢ ἰδρύματα ἀπὸ διάφορες χώρες. Μετὰ μὲν διαμονὴ μερικῶν ἐβδομάδων στὴ «χώρα τοῦ σοσιαλισμοῦ», οἱ «ἀντιπρόσωποι», ἐκτὸς ἀπὸ σπάνιες ἐξαιρέσεις, χαρακτηρίζουν «ψευδολογίες», «ἀπάτη» καὶ «συκοφαντίες» ὅ,τι λέγεται στὸ ἐξωτερικὸ κατὰ τῶν Σοβιέτ.

Στὴν ἀρχή, τὸ «κόλπο τῶν ἀντιπροσωπειῶν» δούλευε ἀψογὰ. Ἀργότερὰ ἔχασε τὴν ἀποδοτικότητά του. Ἐδῶ καὶ λίγα καιρὸ ἔχει σχεδὸν ἐγκαταλειφθεῖ. Ἀπὸ τῆ μ.ἀ, τὰ γεγονότα τρέχουνε κι' αὐτὸ τὸ παιχιδάκι εἶναι: πιά κάτι ξεπερασμένο. Ἀπ' τὴν ἄλλη, στὸ τέλος ἔγινε κατανοητὸ πῶς σίς δοσιμένες συνθήκες οἱ «ἀντιπρόσωποι» δὲν μποροῦν διόλου νὰ πιάσουν τὴν πραγματικότητά ἀκόμα κι' ἂν εἶναι εἰλικρινεῖς κι' ἀμερόληπτοι. Ἐνν πρόγραμμα διαμονῆς αὐστηρὰ καθορισμένο καὶ σύντομο, καλὰ κανονισμένο κι' ὑπολογισμένο ἐκ τῶν προτέρων, τοὺς ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἀφιξή τους. Μὴ γνωρίζοντας ὅ,τι τῆ γλώσσα, ὅ,τε τὰ ἔθνη, ὅ,τε τὴν πραγματικὴ ζωὴ τοῦ πληθυσμοῦ, δοθούνη: ἢ καλύτερα διευθύνονται ἀπ' τοὺς κυβερνητικούς ξεναγούς ἢ διερμηνεῖς. Τοὺς δείχνουν καὶ τοὺς διηγούνται αὐτὰ ποὺ θέλουνε. Δὲν ἔχουνε, τελικά, κανένα μέσο νὰ πλησιάσουν τὸν πληθυσμὸ γιὰ νὰ μελετήσουνε ἀντικειμενικὰ καὶ σὲ ἔκταση τὲς συνθήκες ὑπαρξῆς του.

Ἄλλα αὐτά, λίγο ἢ πολύ, ἔχουν πιά γίνει φανερά.

Ἄλλὰ ὑπάρχει ἀκόμα ἓνα γεγονός ποὺ παραμένει ἀγνωστο στὸ κοινὸ καὶ τὸ ὅποιο λέει: πολλὰ γιὰ τὴν κατάστασιν πραγμάτων στὴ Ρωσσία.

Ἡ «Ἐπιτροπὴ Βοήθειας» ποὺ ἤδη ἀνέφερα, μερικὲς συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις κι' ἀκόμα μερικοὶ γνωστοὶ ἀγωνιστὲς ὅπως ὁ μακαρίτης Ἐριχ Μύσαμ στὴ Γερμανία, καὶ ὁ Σεμπαστιέν Φῶρ στὴ Γαλλία, πρότειναν στὴν κυβέρνησιν τῶν μπολσεβίκων, κατ' ἐπιανάληψιν, ν' ἀφήσει νὰ πάει στὴ Ρωσσία μὲ ἀντιπροσωπεῖα, ποὺ νὰ συσταθεῖ ἐντελῶς ἀνεξάρτητα καὶ ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀγωνιστὲς διαφόρων τάσεων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν «κομμουνιστῶν». Πρότειναν στὴ «σοβιετικὴ» κυβέρνησιν τοὺς ἀκόλουθους δρους: 1ο. διαμονὴ ἐλεύθερη, τῆς ὁποίας τὰ χρονικά ὄρια θὰ τὰ καθόριζε ἡ ἴδια ἡ

ἀντιπροσωπεία πού μόνη της θ' ἀποφάσκει πότε ἡ ἀποστολή ἔχει τελειώσει. 2ον. δικαίωμα ἐπίσταψης παντοῦ ὅπου ἡ ἐπιτροπή θά ἔχρινε ἀπαραίτητο γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς της, χωρίς νά ἐξαιροῦνται οἱ φυλακές, οἱ τόποι ἐξορίας κλπ. 3ον. δικαίωμα δημοσίευσης τῶν γεγονότων, τῶν ἐντυπώσεων καί τῶν συμπερασμάτων στόν πρωτοποριακό τύπο στό ἐξωτερικό. 4ον. διεργμηνέα πού θά τόν διάλεγε ἡ ἴδια ἡ ἐπιτροπή.

Ἦταν σπάνια εὐκαιρία γιά τά συμφέροντα τῆς κυβέρνησης τῶν μπολσεβίκων νά δεχτεῖ τήν πρόταση — ἂν, ἐξυπακούεται, ἦταν εὐλικρινῆς καί δέν εἶχε τίποτα νά φοβῆθεῖ, ἂν δέν εἶχε νά κρύψει μιᾶ ἀνομολόγητη πραγματικότητα. Μιᾶ εὐνοϊκή κι' ἐπιδοκιμαστική ἔκθεσις μᾶς τέτοιας ἀντιπροσωπείας θά βάζε τέρμα στίς ἀμφιβολίες. Κάθε σοσιαλιστική κυβέρνησις, κυβέρνησις «τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν» (ἂν ὑποθέσουμε γιά μιᾶ στιγμή) πῶς κάτα τέτοιο μπορεῖ νά ὑπάρχει) θάπρεπε νά ὑποδεχτεῖ μιᾶ τέτοια ἀντιπροσωπεία μέ ἀναχτές ἀγκάλες. Ἐπί πλέον, θάπρεπε νά εὐχεταί νά ὑπάρξει, νά τήν προτείνει καί νά τήν ἐπιζητεῖ. Ἡ μαρτυρία κι' ἐπιδοκιμασία μᾶς παρόμοιας ἐπιτροπῆς θάταν ἀληθινά ἀποφασιστική, ἀκαταμάχητη, καί δέν θά τήν ἀμφισβητοῦσε κανείς.

Ὅμως, ποτὲ ἀὐτῆ ἡ προσφορά δὲν ἔγινε δεχτή. Ἡ «σοβιετική» κυβέρνησις ἔκανε κάθε φορὰ τὸν κουφόν.

Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νά δοῦ τὰ συμπεράσματά του. Ἡ ἀποδοκιμασία μᾶς τέτοιας ἀντιπροσωπείας θάταν, ἐπίσης, ἀκαταμάχητη καί δριστική. Καί τ' ἀποτελέσματα μᾶς παρόμοιας ἐρευνας θάταν καταστρεπτικά γιά τὴ φήμη τῆς «σοβιετικῆς» κυβέρνησις, γιά ὅλο της τὸ σύστημα καί τὴν ὑπόθεσή της.

Μὰ στό ἐξωτερικό δέν κουνότανε φύλλο. Οἱ νεκροθάφτες τῆς Ἐπανάστασης μπορούσαν νά κοιμῶνται ἡσυχᾶ καί νά περιφρονοῦν τίς ἀπόπειρες νά τοὺς κάνουν νά δηλογηθῶσιν τὴν πικρὴ ἀλήθεια: τὴ χρεωκοπία τῆς Ἐπανάστασης σὰ συνέπεια τῶν μεθόδων τους. Οἱ τυφλοὶ καί οἱ πούλημένοι ὄλων τῶν χωρῶν βιάζαν πλάι τους.

Ἀποκαλύπτοντας ἐδῶ τὴν ἀλήθεια, ἀγνωστὴ — εἴμαστε σίγουροι — ἀπ' τὴν πλειονότητα τῶν μὴ ἀναρχικῶν ἀναγνωστῶν μας, ἐκπληρώνουμε ἓνα ἐπιτακτικό καθήκον. Αὐτὸ ὅχι μόνο ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια πρέπει νά λάμψει μ' ὅλη της τὴ λάμψη,

ἀλλὰ ἀκόμα — κα' ἰδιαιτέρη — γιατί αὐτὴ ἢ ἀλήθεια θάναι μιά ἀνεκτίμητη δόξα για ἄλλους αὐτοὺς πού θέλω νά τὴ γνωρίζουν, πούχουν βαρεθεῖ νά εἶναι τὰ αἰῶνες κορόιδα ἀπατεῶνων, πού, τέλος, μέ τὴ δύναμη αὐτῆς τῆς ἀλήθειας θά μπορούν στὸ μέλλον νά δράσουν μέ πλήρη γνώση τῆς ὑπόθεσης.

Ἡ ἱστορία τῆς καταστολῆς στὴ Ρωσία εἶναι ἀπὸ μόνη τῆς χαρακτηριστικὴ καὶ ἀποκαλυπτικὴ. Κι' ὄχι μόνο αὐτό: εἶναι ἀκόμα ἓνα ἐξαιρετικὸ μέσο κατανόησης τῆς ἰδέας τῆς οὐσίας τῶν ἀπόκρυφων καὶ τῆς πραγματικῆς φύσης τοῦ ἐξουσιαστικῶ κομμουνισμοῦ.

Λυπούμαστε μονάχα πού σ' αὐτὴ τὴν ἔκθεση δὲ μπορούμε νά διατρέξουμε αὐτὴ τὴν «ἱστορία» παρὰ μ' ἓνα τρόπο ἀρκετὰ ἑλλειπή.

Ἀναφέρουμε ἀκόμα ἓνα πρόσφατο παράδειγμα. Δείχνει καθαρά τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο οἱ μπολσεβίκοι καὶ οἱ ὑπῆρτες τους ἐξυπατοῦν τὸν κόσμον.

Πρόκειται για τὸ ἔργο τοῦ διαδόχου μπολσεβίκου Ε. Γιαροσλάβσκυ «Ὁ ἀναρχισμὸς στὴ Ρωσία», πού δημοσιεύτηκε τὸ 1937 στὰ ἰσπανικά καὶ τὰ γαλλικά, μέ σκοπὸ νάνα ἓνα ἀντίδοτο στὴν ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία τῆς ἀναρχικῆς ἰδέας στὴν Ἰσπανία καὶ ἀλλοῦ κατὰ τὰ γνωστὰ γεγονότα.

Ἀφήνουμε στὴν ἔκρη τίς ἀπόλυτα φανταστικὲς «πληροφορίες» του για τὴν καταγωγή τοῦ ἀναρχισμοῦ, γὰ τὸν Μπακούκν, γὰ τὸν ἀναρχισμὸ στὴ Ρωσία πρὶν τὸ 1917 καὶ για τὴ στάση τῶν ἀναρχικῶν στὸν πόλεμο τοῦ 1914. Μιὰ ἀπάντηση σ' αὐτὰ τὰ παραμύθια θά δημοσιευτεῖ, πιθανῶς, στὸν ἀναρχικὸ τύπο.

Αὐτὸ πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ εἶναι οἱ ἀναφορὲς τοῦ συγγραφέα στὸ ἀναρχικὸ κίνημα κατὰ τὴν Ἑπανάσταση τοῦ 1917.

Ὁ Γιαροσλάβσκυ ἀποφεύγει ἐπιμελῶς νά μιλήσει για τὸ πραγματικὸ ἀναρχικὸ κίνημα. Ἀναφέρεται διεξοδικὰ σὲ περιθωριακὰ κινήματα πού δὲν εἶχαν καμιά σχέση μέ τὸν ἀναρχισμὸ. Ἀσχολεῖται μέ ομάδες, μερικὲς ἡμερῆδες καὶ ἀνοχηκὲς δραστηριότητες δεύτερης κατ' ἄνωγος. Μὲ φροντίδα σημειώνει τ' ἀδύνατα ση-

μια κι' εκλέγει με κακότητα τις ελλείψεις για να τροφοδοτήσει την κακοπιστία του. Στέκεται ιδιαίτερα — και έν εκτάσει — στα «αποφάγια» του κινήματος: σ' αυτά τα δύστυχα «πόλοισπα» που, την επόμενη της διάλυσης των πραγματικών αναρχικών οργανώσεων, αγωνιζόντουσαν απελπισμένα και μάταια να διαφυλάξουν αυτό που δεν ήταν παρά μια υποψία δραστηριότητας. Ήταν, σι' αλήθεια, αξιολόγητα κι' αδύναμα απομεινάρια του παλιού αναρχικού κινήματος πουχε καταπνιγεί. Στο έξής, δεν μπορούσαν να κάνουν πιά ο,τιδήποτε αξιόλογο και θετικό. Η «δραστηριότητά» τους, μισο-πράνομη, επιτηρούμενη, εγκλωβισμένη, δεν είχε κανένα απ' τα χαρακτηριστικά του αναρχικού κινήματος στη Ρωσία. Σ' όλες τις χώρες και σ' όλες τις εποχές αυτά τα υπολείμματα των διαλυμένων απ' τις δυνάμεις του κράτους οργανώσεων, έσερναν στη συνέχεια, μέχρι το τελικό και μοιραίο σθήςιμό τους, την άρρωστημένη και στείρα τους ύπαρξη. Παρεκκλίσεις, ασυνέπειες, σχίσματα, γέμιζαν την υποτιθέμενη ζωή τους, χωρίς να μπορούμε τίμια να τα κατηγορήσουμε για ο,τιδήποτε μιά και κάθε δυνατότητα φυσιολογικής δραστηριότητας τους είχε άφαιρεθεί.

Γι' αυτά τα υπολείμματα λοιπόν μιλάει ο Γιαροσλάβσκι, προσποιούμενος να μιλάει για το πραγματικό αναρχικό κίνημα.

Δεν αναφέρει την «Αναρχοσυνδικαλιστική Ένωση της Πετρούπολης» και την εφημερίδα της «Γκόλος Τρούντα» παρά μινάχα μιά φορά, στα πεταχτά, κι' αυτό μόνο και μόνο επειδή έβρισκε την ευκαιρία για πλαστογραφία. Δέ μιλάει ούτε για την Όμοσπονδία της Μόσχας ούτε για την εφημερίδα «Αναρχία». Κι' αν αφιερώνει μερικές γραμμές στη «Ναμπάτε» της Ούκρανίας είναι και δώ για να διαστρεβλώσει τα γεγονότα.

Αν ήταν τίμιος, θάπρεπε να σταματήσει ιδιαίτερα σ' αυτές τις οργανώσεις και να παραθέσει κομμάτια απ' τις εφημερίδες τους. Αλλά ξέρε: καλά πως μιά παρόμοια αντικειμενικότητα θα κατέστρεφε τις προσπάθειές του και θάταν αντίθετη με τον ίδιο το σκοπό του «βιβλίου» του. Κι' έτσι εξαλείφει κάθε τι που αποδεικνύει αναμφισβήτητα την σοβαρή βάση, τη θετική σημασία και την επίδραση του αναρχικού κινήματος στη Ρωσία κατά την Έπανάσταση του 1917.

Δέν λέει ακόμα λέξη για τις διώσεις, την καταστολή και τη βίαιη εξόντωση του κινήματος. Γιατί αν έλεγε την αλήθεια θα κατέστρεφε τη σθερή του θέση.

Γι' αυτόν, οι αναρχικοί το 1917, «ήταν κατά της σοσιαλιστικής και προλεταριακής Έπανάστασης». Γι' αυτόν, το αναρχικό κίνημα έσβυσε μόνο του λόγω έλλειψης δημοτικότητας και της αδυναμίας του.

Ο αναγνώστης ξέρει πώς αυτή η έκδοχή είναι ψέμμα. Άκριβως γιατί το Κίνημα αναπτυσσόταν και εξαπλωνόταν γρήγορα, κερδίζοντας συμπάθειες και αυξάνοντας τις επιτυχίες του, οι μπολσεβίκοι διάστηχαν να το καταστείλουν στη γένεσή του με την πιο κοινότοπη βία: με την κτηνώδη επέμβαση του στρατού και της αστυνομίας τους.

Αν όμως ο Γ:προσλάβσκι όμολογούσε αυτή την αλήθεια θα του ανέτρεπε δ,π: πήγαινε να σκαρώσει! Κι' έτσι άραδιάζει ψέμματα, θέβαιος για την άγνια των αναγνωστών του και την άπουσία διάφευσης.

Αν αφέθηρα να σταματήσω άρκετά σ' αυτό το παράδειγμα, είναι γιατί αυτό τον τρόπο παρουσίασης των πραγμάτων τον έχουν κάνει τυφλοσύρτη. Όλα τα έργα μπολσεβίκων για τον αναρχισμό στη Ρωσία άκολουθούν άκριβως την ίδια διαδικασία και μοιάζουν μεταξύ τους όπως οι σταγόνες του νερού. Η υπόδειξη έρχεται εκ των άνω. Οι μπολσεβίκοι «Ιστορικοί» και «συγγραφείς» δέν έχουν παρά να την άκολουθήσουν. Πρέπει να καταστραφεί η αναρχική ιδέα με κάθε μέσο. Είναι δουλειά κατά διαταγή και καλοπληρωμένη. Δέν έχει τίποτα κοινό με την **ί σ τ ο ρ : κ ή α λ ή θ ε ι α** που προσπαθούμε ν' άποκαταστήσουμε.

Χ. — Η «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ

Μας άπομένει να ρίζουμε μια γρήγορη ματιά στις διοικητικές και δικαστικές μεθόδους των μπολσεβίκων στη χρονική αυτή περίοδο.

Άλλωστε, στην ουσία τους, αυτές οι διαδικασίες δέν έχουν σχεδόν άλλάξει. Άν σήμερα εφαρμόζονται σε μικρότερη έκταση, είναι γιατί αυτοί που τις όπομένανε τότε έχουν έξοντωθεί. Άλλά πρόσφατα ακόμα, οι ίδιες άρχές και μέτρα εφαρμόστηκαν για τους «Τροτσκιστές», για παλιούς αντισταλινικούς μπολσεβίκους, για ύπαλλήλους που πέσανε στη δυσμένεια: άστυνομικούς, άξιωματικούς και άλλους.

Όπως έχουμε εξηγήσει, υπάρχει στη Ρωσία μία πολιτική αστυνομία που εργάζεται μυστικά, που έχει το δικαίωμα να συλλαμβάνει μυστικά, χωρίς καμιά περαιτέρω διαδικασία, να «κρίνει» μυστικά τους συλλαμβανόμενους, χωρίς μάρτυρες και δικηγόρο, να τους «καταδικάζει» μυστικά σε διάφορες ποινές, συμπεριλαμβανομένης και της ποινής του θανάτου, ή να παρατείνει: τη φυλάκιση ή το χρόνο εξορίας τους όσο αυτή νομίζει.

Κι' εδώ είναι η ουσία. Το φρικτό καθεστώς που επιβάλλεται στους φυλακισμένους και τους εξόριστους, — διατηρούμε αυτή τη θεοαδότητα παρά τις αντίθετες γνώμες των εξεπατημένων ή πουλημένων ξένων «αντιπροσώπων» — δεν είναι παρά μία επιπλέον επιβαρυντική περίπτωση. Κι' αν ακόμα η ζωή στις ρωσικές φυλακές είχε κάποια στοιχεία ανθρωπισμού, όπως τα παρουσιάζουν οι επίσημοι και οι λιβακιστές τους, δεν θάταν καθόλου φυσιολογικό τίμιοι εργάτες ν' αρπάζονται αυθαίρετα, να ρίχνονται στη φυλακή και να στεροούνται το δικαίωμα να αγωνίζονται για την υπόθεσή τους με μία απλή απόφαση κάποιων υπαλλήλων.

Την εποχή για την οποία μιλάμε, αυτή η παντοδύναμη αστυνομία ονομάζονταν «Τσέκα», από σύντμηση του ρώσικου ονόματός της που πλήρες είναι: «Τσερβιτσιάναγια Κομίσια» (Έκτακτη Έπιτροπή).

Η Τσέκα συστάθηκε το 1917, με πρωτοβουλία του Λένιν, από ένα πυρήνα κομμουνιστών πουχαν δώσει τις εξετάσεις τους στον αγώνα κατά του τσαρκισμού κι' είχαν την απεριορίστη εμπιστοσύνη της Κεντρικής Έπιτροπής του ρώσικου κομμουνιστικού κόμματος.

Τότε, οι μπολσεβίκοι δικαιολογούσαν την ύπαρξή της και τις ειδικές αρμοδιότητές της με την αναγκαιότητα γρήγορης αντίδρασης κατά των πολυάρθμων συνωμοσιών που απειλούσαν την επανάσταση. Αργότερα αυτή η επαχειρηματολογία έχασε την αξία της, μα ο ρόλος της Τσέκα δεν μειώθηκε.

Η μεταβολή, το 1923, του ονόματός της σε Γκεπεού (ζ-κόμα μία σύντμηση) λίγα πράγματα άλλαξε. Κι' από τότε τίποτα δεν είχε: άλλαξε: εκτός απ' τους αρχηγούς της. Τα όνόματα του Ντζερζίνσκι, δημιουργού και εγκέφαλου της Τσέκα που πέθανε ξαφνικά ή κατ' άλλους δολοφονήθηκε με διαταγή του Στάλιν εν ώρα υπηρεσίας του Γιαγκόντα, που εκτελέστηκε

μετά την περίφημη «δίκη» του Γιέζωφ, αντικαταστάτη του προηγούμενου, που εξαφανίστηκε μυστηριωδώς κλπ., είναι αρκετά γνωστά στο έξωτερικό.

Η Τσέκα δεν παρουσίαζε ποτέ άναφορές για τη δράση της στους εργαζόμενους ούτε στους «έκπροσώπους» τους. Τις δραστηριότητες της τις ακολουθούσε παντού το πιο μεγάλο μυστήριο. Την ύπηρεσία πληροφοριών τροφοδοτούσε ιδιαίτερα ένα άπέραντο δίκτυο μυστικών πρακτόρων που ένα μεγάλο μέρος τους είχε στρατολογηθεί απ' την παλιά τσαρική αστυνομία. Η Τσέκα εκμεταλλευόταν επί πλέον την εξαναγκαστική υποχρέωση κάθε κομμουνιστή να βοηθάει την «επαναστατική» αστυνομία με καταγγελίες, καταδόσεις κλπ.

Οι αυθαιρεσίες, οι καταχρήσεις, τα διαπραχθέντα εγκλήματα στα υπόγειά της, ξεπερνάνε κάθε φαντασία. Φυσικά δεν θα καθυστερήσουμε απεριθωμώντας τα αυτό το ειδικό θέμα θ' απειλούσε μια ειδική έκδοση. Ο ιστορικός του μέλλοντος θα παγώσει όταν τα αρχεία, δοσμένα στη δημοσιότητα, θα του προσφέρουν τις φριχτές ανθρώπινες αποδείξεις. (Ο αναγνώστης μπορεί να βρει σχετικά στοιχεία σε μερικά άλλα έργα).

Την εποχή για την οποία μιλάμε, δικαστήρια και δημόσιες δίκες για πολιτικές υποθέσεις δεν υπήρχαν. Έξ άλλου ακόμη και σήμερα τέτοιες δίκες είναι σπάνιες. Αυτές οι υποθέσεις ήταν αποκλειστική ασχολία της Τσέκα.

Οι αποφάσεις δεν γίνονταν ποτέ γνωστές. Αργότερα, δίνανε καμιά φορά, με λίγες γραμμές, αναφορά γι' αυτές τις τυποποιημένες διαδικασίες μιας αστυνομικής συνεδρίασης. Αυτά τα άποσπάσματα ανάφεραν ότι ή τάδε περίπτωση άπασχόλησε την ήμερήσια διάταξη κ' ότι ή τάδε άπόφαση βγήκε. Δεν γινόταν λόγος για τις κατηγορίες.

Κατά κανόνα, οι άποφάσεις της Τσέκα ήταν άμετάκλητες.

Και τις άποφάσεις τις έκτελούσε ή ίδια ή Τσέκα. Σε περίπτωση θανατικής ποινής, έπικριναν τον κρατούμενο άπ' το κελί του και τον έκτελούσαν συνήθως πυροβολώντας τον μ' ένα περίστροφο στο στήθος, την ώρα που ακολουθούμενος από κάποιον δήμιο της Τσέκα κατέβαινε τα τελευταία σκαλοπάτια της σκάλας που οδηγούσε στα υπόγεια. Το πτώμα θαδόνταν ύστερα μυστικά. Ποτέ δεν τόδιναν στους δικούς του, που συχνά δεν μάθαιναν για την έκτέλεση παρά έμμεσα: άπ' την άρνηση της διοίκησης της φυλακής να δεχτεί τα τρώφιμα που πηγαί-

νανε γὰ τὸν φυλακισμένο. Ἡ κλασικὴ ἀπάντηση ἦταν πέτρι-
να ἀπλή: «Τέτοιο ὄνομα δὲν ὑπάρχει: σὰ διβλία τῆς φυλακῆς».
Αὐτὸ μπορούσε νὰ σημαίνει τὴ μεταφορὰ σὲ μιὰ ἄλλη φυλακὴ
ἢ στὴν ἐξορία. Ἄλλὰ καὶ στὴν περίπτωσι θανάτωσις ἢ φόρ-
μουλα ἦταν ἴδια. Ὅποτε ἔμενε στοὺς γονεῖς νὰ πληροφορηθοῦν
μ' ἄλλο τρόπο καὶ νὰ μάθουν ἀκριβῶς τί συμβαίνει.

Ἡ ἐκτόπισι — πάντα διοικητικὴ — σήμαινε τὸν περιο-
ρισμὸ στοὺς πᾶ ἀπομακρυσμένους καὶ δυσμενεῖς χώρους τῆς
ἀπέραντης χώρας: εἴτε σὲ θερμὲς καὶ ἐλώδεις περιοχάς — στὸ
ἐπακρον ἀνθυγιεινές — τοῦ Τουρκεστάν, εἴτε στὸ τέλος τοῦ
Βορρά, στὴ μεθόρι τῆς τριμερῆς περιοχῆς τοῦ Νάρυμ καὶ τοῦ
Ταουρουχάνσκι.

Ἄρκετὰ συχνά, ἡ κυβέρνησι «εὐχαριστιόταν» νὰ στέλνει
τοὺς ἀνθρώπους πρῶτα στὸ Τουρκεστάν καὶ μετὰ νὰ τοὺς μετα-
φέρει: ξαφνικά στὸ Βορρὰ ἢ ἀντίστροφα. Ἦταν ἕνας ἔμμεσος
ἀλλὰ σίγουρος τρόπος γιὰ νὰ τοὺς στέλνει στὸν ἄλλο κόσμον.

Ἡ ἐπαφὴ πού ὑπῆρχε κάποτε μεταξύ τῆς Ἐπιτροπῆς
Βοηθείας καὶ τῶν ἐξορίστων ἀναρχικῶν τοῦ Βορρά ἀποκαλύ-
πτει σ' ὄλο τῆς τὸ πλάτος τὰ σωματικὰ καὶ ἠθικὰ μαρτύρια τῆς
«ζωῆς» αὐτῶν τῶν θυμάτων. Ἡ ἀφιξὴ τους στὸ τόπον τοῦ προ-
ορισμοῦ σήμαινε ἀποκοπὴ τους ἀπ' τὸν ὑπόλοιπον κόσμον. Σὲ
πολλοὺς τόπους — χωριὰ ἢ ξεχασμένες κωμοπόλεις τῶν ὀρει-
ων οἱ κάτακοι ζοῦσαν ἀπ' τὸ κινῆγι καὶ τὸ ψάρεμα — ἔφτανε
τὸ ταχυδρομεῖο δύο ἢ ἀκόμα καὶ μιὰ φορὰ κ α θ ε χ ρ ὀ -
ν ο . Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς οἰκισμοὺς δὲν εἶχαν παρὰ 4 ἢ
5 καλύβες χαμένες μέσα σ' ἕνα χάος χιονιστὸ καὶ πάγου.

Οἱ ἐξόριστοι ὑπέφεραν ἀπ' ὄλες τῖς ἀρρώστειες πού προξε-
νοῦσαν ἢ ἀστία, τὸ κρύο, κι' ἡ ἀδράνεια· σκορβοῦτο, φυματίω-
σι, παθήσεις τῆς καρδιάς καὶ τοῦ στομάχου. Ἐκεῖ ἡ ζωὴ ἦταν
ἕνα ἄργὸ μαρτύριο κι' ὁ θάνατος φαινόταν σωτηρία.

Τῖς φυλακές, ὅπου κλείνανε τοὺς ἀναρχικοὺς, τοὺς συν-
δικαλιστὰς, τοὺς ἀντιπολιτευόμενους, τοὺς ἀπλοὺς ἐργάτες, ἀ-
γρότες ἢ πολῖτες πού ἀντιστέκονταν ἢ ἀπλὰ καὶ μόνο ἦταν ὑ-
ποπτοὶ διαφωνίας μὲ τῖς ἀρχές, δὲν ἐπισκέφτηκαν ποτὲ οἱ «ζέ-
νες ἀντιπροσωπεῖες». Τῖς ὀδηγοῦσαν κατὰ κανόνα στὸ Σοκολνί-
κι, στὸ Λεφόρτοβο, σὲ μερικὰ ὑποκαταστήματα τοῦ Μπουτῦρκι,
δηλαδὴ σὲ φυλακὲς τῆς Μόσχας ὅπου κρατοῦσαν τοὺς ἀντεπα-
ναστάτες, τοὺς μυραγορίτες καὶ τοὺς πανικοὺς, καὶ καμιά φο-
ρὰ τοὺς ὑπογράωναν νὰ δηλώσουν «πολιτικοὶ κρατούμενοι» καὶ

νά ἐγκωμιάσουν τὸ καθεστῶς μὲ τὴν ὑπόσχεση νὰ τοὺς μετώ-
σουν τὴν ποινή. Μερικὲς ἀντιπροσωπεῖες μπόρεσαν νὰ ἐπισκε-
φτοῦν τὴ φυλακὴ τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στὴν Τυφλίδα τοῦ
Καυκάσου. Μὰ ποτὲ τίς φυλακὲς ποὺ ἀναφέρονται παρακάτω
δὲν τίς ἐπισκέφτηκαν ἀναπρόσωποι ἢ ξένοι ἐπισκέπτες. Ἄνα-
φέρουμε κυρίως: τὸ στρατόπεδο τοῦ Σολδόκι, φυλακὴ ποὺ ἀνα-
φέρεται συχνὰ στὸν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ μὰ παραμένει μυστη-
ριώδης· τὴ φυλακὴ τοῦ Σουζντάλ, (παλιὸ μοναστήρι ποὺ τοῦ-
γινε κατάλληλη προσαρμογὴ)· τὰ «πολιτικὰ ἀπομονωτήρια»
τοῦ Βερκνέ-Οὐράλσκ, τοῦ Τριμπόλσκ ἢ τοῦ Γιαροσλάβ. Θὰ μπο-
ρούσαμε νὰ προσθέσουμε ἀκόμα πολυάριθμες φυλακὲς καὶ στρα-
τόπεδα συγκέντρωσης, κατανεμημένα σ' ὅλη τὴν ἔκταση τῆς
χώρας. Ὅλα μένανε ἀγνωστα στοὺς ἀφελεῖς καὶ τοὺς ὑστε-
ρόδουλους ποὺ τολμοῦσαν νὰ κάνουν μὲ τὴν ἐπιστροφή τους ἀπὸ
ἓνα ταξεῖδα «ἐρευνῶν» στὴν «πρῶτη χώρα τοῦ σοσιαλισμοῦ», εὐ-
νοϊκὲς ἐκθέσεις γιὰ «τὸ νέο σοφρονιστικὸ σύστημα ποὺ δημι-
ούργησε ἡ Ε.Σ.Σ.Δ.»· Κι' αὐτὸ ἐνῶ ὁ Ρωμαῖν Ρολλάν θεβαίωνε
δαὶ δὲν μπόρεσε νὰ διαπιστώσει τὴν ὑπαρξὴ δικοικητικῆς δικαιο-
σύνης στὴ Ρωσσίαι!..

Ἡ ἀχαλίνωτη καταπίεση, ἡ βία κατὰ τοῦ λαοῦ, ἡ τρο-
μοκρατία: αὐτὸ ἦταν τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ ἔργου τῶν μπολσε-
βίκων καὶ τοῦ καθεστώτος τους ποὺ τόπαν «σοβιετικὸ».

Γιὰ νὰ δικαιολογήσουν αὐτὴ τὴ φρίκη, ἐπικαλοῦνται τὰ
συμφέροντα τῆς Ἐπανάστασης. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀπά-
τη καὶ ὑποκρισία ἀπ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια δικαιολόγησης.

Οἱ ἀναρχικοὶ ἐξοντώθηκαν στὴ Ρωσσία· δὲν μποροῦν πᾶ
νὰ ὑπάρξουν ἐκεῖ ἀποκλειστικά καὶ μόνο γιὰτὶ ὑπερασπιζόν-
ταν τίς ἀρχὲς τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης, ἐπειδὴ ἀγωνί-
ζονταν γιὰ τὴν πραγματικὴ οἰκονομικὴ, πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ
ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ.

Οἱ ἐπαναστάτες ἐν γένει καὶ ἑκατοντάδες γιλιάδες ἐργαζό-
μενοι ἐξοντώθηκαν στὴ Ρωσσία ἀπὸ μιὰ νέα Ἐξουσία κι' ἀπὸ
ἓνα νέο προνομιούχο στρώμα, ποὺ ὅπως ὄλες οἱ ἐξουσίες κι'
ὄλα τὰ προνομιούχα στρώματα τοῦ κόσμου δὲν τοὺς ἔχει ἀπο-
μείνει σταλιὰ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος καὶ δὲν διατηροῦνται
στὴν ἐξουσία παρὰ μὲ τὴ δόξα νὰ κυριαρχοῦν καὶ νὰ ἐκμεταλ-
λεῦνται. Τὸ σύστημά τους βασίζεται στὶς δολοπλοκίαις καὶ στὴ
βία, ὅπως καὶ σ' ὄλα τὰ ἐξουσιαστικὰ, κρατιστικὰ, καὶ κατ' ἀ-

ναγκαιότητα κϋταρχικά, έκμεταλλευτικά και καταπιεστικά συστήματα.

Τὸ κρατιστικὸ «κομμουνιστικὸ» καθεστῶς δὲν εἶναι παρὰ μὰ παραλλαγή τοῦ φασιστικοῦ καθεστώτος. Ἦδη ὁμως οἱ ἐργαζόμενοι ὄλων τῶν χωρῶν ἔχουν ἀρχίσει νὰ τὸ κατανοοῦν, νὰ κάνουν τοὺς ἀναγκαίους συλλογισμοὺς και νὰ θγάξουν τ' ἀπαραίτητα συμπεράσματα ἀπ' αὐτὴ τὴ φοβερὴ ἀρνητικὴ ἔμπειρία.

Ἄλλωστε τὰ γεγονότα ποὺ ἐξελλίσσονται και ποὺ θάρθουν, θὰ δώσουν τὴ δυναμικὴ προσφορά τους γι' αὐτὸ τ' ἀποτέλεσμα.

Τώρα ποὺ γράφονται αὐτὲς οἱ γραμμὲς — τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1939 — ὁ μπολσεβικισμὸς ετοιμάζεται, ἐπὶ τέλους, νὰ περάσει: τὰ σύνορά του, νὰ θγει ἀπ' τὴν ρώσσιαν «καλύβα» του. Θὰ τὸν δούμε ἐπὶ τὸ ἔργον, στὸ φῶς τῆς μέρας. Δὲν ἔχω τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολίαν γιὰ τὴ φύση τῆς τελικῆς κρίσης.

Αὐτὰ τὰ γεγονότα θὰ συμβάλλουν ἐπίσης — τὸ ἐλπίζω — στὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ πνεύματος τοῦ παρόντος βιβλίου και τῶν ἀποκαλύψεών του.

Και ἀντιστρόφως — τὸ ἐλπίζω ἐπίσης — αὐτὸ τὸ βιβλίον θὰ βοηθήσει: γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση μερικῶν γεγονότων.

Ἄνάμεσα στᾶλλα, μὲ τὸ φῶς αὐτῶν τῶν ἀποκαλύψεων μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆι ἡ ἄνοδος ἐνὸς Στάλιν.

Πράγματι, ὁ Στάλιν δὲν ἔπεσε «ἀπ' τὸν οὐρανόν». Ὁ Στάλιν κι' ὁ «σταλινισμὸς» δὲν εἶναι παρὰ οἱ λογικὲς συνέπειες μᾶς προηγούμενης και προπαρασκευαστικῆς ἐξέλιξης ποὺ μὲ τὴ σειρά της ἦταν ἀποτέλεσμα μᾶς τρομερῆς παρεκτροπῆς, μᾶς ὀλέθρας παρέκκλισης τῆς Ἐπανάστασης.

Ἦταν ὁ Λένιν κι' ὁ Τρότσκι — δηλαδὴ τὸ σύστημά τους — ποὺ παρεκτέυασε τὸ ἔδαφος και ἀνέθρεψαν τὸν Στάλιν.

Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ὑποστήριζαν τὸν Λένιν και τὸν Τρότσκι και τώρα ρίχνουν τοὺς κεραινοὺς τους κατὰ τοῦ Στάλιν θερίζουν ὀσα σπείρανε.

Εἶναι ἀλήθεια: ὀσα ἡ λογικὴ δὲν εἶναι χάρισμα ὀλου τοῦ κόσμου.

Μὰ ὀσα διορθώσουν τουλάχιστον τὸ στόχο τους πριν εἶναι πολὺ ἔργα!

Ἐἶδον τὰ γεγονότα ποὺ δείχνουν τὸ αἰώνιο ἐξουσιαστικὸ τερατούργημα. Ἐἶθε νὰ κάνουν νὰ ὑποχωρήσουν ἀπὸ φρίκη αὐτοὶ ποὺ παρασύρονται στὰ τυφλὰ στὸ δρόμο τῆς δικτατορί-

ας, έστω και στο όνομα της πιο ανώτερης ιδέας ή της πιο λογικής φόρμουλας της κοινωνιολογίας. Έλθε, κυρίως, την προηγούμενη των γεγονότων που είναι δυνατό να οδηγήσουν σε μια επαναστατική κατάσταση, να παρακινήσουν για να παρθούν δολές οι προφυλάξεις, όχι μόνο για την αποφυγή των παγίδων στις όποιες πιάστηκαν και έξοντώθηκαν οι ρώσοι: αναρχικοί, αλλά ιδιαίτερα για να υπάρχει ή ικανότητα στις ώρες της Έπανάστασης ν' αντιταχθούν πραχτικές γνώμες για τη παραγωγή και τη κατανομή των αγαθών στις αντίσταχες απόψεις των κομμουνιστών δικτατόρων».

Αυτά τα λόγια — δημοφιλής, δυνατά και σωστά — γράφτηκαν πριν δεκαπέντε και περισσότερα χρόνια από έναν αναρχικό πάνω στη ροή των γεγονότων. Αργότερα, λίγο πριν το θάνατό του, οι αναρχικές πεποιθήσεις του λύγισαν. Σε κάποια στιγμή υποχώρησε και αποδέχτηκε το μπολσεβικισμό.

Εύτυχως πού, ενώ οι **α ν θ ρ ω π ο ι** — όντα κατά βάση αδύναμα κι' άσυνεπή — λυγίζουν, μεταμορφώνονται: και φεύγουν, οι **α λ ή θ ε ι ε ς** που προηγούμενα είχαν διακηρύξει **π α ρ α μ έ ν ο υ ν !**

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ

Ι. -- Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τέλος τοῦ 1921, ἡ κομμουνιστικὴ ἐξουσία νοιώθει ὀριστικὰ ὅτι ἔχει τὴν κατάστασιν στὰ χέρια τῆς· τὸ λιγώτερο, μποροῦσε νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ τῆς προφυλαγμένο ἀπὸ κάθε ἀμεσοκίνδυνον. Οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ ἀνταγωνιστὲς τῆς τόσο στὸ ἐξωτερικὸν ὅσο καὶ στὸ ἐσωτερικόν, τόσο τῆς δεξιᾶς ὅσο καὶ τῆς ἀριστερᾶς, ἦταν στὸ ἐξῆς ἀνίκανοὶ νὰ τὴν πολεμήσουν.

Ἄπ' τὸ 1922, μποροῦσε πιά νὰ ἀφιερῶθαι πλήρως στὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἰσχυροποίηση τοῦ κράτους τῆς.

Αὐτὸ ἔκανε πράγματι, καὶ αὐτὸ συνεχίζει νὰ κάνει.

Μιλῶντας ἀπὸ τώρα γιὰ τὸ Κράτος τῶν μπολσεβίκων καὶ γιὰ τὰ χρόνια μετὰ τὸ 1921, δίνω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κόβω τὴ χρονολογικὴ σειρὰ τῆς διήγησῆς καὶ πηδάω τὴ φυσικὴ ροὴ τῶν γεγονότων. Πράγματι, ἡ ἐξέγερσις τῆς Κρονστάνδης (Μάρτιος 1921) καὶ τὰ διάφορα κινήματα στὴν Οὐκρανίαν (1912-21) ἔγιναν πρὶν τὴν ὀριστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ κράτους.

Ἄλλὰ αὐτὸ τὸ χάσμα δὲν εἶναι παρὰ φαινομενικόν καὶ δὲν θὰ χαλάσῃ τὴ συνέχεια τῆς μελέτης μας. Ἀντίθετα, θὰ τὴν διευκολύνῃ διὰ αἰτίας τοῦ χαρακτήρα τῆς ποῦ εἶναι περισσότερον ἐπεξηγηματικὸς καὶ ἀναλυτικὸς παρὰ καθαρὰ ἱστορικὸς.

Ἄφ' ἑνὸς τὸ σημερινὸν ρωσικὸν κράτος εἶναι, στίς βασικὰς του γραμμὰς, ἡ λογικὴ ἐπέκτασις αὐτοῦ ποῦ θεμελιώθηκε καὶ καθιερώθηκε τὸ 1918-1921. Οἱ κατοπινὰς μεταβολὰς δὲν ἦταν παρὰ λεπτομερικὰς ἀλλαγὰς καὶ συμπληρώματα, στίς ὁποίας θὰ ἀναφερθοῦμε ὅταν μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία.

Ἄφ' ἑτέρου, καὶ εἶναι βασικόν, ὁ ἀναγνώστης δὲν θὰ μποροῦσε νὰ καταλάβῃ βαθεῖα οὔτε τίς αἰτίαι, οὔτε τὴν ἔκτασιν,

οὔτε τὴν ἐξέλιξη γεγονότων ὅπως ἡ ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης καὶ τὰ κινήματα τῆς Οὐκρανίας, ἀν δὲν κατέχει προηγουμένως ἐπαρκῆ δεδομένα γιὰ τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ φ ῦ σ η αὐτοῦ τοῦ κράτους.

Νὰ γιὰτι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ μιλῆσουμε πρῶτα γ' αὐτὸ τὸ κράτος καὶ μετὰ γιὰ τὴν Κρονστάνδη καὶ τὴν Οὐκρανία.

Η ΑΓΝΩΣΤΗ Ε.Σ.Σ.Δ. — Τὸ κράτος τῶν μπολσεβίκων πού τὰ βασικά του χαρακτηριστικά διαμορφώθηκαν στὰ 1918-1921, ὑπάρχει: ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια.

Αὐτὸ τὸ κράτος, τί εἶναι ἀκριδῶς;

Ποιές εἶναι: οἱ βάσεις του, ἡ δομὴ του, τὰ θεμελιώδη του στοιχεία;

Ἐνομάζεται: «Ἐνωσὴ τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν» (Ε.Σ.Σ.Δ.). Ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι: ἓνα «προλεταριακὸ» ἢ ἀκόμα ἓνα «ἐργατοαγροικὸ» κράτος. Διακηρύσσει ὅτι ἐξασκεῖ μιὰ «δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου». Ὑπερηφανεύεται ὅτι εἶναι «ἡ πατριδὴ τῶν ἐργαζομένων», τὸ φρούριον τῆς ἐπανάστασης καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πόση ἀλήθεια ὑπάρχει σ' ὅλα αὐτά; Οἱ πράξεις καὶ τὰ γεγονότα δικαιώνουν αὐτὲς τίς δηλώσεις καὶ τοὺς ἰσχυρισμούς;

Μιά σύντομη ἐξέταση θὰ μᾶς ἐπιτρέψει ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτὲς τίς ἐρωτήσεις.

Εἶπα: σ ὄ ν τ ο μ η ἐξέταση. Πράγματι: μιὰ λεπτομερετικὴ καὶ λίγος ἢ πολὺ πλήρης μελέτη τοῦ σύγχρονου ρωσικοῦ κράτους εἶναι ἓνα ἰδιαίτερο θέμα, κα' ὅχι: τὸ ἀνακαίμενο αὐτῆς τῆς ἐκδόσης. Ἐξ ἄλλου, μετὰ ἀπ' αὐτὰ πού προηγήθηκαν, μιὰ γενικὴ ματὰ θάνα: ἀρκετὴ. Συμπληρώσουμε καὶ συστηματικοποιῶμε αὐτὸ πού προηγουμένως ἔχουμε ἀφήσει: νὰ διαφανεῖ.

Βρίσκω τὴν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ κάνω γνωστὸ στὸν ἀμύητο ἀναγνώστη ὅτι ὑπάρχει αὐτὸ τὸν καιρὸ* στὴ Γαλλίαν μιὰ πλούσια φιλολογίαν σὲ βιβλία, μπουκουρῆς, ἄρθρα ἐφημερίδων καὶ ἐπιθεωρήσεων κλπ., πού ἐπιτρέπει νὰ σχηματίζεται: μιὰ ἄρκετὰ ἀκριδῆς ἰδέαν γιὰ τὴν δομὴν, τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ

* Βλέπε, σχετικὰ, μερικὲς ἀναρχικὲς ἐκδόσεις: «Ἡ καταστολὴ τοῦ ἀναρχισμοῦ στὴ σοβιετικὴ Ρωσία», καὶ τὸ «Δελτίον τῆς Ἐπιτροπῆς Βοήθειας», μεταξὺ ἄλλων.

«σοβιετικού» κράτους. 'Εδώ κι' άρκετά χρόνια έχουν κυκλοφορήσει πολλές εκδόσεις που δείχνουν ανάγλυφα τόν πραγματικό χαρακτήρα αυτό του κράτους: τήν πραγματική φύση τής κυβέρνησης, τήν πραγματική κατάσταση τών εργαζομένων μαζών, τήν άκριβή κατάσταση τής οικονομίας του, τής κουλτούρας κλπ. Αύτá τά έργα φέρνουν στό φώς τά παρασκήνια και τά απόκρυφα του καθεστώτος, τίς παρεκτροπές του, τίς «κρυφές άρρώστειες» του.

Βέβαια οί συγγραφείς δέν προσπαθούν νά έμβαθύνουν στό πρόβλημα για νά διαπιστωθούν οί α ί τ ί ε ς και οί σ υ ν - έ π ε ι ε ς αύτης τής κατάντιας. 'Επί πλέον δέν κάνουν καμιά αναφορά σ' αύτή τήν «έλλη φλόγα»: τήν ιδέα του άναρχισμού, στό ρόλο της και τήν κατάληξή της στη ρώσικη 'Επανάσταση. Γ: 'αυτούς, όπως και για τόσους άλλους, πρόκειται για ένα χώρο άγνωστο. Δέν διαδίδουν καμιά λύση. "Ομως κάνουν άκριβείς διαπιστώσεις για τά γεγονότα. "Ετσι άπκαλύπτουν πόσο έχει ξεφύγει άπ' τó δρόμο της ή 'Επανάσταση κι' άποδεικνύουν άναμφισβήτητα τή χρεωκοπία της. 'Εν γένει αύτές οί μελέτες προσφέρουν ένα πλούσιο και άκριβές ντοκουμεντάρισμα.

'Εμείς θά περιοριστούμε έδώ σέ μιá εύρεία συνολική «θεώρηση», που θά έπαρκέσει για τó σκοπό μας. Γιατί είναι ό γ ε ν ι κ ό ς χ α ρ α κ τ ή ρ α ς αυτού του κράτους που μας ενδιαφέρει, στό μέτρο που μάς έξηγεί τή συνέχεια τών γεγονότων.

Είπαμε παραπάνω ότι πρωταρχική φροντίδα του μπολσεβίκικου κόμματος πούχε τήν έξουσία ήταν νά κρατικοποιήσει κάθε δραστηριότητα, δηλ τή ζωή τής χώρας, κάθε τί που θά μπορούσε νά κρατικοποιηθεί. 'Επρόκειτο νά δημιουργήσει: αυτό τó καθεστώς που ή μοντέρνα δρολογία χαρακτηρίζει «όλοκληρωτισμό».

Μιά και κατείχαν μιá έπαρκή δύναμη καταστολής, τó κόμμα κι' ή κυβέρνηση τών μπολσεβίκων τή χρησιμοποίησαν όσο καλύτερα μπορούσαν γι' αυτό τó σκοπό.

Στή διάρκεια τής πραγματοποίησης αυτού του σκοπού ή κομμουνιστική 'Εξουσία δημιούργησε τόν άπέραντο γραφειοκρατικό μηχανισμό της. Κατάληξη ήταν ή διαμόρφωση ενός πολυάριθμου και δυναμικού στρώματος «ύπεύθυνων» υπαλλήλων, που σχηματίζει σήμερα ένα έξαιρετικά προνομιούχο στρώμα,

δυὸ περίπου ἑκατομμυρίων ἀτόμων. Πραγματικὸς κύριος τῆς χώρας, τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἀτυνομίας, αὐτὸ τὸ στρώμα, ὑποστηρίζει, προστατεύει, ὑπακούει καὶ κολακεύει τὸν Στάλιν: εἰδωλὸ του, «τάραξ» του, τὸ μόνο ἄνθρωπο ποῦ θεωρεῖται ἱκανὸς νὰ κρατήσει «τὴν τάξην» καὶ νὰ διαφυλάξει τὰ προνόμιά του.

Λίγο - λίγο οἱ μπολσεβίκοι κρατικοποιῶσαν, μονοπωλοῦσαν καὶ ἐντάσσανε στὸν «ὀλοκληρωτισμό» τοὺς εὐκολα καὶ γρήγορα: ὀλοκληρῆ τὴ διοίκηση, τὶς ἐργατικὰς, ἀγροικὰς καὶ ἄλλες ὀργανώσεις· τὸ χρηματοπιστωτικὸ σύστημα· τὰ μέσα μεταφορᾶς καὶ ἐπικαωνίας· τὸ ὑπέδαφος καὶ τὴν παραγωγή τῶν ὀρυχείων· τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο καὶ τὸ χοντρεμπόριο τοῦ ἐσωτερικοῦ· τὴν θραεὶά βιομηχανία· τὴ γῆ καὶ τὴ γεωργία· τὴν κουλτούρα, τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴ μόρφωση· τὸν τύπο καὶ τὰ γράμματα· τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη, τὰ σπόρ, τὶς διασκεδάσεις, ἄκόμα καὶ τὴ σκέψη ἢ τουλάχιστον τὶς ἐκδηλώσεις τῆς.

Ἡ κρατικοποίηση τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων — Σοβιέτ, συνδικάτα, ἐργοστασιακὰς ἐπιτροπὰς κλπ. — ἦταν ἡ πιὸ εὐκόλη καὶ σύντομη. Ἡ ἀνεξαρτησία τοὺς χάθηκε. Καταλήξανε ἀπλὰ διοικητικὰ καὶ ἐκτελεστικὰ γρανάζια τοῦ κόμματος καὶ τῆς κυβέρνησης.

Ἡ ἐπιχείρηση ἦταν ἀρκετὰ ἐπιδέξια. Οἱ ἐργάτες οὔτε κἀν τὸ πῆραν χαμπάρι τὸ καπέλλο ποῦ τοὺς φοράγανε. Ἐφ' ὅσον τὸ κράτος καὶ ἡ κυβέρνηση ἦταν τώρα «δικὰ τοὺς», τοὺς φαίνονταν φυσικὸ νὰ μὴν διαχωρίζονται ἀπ' αὐτὰ. Τῶρισκαν φυσικὸ οἱ ὀργανώσεις τοὺς νὰ εἶναι ἐνσωματωμένες στὸ «ἐργατικὸ» κράτος καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὶς ἀποφάσεις τῶν «συντρόφων κομισσάρων».

Σὲ λίγες, καμὶὰ αὐτόνομη δράση καμὶὰ ἐλεύθερη δραστηριότητα δὲν ἦταν πλέον ἐπιτρεπτὴ γι' αὐτὰς τὶς ὀργανώσεις.

Στὸ τέλος ἀνυπομονήθηκεν τὸ λάθος τοὺς. Ἀλλὰ ἦσαν πολὺ ἀγοά! Κ' ὅταν δοσιμένες ἐργατικὰς ὀργανώσεις, ἀνησυχώντας γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς κατάστασης καὶ τὴ δικὴ τους ὀδυναμία, νοιώσανε ὅτι «κάτι δὲν πῆγαινε καλά στὸ βασίλειο τῶν Σοβιέτ», ἐκδηλώσανε κάποια δυσαρέσκαια καὶ θελήσανε νὰ ἀνακηρύσουνε λίγη ἀνεξαρτησία, ἡ κυβέρνηση ἀντέδρασε μ' ὀλη τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴ δολιότητά τῆς. Ἀπ' ἑνὸς πῆρε ἀμεσα μέτρα καὶ ἐπέβαλε κυρώσεις, καὶ ἀφετέρου προσπάθησε νὰ ἐξαπατήσει. «Ἐπειδὴ — ἔλεγε στοὺς ἐργάτες μὲ τὸ πιὸ φυσικὸ ὕφος τοῦ κόμμου — ἔχουμε τώρα ἕνα ἐργατικὸ κράτος ὀ-

που εί έργαζόμενα έξασκοῦν τὴ δικτατορία τους καὶ τὸ πᾶν τοὺς ἀνήκει, αὐτὸ τὸ κράτος καὶ τὰ ὄργανά του εἶναι ὁ : κ ἄ σ α ρ ς . Τότε ὁμως γιὰ πιά ἀνεξαρτησία γίνεται λόγος; Τέτοιες ἀπαιτήσεις εἶναι τώρα χωρὶς νόημα. Ἀνεξαρτησία ἀπὸ τί πράγμα; Ἀ π ὀ σ ῆ ς τ ο ῦ ς ἰ ἰ δ ι ο υ ς ; Μὰ τὸ κράτος τώρα Ε ἰ σ α σ τ ε ς ε ἰ ς ! Νὰ μὴν τὸ καταλαβαίνει σημαίνει νὰ μὴν καταλαβαίνει τὴν πραγματοποιημένη ἐπανάσταση. Νάσαι ἀντίθετος μ' αὐτὴ τὴν κατάσταση πραγμάτων σημαίνει νάσαι ἀντίθετος στὴν ἴδια τὴν Ἐπανάσταση. Δὲν θὰ ἀνεχτοῦμε παρόμοιες ἰδέες καὶ κινήματα γιατί εἶναι: ἐμπνεύσεις τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐπανάστασης, τῆς ἐργατικῆς τάξης, τοῦ κράτους καὶ τῆς δικτατορίας τῆς, τῆς ἐργατικῆς ἐξουσίας. Ὅσα ἀνάμεσα σὰς εἶναι τόσο ἀσυνείδητοι ὥστε νὰ δίνουν σημασία στοὺς ψιθυριστὰς καὶ νὰ στήνουν αὐτὶ στοὺς ἐλεύθερους ὑπαγκυμῶς τους, ἐπειδὴ δὲν εἶναι: ἀκόμα δὴα τέλεια στὸ κράτος σὰς, νὰ ξέρετε ὅτι κάνουν μὴ καθαρὰ ἀντεπικρατατικὴ πρόξηση».

Ἐξυπακούεται: ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἐπέμεναν στὶς διαμαρτυρίες καὶ τὶς διεκδικήσεις τους συντρίφθηκαν χωρὶς οἰκτο.

Ἡ μεγάλη δυσκολία ἦταν ἡ ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς, ἡ ἐξαφάνιση τοῦ ἀτομικοῦ καλλιεργητῆ καὶ ἡ κρατικοποίηση τῆς γεωργίας. Ὅπως εἶναι γνωστὸ αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ πραγματοποιήθηκε πρὶν μερικὰ χρόνια ἀπ' τὸν Στάλιν. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ὁμως ἡ κατάσταση ξαναμπλέκεται: ἄσκημα. Ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στὸ κράτος καὶ τὶς ἀγροικὲς μάζες ξαναδραίνει: τὴν ἐπιφάνεια μὲ διάφορους τρόπους.

Ἐφ' ἔσον ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τὴ δραστηριότητα τῶν ἀνθρώπων — μ' ἄλλα λόγια, αὐτὸ πού, στὴν πλατειὰ ἔννοια τοῦ ὄρου, εἶναι: κ ε φ ἄ λ α ι ο — ἀνήκει: στὴ Ρωσσία, σ τ ὀ Κ ρ ἄ τ ο ς , ἔχουμε νὰ κάνουμε, τὴν περίπτωσιν αὐτῆς τῆς χώρας, μὲ ἓνα πλήρη κ ρ α τ ι : - κ ὀ κ α π ι : τ α λ ε σ μ ὀ .

Κρατικὸς καπιταλισμὸς: αὐτὸ εἶναι τὸ οἰκονομικὸ, χρηματοπιστωτικὸ, κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ σύστημα στὴ Ρωσσία, μ' ἕλες τὶς λογικὲς συνέπειες καὶ ἐκδηλώσεις σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς: ὕλικό, ἠθικό, πνευματικὸ κλπ.

Ἡ ἀκρίθης ἐτικέτα αὐτοῦ τοῦ κράτους θάπρεπε νὰ εἶναι ἔχ: Ε.Σ.Σ.Δ. ἀλλὰ Ε.Κ.Κ.Δ.: Ἐνωσὴ Κρατιστικῶν Καπιταλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ἄ, αὐτὸ σημαίνει: ὅτι τὸ κράτος εἶναι ἐ π ρ α γ μ α τ ι κ ὅ ς κ α ἰ μ ο ν α δ ι κ ὅ ς ἰ δ ι ο - κ τ ῆ τ η ς ὄλου τοῦ πλούτου τῆς χώρας, ὄλης τῆς «Ἐθνικῆς περιουσίας», τοῦ κάθε τι πούναι ἀπαραίτητο στὰ ἑκατομύρια τοὺς ἀνθρώπους γὰ νὰ ζήσουν, νὰ ἐργαστοῦν καὶ νάχουν κάποια δραστηριότητα (συμπεριλαμβανομένου, τὸ ὑπογραμμίζουμε), τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου, ἔθνικοῦ καὶ ξένου).

Αὐτὸ εἶναι τὸ πῶς σημαντικό πρᾶγμα κι' αὐτὸ πὺ πρέπει πρὶν ἀπ' ὄλα νὰ γίναι κατανοητό. Γὰ ὑπόλοπα εἶναι μοιραία συνέπεια.

Κοινωνικά, τὰ οὐσιώδη χαρακτηριστικά τοῦ συστήματος θὰ τὰ περιγράψουμε στὰ κεφάλαια πὺ ἀκολουθοῦν.

II. — Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Ὅπως σ' ὄλες τῖς ἄλλες χῶρες, ὁ ἐργάτης στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. (Ε.Κ.Κ.Δ.) εἶναι μ ι σ θ ω τ ὅ ς . Βέβαια εἶναι μισθωτὸς τ ο ὕ κ ρ ἄ τ ο υ ς . Τὸ κράτος εἶναι τὸ μοναδικὸ τοῦ ἀφεντικοῦ. Ἀντὶ νάχει χιλιάδες νὰ «διαλέξει», ὅπως γίνεται στῖς χῶρες τοῦ ἰδιωτικοῦ καπιταλισμοῦ, στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. (Ε.Κ.Κ.Δ.) ὁ ἐργάτης δὲν ἔχει νὰ κάνει παρὰ μόνο μ' ἕναν. Ἀλλαγὴ ἀφεντικοῦ εἶναι ἀδύνατη.

Ἰσχυρίζονται ὅτι ὄντας «ἐργατικό», αὐτὸ τὸ κράτος δὲν εἶναι «ἀφεντικό» μὲ τὴ συνηθισμένη ἔννοια τῆς λέξης: τὰ κέρδη πὺ πραγματοποιεῖ στὴν παραγωγή δὲν πᾶνε στῖς τσέπες τῶν καπιταλιστῶν, ἀλλὰ ὑπηρετοῦν σὲ τελευταία ἀνάλυση τὰ συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, δηλαδὴ ξαναγυρίζουν σ' αὐτοὺς, ὄχι βέβαια σὰ χρεῖμα ἀλλὰ μ' ἄλλες μορφές.

Ὅσο ἐπιδέξια κι' ἄν εἶναι, αὐτὴ ἡ ἐπαχειρηματολογία εἶναι καθαρὰ θεωρητική. Τὸ «ἐργατικό» κράτος δὲν διευθύνει

* Φυσικά, χρησιμοποιοῦ τὸν ἔρο «διευθύνω» μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ὄ ρ γ α ν ὄ ν ω , ὄ ι α κ α ν ο ν ἰ ζ ω (κοινωνικοὶ ὄροι) κι' ὄχι μὲ τὴν ἔννοια τοῦ κ υ θ ε ρ ν ὄ (πολιτικός ὄρος). Μιὰ κ υ θ ἔ ρ ν η σ η , κι' ἄν ἀκόμια ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐργάτες (πρᾶγμα πὺ ὄσπερ αὐτὸ συμβαίνει στὴν ΕΣΣΔ) δὲν θὰ ἐξυπηρετοῦσε παρὰ τὰ συμφέροντα ἐνὸς προνομιοῦχοῦ στρώματος πὺ θὰ σχηματιζόταν μοιραία σ' ἕνα πολιτικό, κρατιστικό σύστημα.

ται* απ' τούς ίδιους τούς εργάτες (οί εργάτες δέν θά μπορούσαν νά διευθύνουν οί ίδιοι τή παραγωγή παρά σ' ένα, έντελώς άλλο κοινωνικό σύστημα και ποτέ σ' ένα μοντέρνο συγκεντρωτικό κράτος), αλλά από ένα άπέραντο στρώμα υπαλλήλων στήν εκδούλευση τής κυβέρνησης, πού ο πυρήνας του είναι μία κλειστή ομάδα αποκομμένη απ' τίς μάζες πού ενεργεί για τό δικό της συμφέρον. Θά πούνε δέβαια ότι είναι: «υπεύθυνη» μπροστά στους εργάτες. Άλλος παραλογισμός κι' αυτός. Ή πραγματικότητα δέν έχει τίποτα κοινό μ' αυτά τά άψυχα σχήματα.

Ρωτήστε όποιονδήποτε εργάτη στήν Ε.Σ.Σ.Δ. — όμως έναν άπλό και πραγματικό εργάτη — μέ ποιά μορφή άπολαμβάνει τά κέρδη πού πραγματοποιεί τό κράτος πάνω στους μισθούς του. Δέν θά καταλάβει γιατί πράγμα του μιλάτε: Δέν ξέρει τίποτα. Τό μόνο πράγμα πού ξέρει είναι ότι παίρνει τόν ισχυρό μισθό του, αρκετά άνεπαρκή, κι' ότι υποφέρει: δια τά θάσανα του κόσμου για νά ζήσει. Ξέρει ακόμα ότι υπάρχουνε πολλοί στή Ρωσία, πού ζούνε «εύχάριστα» (έκφραση του Στάλιν), άνετα ή και πολυτελώς.

Ρωτήστε τον αν μπορεί νά έξασκήσει: κάποια πίεση στους «υπεύθυνους», αν μπορεί νά τούς κάνει κριτική. νά τούς ανακαλέσει στήν τάξη, νά τούς καταργήσει ή νά τούς αντικαταστήσει. Δέν θά σάς καταλάβει: ακόμα πιο πολύ. Αυτό πού ξέρει: είναι ότι θά πρέπει νά έκτελεί τίς διαταγές των άρχηγών του πού «ξέρουν τί κάνουν», κι' ότι κι' ή παραμικρή κριτική θά του στοιχίσει ακριβά. Οί άρχηγοί τούχουν επίβληθεί απ' τήν κυβέρνηση και δέν είναι: υπεύθυνοι παρά μόνο σ' αυτήν. Κι' έσο για τήν κυβέρνηση είναι: αλάθηστη και άπρόσβλητη: ή υπευθυνότητά της είναι: μύθος.

Βλέπουμε καθόλου ποιά είναι ή πραγματική κατάσταση των εργατών στήν Ε.Σ.Σ.Δ.: Διαφέρει θετικά απ' τήν κατάσταση των εργαζομένων στις χώρες του ιδιωτικού καπιταλισμού:

Όπως παντού, ο εργάτης στήν Ε.Σ.Σ.Δ. είναι υποχρεωμένος νά παρουσιάζεται, τή μέρα τής πληρωμής: στο ταμείο τής επείξερης για νά πάρει τό μισθό του. Τό μισθό του του τόν δίνει ένας υπάλληλος, ταμίας του μοναδικού άφεντικού: του κράτους.

Ο υπάλληλος κάνει: τούς υπολογισμούς του σύμφωνα μέ τό ύψος των μισθών πούχει: καθορίσει ή κυβέρνηση. Άπ' τό

προς το μισθό κρατάει έτσι ή κυβέρνηση-αφεντικό κρίνει απαραίτητο να κρατηθεί: κρατήσεις για την Κόκκινη Βοήθεια, για το δάνειο («ελεύθερο» μιά υποχρεωτικό: ακόμα μιά σοβιετική σοφιστία), για την προπαγάνδα στο εξωτερικό, για το Έθνικό Λαχείο (ακόμα μιά «γερονομία» ελεύθερη αλλά υποχρεωτική) κλπ. Μετά απ' αυτά δίνει το μισθό στον εργάτη, ακριβώς όπως κάθε ταμίας, σ' οποιαδήποτε επιχείρηση, σ' οποιαδήποτε χώρα. Φυσικά ο εργάτης ιδέα δεν έχει: δεν ξέρει πόσα κερδίζει το «κράτος» απ' το μισθό του και τί το κάνει αυτό το κέρδος. «Αυτό είναι: υπόθεση της κυβέρνησης» και του εργάτη ούτε πού του περνάει απ' το μυαλό ν' ασχοληθεί στο έλαχιστο με το πρόβλημα.

Όμως, σε μιά χώρα του ιδιωτικού καπιταλισμού, ο εργάτης, αν είναι δυσπρεστημένος, μπορεί να εγκαταλείψει το άμεσο του και να βρει ένα άλλο. Μπορεί ν' αλλάξει εργοστάσιο, να πάει όπου θέλει, να κάνει αυτό που τ' άρεσει. "Ολ' αυτά είναι αδύνατα στην Ε.Σ.Σ.Δ. γιατί εκεί υπάρχει μόνο ένα αφεντικό, ιδιοκτήτης όλων των εργοστασίων. Σύμφωνα με τους τελευταίους κανονισμούς ο εργάτης δεν έχει καν το δικαίωμα «να ζητήσει τα λεφτά του» και ν' αφήσει το εργοστάσιο επειδή έτσι θέλει, χωρίς να υπάρχει κατάλληλη δικαιολογία. Για κάτι τέτοιο είναι απαραίτητη ή εξουσιοδότηση της Διοίκησης. Σημειώνουμε, με την ευκαιρία, ότι αυτή η διοίκηση αποτελείται από υπαλλήλους πούχουν, πρό πολλού, αντικαταστήσει τις εργοστασιακές επιτροπές. Έτσι ο εργάτης είναι δ ε μ έ ν ο ς με το εργοστάσιό του σά δουλοπάροικος ή σκλάβος.*

Αν ο εργάτης εγκαταλείψει το εργοστάσιο χωρίς ειδική εξουσιοδότηση γ ρ α μ μ έ ν η π ά ν ω σ τ ή ν ύ π ο - χ ρ ε ω τ ι κ ή τ α υ τ ό τ η τ ά τ ο υ , ή αν έχει από δικό του «σφάλμα» απολυθεί, δεν μπορεί πιά να βρει δουλειά

* Ο άναγνώστης δεν θίγει δέβαινα την υπόψια ότι δίνω την προτίμησή μου στον ιδιωτικό καπιταλισμό. Διαπιστώνω ένα γεγονός, αυτό είναι όλο. Είναι προφανές ότι η ελευθερία να διαλέγεις έναν εκμεταλλευτή, λίγο αξίζει. "Όμως να ζεις και να δουλεύεις κάτω απ' την αδιάκοπη απειλή να γίνεις το μόνο δυνατό εκμεταλλευτή δεν είναι περισσότερο ευχάριστο. Αδίκη ή απειλή, διαρκώς κρεμασμένη πάνω απ' τα κεφάλια των εργατών στην Ε.Σ.Σ.Δ., τους κάνει τέλειους σκλάβους. Αυτό είν' όλο πού θέλω να πω.

πουθενά, αν δεν ξαναπάρει εξουσιοδότηση. Κανείς διευθυντής εργοστασίου, υπάλληλος του μοναδικού αφεντικού-Κράτους, δεν θα τον προσλάβει, απ' το φόβο αυστηρών κυρώσεων.

Σ' αυτές τις συνθήκες, το κράτος-αφεντικό μπορεί να κάνει τον εργάτη, ο,τι θέλει. Τον μεταχειρίζεται στην πραγματικότητα σαν σκλάβο. Ο εργάτης είναι υποχρεωμένος να τα δεχτεί όλα: Δεν έχει ούτε τη δυνατότητα εκλογής αφεντικού, ούτε μέσα άμυνας, αφού τα συνδικάτα όντας στα χέρια της κυβέρνησης - αφεντικού κάνουν πώς δεν καταλαβαίνουν τί νόημα έχει ή άμυνα («κατά της δικής τους κυβέρνησης»), ούτε την ελάχιστη δυνατότητα να ζει διαφορετικά παρά δεμένος στην αλυσίδα. Έκτός αν τα «βολέψει» όπως μπορεί. Δεν είναι δυνατό να παραπονεθεί, ούτε καν να εκφραστεί, αφού ο τύπος είναι επίσης στα χέρια της «κυβέρνησής» του, μόνο αυτή έχει το λόγο και οι συγκεντρώσεις δεν γίνονται παρά μόνο μετά από επίσημη απόφαση. Σε μία χώρα τόσο μεγάλη όσο ή Ρωσία ο καλύτερος τρόπος να τα «βολέψει» ήταν από παλιά ή παραπονιάρια. Η συνταγή δεν έχει αλλάξει: από τότε. Χιλιάδες, εκατομμύρια ρώσοι πρώην-εργάτες, έχοντας «παρατύπως» εγκαταλείψει το εργοστάσιό τους και θρυσκόμενοι σ' επίσημη ρήξη με τις αρχές, ξαναβρίσκουν την παλιά παράδοση, παίρνουν το δρόμο της αλητείας και φτιάχνουν μία σημαντική μάζα ανέργων για τους όποιους ο σοβιετικός τύπος δεν λείπει λέξη.

Οι νόμοι που άφορουν τους εργάτες γενικά και ειδικά τους χειρώνακτες των εργοστασίων, είναι άδύσταχτοι. Δεκάδες χιλιάδες εργάτες λιώνουν και χάνονται στις φυλακές και τις εξορίες επειδή τους πιάσανε να τους παραβαίνουν.

Η ίδια ή εργασία είναι κοπώδης. Κατ' αρχή, εκτός απ' τα μεγάλα κέντρα, οι συνθήκες υγιεινής στα εργοστάσια είναι άθλιες, το γενικό περιβάλλον είναι εξουθενωτικό. Έπειτα ή σκληρή δουλειά με το κομμάτι και το σύστημα «Τέυλορ» έχουν εφαρμοστεί σχεδόν παντού.

Ο περίφημος «σταχανοβισμός»* το επιβεβαιώνει. (Ο ά-

* Η ομοία του «σταχανοβισμού» δεν είναι άρκετά γνωστή έξω απ' τη Ρωσία.

Ο όρος προέρχεται από τ' όνομα ενός εργάτη δρυχείων, του Σταχάνοφ, που τον διάλεξε το κόμμα και οι αρχές εν όψει μιας καμπάνιας για την αύξηση της αποδοτικότητας των εργατών. Έπρεπε, κα-

ναγνώστης θά βρει σ' άλλες εκδόσεις άλλες μαρτυρίες κ.: ἀποδείξεις γι' αὐτὸ πὸν ἰσχυρίζομαστε).

Φυσικὰ ὁ «κρατικοποιημένος» ἐργάτης στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι, τουλάχιστο θεωρητικὰ, ἕνας μ ο ν τ ἔ ρ ν ο ς σ κ λ ἄ - β ο ς: μὲ τὸν ὄρο δι τὴ θ ἄ εἶναι ὁ π ἄ κ ο υ ο ς καὶ π ρ ὀ - θ υ μ ο ς, συντηρεῖται ἀρκετὰ καλὰ κι' εἶναι ἐξασφαλισμέ - νος ἀπ' τὸν «κύριό» του (τὸ κράτος), ἀμείβεται μὲ πληρωμέ - νη ἄδεια κλπ.

Ὅσο αὐτὰ ἰσχύουν στὴν πραγματικότητα γιὰ ἕνα πολὺ περιορισμένο τμήμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, πὸν εἶναι διασπασμένη σὲ πολλὰς κατηγορίες. Ἡ διαφορὰ συνθηκῶν ζωῆς, ἀνάλογα μὲ τὶς κατηγορίες, πάει ἀπ' τὴν ἀνεση μέχρι τῆς μιζέριας, περ - νώντας ἀπ' ὄλα τὰ ἐνδιάμεσα στάδια. Τὶς εὐνοίες πὸν ἀναφέ -

τὰ τοὺς μεγιστάνες τοῦ «σοβιετικοῦ» νεοκαπιταλισμοῦ, νὰ ἐφαρμόσουν στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. τὶς ἀρχὲς τοῦ σ ο υ σ τ ἣ μ α τ ο ς Τ ἔ ῤ ῥ ο ρ, χω - ρὶς δέσφαι νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν ἴδια ὀνομασία καὶ, ἰδιαίτερα, χω - ρὶς νὰ φανεῖ ἡ ἐπέμβαση τῆς κυβέρνησης.

Μία μέρα ὁ Σταχάνωφ κάνει στοὺς ἐπικεφαλῆς του — «αὐθόρμη - τα» πὸν λένε! — μιὰ ἐντυπωσιακὴ δήλωση, δεβαιώνοντας δι τὴ εἶχε ἀνακαλύψει ἕνα νέο τρόπο ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας γιὰ τὴν ἐξόρυ - ξη τοῦ κάρβουνοῦ πὸν θά ἐπέτρεπε νὰ πολλαπλασιασθεῖ ἡ παραγω - γικότητα. Ἡ κυβέρνηση δείχνει «ἐνδιαφέρον» γιὰ τὴν ἀνακάλυψη: τὴ ἐρίσκει χρήσιμη, γίνεται νότος, τὸ πρᾶγμα διαδίδεται, ὀπότε ἀναλαμ - βάνεται μιὰ τεράστια καμπάνια γιὰ τὴ γ ε ν ἰ κ ε υ ο η τῆς νέας μεθόδου.

Στὴν πραγματικότητα ὁ Σταχάνωφ, δασκαλεμένος καὶ ὠθούμε - νος ἀπ' τὸ κόμμα, δὲν «ἀνακάλυψε» παρὰ τὴν Ἀμερικὴ: ἡ «νέα» του μέθοδος ἦταν μιὰ παλιὰ ἰδέα πὸν εἶχε ἤδη κάνει τὸ ὕπερατλαντικὸ τῆς ντεμπούτο. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια ἦταν ἡ ἔ ρ γ α σ ἰ α σ τ ἣ ν ἄ λ υ - σ ἰ ὀ α προσαρμοσμένη στὶς ρώσικες συνθήκες. Μὰ ἡ «σκηνοθεσία» καὶ ἡ εἰδικὴ διαφήμιση ἦταν ἕνα μοναδικὸ καὶ μεγαλοφυὲς εἱρημα. Οἱ ἠλίθιοι κι' οἱ μυγοχάφτες στὸ ἐξωτερικὸ τὸ πῆραν στὰ σοδαρά.

Ἡ «ἀνακάλυψη» ἐξυπηρετοῦσε ἄριστα τὴν ὕπόθεση τοῦ κράτους - ἀφεντικῶς: κατ' ἀρχὴ τοῦ ἔδινε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζει σὲ ἀξηση τῆς παραγωγικότητας τῶν ἐργατῶν: μετὰ ἐπέτρεπε τὸ γρήγορο σχηματι - σμὸ ἑνὸς προνομιούχου στρώματος μ ε τ α ξ ἰ ὀ τ ὶ ν ἔ ρ γ α τ ὶ ν, πρᾶγμα πολὺ χρήσιμο, γιὰτὶ αὐτὰ τὰ προνόμια ἀποδίδονται ἐν γένει γιὰ νὰ κάνουν πιὸ ἐθικολη τὴ χειραγώγηση καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν: τέλος θά ἀνοίφανε, σὲ ὀρισμένους χώρους

ρουμε τις απολαμβάνουν μόνο οι εργάτες που «τις αξίζουν». Για να έχεις την άνεσή σου, για να παίρνεις δδεις και να έχεις άλλα πλεονεκτήματα, πρέπει «να τ' αξίζεις», να ξεχωρίζεις απ' το κοπάδι, να γίνεις «γλύφτης».

Η τεράστια πλειοψηφία των εργαζομένων στην Ε.Σ.Σ.Δ. είναι θυσιάζοντες στην μιζέρια, ιδιαιτέρως οι ανειδίκευτοι εργάτες, οι χειρώνακτες, οι υπηρέτες, οι μικροπάλληλοι και γενικά η συνήθης μέση εργατική μάζα.

Μερικοί άλλοι, προνομούχα και ειδικευμένοι, — ευνουμένα σκλάβοι — έχουν μια σχετικά «καλή» ζωή και σχηματίζουν ένα είδος «εργατικής αριστοκρατίας».

Συνήθως, αυτοί οι τελευταίοι περιφρονούν και αποστρέφονται τους δύστυχους ταξικούς τους συντρόφους. Ο αγώνας

τό γόητρο της κυβέρνησης - αφεντικού.

Η «ύποθεση» εξαπολύθηκε λοιπόν, μέσω μιας τεράστιας διαφήμισης απ' τον τύπο, με αφίσσες, με συγκεντρώσεις κλπ. Ο Σταχάνοφ ανακηρύχθηκε «ήρωας της εργασίας», ανταμείφθηκε, παρασημοφορήθηκε... Το σύστημα του εφαρμόστηκε σ' άλλους κλάδους της παραγωγής. Παντού, οι φιλόδοξοι — σέ ξεραση «σοσιαλιστικής αμιλλας» — εάλθησαν να τον μιμηθούν ή και να τον ξεπεράσουν. Όλ' αυτά τ' άτομα έλπίζανε να διακριθούν, να ξεφύγουν απ' την πεπατημένη, να «δημιουργηθούν», φυσικά εις βάρος του συνόλου των εργατών, που ήταν υποχρεωμένοι να όφιστανται τους νέους ρυθμούς της εργασίας, μ' άλλα λόγια μια όγκομένη εκμετάλλευση, κάτω απ' την επίτηρηση όλων αυτών των «ηρώων». Αυτοί οι τελευταίοι έκαναν την καριέρα τους πάνω στις πλάτες των άλλων. Είχαν πλεονεκτήματα και προνόμια στο μέτρο που καταφέρνανε να εφαρμόσουν το σύστημα και να παρασύρουν τις μάζες. Η «αμιλλα» των «σταχανοδιστών» μεταξύ τους δημιούργησε τον «ύπερ - σταχανοδισμό».

Η μάζα των εργατών κατάλαβε γρήγορα το πραγματικό νόημα της καινοτομίας. Άδύναμη για να αντίσταθει σ' αυτήν την «ύπερ - εκμετάλλευση» μ' ένα γενικό κίνημα, εκδήλωσε τη δυσαρρεσκεία της με άπειρες πράξεις σαμποτάζ κι' έκδίκησης φτάνοντας, σέ μερικές περιπτώσεις μέχρι και την δολοφονία των πιο πρόθυμων «σταχανοδιστών». Χρειάστηκε να παρθούν εξαιρετικά άδοτηρά μέτρα για να κατασταλεί το αντίσταχανοδιστικό κίνημα. Άλλωστε ή όλη επίχειρηση τέλειωσε, σέ λίγο, άπότομα. Όταν ή μπ' όσα φάνηκε, άπόμεινε ένα είδος εργατικό άρριβισμό που παίζε: κάποιο πολύ περιορισμένο ρόλο στην παραγωγή.

για την ύπαρξη είναι σκληρός στην Ε.Σ.Σ.Δ. Τόσο το χειρότερο για τα θύματα! "Άς τὰ βολέψουν! "Αν ασχοληθεί κανείς μαζί τους, σὲ λίγο θάνατ: κι' ὁ ἴδιος θύμα. "Ἔτσι οἱ εἰδικευμένα καὶ προνομοῦχοι ἐργάτες, οἱ ἀληθινοὶ «σταχανοβιστές» — ἄξιο μαθητὲς τοῦ Σταχανόφ, τοῦ πρώτου φτασμένου ἀρριδίστα ἐργάτη — κυνηγᾶνε δλο καὶ καλύτερες εὐκαιρίες. "Ἐχουν τὴν ἐλπίδα νὰ βγοῦν μιὰ μέρα ἀπ' τὶς τάξεις τῶν σκλάβων, νὰ γίνουν ὑπάλληλα, διευθυντὲς ὁπουδήποτε. κι' ἴσως δικτάτορες... Κάνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ πετύχουν· ἀγωνίζονται· δουλεύουν γιὰ τέσσερις· ἐκπαιδεύουν τοὺς νέους πὺ θὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν στὸ ἐργαστάσιο· προσπαθοῦν νὰ κάνουν εἰσθητὴ ὁπου μποροῦν τὴ παρουσία τους· κάνουν ἂν εἶναι δυνατὸ καὶ σπουδές· εἶναι πάντα σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές καὶ τὸ δείχνουν· εἶναι ὑποψήφιοι: στὸ κόμμα. Ἄλλοῦ ξεσκονίζουν, γλύφουν καὶ κολακεύουν, κι' ἄλλοῦ κάνουν τοὺς σπουδαίους καὶ τοὺς καμπόσους. Βέβχια, πᾶν' ἀπ' δλα δὲν πρέπει νὰ ἐνοχλοῦνται μ' αὐτοὺς πὺ βρίσκονται «κάτω», ὅττε μὲ τοὺς ἀνταγωνιστὲς τους. Ὁ ἀγώνας εἶναι σκληρός στὴν Ε.Σ.Σ.Δ.

Οἱ «σταχανοβιστές» ἐργάτες εἶναι κυρίως τὰ «πρότυπα» τῶν ὁποίων ὁ ρόλος εἶναι νὰ ἀποδεικνύεται: στοὺς ἄλλους ἐργάτες, μὲ τὸ παράδειγμά τους, δα εἶναι δυνατὴ ἡ αὔξησθ τῆς παραγωγικότητας. Παίρνουν μεγάλους μισθοὺς καὶ προαγωγές, κι' ἰδιαίτερα οἱ «ὑπὲρ-σταχανοβιστές» πὺ θεωροῦνται: «ἄσσοι». Ὁ ρόλος τους συνίσταται: νὰ κάνουν τοὺς ἐργάτες νὰ πιστέψουν πὺς ἂν δουλέψουν καλὰ μποροῦν νὰ «φτάσουν» σὲ μιὰ ζωὴ «ἄνετη ἢ κι' εὐχάριστη» (λόγια τοῦ Στάλιν).

Συνήθως, δταν σ' ἓνα ἐργαστάσιο καθιερωθεῖ ἡ νέα «ἀπόδοσι-ρεκόρ», δὲν εἶναι δυνατὸ ἓνας ἐργάτης «σταχανοβιστῆς» νὰ παραμείνει: ἐκεῖ οἱ ὑπόλοιποι δὲν θὰ τὸν ἀφήνανε γιὰ πολὺ ἀκόμα στὴ ζωὴ. Κατὰ κανόνα οἱ ἀρχές φροντίζουν τὸν πιστὸ τους ὑπὲρ-επί: κατὰ θάση τὸν στέλνουν πρῶτα σ' ἓνα ἀναπαυτήριο ὁπου περνάει: «εὐπρεπῶς» μερικὸς μῆνες· ἔπειτα τὸν καλοῦν σ' ἓνα διοικητικὸ πόστο στὴ Μόσχα ἢ σὲ καμιά ἄλλη μεγάλη πόλη. Ἐκεῖ, συχνὰ θάχει στὴ διάθεσή του μιὰ κομψὴ βίλλα, ὁπου περνάει μιὰ ζωὴ «εὐχάριστη», τσεπώνει: τοὺς μισθοὺς κι' ἀπολαμβάνει: τὰ προνόμια ἀνάλογα μὲ τὶς ὑπηρεσίες πούχει προσφέρει. Ἡ καριέρα του ἔγει γίνεται. Εἶναι πᾶς διακητικὸ στέλεχος, «φτασμένος» πούχει: «ξεφύγει ἀπ' τὸ κοπάδι».

Μ' ὄλες αὐτὲς τὶς μεθόδους: «σταχανοβισμὸ», «ὑπὲρ-στα-

χανοβισμό», ταξινόμηση τῶν μισθωτῶν σὲ διάφορες κατηγορίες κλπ., ἡ «κομμουνιστικὴ» κυβέρνησις καταφέρνει νὰ δια-
ρρεῖ καὶ νὰ ἐλέγχει καλύτερα τοὺς
ἐργάτες. Δημιουργεῖ, ταυτόχρονα, ἕνα προνομιούχο
στρώμα πού τῆς εἶναι τυφλά ἀφοσιωμένο· κρατάει τὸ «κοπά-
δι» σ' ἐταιρότητα γιὰ ἔργασιὰ καὶ ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος μονωτικῶς
ἀνάμεσα στοὺς κυρίους καὶ τοὺς σκλάβους.

Ἔτσι, οἱ μέθοδοι πού χρησιμοποιοῦν οἱ καινούριοι ἀφέν-
τες — οἱ «κομμουνιστές» — σχετικὰ μὲ τὶς ἐργαζόμενες μάζες,
παραμένουν στὸ παλιὸ στυλ: διαίρει καὶ βασίλευε. Κι' ὁ πα-
ρηγορητικὸς λόγος πού ἀπευθύνεται ἀπ' τοὺς κυρίους στὸ «κο-
πάδι» παραμένει κι' αὐτὸς αὐτὸς: «Ἐργάτες! Θέλετε νὰ πε-
τύχετε; Τώρα, αὐτὸ ἐξαρτᾶται μονάχα ἀπὸ σᾶς, γιὰτὶ κάθε
ἄνθρωπος ἱκανὸς, προσηλωμένος καὶ ὑπάκουος μπορεῖ νὰ γίνῃ
«κάποιος». Αὐτοὶ πού δὲν θὰ τὰ καταφέρουν, οἱ «ἀποτυχημέ-
νοι», δὲν θὰ πρέπει νὰ τὰ βάζουν πάρα μόνο μὲ τὸν ἑαυτὸ τους».

Σύμφωνα μὲ λεπτομερεῖς κι' ἀνακείμενους ὑπολογισμοὺς
τοῦ οἰκονομολόγου Ε. Γιουρλέφσκυ, μὲ στοιχεῖα ἀπ'
τὶς στατιστικὰς τῆς κυβέρνησις τῆς
Ε. Ε. Σ. Δ., τὸ 1938 σὲ 18 περίπου ἑκατομμύρια ἔργατες
ὑπῆρχαν κάπου ἐνάμιση ἑκατομμύριο (ἢ 8%) πρῶην ἔργατες
ἢ προνομιούχοι ἔργατες: ὑπὲρ-σταχανοβιστές, σταχανοβιστές,
κλπ.

Ἡ κυβέρνησις, ἐννοεῖται, ἐνθαρύνει καὶ εὐνοεῖ αὐτὸ τὸν
ἀρριθισμό ἀπ' τὸν ὅποιο τόσα κερδίζει, κι' ὥστόσο δὲν τὸν ὀρί-
ζει ποτὲ μὲ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα: τὸν λένε «εὐγενὴς ἄμιλ-
λα», «τίμιος ζῆλος στὴν ὑπηρεσίᾳ τοῦ προλεταριάτου» καὶ πάει
λέγοντας. Ὑπάρχει καὶ παράσημο γιὰ τὸ «ζῆλος». Κι' ὑπάρχει
ἀκόμα ἕνα πλῆθος «παρασημοφορημένων» («ὄρντενονόσι»).

Μὲ τὰ πιδ «ἄξια» ἀπ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἡ κυβέρνησις δη-
μιουργεῖ ἕνα εἶδος νέας «σοβιετικῆς» ἀριστοκρατίας κι' ἀκόμα
μιὰ νέα κρατικο-καπιταλιστικὴ μπουρζουαζία: στήριγμα ἰσχυ-
ρὸ κι' ἀποφασιστικὸ τοῦ καθεστώτος.

Σ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἀναφέρεται, σὲ μερικές ὀμιλίες του ὁ
ὑπεραρχηγὸς τους Στάλιν ὅταν λέει: «Ἡ ζωὴ σὲ μᾶς γίνεται
συνεχῶς πιδ εὐχάριστη καὶ πιδ χαρούμενη».

Τὸ κοπάδι παραμένει κοπάδι, ὅπως παντοῦ. Κι' ὅπως παν-
τοῦ, ἡ κυβέρνησις διαθέτει: «ἐπαρκῆ μέσα» γιὰ νὰ τὸ κρατάει
στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς, ἤσυχο κι' ὑποταγμένο.

Ίσχυρίζονται δι: τέτοια ἦθη προετοιμάζουν τὸ πέρασμα στὸν «πραγματικὸ κομμουνισμό».

Μᾶς ἔχουν ρωτήσει: ἀν ἡ θέση τοῦ ἐργάτη στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι προτιμότερη ἀπ' αὐτὴ τῶν ἐργαζομένων στὶς χώρες τοῦ ἰδιωτικοῦ καπιταλισμοῦ. Μὰ τὸ πραγματικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι: ἐκεῖ τὸ πρόβλημα τίθεται σωστότερα ἔτσι: μιὰ τέτοια κατάσταση πραγμάτων εἶναι σοσιαλισμὸς ἢ τουλάχιστο εἶναι τὸ προμήνυμά του; Μιὰ τέτοια κοινωνικὴ ὀργάνωση καὶ τέτοιες κοινωνικὲς συνθήκες εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσουν στὸ σοσιαλισμό;

Καλοῦμε τὸν ἀναγνώστη νὰ δώσει μόνος του τὴν ἀπάντησιν σ' αὐτές, καὶ σ' ἄλλες ἀκόμα ἐρωτήσεις, δταν θάχει φτάσει στὸ τέλος τῆς μελέτης μας.

III. — Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

Ἐδῶ πρέπει νὰ διακρίνουμε τέσσερις διαδοχικὰς περιόδους.

Κατ' ἀρχὰς θέλοντες νὰ κερδίσει καὶ νὰ ἐδραιώσει τίς συμπάθειες τῶν ἐργαζομένων μαζῶν καὶ τοῦ στρατοῦ, ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων ἐφάρμοσε σχετικὰ μὲ τοὺς ἀγρότας μιὰ πολιτικὴ «μὴ παρέμβασις».

Οἱ ἀγρότες — ὁ ἀναγνώστης τὸ γνωρίζει ἤδη — ἄρχισαν νὰ καταλαμβάνουν τὰ κτήματα τῶν ὀσίων οἱ ἰδιοκτῆτες εἴτε τὸ σκάσανε εἴτε διώχτηκαν, πολὺ πρὶν τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Ὀχτώβρη. Στὴν κυβέρνησιν τῶν μπολσεβίκων δὲν ἀπέμεινε παρὰ νὰ ἐπικυρώσει αὐτὴ τὴν κατάστασιν πραγμάτων. (Διάταγμα τῆς 25ης τοῦ Ὀχτώβρη 1917).

«Μόνα τους οἱ στρατιῶτες σταιματήσανε τὸν πόλεμον, ἐνῶ οἱ ἀγρότες καταλαμβάνανε τὴ γῆ καὶ οἱ ἐργάτες τὰ ἐργοστάσια» διαπιστώνει ὁ Π. Μιλιούκωφ, ῥώσσος ἱστορικὸς καὶ συγγραφέας ἀρκετὰ γνωστός, πρῶτον ὑπουργὸς στὴν πρώτη προσωρινὴ κυβέρνησις. «Ὁ Λένιν ἐπικύρωσε ἀπλῶς ἓνα γεγονός πούχε πραγματοποιηθεῖ γὰρ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν». (Π. Μιλιούκωφ: «Ἱστορία τῆς Ρωσσίας», τόμος III, σελ. 1274). Ὑπάρχει πολλὴ ἀλήθεια σ' αὐτὴ τὴν θεώρησιν τοῦ ἀστυῆ ἡγέτη, ἀν καὶ κάνει τὸ λάθος νὰ μὴν ὑπολογίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς προπαγάνδης καὶ

της δραστηριότητας των επαναστατών. Μ' αυτή την επαύλαξη ή μαρτυρία του έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ο Μιλιούκωφ ήταν πάντα άριστος παρατηρητής και γνώστης της ρώσικης ζωής. Κρατούσε ένα πόστο που του επέτρεπε νάναι πάντα καλά πληροφορημένος. Τέλος, όχι μόνο δέν είχε κανένα λόγο νά μειώσει: τó ρόλο των μπολσεβίκων, αλλά τó αντίθετο. (Σημειώνουμε μέ την ευκαιρία, ότι αυτή ή μαρτυρία είναι πολύ χαρακτηριστική όχι μόνο σχετικά μέ τó αγροτικό και εργατικό πρόβλημα στη διάρκεια της επανάστασης, αλλά επίσης για ότι αφορά τó πρόβλημα του πολέμου).

Κάνουμε μέ εξήγηση, για δλους αυτούς που από πρόθεση ή άγνοια ισχυρίζονται ότι ή 'Επανάσταση πραγματοποιήθηκε όχι άπ' τις μάζες αλλά άπ' τούς μπολσεβίκους. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό σημείο. Βασικά ή 'Επανάσταση τού 'Οχτώβρη, όπως κι' αυτή τού Φλεβάρη, πραγματοποιήθηκε και κερδήθηκε άπ' τις μάζες, μέ τή βοήθεια, θέβια, και τήν υποστήριξη των επαναστατών δλων των τάσεων. Οι μάζες ήταν έτοιμες για τήν 'Επανάσταση τήν πραγματοποιούσανε από μέρα σέ μέρα, παντού κι' άπ' ευθείας. Αυτό έχει σημασία κι' αυτό σημαίνει «πραγματοποίηση της 'Επανάστασης». Όσο για τούς μπολσεβίκους πραγματοποιήσαν μέ πράξη καθαρά πολιτική καταλαμβάνοντας τήν εξουσία που θά πρεπε μοιραία νά πέσει κατ'ά τήν πορεία αύτης της λαϊκής 'Επαναστάσεως. Μέ τήν πολιτική τους αυτή χειρονομία οι μπολσεβίκοι σταμάτησαν τήν πραγματική 'Επανάσταση και διαμόρφωσαν τήν παρέκκλισή της.*

Αυτή ή διαπίστωση εκφράζει, μεταξύ άλλων, τή βασική θέση των αναρχικών. Αυτοί θεωρούν, πράγματι, ότι είναι οι αναγκαίες κι' άπραιίτητες συνθήκες έχουν συμπληρωθεί. οι

* Οι μπολσεβίκοι ισχυρίζονται ότι αν δέν είχαν πάρει τήν εξουσία, ή άντεπανάσταση θά τήν είχε ανακατάλαβει κι' ή 'Επανάσταση θάχε νικηθεί. 'Ο ισχυρισμός είναι άδύνατος. Οι μπολσεβίκοι μπόρεσαν νά πάρουν τήν εξουσία επειδή ή μεγάλη πλειοψηφία των μαζών ήταν μέ τήν επανάσταση. Οι «μάζες» είναι κυρίως οι εργάτες, οι αγρότες, οι στρατιώτες. Παίρνοντας οι εργάτες τά εργοστάσια, καταλαμβάνοντας οι αγρότες τή γή, βοηθώντας οι επαναστάτες και τούς μέν και τούς δέ, και όντας οι

μάζες είναι στην έντελεια ικανές να πραγματοποιήσουν μόνες τους την Ἐπανάσταση με τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐπαναστατῶν. Οἱ ἀναρχικοὶ προσθέτουν — κι' αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ σημεῖο τῆς ἀποφῆς τους — ὅτι: τὴν ἐπόμενη τῆς νίκης ἢ Ἐπανάστασις ὀφείλει ν' ἀκολουθήσει ἐν τῷ ἴδιῳ δρόμῳ: ἐλεύθερη δράσις τῶν μαζῶν, ὑποστηριγμένη ἀπ' τὴν ἐλεύθερη δράσις τῶν ἐπαναστατῶν ὄλων τῶν τάσεων, χωρὶς ἓνα πολιτικὸν κόμμα νὰ καταργήσῃ τὰ ἄλλα, νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴ δικτατορία του καὶ νὰ μονοπωλήσῃ τὴν Ἐπανάστασις.

Στὴν ἀρχὴ λοιπὸν — π ρ ὶ ὄ τ η π ε ρ ῖ ο ὁ ρ ο ς — ὁ Λένιν δὲν πείραξε τοὺς ἀγρότες. Αὐτοὺς μεταξὺ ἄλλων, ἦταν ὁ λόγος πού αὐτοὶ τὸν ὑποστηρίζανε, ἀφήνοντάς του ἔτσι τὸν καρπὸ πού τοῦ ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ νὰ ἐδραυώσει τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσία του. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ λέγανε ἀκόμα — κι' ἰδιαίτερα στὸ ἐξωτερικόν — ὅτι οἱ ἀγρότες ἦταν ἐκεῖνοι πού κέρδιζαν τὰ περισσότερα ἐν τῇ Ἐπανάστασις κι' ὅτι οἱ μπολσεβίκοι, παρὰ τὸ μαρξιστικόν τους δόγμα, ὑποχρεώθηκαν νὰ στηρίχων βασικὰ ὄχι ἐν τῇ ἐργατικῇ τάξει ἀλλὰ στοὺς ἀγρότες.

Ἔτσι, ἀργότερα — δ ε ὑ τ ε ρ η π ε ρ ῖ ο ὁ ρ ο ς — ὅσο προχωροῦσε ἡ σταθεροποίησις τοῦ κράτους καὶ οἱ πόλεις, μ' ἐξαντλημένους τὶς προμήθειαι, στρέφανε τὰ βλέμματά τους ἐπὶ τὴν ἐπαρχίαν, ὁ Λένιν ὄλο κι' ἐσφγγε τὸν κύκλον γύρω ἀπ' τοὺς ἀγρότες.

Ἄν οἱ ἐργάτες τῶν πόλεων καὶ τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν εἶχαν, μέσω τῶν ἀνεξάρτητων καὶ εὐκίνητων ὀργανώσεών τους, ἐλευθερίαν δράσεως καὶ πρωτοβουλίας, θάχαν σίγουρα ἀποκαταστήσει: μιὰ ἄμεση καὶ γόνιμη οικονομικὴ ἐπαφὴ με τοὺς ἀγρότες γιὰ τὴν παραγωγὴν, τὶς ἀνταλλαγὰς κλπ. Πρέπει νῦναι

στρατιῶτες ὁπαδοὶ τῆς ἐπανάστασις, τότε ποῖα εἶναι ἐκεῖνη ἢ ὁ ὕψος καὶ πῶς χωρὶς βιομηχανία, χωρὶς κεφάλαια, χωρὶς βοήθεια καὶ στρατὸ θὰ μποροῦσε νὰ τὴ σταματήσῃ; Τὸ ἐξωτερικόν; Ποιὸς ξέρει ποῖα θάταν ἡ κατάστασις κι' ἡ στάσις τῶν ἄλλων χωρῶν ἂν ἡ Ἐπανάστασις εἶχε πάρει τὸ δρόμον πού προπαγάνδιζαν οἱ ἀναρχικοὶ; Ποιὸς ξέρει ποιὸς θάταν οἱ συνέπειαι; Ἐκείνη τὴν ὥρα θάπρεπε οἱ δύο αὐτὰς θέσεις νὰ ἀντιπαρεθεθῶν δημόσια. Οἱ μπολσεβίκοι προτίμησαν νὰ πνίξουν τὴν ἀλλήν. Ὁ κόσμος βριστάται τὶς συνέπειαι ἐδῶ κι' ἓνα τέταρτον τοῦ αἰῶνα.

καμείς σίγουρος πώς μιὰ τέτοια ἐπαφή ἀνάμεσα στους ἐλεύθερους παραγωγούς καὶ καταναλωτὲς τῶν πόλεων καὶ τῆς ἐπαρχίας θάχε καταλήξει σὲ συνεννοήσεις καὶ τελικὰ σὲ μιὰ πρακτικὴ καὶ εὐστοχὴ λύση αὐτοῦ τοῦ κεφαλαιώδους προβλήματος τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης: τοῦ προβλήματος τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο τάξεων ἐργαζομένων, μεταξὺ τῶν δύο βασικῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Ἄλλ' ὅμως οἱ ἐργάτες κι' οἱ ὀργανώσεις τους δὲν εἶχαν ἴχνος ἐλευθερίας δράσης, καμιά πρωτοβουλία. Οἱ ἀγρότες τὸ ἴδιο. Τὰ πάντα εἶχαν συγκεντρωθεῖ στὰ χέρια τῆς κυβέρνησης καὶ τοῦ Κράτους. Μόνο ἡ κυβέρνηση καὶ τὸ κράτος εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ δράσουν, νὰ μεσολαβήσουν, νὰ προτείνουν λύσεις.

Σ' αὐτὲς τὶς συνθήκες — φυσικὰ — ὅλος ὁ κόσμος περίμενε τὶς ἀποφάσεις τους.

Οἱ ἀγρότες πού, μὲ εἰσηγήσεις καὶ ἄμεσες προτάσεις τῶν ἐργατῶν, θὰ εἶχαν καταφέρει νὰ ἐφοδιάσουν μὲ τ' ἀπαραίτητα τὶς πόλεις — ἐνεργώντας μὲ δική τους πρωτοβουλία κι' ἕνα τρῆπο φυσικὸ — τώρα ἔμεναν ἀδρανεῖς ἀφοῦ ἡ κυβέρνηση — ἦταν ἐκεῖ γι' αὐτὸν ἀκράδως τὸ λόγο! — δὲν τοὺς γνωστοποιούσε τὶς προθέσεις τῆς.

Μὲ τὴν παρουσία καὶ τὴ λειτουργία τῆς μιὰς κυβέρνησης παρεμβάλλεται ἀνάμεσα στὰ δύο στρώματα ἐργαζομένων καὶ τὰ διαχωρίζει. Αὐτόματα τὰ ἐμποδίζει νὰ συνεννοοῦνται γιατί παρεμβαίνει ἀνάμεσά τους σὰ μεσολαβητῆς καὶ διαιτητῆς.

Ἔτσι, ἐφ' ὅσον προέρχονται ἀπ' τὴν κυβέρνηση, τὰ «μέτρα» δὲν ἔχουν τίποτα καλὸ μὲ τὶς ἄμεσες σχέσεις μεταξὺ ἐργαζομένων. Ἀπ' τὴ φύση τους δὲν εἶναι παρὰ ἐντολές, παραγγελίες, διαταγές.

Ἔτσι, μπήκε στὴ μέση ὁ Λένιν. Φυσικὰ, σὰν μαρξιστῆς ἀκτάτορας, δὲν καταλάβαινε τίποτα ἀπ' τὴν πραγματικὴ κατάσταση. Ἐξηγοῦσε τὴν ἀδιάφορη στάση τῶν ἀγροτῶν, ὅχι σὰ μοιραία συνέπεια τῆς ἐφαρμογῆς ἀτοπῶν κυβερνητικῶν μέτρων, ἀλλὰ σὰν ἐκδήλωση τοῦ «ἐγωΐσμου» τους, τῆς «μικροαστικῆς νοστορπίας» τους, τῆς «ἐχθρότητάς τους πρὸς τὶς πόλεις», κλπ.

Δρᾶ καὶ τιμωρεῖ. Μὲ μιὰ σειρά διαταγμάτων καὶ διαταγῶν, προστάζει τοὺς ἀγρότες νὰ δώσουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς συγκομιδῆς τους στὸ κράτος. Ἡ προσταγὴ ἐκτελέστηκε

μέ το στρατό και την αστυνομία. Ήταν ή περίοδος των επιτάξεων των φυσικών αποθεμάτων, των «στρατιωτικών αποστολών», μ' άλλα λόγια, του «πολεμικού κομμουνισμού». Η στρατιωτική βία αναγκάζει τους αγρότες να στερηθούν, διτι το κράτος είχε ανάγκη.

Απαγόρευαν στους αγρότες να πουλάνε το προϊόντα τους. Ήσθιαν στους αθηρόδρομους, στους δρόμους και γύρω απ' τις πόλεις, «μπλόκα» για να εμποδίσουν αυτή την πώληση που της έδωσαν τ' όνομα «κερδοσκοπία». Χιλιάδες αγρότες κι' άλλοι «πολίτες» πιάστηκαν και αρκετοί τουφεκίστηκαν έπειδή παραβιάσανε αυτά τ' μέτρα. Περισσότερο να πούμε πως πιάσανε ιδιαίτερα τους πιο φτωχούς που μ' ένα σακκούλι: άλευρι πηγαίνανε στην πόλη με σκοπό παίρνοντας μερικές δεκάρες να βελτιώσουν την καθημερινή τους συντήρηση, ή ακόμα τους αγρότες που δίνανε κάτι στους συγγενείς τους ή τους πεινασμένους φίλους τους. Οι πραγματικοί μεγαλοκερδοσκόποι «παραβιάζανε» εύκολα τ' μπλόκα με κρασοκάνατα. Για μια ακόμα φορά σ' ένα κρτιστικό σύστημα ή πραγματικότητα περιγελοῦσε τή «θεωρία».

Σε λίγο, αυτή ή πολιτική καταλήγει σε σοβαρές ταραχές. Οι αγρότες αντίταξαν στη βία μια έντονη αντίσταση. Κρύβανε το στάρι τους· μειώνανε την επιφάνεια σποράς στο ποσοστό το απόλυτα απαραίτητο για τις δικές τους ανάγκες· σκοτώνανε τα ζωντανά τους, σμιποτάρνανε τή δουλειά, αντιτάσσονταν έδω κι' εκεί στις έρευνες και τις επιτάξεις, δολοφονούσαν δλο και συχνότερα τους «κομμουνιστές» που διενεργούσαν αυτές τις επιχειρήσεις.

Οι πόλεις ήταν κάτω απ' την άπειλή της πείνας και κριμά βελτίωση δέν προβλεπόταν. Οι εργάτες, υποφέροντας τις σκληρότερες στερήσεις, κατανοώντας δλο και περισσότερο τις αληθινές αιτίες αυτής της χρεωκοπίας και αναζητώντας να ξανασπεριώσουν την Έπανάσταση, άργυσαν στα σοβαρά ν' άνησυχούν. Ένα μέρος του στρατού έδειξε αρκετά διατεθειμένο να υποστηρίξει το κίνημα των μαζών. (Έτσι ξεκίνησε, το Μάρτη του 1921, ή μεγάλη εξέγερση της Κρονστανδης με την έποια θ' ασχοληθούμε στο τελευταίο μέρος του βιβλίου μας). Η κατάσταση γινόταν κρίσιμη.

Θεωρώντας διτι το κράτος του — δηλαδή το σύνολο των δυνάμεων στήριξης και καταστολής — δέν ήταν αρκετά ισχυ-

πό ὥστε νά μπορέσει: νά ἐπιβάλλει βίαια τή θέλησή του στή χώρα, ὁ Λένιν ὑποχώρησε. Ἀμέσως μετὰ τή «νίκη» τοῦ Τρότσκι στήν Κρονστάδη, ἀνακήρυξε τήν περίφημη ΝΕΠ: τή «νέα οικονομική πολιτική».

Ἡ ΝΕΠ ἀποτελεῖ τήν τρίτη περίοδο στήν ἐξέλιξη τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος.

Ἦταν «νέα» μόνο σχετικὰ μέ τήν ἀπίστευτη αὐστηρότητα καί τὰ στρατιωτικά μέτρα τῆς προηγούμενης. Ἀποτελέσει, ἀπλῶστα, ἕνα εἶδος ἀνάπαυλας. Ἀλάφρωσαν λίγο τήν πίεση γιά νά ἱκνοποιήσουν τίς κοιλίες καί νά κατευνάσουν τὰ πνεύματα.

«Ἡ νέα πολιτική» παραχώρησε στούς ἀγρότες ἕνα ποσοστό ἐλευθερίας νά διαθέτουν τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας τους: ἰδιαιτέρως νά πούλανε ἕνα μέρος ἐλεύθερα στήν ἀγορά. Τὰ μπλόκα καταργήθηκαν. Τὸ μικρεμπόριο ὠφελήθηκε ἀπὸ κάποιους «φιλελευθερισμοὺς». Ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία ξαναπόκτησε κάποια δικαιώματα.

Ἀλλά, γὰ πολλοὺς λόγους, ἡ ΝΕΠ δὲν ἄλλαξε πολλὰ πράγματα. Δὲν ἀποτελοῦσε λύση: ἦταν ἕνα ἡμίμετρο προδικῆ καί ἀμφίβολο. Βέβαια ἠρέμησε λίγο τήν ἀτμόσφαιρα. Μὰ δημοσύργησε ταυτόχρονα μιὰ ἀδεσπότητα καί ἀποδιοργάνωση. Κατάληξε γρήγορα σὲ σύγχυση καί ἀντιθέσεις μέ βαρβαρὲς συνέπειες, τόσο στὸ οικονομικὸ ἐπίπεδο ὅσο καί στήν ἐν γένει ζωὴ τῆς χώρας.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀμφίβολη καί ἀσταθῆς κατάστασις πού δημοσύργησε, ἀποτελοῦσε κίνδυνο γιά τήν ἀσφάλεια τῆς κυβέρνησης. Ἐχοντας κάνει παραχωρήσεις, πρόδινε κάποια ἀδυναμία. Αὐτὴ ἡ ὁμολογία ξύπνησε ἐλπίδες στοὺς ἀστικὸς κύκλους. Ἐδῶσε μιὰ νέα ὄψη σὲ δυνάμεις καί σταχεῖα τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα κι' ἡ δραστηριότητα θά μπορούσαν νά γίνουν στασιαστικά κι' ἐπικίνδυνα γιά τὸ καθεστῶς. Κι' αὐτὸ τόσο περισσότερο μιὰ καί ἡ συμπάθεια τῶν μαζῶν γιά τὸ μπολσεβικισμό εἶχε σημαντικὰ μειωθεῖ ἀπ' τὸ 1917, πράγμα πού ἡ κυβέρνηση δὲν ἄγνοοῦσε. Τὸ πιθανὸ ξύπνημα ἀστικῶν ὀρέξεων σ' ὀρισμένα σταχεῖα τῆς ἀγροτικῆς φαινόταν ἰδιαιτέρως ἐπίφοδο.

Τὰ μέλη τοῦ κόμματος καί τὰ προνομοῦχα στρώματα ἐν γένει, πούχαν ἤδη σχηματιστεῖ στὸ νέο κράτος κι' εἶχαν σημαντικὴ ἐπίδραση, φοβήθηκαν. Ἐπείζαν τήν κυβέρνηση σχετικὰ μέ τήν ἀνγκαιότητα νά τελειώσουν μέ τήν «ἀνάπαυλα τῆς

NEH» και να επιστρέψουν στην κατάσταση του Κράτους-άφαντικού, του Κράτους-γροθιά.

Για όλους αυτούς τους λόγους ο Στάλιν, που αντικατέστησε τον Λένιν που πέθανε το 1924, υποχρεώθηκε να διαλέξει ανάμεσα σε δυο λύσεις: ή να επεκτείνει περυσότερο τη NEH, πράγμα που σήμαινε ότι, παρ' όλο που το κράτος κατείχε τις θέσεις-κλειδιά, θ' άναγαν οι πόρτες στην οικονομική, και πιθανώς πολιτική, παλινόρθωση του καθεστώτος του ιδιωτικού καπιταλισμού· ή να ξαναγυρίσει στον πλήρη κρατισμό, στο ολοκληρωτικό σύστημα, και να επαναληφθεί ή επίθεση του κράτους κατά των άγροτων.

Άφου τὰ ζύγισε όλα, σίγουρος για τή δύναμη που κατείχε και την κυριαρχία του κράτους, έχοντας εξασφαλίσει την ενεργητική υποστήριξη των προνομούχων στρωμάτων, στηριγμένος σ' ένα μεγάλο και τελείως υποταγμένο κομμάτι του στρατού και σ' όλες τις δυνάμεις καταστολής του «μηχανισμού του», ο Στάλιν κατάληξε στην υιοθέτηση της δεύτερης λύσης. Προχώρησε, αρχίζοντας από το 1928, στην πλήρη κρατικοποίηση της γεωργίας: κρατικοποίηση που την ονόμασαν «κολλεκτιβοποίηση» και που αποτελεί την τ έ τ α ρ τ η π ε ρ ί ο δ ο στην εξέλιξη του αγροτικού προβλήματος.

Με τή δύναμη των όπλων, με την τρομοκρατία που πήρε σε λίγο μορφή και διαστάσεις πρωτοφανείς, το κράτος δάλθηκε ν' αφαιρεί απ' τους άγρότες που άπόμειναν ιδιοκτήτες, άκόμα και τὰ μεσαία ή μικρά κομμάτια γής. Έφτασε έτσι στην πραγματική και πλήρη κατοχή του έδάφους.

Πριν άπ' αύτή την επιχείρηση μπορούσαμε να διακρίνουμε στην Ε.Σ.Σ.Δ.:

1ο. Τὰ σ ο β χ ό ζ (σύντμηση του ρωσικού ονόματος «σοβιετική ιδιοκτησία»), που τὰ έκμεταλλεύονταν ά μ ε σ α το Κράτος.

2ο. Τὰ κ ο λ χ ό ζ («συνεταιριστικές ιδιοκτησίες»), που τὰ έκμεταλλεύονταν ά π ό κ ο ι ν ο υ οι άγρότες που έμπειναν και έργαζόντουσαν σ' αύτά κάτω άπ' τή διεύθυνση και τον έλεγχο του κράτους.

3ο. Τους ά τ ο μ ι κ ο ύ ς κ α λ λ ι ε ρ γ η τ έ ς , που ήταν εκείνη την έποχή κάτι σαν κτηματίες του κράτους, υποχρεωμένοι, όπως και τὰ «κολχόζ», να του δώσουν ένα μέρος λίγο ή πολύ σημαντικό του προϊόντος τους.

Αυτή η διαίρεση εξαφανίστηκε με την «κολλεχτιβοποίηση». Ολόκληρη η γεωργία έγινε στο εξής *επιχειρησιακή*, με το κράτος πραγματικό ιδιοκτήτη του *εδάφους*. Κάθε «άγροτικό συγκρότημα» πήρε το όνομα «κολχόζ».

Κάθε αγρότης υποχρεώθηκε διά της βίας να μπει σ' ένα «κολχόζ». Το χωράφι του και τ' αγαθά του δημεύτηκαν. Και, το υπογραμμίζουμε, επρόκειτο όχι μόνο για γεωργούς λίγο ως πολύ εύπορους, αλλά για τὰ *έκατομμύρια των φτωχών καλλιεργητών*, πουχαν δε, άκριβως τους χρειάζονταν για να ζήσουν, που δεν εκμεταλλεύονταν εργάτες και δεν διέθεταν παρά μονάχα τ' απαραίτητα για την προσωπική τους εργασία.

Από κείνη την εποχή κάθε χωρικός στην Ε.Σ.Σ.Δ. άνηκε: υποχρεωτικά σέ κάποιο «κολχόζ», όπως οι εργάτες σ' ένα εργοστάσιο. Το κράτος τον μετέβαλε όχι μόνο σέ καλλιεργητή του αλλά σέ *δουλοπάροικό* του, υποχρεώνοντάς τον να εργάζεται για τον νέο αφέντη του. Κι' όπως κάθε άληθινός αφέντης δεν του αφήνει: άπ' το προϊόν της δουλειάς του παρά τ' απαραίτητα για να ζήσει: το υπόλοιπο, το μεγαλύτερο μέρος τίθεται στη διάθεση της κυβέρνησης. Κι' όπως κάθε άληθινός αφέντης, το διαθέτει κατά την επιθυμία του, χωρίς ο αγρότης νάχει την παραμικρή ιδέα. Βέβαια αυτό το υπόλοιπο δεν προσρίζεται: για να πλουτίσει τους καπιταλιστές, αλλά υπάρχουν διάφορα άλλα στρώματα που περνάνε πολύ άνετα στην Ε.Σ.Σ.Δ.

Θεωρητικά, το κράτος «αγοράζει» άπ' τὰ «κολχόζ» τὰ προϊόντα τους. Μ' αυτήν κυρίως την μορφή άμειβε: την δουλειά των αγροτών. Όμως, όντας μόνος ιδιοκτήτης κι' αγοραστής, πληρώνει: γι' αυτά τὰ προϊόντα μιá άσήμαντη τιμή, κι' αυτή ή άμοιβή είναι: μιá νέα μορφή εκμετάλλευσης των αγροτικών μαζών άπ' το *κράτος-καπιταλιστή*.

Γιά να γίνει αυτό κατανοητό, άρκει ν' αναφέρουμε δε: σύμφωνα με τὰ δεδομένα του «σοβιετικού» τύπου, το κράτος πραγματοποίησε το 1936 *καθαρό κέρδος* γύρω στά 25 *έκατομμύρια ρούβλια* άπ' τή *μεταπώληση* των προϊόντων που *άγόρασε* άπ' τὰ «*κολχόζ*». Ή ακόμα: το 1937, οι αγρότες των «*κολχόζ*» δεν πήρανε παρά 50% άπ' την πραγματική άξία των προϊ-

όντων του μόχθου τους. Τα υπόλοιπα κρατήθηκαν σαν φόροι, έξοδα διοίκησης, διάφορες κρατήσεις κλπ.

Η πλειονότητα του αγροικού πληθυσμού στην Ε.Σ.Σ.Δ. βρίσκεται: σήμερα σε κατάσταση δουλοπαροικίας. Αυτή η αγροτική οργάνωση θυμίζει τις περίφημες «στρατιωτικές αποικίες» του Άρκασιέγιεφ, τον καιρό του Τσάρου Άλέξανδρου του Ιου. Πράγματι, η «σοβιετική» γεωργία είναι: «μηχανοποιημένη», «γραφειοκρατικοποιημένη» και «στρατιωτικοποιημένη».

Γιὰ νὰ πετύχει τὸ σκοπὸ του, ὁ Στάλιν κατέφυγε στὴν ἐφαρμογὴ τρομερῶν μέτρων βίας ἐνάντια στοὺς ἀγρότες. Σὲ πολλὰς περιοχὰς οἱ ἀγρότες δὲν ὑποδέχτηκαν παθητικὰ τὶς μεταρρυθμίσεις καὶ ἐξεγέρθηκαν. Ὁ Στάλιν τὸ περίμενε καὶ δὲν δίστασε. Χιλιάδες ἀγρότες φυλακίστηκαν, ἐξορίστηκαν ἢ τουφεκίστηκαν μὲ τὴν παραμικρὴ ἀντίσταση. Ἀποσπάσματα ἀπὸ «εἰδικὲς μονάδες» — ἓνα εἶδος κινητῆς φρουρᾶς, χωροφυλακῆς ἢ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας — ἐκπλήρωναν κυρίως αὐτὸ τὸ καθήκον. Στὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν «ἐπαχειρήσεων» πολλὰ χωριά κάηκαν ἢ καταστράφηκαν ἀπ' τὸ πυροβολικόν.

Ἐπὶ πλέον, στὴ διάρκεια ὄλων αὐτῶν τῶν ἀναταραχῶν, ἡ πείνα ἐρήμωνε δλόκληρες περιοχὰς καὶ δημιουργοῦσε ἐκατομμύρια θύματα.

Τελικὰ «ἡ δύναμη ἀποκατάστησε τὸ νόμο». Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ νοιώσει κανεὶς ἐκπλήξη καὶ νὰ ἀμφισβάζει γιὰ ὅσα δεβαιώνουμε. Ξέρουμε ἀπὸ ἄλλα παραδείγματα, ὅταν αὐτὰ τοῦ φασισμού καὶ τοῦ χιτλερισμοῦ, πόσο μπορεῖ ἓνα καθεστῶς αὐταρχικόν, ἐξοπλισμένον μ' ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα, νὰ ὑποτάξει τὶς μάζες, νὰ τοὺς ἐπιβάλλει τὴ θέλησή του παρὰ τὶς κάθε εἰδους ἀντιστάσεις, ἐφ' ὅσον ἡ ἀστυνομία καὶ ὁ στρατὸς τοῦ εἶναι πιστά.

Μερικὰ θὰ πούνε πὼς ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων δὲν εἶχε ἄλλο τρόπο γιὰ νὰ διαφυλάξει τὸ καθεστῶς της, γιὰ νὰ σώσει τὴ χώρα ἀπ' τὴ μόνιμη κατάσταση πείνας καὶ τὶς ἄλλες συμφορὰς, καταστάσεις χειρότερες ἀπ' τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποίησε γιὰ τὴν «πρόοδο τῆς γεωργίας», γιὰ τὴν «ἐξασφάλισις τῆς πορείας πρὸς τὸ σοσιαλισμό».

Συμφωνοῦμε, ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπ' τοὺς στόχους.

Ναί, ἡ κρατικὴ - κυβερνητικὴ μέθοδος δὲν ἔχει, ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, ἕλλα μέσα ὁράσης. Κι' αὐτὸ εἶναι ἀκραιῶς ἡ ἀναί-

φροσότητη ἀπόδειξι, πῶς τὸ δόγμα τῆς εἶναι λανθασμένο καὶ πῶς ἡ δημιουργημένη κατάσταση δὲν θγάζει πουθενά. Γιατί, μ' αὐτὰ τὰ μέσα, ὁ σοσιαλισμὸς δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ ποτέ.

Αὐτὸ τὸ σύστημα μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίζει τὴν πορεία ὀχι «πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ» ἀλλὰ πρὸς ἓνα κ ρ α τ : κ ὀ κ α π ι τ α λ : σ μ ὀ, ἀκόμα πιὸ συγγνὸ κι' ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸν καπιταλισμὸ. Αὐτὸ τὸ σύστημα δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου ἓνα κράτος «μετάβασης» ὅπως συχνὰ θέλουν νὰ μᾶς κάνουν νὰ πιστέψουμε: εἶναι ἀπλούστατα μιὰ ἄλλη μορφή κυριαρχίας κι' ἐκμετάλλευσης. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ πολεμήσουμε ὅπως πολεμήσαμε — κι' ὅπως πολεμάμε καὶ σήμερα — κάθε σύστημα βασιζόμενο στὴν κυριαρχία καὶ τὴν ἐκμετάλλευσή.

Ὅσο γιὰ τὴν «πρόοδο τῆς γεωργίας», εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι ἡ πραγματικὴ προοδευτικὴ κολλεκτιβοποίηση αὐτοῦ τοῦ κλάδου — ὅπως κι' ὅλης τῆς οἰκονομίας — θὰ πραγματοποιηθεῖ ἀπὸ δυνάμεις πού δὲν θάχουν τίποτα κοινὸ μὲ τίς δυνάμεις τῆς κρατικῆς πολιτικῆς δικτατορίας.

Ἐίπαμε ὅτι ἀπὸ μιὰ στιγμή καὶ μετὰ τὸ ἀγροτικὸ πρόβλημα ἔγινε ἐξαιρετικὰ σύνθετο στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Ἡ ἀγροτιὰ ἄρχισε ἓναν ἀγῶνα, κρυφὸ μὰ ἀποτελεσματικὸ, κατὰ τοῦ κράτους-ἀφεντικοῦ καί, σαμποτάροντας τὴν ἐργασία στὰ «κολχόζ» ἔκανε τὴν γεωργικὴ ἀπόδοσὴ νάχει μιὰ καταστροφικὴ πτώση. Γιὰ νὰ διεγείρουν τοὺς ἐργάτες τῶν κολχόζ καὶ νὰ τοὺς συμφιλιώσουν μὲ τὸ σύστημα, τοὺς ἔδωσαν τὴν ἄδεια νὰ κατέχουν, ἀλλὰ στὰ πλαίσια τοῦ «κολχόζ», μιὰ κάποια ἀτομικὴ ἰδιοκτησία: λίγη γῆ, μερκὰ ζῶα, ὀρισμένα ἐργαλεῖα. Τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ ἐργάζονται καὶ λίγο γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.

Τὸ μοιραῖο ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ μέτρου δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ: αἰσθητό: ὁ ἀγῶνας μετὰξὺ τοῦ ἀγρότη καὶ τοῦ Κράτους πῆρε σὲ λίγο συγκεκριμένη μορφή γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸν «ἰδιωτικὸ τομέα» («γύρω ἀπ' τὴν ἀγελάδα» λένε στὴ Ρωσία).

Ἀπὸ τότε, οἱ ἀγρότες προσπαθοῦν ἐπίμονα νὰ ἀυξήσουν τὴν «ἰδιοκτησίαν τους», τὰ δικαιώματά τους καὶ τὴν προσωπικὴν ἐργασία τους εἰς ὄφρος τοῦ κολχόζ.

Ὅσο γιὰ τὸ κράτος, ἀντιστέκεται σ' αὐτὴ τὴν τάση. Ἄλλὰ, ταυτόχρονα, νοιώθει ὑποχρεωμένο νὰ προσέχει ὅσο μπορεῖ τὸν «ἀτομικὸ τομέα» τοῦ ὁποῖου ἡ ἀποδοτικότητα εἶναι ἀνώτερη

ἀπ' τοῦ κολχῶς καὶ συνεσφέρει σημαντικὰ στὴν εὐημερία τοῦ Κράτους.

Σήμερα, αὐτὸς ὁ ἀγῶνας καὶ ἡ ἀδέσκατη ἔκδοσή του εἶναι τὸ νευραλγικὸ σημεῖο τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Δὲν εἶναι ἀπίθανο ἡ χώρα νὰ θρίσκειται στὶς παραμονὲς μιᾶς νέας — τῆς πέμπτης — περὸδου στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος.

Σημειώνουμε, ὡστόσο, ὅτι οἱ λεπτομέρειές της καὶ τὰ ἄλλα στοιχεία της δὲν ἀλλάζουν τίποτα ἀπ' τὴ γενικὴ εἰκόνα ποὺ δώσαμε.

IV. — Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Τὸ τρίτο κοινωνικὸ στρώμα τοῦ ὁποῦ ἡ ὑπαρξὴ ἀποκτᾶ τεράστια σημασία στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., εἶναι οἱ γραφειοκράτες, οἱ κρατικοὶ λειτουργοί.

Ἀπ' τὴ στιγμή πού οἱ ἀπ' εὐθείας σχέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἐργαζομένων ἔχουν καταργηθεῖ, μαζί μὲ κάθε πρωτοβουλία τους κί' ἐλευθερία δράσης, ἡ λειτουργία τῆς κρατικῆς μηχανῆς θὰ πρέπει νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἀπὸ ἐ ν δ ι ἀ μ ε σ ο υ ς, ἐξαρτημένους ἀπ' τὴν κεντρικὴ διεύθυνση τῆς μηχανῆς. Τὸ ὄνομα πού δίνουμε σ' αὐτοὺς τοὺς ἐνδιάμεσους — «λειτουργοί» — ὀρίζει τέλεια τὸ ρόλο τους πού συνίσταται στὸ νὰ ἐξασφαλίζουν τὴ λειτουργία τῆς κρατικῆς μηχανῆς.

Στὶς «φιλελεύθερες» γῶρες, οἱ λειτουργοὶ «ἐξασφαλίζουν τὴ λειτουργία» τῶν θεσιῶν καὶ ἰδρυμάτων τοῦ Κράτους.

Σὲ μιὰ γῶρα ὅπου τὸ κράτος εἶ ν α ι τ ὸ π ᾶ ν, καλοῦνται νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ λειτουργία τῶν πάντων. Πράγμα πού πάει νὰ πει πὼς θὰ πρέπει νὰ ὀργανώνουν, νὰ διοικούν, νὰ συντονίζουν, νὰ ἐπιβλέπουν, τελικὰ δηλαδὴ νὰ διακανονίζουν νάθε δραστηριότητα στὴ χώρα, οἰκονομικὴ ἢ ἄλλη.

Σὲ μιὰ χώρα ἀπέραντη ὅπως ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. αὐτὸς ὁ «πολιτικὸς στρατὸς» τοῦ κράτους - ἀφεντικοῦ πρέπει νάνα: ὑπερβολικὰ πολυλόιθος. Καὶ πράγματι ἡ ἐν λόγω χώρα ἀριθμεῖ ἐκεῖ ἀρκετὰ ἑκατομμύρια. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἐ. Γιουρέφσκυ, πού τὸν ἔχουμε ξανά ἀναφέρει, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τους ξεπερνᾷ τὰ ἐ ν ν ἑ ἄ ἔ κ α τ ο μ μ ὶ ρ ι α. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. δὲν ὑπάρχουν οὔτε δήμοι οὔτε ἄλλες ὑπηρεσίες ἢ ὀρ-

γανκμοί ανεξάρτητοι απ' τὸ κράτος, οὔτε ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις ὅποι·σδήποτε μορφῆς.

Ἐξυπακούεται ὅτι, ἐκτός απ' τοὺς κατώτερους ὑπαλληλίσκους, εἶναι τὸ πῶς προνομιοῦχο κοινωνικὸ στρώμα τηρουμένων τῶν ἀναλογιών, μόνο τὰ ἀνώτατα στρατιωτικὰ στελέχη μποροῦν νὰ τὸ συναγωνιστοῦν. Οἱ ὑπηρεσίες πού προσφέρει σὸ ἀφεντικὸ (κράτος) εἶναι ἀνεκτίμητες. Μαζὶ μὲ τὸ στρατὸ καὶ τὴν ἀστυνομία, πού εἶναι ἐπίσης τεράστια κι' ὀργανωμένη, ἡ «σοβιετικὴ» γραφειοκρατία εἶναι μὰ δύσκιμη μὲ τεράστια σημασία. Στὴν οὐσία τὰ πάντα στηρίζονται πάνω της. Ὅχι· μόνο ὑπηρετεῖ τὸ κράτος, τὸ ὀργανώνει, τὸ διαχειρίζεται, τὸ κινεῖ, τὸ ἐλέγχει, κλπ., ἀλλὰ, πράγμα πούναι ἀκόμα πολυτιμότερο, ὅ πο σ τ η ρ ί ζ ε ι : ε ἰ λ λ κ ρ ι ν ἄ κ α ἰ δ ρ α σ τ ῆ ρ ι α τ ὸ κ α θ ε σ τ ῶ ς , απ' τὸ ὅποιο ἐξαρτᾶται ἐντελῶς. Στ' ὄνομα τῆς κυβέρνησης πού ἀντιπροσωπεύει, ἡ ἀνώτατη γραφειοκρατία διατάζει, ὑποδεικνύει, ὑπαγορεύει, ἐπιδίδει, τιμωρεῖ, πατάσσει· ἡ μέση καὶ κατώτερη γραφειοκρατία ἐκτελεῖ καὶ διατάζει ἐπίσης· κάθε ὑπάλληλος εἶναι κύριος στὰ πλαίσια τῶν ἀρμοδιοτήτων του. Ἱεραρχικά, ὅλοι εἶναι ὑπεύθυνοι μπροστὰ στοὺς ἀνωτέρους τους. Κι' ἡ ἀνώτατη γραφειοκρατία εἶναι ὑπεύθυνη στὸν ὑπέρτατο ἀρχι-λειτουργό, τὸν μεγάλο, τὸν μεγαλοφυῆ, τὸν ἀλάνθαστο Δικτάτορα.

Οἱ λειτουργοὶ εἶναι δοσημένα «ψυχὴ τε καὶ σῶματι» στὴν κυβέρνηση. Κι' αὐτὴ τοὺς τὸ ἀναγνωρίζει: ἀν ἐξαιρέσει κανεὶς τοὺς ὑπαλληλίσκους, πού ἡ κατάστασή τους ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ κοπάδι τῶν ἐργατῶν, οἱ «ὑπεύθυνοι» λειτουργοὶ εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀδιάκοπης φροντίδας τῆς κυβέρνησης. Καλὸς μισθὸς καὶ προαγωγὲς εἶναι ἐξασφαλισμένα σὲ κάθε ὑπάλληλο ἀξιο γι' αὐτὲς τὶς ἀθάντες. Κάθε λειτουργὸ ὑπάκουο κι' ἀφοσιωμένο, τὸν πληρώνουν καλά, τὸν φροντίζουν, τὸν ἐπιβραβεύουν, τοῦ δίνουν καὶ παράσημα. Αὐτοὶ πού δείχνουν τὴ μεγαλύτερη ἀφοσίωση καὶ ζῆλο παίρνουν γρήγορα τὶς προαγωγὲς καὶ μποροῦν νὰ ἐλπίζουν ὅτι θὰ φτάσουν στὶς ἀνώτατες θέσεις τοῦ κράτους.

Τὸ νόμισμα διως ἔχει καὶ τὴν ἄλλη του ὄψη. Κάθε ὑπάλληλος εἶναι, στὴν οὐσία, ἓνα ὄργανο, ἓνα πα·χιδιάκι· στὰ χέρια τοῦ ἀνωτέρου του. Τὸ παραμικρὸ σφάλμα, λάθος ἢ παράλειψη μπορεῖ νὰ τοῦ στοιχίσει θάνατο. Ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά απ' τοὺς ἀνωτέρους του, ὅπως ἓνας στρατιωτικός, καὶ αὐτοὶ τοῦ ἐπι-

θάλλον ποινές με μόνο κριτήριο την ιεραρχική τάξη, δηλαδή κατά το γούστο τους, χωρίς καμιά άλλη διαδικασία: απόλυση απ' την υπηρεσία, φυλακή ακόμα και θάνατο. Οι προσωπικές παραξενιές κι' οι αυθαίρεσιές των ανώτερων κυριαρχούν αναπόφευκτα. Το τρομερότερο είναι ότι συχνά ο τιμωρημένος είναι ένας αποδιοπομπαίος τράγος του οποίου το «λάθος» ή η άποτυχία οφείλεται στις ελαττωματικές διαταγές των ανωτέρων του, στις γενικές συνθήκες ή στην πολιτική της κυβέρνησης. «Ο Στάλιν έχει πάντα δίκιο» (όπως ο Χίτλερ στη Γερμανία). "Αν κάτα δεν πάει καλά, βρίσκουν γρήγορα τους ένοχους. Πολύ συχνά επίσης — το πράγμα είναι βαθειά ριζωμένο στα ήθη της «σοσιαλιστικής» γραφειοκρατίας — ο ένοχος είναι θύμα του αγώνα για την ύπαρξη: ο ανταγωνισμός, η ζήλεια, οι μηχανοραφίες, αυτά τα αναπόσπαστα στοιχεία του αχαλίνωτου αρριβισμού, παραμυθεύουν τον υπάλληλο σ' όλη του τη ζωή.

Σ' αντίλλαγμα, όρισμένες παρεκτροπές στην ιδιωτική ζωή των ανωτάτων υπαλλήλων, που φτάνουν καμιά φορά μέχρι την ακολασία, είναι ανεκτά απ' την κυβέρνηση σαν ένα είδος απαραίτητης εκτόνωσης. Ή Γκεπεού κλείνει: τὰ μάτια. Οι άρχηγοί της συμμετέχουν. Ο περίφημος Γιανγκόντα ήταν ένας άσωτος διεστραμμένος. Γίνονται ακόμα όργια στη Μόσχα!

«Ν' ανεβαίνεις» κ άνοντας ό,τι όη - ποτε, με κάθε μέσο, χωρίς να έκτιθεσαι σε κ:νδύους: να μιιά απ' τις πιό μεγάλες φροντίδες κι' απ' τὰ πιό δυνατά κίνητρα στην Ε.Σ. Σ.Δ.

Μόλις πιό πάνω απ' το κοπάδι των 160 εκατομμυρίων εργατών, αγροτών και υπαλληλίσκων, ο πρωτάρης λειτουργός μπορεί — δείχνοντας θρησκευτική και τυφλή ύποταγή, ξέροντας να γλύφει και να «πατάει επί πτωμάτων» — να φτάσει στην «ώραία ζωή».

Αυτή ή έλπίδα σπρώχνει σήμερα κάθε νεαρό πολίτη στην Ε.Σ.Σ.Δ. προς την εκπαίδευση και τις σπουδές. Φιλοδοξεί κι' έλπίζει, όπως οι «σταχανοβιστές», να ξεχωρίσει απ' τη μάζα που αγωνίζεται μέσα στην έξαθλίωση. Έπαθμει ένα πόστο διευθυντή, ένα αυτοκίνητο, μιιά δερμάτινη τσάντα, ένα ζευγάρι ζυμωφες μπότες, ένα καλό μισθό, παράσημα...

Σ' αυτό το δρόμο, δεν ναάζεται καθόλου για τους γύρω του. Ξέρει τέλεια να χώνεται, να σπρώχνει, να συκοφαντεί, να

ραδ:ουργει, νά ποδοπατει, νά συντρίβει:... Κι' ακόμα, έξυπκα-
κούεται, ξέρει νά κολακεύει, νά λιθανίζει, νά ναι περιποιητακός
και δουλοπρεπής.

Γιά νά αντίληφτει κανείς δλα αυτά, άρκει νά παρακολουθη-
σει μέ προσοχή δ,τι γίνεται στη χώρα. Άρκει ακόμα νά διαβά-
σει: προσεχικά τó «σοδιετικό» τυπο, άν γνωρίζει άρκετά τή
ζωή, τή νοοτροπία και τά ήθη έν γένει, τών Ρώσων. Οί όμι-
λίες κι' όί πανηγυρικοί λόγια τών άρχηγών, όί περιδικές άπο-
νομές τών παρασήμων, όί διακηρύξεις και παρεμβάσεις τών άν-
τιπροσώπων στά Συνέδρια, τά τοπικά ρεπορτάζ και όί καθημε-
ρινές «μικρές ιστορίες» πού έχουν τή θέση και τήν άπήχησή
τους στις έφημερίδες, δλ' αυτά τά γτοκουμέντα κάνουν, αυτόν
πού ξέρει: νά τά διακόσει και νά τά καταλάβει, γνώστη τής κα-
τάστασης.

Σύμφωνα μέ τόν Γκουρέφσκυ, σέ 10 περίπου έκατομμύρια
ύπαλλήλων στην Ε.Σ.Σ.Δ., 2 έκατομμύρια (20%) είναι όί προ-
νομιούχοι. Οί υπόλοιποι περνάνε μία δύσκολη ζωή, γαρκρισμέ-
νη μέ τήν έλπίδα νά «ξεφύγουν» και νά «φτάσουν».

Άν συγκεντρώσουμε δλα τά δεδομένα, έχουμε τόν παρα-
κάτω, προσεγγιστικό δέδεια, πίνακα:

- 1.500.000 προνομιούχοι έργάτες σέ σύνολο 18 έκατομμυρίων.
- 2.000.000 προνομιούχοι ύπάλληλοι σέ σύνολο δέκα έκατομμυρίων.
- 4.000.000 εβποροι άγρότες σέ σύνολο 142 έκατομμυρίων.
- 2.500.000 διάφοροι προνομιούχοι: μέλη τού κόμματος (άνεξάρτητα
άπό τις άρμοδιότητές τους), ειδικοί, στρατιωτικοί, αστυνομικοί
κ.λ.π.

Δηλαδή, 10.000.000 προνομιούχοι κάθε κατηγορία: σέ
σύνολο 170.000.000.

Αυτά τά 10 έκατομμύρια άποτελούν τή νέα προνομούχα
τάξη στην Ε.Σ.Σ.Δ. και τó πραγματικό στήριγμα τού καθεστώ-
τος.

Τό υπόλοιπο τού πληθυσμού, τά 160 έκατομμύρια ψυχές,
δέν είναι: παρά ένα κοπάδι, λίγο ως πολύ άχρωμο, ύποταγμένο,
έκμεταλλευτόμενο κι' έξαθλωμένο.

Υ. — Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Με τὴν ἀνάλυσή μας τοῦ ρόλου τῶν ὑπαλλήλων, φτάνουμε στὴν π ο λ ι τ ι κ ῆ δομὴ τῆς χώρας.

Πολιτικά, ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. κυβερνιέται ἀπὸ τοὺς ἀνώτατους ὑπάλληλους τοῦ κράτους (ὅπως στὴ Γαλλία, σύμφωνα μὲ τὴν καθιερωμένη φόρμουλα, κυβερνᾶνε οἱ «νομάρχες») καὶ διοικεῖται, μὲ τὶς διαταγὰς τῶν πρώτων, ἀπὸ ἕνα ἀναρίθμητο στρατὸ κατωτέρων ὑπαλλήλων.

Ἀπομένει νὰ κάνουμε σ' αὐτὴ τὴ διαπίστωση μερικὰς ἀπαραίτητες ἀποσαφηνίσεις.

Πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ ξεχωρίσουμε δυὸ ἐντελῶς ἀφοροπικά στοιχεῖα: τὸ ἕνα εἶναι ἡ ἐ π ι φ ἄ ν ε ι α, ὁ διάκοσμος, ἡ σκηνοθεσία — μόνη κληρονομιά τῆς ἑνδοξῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώρη — τὸ ἄλλο εἶναι ἡ π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ τ ῆ α.

Ἐπίσημα, τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. κυβερνᾶνε τὰ Σ ο β ι ἔ τ . («Τὰ Σοβιέτ παντοῦ!» κραυγάζουν οἱ γάλλοι κομμουνιστές, χωρὶς νάχουνε τὴ παραμικρὴ πληροφορία γιὰ τὰ «Σοβιέτ», χωρὶς νάχουνε ἰδέα γιὰ τὴν ἀληθινὴ τους ἱστορία καὶ τὸν πραγματικὸ τους ρόλο).

Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερο λάθος! Οἱ ἀφελεῖς στὸ ἐξωτερικὸ πού πιστεύουν ἀκόμα στὰ σοβαρά αὐτὸ τὸ μῦθο δέχονται νὰ πιάνονται κορόϊδα.

Χωρὶς νὰ χαθοῦμε στὶς λεπτομέρειες, θ' ἀναφερθοῦμε στὰ βασικὰ γεγονότα, ὑπογραμμίζοντας ἰδιαίτερα τὰ ἐλάχιστα ἢ καθόλου γνωστά.

Ἐ δ ῶ καὶ π ο λ ῦ κ α ρ ὸ, τὰ «Σοβιέτ» (ἐργατικά συμβούλια) δὲν παίζουν πᾶ κα ν ἑ ν α σ η μ α ν τ ι κ ὸ, οὔτε πολιτικὸ οὔτε κοινωνικὸ, ρόλο στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Ἡ χρησιμότητά τους εἶναι ἐντελῶς δευτερεύουσα, σχεδὸν ἀσήμαντη: εἶναι ὄργανα καθαρὰ διοικητικὰ κα' ἐκτελεστικά, ἀρμόδια γιὰ τοπικὰ μικροθέματα, τελειῶς ὑποταγμένα στὶς «ντρεχτίβες» τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας: τῆς κυβέρνησης καὶ τῶν διεθυντικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Τὰ Σοβιέτ δὲν εἶναι οὔτε κἀν τὸ φ ἄ ν τ α σ μ α μιᾶς ἐξουσίας.

Μιά μεγάλη παρεξήγηση βασλεύει έξω άπ' τή Ρωσία γιά τά Σοβιέτ. Γιά πολλοὺς ἐργάτες στίς ἄλλες χῶρες, ὁ ὄρος «Σοβιέτ» ἔχει κάτι τὸ μαγικό! Πλήθος οἱ ἀγγολοὶ κι' οἱ εὐκολόπιστοι — κορόιδα, γιά νά ποῦμε τή σωστή λέξη — εξαπατοῦνται καὶ πιστεύουνε στὰ «σοσιαλιστικά» καὶ «ἐπαναστατικά» στολίδια πού τοὺς πιαροῦνε οἱ νέοι ἀπατεῶνες. Στὴ Ρωσία, οἱ μάξες ἀναγκάζονται μὲ τὴν βία καὶ μ' ἄλλες μεθόδους ἐσωτερικῆς κατανώσεως, νά προσαρμοστοῦν μ' αὐτὴ τὴν ἀπατεωνιά (ἀκριβῶς ὅπως γίνεται στὴ Γερμανία τοῦ Χίτλερ, στὴν Ἰταλία τοῦ Μουσολίνι κλπ.). Μά τὰ ἑκατομμύρια ἐργαζομένων στίς ἄλλες χῶρες ἀφήνονται: νά εξαπιτηθοῦν, ἀγνοώντας τὴν παγαπονιά τῆς ὁποίας θάνατι μιά μέρα τὰ πρῶτα θύματα.

Ἄς ξεκαθαρίσουμε τὸ θέμα τῶν Σοβιέτ.

Πρέπει νά ὑπογραμμιστοῦν δύο γεγονότα:

Τὸ πρῶτο. — Ἡ δημιουργία τῶν Σοβιέτ στὴ Ρωσία ἔγινε ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως ἄλλων ἐργατικῶν ὀργανώσεων. κάτω άπ' τὴν πιεστικὴ ἀνάγκη σχηματισμοῦ ἐνὸς ὀργάνου πληροφόρησης, συντονισμοῦ καὶ κοινῆς δράσεως πολλῶν ἐργοστασίων (βλέπε στὸν πρῶτο τόμο τὴν ἀφήγησή μου γιά τὴ δημιουργία τοῦ πρῶτου Σοβιέτ τὸ 1905). Εἶναι σίγουρο ὅτι ἂν στὴ Ρωσία τὸ 1905 ὑπῆρχαν ἐργατικά συνδικάτα κι' ἕνα ταξικὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα, δὲν θάχει κανεὶς τὴν ἰδέα νά δημιουργηθοῦν τὰ «Σοβιέτ» ποτὲ δὲν θά κατέφευγαν σ' αὐτοὺς τοὺς συγκεχυμένους, περιστασιακοὺς καὶ καθαρά ἀντιπροσωπευτικοὺς ὀργανισμοὺς.

Τὸ δεύτερο. — Στὴν οὐσία, ἕνα «Σοβιέτ» δὲν εἶναι διόλου μιά ὀργάνωση ταξικοῦ ἀγῶνα κι' ἐπαναστατικῆς δράσεως. Ἐπιπλέον, δὲν μπορεῖ νά εἶναι ἕνα ζωντανὸ καὶ δραστήριο κύτταρο τοῦ κοινωνικοῦ μετασχηματισμοῦ καὶ τῆς δημιουργούμενης νέας κοινωνίας. Λόγω τῆς δομῆς του κυρίως, εἶναι μιά ὀργάνωση πλαδαρή, παθητικὴ, γραφειοκρατικὴ, ἢ στὴν καλύτερη περίπτωση, διοικητικῆς φύσεως. Ἐνα Σοβιέτ μπορεῖ ν' ἀσχολεῖται μὲ ὀρισμένες τοπικὲς μικροδραστηριότητες καὶ τίποτα περισσότερο. Εἶναι ἕνα εἶδος ἑ ρ γ α τ ι κ ο ὕ κ ο : ν ο τ ι κ ο ὅ σ ο υ μ β ο υ λ ί ο υ . Ὅμως — κι' αὐτὸ εἶναι σοβαρὸ — λόγω τῆς δομῆς του καὶ ἰδιαίτερα ἐξ αἰτίας τῶν προθέσεων του, μπορεῖ νά γίνῃ ἕνα ὄργανο στὰ χέρια ἐνὸς πολιτικοῦ κόμματος ἢ μᾶς κυβέρνησεως, ὅπως κι' ἔγινε στὴ Ρωσία. Προσβάλλεται

λοιπόν εύκολα ἀπ' τὴν «πολιτικὴ ἀσθένεια» καί, συνεπῶς, ἀποτελεῖ ἓνα σίγουρο κίνδυνο γιὰ τὴν Ἑπανάσταση.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, αὐτὸ τὸ περίφημο σύστημα «τῶν Σοβιέτ», ἀποτέλεσμα τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν τοῦ ρώσσιου ἐργατικῆς κινήματος, δὲν ἔχει κανένα ἐνδιαφέρον καὶ καμιά χρησιμότητα γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους τῶν χωρῶν ὅπου ὑπάρχουν συνδικαλιστικοὶ ὀργανισμοί, ἓνα συνδικαλιστικὸ κίνημα καὶ συνδικαλιστικοὶ ἀγῶνες· γιὰ τίς χώρες ὅπου οἱ ἐργάτες ἔχουν ἀπὸ καιρὸ τίς ταξικῆς τοὺς ὀργανώσεις γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀνοικοδόμησι· γιὰ τίς χώρες ὅπου οἱ ἐργαζόμενοι μάζες ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ἀμεση τελικὴ μάχη, ἔξω ἀπ' τὸ κράτος, τὰ πολιτικὰ κῆμματα καὶ μὰ κυβέρνησι, ὅπου καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Ἐπίσημα — τόγουμε ἤδη ἀναφέρει — ἡ Ρωσσία κυβερνέται ἀπ' τὰ Σοβιέτ («ἐλεύθερη ἐκφρασι τῆς ἐργατικῆς τάξης», σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο ποὺ καταναλώνεται στὸ ἐξωτερικόν).

Θεωρητικὰ — δηλαδὴ σύμφωνα μὲ τὸ παλὸν «σοβιετικόν» σύνταγμα — τὴν ἀνώτατη ἐξουσία στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. ἔχει τὸ Πανρωσσικὸν Συνέδριον τῶν Σοβιέτ, ποὺ συγκαλεῖται περιοδικὰ καὶ ὑποτίθεται πῶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίσει, νὰ καθαιρέσει ἢ ν' ἀντικαταστήσει τὴν κυβέρνησι. Κατὰ τὸ σύνταγμα, τὰ Σοβιέτ ἔχουν τὴ νομοθετικὴ ἐξουσία, καὶ τὰ «Ἐκτελεστικὰ ὄργανα» τοὺς τὴν ἐκτελεστικὴν.

Στὴν πραγματικότητα εἶναι ἡ Γῶνα ἡ κυβέρνησι (τὸ Συμβούλιον τῶν Κομισσάριων τοῦ Λαοῦ, ἀπ' εὐθείας προῖον τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος) ποὺ κρατᾷ, μ' ἓνα τρόπο ἀπόλυτον, ὁ λ η τ ἡ δ ὕ ν α μ η καὶ ὁ λ η τ ἡ ν ἔ ξ ο υ σ ί α, τόσο τὴ νομοθετικὴν ὅσο καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν, στὴ χώρα.

Ἀφέντης εἶναι ἡ Κ υ β ἔ ρ ν η σ η , καὶ ὄχι τὰ Σοβιέτ.

Εἶναι ἡ κ υ β ἔ ρ ν η σ η ποὺ μπορεῖ, ἂν θέλει, νὰ καταργήσῃ τὸ Συνέδριον τῶν Σοβιέτ, ἢ καθε ξεχωριστὸ Σοβιέτ, ἢ καθε μέλος τῶν Σοβιέτ ποὺ ἐκφράζει ἀντίθετον ἢ ἀνυπακοή. Γιατὶ ἡ κυβέρνησι κρατᾷ ὅλους τοὺς «μοχλοὺς τῆς ἐξουσίας».

Ἐπὶ πλέον: ἡ πραγματικὴ κυβέρνησι τῆς χώρας, δὲν εἶναι τὸ Συνέδριον τῶν Κομισσάριων τοῦ Λαοῦ, ποὺ καὶ αὐτὸ εἶναι μιχαλιμπιδε, ἀλλὰ τὸ «Πολιτιμπυρά» (πολιτικὸ γραφεῖον).

πού περιλαμβάνει τις φυκογνώμιες του κόμματος, μέλη της κεντρικής του επιτροπής. Μά δεν τελειώσαμε ακόμα. Στην πραγματικότητα είναι ο κτηνώδης και ραδιούργος αρχηγός του Πολίτμπυρό, γραμματέας και αρχηγός του κόμματος και της κεντρικής επιτροπής, ο «μεγάλος» και «μεγαλοφυής» Στάλιν (ή αυτός που θα τον αντικαταστήσει) που είναι η π ρ α γ μ α τ ι κ ή και ά ν ώ τ α τ η έξουσία: ο δικτάτορας, ο «θόζντε» (Άρχιδούκας ή Φύρερ) της χώρας. Αυτός ο άνθρωπος θα μπορούσε να πει (και θάχε περισσότερο δίκιο απ' το Λουδοβίκο): «Τὸ Κράτος (ή Ε.Σ.Σ.Δ.) εἶμαι ἐγώ!».

Ὁ Στάλιν (ή ο πιθανός του διάδοχος) ὑποστηρίζεται ἀπ' τὸν «Ἄρειο Πάγο» (τὸ Πολίτμπυρό), τὸ Συμβούλιο τῶν Κομμουνιστῶν τοῦ Λαοῦ, ὅλο τὸ κόμμα, τοὺς «ὑποψήφους» (πού φιλοδοξοῦν) νὰ γίνουν μέλη τοῦ κόμματος, τὰ προνομιούχα στρώματα, τὴ γραφειοκρατία, τὸ «μηχανισμό», τὸ στρατό και τὴν ἀστυνομία. Φυσικά, γιατί ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν (ήθικά και ὕλικά) και δὲν ὑπάρχει παρὰ χάρη σ' αὐτόν. Ὁλο: αὐτοὶ ἔχουν τυφλὴ ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμη και τὴν ἐπιδεξιότητά του νὰ διαφυλάσσει τὸ καθεστῶς πού μόνιμα ἀπειλεῖται ἀπ' τὴν ὑπόκωφη δυσαρέσκεια και ὀργή — γιὰ τὴν ὄρα ἀδύναμη — τῆς τεράστιας, ἐξαπατημένες, ὑποταγμένης και ἐκμεταλλευόμενης μάζας.

Αὐτὸς — ὁ «μεγάλος Ἀρχηγός» — και ἐν συνεχείᾳ τὸ Πολίτμπυρό, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ κόμματος και τὸ Συμβούλιο τῶν Κομμουνιστῶν τοῦ Λαοῦ, εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπαδάλλουν τὴ θέλησή τους στὰ Σοβιέτ κι' ὅ χ ι τ ὸ ἀ ν τ ῖ θ ε τ ο .

Μερικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Στάλιν κι' ὅλα αὐτὰ τὰ σώματα κυβερνᾶνε μ ἔ τ ῆ θ ἔ λ ῆ σ ῆ τ ο ὕ Λ α ο ὕ : γιατί, λένε, ὅλα τὰ μέλη τῆς κυβέρνησης, τῶν ἡγετικῶν ὀργάνων και τῶν Σοβιέτ ἔ κ λ ἔ γ ο ν τ α : μὲ μιά διαδικασία ἐλεύθερη και μυστική.

Ὅμως, ἐξετάζοντας προσεχτικὰ τὸ μηχανισμό και τίς διατάξεις λειτουργίας τους, εἶναι εὐκόλο νὰ διαπιστώσει κανεὶς, ἔστω κι' ἂν δὲν συμμετέχει, ὅτι αὐτὲς οἱ «ἐλεύθερες και μυστικές» ἐκλογὲς εἶναι: μιά κωμωδία (ὅπως λίγο ἢ πολὺ και σ' ὅλες τίς ἄλλες χώρες).

Ἄν, στὴν ἀρχή, οἱ ἐκλογὲς στὰ Σοβιέτ κλπ. ἦταν σχετικὰ

ἐλεύθερες καὶ σχεδὸν μυστικές* — ἐφ' ὅσον ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν μαζῶν ἦταν ὑπὲρ τῶν Σοβιετ ἢ κυβέρνησις δὲν εἶχε τίποτα νὰ φοβηθῆι ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ κι' ἐξᾴλλου ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀπογοητεύουσιν ἐξ ἀρχῆς τίς μάζες — αὐτὴ ἡ σχετικὴ ἐλευθερία δὲν ὑπάρχει ἐδῶ κι' ἀρκετὸ καιρὸ. Χρόνια τώρα οἱ ἐκλογές δὲν εἶναι οὔτε ἐλεύθερες οὔτε μυστικές, κ' ἂν αὐτὸ δὲν ἀρέσει στοὺς ἀνίδεους «συνοδοιπόρους» τῶν ἄλλων χωρῶν ποὺ πάντα ἀρνήθησαν τὸ γεγονός. Εἶναι, πράγματι, πασίγνωστο ὅτι ἡ ὑποτιθέμενη «ἐλευθερία» καὶ ὁ «μυστικὸς χαραχτήρας» τῶν ἐκλογῶν «παραχωρήθησαν» πρόσφατα στὸ λαό, μὲ τὸ περίφημο «δημοκρατικὸ σύνταγμα» τοῦ Στάλιν. Ὁ ἀληθινὸς στόχος αὐτῆς τῆς χειρονομίας ἦταν νὰ κατευνάσει τὴν ἀξανάμενη δυσαρέσκεια στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. κι' ἀκόμα νὰ ρίξει: στάχτη στὰ μάτια τῶν ξένων ἐργαζομένων. Ὁ Στάλιν καὶ ἡ κυβέρνησίς του εἶχαν στὸ ἐξῆς τὴ θεβαιότητα ὅτι θὰ μείνουν κύρια τῆς κατάστασις, παρὰ τὴν «ἐλευθερία» καὶ τὴ «μυστικότητα» τῶν ἐκλογῶν. Ἡ κρατικὴ μηχανὴ ἦταν ἀρκετὰ ἐδραιωμένη — κι' ὁ λαὸς ἀρκετὰ δαμασμένος — ὥστε νάχη: ἡ κυβέρνηση στὸ ἔλεός της τὸ κοπάδι: τῶν ψηφοφόρων, παρὰ τίς παραχωρημένες «ἐλευθερίες». Τὸ ἴδιο τὸ κείμενο τοῦ «συντάγματος» ἀφίνει: νὰ διακρίνονται αὐτοὶ οἱ ὑπολογισμοί.

Σήμερα, παρὰ τὰ προσχήματα, τίς ἐκλογές ὑπαγορεύουν (διὰβάζει: ἐπαβάλλουν), καθοδηγοῦν, οργανώνουν κι' ἐπιτηροῦν ἀπὸ κοντὰ τ' ἀναριθμητὰ τσιράκια τῆς παντοδύναμης κυβέρνησις. Οἱ ἐπιτροπές, οἱ «πυρῆνες» καὶ τάλλα ὄργανα τοῦ κόμματος, καθένα στὸ χωρὸ του, «εἰσηγοῦνται» στοὺς ἐκλογεῖς τίς «ιδέες» τους κι' ἐπιβάλλουν τοὺς ὑποψηφίους τους. Ἄλλωστε τὸ ψηφοδέλτιο εἶναι ἓνα καὶ μοναδικὸ καὶ παρουσιάζεται: ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. Δὲν ὑπάρχουνε ἀνταγωνιστές. Παιὸς θὰ τολμοῦσε ν' ἀντιταχθεῖ σ' αὐτὸ τὸ ψηφοδέλτιο ἢ νὰ παρουσιά-

* Ἡ «ὑπόδειξη», ἡ ἐπιτήρηση, ἡ ἀπειλὴ ὑπῆρχαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Ἐξ ἄλλου ἀναφέρουμε μὲ τὴν εὐκαιρία πὼς οἱ Ἐπιτροπὸι τοῦ Λαοῦ, τὰ μέλη τοῦ Πολίτευρός, καὶ τῶν ἄλλων ἀνώτατων ὀργάνων, δὲν ἐκλέγονταν ποτὲ ἀλλὰ τοὺς ὀριζε πάντα ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ κόμματος — μὲ τὴν πίεσις τοῦ «μεγαλοφυοῦς Βόζντε» — κι' ἐπικύρωνε τὴν ἐκλογὴ τους τὸ Συνέδριο τῶν Σοβιετ, ὄργανο πιστὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

σει ένα άλλος; Και γιατί να δείξει τη δυσάρεσκειά του ο καθένας όταν ξέρει ότι μια τέτοια ενέργεια όχι μόνο δεν θα μπορούσε τίποτα ν' αλλάξει απ' την κατάσταση αλλά επί πλέον θα μπορούσε να τον στείλει και στη φυλακή;

Η ψηφοφορία είναι «ελεύθερη» και «μυστική» με την έννοια ότι ο εκλογέας μπορεί να βάλει το σταυρό του χωρίς κάποιον μάνα να τον κατασκοπεύει πίσω απ' τη πλάτη του. Μά την ώρα που πάει να κάνει αυτή τη δουλειά δεν τίθεται πια θέμα εκλογής. Η ενέργειά του είναι «προκαθορισμένη», κι' επομένως καθαρά μηχανική.

Έτσι, η σύσταση των Σοβιέτ και η υποταγή τους στην κυβέρνηση είναι εκ των προτέρων εξασφαλισμένη. Και το «ψηφοδέλτιο» δεν αποτελεί παρά μια επί πλέον άπατη.

Υπενθυμίζουμε στον αναγνώστη ότι το «Σύνταγμα του Στάλιν» είναι το τρίτο μετά την Έπανάσταση του Οχτώβρη. Το πρώτο, που υιοθέτησε το Πέμπτο Συνέδριο των Σοβιέτ τον Ιούλη του 1918, επί Λένιν, έβαλε τις βάσεις του μπολσεβίκικου κράτους. Το δεύτερο, εφαρμόστηκε το 1924, πάλι επί Λένιν. Είχε επιπλέον μερικές αποσαφήνσεις και μετατροπές που στερέωναν ακόμα περισσότερο τη δύναμη του κράτους κι' εξαφάνιζαν τα τελευταία ίχνη ανεξαρτησίας των Σοβιέτ, των εργασιαικων έπατροπων κλπ. Τέλος, το τρίτο σύνταγμα παραχωρήθηκε απ' τον Στάλιν κι' υιοθετήθηκε το 1936. Δεν άλλαξε τίποτα στην κατάσταση. Κάποιες αλλαγές, χωρίς σημασία, στις λεπτομέρειες: μερικές άσφαεις υποσχέσεις: μερικά άρθρα που για τους τύπους μωρολογούν περι «δημοκρατίας» και που έρχονται: άμέσως σε αντίθεση με τα επόμενα άρθρα, και τέλος η αντικατάσταση των έτήσιων πανρωσικων Συνεδριων των Σοβιέτ με ένα μόνιμο Άνώτατο Σοβιέτ, που αναγεώνεται κάθε τέσσερα χρόνια, κι' αυτό είν' όλο.

Θάπρεπε να μιλήσω τώρα για το πολιτιστικό επίπεδο αυτού του παράδοξου κράτους.

Έπειδή όμως η κουλτούρα δεν αποτελεί, στην ουσία, μέρος της δομής ενός κράτους, προσιμω ν' ασχοληθώ με το θέμα άργότερα, στο κεφάλαιο για τις «επιτελεύσεις».

VI. — ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Γιὰ νὰ συμπληρώσουμε τὸν πίνακα πού ἀρχίσαμε, ἄς δά-
λουμε μερικές ἀκόμα πινελιές.

Τὸ σύστημα τῶν μπολσεβίκων θέλει τὸ κράτος-ἐργοδότης νὰ εἶναι ταυτόχρονα γιὰ τοὺς πολίτες ὁ σπιτιστής, ὁ σπιτονοικοκύρης, ὁ ἠθικὸς καθοδηγητής, ὁ κρετής, ὁ διανομέας ἀμειβῶν καὶ πονῶν.

Τὸ κράτος προσφέρει στὸν πολίτη δουλειὰ καὶ τοῦ καθορίζει ἓνα ἐπάγγελμα· τὸ κράτος τὸν τρέφει καὶ τὸν πληρώνει· τὸ κράτος τὸν ἐπιτηρεῖ· τὸ κράτος τὸν χρησιμοποιεῖ καὶ τὸν κατευθύνει σύμφωνα μὲ τοὺς σκοπούς του· τὸ κράτος τὸν ἐκπαιδεύει καὶ τὸν διαμορφώνει· τὸ κράτος τὸν κρίνει, τὸν ἀνταμείβει ἢ τὸν τιμωρεῖ. Ἐργοδότης, σπιτιστής, προστάτης, ἐπιτηρητής, ἐκπαιδευτής, διαμορφωτής, δικαστής, δεσμοφύλακας, δῆμιος — τὰ πάντα, ἀπολύτως τὰ πάντα ἀπ' τὸ ἴδιο πρόσωπο: τὸ κράτος πού, μὲ τὴ βοήθεια τῶν ὑπαλλήλων του, θέλει νάναι πανταχοῦ παρών, παντογνώστης καὶ παντοδύναμος. Ἀλλοίμονο σ' αὐτὸν πού θὰ προσπαθοῦσε νὰ τοῦ ξεφύγει!

Ἵπογραμμίζουμε δι: τὸ κράτος (ἢ κυβέρνησις) τῶν μπολσεβίκων ἔχει οἰκειοποιηθεῖ ὄχι μόνο τὰ ὑπάρχοντα ὑλικά ἀγαθὰ καὶ τίς ἠθικὰς ἀξίες, ἀλλὰ — κι' αὐτὸ εἶναι, πιθανῶς, τὸ πιὸ σοβαρὸν — ἔγινε ἀκόμα ὁ μόνιμος κάτοχος κάθε ἀλήθειας σ' ὅλους τοὺς τομεῖς: τὸν ἱστορικόν, οἰκονομικόν, πολιτικόν, κοινωνικόν, ἐπιστημονικόν, φιλοσοφικόν ἢ ἄλλο. Σὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τομεῖς ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων θεωρεῖ τὸν ἑαυτὴν τῆς ἀλάνθαστο καὶ προορισμένον νὰ καθοδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα. Μόνη αὐτὴ κατέχει τὴν ἀλήθειαν. Μόνη αὐτὴ ξέρει πρὸς τὰ ποῦ καὶ πῶς θὰ πάει. Μόνη αὐτὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ φέροι σὲ αἶμα τέλος τὴν Ἐπανástασιν. Ὅποτε, λογικά καὶ μοιραία, ἰσχυρίζεται δι: τὰ 175 ἑκατομμύρια πού κατοικοῦν τὴ χώρα θὰ πρέπει νὰ τὴν θεωροῦν κι' αὐτὰ ὡς τὸ μόνον κάτοχον τῆς ἀλήθειας: κάτοχον ἀλάθητον, ἀναμφισβήτητον, «θεόστατον». Καί, λογικά κι' ἀναπόφευκτα, κάθε ἄτομον ἢ ὀμάδαν πού θὰ τολμήσει, ὄχι βέβαιον νὰ πολεμήσει τὴν κυβέρνησιν, ἀλλὰ ἀπλῶς ν' ἀμφιβάλει γιὰ τὸ ἀλάθητόν της, νὰ κάνει κριτικὴν, νὰ πεῖ κάτι διαφορετικόν ἢ νάχει, σ' ὁποῖόν ποτε, ἀντιρρήσεις, θεωρεῖται ἐχθρὸς τῆς κι' ἐπομένως

ἐχθρὸς τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς Ἐπανάστασης: εἶναι «ἀντεπαναστάτης»!

Πρόκειται λοιπὸν γὰρ μὰ πραγματικὴ μ ο ν ο π ὴ λ η σ η τ ῆ ς γ ν ὴ μ η ς καὶ τ ῆ ς σ κ ῆ ψ η ς . Κάθε σκέψη ἢ γνώμη ἄλλη ἀπ' αὐτῆ τοῦ κράτους (ἢ τῆς κυβέρνησης) ἀντιμετωπίζεται ὡς ἀρετῆ: ἀρετῆ ἐπικίνδυνη, ἀπαράδεκτη, ἐγκληματικὴ. Καί, λογικά κι' ἀναπόφευκτα, ἀκολουθεῖ ἡ τιμωρία τῶν αἰρετικῶν: ἡ φυλακὴ, ἡ ἐξορία, ἡ ἐκτέλεση.

Οἱ συνδικαλιστὲς κι' οἱ ἀναρχικοί, πού τοὺς κινήθησαν ἄγρια ἐπειδὴ, καὶ μόνο, τ ὀ λ ῆ σ α ν ν ᾶ χ ο υ ν μ ῖ ᾶ δ ῖ κ ῖ ᾶ τ ο υ ς γ ν ὴ μ ῆ γ ῖ ᾶ τ ῆ ν Ἐ π α ν ᾶ σ τ α σ η , κάτ: ξέρουνε.

Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης αὐτὸ τὸ σύστημα εἶναι π λ ῆ ρ η ς καὶ ἄ π ὄ λ υ τ η δ ο υ λ ε ῖ ᾶ γ ῖ ᾶ τ ὀ λ ᾶ ὀ : δουλεῖα φυσικὴ καὶ ἠθικὴ. Εἶναι, ἂν θέλεις, μὰ νέα καὶ τρομερὴ Ἰερά Ἐξέταση στὸν κοινωνικὸ χῶρο. Αὐτὸ εἶναι ὅ,τι κατάφερε νὰ κάνει τὸ κόμμα τῶν μπολσεβίκων.

Ὅμως ἐπεδίωξε αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα; Ἐφτασε σ' αὐτὸ συνειδητά;

Σίγουρα ὄχι. Ἀναμφισβήτητα, οἱ καλύτεροι ἀντιπρόσωποι του, ἀπέβλεπαν σ' ἓνα σύστημα πού θὰ ἐπέτρεπε τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ σοκαλισμοῦ καὶ θ' ἔφηνε ἀνοχτὸ τὸ δρόμο γὰρ τὸν ὀλοκληρωμένο κομμουνισμό. Πίστευαν ὅτι οἱ μέθοδοι πού ἐκθραζάν οἱ μεγάλοι τοὺς ἰδεολόγοι θὰ ὀδηγοῦσαν ἀναπόφευκτα ἐκεῖ. Ἐξ' ἄλλου εἶχαν τὴ γνώμη πὼς κάθε μέσο ἦταν σωστὸ καὶ δικαιολογημένο φτάνει νὰ ὀδηγοῦσε στὸ σκοπὸ.

Ἦταν εἰλικρινεῖς μὰ εἶχαν αὐταπάτες. Ὁ δρόμος πού πήρναν δὲν ἐβγαζέ ἐκεῖ πού θέλανε.

Γι' αὐτὸ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς, ἔχοντας κατανοῆσε τὸ ἀδιόρθωτο λάθος τοὺς καὶ μὴ θέλοντας νὰ ζήσουν ἀφοῦ οἱ ἰδέες τοὺς εἶχαν προδοθεῖ, αὐτοκτόνησαν.

Φυσικά οἱ κωνφορμιστὲς κι' οἱ ἀρριβίστες προσαρπίστηκαν.

Καταγράφω ἐδῶ μὰ ὀμολογία, πού μοῦ ἔχανε ἓνας μπολσεβίκος ἐξέχων καὶ εἰλικρινής, σὲ μὰ σχετικὴ συζήτηση περιεκτικότετη καὶ παθιασμένη: «Σίγουρα», μοῦ εἶπε, «οὔτε θέλαμε οὔτε φανταζόμεσταν νὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο πούχουμε φτάσει. Θὰ κάνομε ὀμως ὅ,τι εἶναι δυνατὸ γὰρ νὰ ἐπαγορθῶ-

σουμε τὰ λάθη μας, νὰ δοῦμε ἀπ' τὸ ἀδιέξοδο καὶ νὰ ξαναπάρουμε τὸ σωτὸ δρόμο. Θὰ ἐπιτύχουμε».

Μπορεῖ κανεὶς νάναι ἀπόλυτα σίγουρος ὅτι δὲν θὰ πετύχουν, ὅτι δὲν θὰ «δοῦν» ποτέ. Γιατί ἡ λογικὴ τῶν πραγμάτων, ἡ ἀνθρώπινη ψυχολογία, ἡ σύνδεση τῶν γεγονότων, ἡ καθορισμένη ἀπ' τὶς αἰτίες καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀλληλουχία εἶναι, σὲ τελευταία ἀνάλυση, πῶς δυνατὸς ἀπ' τὴ θέληση μερικῶν ἀτόμων ὅσο δυνατὰ κι' εἰλικρινῆ κι' ἀν εἶναι.

Ἄν δέβαιε ἐκατομμύρια ἐλεύθερων ἀνθρώπων, εἶχαν κάνει λάθος καὶ ἐπρόκειτο γιὰ δυναμικὴς κοινότητες ἱκανὲς νὰ δράσουν ἐντελῶς ἐλεύθερα, ἀνεξάρτητα καὶ μὲ πλήρη συμφωνία, θάταν δυνατό μὲ μιὰ κοινὴ θελημένη ἐνέργεια, νὰ διορθώσουν τὰ λάθη καὶ νὰ ξανακτάρουν τὴν κατάστασι. Ὅμως μιὰ παρόμοια δουλειὰ εἶναι ἀδύνατη γιὰ μιὰ ομάδα προσωπικοτήτων πού βρίσκονται: ἔξω καὶ πᾶνω ἀπὸ μιὰ ἀνθρώπινη μάζα ὑποταγμένη καὶ παθητικὴ ἀπέναντι στίς γιγάντιες δυνάμεις πού τὴν ἐξουσιάζουν.

Τὸ κόμμα τῶν μπολσεβίκων θέλει νὰ οἰκοδομήσει: τὸ σοσιαλισμὸ μέσω ἐνὸς κράτους, μιᾶς κυβέρνησης, μιᾶς δράσης πολιτικῆς, συγκεντρωτικῆς κι' ἐξουσιαστικῆς. Αὐτὸ δὲν καταλήγει: παρὰ σ' ἓνα ἀπάνθρωπο καὶ κτηνώδες κράτος, βασισμένο στὴ σαγῆνὴ ἐκμετάλλευση τῶν «αὐτοματοποιημένων», τυφλῶν καὶ ἀπληροφόρητων μαζῶν.

Ἄνεξάρτητα ἀπ' τὸ ἀν οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος ἦταν εἰλικρινεῖς, ἐνεργητικοὶ καὶ ἱκανοὶ καὶ τοὺς ἀκολούθησε ἡ πλειοψηφία τῶν μαζῶν, τὸ ἱστορικὸ συμπέρασμα πού θγαίνει: ἀπ' τὰ γεγονότα εἶναι:

Κάθε ἀπόπειρα γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης μέσῳ ἐνὸς κράτους, μιᾶς κυβέρνησης καὶ μὲ πολιτικὴς διαδικασίες — ἀκόμα κι' ἀν αὐτὴ ἡ ἀπόπειρα εἶναι πολὺ εἰλικρινῆς, πολὺ ἐνεργητικῆς, εὐνοούμενῃ ἀπ' τὶς περιστάσεις καὶ ὑποστηρίζεται ἀπ' τὶς μάζες — καταλήγει μοιραίᾳ σ' ἓνα κρατικὸ καπιταλισμὸ, τὸν χειρότερο ἀπ' τοὺς καπιταλισμούς, πού δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν πορεῖαν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία.

Αὐτὸ εἶναι τὸ παγκόσμιον δίδαγμα ἀπ' τὴν τρομερὴν κι' ἀποφασιστικὴν ἐμπειρίαν τῶν μπολσεβίκων: δίδαγμα πού προσφέρει

Ένα δυναμικό στήριγμα στην αναρχική θέση και θάχει σε λίγο, στο φώς των γεγονότων, κατανοηθεί απ' όλους αυτούς που κοπιάζουν, υποφέρουν, σκέφτονται και αγωνίζονται.

VII. — ΟΙ «ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ»

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ. — Παρά τὰ πολυάριθμα βιβλία καὶ μελέτες πού δίνουν μιὰ πλατειὰ πληροφόρηση καὶ ἀναμφισβήτητες λεπτομέρειες γιὰ τίς ὑποτιθέμενες «σοβιετικές ἐπιτεύξεις», πολλοὶ συνεχίζουν νὰ πιστεύουν ἀκράδαντα σ' αὐτὸ τὸ μῦθο. Γιατὶ πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ξέρουν καὶ καταλαβαίνουν τὰ πράγματα χωρὶς νὰ τὰ ἐξετάζουν ἀπὸ κοντὰ, χωρὶς κὰν νὰ κάνουν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν κάτι ἀπ' αὐτὰ πού ἐκδίδονται.

Ἐνα σωρὸ ἀφελείας, δίνοντας ὅλη τους τὴν ἐμπιστοσύνη στίς διαβεβαιώσεις τῶν ὁπαδῶν τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., πιστεύουν εὐληκρινὰ ὅτι οἱ ὑπέροχες «ἐπιτεύξεις» τοῦ μοναδικοῦ «σοβιετικοῦ κράτους» προετοιμάζουν τὸ ἔδαφος γιὰ τὸν προσεχῆ ἀληθινὸ καὶ ὀλοκληρωμένον «κομμουνισμό».

Ἐμεῖς πού γνωρίζουμε τὴ χώρα, πού παρακολουθοῦμε ἀπὸ κοντὰ ὅ,τι γίνεται κι' ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ, μποροῦμε νὰ ἐκτιμήσουμε στὴν πραγματικὴ τους ἀξία τίς «ἐπιτεύξεις» καὶ τίς «κατακτήσεις» τοῦ μπολσεβικισμοῦ μέχρι σήμερα.

Μιὰ θαθεῖα καὶ λεπτομερὴς ἀνάλυση αὐτοῦ τοῦ θέματος δὲν εἶναι τὸ ἀντικείμενό μας. Μὰ θὰ προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε μιὰ σύντομη ἀπάντηση σ' αὐτὴ τὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ φυσικολογικὴ ἐρώτηση:

Ὁ κρατικὸς καπιταλισμὸς στὸν ὅποιο — σύμφωνα μὲ τίς ὁμολογίες εὐλικρινῶν κομμουνιστῶν — κατάληξε ὁ μπολσεβικισμὸς στὴ Ρωσία, δίνει τουλάχιστο σημαντικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ ἀποψη καθαρὰ βιομηχανική, γεωργική, πολιτιστική; Πραγματοποιεῖ προόδους σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς; Κατάφερε νὰ δώσει μιὰ ὄθηση στὴν καθυστερημένη βιομηχανικὰ, τεχνικὰ, πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ χώρα; Θὰ μπορέσει μιὰ μέρα, λόγω τῶν προόδων ποῦχει πετύχει, νὰ εὐκολύνει τὸν κοινωνικὸ μετασχηματισμὸ καὶ τὴ μετάβαση στὴν ἀδριανὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία; Αὐτὸς ὁ κρατικὸς καπιταλισμὸς μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἕνα μεταβατικὸ στάδιο πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ; στάδιο ἀναπόφευκτο καὶ ἀπαραίτητο γιὰ μιὰ χώρα ὅπως ἦταν ἡ Ρωσία πρὶν τὴν Ἐπανάσταση;

Πολλοί ισχυρίζονται ότι, μέσα στις συνθήκες που υπήρχαν, οι μπολσεβίκοι έκαναν το μέγιστο δυνατό. Έξ αιτίας της πολύ άσχημης κατάστασης της βιομηχανίας, της τεχνικής και της γενικής κατάρτισης των μαζών, ή μόνη κατάληξη που ταίριαζε σ' αυτή τη χώρα, ήταν ή εγκατάσταση στην έξουσία μιάς διανοούμενης έλίτ που, έξουσιαστικά, θα υποχρέωνε το λαό να καλύψει την καθυστέρηση, θα δημιουργούσε μιά δυναμική βιομηχανία, μιά μοντέρνα τεχνική, μιά προοδευτική γεωργία, μιά παραδειγματική εκπαιδευτική δραστηριότητα. Αυτό το καθήκον ήταν το μόνο που μπορούσε κάποιος να εκπληξεί, κι' ήταν απαραίτητο γι' αυτή τη χώρα. Οι μπολσεβίκοι ήταν οι μόνοι που το κατανόησαν κι' αφιέρωσαν αποφασιστικά τους έαυτούς τους σ' αυτό, μη διστάζοντας μπροστά σέ όποιονδήποτε μέσο ή εμπόδιο. Και είχαν απόλυτο δίκιο να σωθούν αλύπητα ό,τιδήποτε τους ενοχλούσε σ' αυτό το προπαρασκευαστικό τους έργο. Γιατί, το άμεσο μέλλον της χώρας και επίσης του σοσιαλισμού γενικά έξαρτιόταν απ' αυτές τις αναγκαιές και επείγουσες επιτεύξεις.

Τά προηγηθέντα κεφάλαια, ελπίζουμε ότι παρακινούν σέ σκέψεις σχετικά μέ το θέσιμο αυτών των ισχυρισμών.

Συμπληρώνουμε, χοντρικά, αυτή την έκθεση μέ μερικά γεγονότα, αριθμούς κι' έξακριδωμένες διαπιστώσεις.

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ. — Υπάρχει ένας έξαιρετικός τρόπος γιά να εκτιμήσει κανείς τις πραγματικές επιτεύξεις του μπολσεβίκου κράτους και την πραγματική του κατάσταση. Αυτό, όμως, μέ τον δρόμο να ξέρει κανείς τη χώρα, την ιστορία της, τη γλώσσα, τά ήθη, και ιδιαίτερα να ξέρει να διαβάσει το σοβιετικό τύπο. Κρίμα, που, λόγω της έλλειψης αυτών των προϋποθέσεων, ό τρόπος που αναφέρουμε είναι έλάχιστος έφαρμόσιμος έξω απ' τη Ρωσία.

Η μέθοδος συνίσταται στην κανονική παρακολούθηση των έφημερίδων που κυκλοφορούν στην Ε.Σ.Σ.Δ. και ιδιαίτερα της «Ισβέστια» και της «Πράβντα».

Η κυβέρνηση των μπολσεβίκων γνωρίζει καλά ότι έξτός από σπάνιες έξαιρέσεις, αυτές οι έφημερίδες δέν διαβάζονται στο έξωτερικό. Ποντάροντας απ' ενός στην ζήνοια γιά το τί συμβαίνει πραγματικά στη Ρωσία κι' απ' έτέρου στα αποτελέσματα της τεράστιας κι' έντατικής προπαγάνδας ή

κυβέρνηση νοιώθει αρκετά ασφαλής απ' τις άσκοπες αποκαλύψεις. Ίποχρεωμένη να όμολογεί και να έρμηνεύει όρισμένες άδυναμίες στον πληθυσμό της Ε.Σ.Σ.Δ. μπορεί να το κάνει εκ του ασφαλούς. Ανέχεται λοιπόν όρισμένες όμολογίες στις έφημερίδες της, έλέγχοντας φυσικά το αντικείμενό τους, το ύφος και την ποσότητά τους.

Άπό όμολογία σε όμολογία, ένας τακτικός και προσεχτικός αναγνώστης του σοβιετικού τύπου φτάνει σίγουρα σε έποικοδομητικά συμπεράσματα.

Ο «ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ» ΤΥΠΟΣ. — Οι ακόλουθες στήλες των έφημερίδων πρέπει ιδιαίτερα να τραβήξουν τη προσοχή του έρευνητή:

- 1ο. Τα κύρια άρθρα.
- 2ο. Τα πρακτικά των Συνεδρίων (ιδιαίτερα οι όμιλίες των αντιπροσώπων).
- 3ο. Τα τοπικά ρεπορτάζ και ανταποκρίσεις.
- 4ο. Τα χρονικά.

Τ α κ ύ ρ ι α ἄ ρ θ ρ α . — Τα κύρια και τ' άλλα βασικά άρθρα, κατασκευασμένα κατά διαταγή και γραμμένα πάντα με το ίδιο καλούπι, έχουν έδω και χρόνια τα ίδια κι' άπαράλλαχτα χαρακτηρισικά.

Κάθε άρθρο αρχίζει μ' έναν ύμνο πρὸς τὰ πραγματοποιημένα «έπιτεύγματα»:

Στον τάδε τομέα, πού θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός, έχουμε κάνει γιγάντια δήματα. Όλα πάνε θαυμάσια. «Τὸ κόμμα κι' ἡ κυβέρνηση» (φόρμουλα καθιερωμένη πού επαναλαμβάνεται πολλές φορές σε κάθε άρθρο) πήραν αὐτὴ ἢ τὴν ἄλλη ἀπόφαση, ἐφάρμοσαν αὐτὸ ἢ ἐκείνο τὸ μέτρο ἢ ἐξέδωσαν αὐτὸ ἢ ἐκείνο τὸ δέταγμα. Εἴμαστε λοιπὸν σίγουρα (γλιστράνε ἀνεπίσημα στὸ μέλλοντα) ὅτι, ἀπὸ τώρα, αὐτὸ ἢ ἐκείνο θὰ πραγματοποιηθεῖ ὅτι λίαν προσεχῶς θὰ ἔχουμε π ρ α γ μ α τ ο π ο ι ἢ σ ε ι : αὐτὴ ἢ τὴν ἄλλη πρόοδο ὅτι σύντομα θὰ χ ο υ μ ε π ε τ ὺ χ ε ι αὐτὸ ἢ τὸ ἄλλο ἀποτελεσμα κλπ.

Αὐτὸ τὸ μέρος ἀποτελεῖ, κατὰ βάση, τὰ δύο τρίτα τοῦ άρθρου.

Στὴ συνέχεια ἀκολουθεῖ πάντα ἓνα «ἀλλά» ἢ «ὥστόσο» ἢ

«παρ' όλα αυτά» ἢ «ἐν τούτοις»:

Ἄλλὰ, συνεχίζει τὸ ἄρθρο, τὸ κόμμα καὶ ἡ κυβέρνησις βρίσκονται στὴν ἀνάγκη νὰ διαπαστώσουν ὅσα σύμφωνα μὲ τὶς τελευταῖες ἐκθέσεις, οἱ πρόσφατες ἐπιτεύξεις εἶναι μακρὰ ἀπ' τὰ ἀναμενόμενα ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα· ὅτι οἱ ὥραιες ὑποσχέσεις περιμένουν· ὅτι μέχρι στιγμῆς δὲν ἔχει γίνει παρὰ μόνον αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο. Ἀκολουθοῦν ἀριθμοὶ καὶ σταθεῖα σὲ ἐκπληκτικὴ ἀπόστασι ἀπ' τὶς προβλέψεις. Ἐπὶ πλέον διαδάζεται καὶ ἀακρίνετα· ὅτι, ἀναμένοντας τὸ λαμπρὸ μ ἔ λ ο ν , τὸ πραγματικὸ π α ρ ὸ ν εἶναι ἀπογοητευτικὸ: ἀμέλειες, παραλήψεις, σοβαρὰ λάθη, ἀδυναμίες, ἀκκανότητα, ἀταξία, σύγχυσις, νὰ εἰ διαπαστώνει συνήθως τὸ ἄρθρο. Καὶ συνεχίζει, πάντα μὲ ἀπελπισμένες ἐκκλήσεις: «Μπρός! Ἄς αὐξήσουμε τὴν ἀποδοτικότητα! Πρέπει: νὰ συνέλθουμε! Εἶναι πιά κερὸς ν' αὐξήσουμε τὴν παραγωγὴ! Λιγότερη σπατάλη! Οἱ ὑπεύθυνοι ἄς ἐπιδάλλουν τὴν τάξιν! Ἡ κυβέρνησις ἔκανε τὸ καθήκον της. Ἀπομένει στοὺς ἐργάτας νὰ κάνουν τὸ δικό τους». κλπ.

Συχνὰ τὸ ἄρθρο τελειώνει μὲ ἀπειλὲς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς «υπεύθυνους» κ': ἐν γένει γι' αὐτοὺς ποῦ θὰ συνέχιζαν νὰ μὴν ἀκούν τὶς ἐκκλήσεις «τοῦ κόμματος καὶ τῆς κυβέρνησης».

Σταματᾷ μ' αὐτὸ τὸν τομέα τοῦ σοβιετικοῦ τύπου γιατί εἶναι ἐξαιρετικὰ τυπικὸς καὶ ἐπαναλαμβάνεται, καθημερινά, ἐδῶ καὶ εἴκοσα χρόνι. Κ': αὐτὸ μόνον λέει πολλὰ γιὰ τὶς πρόσφατες π ρ α γ μ α τ ι κ ἔ ς «ἐπιτεύξεις».

Τὰ π ρ α κ τ ι κ ἄ τ ῶ ν σ υ ν ε δ ρ ῖ ω ν . — Οἱ ἀπολογισμοὶ τῶν συνεδρίων ἔχουνε πολὺ ἐνδιαφέρον ἂν ἔχει κανεὶς τὴν ὑπομονὴ νὰ παρακολουθήσῃ προσεχτικὰ τὶς ὁ μ ι λ ί ε ς τ ῶ ν ἄ ν τ ι π ρ ο σ ῶ π ω ν .

Ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι ἀνήκουν δέθαια στὴν προνομιοῦχα ἐργατικὴ «ἀριστοκρατία». Ὅλες οἱ διμλίες τους μοιάζουν ὅπως οἱ σταγόνες τοῦ νεροῦ.

Κάθε διμλία ἀρχίζει μὲ μὴ ὑπέριμετρη δοξολογία γιὰ τὸν Στάλιν: ὁ μεγάλος, ὁ μεγαλοφυής, ὁ ἀξιογάπητος, ὁ ἀξιοσέβαστος, ὁ ὑπεράνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ὁ σοφώτερος ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Μετὰ ὁ ἀντιπρόσωπος δευθαίωνα: ὅτι στὴν περιοχὴ του — ἢ τὸν τομέα του — κάνουν τ' ἀδύνατα δυνατὰ γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν πλάνων «τοῦ κόμματος καὶ τῆς κυβέρνησης» ὥστε νὰ ἱκανοποιηθῇ ὁ «Βόζντε»

(άρχηγός) ο αξιολάτρευτος. Μετά άκούει κανείς άμορφες υποσχέσεις για τó μέλλον. Τέλος, σχεδόν όλα οί άντιπρόσωποι, άπαριθμοΰν, δουλικότητα, δ,τι ή «κυβέρνηση και τó κόμμα» έχουνε κάνει: για τούς έργάτες. Σάν παράδειγμα, ό άντιπρόσωπος άναφέρει συνήθως τήν προσωπική του περίπτωση. Αυτό τó μέρος τής άμιλίας είναι, έν γένει, τó πιο περίεργο. Έργαζόμενος μέ ζήλο και έχοντας πετύχει τά τάδε άποτελέσματα, μπόρεσε νά πραγματοποιήσει: τά τάδε όφέλη, πράγμα πού τού επέτρεψε νάχει τώρα μέ άμορφη και ζεστή φωλίτσα, χαριτωμένα έπιπλα, ένν πιανάκι, γραμμόφωνο κλπ. Έλπίζει νά καταφέρει άκόμα πιο πολλά για νά πετύχει μέ ζωή άκόμα πιο εύχάριστη. «Έχει άπόλυτο δικιο ό μεγάλος μέ Στάλιν, κράζει ό άντιπρόσωπος: ή ζωή στην Ε.Σ.Σ.Δ. γίνεται μέρα μέ τή μέρα πιο χαρούμενη, πιο άνετη!». Συχνά, τελειώνει τήν άμιλία του μέ ένν ύφος άπλοικό μέχρι γελαότητας: «Οί άρχές μου υποσχέθηκαν ν' άντάλλαγμα τών προσπαθειών μου αυτό κι' έκεινο (ένν ώραίο μοτοσακδό π.χ.). Η ύπόσχεση δέν έχει άκόμα πραγματοποιηθεί, όμως περιμένω ύπομονετικά, έχοντας έμπιστοσύνη στην κυβέρνηση μου...» (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ό σκοπός αυτός τών, σοφά έμπνευσμένων άμιλιών, είναι πεντακάθαρος. Λένε στους έργάτες: Δουλέψτε μέ ζήλο, ύπακούετε στις άρχές, σεβαστείτε τόν «Βόζντε» σας και θά καταφέρετε νά βγείτε άπ' τó κοπάδι και νά δημιουργήσετε μέ σ'ύγενική μπουρζουάδικη ύπαρξη.

Αυτή ή προπαγάνδα άποδίδει τούς καρπούς τής. Η έπιθυμία «έπιτυχιών» κεντρίζει τήν ένεργητικότητα χιλιάδων άτόμων στην Ε.Σ.Σ.Δ. Τό παράδειγμα αυτών πού «πετυχαίνουν» δεκαπλασάζει αυτή τήν ένεργητικότητα. Και ή κυρίαρχη κατάσταση τσεπώνει έτσι τά κέρδη. Όμως ό σοκαλισμός; Υπομονή φτωχά κορόιδα!

Όσο για τά ρεπορτάζ και τίς τοπικές άνταποκρίσεις, χρονικά κλπ. αυτά τά κομμάτια μάς επιτρέπουν, παρακολουθώντας τα τακτικά, νάχουμε μέ προσεγγιστική και ύποδηλωτική ιδέα άπό μέ ποιούλια καθημερινών γεγονότων, τά άσημαντα πού στην ουσία συνθέτουν και χαρακτηρίζουν τήν πραγματικότητα. Στο τέλος μιας παρόμοιας μελέτης είναι: κανείς άρκετά κατατοπισμένος για τήν κοινωνική στάθμη και τó πραγματικό πνεΰμα τής «πρώτης χώρας τού σοκαλισμού».

Ψυσικά, ή μελέτη αυτή πρέπει: νά συμπληρωθεί μέ τήν

ανάγνωση άρθρων, ἐπιθεωρήσεων, στατιστικῶν κλπ.

Ποιά εἶναι λοιπὸν τὰ συμπεράσματά μας σχετικὰ μὲ τὶς συγκεκριμένους ἐπιτεύξεις στὴν Ε.Σ.Σ.Δ.;

Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ. — Ὑπάρχει πρὶν ἀπ' ὅλα ἕνας τομέας ὅπου ἡ «σοβιετικὴ» ἐξουσία ἔχει καταρίψει ὅλα τὰ ρεκόρ: ὁ τομέας τῆς π ρ ο π α γ ά ν δ α ς · συγκεκριμένα ὁ τομέας τοῦ ψεύδους, τῆς ἐξαπάτησης καὶ τῆς μπλόφας.

Σ' αὐτὸ τὸν τομέα οἱ μπολσεβίκοι ἀποδείχτηκαν ἀσυναγώγιστα.*

Ἐχοντας στὰ χέρια τους ὅλα τὰ μέσα πληροφόρησης, διαφήμισης κλπ., περικύκλωσαν, ἀπ' ἑνὸς, τὴ χώρα μ' ἕνα προστατευτικὸ τείχος ἀπ' τὸ ὁποῖο ἀφήνουν μόνον νὰ περνάει ὅ,τι ἀντιστοιχεῖ μὲ τὰ σχέδιά τους· κι' ἀπ' ἑτέρου χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ μέσα γιὰ ν' ἀρχίζουν καὶ νὰ διατηρήσουν μὴ ἀπίστευτα ἐντατικὴ ἐπιχείρηση κοροϊδίας, ἐξαπάτησης, σκηνοθεσιῶν καὶ μαγείας.

Αὐτὴ ἡ, ἀνά τὸν κόσμον, ἐπιχείρηση ἐξαπάτησης ἔχει μιὰ ἔκταση καὶ ἐνταση χωρὶς προηγούμενο. Θυσιάζονται γι' αὐτὴν τεράστια ποσά. Ἐνα ἀπὸ τὰ πρωταρχικὰ καθήκοντα τοῦ κοράτους τῶν μπολσεβίκων εἶναι νὰ ρίχνει στάχτη στὰ μάτια. Ἐφημερίδες, ἐπιθεωρήσεις, μπροσουρες, βιβλία, φωτογραφίες, σινεμά, T.S.F., ἐκθέσεις, ἀποδείξεις, «μαρτυρίες» κλπ. ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα, τὸ ἕνα περισσότερο ἀπατηλὸ ἀπ' τὸ ἄλλο, χρησιμοποιοῦνται.

Ἀναμφισβήτητη, ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις κάνει μεγάλη χρῆση τῶν ἀμεσῶν ἢ ἕμμεσων προσφορῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀνάμεσα στὸς «Φίλους τῆς Ε.Σ.Σ.Δ.» γιὰ παράδειγμα, ὑπάρχουν συγγραφεῖς ποὺ εἶναι «φίλοι» κυρίως ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ τίτλος τοὺς ἐπιτρέπει νὰ διοχετεύουν τὴ φιλολογικὴ τους παραγωγή στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. ἢ νὰ καρποῦνται ἄλλα πλεονεκτήματα λόγῳ αὐτῆς τους τῆς «φιλίας».

Ἐπειδὴ ἡ προπαγάνδα μὲ τὰ λόγια δὲν ἀρκοῦσε, ἡ κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων ὀργάνωσε ἐντεχνα μιὰ κοροϊδίαν μὲ γ ε γ ο ν ὅ τ α .

* Δίπλα τους κι' οἱ ναζὶ ἀκόμα δὲν εἶναι παρὰ μαθητοῦδια καὶ μιμητές.

Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ μπεῖ στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. χωρὶς μὰ εἰδική ἀδεια πού τὴν παίρνει πολὺ δύσκολα, ἐκτὸς ἂν προσφέρει κάποια ἐγγύηση συμπάθειας γιὰ τὸ καθεστῶς. Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ ἀσχίσει ἐλεύθερα τὴ χώρα οὔτε νὰ ἐξετάσει ἀνενόχλητος ὁ,π τὸν ἐνδι:αφέρει. Παράλληλα ἡ κυβέρνησις ἐφτιαξε ὑπομονετικὰ καὶ λεπτομερῶς μιὰ πομπῶδη πρόσοψη. Ἐκτέλεσε ἓνα «μοντάζ» ἐπιτευγμάτων πού θὰ ἐξέθετε στὸν ἐκπληκτο κόσμο. Ἐπιδεικνύει αὐτὰ τὰ κατασκευάσματα σὲ κάθε εὐκαιρία. Τίς «ἐργατικὲς ἀντιπροσωπεῖες», ἐξουσιοδοτημένες ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ περάσουν μερικὲς ὁδομάδες στὴ Ρωσσία, ἀφοῦ τίς κοροϊδεύουν ἀπείσις (ἂν τὰ μέλη τους εἶναι εἰλικρινῆ), τίς χρησιμοποιοῦν κατάλληλα. Τὰ ἴδια καὶ στὴν τεράστια πλειοψηφία τῶν «τουριστῶν» καὶ τῶν μεμονωμένων ἐπισκεπτῶν πού πηγαίνουν στὴ χώρα κάτω ἀπ' τὸ ἄγρυπνο μάτι τῶν χαφιέδων, χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ καταλάβουν ὁ,τιδήποτε ἀπ' ὁ,τι πραγματικὰ συμβαίνει γύρω τους.

Ἐργοστάσια, ἀγροτικὲς κοινότητες, σχολεῖα, μουσεῖα, κεντίνες, χώροι γιὰ σπόρ, πικνίδια, ἀνάπαυση κλπ., ὅλα εἶναι ἀπὸ πρὶν προετοιμασμένα, σὲ προκαθορισμένους τόπους καὶ παρασκευασμένα μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε ὁ φτωχὸς ταξ:εδιώτης νὰ μὲναι κατάπληκτος καὶ νὰ μὴν τοῦ περνᾶει ἀπ' τὸ μυαλὸ ἡ κοροϊδία.

Κι' ὅταν δεῖ κάποιος ἀληθινὰ καλὸ καὶ ὁμορφὸ δὲν ὑποψιάζεται ὅτι αὐτὸ ἀφορᾷ ἀποκλειστικὰ τὰ 10 ἑκατομμύρια τῶν προνομιοῦχων καὶ καθόλου τὰ 160 ἑκατομμύρια τῶν ἐκμεταλλευομένων προλεταρίων.

Ἄν ἡ μπουρζουαζία τῶν ἄλλων χωρῶν ἀντιτρέχει σὲ μιὰ «πλύση ἐγκεφάλου» ὁ μπολσεβικισμὸς καταφεύγει στὴν «ὑπερπλύση», ἔτσι πού, στίς μέρες μας ἀκόμα καὶ παρὰ τίς τόσες ἀξόπιστες μαρτυρίες, ἑκατομμύρια ἐργάτες σ' ὅλο τὸν κόσμο νὰ μὴ γνωρίζουν τὴν πραγματικότητα γιὰ τὴν Ε.Σ.Σ.Δ.

Ἄς προχωρήσουμε σ' ἄλλες «ἐπιτεύξεις».

Η ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ. — Η ΝΕΑ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ. — Ο ΣΤΡΑΤΟΣ. — Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ. — Ξέρουμε ἤδη ὅτι τὸ κράτος τῶν μπολσεβίκων τὰ κατάφερε νὰ γεννηθεῖ καὶ ν' ἀναπτυχθεῖ μὲ μιὰ ἰλιγγιώδη ταχύτητα μὰ φ ο β ε ρ ῆ γ ρ α φ ε ι ο κ ρ α τ ί α , ἀκαταμάχητη, ἀσύγκρατη, μιὰ γραφειοκρατία πού σήμερὰ ἀποτελεῖ μιὰ προνομιοῦχα κάστα,

«ἀρ:τοκρατική», με περισσότερα από 2 εκατομμύρια άτομα.

Πέτυχε ακόμη να διαιρέσει τον πληθυσμό του «σοσιαλιστικού» κράτους σε πολλές κατηγορίες — το λιγότερο 20 — μισθωτών. Φτάσαμε έτσι σε μία ανισότητα κοινωνικών συνθηκών που ποτέ δέν είχαν πλησιάσει: τα κράτη του Ιδ:ωτικού καπιταλισμού. Οι πιο χαμηλές κατηγορίες παίρνουν 100 ως 150 ρούβλια το μήνα. Οι ανώτερες κατηγορίες κερδίζουν 3.000 ρούβλια και άνω.*

Υπάρχει μία κρατική μπουρζουαζία στην Ε.Σ.Σ.Δ.: μπουρζουαζία που ζει άνετα, διαθέτει πολυτελείς βίλλες, αυτοκίνητα, υπηρέτες κλπ.

Το κράτος των μπολσεβίκων μπόρεσε να στρατιωτικοποιήσει τις Ιδ:ες τις τάξεις του ήγεικου κόμματος, σχηματίζοντας, κυρίως με τη νεολαία των μπολσεβίκων, «ειδικά στρατιωτικά σώματα», κάτι σαν τα σώματα χωροφυλακής ή τις κινητές φρουρές. Με τη βοήθεια αυτών των ειδικών σωματίων ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων συνέντρεψε την επαναστατική εξέγερση της Κρονστάινδης το 1921 και, όπως το θέλει, πνίγει χωρίς πολλά-πολλά στο αίμα τις άπεργίες, τις διαδηλώσεις, τις εξεγέρσεις που εκδηλώνονται: από καιρό σε καιρό στη χώρα, με γιά τις οποίες ο τύπος των μπολσεβίκων δέ λείει λέξη.

Έτσι όπως ήταν: άλυσοδεμένη, εύνοχι:σμένη, γραφειοκρατικοποιημένη, άστικοποιημένη, στρατιωτικοποιημένη, παραμορφωμένη κα' άπολιθωμένη, ή ρώσικη Έπανάσταση, τόχουμε ξαναπεί, ήταν αδύναμη γιά να επιδληθεί με τ ό πα ρ ά δ ε ι γ μ ά τ η ς στον κόσμο.

Οι μπολσεβίκοι στο τέλος το κατάλαβαν. Κατάλαβαν ακόμη πως, μ' αυτούς τους δρους, θάπρεπε να υπερασπιστούν—αργά ή γρήγορα αλλά σχεδόν άναπόφευκτα — το σύστημά τους όχι μόνο άπ' τον «έσωτερικό έχθρό» αλλά και άπ' τον κόσμο όλόκληρο και πως θάπρεπε να το κάνουν με την ίδ:α μέθοδο που χρησιμοποίησαν γιά να επιδληθούν στη χώρα: με στρατιωτική βία.

Άπό τότε καταγγίνονται συνεχώς με τη σφυρηλάτηση του άπαραίτητου γιά τη χρήση αυτής της μεθόδου όργάνου: Ένός σύγχρονου και δυναμικού στρατού.

* Οι άριθμοι άντιστοιχούν στα έτη 1936 - 1938.

Ἡ παραγωγή τῶν ὀρυχείων κι' ἡ «βαρεῖα βιομηχανία» ἔκαναν ξεχωριστὲς θυσίες γι' αὐτὸ τὸ καθήκον. Ὁ σκοπὸς τῆς πέτυχε μέχρις ἐνδὸς σημείου. Κατὰλήξανε νὰ δημιουργήσουν ἕνα τοχτικὸ στρατὸ διαμορφωμένο σύμφωνα μὲ τὰ πρότυπα ἄλλων τῶν στρατῶν τοῦ κόσμου: μηχανικὰ πειθαρχημένο, τυφλὰ ἀφοσιωμένο στὴν Ἐξουσία, ἐφοδιασμένο μὲ βαθμοὺς καὶ παράσημα, καλοθρεμμένο, καλοντυμένο κι' ἐφοδιασμένο μὲ τὴν «τελευταία λέξη» τοῦ πολεμικοῦ ὕλικου.

Αὐτὸς ὁ στρατὸς κατὰλήξε νὰ γίνη μιὰ ἐπιβλητικὴ δύναμη.

Ὁ μπολσεβικισμὸς κατάρφετε τέλος νὰ δημιουργήσῃ μιὰ π α ν τ ο ἔ ὑ ν α μ ἡ ἄ σ τ υ ν ο μ ί α , στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μυστικῆς, μιὰ ἀστυνομία ποὺ ἴσως εἶναι ἡ καλύτερη στὸν κόσμῳ ἀφοῦ πέτυχε μέχρι σήμερα νὰ υποχρεώσῃ: σὲ ὑπακοή ἕνα πληθυσμὸ ὑποδουλωμένο, ἐξαπατημένο, ἐκμεταλλεωμένο καὶ ἐξαθλιωμένο. Μπῆρεσε, ἰδιαίτερα, νὰ ὑψώσῃ: τὸ χ α φ ι ε δ : σ μ ὀ , στὸ ἐπίπεδο πολιτικῆς ἀρετῆς. Κάθε μέλος τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος — διάβλεψε: κάθε νομιμόφρων πολίτης — προσπαθεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν «Γκαπεοῦ» ὑποδεικνύοντάς τῆς τίς ὑποπτές περιπτώσεις, κερφώνοντας, καταγγέλοντάς.

Τελικά, ἡ Ἐξουσία τῶν μπολσεβίκων πέτυχε νὰ κάνει πραγματικοὺς δούλους 160 ἑκατομμύρια ἄτομα μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ μιὰ μέρα — μ' αὐτὸ τὸν ἀλάνθαστο, ὅπως λέει, τρόπο — στὴν ἐλευθερία, στὴν εὐδαιμονία, στὸν ἀληθινὸ κομμουνισμὸ! Στὸ μεταξύ, μὲ τὴν ἐντελῶς γραφειοκρατικοποιημένη τῆς διοίκηση, μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὰ κρατικοποιημένη οἰκονομία τῆς, μὲ τὸν ἐπαγγελματικὸ τῆς στρατὸ, καὶ τὴν παντοδύναμη ἀστυνομία, αὐτὴ ἡ Ἐξουσία πέτυχε νὰ δημιουργήσῃ ἕνα πρωτοφανὲς γραφειοκρατικὸ, στρατιωτικὸ καὶ ἀστυνομικὸ κράτος: ἕνα μοντέλο «ὀλοκληρωτικοῦ κράτους» ἕναν ἀσύγκριτο ἐξουσιαστικὸ καὶ ἐκμεταλλευτικὸ μηχανισμό· ἕνα πραγματικὸ κ α π ι τ α λ ι σ τ ι κ ὸ κ ρ ἄ τ ο ς .

Ὅλα αὐτὰ τὰ «κατορθώματα» κι' οἱ «ἐπιτεύξεις» εἶναι ἔντως ἀσύγκριτα.

Τί νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τὰ ἄλλα;

ΟΙ ΑΛΛΕΣ «ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ». — Βεβαιώνουμε πρὶν ἀπ' ὅ,τιδήποτε ἄλλο καὶ κατηγορηματικὰ ὅτι, σύμφωνα μὲ τίς ἴδιες

τις δημολογίες της σοβιετικής εξουσίας, δημολογίες άνγκυραστ-
κές, έμμεσες, μάλιστα σαφείς, τὰ τρία, πὸ βασικά καθήκοντα
τοῦ καπιταλιστικοῦ κράτους:

— Ἡ περίφημη «δὲσηχανοποίηση» τῆς χώρας,

— Τὰ ξακουστά «πενταετή προγράμματα»,

— Ἡ τριμερὴ «κολλεχτιβοποίηση τῆς γεωργίας»,
καταλήξαν σὲ πλήρη ἀποτυχία.

Βέβαια, εἰσήγαγαν στὴ χώρα μὲ σημαντικὴ ποσότητα
μηχανῶν, συσκευῶν καὶ ὀργάνων κάθε εἶδους ἀνέγειραν, σ' ὀ-
ρισμένες μεγάλες πόλεις, μοντέρνα σπίτια, καὶ σὲ μερικοὺς τό-
πους ἐργατικὲς κατοικίες, ἐξαιρετικὰ ἄδολες ἄλλωστε· πραγ-
ματοποίησαν μὲ τὴ βοήθεια ξένων μηχανικῶν καὶ τεχνικῶν με-
ρικὲς γιγαντιαίες κατασκευὲς ὅπως: τὸ φράγμα «Ντιεπροστρό-
ϊ», τὶς ὑψικαμίους «Μαγκνιτογκόρσκ», τὶς τεράστιες μηχανο-
ουργικὲς ἐπιχειρήσεις «Σβερνιλόφσκ», τὴν περίφημη διώρυγα
«Μπιελοσέρσκι», κλπ. Τέλος ξανάρχισαν — μετὰ τὸ σταμά-
τημα κατὰ τὰ θυελλώδη χρόνια — τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ὀ-
ρυχείων, τὴν παραγωγή ἀκαθάρτου πετρελαίου, τὴν κανονικὴ
λειτουργία τῶν ἐργοστασίων. Αὐτὰ κάθε χώρα, κάθε καθεστῶς
θὰ τάχε κάνει ἂν δὲν ἤθελε τὴν καταστροφή του. Ὅμως στὴν
προκειμένη περίπτωση, τὸ θέμα ἔχει γιὰ μᾶς μὲ ἐντελῶς ἄλλη
σημασία.

Σ' ὅτι ἔχει πραγματοποιήσει: τὸ κράτος τῶν μπολσεβί-
κων, μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ ἐπιτεύξεις πού ἔχουν ἐνδιχέρον
ἀπ' τὴν δικὴ μας ἀποψη; Μπορεῖ νὰ διαπιστώσει κανεὶς μὲ
ἀληθινὴ γενικὴ πρόοδο τῆς χώρας, πρόοδο πού θὰ τὴν ἐμπιξέ-
σῃ στὸ δρόμο τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστι-
κῆς χειραφέτησης τῶν ἐργαζομένων
μαζῶν, στὴν πορεία πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὸν κομμου-
νισμὸ; Ἡ δραστηριότητα τῆς κυβέρνησης τῶν μπολσεβίκων δη-
μοῦργησε στὴ χώρα τὶς ἀπαραίτητες συνθῆκες γι' αὐτὴ τὴν
ἐξέλιξη; Ἐχει πράγματι φτιάξει τὸ πρόπλασμα μᾶς νέας κα-
νωνίας; Ἐδῶ θρῖσκεται ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος.

Ἡ βιομηχανοποίησις μιᾶς χώρας μπορεῖ
νὰ εἶναι πραγματικὰ παραγωγικὴ καὶ προοδευτικὴ μόνο ἂν ἐν-
αρμονίζεται μὲ τὴ γενικὴ καὶ φυσιολογικὴ τῆς ἐξέλιξη· εἶναι
χρήσιμη κοινωνικὰ μόνο ἂν θρῖσκεται σ' ἄρμονία μὲ τὸ σύνο-
λο τῆς οικονομικῆς ζωῆς κα' ἂν, κατὰ συνέπεια, τ' ἀποτελέσμα-
τά της μποροῦν νὰ ἀφομοιωθοῦν ἀπ' τὸν πληθυσμὸ. Στὴν ἀντί-

θετη περίπτωση μπορεί να φτάσει: σέ έντυπωσιακά επίπεδα, αλλά θάνατα και υστερήματα άχρηστη.

Μπορεί κανείς να φτιάξει: ό,τι θέλει όταν διαθέτει όρισμένα μέσα και κυρίως ένα εργατικό δυναμικό ύποταγμένο, εύκολόπιστο στις ύποσχέσεις, και πληρωμένο άπ' τή κράτος-άφεντικό όπως τού άρέσει. Όστόσο τή πρόβλημα δέν συνίσταται στην επίδειξη μηχανικών ή άλλων επιτεύξεων αλλά στην χρησιμοποίηση τους σχετικά μέ τόν επιδιωκόμενο σκοπό.

Έτσι, μία βίαιη βιομηχανοποίηση, πού επιβάλλεται στό λαό χωρίς θάνατα: άπό καμιά άποψη προεταμασμένος, δέν μπορεί να ένπληρώσει: τή βασικό της ρόλο. Να θέλει: κανείς να βιομηχανοποιήσει έκ τών άνω μία χώρα τής όποιος ό πληθυσμός δέν είναι παρά ένα ύποταγμένο, άδουλο κι' έξαθλιωμένο κοπάδι, είναι: πάλι να θέλει να βιομηχανοποιήσει τήν έρημο.

Γιά να μπορέσει να βιομηχανοποιηθεί πραγματικά μία χώρα πρέπει: νάχει ένα άπ' τά δύο κατωτέρω βασικά χαρακτηριστικά: μία δραστήρια: δυνατή και πλούσια άστικη τάξη, ή ένα πληθυσμό κυρίαρχο των περρωμένων του, δηλαδή έλεύθερο, μέ συνείδηση τών άνγκών και τών πράξεών του, διαψασμένο για πρόοδο κι' άποφασισμένο να εργαζομεί για να τήν πραγματοποιήσει. Στην πρώτη περίπτωση, ή άστική τάξη πρέπει να έχει: στην είχθεσή της μία άγορά ίκανή ν' άπορροφήσει γρήγορα τά προϊόντα μιας βιομηχανοποίησης. Στην δεύτερη, αυτή ή ανάπτυξη κι' ή βιομηχανοποίηση είναι έξασφαλισμένες άπ' τή δυναμική έξαρση όλου τού πληθυσμού στην πορεία του πρός τή σοσιαλισμό.

Η ρώσικη Έπανάσταση κατάργησε τήν άστική τάξη. Η πρώτη συνθήκη, έπομένως, δέν ύπήρχε. Απόμεινε ή δεύτερη. Έπρεπε να δοθεί χώρος για τήν έλεύθερη, συλλογική άνάπτυξη ενός λαού 170 εκατομμυρίων ανθρώπων, ενός λαού αύθόρμητα έξο:μου να πραγματοποιήσει: ένα τρομερό κοινωνικό πείραμα' τήν οικόδομηση μιας κοινωνίας σέ άπολύτως νέες βάσεις, ούτε καπιταλιστικές, ούτε κρατιστικές. Έπρεπε, άπλώς, να βόηθηθαι ό λαός στην πραγματοποίηση αυτής τής προσπάθειας. Έφ' όσον είχε έπαυθεί ήδη στον κόσμο μία τεράστια τεχνική πρόοδος, κι' έφ' όσον μία ταχεία βιομηχανοποίηση κι' ή άπορρόφηση τών προϊόντων της ήταν στις μέρες μας ύλικά δυνατές, δέν ύπήρχαν έξεπέραστα έξόδια για τίς παντοδύναμες

άνθρωπινες κοινότητες, κυριευμένες από μιὰ δημιουργική έξαρση και βοηθούμενες απ' όλες τις ώριμες διαθέσιμες δυνάμεις, ώστε να μὴ καταλήξουν, αὐτὴ τὴ φορά, στὸν ἐπιδικώμενο σκοπό. Καὶ ποίος ξέρει ποιά θὰ ἦταν σήμερα ἡ ὄψη τοῦ κόσμου ἂν εἶχε ἀκολουθηθεῖ αὐτὸς ὁ δρόμος;

Τὸ μπολσεβίκικο κόμμα δὲν κατάλαβε τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Καταλαμβάνοντας τὴν ἐξουσία, θέλησε νὰ βάλει τὸν ἐαυτό του στὴ θέση τῆς καταργημένης μπουρζουαζίας καὶ τῶν ἐλεύθερων δημιουργικῶν μαζῶν. Κατάργησε τὴς δυὸ συνθήκες καὶ δημιούργησε μιὰ τρίτη: τὴν **δ ι κ τ α τ ο ρ ι κ ῆ Ἐ ξ ο υ σ ί α** ποὺ πνίγει τὴν ἀνάσα τῆς Ἐπανάστασης — τὸ μελειῶδες ξεκίνημα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπινων ὑπάρξεων πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ — ποὺ στερεώνει όλες τὴς ζωντανές πηγές τῆς ἀληθινῆς προόδου καὶ φράζει τὸ δρόμο τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀνάπτυξης τῆς κοινωνίας. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς τέτοιου λάθους ἦταν μαραϊοῖ: ἕνας «μηχανισμὸς» χωρὶς ζωὴ, ψυχὴ καὶ δημιουργία.

Ξέρουμε σήμερα, βασίζοντας τὴ γνώση μας σὲ δεδομένα ἀκριβῆ καὶ ἀναμφισβήτητα ὁρα, ἐκτὸς ἀπ' τὸ στρατιωτικὸ τὸμέα, ἢ «εἰςμηχανοποίηση» τῶν μπολσεβίκων καταλήγει, στὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν περιπτώσεων, σὲ κάθε εἶδους ἔχρηστες ἐγκυατάσεις καὶ κατασκευές, κι' ἰδιαίτερα ἀπ' τὴν ἀποψη τῆς ἀληθινῆς οικονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς προόδου ἐνὸς λαοῦ.

Ξέρουμε δι: οἱ 75 σὲ 100 ἀπ' αὐτὲς τὴς «τρομερές» ἐπιχειρήσεις μένουν χωρὶς ἀντικείμενο, δὲν λειτουργοῦν καθόλου ἢ λειτουργοῦν ἄσκημα.

Ξέρουμε ὅτι οἱ περισσότερες ἀπ' τὴς μηχανές πούχουν εἰσάγει: ἀπ' ἔξω, χαλαρὰ γρήγορα, ἐγκαταλείπονται καὶ χάνονται.

Ξέρουμε δι: τὸ σημερινὸ ἔργατικὸ δυναμικὸ στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα κοπάδι σκλάβων ποὺ δουλεύουνε μὲ βαρειά καρδιά καὶ μ' ἕνα τρόπο κτηνώδη γιὰ λογαριασμὸ τοῦ κράτους-ἀφεντικοῦ, δὲν ξέρει νὰ τὴς χειριστεῖ καὶ νὰ τὴς χρησιμοποιάσει, καὶ τέλος ὁ πληθυσμὸς δὲν ἔχει ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση τίποτα νὰ κερδίσει. Μόνον ὁ **ἔ ξ ο π λ ι σ μ ὸ ς τ ο ὕ σ τ ρ α τ ο ὕ** δὲν πάει στράφι, κι' αὐτὸ βέβαια σ' ὀρισμένα πλαίσια.

Ξέρουμε δι: ὁ λαὸς — 160 ἑκατομμύρια στὰ 170 — ζεῖ

σέ συνθήκες τρομερῆς ἐξαθλίωσης καὶ ἠθικῆς κτηνωδίας.

Ἡ ἀποκαλούμενη «διομηχανοποίηση» τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. δὲν εἶναι κινῆμα κατόρθωμα, οὔτε μὴ ἐπίτευξη τοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους: εἶναι: ἀπλούστατα μὴ ἀπρόσκλητη ἐπιχείρηση τοῦ κράτους-ἀφεντικοῦ, πού ὑποχρεώθηκε μετὰ τὴ χρεωκοπία τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ» καὶ μετὰ τὴ Ν.Ε.Π. νὰ παῖξει τὸ τελευταῖο του χαρτί. Ἡ προσπάθειά του εἶναι νὰ ἀποκοιμίσει τοὺς ὑπηκόους του καὶ τοὺς ἀφελεῖς στὸ ἐξωτερικό, μὲ τὴν πλαστὴ καὶ φανταστικὴ ἔκτασι τῶν σχεδίων του, ἔχοντας τὴν ἐλπίδα νὰ κρατηθεῖ ὡσπου «νάρθουν καλύτεροι καιροί».

Ἡ «διομηχανοποίηση» τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. δὲν εἶναι: παρὰ μὴ μ π λ ό φ α καὶ τίποτα περισσότερο.

Τὰ «πενταετῆ σχέδια» δὲν εἶναι κι' αὐτὰ παρὰ μὴ τεράστια μπλόφα πού ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς «διομηχανοποίησης». Στηριγμένοι σὲ γεγονότα καὶ ἀκριβεῖς ἀριθμούς, βεβαιώνουμε ὅτι: αὐτὰ τὰ πλάνο ἀποτύχανε πλήρως. Ἀρχίζουν ἤδη νὰ τὸ ἀναλαμβάνοντα: σχεδὸν παντοῦ.

Ὅσο γιὰ τὴν «κολλεχτιβοποίηση», ἔχουμε τόσο μιλήσει ὥστε δὲν χρειάζεται ν' ἀγοληθοῦμε ἰδιαίτερα. Ὁ ἀναγνώστης κατάλαβε τί ἀντιπροσωπεύει: στὴν πραγματικότητα. Ἐπαναλαμβάνουμε ὅτι μὴ τέτοιου εἶδους «κολλεχτιβοποίηση» δὲν ἀποτελεῖ πραγματικὴ λύσι γιὰ τὸ ἀγροτικὸ πρόβλημα. Ἀπέχει πολὺ ἀπ' τὸ νὰ εἶναι: μὴ σοσιαλιστικὴ ἢ ἔστω ἀπλῶς κανωνικὴ «ἐπίτευξη». Εἶναι: ἓνα σύστημα ἀχρηστῆς καὶ ἀπόλυτα ἀσχοπῆς βίας. Βεβαιώνουμε ὅτι: τὸν ἀγρότη θὰ τὸν πάρει: μὲ τὸ μέρος τῆς ἢ Κανωνικῆς Ἐπανάστασι μὲ μεθόδους πού τίποτα κοινὸ δὲν ἔχουν μ' αὐτὴ τὴν ἐπιστροφὴ στὴ μεσαιωνικὴ δουλοπαροικία, ὅπου τὸν φεουδάρχη ἔχει ἀντικαταστήσει: τὸ κράτος.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΙ. — Μπορεῖ νὰ οἰκοδομηθεῖ, ἂς μὴ ποῦμε ὁ σοσιαλισμός, ἀλλὰ τουλάχιστον μὴ οἰκονομία ὑλικὴ καὶ προοδευτικὴ πάνω σὲ τέτοιες βάσεις:

Ἄς ἐξετάσουμε μερικὰ γεγονότα κι' ὁρισμένους ἀριθμούς.

Τὰ πενταετῆ σχέδια. — Τὸ 1939, ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. ἐκφράστηκε γιὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς τρίτης πενταετοῦς περιόδου.

Σ' ὄλη τὴ διάρκειά τῶν δύο πρώτων, οἱ σοβιετικὲς ἐφημερίδες κλαιγόντουσαν συνεχῆ γιὰ τίς σημαντικὰ καθυστερή-

σεις στην εκτέλεση των πλάνων. Ἡ ἐξόρυξη μεταλλευμάτων καὶ γιανθράκων, ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἀποθεμάτων πετρελαίου, ἡ παραγωγή στῆ μεταλλουργία καὶ στὴν ὑφαντουργία, ἡ πρόοδος τῆς θαρσαῆς καὶ τῆς ἄλλης διομηχανίας, ἡ ἐπέκταση τῶν αἰθροδρομικῶν δικτύων καὶ ἡ βελτίωση τοῦ ὕλικου τους — ἐν συντομίᾳ ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος βρισκόντουσαν σὲ μεγάλη καθυστέρηση σχετικὰ μὲ τὶς ὁδηγίες καὶ τὶς προβλέψεις. Περνοῦσαν ἀπ' τὴ μὴ πενταετὴ περίοδο στὴν ἄλλη μένοντες πολὺ καθυστερημένοι: ὡς πρὸς τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα.

Ὁ μεγαλοφυῆς δικτάτορας τιμωροῦσε, χτυποῦσε, ἐκτελοῦσε.

Ἔτσι, νὰ πού ἡ «Ἰσθῆστια» βρίσκεται στὴν ἀνάγκη νὰ δολογήσῃ ἑμμετα, σὲ μὴ σειρά ἄρθρα ἀπ' τὸν Αὐγούστο μέχρι τὸ Νοέμβρη τοῦ 1939 τῆ χρεωκοπία καὶ τῆς τρίτης περιόδου. Ἡ ἐφημερίδα διαπιστώνει ὅτι ἡ παραγωγή σιδήρου καὶ γάλυβα ἦταν τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1939 κατώτερη ἀπ' τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1938 πού κι' αὐτὴ ἦταν ἀνεπαρκῆς· ὅτι ἡ ἀπόδοση εἶχε πέσει σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς μεταλλουργικῆς διομηχανίας· ὅτι πολλοὶ ὑφικείμενοι ἀναγκάστηκαν νὰ σῆσουν ἀπὸ ἔλλειψη κάρβουνου καὶ μετάλλου.

Ἡ κατάσταση ἔφτασε σὲ τόσο κρίσιμο σημεῖο πού ὁ σοβιετικὸς τύπος ἀπ' τὸ Σεπτέμβρη σταματήσεν νὰ δίνει στή δημοσιότητα τοὺς μηνυαλοὺς δείκτες.

— Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τοῦ σοβιετικοῦ τύπου, τὰ ἐργοστάσια ἀτιομηχανῶν, στὴ διάρκεια τῶν δυὸ πρώτων πενταετιῶν, πραγματοποίησαν λίγο παραπάνω ἀπ' τὰ 50 τοῖς ἑκατὸ ἀπ' ὅ,τι προέβλεπε τὸ σχέδιο.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμπορικῶν θαγониῶν δὲν μπόρεσε ν' αὐξηθεῖ παρά σ' ἓνα ποσοστὸ πολὺ κάτω ἀπ' ὅσο προέβλεπε τὸ σχέδιο.

— Τεράστιες ἐπιχειρήσεις ὅπως ἡ «Ντιεπροστρόϊ», ἡ «Μαγκνιτογκόρσκ» κλπ., λε.τουργοῦν ἀσχημα. Πολλοὶ ἀπ' αὐτὰς τὶς ἐπιχειρήσεις περνᾶνε μεγάλας περιόδους ἀναγκαστικῆς ἀδράνειας.

— Τὰ γιγαντιαία σχέδια ἠλεκτροδότησης δὲν πραγματοποιήθηκαν παρά σὲ ἀσήμαντο ποσοστὸ.

— Ὁ κομισάριος τοῦ λαοῦ Κοσύγκιν δήλωσε τὸ Μάη τοῦ 1939 ὅτι οἱ ὑφαντουργικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶναι ἀνεπαρκῶς ἐξοπλισμένες καὶ τεχνικὰ ἀκατάλληλες νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὶς ἀναγκαῖες ποσότητες. Παρα-

πονιέται, επί πλέον, γιά τήν ἔλλειψη συντονισμοῦ μεταξύ τῆς ὑφαντουργικῆς βιομηχανίας, ἀπ' ἑνός, καί τῶν παραγωγῶν πρώτων ὑλών ἀπ' ἑτέρου. «Οἱ ὑφαντουργικῆς ἐπιχειρήσεις, ὁμολογεῖ, δέν παίρνουν ἀρκετή ποσότητα λινάρι, κανάβι καί μαλλι. Ὡστόσο μεγάλες ποσότητες λιναριοῦ σαπίζουσι στούς κάμπους· τὸ μαζεμένο κανάβι περιμένει ἄκόμα νά γίνει κλωστή κι' ὅσο γιά τὸ μαλλι οἱ βρακοὶ κανόνες διαλογῆς καί καθαρισμοῦ δέν τηροῦνται κατὰ τὴν προετοιμασία του. Πραγμα πού γάνει τρομερῆ ζημιὰ στὴν κατασκευὴ τῶν πλεχτῶν. Μπορεῖ κανεὶς νά πει παρόμοια πράγματα, προσθέτει, γιά τὸ μετάξι».

Θά μπορούσε κανεὶς νά γεμίσει: σελίδες καί σελίδες μὲ γεγονότα καί ἀρθροῦς, παρμένα ἀπ' τὸν τύπο τῶν μπολσεβίκων κι' ἀναφερόμενα σ' ὄλους τοὺς τομεῖς, γιά ν' ἀποδείξει ἀναμφισβήτητα τὴ χρεωκοπία τῶν «πεντάχρονων πλάνων».

Ἡ «ὀ μ η χ α ν ο π ο ί η σ η». — Γιά ν' ἀποδείξει κανεὶς τὴν ἀξιοδράκρυτη κατάσταση ὄλων τῶν σοβιετικῶν βιομηχανιῶν, δέν ξέρει τί νά πρωτοαναφέρει.

— Σύμφωνα μὲ ὁμολογίαι τῆς «Ἰσθέσια» (σὲ πολλὰ φύλλα τοῦ Γενάρη 1940) ἡ βιομηχανία γαιανθράκων δέν ξέρει νά χρησιμοποιήσει τίς καινούργιαι μηχανές. Ἔργημα πού εἶναι μιὰ ἴπ' τίς αἰτίαι τῆς ἀνεπαρκοῦς ἀπόδοσης.

— Οἱ σοβιετικῆς ἐφημερίδες τῆς 30 Ἰούλη 1939 ἦταν ἀπαιρωμένες στὴ «Μέρα τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν». Οἱ ὁμολογίαι πού ἀνακαλύπτει κανεὶς σ' αὐτές εἶναι ἰδιαίτερα ἀποκαλυπτικῆς.

— Ἐν γένει, οἱ ράγιαι πού θγαίνουν ἀπ' τὰ ἐργοστάσια εἶναι πολὺ ἀνεπαρκεῖς σὲ ποσότητα. Ἡ ποιότητά τους ἔχει τὸ χάλι τῆς.

— Τέσσερα μεγάλα ἐργοστάσια κατασκευάζουσι ράγιαι στὴν Ε.Σ. Σ.Δ. Ἐδῶ καί λίγο καιρὸ τὰ ἐργοστάσια αὐτὰ σταμάτησαν νά κατασκευάζουσι ράγιαι πρώτης ποιότητος. Οἱ σιδηρόδρομοι πρέπει λοιπὸν ν' ἀρκεστοῦν σὲ ράγιαι δεύτερης ἢ καί τρίτης κατηγορίας. Κι' ἀπ' αὐτές ἕνα ποσοστὸ μέχρι 20ο)ο εἶναι ἀχρηστες.

— Τὸν Ἰούλη τοῦ 1939, στὴ διάρκεια τῶν ἔργων ἐπισκευῆς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, τὸ μεγάλο ἐργοστάσιο «Κουζνέτοκι» σταμάτησε ξαφνικὰ νά δίνει ράγιαι. Ἡ αἰτία; Ἐλείπει τὸ μηχανήμα πού ἀνοιγε τίς τρῆπαι.

— Κατὰ βάση τὰ ἀπαραίτητα γιά τίς ἐπισκευῆς ἐξαρτήματα δέν φτάναι, μὲ συνέπεια τὸ σταμάτημα κάθε ἐργασίας.

— Τρία μεγάλα ἐργοστάσια πού κατασκευάζουσι διάφορα ἐξαρτήματα γιά τοὺς σιδηροδρόμους σταματῆσαι συχνὰ τὴ διανομὴ ἐπειδὴ δέν εἶχαν χάλυβα, σιδηρὸ ἢ γιά ἄλλαι αἰτίαι. Ἀναφέρεται, μεταξύ ἄλλων, μιὰ περίπτωσι, ὅπου τὸ ἐργοστάσιο εἶχε ἔλλειψη τριῶν μὲ-

νο τόνων μετάλλου. Ἐν τούτοις σταμάτησε καὶ ἡ παράδοση καὶ οἱ σιδηρόδρομοι εἶχαν ἔλλειψη ἕνα ἕκατομύριο ἀνταλλαχτικά.

— Πολὺ συχνὰ ἐπίσης, τὰ ἐργοστάσια παραδίδουν ἕνα εἶδος κομμάτιν ἀλλὰ ἀρνοῦνται νὰ παραδώσουν ἕνα ἄλλο ἐξ Ἰσοῦ ἀπαραίτητο εἶδος. Ἔτσι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ράγιες, ἀλλὰ μένουν ἐγκαταλειμμένες καὶ σκοουριάζουν στὸ χῶμα ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν γιὰ παράδειγμα γάτζοι.

Οἱ ἀρχές φρόντισαν νὰ μοιράσουν τιμωρίες, ἢ κυβέρνησιν νὰ ἐκπέμπει τὰ S.O.S. τῆς καὶ ν' ἀποδίδει «εὐθύνες», ὅμως ὅλ' αὐτὰ τὰ μέτρα ἀποδείχτηκαν ἀνεπαρκῆ καὶ οἱ ἐπίσημες ἐκθέσεις εἶναι ὑποχρεωμένες νὰ διαπιστώνουν, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ὅτι μιὰ ἀπ' τὶς αἰτίες ὄλων αὐτῶν τῶν ἐλλείψεων εἶναι «ἡ ἀπουσία καὶ ἡ ἐνδιαφέροντος καὶ ζωντάνιας στὶς ἐργαζόμενες μάζες».

Σύμφωνα μ' ὀρισμένες ὁμολογίες τῶν ἀρμόδιων ὀργάνων, ἡ ἀδιαφορία τῶν ἐργατῶν παίρνει τὶς διαστάσεις σαμποτάζ.

Μιλᾶνε ἐπίσης πολὺ γιὰ «ὑπερβολές τοῦ συγκεντρωτισμοῦ», γιὰ «γραφειοκρατισμὸ», γιὰ «γενικὴ ἀνικανότητα» κλπ.

Μὰ νὰ μιλᾶς: κανεὶς δὲν σημαίνει ὅτι θεραπεία εἶναι: κώλας. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει θεραπεία. Τὸ σύστημα πρέπει νὰ καταδικαστεῖ ἐξ ὀλοκλήρου.

— Σύμφωνα μὲ ἄλλες ἀποκαλύψεις τοῦ σοβιετικοῦ τύπου, ὅλες οἱ ἐκμεταλλεύσεις τῶν ὀρυχείων καθὼς καὶ τῶν πετρελαίων πάσχουν ἀπὸ ἔλλειψη ὀργάνωσης. Ἡ ἀπόδοσή τους μένει σὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα, παρὰ τὴ χρήση μηχανῶν (ποῦ ἐξ ἄλλου εἶναι συχνὰ σὲ πολὺ ἀσχημὴ κατάστασι) καὶ παρὰ τὰ τόσα ἐπίσημα μέτρα. Τὰ φύλλα τῆς «Πράβντα» τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1939 διαπιστώνουν ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐπιχειρήσεων γιαιάνθρακα τῶν Οὐραλίων πέφτει συνεχῶς.

— Τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ οἱ ἐφημερίδες παραπονοῦνται γιὰ ἀνεπίλυτες ἐμπλοκὰς ἐπὶ τῆς χημικῆς βιομηχανίας.

— Ἀπὸ ἄλλη πηγὴ μαθαίνουμε ὅτι τὸ ἐργοστάσιον «Τὸ Κόκκινο Προλεταριάτο» ποῦ σύμφωνα μὲ τὴν «Πράβντα» εἶναι ἡ πρωτοπορία τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας ἐπὶ τὴν Ε.Σ.Σ.Δ., δὲν κατάφερε νὰ παράγει παρὰ 400)0 τοῦ μετάλλου λόγῳ μιᾶς «μεγάλῃς τεχνικῆς καὶ διοικητικῆς ἀταξίας».

Μποροῦμε, χωρὶς τέλος, νὰ συνεχίσουμε τὰ παραδείγματα καὶ τὶς πραραπομπάς.

Σ' όλους τούς τομείς ή κατάσταση τής βιομηχανίας στην Ε.Σ.Σ.Δ. ήταν και παραμένει μέχρι σήμερα αξιοθαύρατη. Η αληθινή βιομηχανοποίηση είναι ένας μύθος. Υπάρχουν μηχανές αλλά δεν υπάρχει βιομηχανοποίηση.

Η «κολλεχτιβποίηση». — Θα μπορούσε να γεμίσει κανείς τόμους με σημαντικά δεδομένα άντλημένα απ' τὸ σοβιετικό τύπο.

Αναφέρουμε μερικά γεγονότα πού πήραμε στην τύχη απ' τίς ρώσσιες εφημερίδες:

— Σ' 8.τι: ἀφορὰ τὴ συγκομιδὴ τοῦ 1939 ἡ «Σοσιαλιστικὴ Γεωργία» τῆς 8 Αὐγούστου διαπιστώνει ὅτι, παντοῦ, οἱ ἐργάτες τῆς συγκομιδῆς καθυστεροῦν ἀρκετὰ καὶ συχνὰ θάζουσι τὸ θερισμὸ σὲ κίνδυνο. Σὲ μερικοὺς τόπους ἡ συγκομιδὴ δὲν ἔγινε. Κατὰ τὸ ἀγροτικὸ τμήμα τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος, ἡ πρωταρχικὴ αἰτία βρίσκεται στὴν ἀνεπάρκεια τῶν τεχνικῶν μέσων πού ὀφείλεται μὲ τὴ σειρὰ τῆς στὶς παραλείψεις, τὴν ἀποδιοργάνωση, τὴν ἀμέλεια καὶ τίς καθυστερήσεις κάθε εἶδους.

Ἔτσι, γιὰ παράδειγμα, τ' ἀπαραίτητα ἀνταλλακτικὰ γιὰ τίς μηχανές δὲν φτάνουσι στὴν ὥρα τους ἢ φτάνουσι σὲ ἀνεπαρκεῖς ποσότητες.

— Ἡ κατασκευὴ μηχανῶν ἐπιδιόρθωσης είναι πολὺ πτωχὴ. Γιὰ παράδειγμα, ἕνα ἐργοστάσιο πού ὑπόσχεται νὰ παραδώσει γιὰ τὴν τάδε ἡμερομηνία 300 μηχανές, δὲν ἀποτελεῖώνει παρὰ 14! Ἐνα ἄλλο κατασκευάζει 8 ἀντὶ γιὰ 353 καὶ πάει λέγοντας. Στὴν περιφέρεια τοῦ Κούρσκ, 3 μηχανές μόνο στὶς 91 τοῦ πλάνου μπόρεσαν νὰ τελειώσουν τελικὰ.

— Ἐξ ἄλλου (σύμφωνα πάντα μὲ τίς εἰδήσεις τῆς εφημερίδας) οἱ ἐργασίες συγκομιδῆς εἶναι σὲ δύσκολο σημεῖο γιατί αὐτὸ τὸ χρόνο (1939) μεγάλες ποσότητες σάρι πέσανε ἀπ' τὴν κακοκαιρία. Στὸ μεταξὺ οἱ ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο προσαρμογῆς τῶν μηχανῶν στὴ συγκομιδὴ τοῦ πεσμένου σταριοῦ ποτὲ δὲ φτάνουσι.

— Τέλος, συνεχίζει ἡ εφημερίδα, οἱ εἰδικευμένοι ἐργάτες μειώθηκαν αἰσθητὰ αὐτὸ τὸ χρόνο γιατί, σὲ πολλὰς περιοχές, οἱ μηχανικοὶ καὶ οἱ κατασκευαστὲς μηχανῶν δὲν πληρώθηκαν ἀκόμα γιὰ τὸν περασμένο χρόνο. Ἡ αἰτία; Πληρώνουσι αὐτοὺς τούς ἐργάτες ἀφοῦ τὰ κολγὸς συμπληρώνουσι τίς πληρωμὲς τους πού ὅμως, σ' ὁρισμένους περιογεί, δὲν ἔχουσι γίνεαι ἀκόμα.

— Ἡ «Ἰσθόστια» καὶ ἡ «Σοσιαλιστικὴ Γεωργία» διαπιστώνουσι ὅτι τὸ 1939 ὅλες αὐτὲς οἱ «ἀντιξοότητες» ἦταν ἡ αἰτία πού θερίστηκαν τὴν 1ῃ Αὐγούστου 64 ἑκατομμύρια ἑκτάρια σταριοῦ λιγώτερο ἀπ' ὅτι τὸ 1938.

— Ὁ σοβιετικὸς τύπος τὸ Νοέμβρη τοῦ 1939 κλαφουρίζει γιὰ τίς

αισθητές καθυστερήσεις στο μάζωμα της πατάτας και των άλλων λαχανικών. Εάν αιτίες αναφέρονται ή έλλειψη αλόγων κι' ανθρώπων, ή έλλειπής διανομή βενζίνης και ιδιαίτερα ή αδιαφορία των ανθρώπων που δουλεύουν στα κολχόζ.

— Η «Ισθόστια» της 4 Νοέμβρη 1939 δημολογεί ότι στις 25 'Οκτώβρη τα Σοβχόζ δέν δώσανε παρά τὰ 67ο)ο των υποχρεωτικών σπόρων που πρόβλεπε τὸ πλάνο· ότι τὰ κολχόζ είχαν εκπληρώσει μόνο τὸ 59ο)ο των πληρωμιῶν που ήταν υποχρεωμένα νὰ κάνουν· ότι τὴν ἴδια ἡμερομηνία 34ο)ο μόνο ἀπ' τὴς πατάτες και 63ο)ο των λαχανικῶν παραδόθηκαν ἀπ' τὰ κολχόζ στο κράτος.

— Τὸν 'Ιούλη τοῦ 1939, ἕνα συνέδριο κρατικῶν κτηνοτρόφων στὴν Οὐκρανία διαπιστώνει: 1ο) ότι υπάρχουν πολλά κολχόζ που δέν έχουν οὐτ' ἕνα ζῶο. (45ο)ο στὴν Κιργκισία· 62ο)ο στὴν Τατζικία, 17ο)ο στὴν περιοχή τοῦ Ριαζάν, 11ο)ο στὴν περιοχή τοῦ Κυρόφσκ, 34ο)ο στὴν Οὐκρανία κλπ.)· 2ο) πέρα πολλά κολχόζ δέν διαθέτουν παρά μιὰ ἀσήμαντη ποσότητα ζῶων· ἔτσι στὴν Οὐκρανία σχεδόν 50ο)ο των κολχόζ έχουν λιγότερες ἀπὸ δέκα ἀγελάδες («ἴσα - ἴσα γιὰ τὴ μωρουδιά»· χαριτολογεῖ ὁ συντάκτης)· ότι κατὰ κανόνα ὁ ἀριθμὸς των ζῶων μειώθηκε πολὺ στὴν Ε.Σ.Σ.Α. μετὰ τὴν κollectιβοποίηση.

Και τὸ πιὸ περίεργο εἶναι ότι, ὅπως σ' ἕλες τὴς περιπτώσεις, κανένα ἀνακουφιστικό, πρακτικό κι' ἀποτελεσματικό μέτρο δέν μπόρεσε νὰ βρεθεῖ.

Χρειάζεται νὰ συνεχίσουμε;

Αὐτὰ τὰ γεγονότα, οἱ δημολογίες κι' οἱ θρήνα συνεχίζονται ἐδῶ και εἴκοσι χρόνια. Καί γιὰ πολλοὺς ἄλλους ταμεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν ἴδια ἀτέλειωτη ἀπαρίθμηση.

Στὴ Ρωσσία ἀσχολοῦνται πιὸ πολὺ μετὸ θέμα. Ὑποχωροῦν στο μέτρο τοῦ δυνατοῦ σὲς ἀπαιτήσεις των ἀρχῶν και... «τὰ βγάζουν πέρα ὅπως μποροῦν».

Στὸ ἐξωτερικό, μέχρι τώρα τελευταία, δέν ξέρανε σχεδόν τίποτα. Σήμερα ἀρχίζει νὰ ξεχωρίζει ἡ ἀλήθεια. Γιὰ νὰ εἶναι πλήρως κατατοπισμένος ὁ ἀναγνώστης ἀρκεῖ νὰ διαβάσει τὴς, ὅλο και πιὸ πολυάριθμες, ἐκδόσεις που ἀσχολοῦνται μ' αὐτὰ τὰ προβλήματα και ἀποκαλύπτουν αὐτὰ τὰ γεγονότα.

Ὅσο γιὰ μᾶς, ἀναφέραμε ἐδῶ μερικὰ γεγονότα και στοιχεῖα γιὰ νὰ ἐπιτρέψουμε στον ἀναγνώστη νὰ προβλέπει στο ἐξῆς τὴν ἀπάντηση στα βασικὰ θέματα που μᾶς ἀφοροῦν! Τὸ βασικό μας θέμα δέν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μείνουμε γιὰ πολὺ ἐδῶ.

Ὅσῳ ἀναφέρουμε ἀκόμα ἓνα γεγονός σημαντικό κι' ἀρκετὰ πρόσφατο.

Τὰ τελευταία μέτρα πού πήρε ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων γιὰ νὰ τυνώσει τὴ δραστηριότητα τῶν κολχόζ εἶναι χαρακτηριστικά.

Ἦδη τὸ καλοκαίρι τοῦ 1939, μερικὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα — ὅπως γιὰ παράδειγμα τὸ «Ἀνοικοδομητικὸ Ἔργο τοῦ Κόμματος», Νο Χ — διαπίστωναν ὅτι ἡ βασικὴ ἀρρώστεια τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος ἦταν «τὸ ἐλάχιστο ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων στὰ κολχόζ νὰ προσφέρουν μιά ποιικτὴ ἐργασία καὶ νάχουν καλὴ συγκομιδὴ». Μὲ ὁδηγίες ἐκ τῶν ἀνω ὁ τύπος προσπαθεῖ νὰ ἐπεξεργαστεῖ τὸ θέμα.

Λίγο ἀργότερα, τὸ Γενάρη τοῦ 1940, ἡ «Ἰσδέστια» δηλώνει ὅτι «τὸ κόμμα καὶ ἡ κυβέρνησις» πήραν τὴν ἀπόφασιν νὰ τυνώσουν τὸ οἰκονομικὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων στὰ κολχόζ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, θεθαίνουσι, στὸ ἐξῆς «καθένας στὰ κολχόζ θὰ πρέπει νὰ εἶναι θέθαιος ὅτι κάθε πλεόνασμα τῆς συγκομιδῆς θὰ παραμένει στὴν διάθεση τοῦ κολχόζ καὶ θὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴ βελτίωση τῆς οἰκονομίας του». (Ἄρα, π ρ ο η γ ο υ μ ἔ ν ω ς κ ά τ ι τ έ τ ο ι ο δ έ γ ι ν ό τ α ν). Καὶ προσθέταν ὅτι ἦταν πολὺ σημαντικό «ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ δημιουργικὴ πρωτοβουλία τῶν μαζῶν στὰ κολχόζ».

Τέλος, μ' ἓνα διάταγμα μὲ ἡμερομηνία 18 Γενάρη 1940 ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος καὶ τὸ Συμβούλιον τῶν Κομμσαρίων τοῦ Λαοῦ παραχώρησαν στὰ κολχόζ κάπια οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία. Κάθε κολχόζ θάχε στὸ ἐξῆς τὸ δικαίωμα νὰ καταστρώνει μόνου τὰ σχέδια τῆς σπορᾶς (τὰ ὅποια, θέθαια, θάπρεπε σὲ κάθε περίπτωσιν «νὰ ἐπικυρωθοῦν ἀπ' τὴς ἐπίσημες ἀρχές»).

Ἐξυπακούεται ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς κολχοζικῆς Ν.Ε.Π. θὰ μείνει νεκρὸ γράμμα. Δὲν εἶναι παρὰ μιά μανούβρα τῆς κυβέρνησις πού ὀφείλεται σὺς ἀποτυχίες τῆς στὸ φιλανθρῶκό πόλεμον καὶ συναντᾷ πολλὰς ἀντιθέσεις. Ἄλλωστε οἱ ἀγρότες καταλάθαινε ὁμέσως γιὰ τί εἶδους παγαποντία ἐπρόκειτο: ὑποδεχτήκανε τὴ «μεταρρύθμισιν» μὲ πλήρη ἀδιαφορία.

Σταθῆκαμε σ' αὐτὸ τὸ περιστατικόν, γιὰτὶ αὐτὴ ἡ μικρὴ ἱστορία φωτίζει ἀρκετὰ τὸν πραγματικὸν χαραχτήρα τῆς «κολλεκτιβοποίησης» τῶν μπολσεβίκων.

Ἵπενθυμιζομε ὅτι στὸ σύνολό της, αὐτὴ ἡ βίαη, ἤθαιεν

«κολλεχτι:δοποίηση» πού ἐπαχειρήθηκε μὲ σκοπὸ νὰ ὑποτάξει ὀλοκληρωτικὰ τὸν ἀγρότη στὸ κράτος καὶ πού ἀποτελεῖ μὲ νέα μορφή δουλοπαροικίας, παρουσιάζει ρωγμὲς ἀπὸ παντοῦ. Δὲν θὰ πραγματοποιήσῃ: καμιά πρόοδο. Ἡ ἀποτυχία τῆς εἰναι:σίγουρη. Ἡ ἔρευνα πού ἔχουμε κάνει δὲν μᾶς ἀφήνει καμιά ἀμ:φιβολία.

Ἄλλωστε, ὁ ἔθνος ὁ σοβιετικὸς τύπος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπιμένῃ: ὄλο καὶ περισσότερο στὴ σοβαρότητα τῆς πάλης μεταξύ τοῦ «ἰδιωτικῶ τομέα» καὶ τοῦ «σοσιαλιστικῶ τομέα» στὴν γεωργία τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. Ὁ δεύτερος παραμελεῖται, ἐγκα:ταλείπεται, κα' ἀκόμα σαμποτάρεται ἀπ' τοὺς ἀγρότες μὲ τὴν πρώτη εὐκαρία καὶ μὲ χίλιους τρόπους. Ἡ κατάσταση χαρ:χτηρίστηκε τελικὰ «πολύ σοβαρή». Οἱ κάποιες ἐπιφανειακὲς παραχωρήσεις ἀποτελοῦν προσπάθειες γιὰ νὰ ξυπνήσῃ: στοὺς ἀγρότες κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ κολχόζ τους καὶ νὰ καταπι:λεμηθοῦν οἱ ἀντίθετες τάσεις.

Δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία δε: αὐτὲς οἱ προσπά:θειες θὰ ἀποτύχουν. Ὁ ἀγῶνας τῶν ἀγροτῶν κατὰ τῆς δουλο:παροικίας θὰ συνεχιστεῖ.

ΟΙ «ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ» ΣΤΟ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΜΕΤΩ:ΠΟ». — Ἄς ἀφήσουμε τὸ «ὕλικὸ» πεδίο τῆς οἰκονομίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς τεχνικῆς, γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ ὀρισμέ:νους τομεῖς πού θάταν δυνατὸ νὰ χαρακτηριστοῦν «πνευματι:κοί».

Χρειαζέται ν' ἀναπτύξουμε τρία κυρίως θέματα:

1ο. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐκπαίδευσης καὶ τῆς μόρφωσης τοῦ λαοῦ.

2ο. Τὴ χειραφέτηση τῆς γυναίκα.

3ο. Τὸ θρησκευτικὸ πρόβλημα.

Λυπᾶμαι πού δὲ μπορῶ νὰ σταθῶ γιὰ πολὺ σὲ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ θέματα. Κάτι τέτοιο θ' ἀπαιτοῦσε πολὺ χῶρο καὶ δὲν εἶναι ἄλλωστε ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Θὰ περιοριστοῦμε νὰ ἀναφέρουμε τὶς οὐσιώδεις πλευρὲς αὐτῶν τῶν θεμάτων.

Ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ μόρφωση. — Ἐδῶ καὶ χρόνια οἱ ἀνίδεοι κα' οἱ ὑστερόβουλοι ἰσχυρίζονται δε: ἔχοντας βρεῖ τὴ χώρα σὲ μὲ κατάσταση πλήρους ἀμορφωσῆς ἢ περίπου «ἀγριότητος», οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν «ἐνα γυαν:

παιο έθμα» στόν τομέα τής γενικής κουλτούρας, τής εκπαίδευσης και τής μόρφωσης.

Ξένα ταξειδιώτες, αφού επισκέφτηκαν κάποια μεγάλη πόλη, μάς μιλάνε για τὰ θαύματα πού μόδεσαν νά δοϋν «μέ τὰ ίδια τους τὰ μάτια».

“Ακουσα νά δεβαιώνουν μέ τήν πιό άπίθανη σιγουριά ότι πριν τούς μπολσεβίκους «δέν ύπήρχαν, σχεδόν καθόλου, λαϊκές σχολές στη Ρωσία» κι’ ότι τώρα «ύπάρχουν πολλές και θαιμάσιες, σχεδόν παντού». “Ακουσα νά λένε ότι «πριν τήν Έπανάσταση ύπήρχαν στην Ρωσία δυό ή τρία Πανεπιστήμια κι’ ότι οι μπολσεβίκοι έφτιαξαν πάρα πολλά». Αναφέρουν άκόμα ότι πριν τούς μπολσεβίκους σχεδόν όλος ο ρώσικος λαός δέν ήξερε ούτε νά διαβάξει ούτε νά γράφει κι’ ότι τώρα οι αναλφάβητοι έχουν σχεδόν έξαφανιστεί. Λένε τέλος — κι’ αναφέρω αυτή τήν περίπτωση σάν παράδειγμα άγνοιας και άπατηλών διαβεβαιώσεων πού άφορούν τή Ρωσία — λένε λοιπόν ότι ή τσαρική νομοθεσία άπαγόρευε στους εργάτες και τούς αγρότες νά εισάγονται στις μέσες και άνώτερες σχολές.

“Όσο για τούς ταξειδιώτες, είναι σίγουρο ότι μπορούν νά δοϋν και νά θαυμάσουν στις μεγάλες πόλεις τής Ε.Σ.Σ.Δ. μερικές ώραιες, μοντέρνες σχολές άριστα εξοπλισμένες κι’ οργανωμένες: και’ άρχή τέτοιες σχολές-πρότυπα είναι χαρακτηριστικό όλων των μεγάλων πόλεων του κόσμου (ένας επισκέπτης θά μπορούσε νά κάνει τήν ίδια διαπίστωση και στην Τσαρική Ρωσία)· κι’ έπειτα ή ίδρυση τέτοιων σχολών είναι μέρος του προγράμματος επίδειξης και διακόσμησης τής κυβέρνησης των μπολσεβίκων. Είναι όμως φανερό πώς ή κατάσταση μερικών πόλεων δέ μάς λέει τίποτα για τήν κατάσταση πραγμάτων σ’ όλη τή χώρα, κι’ ιδιαίτερα όταν πρόκειται για μία χώρα τόσο τεράστια όπως ή Ρωσία. “Ένας επισκέπτης πού θάθελε νά διατυπώσει συμπεράσματα πού νά προσεγγίζουν τήν αλήθεια, θάπρεπε νά πάει νά δει από κοντά τή κατάσταση και νά παρακολουθήσει: τήν εξέλιξη της μέρα μέ τή μέρα, τó λιγώτερο για μερικές εβδομάδες, στα θάθη τής χώρας: στις πολυάριθμες μικρές πόλεις, στα άναριθμητα χωριά, στα κολχόζ, στα άπομακρυσμένα άπ’ τὰ μεγάλα κέντρα εργοστάσια κλπ. Ποιός επισκέπτης όμως πού είχε μία παρόμοια ιδέα, πήρε τή σχετική άδεια και μόδεσε νά τó κάνει;

Κι’ όσο για τούς μύθους πού μερικά τους δείγματα έδω-

σα παραπάνω έχουμε ήδη εκτιμήσει την αξία τους σε άλλα κεφάλαια.

Κανείς δεν θα ισχυριστεί ότι η μόρφωση κι' η εκπαίδευση του λαού ήταν αρκετά διαδεδομένες στην προεπαναστατική Ρωσία. (Δεν ήταν άλλωστε σε καμιά χώρα. Οι διαφορές από χώρα σε χώρα δεν ήταν τόσο μεγάλες όσο συνήθως πιστεύεται.) Κανείς δεν θ' άμφισβητήσει ότι ο αριθμός των ανθρώπων που δεν ήξεραν ούτε να διαβάζουν ούτε να γράφουν παρέμενε ακόμα πολύ ψηλός στην τσαρική Ρωσία κι' ότι η μόρφωση του λαού ήταν πολύ καθυστερημένη σχετικά με μερικές καταταλιτικές χώρες. Μά από και ως τις διαβεβαιώσεις που προηγουμένως ανέφερα υπάρχει μεγάλη απόσταση.

Είνα: αρκετά εύκολο ν' αποκαταστήσει κανείς την αλήθεια.

Αφ' ενός, το δίκτυο των σχολών κατωτέρας, μέσης κι' ανωτάτης εκπαίδευσης ήταν ήδη αρκετά εντυπωσιακό στην προεπαναστατική Ρωσία, χωρίς να είναι επαρκές. Είνα: ως προς την εκπαίδευση καθ' αυτή που η κατάσταση ήταν απελπιστική: τα προγράμματα, οι μέθοδοι και τα μέσα ήταν αξιολογήσιμα. Φυσικά, η κυβέρνηση ενδιαφερόταν ελάχιστα για την αληθινή μόρφωση του λαού. Κι' όσο για τις κοινωνικές και ιδιωτικές σχολές, κάτω απ' την επίδραση των αρχών και την υποχρεωτική εφαρμογή του επίσημου προγράμματος, δεν μπόρεσαν ούτε οι μόνες ούτε οι δέ να φτάσουν σε αξιολογήσιμα παρατά γεγονός ότι είχαν όρισμένες επιτυχίες.

Αφ' ετέρου, η υποτιθέμενη «τεράστια πρόοδος» που πραγματοποιήσε σ' αυτό τον τομέα η κυβέρνηση των μπολσεβίκων είναι: στην πραγματικότητα κάτι πολύ μέτριο.

Για να κατατοπιστούμε σχετικά, αρκεί, όπως και σ' άλλα θέματα, να παρακολουθήσουμε τον αυθεντικό σοβιετικό τύπο.

Όπως κι' άλλου, τα κλαφουρίσματα κι' οι όμολογίες του σχετικά με το θέμα είναι αρκετά ευγλωττα.

Ας σταθούμε σ' όρισμένες ανηφορές λίγο η πολύ πρόσφατες.

Σύμφωνα με τις γενικές δηλώσεις και τους συνολικούς επίσημους αριθμούς, η εκπαίδευση στην Ε.Σ.Σ.Δ. συνεχίζεται μ' ένα τρόπο παραπάνω από ικανοποιητικό. Ο αριθμός των μαθητών στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης έφτανε το 1935 - 36 τον εντυπωσιακό αριθμό των 25 εκατομμυρίων' ο αριθμός

των σπουδαστών στις ανώτατες σχολές ανερχόταν σε 520.000. Το 1936-37 οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 28 εκατομμύρια και 580.000. Τέλος το 1939 («Πράβντα» της 31ης Μάη): 29,7 εκατομμύρια και 600.000. Περίπου ένα εκατομμύριο μαθητές φοιτούσαν στην τεχνική εκπαίδευση: βιομηχανική, εμπορική, αγροτική κλπ. Τα μαθήματα για τους ενήλικες είναι: σ' όλη τη χώρα πάμπολλα και υπάρχει έντονη ή επιθυμία για μάθηση.

Είναι φυσικό, μετά κυβέρνηση, που προέρχεται από μια επανάσταση και που αυτοαποκαλείται λαϊκή, να προσπαθήσει να ικανοποιήσει τις προσδοκίες του λαού για μάθηση. Είναι φυσικό αυτή η κυβέρνηση να επιβάλλει στο εκπαιδευτικό σύστημα μια εκ βάθρων μεταρρύθμιση. Κάθε μετεπαναστατική κυβέρνηση είχε κάνει το ίδιο.

Για να κάνουμε μια κριτική στο έργο της κυβέρνησης των μπολσεβίκων βασισμένη στα γεγονότα, οι επίσημα ποσοτικοί δείκτες δεν αρκούν.

Το πραγματικό πρόβλημα είναι να ξέρουμε ποιά είναι η ποιοτική κατάσταση και η αξία αυτής της νέας εκπαίδευσης.

Πρέπει να αναρωτηθούμε αν η κυβέρνηση κατάφερε να οργανώσει μια καλή παιδεία, που να εξασφαλίσει μια επίκαιρη, βαθιά και σταθερή μόρφωση.

Πρέπει να ξέρουμε αν η μόρφωση κι η εκπαίδευση στην Ε.Σ.Σ.Δ. είναι ικανές να διαμορφώσουν άνοθους δημιουργούς της νέας κοινωνίας.

Σ' αυτή τη βασική ερώτηση, ο ίδιος ο σοβιετικός τύπος με τις δηλώσεις του που έδω και χρόνια κάνει, απαντάει αρνητικά.

Διαπιστώνουμε, κατ' αρχάς, ότι η παιδεία στη Ρωσία δεν είναι: για όλους ή ίδια. Πράγματι η ανώτατη εκπαίδευση δεν είναι δωρεάν (βλέπε το «Σύνταγμα» του Στάλιν, άρθρο 125). Η πλειοψηφία των φοιτητών είναι υπότροφος του κράτους. Κι' οι άλλοι; Σημαντικός αριθμός νέων στερείται την ανώτατη εκπαίδευση που γίνεται έτσι: ένα πρόνομιό που παραχωρείται κατά το κέφι της κυβέρνησης.

Κάτι βασικό που παραλύει το έργο της παιδείας στην Ε.Σ.Σ.Δ., είναι η έλλειψη βιβλίων και καθηγητών.

'Απ' το 1935, η «Ισόβστια» και η «Πράβντα», ξεχειλί-

ζουν από δημολογίες και κλάψες σχετικά με το θέμα.

Σύμφωνα μ' αυτές τις δημολογίες, ή παραγωγή στελεχών για την παιδεία δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της χώρας. Το 1937, για παράδειγμα, πραγματοποιήθηκαν μόνο τὰ 50% του «πλάνου» για τὰ στελέχη.

Ἐκατοντάδες και καμὰ φορά χιλιάδες δάσκαλοι λείπουν ἀπὸ κάθε περιφέρειᾶ.

Ἐπάρχει και συνέχεια. Αὐτοὶ ποὺ ὑπάρχουν και δουλεύουν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' τὸ νὰ εἶναι ἐπαρκῶς καταρτισμένοι.

Ὁ σοβιετικὸς τύπος κάνει παρὼν χιούμορ μετὰ τὴν ἀπίθανη ἀγνοία τῶν δασκάλων κι' ἀναφέρει πολυάριθμα ἐκπληκτικὰ παραδείγματα τῆς ἀδεξιότητος και τῆς ἀνικανότητός τους.

Τελικά, ἡ μόρφωση κι' ἡ ἐκπαίδευση στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι: στὴν πραγματικότητα σ' ἀξιοθρήνητη κατάσταση.

Ἐξω ἀπ' τις μεγάλες πόλεις και τὴν ἀπατηλὴ τους ἐπαφάνεια, δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ βιβλία, ἐπαρκῆς ἐξοπλισμός, ἀρκετὲς σχολὲς και δάσκαλοι. Τὰ σχολικὰ κτίρια δὲν ἔχουν τις πιὸ βασικὰς ἐγκαταστάσεις, ἐντευκτήρια, ὑγιεινὴ, ἀκόμα και θέρμανση.

Στὰ βάθη τῆς χώρας ἡ λαϊκὴ ἐκπαίδευση θρίσκει: σὲ κατάσταση ἀπίστευτης ἐγκατάλειψης. Πρόκειται γὰρ ἕνα ἀπόλυτο χάος.

Μ' αυτές τις συνθήκες τὰ ὑποτιθέμενα «90% τοῦ πληθυσμοῦ» λίγο ὡς πολὺ σπουδαγμένα δὲν εἶναι ἕνας ἀκόμη μῦθος;

Ὁ σοβιετικὸς τύπος ἀπαντᾷ μόνος του σ' αὐτὸ. Κάθε χρόνο διαπιστώνει τὴν ἀπουσία και τῆς πιὸ βασικῆς κατάρτισης κι' ἕνα πολὺ χαμηλὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ὄχι μόνον στις λαϊκὰς μάζες ἀλλὰ και στὴ σχολικὴ νεολαία, τοὺς φοιτητὲς, τοὺς δασκάλους και τοὺς καθηγητὲς.

Οἱ προσπάθειες τῆς κυβέρνησης νὰ διορθῶσαι αὐτὴ τὴν κατάσταση δὲν καταλήγουν πουθενά. Τὸ γενικὸ κλίμα, ἡ Ἰ-δ-ι-α ἢ οὐ-σί-α τοῦ μ-πο-λ-σ-ε-β-ί-κ-ι-κ-ο-υ σ-υ-σ-τ-ῆ-μ-α-τ-ο-ς, ἀποτελοῦν ἀξεπέραστο ἐμπόδιο γιὰ ὅποια-δήποτε οὐσιαστικὴ βελτίωση τῆς κατάστασης.

Ἡ τάση ὅλου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. ἀποκλείει κάθε ἐπιτυχία. Κάνουν πιὸ πολὺ π-ρ-ο-π-α-γ-ά-ν-δ-α παρὰ μόρφωση κι' ἐκπαίδευση. Γεμίζουν τὰ κεφάλια τῶν μαθητῶν μετὰ ἀκαμπτα δόγματα τοῦ μπολσεβικισμοῦ και τοῦ μαρξισμοῦ. Κ-α-μ-ι-ά π-ρ-ω-τ-ο-β-ο-υ-λ-ί-α,

Γχος κριτικοῦ πνεύματος, καμιά ἐλευθερία ἀμφιβολίας ἢ ἔρευνας δὲν εἶναι ἀνεκτές.

Ὅλη τὴν ἐκπαίδευση διαπερνᾷ ἓνα σχολαστικὸ πνεῦμα: σκοτεινὸ, σκληρὸ καὶ πετριμμένο.

Ἡ γενικὴ ἔλλειψη κάθε ἐλεύθερης γνώμης, ἡ ἀπουσία κάθε ἀνεξάρτητης συζήτησης καὶ δράσης, κι' ἀκόμα, ὅποιος-δήποτε ἀνταλλαγῆς ἰδεῶν στὴ χώρα ποῦ μόνο τὸ μαρξιστικὸ δόγμα εἶναι ἀνεκτό, δλ' αὐτὰ ἐμποδίζουν τὴν ἀληθινὴ μὲρρωση κι' ἐκπαίδευση τοῦ λαοῦ.

Οἱ ταξιδιωτὲς — παρατηρητὲς ἀναγκαστικὰ ἐπιφανειακοὶ καὶ συχνὰ ἀφελεῖς — θαυμάζουν τὰ μορφωτικὰ κι' ἀθλητικὰ ἰδρύματα ποῦ εἶδαν «μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια», στὴ διάρκειά κάποιας σύντομης ἐπίσκεψης στὴ Μόσχα, στὸ Λένινγκραντ καὶ σ' ἄλλες δύο ἢ τρεῖς πόλεις.

Νὰ θυμῶς τί βρήκαμε, γιὰ παράδειγμα, στὸ Νο 168 τῆς ἐφημερίδας «Τρόντ» (Ἰούλης 1939):

Οἱ ἀνθρακωρύχοι τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντόνετς, θέτουν στὶς ἀρχὲς τὴν ἀκόλουθη ἐρώτηση (πράγμα σπάνιο, τὸ γεγονὸς δημοσεύτηκε):

Σὲ τί χρησιμεύουν οἱ κρατήσεις ἀπ' τοὺς μισθοὺς τους ποῦ γίνονται γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ «Πολιτιστικοῦ Κέντρου» στὴ Γκορλόδκα (μιά βιομηχανικὴ τοποθεσία τοῦ λεκανοπεδίου);

Τὸ χρόνο αὐτὸ (1939), λένε οἱ ἀνθρακωρύχοι, ἡ σχετικὴ δαπάνη φτάνει σὲ μερικὰ ἑκατομμύρια ρούβλια. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς «Λέσχης τῶν ἀνθρακωρύχων», φτάνει ἀπὸ μόνος του σὲ 1.173.000 ρούβλια. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ποσό, περισσότερα ἀπὸ 700.000 ρούβλια δίνονται στὴν κινηματογραφικὴ βιομηχανία γιὰ τὴν ἐνοικίαση φιλμς ποῦ κανεὶς δὲν πάει νὰ δεῖ λόγω τῆς κακῆς τους ποιότητος. Τὰ ὑπόλοιπα 400.000 ρούβλια χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ προσωπικοῦ. Κι' ὅσο γιὰ τοὺς ἀνθρακωρύχους δὲν ὠφελοῦνται: σὲ τίποτα ἀπολύτως ἀπ' τὰ χρήματα ποῦ εἶναι ἀνγκαστικὰ νὰ δώσουν.

Τὸ «Πολιτιστικὸ Κέντρο, συνεχίζουν οἱ ἀνθρακωρύχοι, περαιογίζεται ἀπὸ ἓνα κῆπο ποῦ ἐπίσημα ὀνομάζεται: «τὸ πάρκο». Ἐνα σημαντικὸ χρηματικὸ ποσὸ κρατήθηκε ἀπ' τοὺς ἀνθρακωρύχους γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ κήπου. Μ' αὐτὰ τὰ λεφτὰ ἔφτιαξαν μὰ τεράστια πόρτα εἰσόδου, μὲ πάρα πολλὰ ταμπετα ἀπὸ μετὸ. Ἀλλὰ ξέχασαν νὰ σηκώσουν ἓνα τοῖχο γύρω

ἀπ' τὸ «πάρκο». Ὁ κήπος λοιπὸν ἔχει μιὰ πολυτελῆ εἰσοδο, ἀλλὰ δὲν ἔχει τοῖχο. Κινεῖς δὲν τὸν χαίρεται, γιατί διὰ βρίσκονται σὲ μιὰ κατάστασι ἐγκατάλειψης. Ὡστόσο, ἔχουν φτιάξει: ἓνα θέατρο, μιὰ ἐξέδρα, ἓνα σκοπευτήριον, ἀκόμα καὶ λουτρά. Καμιὰ ἀπ' αὐτὲς τίς ἐγκαταστάσεις δὲν λειτουργεῖ γιὰ τοὺς ἀνθρακωρύχους. Ὑπάρχουν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ νὰ τοὺς θυμίζουσι πόσο ἀνεύθυνα οἱ ὑπεύθυνοι χειρίζοντα: τὸ χρῆμα τῶν ἐργατῶν. Αὐτοὶ οἱ ὑπεύθυνοι ἐφτιαξάν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ «πάρκου» ἓνα κήπο γιὰ λογαριασμὸν τους: μιὰ ζεστὴ γωνία, πού τῇ λένε «ὁ κήπος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ὀρυχείων», κι' ὅσο γιὰ τοὺς ἀνθρακωρύχους πού πληρώνουν καὶ τὸ «Κέντρο» καὶ τῇ «Λέσχῃ» καὶ τὸ «Πάρκο» καὶ τὸν «κήπο τῆς Ἐπιτροπῆς ὀρυχείων», ἔχουν στῆν διάθεσίν τους τοὺς σκονισμένους δρόμους τῆς Γκορλόδκα.

Περίεργο, αὐτὴ ἡ διαμνηστῆρις, καταχωρήθημε στὶς στήλες τῆς ἐφημερίδας. Πρέπει νὰ ὑποθέσωμε ὅτι, γιὰ κάποια αἰτία, οἱ ἀρχεῖς δὲν μπόρεσαν νὰ ἀρνηθοῦν στοὺς ἀνθρακωρύχους αὐτῇ τῇ δημοσιότητι κι' ὅτι εἶχε ἀποφασιστεῖ σ' ἀνώτερα κλιμάκια νὰ ἱκανοποιηθοῦν οἱ ἀπαιτήσεις τους καὶ νὰ ἐπιδληθοῦν κυρώσεις. Εἶναι ὁμοῦ σίγουρον πῶς γιὰ κάθε περίπτωσι πού φτάνει στῇ δημοσιότητι, ὑπάρχουν καὶ χιλιάδες ἄλλες πού παραμένουν ἀγνωστες.

Ἕνας ἀποπνευματικὸς δογματισμὸς, ἡ παντελὴς ἔλλειψις πρηνετικῆς προσωπικῆς ζωῆς, κάθε ἐλεύθερης ἀνάπτυξης, κάθε ἠθικῆς ἀνάστασις ἢ ἀπουσία κάθε εὐρείας καὶ συναρπαστικῆς προοπτικῆς ἢ βασιλεία ἐνὸς πνεύματος στρατοπέδου, μιᾶς ἀποπνευματικῆς ὑπαλληλοκρατίας καὶ μιᾶς ἀπέραντης δουλικότητος καὶ ἀρριβισμού ἢ ἀπελπιστικῆς μονοτονίας μιᾶς σκυθρωπῆς κι' ἀχρωμῆς ὑπαρξῆς, ρυθμισμένης μέχρι καὶ τίς τελευταῖες τῆς λεπτομέρειας ἀπ' τὸ κράτος· αὐτὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ σὲ κάθε τι ποῦχει σχέση μὲ τὴν παιδεία, τὴν ἐκπαίδευσι καὶ τὴν «κουλτούρα» στῆν Ε.Σ.Σ.Δ.

Τί τὸ ἐγκληματικὸ πού, κατὰ τὴν «Κομσομολογία Πράβνιτς» (π.χ. στὸ φύλλον τῆς 20ῆς Ὀκτώβρη 1936), μιὰ βαθεῖα ἀπογοήτευσι κι' ἓνα «ἐπικίνδυνον» πνεῦμα ἀνίας καταλαμβάνουν τοὺς χώρους τῆς σχολικῆς νεολαίας; Τὸ γενικὸ κλίμα στὸ σύνολο τοῦ πνίγει τοὺς νέους.

Σύμφωνα μ' ὀρισμένους ἀποκλύψεις πού δημοσιεύτηκαν στὸ σοβιετικὸ τύπο, ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς σπουδαστῶν παρακο-

λουθεί τὰ μαθήματά του μόνο ἀπὸ ὑποχρέωση, χωρὶς πραγματικὸ ἐνδιαφέρον.

Πολλοὶ φοιτητὲς περνᾶνε τὶς νύχτες τοὺς παίζοντας χαρτιά.

Οἱ γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν βρέθηκαν στὸ ἡμερολόγιό ἐνὸς κεαροῦ φοιτητῆ:

«Πλήττω. Πλήττω φοβερά. Τίποτα σημαντικό ἢ αξιοσημείωτο: οὔτε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων οὔτε στὰ γεγονότα. Τί μὲ περιμένει;.. Ὁραία, θὰ τελειώσω τὶς σπουδές μου καὶ θὰ γίνω ἕνας μηχανικός, ἕνας ἐξαιρετός, ἴσως, μηχανικός. Θάχω δυὸ κάμαρες, μιὰ γυνίκα θλάκα, ἕνα ἔξυπνο παιδάκι καὶ 500 ρούβλι:α μισθό. Δυὸ συγκεντρώσεις τὸ μῆνα κλπ. Καὶ μετὰ;.. Κι' ὅταν ἀναρρωτιέμαι: ἂν θὰ δοκιμάσω λύπη ποὺ θ' ἀφήσω αὐτὴ τὴ ζωὴ ἀπαντάω: Ὁχι, θὰ τὴν ἀφήσω χωρὶς μεγάλη στεναχώρια».

Ἡ χειραφέτηση τῆς γυναίκας. — Ἔγινε τόσος θόρυβος γύρω ἀπ' τὴ «χειραφέτηση τῆς γυναίκας ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους». Ἡ ἀληθινὴ ἰσότης τῶν φύλων, ἡ κατάργηση τοῦ νόμιμου γάμου, ἡ ἐλεύθερη ἔνωση, ἡ ἐλευθερία τῆς γυνίκας νὰ ὀρίζει τὸ σῶμα της καὶ τὸ δικαίωμα ἔκτρωσης, ὅλα αὐτὰ τὰ διωρφα «κατορθώματα» τῆς κυβέρνησης τῶν μπολσεβίκων ὑμνήθηκαν καὶ δοξάστηκαν ἀπ' τὸν τύπο τῆς «πρωτοπορίας» ὄλων τῶν χωρῶν, χωρὶς τὴν παραμικρὴ προσπάθειά μιᾶς ἐπὶ τόπου ἐπισταμένης ἔρευνας.

Αὐτὲς οἱ «ἐπιτεύξεις» ἀνήκουν, κι' αὐτὲς, στὴν περιοχὴ τῶν μύθων.

Ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει ὅτι οἱ ἰδέες γιὰ τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν φύλων, μ' ὅλες τὶς πρακτικὰς συνέπειας ποὺ ἀκολουθοῦν, ἦταν παλιὰ κατάκτηση — πολὺ πρὶν τὴν Ἐπανάσταση — τῶν προχωρημένων ρώσικων κύκλων. Κάθε κυβέρνησις μετὰ τὴν Ἐπανάστασις θάταν ὑποχρεωμένη νὰ τὶς λάβει ὑπ' ὄψιν της καὶ νὰ ἐπικυρώσει αὐτὴ τὴν κατάστασις ποταγμάτων. Δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ εἰδικὰ «μπολσεβίκικο» σ' αὐτὲς τὶς κατακτήσεις. Ἡ προσφορά τῶν μπολσεβίκων σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσις εἶναι: πολὺ μηδαμινή.

Ἀναμεισθήτητα, ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων θέλησε νὰ ἐφαρμόσει τὶς ἀρχὰς ποὺ ἀναφέραμε. Ἀλλά, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, τὸ βασικὸ θέμα εἶναι: νὰ ξέρουμε ἂ ν π έ τ υ γ ε .

Καί, πάλι, θά μπορούσαμε νά γεμίσουμε σελίδες — μέ βάση αβθεντικά γεγονότα — γιά ν' αποδείξουμε ότι κι' ἐδῶ υπήρξε μιὰ ἀξιοδάκρυτη ἀποτυχία κι' ότι τὸ σύστημά της, μέ τίς πρακτικές του συνέπειες, τὴν ὑποχρέωσε νά ἐγκυβερνήσει τὰ πάντα, νά ξαναγυρίσει πίσω καί νά διαφυλάξει μόνο τὸ μῦθο καί τὴ μπλόφα.

Κατ' ἀρχάς, ὁ νόμιμος γάμος δὲν ἔχει καταργηθεῖ στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Ἀπλοποιήθηκε ἡ καλύτερα ἔγινε πολιτικός ἐνῶ πρὶν τὴν Ἐπανάσταση ἦταν ὑποχρεωτικά θρησκευτικός. Τὰ ἴδια καί γιά τὸ διαζύγιο πού, πολιτικό πιά, ρυθμίζεται μέ μιὰ σειρά ἀπὸ χρηματικές ποινές, ποινικές κυρώσεις κλπ. (Βλέπε, γιά παράδειγμα, στὴν «Ἰσθόστια» τῆς 28ης Ἰουνίου 1936).

Ἐξετάζοντας τοὺς κατάλογους γάμων, διαπιστώνει κανεὶς ἕνα μεγάλο ποσοστὸ γάμων μεταξὺ πολὺ νεαρῶν γυναικῶν καί ἀνδρῶν ἠλικιωμένων ἀλλὰ πολὺ εὐπορῶν. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ότι στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., ὅπως πνιτοῦ — καί ἴσως περισσότερο ἀπ' ἄλλοῦ — ὁ γάμος εἶναι μιὰ σ υ ν α λ λ α γ ῆ κι' ὅχι: μιὰ ἐλεύθερη ἐρωτική ἐνωσι, ὅπως οἱ μπολσεβίκοι. θά θέλανε νά γίνεῖ πιστευτό. Κι' εἶναι ἐντελῶς φυσικό ἀπ' τὴ στιγμή πού τὸ καπιταλιστικό σύστημα ἔχει παραμείνει — μέ ἄλλη μορφή — ἀνέπαφο. Μόνο ἡ μορφή ἔχει ἀλλάξει, ἡ οὐσία κι' οἱ συνέπειές της ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν.

Ἐχοντας ἀποτύχει: στὴν προσπάθειά τους νά δημιουργήσουν ἕνα «σοσιαλιστικό κράτος» κι' ἀφοῦ καταλήξανε σ' ἕνα κράτος καπιταλιστικό (κανένα ἄλλο κ ρ ά τ ο ς δὲν εἶναι νοητό), οἱ μπολσεβίκοι ἦταν ὑποχρεωμένα, ὅπως καί σ' ὄλους τοὺς ἄλλους τομεῖς, νά πᾶνε πίσω γιά κάθε τι πού ἀφορᾶ τίς σχέσεις μεταξὺ τῶν φύλων: τὴν οἰκογένεια, τὰ παιδιὰ κλπ.

Ἦταν μοιρᾶ. Αὐτὸς ὁ τομέας δὲν μπορεῖ πραγματικά νά μεταβληθεῖ παρὰ ἄ ν τ ὸ σ ὄ ν ο λ ο τ ῆ ς κ ο ι ν ὼ ν ! α ς ἀ λ λ ᾶ ξ ε ι ρ ι ζ ι κ ᾶ . Ἐν αὐτὸ τὸ σύνολο δὲν ἀναγκαστεῖ ἐντελῶς, ἀν δὲν ἀλλάξει παρὰ μόνο ἡ μορφή, τότε ὅλα τὰ ἦθη — ὅπως κι' οἱ σχέσεις τῶν δύο φύλων, ἡ οἰκογένεια, τὸ παιδί — δὲν ἀλλάζουν, κι' αὐτὰ, πρᾶ μ ὀ ν ο μ ο ρ φ ῆ . Στὴν οὐσία μένουν τόσο καθυστερημένα ὅπως καί προηγουμένως, ἀλλάζοντας μόνο στὴν ἐπιφάνεια.

Αὐτὸ κι' ἔγινε στὴν Ε.Σ.Σ.Δ.

Ἀπ' τὸ Μάη τοῦ 1936, ὅλες αὐτὲς οἱ «ἁρμοφες ἰδέες», ἔλες αὐτὲς οἱ «προχωρημένες ἀρχές», μπήκαν λίγο-λίγο στὸ πε-

ριθώριο. Μιά σειρά νόμων κωδικοποίησαν τὸ γάμο, τὸ διαζύγιο, τὶς εὐθύνες τῶν συζύγων κλπ.

Αὐτὴ ἡ νομοθεσία ξανάστησε, ἀπλὰ καὶ καθαρὰ, ἂν καὶ μὲ νέα μορφή, τὶς θέσεις τῆς «ἀστικής οἰκογένειας».

Τὸ δικαίωμα νὰ ἐξουσιάζει: ἐλεύθερα τὸ σῶμα τῆς, ἀπαγορεύεται: πάλι στὴ γυναίκα. Τὸ δικαίωμα ἔκτρωσης περιορίστηκε σημαντικά. Σήμερα (δὲλεπε τὸ νόμο τοῦ Μάη 1936 καὶ τὰ προηγούμενα διατάγματα) ἡ ἔκτρωση δὲν ἐπιτρέπεται παρὰ σὲ εἰδικές συνθήκες, μετὰ ἀπὸ ἰατρικὴ γνωμάτευση, καὶ γιὰ καθωρισμένες περιπτώσεις. Ἡ ἔκτρωση κι' ἀκόμα ἡ συναίνεση γιὰ ἔκτρωση, τιμωροῦνται: ἀρκετὰ αὐστηρὰ ἂν ἔχουν γίνει: χωρὶς τὰ νόμιμα δικαιολογητά.

Ἡ πορνεία εἶναι πολὺ διαδεδομένη στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Γιὰ νὰ πεισθεῖ κανεὶς κι' ἐπίσης — τ' ἀναφέρουμε μὲ τὴν εὐκαιρία — γιὰ νὰ ἐκτιμήσει τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τῶν ἠθῶν ἐν γένει: στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., ἀρκεῖ νὰ παρακολουθήσει: τακτικὰ καὶ προσεχικὰ τὰ καθημερινὰ χρονικά, τὶς τοπικὲς ἀνταποκρίσεις κι' ἄλλα παρόμοια ἄρθρα τῶν σοβιετικῶν ἐφημερίδων.

Ὅσο γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν φύλων, ἀρχὴ πού εἶχε ἐφαρμοστῆι στὸ χῶρο τῆς ρώσικης πρωτοπορίας, οἱ μπολσεβίκοι τὴν υἱσθέτησαν, φυσικά. Ἀλλὰ, ὅπως κι' οἱ ἄλλες ὠραῖες κοινωνικὲς καὶ ἠθικὲς θέσεις, κι' αὐτὴ νοθεύτηκε μὲ τὴ σειρά τῆς, μετὰ τὴ γενικὴ παρέκκλιση τῆς Ἐπανάστασης. Συγκεκριμένα στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. πρόκειται γιὰ μιὰ «ἰσότητα» στὴ δ ο υ λ ε ι ἄ κι' ὄχι στοὺς μ ι σ θ ο ὄ ς . Ἡ γυναίκα δουλεύει ὅσο κι' ὁ ἄντρας μὰ ἡ ἀμοιβὴ εἶναι μικρότερη. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ «ἰσότητα» ἐπιτρέπει: στὸ κράτος νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴ γυναίκα περισσότερο ἀπ' τὸν ἄντρα.

Ἡ θ ρ η σ κ ε ι ἄ . — Ἄς σταθοῦμε γιὰ λίγο σ' αὐτὸ τὸ σημαντικό θέμα.

Ἰσχυρίζονται: ὅτι ὁ μπολσεβικισμὸς ἐξαφάνισε τὶς θρησκευτικὲς προκαταλήψεις. Εἶναι ἓνα λάθος πού ἡ πηγὴ του δρῖσκειται, ἐπίσης, στὴν ἀγνοία τῶν συγκεκριμένων γεγονότων.

Ἡ κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων πέτυχε, μὲ τὴν τρομοκρατία, νὰ καταργήσει γιὰ ἓνα διάστημα τὴ δ η μ ὀ σ ι α θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ῆ λ α τ ρ ε ι ἄ . Ὅσο γιὰ τὸ θρησκευτικὸ σ υ ν α ἰ σ θ ἦ μ α , ἀντὶ νὰ τὸ ξεριζώσει, ὁ μπολσεβικισμὸς, μὲ τὶς μεθόδους καὶ τὰ «κατορθώματά» του καὶ παρὰ τὴν

προπαγάνδα του, αντίθετα τόκανε πιο δυνατό σ' όρισμένους ή τó μετασχημάτισε σ' άλλους.

Προσθέτουμε ότι ήδη πριν την Έπανάσταση κι' ιδιαίτερα μετά τó 1905, τó θρησκευτικό συναισθημα έπεφτε στις λαϊκές μάζες, πράγμα πού άνησύχησε σοβαρά τούς παπάδες και τις τσαρικές άρχές. Ό μπολσεβίκισμός πέτυχε νά τó αναλωγογονήσει με άλλες μορφές.

Ή θρησκεία θά πεθάνει: όχι με τή τρομοκρατία και την προπαγάνδα αλλά με τή πραγματική έπιτυχία της Κοινωνικής Έπανάστασης και την εύτυχή της κατάληξη. Τó αντιθρησκευτικό σπέρμα πού θά πέσει στο γόνιμο έδαφος αυτής της έπιτυχίας θά δώσει πλούσιους καρπούς.

Έχουμε άρκετά μιλήσει μέχρις εδώ για τις κοινωνικές «έπιτεύξεις» ώστε νά μην έπιμείνουμε σ' αυτό τó σημείο.

Μού κάνουν μερικές φορές την παρατήρηση ότι ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων έ κ α ν ε ό, τ ι μ π ο ρ ο ύ σ ε για την πραγματοποίηση του ενός ή του άλλου σκοπού κι' έτσι δ έ ν φ τ α ί ε ι α ύ τ ή ά ν τις προσπάθειές της δέν μπόρεσε νά τις στέψει: άπόλυτη έπιτυχία.

Άκριβώς: όσο πιο πολύ άποδεικνύεται ή καλή θέληση της κυβέρνησης των μπολσεβίκων τόσο πιο πολύ θά γίνεται φανερό ότι ή άληθινή Κοινωνική Έπανάσταση και ό άληθινός σοσιαλισμός δέν μπορούν νά πραγματοποιηθούν με τó κυβερνητικό και κρατιστικό σύστημα.

«Ή κομμουνιστική κυβέρνηση, άπ' τή μεριά της, έκανε ό,τι μπορούσε για νά πετύχει» μάς δεβαιώνουν.

Δέν λέω τó αντίθετο. Άλλά τó πρόβλημα δέν είναι εκεί. Τó πρόβλημα δέν είναι νά ξέρουμε άν ή κυβέρνηση ή, θ ε λ ε ή δ έ ν ή θ ε λ ε νά κάνει αυτό ή εκείνο, αλλά π ο ύ κ α τ ά λ η ξ ε και τί π έ τ υ χ ε. Τó πρόβλημα είναι αυτό κι' όχι άλλο.

«Ή κυβέρνηση δέν μπόρεσε νά πάει παραπέρα».

Μά τότε, γιατί δέν άφησε άλλους νά τó κάνουν; Άν αισθανόταν άδύνατη δέν είχε τó δικαίωμα νά άπαγορεύει στους άλλους νά δράσουν. Και ποός ξέρει τί, αυτοί οί άλλοι, θά μπορούσαν νάχουν καταφέρει και πραγματοποιήσει;

Γιατί λοιπόν ή κυβέρνηση δέν πέτυχε;

«Η καθυστέρηση της χώρας την εμπόδιζε». «Οι καθυστερημένες μάζες δεν ήταν έτοιμες».

Δεν μπορεί να ξέρει κανείς τίποτα γι' αυτό αφού συνειδητά έμπεδισαν τις μάζες να δράσουν. Είναι σαν να μένει εκπληκτος κανείς που κάποιος δεν μπορεί να περπατήσει ενώ προηγουμένως τούχει δέσει τα πόδια.

«Τά άλλα στοιχεία της αριστεράς δεν θέλησαν να εαδίσουν πλάι στους μπολσεβίκους». Αυτοί οι άλλοι δεν θέλησαν να υπακούσουν τα στίς διαταγές και τις απαιτήσεις των μπολσεβίκων που τις θεωρούσαν ολέθριες. Τότε τους έμπεδισαν να πούν τη γνώμη τους και να δράσουν.

«Ο καπιταλιστικός περίγυρος...».

Ακριδώς: ο καπιταλιστικός περίγυρος μπόρεσε να θίξει και να έκφυλίζει μια κυβέρνηση. Μά δεν θα μπορούσε ποτέ να έκφυλίζει ή να έκφυλίζει την ελεύθερη δράση εκάστομυρίων ανθρώπων, πουταν έτοιμοι, όπως τό διαπιστώσαμε, να φέρουν εις πέρας, μ' ένα επιδλητικό ξεκίνημα, την αληθινή Έπανάσταση.

Να μιλάει κανείς για «προδοσία της Έπανάστασης» με τον τρόπο που τό κάνει ο Τρότσκι, είναι μια «έρμηνεία» κατώτερη όχι μόνο κάθε «μαρξιστικής» ή «ύλιστικής» αντίληψης αλλά και της κοινής λογικής.

Πώς αυτή η «προδοσία» ήταν δυνατή την επομένη μās τόσο θμορφης και πλήρους επαναστατικής νίκης;

Να τό πραγματικό πρόβλημα.

Αν σκεφτεί κι' εξέτάσει τά πράγματα από κοντά, κι' ο λιγώτερο μυημένος θα καταλάβει: πώς αυτή η υποτιθέμενη «προδοσία» δεν έπεσε απ' τον ούρανό: δι ήταν η «ύλική» και αυστηρά λογική συνέπεια του τρόπου με τον όποιο έγινε η Έπανάσταση.

Τά άρνητικά αποτελέσματα της ρώσικής Έπανάστασης ήταν η κατάληξη ενός όρισμένου προτσές. Και τό σταλικό καθεστώς δεν είναι παρά η μοιραία κατάληξη των μέτρων που εφαρμοσαν ό Λένιν κι' ό Τρότσκι.

Αυτό που ό Τρότσκι όνομάζει «προδοσία» είναι στην πραγματικότητα τό αναπόφευκτό αποτέλεσμα ενός άργου έκφυλισμού που όφείλονταν στις νόθεσ μεθόδους.

Ἀκριβῶς: ἡ κυβερνητικὴ καὶ κρατικὴ δικαστικὴ διαδικασία ὀδηγεῖ στὴν «προδοσίαν», δηλαδὴ στὴ χρεωκοπία ποὺ ἐπιτρέπει τὴν «προδοσίαν» γιατί ἡ «προδοσία» δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐντυπωσιακὴ ὀψη αὐτῆς τῆς χρεωκοπίας. Ἄλλες δικαστικές θάχην καταλήξει: σ' ἄλλα ἀποτελέσματα.

Μέσα στὴ μεροληπτικὴ του τύφλωσῃ (ἢ καλύτερα στὴν ἀσύλληπτη ὑποκρισία του), ὁ Τρότσκυ διαπράττει τὴν πιὸ κοινωνοτόπη σύγχυση, ἀσυγχώρητη γι' αὐτόν: συγχέει τ' ἀποτελέσματα μὲ τὶς αἰτίες.

Κάνοντας ἓνα χοντρὸ λάθος (ἢ καλύτερα κάνοντας τὸ χαζό, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος νὰ ὑποστηρίξει τὴ θέση του), παίρνει τὸ ἀποτέλεσμα (τὴν «προδοσίαν» τοῦ Στάλιν) ὡς αἰτία. Λάθος — ἢ καλύτερα μανούβρα — ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀποφύγει τὸ βασικὸ πρόβλημα: πῶς ὁ Στάλιν: - σ μ ὁ ς ἦ τ α ν δ υ ν α τ ὁ ς ;

«Ὁ Στάλιν πρόδωσε τὴν Ἐπανάστασιν...». Εἶναι ἀπλοϊκό. Εἶναι πολὺ φτηνὸ γιὰ νὰ ἐξηγήσει ὁ,τιδήποτε.

Ἡ ἐξήγησις εἶναι: ὡστόσο ἐντελῶς καθαρὴ: ἡ «προδοσία» ἦταν ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς χρεωκοπίας τῆς ἀληθινῆς Ἐπανάστασης κι' ὄχι: τὸ ἀντίθετό: κι' ἡ χρεωκοπία τῆς Ἐπανάστασης ἦταν ἡ φυσικὴ κατάληξις τῆς παρέκκλισης ποὺ τῆς ἐπέβαλε ὁ μπολσεβίκισμός.

Μ' ἄλλα λόγια: εἶναι ὁ ἐκφυλισμὸς τῆς παραπλανημένης καὶ χαμένης Ἐπανάστασης ποὺ ὀδήγησε στὸν Στάλιν καὶ δὲν ἦταν ὁ Στάλιν αὐτὸς ποὺ ἔκανε νὰ ἐκφυλιστεῖ ἡ Ἐπανάστασις.

Προσθέτουμε ὅτι ἡ ἤδη ἀσθενεὴ Ἐπανάστασις θὰ μπορούσε ν' ἀνισταθεῖ νικηφόρα μόνον μὲ τὴν ἐλεύθερη δραστηριότητα τῶν μαζῶν: μὰ ἀπὸ καιρὸ οἱ μπολσεβίκοι, καθοδηγούμενοι ἀπ' τὸν Λένιν καὶ τὸν Ἰδίο τὸν Τρότσκυ, τῆς εἶχαν ἀφαιρέσει: κάθε μέσο αὐτοάμυνας: μοιραία στὸ τέλος ἡ ἀρρώστεια προχώρησε κι' ἡ Ἐπανάστασις χάθηκε.

Ἡ «προδοσία» ἐγίνε δυνατὴ γιατί οἱ ἐργαζόμενες μάζες δὲν ἀντέδρασαν οὔτε κατὰ τὴν πρωτομασίαν τῆς οὔτε κατὰ τὴν διάπραξή τῆς. Κι' οἱ μάζες δὲν ἀντέδρασαν γιατί, πλήρως ὑποδουλωμένες ἀπ' τοὺς νέους ἀφέντες τους, ἔχασαν γρήγορα καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀληθινῆς Ἐπανάστασης καὶ κάθε πνεῦμα πρωτοβουλίας, ἐλεύθερης δράσης κι' ἀντίδρασης. Ἀλυσοδεμένες, ὑποταγμένες, καθοδηγούμενες, ἐνοιώθησαν ὅτι: ἦταν ἀνώφελη, ἢ μάλλον ἀδύνατη, κάθε ἀντίστασις. Ὁ Τρότσκυ εἶχε προσωπικὴ

συμμετοχή στην αναγέννηση αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τυφλῆς ὑπακοῆς τῶν μαζῶν κι' αὐτῆς τῆς σκυθρωπῆς ἀδιανοητικῆς του: γιὰ δὲ συμβαίνει «πάνω». Οἱ «ἀρχηγοὶ» πέτυχαν τὸ σκοπὸ τους. Ἡ μάζα νικήθηκε καὶ γιὰ καιρὸ. Ἀπὸ τότε, ὅλες οἱ «προδοσίαι» ἦσαν δυνατές.

Μετὰ ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἰπώθησαν, καλοῦμε τὸν ἀναγνώστη νὰ κρίνει ὁ ἴδιος τίς «ἐπιτεύξεις» τῶν μπολσεβίκων.

VIII. — Η ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἡ ἀδυναμία τῆς κυβέρνησης τῶν μπολσεβίκων νὰ δημιουργήσει, τὸ οικονομικὸ χάος στὸ ὅποιο ἦταν θυθισμένη ἡ χώρα, ὁ δεσποτισμὸς κι' ἡ ἀνήκουστη βία, μὲ μιὰ λέξη ἢ χρεωκοπία τῆς Ἐπανάστασης καὶ ἡ τραγικὴ κατάστασις ποὺ ἀκολούθησε, προκάλεσαν τὴν ἀρχὴ μιᾶς μεγάλης δυσἀρέσκειας, ἐν συνεχείᾳ ἀναταραχῆς ὅλο καὶ ποὺ σοβαρῆς καί, τέλος, βίαια κινήματα ἐναντίᾳ τῇ ἀνυπόφορη κατάστασις ποῦχε ἐπιβάλλει ἡ δικτατορία.

Ὅπως πάντα σὲ παρόμοιες περικοπώσεις, αὐτὰ τὰ κινήματα προέρχονταν ἀπὸ δυὸ ἀντίθετους πόλους: ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς ἀντιδράσεως, ἀπ' τὴ «δεξιὰ» ποὺ εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ ξαναπάρει τὴν ἐξουσία καὶ ν' ἀποκαταστήσει τὴν παλιὰ τάξιν καὶ ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς Ἐπανάστασης, ἀπ' τὴν «ἀριστερὰ» ποὺ φιλοδοξοῦσε νὰ διορθώσει τὴν κατάστασις καὶ νὰ ἐπαναληφθεῖ ἡ Ἐπαναστατικὴ δράσις.

Δὲν θὰ σταθοῦμε πολὺ στὰ ἀντεπαναστατικὰ κινήματα. Ἀπ' ἑνὸς γιὰτὶ εἶναι λίγο ὡς πολὺ γνωστά κι' ἀπ' ἑτέρου γιὰτὶ δὲν παρουσιάζουν καθαυτὰ ἰδιαιτέρο ἐνδιαφέρον: τὰ κινήματα τέτοιου εἴδους εἶναι περίπου παρόμοια σ' ὅλες τίς μεγάλες ἐπαναστάσεις.

Ὡστόσο, ὀρισμένα στοιχεῖα ἀπ' αὐτὰ τὰ κινήματα εἶναι ἀρκετὰ διδακτικὰ καὶ πρέπει νὰ ὑπογραμμιστοῦν.

Οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις κατὰ τῆς Κοινωνικῆς Ἐπαναστάσεως στὶς ἀρχές τῆς (τὸ 1917 καὶ 1918) ἦσαν ἀρκετὰ περιορισμένες, κυρίως τοπικῆς καὶ σχετικὰ ἀνόδυνες. Ὅπως σ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις, ὀρισμένα ἀναδραστικὰ στοιχεῖα ἀναπτύχθηκαν ἀμέσως στὴ νέα τάξιν πραγμάτων, προσπαθώντας νὰ πνίξουν τὴν Ἐπαναστάσις ἐν τῇ γενέσει τῆς. Αὐτὲς οἱ ἀντιδράσεις

συντρίφτηκαν εύκολα και γρήγορα μιὰ και ἡ συντραπικὴ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν και τῶν στρατιωτῶν ἦταν — ἐνεργητικὰ ἢ παθητικὰ — μὲ τὸ μέρος τῆς Ἐπανάστασης.

Ἄν στή συνέχεια ἡ Ἐπανάσταση εἶχε ἀποδεχτεῖ ἀληθινὰ γόνιμη, δυναμικὴ, δημιουργικὴ, δίκαιη ἂν εἶχε λύσει ἀποτελεσματικὰ τὰ μεγάλα τῆς προβλήματα κι' εἶχε ἀνοίξει: στή χώρα — και παθανῶς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι, και σ' ἄλλες χώρες — νέους ὀρίζοντες, ὅλα θάχαν περιοριστεῖ σὲ μερικὲς τοπικὲς ἀφαιμαχίες και ἡ νίκη τῆς Ἐπανάστασης δὲν θάχε ἀπειληθεῖ. Ἡ κατοπινὴ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων στή Ρωσία και ἄλλου, θὰ μπορούσε νάχε πάρει ἕνα διαφορετικὸ χαραχτήρα ἀπ' αὐτὸν πού ζοῦμε ἐδῶ και εἰκοσι χρόνια.

Ὅμως, ὅπως γνωρίζει ὁ ἀναγνώστης, ὁ μπολσεβικιστὸς παίρνοντας τὴν ἐξουσία νόθευσε, φίμωσε και εὐνούχησε τὴν Ἐπανάσταση. Τὴν ἔκανε στὴν ἀρχὴ ἀδύναμη, στείρα, σκυθρωπὴ, ἀθλια και στὴ συνέχεια ζοφερὴ, τυραννικὴ, ἀχρηστα και ἀνόητα βίαιη.

Ὁ μπολσεβικισμὸς κατάληξε ἔτσι: νὰ προκαλέσει ἀπογοήτευση, ὀργὴ και ἀηδία σ' ὅλο και πῶς πλατειὰ στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Εἶδαμε πῶς ὑποδούλωσε τοὺς ἐργάτες, πῶς κατάργησε τὶς ἐλευθερίες και κατὰπνιξε τὰ ἄλλα ρεύματα. Ἡ ἀπάνθρωπη τρομοκρατικὴ και βίαιη στάση του ἀπέναντι στοὺς ἀγρότες ἔκανε κι' αὐτοὺς νὰ συνταχτοῦν ἐναντίον του.

Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι σ' ὅλες τὶς ἐπαναστάσεις, τὸ μ ε γ α λ ὕ τ ε ρ ο μ έ ρ ο ς τοῦ πληθυσμοῦ — ὁ ἀπολιτικός ἀπλὸς «λαὸς», οἱ «πολίτες» πού πᾶνε καθημερινὰ στὶς δουλειές και τὶς ὑπηρεσίες τους, οἱ μικροαστοί, ἕνα μέρος τῆς μέσης ἀστικής τάξης, ἕνα σημαντικὸ κομμάτι τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν κλπ. — παραμένουν κατ' ἀρχὰς οὐδέτεροι: παρρηροῦν, διατάζουν, περιμένουν παθητικὰ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα. Εἶναι ζωτικῆς σημασίας θέμα για τὴν Ἐπανάσταση, νὰ μπορέσει νὰ «δικαιωθεῖ» μπροστὰ σ' ὅλους αὐτοὺς ὅσο πῶς γρήγορα γίνεται. Διφορετικά, ὅλος αὐτὸς ὁ «πλαδαρὸς» πληθυσμὸς γυρνάει τὶς πλάτες στὸ ἐπαναστατικὸ ἔργο: εἶναι ἔτοιμος νὰ γίνει ἐχθρὸς του ἀρχίζει: τὶς συμπάθειες μὲ τοὺς ἀντεπαναστάτες: τοὺς ὑποστηρίζει: και τοὺς κάνει: ἔτσι πολὺ πῶς ἐπικίνδυνους.

Τέτοια εἶναι: βασικὰ ἢ κατὰσταση κατὰ τὶς ἀνακατατάξεις μεγάλης ἔκτασης πού ἀγγίζουν τὰ συμφέροντα ἑκατομμυρίων

ἀνθρώπων, μεταβάλλουν σὲ εἶδος τῆς κοινωνικῆς σχέσεως καὶ γίνονται μὲ μεγάλες θυσίες καὶ μεγάλες ὑποσχέσεις ἱκανοποίησης. Αὐτὴ ἡ ἱκανοποίηση πρέπει νὰ ἔρθῃ: γ ρ ἢ γ ο ρ α . Ὅπως δὴ ποτε, οἱ μάζες πρέπει νὰ μποροῦν νὰ τ ἦ ν ἔ λ π ἰ ζ ο υ ν . Στὴν ἀντίθετη περίπτωση ἡ Ἐπανάσταση ἀποδυναμώνεται: κ' ἡ ἀντεπανάστασι, χαλυβδώνεται.

Προσθέτουμε ὅτι ἡ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ αὐτῶν τῶν οὐδέτερον στοιχείων εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὀμιλῆ πορεία τῆς ἐπανάστασης γιὰτὶ μεταξύ τους ὑπάρχουν ἀρκετοὶ «εἰδικοί» κ' ἐπαγγελματίες: εἰδικευμένοι ἐργάτες, τεχνικοί, δικαστικοί κλπ.

Ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ποὺ δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἐχθρικός πρὸς τὴν Ἐπανάστασι μόνις αὐτὴ γίνῃ, πάει ἐ ν τ ε λ ῶ ς μὲ τὸ μέρος τῆς καὶ τῆ βοήθει: μ' ἐνθουσιασμὸ ἀν τοῦ ἐμπνεύσει: κάποια ἐμπιστοσύνη, ἀν κάνει αἰσθητὲς τῆς ἱκανότητές τῆς, τῆς δυνατότητες καὶ τῆς προοπτικῆς τῆς, τὰ πλεονεκτήματα, τὴ δύναμη, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴ δικαιοσύνη τῆς.

Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, δλ' αὐτὰ τὰ στοιχεία καταλήγουν νὰ γίνουσι ἀσπονδοὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐπανάστασης, πράγμα ποὺ εἶναι γι' αὐτὴν ἕνα πολὺ σοβαρὸ χτύπημα.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ: ὅτι ἀν οἱ ἐργαζόμενες μάζες ἐξασκοῦσαν οἱ ἴδιες, μὲ τὴ βοήθειαν τῶν ἐπαναστατῶν, μιὰ ἐλεύθερη δραστηριότητα, θὰ μπορούσαν νὰ φτάσουν σὲ πειστικὰ ἀποτελέσματα καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ πείσουν καὶ νὰ πάρουν μαζί τους τὰ ἐν λόγῳ στοιχεία.

Ἡ δικτατορία — ἀδύναμη, ὑπεροπακὴ, ἀνόητη καὶ βίαη — δὲν τὰ κατάφερε καὶ τοὺς ἔρριξε στὴν ἄλλη μερὰ τοῦ δοφράγματος.

Ὁ μπολσεβικισμὸς δὲν μπόρεσε οὔτε νὰ «δικαιωθεῖ» ὁ ἴδιος, οὔτε νὰ «δικαιώσει» τὴν Ἐπανάστασι.

Ὅπως εἶδαμε, τὸ μόνον πρόβλημα ποὺ κατάφερε νὰ λύσει: — ὅπως-ὅπως καὶ κάτω ἀπ' τὴν πίεσιν τοῦ ἴδιου τοῦ στρατοῦ ποὺ ἀρνιόταν νὰ πολεμήσῃ: — ἦταν τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου. Αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία — ἡ εἰρήνη — τοῦ ἔδωκε τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν διαρκὴν συμπάθειαν τῶν πλατειῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν ὅλο κ' ὅλο. Στὴ συνέχεια οἱ οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἄλλες ἀδυναμίες τοῦ ἔγιναν αἰσθητῆς. Ἡ στειρότητα τῶν μέσων δράσεως του: κυβερνητικῆς διαδικασίης, κρατιστικῆς

ἀπολυταρχισμός κλπ., ἀποκαλύφθηκε τὴν ἐπομένην, σχεδόν, τῆς νίκης.

Στοὺς μπολσεβίκους καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τους ἀρέσει: νὰ ἐπικαλοῦνται τὶς «τρομερὲς δυσκολίες» πού ἔπρεπε νὰ ξεπεράσει ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν Ἐπαναστάσει, σὲ μιὰ χώρα ὅπως ἡ Ρωσσία. Μὲ δάση αὐτὲς τὶς δυσκολίες προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν τὶς ἐνέργειες τῶν μπολσεβίκων.

Μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν, μὲ τέτοια ἐπιχειρήματα, τὸ ξένο κοινόν, πού δὲν γνωρίζει τὰ γεγονότα. Ὅμως αὐτοὶ πού ζοῦσαν τὴν ἐπαναστάσει ἀντιλαμβάνονταν ἀργὰ ἢ γρήγορα:

1ο. Ὅτι οἱ δλέθριες ἐνέργειες τῶν μπολσεβίκων ὑπείλονταν ὅχι: τόσο στίς ἐπικαλούμενας δυσκολίες ὅσο στὴ φύσιν τοῦ μπολσεβίκου δόγματος.

2ο. Ὅτι πολλὰς ἀπ' αὐτὰς τὶς δυσκολίας ἐμφανίζοντουσαν ἀκριβῶς γιὰτὶ ἡ κυβέρνησις, ἀπ' τὴν ἀρχὴν κιόλας, θέλησε νὰ πνίξει: τὴν ἐλεύθερον δράσει τῆς τῶν μαζῶν.

3ο. Ὅτι: οἱ πραγματικὲς δυσκολίες ἀντι νὰ ἀμβλυνοῦν ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους, γίνοντουσαν ἐξ αἰτίας τους ἀκόμα πᾶς σοβαρές.

4ο. Ὅτι: αὐτὲς οἱ δυσκολίες θάχαν εὐκόλως ξεπεραστοὶ μὲ τὴν ἐλεύθερον δράσει τῶν μαζῶν.

Ἡ μεγαλύτερη δυσκολία ἦταν βέβαια ἡ τροφοδοσία κι' ἡ διανομὴ τῶν ἀγαθῶν. Γιὰ νὰ προχωρήσει ἡ Ἐπαναστάσει, ἔπρεπε νὰ περάσουμε, τὸ γρηγορώτερον δυνατὸν, ἀπ' τὸ καθεστῶς τῆς σπάνης καὶ τῆς «ἀνταλλαχτικῆς» (μὲ δάση τὸ χρῆμα) οἰκονομίας σὲ καθεστῶς τῆς ἀφθονίας καὶ στὴν «οἰκονομία τῆς διανομῆς» καταργώντας τὸ χρῆμα.

Ἀλλά: ὅσο πῶς πολὺ οἱ δυσκολίες εἶναι σημαντικὲς κι' ἐκτεταμέναι, τόσο λιγώτερον ἱκανὴ εἶναι μιὰ κυβέρνησις νὰ τὶς ἐπιλύσει. Ὅσο πῶς πολὺ σκληρὲς καὶ ἀκανθώδεις εἶναι, τόσο πᾶς πολὺ θάπρεπε νὰ ἀνατρέξουν στὴν ἐλεύθερον πρωτοβουλία καὶ δραστηριότητα τοῦ λαοῦ. Ὅμως, ὅπως ξέρουμε, ἡ κυβέρνησις τῶν μπολσεβίκων τᾶθελε ὅλα γιὰ τὸν ἐαυτὸ τῆς: ἰδέαι, πρωτοβουλίας, μέτρα καὶ δράσει. Ἐγένετο ἀπόλυτος δικτάτορας («τοῦ προλεταριάτου»). Ὑποδούλωσε τὶς μάζας κι' ἐπνίξε τὴν ἀνάπτυξή τους. Κι' ὅσο πῶς σοβαρὲς ἦταν οἱ δυσκολίες, τόσο

λιγότερο επέτρεπε στο «προλεταριάτο» να δράσει.

Καθόλου παράξενο που παρά την υποτιθέμενη «βιομηχανοποίηση», τὰ περίφημα «πενταετή πλάνα» κλπ., ὁ μπολσεβικισμὸς δὲν μπόρεσε νὰ ξεπεράσει αὐτὲς τὲς δυσκολίες καὶ θρέθηκε σὲ λίγο, στὸν ἀπελπισμένο ἀγῶνα του κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ζωῆς — στὸ ἀδιέξοδο τῆς πρὸ ἀπάνθρωπης βίας, πράγμα πού δὲν ἔκανε παρὰ νὰ υπογραμμίζει τὴν πραγματικὴ του ἀδυναμία. Δὲν εἶναι δυνατό νὰ ὀδηγηθοῦμε στὴν ἀφθονία καὶ νὰ φτιάξουμε μὴ νέα οἰκονομία μέσω μιᾶς βίαιης βιομηχανοποίησης πού ἐπιβάλλεται σὲ μὴ μάζα σκλάβων.

Οἱ μάζες διαίσθανονταν τὴν ἀνάγκη νὰ περάσουν τὲ ἑλλες μορφές παραγωγῆς καὶ νὰ ἀλλάξουν τὲς σχέσεις τῆς μὲ τὴν κατανάλωση. Οἱ μάζες ἀναλαμβάνονταν ὅλο καὶ καλύτερα τὴν ἀνάγκη καὶ τὴ δυνατότητα νὰ τελειώνουν μὲ τὸ χρῆμα καὶ νὰ περάσουν σ' ἓνα σύστημα ἄμεσων ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στοὺς ὀργανισμοὺς παραγωγῆς καὶ κατανάλωσης. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις, ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἦταν ἔτοιμες νὰ δοκιμάσουν αὐτὲς τὲς μεθόδους. Εἶναι σχεδὸν σίγουρο πῶς ἂν εἶχαν ἐλευθερία δράσης, θάχαν κιορθῶσει, προοδευτικά, νὰ φτιάσουν στὴ λύση τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος: τὴν «οἰκονομία τῆς διανομῆς». Ἐπρεπε νὰ τὲς ἀφίσουν ν' ἀναζητήσουν, νὰ βροῦν, νὰ δράσουν, καθοδηγῶντας καὶ βοηθῶντας τες σὰν ἀληθινοὶ φίλοι.

Ἡ κυβέρνηση δὲν ἤθελε ν' ἀκούσει τίποτα. Ζητοῦσε νὰ τὰ κάνει: ὄλα μόνη τῆς, νὰ ἐπιβάλλει τὴ θέληση καὶ τὲς μεθόδους τῆς. Ἀσυναίσθητα στὴν ἀρχή, ὅλο καὶ πρὸ καθαρά στὴ συνέχεια, οἱ μάζες ἀντιλαμβάνονταν τὴν ἀναποτελεσματικότητα αὐτῶν τῶν μεθόδων, τὴν ἀδυναμία τῆς κυβέρνησης καὶ τοὺς κινδύνους στοὺς ὁποίους, ἀπ' τὴ δικτατορία καὶ τὴ βία, ὀδηγούνταν ἡ χώρα.

Τὸ ψυχολογικὸ ἀποτέλεσμα μᾶς τέτοιας κατάστασης εἶναι εὐκολὰ κατανοητό.

Ἄφ' ἑνὸς, οἱ μάζες ἀποστρέφονταν ὅλο καὶ περισσότερο τὸ μπολσεβικισμὸ. Ἀπογοητευμένες τὸν ἐγκατέλειπαν ἢ ἀκόμα στρέφονταν ἐναντίον του. Ἡ εὐσαρέσκαια καὶ τὸ πνεῦμα ἐξέγερσης οὐξάνονταν ἀπὸ μὲρα σὲ μὲρα.

Ἀλλὰ, ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἤξεραν πῶς θὰ μπόρουν νὰ βγοῦν ἀπ' τ' ἀδιέξοδο. Κι' ἀφοῦ ὁποιαδήποτε διακίνηση ἰδεῶν, κάθε εἶδος συζήτησης, προπαγάνδας κι' ἐλευθέρης δράσης εἶχαν ἀπογορευτεῖ, δὲν παρουσιάζονταν καμιά ἀξίολογὴ λύση. Ἡ κα-

τάτταση φαινόταν νά μήν ἔχει διέξοδο: δέν εἶχαν κινένα μέσο δράσης· οἱ ὀργανώσεις τους ἦταν κρατικοποιημένες καί στρατιωτικοποιημένες· κι' ἡ παραμικρή ἀντίθεση κατατελλόταν αὐστηρά· τὰ ὄπλα καί κάθε ἄλλο ὕλικό μέσο θρῖσκόταν στή χερία τῶν ἀρχῶν καί τῶν νέων προνομοῦχων, πού μπόρεσαν νά ὀργανώσουν τήν ἐξαπάτηση καί τήν ἀμυνά τους.

Τελικά οἱ μάζες, ἀν καί θρῖσκόντουσαν σέ συνεχῆ αὐξανόμενη κατάσταση ἐξέγερσης, δέν διέβλεπαν κινένα τρόπο νά πραγματοποιήσουν μιὰ ἀποτελεσματικὴ δράση.

Ἡ ἀντεπανόταση πού καιροφυλαχτοῦσε δέν παράλειψε νά ἐπωφεληθεῖ ἀπ' αὐτὴ τήν κατάσταση καί διάθεση. Μὲ ζήλο προσπάθησε νά στρέψει π ρ ὅ ς θ φ ε λ ὅ ς τ η ς τίς διαθέσεις καί τὰ γεγονότα. Κι' ἔτσι ἡ ὄλο καί πιδ γενικὴ καί βαθειὰ λαϊκὴ δυσἀρέσκεια ἐγινε ἡ δόση τῶν μεγάλων ἀντεπαναστατικῶν κινήματων καί τὰ στήριξε τρία χρόνια.

Μεγάλες στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις ὀργανώθηκαν στό Νότο καί τ' ἀνατολικὰ τῆς χώρας, πού τίς ὑποκίνησαν οἱ προνομοῦχες τάξεις, τίς ὑποστήριξαν οἱ μπουρζουαζίες ἄλλων χωρῶν καί τίς διεύθυναν στρατηγοὶ τοῦ παλιοῦ καθεστώτος.

Στίς νέες συνθήκες, οἱ μεγάλες ἐξεγέρσεις πού ξέσπασαν στὰ 1919-1921 εἶχαν ἕνα διαφορετικὸ χαραχτήρα ἀπ' ὅ,τι οἱ ἀνοργάνωτες καί σχευακά ἀσημαντες ἀντιδράσεις τοῦ 1917-1918, ὅπως ἡ στάση τοῦ στρατηγού Καλέντιν στο Νότο, τοῦ ἀταμάνου Ντούτωφ στήν Οὐράλη, κι' ἄλλες ἀκόμα.

Ἦδη τὸ 1918-1919, μερικὲς πιδ σοβαρὲς ἐξεγέρσεις, μεγαλύτερης κλίμακας, ἐμφανίστηκαν ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Ἀναφέρουμε τήν ἐπίθεση τοῦ στρατηγού Γιουντένιτς στήν Πετρούπολη (Δεκέμβρης 1919) καί τὸ ἀντεπαναστατικὸ κίνημα στο Βορρά ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς κυβέρνησης Τσαϊκόφσκυ.

Οἱ δυνάμεις τοῦ Γιουντένιτς, καλὰ ὀργανωμένες, ὀπλισμένες κι' ἐφοδιασμένες, φτάσανε μέχρι τίς πύλες τῆς πρωτεύουσας. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, συντρίφτηκαν εὐκόλα μὲ μιὰ ἐξόρμηση γεμάτη αὐταπάρηση, ἐνθουσιασμό, κι' ἐπίσης ἀξιοσημεῖωτη ὀργάνωση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν τῆς Πετρούπολης, πού τίς ὑποστήριξαν ἀποσπάσματα ναυτῶν τῆς Κρονστάνδης, καί βοηθήθηκαν σημαντικά ἀπὸ κινήματα πίσω ἀπ' τὸ «μέτωπο». Ὁ νεαρὸς Κόκκινος Στρατός, ὑπὸ τίς διαταγὲς τοῦ Τρότσκι, συμμετεῖχε στήν ἀμυνα.

Τὸ κίνημα Τσαϊκόφσκυ πέτυχε νὰ καταλάβῃ τὸ διαμέρισμα Ἀρχαγκέλσκ κι' ἓνα κομμάτι τοῦ Βολόγκντα. Ὅπως κι' ἄλλοῦ, ἡ κατάπληξή του δὲν ἦταν ἔργο τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Οἱ ἐπὶ τόπου καθὼς καὶ στὰ μετόπισθεν αὐθόρμητες ἐξεγέρσεις τῶν ἐργαζομένων μαζῶν θριαμβεύσαν. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ δτι: αὐτὸ τὸ κίνημα, ὑποστηριζόμενο ἀπ' τὴν ξένη μπουρζουαζία, προσέκρουσε ἐπίσης καὶ σὲ μιὰ ἀντίσταση τῆς δυτικῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπεργίες καὶ διαδηλώσεις ἐναντίον κάθε εἰδους ἐπέμβασης στὴ Ρωσία — ἀπεργίες κυρίως στὰ Ἀγγλικὰ λιμάνια — ἀνησύχησαν αὐτὴ τὴ μπουρζουαζία, πού κι' ἡ ἴδια δὲν αἰσθανόταν ἀσφαλῆς, καὶ τὴν ἔκαναν νὰ ὑποχωρήσῃ.

Πιὸ σημαντικὴ ἦταν ἡ ἀνταρσία τοῦ ναύαρχου Κόλτσικ στὴν Ἀνατολή τὸ καλοκαίρι τοῦ 1918. Τὴν ὑποστήριξε μεταξὺ ἄλλων ἓνας τσεχοσλοβακικὸς στρατὸς πού σχηματίστηκε στὴ Ρωσία. Εἶναι ἀξιόσημο ἵσχυρο δτι ὁ Κόκκινος Στρατὸς ἦταν ἀνίκανος νὰ συντρίψει τὸ κίνημα, πού κατέρρευσε ἀπ' τὴν ἀκαταμάχητη ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν ἀνταρτῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξεγέρσεις στὰ μετόπισθεν. Ὁ Κόκκινος Στρατὸς ἔφθασε «θριαμβευτικά»... μετὰ τὴν κατάκτηση τῆς νίκης.

Σημειώνουμε δτι: αὐτὰ τὰ ἀντεπαναστατικὰ κινήματα ὑποστηρίχτηκαν λιγώτερο ἢ περισσότερο ἐνεργητικὰ ἀπ' τοὺς μετριοπαθεῖς σοσιαλιστὰς: τοὺς μενσεβίκους καὶ τοὺς σοσιαλεπαναστάτες τῆς δεξιᾶς.

Ὅταν εἶχε ἐκδηλωθεῖ ἡ ἐπίθεση τῶν Τσεχοσλοβάκων (Ἰούνιος-Ἰούλιος 1918) οἱ μπολσεβίκοι, γὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν περιπλοκὴν καὶ φοβούμενοι μιὰ πιθανὴ ἀπώγνη, ἐπέτελεσαν τὴ νύχτα τῆς 16ης πρὸς 17ῆ Ἰούλιου τὸν πρῶτον Τσάρο Νικόλαο Β' καὶ τὴν οἰκογένειά του, πού εἶχε πρόσφατα ἐκτοπισθεῖ στὴν πόλιν Ἐκατερίνιμπουργκ τῆς Σιβηρίας. Οἱ μπολσεβίκοι ἐκκένωσαν κατοκίον τὴ πόλιν.

Οἱ ἀκριβεῖς συνθήκες αὐτῆς τῆς ἐκτέλεσης παραμένουν ἀρκετὰ μυστηριώδεις, παρὰ μιὰ λεπτομερῆ ἐρευνα πού ἔγινε ἀπ' ἓνα ἄκασιχὸ μετὰ ἀπὸ διαταγὴ τοῦ Κόλτσικ. Δὲν ξέρουμε ἂν αὐτὴ ἡ ἐκτέλεση διατάχτηκε ἀπὸ τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν στὴ Μόσχα ἢ τὴν ἀποφάσισε τὸ τοπικὸ Σοβιέτ. Ὅσο γιὰ τοὺς μπολσεβίκοις, τηροῦν σιωπὴν.

Ἔτσι: ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ λαϊκὲς μάζες, πού δὲν εἶχαν ἀκόμα ἀποπλισθεῖ ἀπ' τοὺς μπολσεβίκοις καὶ διατηροῦσαν τὴν ἐμπιστοσύνην τους πρὸς τὴν Ἐπαναστάτην τους, ἀντιστέκονταν

ένεργητικά σ' αυτά τὰ άντεπαναστατικά κινήματα και θριάμβευσαν άρκετά εύκολα.

Ή κατάσταση άλλαξε έντελώς άπ' τó τέλος τού 1919.

Οι μάξες, μñν έχοντας τις παλιές άυταπάτες για τόν μπολσεβίκισμό (κα' άποπλισμένες άπ' τή «σοβιετική» κυβέρνηση), δέν άντιστέκονταν με τόν ίδιο τρόπο στις άντεπαναστάσεις. Ήπι πλέον οι άρχηγοί αυτών των κινήμάτων ήξεραν τέλεια ν' άγγίξουν τις πιο εύαίσθητες χορδές τους. Στις προκηρύξεις και τὰ μακρότερα τους διακήρυσσαν ότι μάχονται μόνο τó δεσποτισμό των μπολσεβίκων. Ήδιναν στο λαό ύποσχέσεις για «Έλεύθερα Σοβιέτ» και για διαφύλαξη των άλλων άρχων της επανάστασης που τις είχε ποδοπατήσει: ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων. (Έξυπακούεται: ότι, είχαν τήν έλπίδα, άμα νικούσαν, να μπορέσουν να μñν κρατήσουν τις ύποσχέσεις τους και μετά να καταπιέξουν κάθε εξέγερση).

Γι' αυτό τó λόγο οι δυο μεγάλες «λευκές» εξεγέρσεις στο Νότο, τού Ντενίκιν και τού Βράνγκελ, μπόρεσαν να πάρουν τέτοια έκταση που παρά λίγο να ανατρέψουν τó καθεστώς.

Τó πρώτο άπ' αυτά τὰ κινήματα, που στρατιωτικά τó διοικούσε ó στρατηγός Ντενίκιν (1919), κατέλαβε γρήγορα όλη τήν Ούκρανία κι' ένα σημαντικό τμήμα της Κεντρικής Ρωσίας. Μιά έποχή οι λευκοί, κυνηγώντας τόν Κόκκινο Στρατό, φτάσανε στην πόλη Όρελ κοντά στη Μόσχα. Ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων ήταν έτοιμη να τήν κοπανήσει: όταν, για μεγάλη της έκπληξη, ó στρατός τού Ντενίκιν τόβαλε στα πόδια και άποσύρθηκε θιαστικά. Ή απειλή κατά της Μόσχας έπαψε. Ή κατάσταση διασώθηκε. Ο άναγνώστης θά βρει πιο κάτω λεπτομέρειες γι' αυτό τó ιστορικό έπεισόδιο. Σημειώνουμε ξανά ότι ούτε οι μπολσεβίκοι ούτε ó Κόκκινος Στρατός της παίζανε κάποιο ρόλο σ' αυτή τή σύγκρουση.

Τó δεύτερο επικίνδυνο για τους μπολσεβίκους κίνημα ήταν τού στρατηγού Βράνγκελ. Ήρνε μετά τήν άνταρσία τού Ντενίκιν. Ο Βράνγκελ, πιο επιτήδειος, μπόρεσε να βγάλει μερικά διδάγματα άπ' τήν ήττα τού Ντενίκιν και έσπικε πιο ισχυρές και πιο θαθείες συμπάθειες άπ' εκείνον. Ήπι πλέον ή μεταστροφή των πνευμάτων ήταν πιο προχωρημένη. Ο άναγνώστης θά βρει στο τελευταίο μέρος τού βιβλίου με ποίο τρόπο αυτή ή δεύτερη στρατιωτική άντεπανάσταση συντρίφτηκε. Για μια φορά ακόμα τή νίκη του δέν τήν πέτυχαν οι μπολσεβίκοι.

“Όλα αυτά τὰ κινήματα και τ’ ἄλλα μικρότερης σημασίας ἀπέτυχαν.

Τὸ κίνημα τοῦ Ντενίκιν κατέρρευσε ξαφνικά. Ἐχοντας φτάσει, ὅπως εἶπαμε, «στὶς πύλες τῆς Μόσχας» ὁ στρατός του ἐγκατέλειπε ξαφνικά τὰ πάντα και ξαναγύρισε κακὴν-κακῶς πρὸς τὸ Νότο. Ἐκεῖ χάθηκε μέσα σ’ ἓνα τρομερὸ παγετώνα. Μερικά ἀπομεινάρια του, περιπλανώμενα ἐδῶ κι’ ἐκεῖ, διαλύθηκαν λίγο-λίγο ἀπὸ ἀποσπάσματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ — πού κατέβηκαν ἀπ’ τὸ Βορρὰ ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τῶν φυγάδων — κι’ ἀπὸ ἀντάρτες.

Γιὰ εἰκοσιτέσσερις ὥρες τὸ λιγότερο, ἡ κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων στὴ Μόσχα, πανικοβλημένη, δὲν ἤθελε νὰ πιστέψει τὴν ὑποχώρηση τῶν δυνάμεων τοῦ Ντενίκιν, μὴ κατανοώντας τὴν αἰτία. Εἶχε τὴν ἐξήγηση πολὺ ἀργότερα. Ὅταν συνήρθε, δέχτηκε τὰ κόκκινα συντάγματα νὰ καταδιώξουν τοὺς λευκοὺς. Τὸ κίνημα τοῦ Ντενίκιν συντρίφτηκε.

Τὸ κίνημα τοῦ Βράνγκελ, ἐκδηλώθηκε λίγο ἀργότερα, και εἶχε, κι’ αὐτὸ στὴν ἀρχή, μερικὲς μεγάλες ἐπιτυχίες. Χωρὶς βέβαια ν’ ἀπειλήσει τὴ Μόσχα, ἀνησύχησε ὥστόσο τὴν κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων περισσότερο ἀπ’ ὅ,τι ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Ντενίκιν. Γιατὶ ὁ πληθυσμὸς πού ὅλο και περισσότερο ἀποστρέφονταν τὸν μπολσεβικισμό, ἔμεινε νὰ μὴ θέλει ν’ ἀνατάξει καμιά σοβαρὴ ἀντίσταση σ’ αὐτὸ τὸ νέο ἀναμπολσεβίκικο κίνημα: ἔμεινε ἀδιάφορος.

Ἐξ ἄλλου, ἐξ αἰτίας ἰδίως αὐτῆς τῆς γενικῆς ἀδιανομοῦ, ἡ κυβέρνηση ὑπολόγιζε λιγώτερο ἀπὸ πρὶν σὸ στρατό της.

Ὅστόσο, μετὰ τίς ἐπιτυχίες του στὴν ἀρχή, τὸ κίνημα τοῦ Βράνγκελ κατέρρευσε ὅπως και τὰ ἄλλα.

Ποιὲς ἦταν οἱ αἰτίες αὐτῶν τῶν περίπου «ὡς ἐκ θαύματος» μεταστροφῶν και τῆς τελικῆς ἀποτυχίας αὐτῶν τῶν ἐπιχειρήσεων πού ἔρχισαν μὲ τόση ἐπιτυχία;

Οἱ ἀληθινὲς αἰτίες κι’ οἱ ἀκριβεῖς συνθήκες αὐτῶν τῶν ἐπιτυχιῶν και ἀποτυχιῶν εἶναι ἀπ’ ἐνὸς λίγο γνωστὲς κι’ ἀπ’ ἑτέρου θελημένα παραποιημένες ἀπ’ τοὺς ἐνδιαφερόμενους.

Ἐν συντομίᾳ, οἱ βασικὲς αἰτίες τῆς χρεωκοπίας τῶν «λευκῶν» κινήματων ἦταν οἱ ἀκόλουθες:

Κατ’ ἀρχὴν ἡ ἀδέξια, κυνική και προκλητικὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀρχῶν, τῶν ἀρχηγῶν και τῶν ἡγετῶν τῶν κινήματων. Ἐνῶ καλὰ-καλὰ δὲν εἶχαν νικήσει, αὐτοὶ οἱ κύριοι ἐγκαθίστον-

ταν στις κατακτημένες περιοχές σαν άληθινοί δεκτάτορες, μη διαφέροντας σε τίποτα απ' τους ανταγωνιστές τους τους μπολσεβίκους. Κάνοντας, συνήθως, μιὰ ἀχαλίνωτη ζωή, αδύναμοι — κι' αὐτοί — νὰ οργανώσουν μιὰ φυσιολογική ζωή. χαμένα στα ὄργια, γειμάται περιφρόνηση γιὰ τὸν ἐργαζόμενο λαό, τοῦδωσαν γρήγορα νὰ καταλάβει πὼς περιμένανε τὴν ὥρα νὰ ἀποκαταστήσουνε τὸ παλιὸ καθεστῶς, μ' ὄλες του τίς «χάρες». Οἱ δελεαστικὲς ὑποσχέσεις στα μανιφέστα τους, πού τίς διακήρυτταν τὴν προηγούμενη κάποιος ἐπίθεσης, μὲ σκοπὸ ν' ἀποπλανήσουν τὸν πληθυσμὸ. Ξεχνιόντουσαν γρήγορα. Αὐτοὶ οἱ κύριοι δὲν εἶχαν κἀν τὴν ὑπομονὴ νὰ περιμένουν ἔστω τὴν τελικὴ κι' ὀριστικὴ νίκη. Ἐρριχναν τίς μάσκες πρὶν ἐξασφαλιστοῦν, μὲ μιὰ διασύνη πού πρόδινε ἀμέσως τὰ πραγματικὰ τους σγέδα. Ἐτσι δὲν ἦταν λοιπὸν κἀν πού θὰ μπορούσε νὰ τραθήξει τὸν πληθυσμὸ. Ἡ «λευκὴ» τρομοκρατία κι' οἱ ἀγχιες καταστολὲς μὲ τὴ συνηθισμένη συνοδεία καταδόσεων, συλλήψεων καὶ συνοπτικῶν ἐκτελέσεων χωρὶς τὴν ἐλάχιστη δικαιολογία καὶ οἴκτο, ἀρχίζαν παντοῦ ἐνῶ ἀκόμα ἡ παράστασις συνεχιζόταν.

Ἐπὶ πλέον, οἱ παλαιοὶ ἰδιοκτῆτες, βιομήχανοι ἢ φεουδάρχες, πούχαν φύγει ἢ διωχτεῖ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι, ξαναγύριζαν μὲ τὸ στρατὸ καὶ βιάζονταν νὰ ξαναγίνουν κάτοχα τῶν «ἀγαθῶν» τους.

Τὸ παλιὸ βλοκληρωτικὸ καὶ φεουδαρχικὸ καθεστῶς ἐμφανιζόταν πάλι καὶ ξαφνικά, μ' ὄλη του τὴ φρίκη.

Αὐτὸ προκάλεσε γρήγορα μιὰ βίαιη ψυχολογικὴ ἀντίδρασι στὶς ἐργαζόμενες μάζες. Φοβόντουσαν τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ τσαρισμοῦ καὶ τοῦ «πομιέστσικου» πολὺ περισσότερο απ' τὸν μπολσεβικισμό. Μ' αὐτόν, εἶχαν, τουλάχιστο, τὴν ἐλπίδα νὰ φτάσουν σὲ κάποια βελτίωσι, σὲ μιὰ ἀλλαγὴ καὶ τελικὰ σὲ κάποια βελτίωσι, σὲ μιὰ ἀλλαγὴ καὶ τελικὰ σὲ μιὰ ζωὴ «ἐλεύθερη κι' εὐτυχισημένη». Ἐνῶ δὲν εἶχαν τίποτα νὰ ἐλπίζουν ἀπὸ μιὰ ἐπιστροφὴ στὸν Τσαρισμὸ. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ τοῦ φράξουν τὸ δρόμο χωρὶς χρονστρεβή. Καὶ ἰδιαίτερα οἱ ἀγρότες, πού ἐκαίνη τὴν ἐποχὴ τοὺς εὐνοοῦσε, τουλάχιστο θεωρητικὰ, ἡ ἀπαισιόπισσι τῶν ἐγκαταλειμμένων γαιῶν καὶ τρώμαζαν στὴν ἰδέα δι' ἡ θὰ ἔπρεπε νὰ τίς ἐπιστρέφουν στοὺς παλιούς τους κατόχους. (Αὐτὴ ἡ κατάστασι πνευμάτων ἐξηγεῖ, σὲ μεγάλο βαθμὸ, τὴ σχετικὴ σταθερότητα τοῦ μπολσεβίικου καθεστῶτος: ἀνάμεσα σὲ δυὸ κακά, οἱ μάζες διάλεξαν αὐτὸ πού τοὺς φαινό-

ταν τὸ μικρότερο) .

Ἔτσι ἡ ἐξέγερση κατὰ τῶν «λευκῶν» ξανάρχιζε τὴν ἐπομένη κιόλας τῶν ἐφήμερων ἐπιτυχιῶν τους. Μόλις ἐνοιώθην τὸν κίνδυνο, οἱ μάζες περνοῦσαν στὴν ἀντίσταση. Καὶ τελικά, τ' ἀποσπάσματα τῶν ἀναρτῶν, δημιουργημένα βιαστικά κι' ὑποστηριζόμενα τόσο ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους ὅσο κι' ἀπ' τὸν ἐργαζόμενο πλῆθυσμό πού σταματοῦσε νάνα: ἐπιφυλακτικός, προξενούσαν στοὺς «Λευκοὺς» βαρεῖες καταστροφές.

Ἔτσι, γιὰ παράδειγμα, ὁ στρατὸς πού εἶχε τὴ μεγαλύτερη συνεισφορά στὴ συντριβὴ τῶν δυνάμεων τοῦ Ντενίκιν καὶ τοῦ Βράνγκελ ἦταν ὁ στρατὸς τῶν ἐξεγερμένων οὐκρανῶν — ἀγροτῶν κι' ἐργατῶν — γνωστός σὰν «μαχνοβίτικος στρατὸς» ἀπ' τ' ὄνομα τοῦ ἀναρχικοῦ ἀγωνιστῆ Νέστορ Μάχνο.

Μαχόμενος σ' ὄνομα μιᾶς ἐλεύθερης κοινωνίας, ὑποχρεωμένος ν' ἀγωνίζεται ταυτόχρονα ἐναντίον ὄλων τῶν δυνάμεων καταπίεσης, τόσο κατὰ τῶν «λευκῶν» ὅσο καὶ κατὰ τῶν «κόκκινων», αὐτὸς ὁ στρατὸς καὶ τὸ σχετικὸ κίνημα θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν ἀργότερα, ὅταν θὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀλλήλῃ ἀντίσταση κατὰ τοῦ μπολσεβικισμοῦ: τὴν ἀντίσταση ἀπ' τὰ ἀριστερά .

Ἄλλὰ, μιλώντας γιὰ τὴ «λευκὴ» ἀντίδραση, θὰ πρέπει νὰ ξεκαθαρίσουμε τώρα κιόλας ὅσα ἦταν ὁ λαϊκὸς στρατὸς τοῦ Μάχνο πού ὑποχρέωσε τὸν Ντενίκιν ν' ἀφήσει τὴν Ὀρέλ καὶ νὰ ὑποχωρήσει: βιαστικά. Ἦταν ὁ «μαχνοβίτικος» στρατὸς πού προξένησε τρομερὴ καταστροφή στὶς ὀπισθοφυλακὲς καὶ τίς εἰδικὲς δυνάμεις τοῦ Ντενίκιν στὴν Οὐκρανία.

Ὅσο γιὰ τίς στρατιωτικὲς δυνάμεις τοῦ Βράνγκελ, ἡ πρώτη σβαρὴ τους ἦταν ἀπ' τὸν στρατὸ τοῦ Μάχνο μού ὁμολογήθηκε ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς μπολσεβίκους, σὲ συνθηκὲς ἀρκετὰ περίεργες.

Κατὰ τὴν κεραινοβόλο ἐπίθεση τοῦ Βράνγκελ, βρισκόμενα σὲ μιὰ φυλακὴ τῶν μπολσεβίκων στὴ Μόσχα. Ὅπως κι' ὁ Ντενίκιν, ὁ Βράνγκελ χτυποῦσε τὸν Κόκκινο Στρατὸ καὶ τὸν κληρονομοῦσε πρὸς τὸ Βορρά. Ὁ Μάχνο, πού ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε χαλάσει μὲ τοὺς μπολσεβίκους, ἀποφάσισε, βλέποντας τὸν κίνδυνο πού διέτρεχε ἡ Ἐπανάσταση, νὰ τὰ φτιάξει μαζί τους καὶ νὰ τοὺς προσφέρει: «χειρὰ βοηθείας» κατὰ τῶν «Λευκῶν». Σὲ κακὴ κατάσταση οἱ μπολσεβίκοι δέχτηκαν. Ἐ-

κλεισαν μιὰ συμφωνία μὲ τὸν Μάχνο. Αὐτὸς ρίχτηκε στὸν στρατὸ τοῦ Βράνγκελ καὶ τὸν νίκησε ἔξω ἀπ' τὸ Ὀρέχοβο. Ὅταν τέλειωσε ἡ μάχη καὶ πρὶν συνεχίσει τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν καταδίωξη τῶν δυνάμεων τοῦ Βράνγκελ ποὺ ὑποχωροῦσαν, ὁ Μάχνο ἔστειλε ἓνα τηλεγράφημα στὴν κυβέρνηση τῆς Μόσχας ἀναγγέλοντας τὴ νίκη του καὶ δηλώνοντας ὅτι δὲν θὰ προχωροῦσε οὔτε ἓνα βήμα ὅσο δὲν ἐλευθέρωναν τὸν ὑποσιτιστὴ τοῦ Τσουμπένκο κι' ἐμένα. Ἐχοντας ἀκόμα ἀνάγκη τὸν Μάχνο, οἱ μπολσεβίκοι ὑποχώρησαν καὶ μ' ἄφησαν ἐλεύθερο. Μὲ τὴν εὐκαιρία, μοῦ ἔδειξαν τὸ τηλεγράφημα ἀναγνωρίζοντας τὴν ἀριστη μαχητικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀντάρτικου στρατοῦ του.

Γιὰ νὰ τελειώσουμε μὲ τὶς ἀναδράσεις τῆς δεξιᾶς, πρέπει νὰ υπογραμμίσω τὴν ψευτὰ ὀρισμένων θρύλων ποὺ ἐπινόησαν καὶ διάδωσαν οἱ μπολσεβίκοι καὶ οἱ φίλοι τους.

Ὁ πρῶτος ἀφορᾷ τὶς ξένες ἐπεμβάσεις. Σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο, οἱ ἐπεμβάσεις θάπρεπε νὰ εἶναι πολὺ σημαντικές. Μ' αὐτὸν ἰδιαίτερα τὸν τρόπο, οἱ μπολσεβίκοι ἐξηγοῦσαν τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐπιτυχία τῶν «λευκῶν» κινήματων.

Αὐτὴ ἡ ἐκδοχὴ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα. Εἶναι πολὺ διογκωμένη. Πράγματι, ἡ ξένη ἐπέμβαση κατὰ τῆς Ρώσικης Ἐπαναστάσεως δὲν ἦταν ποτὲ οὔτε ἰσχυρὴ, οὔτε διαρκής. Μιὰ κάπα, ἀρκετὰ μέτρια, βοήθεια σὲ χρῆμα, τροφίμα κι' ἐξοπλισμὸς: αὐτὸ ἦταν ὅλο. Οἱ ἴδιοι οἱ «Λευκοί» τὸ διαπίστωσαν ἀργότερα κι' ἔκαναν τὰ πικρά τους παράπονα. Ὅσο γιὰ τ' ἀποσπάσματα ποὺ στάλθηκαν στὴ Ρωσία ἦταν πάντα μικρῆς σημασίας καὶ σχεδὸν δὲν παίζανε κανένα ρόλο.

Αὐτὸ εἶναι εὐκόλα κατανοητό. Κατ' ἀρχήν, ἡ ξένη μπουρζουαζία εἶχε πολὺ δουλειὰ στὸ δικό της σπίτι, κατὰ καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμο. Ἐπίσης, οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ φοβόντουσαν τὴν «ἀποσύνθεση» τῶν δυνάμεών τους στὴν ἐπαφή τους μὲ τὸν ἐπαναστατημένο Ρωσικὸ λαό. Ὅσο ἦταν δυνατὸ αὐτὴ ἡ ἐπαφή ἀποφεύχθηκε. Τὰ γεγονότα ἀπόδειξαν ὅτι αὐτοὶ οἱ φόβοι ἦταν βάσιμοι. Χωρὶς νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ τὰ ἀγγλικὰ καὶ γαλλικὰ ἀποσπάσματα ποὺ ποτὲ δὲν ἔφτασαν νὰ μάχονται ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς ἐπαναστάτες, οἱ αὐстро-γερμανικὲς δυνάμεις κατοχῆς (μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ), ἀρκετὰ σημαντικὲς καὶ προστατευόμενες ἀπ' τὶς δυνάμεις τῆς οὐκρανικῆς

κυβέρνησης του Σκοροπάντσου, «μασθήκαν» γρήγορα και αποσυντέθηκαν απ' τις επαναστατικές δυνάμεις της χώρας.

Πρέπει να υπογραμμίσω, με την ευχαρία, ότι η εξέλιξη της γερμανικής κατοχής επιβεβαίωσε την αναρχική θέση κατά την ειρήνη του Μπρέστ-Λιτόφσκ. Πώς ξέρει ποιά θάταν σήμερα ή όψη του κόσμου αν εκείνη την εποχή, ή κυβέρνηση των μπολσεβίκων, αντί να κάνει συμφωνίες με τους γερμανούς ιμπεριαλιστές, άφινε τις δυνάμεις τους να εισχωρήσουν στην επαναστατημένη Ρωσία, κι' αν οι συνέπειες αυτής της εισχώρησης δεν ήταν οι ίδιες μ' αυτές που, αργότερα, έκαναν να έξαφαιστούν όλοι οι Ντενίκιν, Βράνγκελ, Αύτρο-Γερμανοί και όλα τα πρόμοια φηράματα!

Μά βέβαια! Κάθε κυβέρνηση — και πάντα — σημαίνει για την Έπανάσταση: «πολιτικός» δρόμος, λιμένασμα, δυσπιστία, αντίδραση, κίνδυνος, δυστυχία!

Ό Λένιν, ό Τρότσκι και τό συνάφι τους, δεν ήταν ποτέ κοινωνικοί επαναστάτες. Δεν ήταν παρά — κάπως κτηνώδεις — ρεφορμιστές που σαν πραγματικοί ρεφορμιστές και πολιτικοί, ανατρέχαν πάντα στις παλιές άστικές μέθοδες, τόσο στα έσωτερικά προβλήματα όσο και στο πρόβλημα του πολέμου. Δεν είχαν καμιά έμπιστοσύνη στις μάζες και την επανάσταση, που δεν την καταλάβαιναν καθόλου. Άφηνοντας ο' αυτούς τους άστούς κρατικο-ρεφορμιστές την τύχη της επανάστασης, οι επαναστάτες ρώσοι εργαζόμενοι διέπραξαν ένα κεφλαιώδες κι' άδιόρθωτο λάθος. Έδώ θρίσκειται, εν μέρει, ή εξέγηση για ό,τι έγινε στη Ρωσία απ' τον Όκτώβρη του 1917 μέχρι σήμερα.

Ό δεύτερος μύθος που διαδόθηκε άρκετά ήταν για τον Κόκκινο Στρατό. Σύμφωνα με τους μπολσεβίκους «ιστορικούς», αυτός πολέμησε τις άντεπαναστατικές δυνάμεις, συνέτριψε τις «λευκές» επιθέσεις και κέρδισε όλες τις μάχες.

Δεν υπάρχει μεγαλύτερη άπάτη. Σ' όλες τις σημαντικές επιθέσεις των άντεπαναστατών, ό Κόκκινος Στρατός χτυπήθηκε και καταδιώχτηκε. Ήταν ό ίδιος ό ξεγεγημένος κι' εν μέρει όπλισμένος λαός που πολέμησε τους Λευκούς. Ό Κόκκινος Στρατός έρχόταν πάντα κατόπιν έορτής (άλλα εύάριθμος) για να δώσει χείρα βοηθείας στους άντάρτες πουχων ήδη νικήσει, για να δώσει τη χαριστική βολή στους — ήδη πανικόβλητους — λευκούς και για να κύστεφανωθεί τις δάφνες της νίκης.

